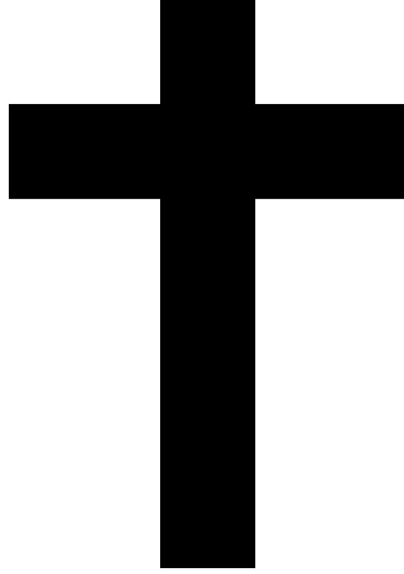

Version Pular
Fuuta-Jallon

The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of
Guinea

Version Pular Fuuta-Jallon
The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of Guinea

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbti.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6

Contents

Matta	1
Markuusa	53
Luuka	86
Yuuhanna	141
Deftere Kuude Sahaabaabe Ben	182
Roomu	234
1 Korenti	257
2 Korenti	278
Galaasi	292
Efeesi	300
Filipii	308
Koloosi	314
1 Tesalonii	319
2 Tesalonii	324
1 Timotee	327
2 Timotee	333
Tiituusa	338
Filimuunu	341
Yahuudiyankeefe	343
Yaaquuba	360
1 Petruusu	366
2 Petruusu	372
1 Yuuhanna	376
2 Yuuhanna	382
3 Yuuhanna	383
Yuudu	384
Ferñinannde	386

NO MATTA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

*Taariika fii Iwdi Iisaa Almasiihu on
(Luk. 3.23-38)*

- ¹ Taariika iwdi Iisaa *Almasiihu mo Daawuuda mo Ibraahiima.
- ² Ko Ibraahiima jibini Issaaqa, Issaaqa jibini Yaaquuba, Yaaquuba jibini Yahuuda e musibbe mun ben,
- ³ Yahuuda kadi jibini Faarisa e Zaaraha, tawi yumma ben no wi'ee Tamaaru. Faarisa jibini Hasruunu, Hasruunu jibini Araama,
- ⁴ Araama jibini Ammiina-Daaba, Ammiina-Daaba jibini Nahasuuna, Nahasuuna jibini Salmaana,
- ⁵ Raabi* jibinani Salmaana Bo'aaza, Rugiyata jibinani Bo'aaza Obiida, Obiida jibini Yassaa'u,
- ⁶ Yassaa'u jibini Daawuuda lando on, oo wonnoodo beyngu Uriyaa jibinani mo kanko Daawuuda Sulaymaana.
- ⁷ Sulaymaana jibini Rahabaama, Rahabaama jibini Abiiya. Abiiya jibini Asaa,
- ⁸ Asaa jibini Yuhusaafata, Yuhusaafata jibini Yuuraama, Yuuraama jibini Uziiya,
- ⁹ Uziiya jibini Yotaana, Yotaana jibini Ahaaza, Ahaaza jibini Hazikiiya,
- ¹⁰ Hazikiiya jibini Manase, Manase jibini Amuunu, Amuunu jibini Yuusiya,
- ¹¹ Yuusiya jibini Yeekoniya e musibbe mun ben fewndo egginegol nabee *Baabiila.
- ¹² Bawto egginegol nabee Baabiila ngol, Yeekoniya jibini Sa'alti'iila, Sa'alti'iila jibini Zarubaabila,
- ¹³ Zarubaabila jibini Abiyuuda, Abiyuuda jibini Alyaqaama, Alyaqaama jibini Aazuru,
- ¹⁴ Aazuru jibini Saduuqa, Saduuqa jibini Akiima, Akiima jibini Eliyuuda.
- ¹⁵ Eliyuuda jibini Eliyaasaru, Eliyaasaru jibini Mataana, Mataana jibini Yaaquuba.
- ¹⁶ Yaaquuba jibini Yuusufu moodibbo Mariyama on, on jibinnoodo Iisaa wi'aado Almasiihu on.

¹⁷ Gila e Ibraahiima haa e Daawuuda, fow mun hawri jamaanuujii sappoo e nay. Gila e Daawuuda kadi haa e egginegol nabee Baabiila hawri jamaanuujii sappoo e nay. Gila egginegol nabee Baabiila kadi haa e Almasiihu on ko jamaanuujii sappoo e nay.

*Fii jibineede Iisaa Almasiihu on
(Luk. 2.1-7)*

- ¹⁸ E hino no Iisaa Almasiihu on jibiniraa. Tawi ko Yuusufu yami Mariyama yumma makko. Ado be yiidude, tawi kanko jiwo on ko o sowiido e dow bawgal *Ruuhu Seniido on.
- ¹⁹ Tawi Yuusufu, on yamufo mo, ko gorko feewudo, hari o faalaaka mo wirtude, o miijii accitugol mo e nder gundoo.
- ²⁰ Nde tawnoo himo miijii d'un, malaa'ikaajo Joomiraado on feenani mo e koydol, wi'i mo: «Yuusufu mo Daawuuda, wota a hulu yettugol Mariyama, o wona beyngu maa, ko fii bidfo mo o saawi on ko immorde e Ruuhu Seniido on.

²¹ O heboyay biɗɗo, innoyaa mo Iisaa, ko fii ko kanko dandoyta jamaa makko on lette junuubaaji maɓɓe ɗin.»

²² Dun fow wafiri fii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon no laatora, wonde:

²³ «Awa, jiwo mo andaali gorko on reeday, o firtoo boobo gorko, o innee Imanu'iila.» Ko woni firo ɗun ko: <Alla no wondi e men.>^a

²⁴ Bay kanko Yuusufu o finii, o wadi ko malaa'ikaajo Joomiraado on yamiri mo kon, o yetti beyngu makko, o addi ka makko.

²⁵ Kono laatii o yiidaali e debbo on haa nde o firtinoo on biɗɗo gorko, o inni mo Iisaa.

2

Fii no Jom-Gande'en Ardi Bayti-Lahiimi

¹ Bay wonii Iisaa jibinaama Bayti-Lahiimi, ɗun ko e nder diiwal *Yahuuda fewndo laamu *Heroodu, onsay gandiɗuɓe iwri funnaange ari *Yerusalaam,

² ɓe wi'i: «Ko honto oo lando *Yahuudiyankeeɓe arɗo e jibineede woni? Ko fii men yi'ii hoodere makko nden ka funnaange, men arii sujjangol mo.»

³ Bay kanko Heroodu lando on o nanii ɗun, o jiiɓii, o jiiɓodi e ɓe Yerusalaam ɓen fow.

⁴ Onsay o mottindiri hooreɓe *yottinooɓe sadaka ɓen fow e jannoɓe fii Sariya on fii landagol ɓe ko honto *Almasihu on haanaa jibinireede.

⁵ ɓen wi'i mo: «Ko Bayti-Lahiimi e nder ngal diiwal Yahuuda. Ko fii e hino ko annabaajo on windi kon:

⁶ <Ko an yo kodolun Bayti-Lahiimi,
jeyaakun e nder leydi bolondaa Yahuuda,
hinaa a gasoohun hayfineede e yeeso
ɗiya kodooli hittuɗi e nder Yahuuda.

Ko fii lando yaltay e maa

ko arɗoo jamaa an *Isra'iila on.> »^b

⁷ Onsay Heroodu noddi ɓen gandiɗuɓe e gundoo, o torii ɓe yo ɓe tentinan mo saa'i mo hoodere nden feeɗi e mun on.

⁸ Onsay o immiini ɓe Bayti-Lahiimi, o wi'i ɓe: «Yahee humpitoyodon no laabiri fii kun paykun. Si on yi'oyii kun, humpiton mi min kadi, mi yaha mi sujjana kun.»

⁹ Bay wonii ɓe nanii ko lando on wi'i kon, ɓe yahi. Tawi hoodere nde ɓe yi'unoo ka funnaange nden no wontirde yeeso maɓɓe. Bay wonii nde hewtii fewndo ka paykun kun woni ɗon, nde darii.

¹⁰ Bay kamɓe gandiɗuɓe ɓen ɓe yiitii hoodere nden, ɓe heewi weltaare.

¹¹ Onsay ɓe naati ka suudu, ɓe yi'i paykun kun e yumma mun Mariyama, ɓe jicci, ɓe sujjani kun. E hoore ɗun ɓe yaltini jawle maɓɓe, ɓe okkori kun kanɗe e urngallo no wi'ee libaana e *mirri.

¹² Onsay Allaahu on andini ɓe e koyɗol wonde hita ɓe yiltito ka Heroodu. Be rewti laawol goo, ɓe hooti ka leydi maɓɓe.

Fii no Yuusufu Yaltiri Misira

¹³ Bay wonii ɓen gandiɗuɓe yahii, malaa'ikaajo Joomiraado on feeɗani Yuusufu e koyɗol, o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, dogaa yahaa *Misira, wonaa ton haa nde mi wi'i yo a artu woo. Ko fii Heroodu ɗaɓɓitoyay paykun kun fii warugol kun.»

¹⁴ Yuusufu immii jemma, yetti paykun kun e yumma mun, yahi Misira.

¹⁵ O woni ton haa Heroodu maayi. Ko nii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon laatori, wonde: «Mi noddii Bidfo an on yo o yaltu Misira.»^c

¹⁶ Bay Heroodu yi'ii wonde gandifube ben janfike mo, o tikki. Onsay o yamiri yo be waroy kala paykun gorun kun duubi didi maa jaasukun dun wonkun e nder Bayti-Lahiimi e kodoloy takkiikoy don koy, dun yaadi e saa'i mo gandifube ben feppinannoo mo on.

¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Yemiiya kon laatori, wonde:

¹⁸ «Hito nanike ka wi'etee don Raama:
wullaandu e sowru tiifundu.

Tawi ko Raahiilu woni wullude bibbe mun ben,
o jabaano yarlineede, ko fii be woodaaka han kadi.»^d

Fii no Yuusufu Yiltitori Leydi Isra'ila

¹⁹ Bay wonii Heroodu maayii, malaa'ikaajo Joomiraado on feenani Yuusufu e koydol Misira,

²⁰ o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, yiltitodaa leydi Isra'ila, ko fii faalanoobe warude paykun kun ben maayii.»

²¹ Onsay Yuusufu yetti paykun kun e yumma mun, o yahi leydi Isra'ila.

²² Kono o nani wonde Arkalaawu laamike diiwal Yahuuda ngal lonto ben mun Heroodu, o huli wonoygol ton. Allaahu on banginani mo e koydol, o yaari e ngal diiwal Jaliilu,

²³ o wonoyi e saare no wi'ee Naasirata, fii no ko daaliranoo annabaabe ben kon laatora, wonde: «O noddoyte Naasirayankoojo.»

3

Fii no Yaayaa Lootiraynoo Maande Tuubuubuyee Waajo

(Mrk. 1.1-8; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-23)

¹ Ko e on saa'i don, Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on feepi, tawi himo waajoo ka wulaa diiwal Yahuuda,

² himo wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun badike!»

³ Tawi ko fii makko annabi *Isaaya wowlunoo, o wi'i:

«Kaa hawa ko hawa ewnotoodo ka wulaa, wi'a:

«Moyyinee laawol Joomiraado on,

fewnon juri makko din!»^d

⁴ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o jaamata.

⁵ Hofube Yerusalaam ben e be ka diiwal Yahuuda ben fow e kodooli hundudi Yurdayniwol din fow ari e makko.

⁶ Be qirritii junuubaaji mabbe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁷ Bay o yi'ii *Fariisiyaabe e *Sadduusiyaabe buy no arude fii *lootegol maande tuubuubuyee, o wi'i be: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden?

⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii.

⁹ Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo bibbe Ibraahiima.

¹⁰ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!

¹¹ «Min ko ndiyan mi woni on lootirde maande tuubuubuyee. Kono on aroyoowo baawo an no furi lan doole, awa kadi mi hewtaa hay solugol pade makko den. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on.

¹² Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo ko o hentinira bete^e makko on, o mooba jaamete^e on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

Fii no Iisaa Lootiraa
(Mrk. 1.9-11; Luk. 3.21-22)

¹³ Onsay Iisaa iwri Jaliilu, o ari Yurdayniwol ka Yaayaa, fii yo on lootu mo.

¹⁴ Kono Yaayaa salii, wi'i: «Ko min haani arude yo a lootan! Kono an a arii yo mi loote!»

¹⁵ Kono Iisaa jaabii mo wi'i: «Accu wonira non, ko fii ko nii haanirani en timmingol peewal ngal fow.» Ko e hoore d'un Yaayaa jabi mo lootude.

¹⁶ No Iisaa gayniranoo looteede, o yawi ka ndiyan, tun kammu ngun udditii, o yi'i Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru.

¹⁷ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko oo woni Biddo an Yidaado, mo mi weltori on!»

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa
(Mrk. 1.12-13; Luk. 4.1-13)

¹ Bawto d'un, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa fii no Ibuliisa ndarndora mo.

² O hoori balde cappande nay, jemma e palorma. Bawto d'un o weelaa.

³ Ndarndotoodo on badii mo, wi'i: «Si tawii ko a *Biddo Alla, yamir dee kaaye yo de wontu jaamete^e.»

⁴ Iisaa jaabii: «No windii wondema: <Neddo hinaa jaamete^e tun wuurirta, kono ko kala kongudi iwrudi ka Alla.> »^f

⁵ Ibuliisa nawri mo kadi ka saare hormorde, d'un ko Yerusalaam, o jodfinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo:

⁶ «Si tawii ko a Biddo Alla, hocco don cikkodaa ka leydi, ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, be tamboro-maa juude mabbe den, fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »^g

⁷ Iisaa jaabii mo wi'i: «No windii kadi wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »^h

⁸ Ibuliisa nawri mo kadi e fello toowungo fota, o holli mo laamateeriji aduna on fow e darja mun.

⁹ O wi'i mo: «Mi okkete d'un fow si a jiccike, a sujjanii lan.»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Pottito, yo Ibuliisa, ko fii no windii: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »ⁱ

¹¹ Onsay Ibuliisa pottitii mo. Bawto d'un malaa'ikaabe badii Iisaa fii kurkanagol mo.

Fii Ardu Iisaa ndun Jaliilu e Kafernahuum
(Mrk. 1.14-15; Luk. 4.14-15)

¹² Bay Iisaa andii Yaayaa wattaama e joge, o yahi Jaliilu.

¹³ O eggi Naasirata, o yahi, o hodfoyi Kafernahuum ka daande weendu ka kernidi don e Zabuluunu e Naftali,

¹⁴ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

e 3:12 3.12 Maa: «gete». f 4:4 4.4 Yaj. 8.3 g 4:6 4.6 Zab. 91.11-12 h 4:7 4.7 Yaj. 6.16
i 4:10 4.10 Yaj. 6.13

15 «Ko an yo leydi Zabuluunu e Naftali
leyde wonde ka daande weendu,
gada Yurdayniwol,
ɗun ko Jaliilu ka ɗiya leyyi hodi e mun.

16 Oo jamaa wondo e nder niwre
yi'ii ndaygu moolanaangu,
e hoore ben joodiibe e ndin leydi
ndi dowdi mayde woni e mun,
ndaygu jalbanii be.» j

17 Gila ɗun Iisaa fudɗii waajaade, wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu
ngun badike!»

*Fii Be Iisaa Adii Noddude ben
(Mrk. 1.16-20; Luk. 5.1-11)*

18 E nder ko o yiilotoo e daande *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i musibbe
ɗido no bugoo *jalaaji ka weendu, tawi ben ko yungoobe: godɗo on no
wi'ee Sim'uunu, mo o jammoyta Petruusu, oya on no wi'ee Andaraawu,
mijjiraawo makko kanko Sim'uunu on.

19 O wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoobe yimbe.»

20 Don kisan be acciti jalaaji ɗin, be jokki mo.

21 E nder yaadu mabbe ndun, Iisaa yi'i musibbe ɗido goo kadi, tawi ben
ko Yaaquuba e mijan mun Yuuhanna, ben ko bibbe Zabadii. Tawi ben no
wondi e ben mun Zabadii ka nder laana, hibe moyyintina jalaaji mabbe.
Kanko Iisaa o noddi be.

22 Don kisan be acci ɗon laana kan e ben mabbe, be jokki mo.

23 Tawi Iisaa no yiiloo e nder Jaliilu fow, janna ka nder juulirde,
waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, e himo jawndora kala noone
nabbeeli e nawnaaje yimbe ben.

24 Fii makko andii e nder Sirii on fow. O addanaa kala tampirɗo
nawnaare e noonee muuseendiiji e be jinna e iirotoobe e maaya-banduube,
o ndikkini be.

25 Jamaa moolanaado iwruɗo Jaliilu e *Dekapooli e Yerusalaam e diiwal
Yahuuda ngal e be gada Yurdayniwol jokki mo.

5

*Fii Waaju ngun ka hoore Fello
(Mrk. 3.13; Luk. 6.12-13, 20-26)*

1 Bay Iisaa yi'ii jamaa on, o yawi ka fello, o joodii, taalibaabe makko ben
kadi badii mo.

2 Onsay o woni e jannugol jamaa on, wi'a:

3 «Yondiniibe ka bernde ben ko malaabe,
ɓay laamu kammu ngun ko kambe wonani.

4 Yoomube ben ko malaabe,
ɓay berde mabbe buttinoyte.

5 Newiibe ben ko malaabe,
ɓay be ronoyay leydi ndin.k

6 Weelaabe ɗonɗaa peewal ben ko malaabe,
ɓay be harnoyte.

7 Yurmeteebe ben ko malaabe,
ɓay be yurminoyte.

8 Laaba-berndeebe ben ko malaabe,

j 4:16 4.16 Isa. 8.23 e 9.1 k 5:5 5.5 Maa: «aduna on».

ɓay ɓe yi'oyay Alla.

⁹ Buttinoobe ben ko malaabe,
ɓay ɓe noddroyte ɓiɓɓe Alla.

¹⁰ Cukketeebe sabu peewal ngal ko malaabe,
ɓay laamu kammu ngun ko kambe wonani.

¹¹ «On wonay malaabe nde ɓe yenni on e nde ɓe cukkii on e nde ɓe fawi penaale e kala bone e hoore mon sabu an.

¹² Weltee, wonon e nder welo-welo, ɓay hidon maranaa njoddi mawndi ka kammu, ko fii ko nii ɓe cukkornoo annabaabe adinoobe on ben.

¹³ «Ko onon woni landan aduna on. Kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Haray ɗan alaa nafa fus si hinaa bugegol ka yaasi, ɗan yaabee.

¹⁴ «Ko onon woni ndaygu aduna on. Si saare wonii e hoore fello, haray nde waawetaake suudeede.

¹⁵ Hay gooto hubbintaa lampu, hippa mo e miran, kono o waday mo e kene, o ndayginana kala wondo ka nder suudu.

¹⁶ Yo ndaygu mon ngun jalbir nii yeeso yimbe ben, fii no ɓe yi'ira kuude mon moyye ɗen, ɓe mawnina Ben mon Wondo ka kammu on.»

Fii Laatingol Sariya on

¹⁷ «Wota on sikku ko mi arani ko fii firtugol Sariya on maa ko annabaabe ben wi'i kon. Min mi ardaali fii firtugol ɗi, kono ko fii laatingol ɗi.

¹⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, haa kammu ngun e leydi ndin muta, ko hay ciifun e tobbere iwataa e nder bindol Sariya on, haa fow laatoo.

¹⁹ Kala non bonnudo gootel e burngel fandude e yamirooje ɗen, janni kadi yimbe ben warrugol wano non, o innete burdo fandude e laamateeri kammu ngun. Kono kala ɗoftiido janni, on innete tedduɗo e nder laamateeri kammu ngun.

²⁰ Awa mi andinii on, si peewal mon ngal buraali ngal jannooɓe fii Sariya on ben ngal e ngal *Fariisiyaabe ben ngal, on naatataa ka laamateeri kammu few.

²¹ «On nanii wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota a ittu hoore^m, kala on ittudo hoore jaawete.>

²² Kono min mi wi'ay on, kala tikkando musidɗo mun jaawete. Kala wi'udɗo musidɗo mun kadi <komoojo> jaawete yeeso dental fewjoobe ben. Kala non wi'udɗo musidɗo mun <la'iifu> haray no e laawol yiite jahannama.

²³ «Si hida sakkaade ka juulirde, a anditii ɗon wonde musidɗo maa no monoran-maa godɗun,

²⁴ haray accu ɗon ittugol sadaka maa on, yahaa taho moyyintinoyaa hakkunde maa e musidɗo maa on, si araa non ittaa sadaka maa on.

²⁵ «Eto no faamondiriraa e mo habidudaa on kisan fewndo wonudon ka ɗatal, fii wota on mo habidudaa watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude suufaajo on, on wade ka kaso.

²⁶ Ko fii ka haqiiqa mi andinii ma, a yaltataa ɗon fannamaa a yobaali mbuudu sakkitoro on.

²⁷ «On nanii kadi wi'aama wonde: <wota a jeenu.>ⁿ

²⁸ Kono min mi wi'ay on, kala ndaarudɗo debbo fii himmangol mo, haray ontigi jeenii mo ka bernde mun.

²⁹ Si tawii yiitere maa paamere nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde, bugodaa nde ka wodɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra, edii ka bandu maa ndun fow bugee ka jahannama.

³⁰ Si tawii jungo maa jaamo ngon kadi wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo, bugodaa ka wodfditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra edii ka bandu maa ndun fow yaha ka jahannama.

³¹ «Wi'aama kadi, kala on accitudo beyngu mun haray yo o wadan mo kaydi sertigal.»

³² Kono min mi wi'ay on, kala on accitudo beyngu mun, si hinaa hara on jeenu, haray o wadii mo jeenoowo. Kala non kadi yettudo debbo seedaado haray ondon kadi jeenii.

³³ «On nanii kadi wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota mo firta woondoore, hunnu woondooje de woondandaa Joomiraado on den.>»

³⁴ Kono min mi wi'ay on, wota on woondooje toode, wota on woondir kammu ngon, ko fii ko ngu jullere laamu Alla.

³⁵ Wota on woondir kadi leydi ndin, ko fii ko ndi ndadfdudi tundaaje makko den, maa woondiron Yerusalaam, ko fii ko saare Lando Mawdo on non.

³⁶ Wota mo woondira hore mun nden kadi, ko fii on waawaa rawninde maa bawlinde hay cukulol gootol.

³⁷ Yo <hiiyii> mon on wonu <hiiyii>, <oo'o> mon on wona <oo'o.> Ko beyditaa e dun woo, haray ko e Ibuliisa iwri.

³⁸ «On nanii kadi wi'aama wonde: <ko yiitere yobirtee yiitere, piire yobiree piire.>»

³⁹ Kono min mi wi'ay on, wota mo dartoo bondo, awa kadi mo bantike ma e wabbugo jaamo, tudan mo ngoya kadi.

⁴⁰ On mo faala-maa nabude ka jaawoore fii yettugol ma fokiya on, accidu mo e waramba on kadi.

⁴¹ On mo karhu-maa kadi rondanagol mo dongal, nabaa yeru sagara gooto, naban mo yeru sagara didi.

⁴² Okkor on toriido ma, wota a huccu kadi on faalaado ma pawlaade.

⁴³ «On nanii kadi wi'aama wonde: <Yo a yidu gido maa, ajaa gano maa.>

⁴⁴ Kono min mi wi'ay on: yidde aybe mon ben, toranodon wonbe cukkaade on ben,

⁴⁵ dun on wonay bibbe Ben mon Wondo ka kammu on. Ko fii himo fudinana bonbe ben e moyyube ben naange makko ngen, himo saayinana kadi feewube ben e be feewaa ben ndiyan dan.

⁴⁶ Si tawii non ko yidube on ben tun yidufon, haray ko mbarjaari hondi hebeyton? E hinaa yantiroobe sagalle janfa ben kadi ko non warrata?

⁴⁷ Si tawii ko musibbe mon ben tun hiwrotodon, haray ko hondun wadufon ko beyditii? Hinaa be gomdinaa ben kadi ko non warrata?

⁴⁸ Awa wonee timmube wano Ben mon kammuyankeejo on woniri Timmudo non.»

6

Fii no Iisaa Waajori fii Sakkagol e Juulugol e Hoorugol

¹ «Reenee e wadargol golle mon moyye den yiingo. Si hinaa dun on hebataa njoddi ka Ben mon Wondo ka kammu on.

² «Nde hidon okkora miskinbe ben, wota on wuttu *liite yeeso mon wano faasiqiibe ben gerdata non ka juulirde e ka date fii no yimbe ben mantira be. Ko fi ka haqiiqa mi andinii on be hendike mbarjaari mabbe ndin.

³ Nde hidon okkora miskinbe ben, wota jungo mon nano ngon andu ko jaamo ngon wadi kon,

⁴ fii no dokkal mon ngal wonira e gundoo, d'un Ben mon, on Yi'oowo ko yi'otaako, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁵ «Nde hidon juula kadi wota on wa'u wa faasiqiibe ben, ben yidube juulugol hara no darii ka nder juulirde e ka sera ballane fii hollitagol yimbe ben. Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, be hendike mbarjaari maɓbe ndin.

⁶ Kono onon, nde hidon juula, naatee ka nder cuudi mon, ombon baafe mon den, juulon e Ben mon mo yi'otaako on. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako kon, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁷ «Nde hidon juula, wota on fillifillinno haalaaji duudufu wano be wonaa Yahuudiyanke ben non, ko fii ben no sikka ko no be duudfiniri haalaaji woo be jabirantee.

⁸ Wota on nandintino e maɓbe, ko fii Ben mon no andi ko hondun faaladon ado on toraade mo.

⁹ «Ko nii haanufon tororde Alla:
<Baaba amen Wondo ka kammu,
yo innde maa nden hormore,

¹⁰ yo laamu maa ngun feenu,
yo faale maa on wadu ka aduna
wano woniri non ka kammuuli.

¹¹ Okkor men hande jaamete e haanando men on.

¹² Yaafanodaa men bonnereji amen din,
wano menen kadi men yaaforani bonnube men ben non.

¹³ Wota a naadu men e jarrabuyee,
kono jattin men Bondo on.

Ko fii ko an heerori laamu e bawgal e mangu, haa poomaa. Aamiina.>

¹⁴ «Si on yaafanike yimbe ben bonnereji maɓbe din, haray Baaba mon kammuyankeejo on yaafanto on onon kadi bonnereji mon din.

¹⁵ Kono si on yaafanaaki yimbe ben, haray Ben mon kadi yaafantaako on bonnereji mon din.

¹⁶ «Nde hidon hoora, wota on jirbin geece mon den wa faasiqiibe ben, ko fii kambe be waylay geece maɓbe den fii hollugol yimbe ben wonde hibe hoori. Ka haqiiqa mi andinii on, kambe be hendike mbarjaari maɓbe ndin.

¹⁷ Kono onon, nde hidon hoora, urnee ko'e mon den, looton geece mon den,

¹⁸ fii wota on hollu yimbe ben wonde hidon hoori, hara ko Ben mon mo yi'otaako on tun yi'i kon ko wadufon e nder gundoo. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako on, jonnitay on mbarjaari mon ndin.»

*Fii Keyee Haqinqindo on
(Luk. 12.33-34)*

¹⁹ «Wota on moobu jawle ka hoore leydi, ka de bonirta wudugol e kornugol, e ka wuybe fusata yetta.

²⁰ Kono moobee de ka kammu ka de wudataa e ka de kornataa e ka wuybe fusataa yetta.

²¹ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.

²² «Ko yiitere woni ndaygu bandu. Si tawii yiitere nden no selli, haray bandu ndun fow no ndaygi.

²³ On mo yiitere mun jawi, haray bandu ontigi ndun fow no e nder niwre. Si tawii non ngun ndaygu wongu e ontigi ko niwre, haray ko embere honto nden niwre mawni!

24 «Hay gooto waawataa gollande jeybe d'un d'ido, ko si o aṅay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko d'un wadi si on waawataa rewude Alla rewon jawdi.

25 «Ko d'un wadi si mi wi'ay on: wota on aanu fii ko jaamon maa ko yaron e nder ngurndan mon dan, maa fii ko bornon balli mon din. Taw si hinaa ngurndan buri neema, awa kadi bandu buri koltu?

26 Ndaaree colli din ka kammu: di sankataa, di wa'ataa, di moobataa hay huunde e nder caagaaje, kono Ben mon Kammuyankeejo on no wurni di. E taw si on buraa di hittude?

27 Ko hombo e mon, e nder annde mun, waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal gootal?

28 «E ko hondun aananton fii concii? Ndaaree no d'ii piindijji ka gese fudirta njanda: hara-le di gollataa, di saɗɗataa.

29 Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji.

30 Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay huɗo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wafande on ko buri d'un, onon bee fanda-gomɗinalbe?

31 Awa wota on aanu haa wi'on: <ko hondun men jaamata?> maa: <ko hondun men yarata?> maa: <ko hondun men bornotoo?>

32 Dun, ko be gomɗinaa ben dabbata d'un. Kono Ben mon Kammuyankeejo on no andi hidon handi e d'un.

33 Kono dabbee taho laamu makko ngun e peewal makko ngal, din piiji fow beydanoyte on.

34 Awa wota on aanu fii jango, ko fii jango aananay hoore mun. Nalaande bee arday e maapunde mun.»

7

Fii Naawugol e Etugol

(Luk. 6.37-42)

1 «Wota on naawu fii wota on naawe.

2 Ko fii, ko wano naawirdon non naawirtedon, e ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.

3 «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidɗo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal?

4 Ko honno wawrataa wi'ude musidɗo maa on: <Accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa>, e hara falimawal no ka yiitere maa an?

5 Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidɗo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.

6 «Wota on yettu ko hormortee kon, jonnon bareeji din, fii wota di yilito di yakka on. Wota on bugo kadi kode mon lambiri den yeeso koseeji din, sakko di yaaba de.

7 «Toree, on okkorte. Dabbee, on hebay. Hodɗee, on udditante.

8 Ko fii kala toriido okkorte, kala dabbuɗo hebay, awa kadi kala on hodɗiido udditante.

9 «Ko hombo e mon, biɗɗo mun torotoo d'un bireedi, ontigi jonna mo hayre?

10 Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi?

11 Si tawii non hay onon bonbe ben hidon waawi wafande fiɓɓe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo moyyereje!

¹² Wadane yimbe ben wano faaliradon yo be wadan on non. Ko fii ko dɔn Sariya on e annabaabe ben wi'i.»

Fii Date den Didɔ
(Luk. 13.24)

¹³ «Naatiree ka dambugal faadungal. Ko fii dambugal nawrayngal e hayrannde ngal ko yaajungal. Datal nawrayngal e hayrannde ngal kadi ko weebungal, awa-le duudube naatiray don.

¹⁴ Kono dambugal nawrayngal e ngurndan ngal e fatal nawrayngal e ngurndan ngal ko faadufe, kono ko seedaabe hebata den.»

Fii Waditiibe ko Annabaabe
(Luk. 6.43-44)

¹⁵ «Awa reenee e waditiibe annaba ben, ko fii be arday e mon wa baali, kono hara ka nder ko be caapaali hunyudi.

¹⁶ Ko kuude mabbe den anditirton be. E hara en ittay sungalaɓ e hoore bulle-konon, maa yibbe e hoore bulle-baali?

¹⁷ Kala leggal moyyal ko bibbe moyyube rimata, kono leggal bongal ko bibbe bonbe rimata.

¹⁸ Leggal moyyal waawataa rimude bibbe bonbe, leggal bongal kadi waawataa rimude bibbe moyyube.

¹⁹ Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube ko soppeteengal bugee ka yiite.

²⁰ Awa ko kuude mabbe den anditirton be.

²¹ «Hinaa wi'oobe lan <Koohoojo, Koohoojo> ben fow naatata ka laamateeri kammu, kono ko wadaybe ko Baaba an Wondo ka kammu on faalaa kon tun.

²² Nden pande, buy wi'oyay lan: <Koohoojo, Koohoojo! Taw si hinaa e innde maa men haaliraynoo ko Alla longini men, men radora kadi jinnaaji e innde maa, men wada kadi kaawakeeji moyyi buy e innde maa?>

²³ Onsay mi wi'oyay be: <Mi andaano on few. Pottitee lan, yo onon wadoobe ko boni!>

²⁴ «Awa kala nanudo dɔi kongudi an, huutori dɔi, wa'ay wa faamudo, darnudo suudu mun e hoore fetere.

²⁵ Ndiyan dan saayi, waameeji dɔin ari, keneeli dɔin wifi, dɔin piyii e ndun suudu, ndu ronka yanude, ko fii hari ko e fetere ndu darii.

²⁶ Kono kala nanudo kongudi an dɔin, huutoraali dɔi, on no wa'i wa njofoojo darnudo suudu mun e hoore njaare.

²⁷ Ndiyan dan saayi, waameeji dɔin ari, keneeli dɔin wifi, dɔin piyii e ndun suudu, ndu yani, yanal tiidungal.»

²⁸ Bay wonii Iisaa timminii yewtere mun nden, jamaa on ɓaldɔi fii ko o jannaynoo kon,

²⁹ ko fii hari himo jannirde be bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo non.

8

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan
(Mrk. 1.40-45; Luk. 5.12-16)

¹ Bay wonii Iisaa tippike ka fello, jamaa moolanaado jokki mo.

² Onsay mo damajan ari jiccii yeeso makko, wi'i: «Koohoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.»

³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Midɔ faalaa, laato selludo, laabaa.» Don kisan o selli damajan dɛn, o laabi.

⁴ E hoore dɛn Iisaa wi'i mo: «Reeno wota a wowlan dɛn hay gooto, kono yahu hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka wano Muusaa yamiri non, fii yo dɛn wonan be seedee.»

Fii no Iisaa Selliniri Kurkaadu Suufaaajo
(Luk. 7.1-10; Yhn. 4.43-54)

⁵ Bay wonii Iisaa naatii Kafernahuum, hooreejo suufaaɓe teemedere badii mo, jeeji,

⁶ wi'i: «Koohoojo, kurkaadu an ndun no waalii ka suudu, bandu makko ndun no maayi, awa kadi himo tampi fota.»

⁷ Iisaa wi'i mo: «Mi yahay, mi sellina mo.»

⁸ Onsay kanko hooreejo suufaaɓe ben o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, mi foddaa e mo'on ka suudu an. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay.

⁹ Ko fii min tigi, ko mi wondɔ e ley kongol hooreeɓe goo, min kadi midɔ mari suufaaɓe wonɓe e ley kongol an. Si mi wi'ii godɔ e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadɔ dɛn>, ndu waday.»

¹⁰ Bay Iisaa nanii dɛn, o ɲaldɪ, o wi'i jokkɔbe mo ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali nedɔ gomɛnirdɔ wa oo.

¹¹ Mi andinii on, dɛndube iwroyay funnaange e hirnaange, be nafodoya e Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba ka laamateeri kammu.

¹² Kono haanunoobe ronude laamateeri ndin ben bugete ka niwre ka furi wodɔfude, ka wullaandu e ɲatindiro piye woni ton.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i on hooreejo suufaaɓe ben: «Yahu, yo dɛn wonirane wano gomɛnirdaa non.» E on saa'i tigi kurkaadu ndun sellinaa.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnube buy
(Mrk. 1.29-34; Luk. 4.38-41)

¹⁴ Bawto dɛn Iisaa yahi ka galle Petruusu, o tawi esiraawo Petruusu suddiido on no waalii nawnaare nguli-bandu.

¹⁵ O meemi jungo on ngon, nguli-bandu kin yalti e makko. Onsay on immii, o woni e kurkanagol Iisaa.

¹⁶ Bay nibbii, be addani mo dɛndube be jinna nangi, o raɔori dɛn jinnaaji kongol makko ngol, o sellini nawnube ben fow.

¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatori, wonde:
«O yettii nawnaaje men dɛn,
o fawtike jabbeli men dɛn.»^r

¹⁸ Bay Iisaa yi'ii jamaa hundudɔ mo on, o yamiri taalibaabe makko ben yo be lumbitu gaɗa.

¹⁹ Jannoowo fii Sariya on goo badii mo, wi'i: «Karamoko'en, mi jokkete kala ka jaarudaa.»

²⁰ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ndoni dɛn no mari gayɗe mun, awa kadi colli dɛn ka weeyo no mari pakkaaji mun, kono *Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

²¹ Godɔ e taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo, newnanee lan taho mi yaha, mi wattinoya ben an en.»

²² Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Jokkan, accaa maybe ben wattina maybe mun ben.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden
(Mrk. 4.35; Luk. 8.22-25)

²³ Bawto dɔn Iisaa bakii ka laana, taalibaabe makko ben kadi jokki mo.

²⁴ Onsay waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu haa morloode ndiyan dɔn watti diwude laana kan, tawi kanko himo daanii.

²⁵ Be ari, be findini mo, be wi'i: «Koohoojo, dandu en, en mulay woni!»

²⁶ O wi'i be: «Ko fii hondun hulandɔn, onon bee fanda-gomɔinalbe?» Onsay o immii, o toɔani hendu ndun e morloode ndiyan dɔn, deeyaango tiidungo wadi.

²⁷ Ben ɔaldi fota, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli dɔn e baharu on doftoto mo!»

Fii no Jinnanoobe Didɔ Selliniraa
(Mrk. 5.1-20; Luk. 8.26-39)

²⁸ Bay wonii o hewtoyii gada weendu ndun, dɔn ko e ndii leydi bee Gadariyankoobe, jinnaabe didɔ sortii ka berde, ari fottugol e makko. Tawi hakkee ko ben hulbinii, hay gooto suusataano rewude dɔn.

²⁹ Ben sonki e makko, be wi'i: «Ko hondun faalanadaa men, an oo *Bidɔo Alla. E hara ko ardudaa dɔo ko fii lettugol men hara saa'i on hewtaali?»

³⁰ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka wodɔitii be.

³¹ Onsay jinnaaji dɔn jeeji mo, di wi'i: «Si a radoto men, nawru men e ngoo wuro kose.»

³² O wi'i di: «Yahee!» Onsay di yalti e ben, di naatoyi e nder dɔn koseeji. Tun, koseeji dɔn fow gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di muli ka nder ndiyan.

³³ Ornaynoobe di ben dogi, yahi ka saare, fillitoyii ko wadi kon fow, tentinii ko hebi ben jinnanoobe kon.

³⁴ Onsay yimbe saare nden fow yalti fii fottugol e Iisaa. Nde be yiirunoo mo, be jeeji mo wodɔitagol leydi mabbe ndin.

9

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo
(Mrk. 2.1-12; Luk. 5.17-26)

¹ Bawto dɔn Iisaa bakii dɔn e laana, o lumboyi weendu ndun, o yahi ka saare makko.

² Be addani mo maaya-banduujo waaliido e boggi-dimbordɔ. Bay Iisaa yi'ii gomɔinal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Wakkilo yo boobo an. Junuubaaji maa dɔn yaafaama.»

³ Onsay wobbe e jannoobe fii Sariya on wi'indiri: «Oo nedɔo no hoynude Alla!»

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi miijooji mabbe dɔn, o wi'i be: «Ko hondun joganidon dɔn miijooji bondi ka berde mon?»

⁵ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa dɔn yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e dɔn dɔo furi weebude?

⁶ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna dɔo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudɔ on: «Immo yettaa boggi-dimbordɔ maa dɔn, hootaa ka maa.»

⁷ On immii, o hooti ka makko.

⁸ Bay jamaa on yi'ii dɔn, be huli, be mawnini Alla, on yefudɔo yimbe ben sifa ngal bawgal.

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mrk. 2.13-17; Luk. 5.27-32)

⁹ Wa ko Iisaa iwata dɔn, o yi'i godɔo no wi'ee Matta no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru, jokkaa mi!» Kanko Matta o immii, o jokki mo.

¹⁰ Bawto dɔn, Iisaa joodii fii naamugol ka suudu Matta, tawi *yantooɓe sagalle e junuubankeɓe dɔudube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben.

¹¹ Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii dɔn, ɓe wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun karamoko mon naamidanta e yantooɓe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹² Bay wonii Iisaa nanii dɔn, o wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e nawndoowo, kono ko nawbe ben.

¹³ Allaahu non no daali: «Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.»^s Awa, yahee andinoyodon ko woni firo dɔn. Ko fii min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeɓe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mrk. 2.18-22; Luk. 5.33-39)

¹⁴ Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari e Iisaa, ɓe wi'i mo: «Ko fii hondun menen e Fariisiyaabe ben men hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁵ Iisaa jaabii ɓe wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no haani yoomude yeru hiɓe wondi e jom jomba? Nalaade aroyay nde jom jomba pottinaa e hakkunde maɓɓe, onsay ɓe hooray.

¹⁶ Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kidɔo. Ko fii ceelol ngol pooday dolokke on, haa wuddere nden furta yaajude.

¹⁷ Njaram kesan men loowetaake e nder bootooji guri kidɔi. Si hinaa dɔn, guri dɔn seekoto, njaram dɔn hibba, bootooji guri dɔn kadi bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee, dɔi fow dɔi maroda.»

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, Sellini Debbo

(Mrk. 5.21-43; Luk. 8.40-56)

¹⁸ Wa fewndo ko Iisaa yewtata ɓe dɔii kongudi, hooreejo goo hewti, jiccii yeeso makko, wi'i: «Jiwo an on maayii jooni jooni! Kono aree *fawon juude mon dɔn e hoore makko, o wuuritay.»

¹⁹ Iisaa e taalibaabe mun ben immii jokki mo.

²⁰ Onsay debbo wonnooɔo soncaade gila duubi sappoo e dɔdɔi ari wontiri ɓaawo Iisaa, o meemi kombol dolokke makko on.

²¹ Ko fii hari on debbo no miiɓoo wonde: «Si mi waawii tun meemude dolokke makko on, mi ndikkay.»

²² Onsay Iisaa yeyyitii. Bay o yi'ii mo, o wi'i: «Wakkilo, yo jiwo an! Gomɔinal maa ngal sellinii ma.» On debbo selli e on saa'i tigi.

²³ Bay Iisaa hewtii ka suudu on hooreejo, o yi'ii ko wuttooɓe ceri bent e jamaa on woni e nder jiiɓoldu kon,

²⁴ o wi'i ɓe: «Pottitee, jiwo on maayaali, o daani.» Be jali mo.

²⁵ Bay wonii jamaa on yaltinaama, onsay o naati, o nangi jungo jiwo on, jiwo on immii.

²⁶ Fii dɔn andii e leydi ndin fow.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumɓe Didɔ

^s 9:13 9.13 Hus. 6.6 ^t 9:23 9.23 E naamu Yahuudiyankeɓe ben, si godɔo maayiino ko wuttooɓe ceri ben e rewbe toɔɔaabe fii wullugol noddetenoo fii ko wulla mayɔo on.

27 Wa ko Iisaa iwata don, bumbe dido jokki mo, no ewnoo wi'a: «Yurminee men, yo bii Daawuuda!»

28 Bay o hewtii ka suudu, bumbe ben badii mo. Iisaa wi'i be: «Hidon sikka mido waawi wafude dun?»

Be jaabii mo: «Hiiyii, yaa an Koohoojo.»

29 Onsay o meemi be gite den, o wi'i: «Yo dun woniran on wano gomdinirdon non.»

30 Gite mabbe den wunti. Iisaa yamiri be dundoo, o sattini, o wi'i: «Reenee wota gooto andu.»

31 Kono nde be yaltirnoo, be nangi e fillagol e nder leydi ndin fow ko Iisaa wafani be kon.

Fii no Iisaa Selliniri Mboboojo mo Jinna Nangi

32 Wa ko Iisaa e taalibaabe mun ben fokkitata, be addani mo mboboojo mo jinna nangi.

33 Bay wonii jinnawii ngin radaama, mboboojo on wowli. E nder ko jamaa on naldii kon, be wi'i: «Haa hande sifa dun yi'aaka e leydi Isra'iila ndin!»

34 Kono Fariisiyaaabe ben kapun wi'i: «Ko tippude e lando jinnaaji din o woni radorde jinnaaji din.»

Fii no Iisaa Yurmiraa Jamaa on

(Mrk. 6.34; Luk. 10.2)

35 Tawi Iisaa no yiilotonoo e ca'e den fow e kodooli din, janna ka nder juulirde mabbe, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, pawnda kadi kala nawnaaje e nabbeeli.

36 Bay o yi'ii jamaa on, o yurmaa, ko fii hari hibe aybi, hibe nakkiraa ballo wa baali di alaa ngaynaako.

37 Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Baagol ngol no duudi, kono wa'ooobe ben duudaa.

38 Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'ooobe ka baagol makko.»

10

Fii no Iisaa Nuliri Sahaabaabe mun ben Sappoo e Dido

(Mrk. 3.13-19; Luk. 6.12-16)

1 Bawto dun, Iisaa noddi *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, o okki be bawgal radagol jinnaaji din e sellingol kala paw e kala nawnaare.

2 E hino inde ben sahaabaabe sappoo e dido: arano on e mabbe ko Sim'uunu, jammaado on Petruusu, e Andaraawu neene-gooto makko on, e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on,

3 e Filiipu e Bartolomaawu e Tooma e Matta, yantaynoodo sagalle on, e Yaaquuba mo Alfaa, e Taddaawu,

4 e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodo mo on.

5 Ko bee sappoo e didoobe doo Iisaa immiini bawto o yamirde be dundoo: «Wota on yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben e wota on naatu ka ca'e Samariyankeebe ben.

6 Kono yaaree ka baali suudu *Isra'iila majjudi din.

7 E nder yaadu mon ndun, waajodon wonde laamu kammu ngun badike.

8 Nawndon pawbe ben, immintinon maybe ben, sellinon be damajan ben, be laaba, radodon jinnaaji din. On hendike dun e hoore on ittaa hay huunde, onon kadi okkee dun, hara on ittinaali hay huunde.

- 9 Wota on datto kanje maa kaalisi maa sila, yoobodon,
 10 maa bonfo fii yaadu ndun, maa dolokkaaji didi, maa pade, maa tuggordu. Ko fii golloowo no handi e naamete mun.
- 11 «Kala saare maa hodo ka naatudon, andee si tawii no woodi don goddo hebuliido jabugol on, haray weeree ka makko haa nde hidon yaha.
 12 Nde hidon naata e suudu, salminee.
 13 Si yimbe ndun suudu jabii on, haray yo buttu mon on wonu e mabbe, kono si tawii be jabaali on, haray yo buttu mon on artan on.
 14 Si tawii non on jabaaka, maa kongudi mon din hedaka, haray yaltee e ndun suudu maa e nden saare, honkon mbullaari teppe mon den.
 15 Ka haqiiqa mi andinii on, pande jaawoore nden ko dee ca'e Saduuma e *Amuura buretee hoynaneede edii nden saare don.
 16 «Jooni mido imminirde on wa baali e hakkunde caapaali, awa reenoree wa mboddi, neworon wa gabooji.
 17 Reenodon e yimbe ben, ko fii be naboyay on ka jaawirdi, be foccoya on ka juulirde mabbe.
 18 On nabete ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, seeditodon fii an yeeso mabbe, kambe e be wonaa Yahuudiyanke ben.
 19 «Kono tuma be watti on e joge, wota on jiboyo ko honno haalirton maa ko wi'on. Ko fii ko wowloyton kon longinte on e on saa'i tigi.
 20 Ko fii wonaa onon yewtoyta, kono ko Ruuhu Ben mon on yewtiroyta on.
 21 Ko fii goddo yettoyay musiddo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non biddo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree.
 22 Fow ajoyay on sabu innde an nden. Kono mo najjike fun haa ka lannoode, o dandoyte.
 23 Kono si on cukkaama e ndee saare doo, dogee yaaron e wonnde goo. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, on waawataa yahude e ca'e Isra'iilayanke den fow ado *Bii-Aaden on arude.
 24 «Awa taalibaajo buraa karamoko mun, wano non kadi kurkaadu buraa jeydo fun.
 25 Yonanii taalibaajo ka o wa'a wa karamoko makko, kurkaadu ndun kadi wa'a wa jom mun. Si be jammii non jom suudu ndun *Balzabuula, haray ko haa honto non be jammata yimbe suudu makko ndun!
 26 Awa wota on hulu be few, ko fii alaa ko suudii ko feenataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako.
 27 Ko mi wowlani on kon ka niwre, fejjinee fun tumbere jalorma. Ko sownadon kon kadi, ewnee fun ka warpakke.
 28 Awa wota on hulu waroobe bandu ben, hara waawataa warude wonkii. Kono hulee waawudo mulude wonkii e bandu on ka jahannama.
 29 Hinaa seresereji didi no yeeyee tammaaru wooturu? Kono hay wooturu yanataa e leydi e baawo muyde Ben mon.
 30 Onon e hoore mon, hay cukuli ko'e mon den fow no limaa.
 31 Awa, wota on hulu, ko fii hidon buri seresereji buy hittude ka Alla.
 32 «Ko fun wadi, kala qirritiido fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi qirritoyto fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.
 33 Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi yeddoyay fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.
 34 «Wota on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani. Wonaa buttu mi addi, kono ko kaafa.

³⁵ Ko mi arani ko liddondiral: gorko e ben mun liddondira, jiwo e yumma mun liddondira, jiwo e esiraawo mun debbo liddondira.

³⁶ Yimbe suudu ontigi ndun wona aybe makko.

³⁷ «Kala yidufo ben mun maa yumma mun furi lan min, haray ontigi foddaa e an. Kala yidufo kadi bidfo mun gorko maa bidfo mun jiwo furi lan, haray ontigi foddaa e an.

³⁸ Kala mo yettaali leggal mun altindiraangal* ngal, jokkimmi, haray ontigi foddaa e an.^u

³⁹ Kala faalaado dandude ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kala non mo ngurndan mun dan hayriraa sabu an min, o hettoyay dan.

⁴⁰ «Kala jabufo on haray jabii lan, kala non jabufo lan haray o jabii Nulufo lan on.

⁴¹ Kala jabufo annabaajo sabu on ko annabaajo, o hebay mbarjaari annabaajo. Kala jabufo feewufo sabu on ko feewufo, o hebay mbarjaari feewufo.

⁴² Ka haqiiqa mi andinii on, kala okkorfo godfo e koy taalibahoy an ndiyan buufudan, sabu kun ko taalibahun an, o fadataa mbarjaari makko ndin few.»

11

Fii Lande Yaayaa den (Luk. 7.18-35)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii yamirde *sahaabaabe makko ben sappoo e dfo, o iwi don, o yahi e ca'e diiwal ngal fii jannugol waajoo.

² Fewndo Yaayaa woni ka nder kaso, o nani fii kuufe *Almasiihu on no wowlee. Onsay o immiini taalibaabe makko ben

³ ko landoyoo mo, wi'a: «Taw si ko onon woni haanufo arude on, kaa hara yo men habbo godfo goo?»

⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'ufon kon e ko nanufon kon,

⁵ wonde: bumbe ben yi'ii, bofoobe ben yahii, be damajan ben sellinaama laabii, pahifube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinbe ben.

⁶ Kala mo feggaaki e an ko malaado.»^w

⁷ Bay be yiltitike, onsay Iisaa fuddii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata?

⁸ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko neffo borniifo concii dimi? Ndaaree, bee borniibe concii dimi no e nder galleeji laamu.

⁹ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko furi annabaajo.

¹⁰ Ko oo doo woni mo fii mun windii on, wonde:

<Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
fii ko fertano-maa laawol maa ngol.>^y

¹¹ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, alaa mo suddiifo jibini burfo Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on. Kono non burfo fandude on ka laamateeri kammu no furi mo teddude.

^u **10:38** 10.38 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

^w **11:6** 11.6 Maa: «Kala mo ronkaali gomfinde lan ko malaado.» ^y **11:10** 11.10 Mal. 3.1

¹² Gila e Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on haa hande laamu kammu ngun no jaarude yeeso e nder doole, tawi dooloobe ben no etaade fii halorgol ngu.

¹³ Ko fii ko haa e Yaayaa annabaabe ben fow e Sariya on haalunoo ko Alla longini d'un.

¹⁴ Si hidon faalaa jabude d'un, ko kanko woni Iiliya, on haanunoodo arude.

¹⁵ Mo no mari noppi yo nanu!

¹⁶ «Hara ko e hondun mi ebbindirta nguu jamaanu? Hingu nandi e faybe, joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

¹⁷ <Men wuttanii on ceri, on amaali, men yimani on gimdi yurmudi, on wullaali!>

¹⁸ Ko fii Yaayaa arno, o jaamataano, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: <On ko mo jinna!>

¹⁹ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: <On ko reeredufo, yarowo, weldufo e yantooobe sagalle e junuubanke'en!> Kono kuude faamu Allaahu on den hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii Ca'e Saliife Gomdinde den

(Luk. 10.12-15)

²⁰ Onsay Iisaa woni e felugol ca'e de o buri wadude kaawakeeji moyyi e mun den, sabu ko de tuubaali kon,

²¹ o wi'i: «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno d'ii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii.

²² Ko d'un wadi si mi wi'ay on, pande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon.

²³ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama. Ko fii si tawno d'ii kaawakeeji moyyi wadudi e maa wadirno non e ndee saare wi'eteende *Saduuma, harayno haa hande hinde woodaa.

²⁴ Ko d'un wadi si mi wi'ay on, pande jaawoore nden ko ndee saare Saduuma buretee hoynaneede edii ndee saare foo.»

Fii no Iisaa Noddiri en e Makko

(Luk. 10.21-22)

²⁵ E on saa'i don, Iisaa yetti haala kan, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa d'un ben faamube e bee gandifube, feppinandaa d'un bee faybe.

²⁶ Hiyyii, ko fii ko d'un wonnoo yidi maa on, yo Baaba.

²⁷ «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa Biddo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa Baabaajo on si hinaa Biddo on e on mo Biddo on faalaa mo feppinande.

²⁸ «Aree e an, on fow, yo rondiibe ko teddi haa ronki, mi fowtina on.

²⁹ Jabon yankinanagol ko mi fawi on kon, jabon janndeeji an din. Ko fii min ko mi newiido, yankiniido kadi e bernde, d'un on hebay fowtunde fii wonkiiji mon din.

³⁰ Ko fii ko mi fawata on kon no weli nabude, awa dongal ngal mi fawata on ngal ko hayfungal.»

12

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mrk. 2.23-28; Luk. 6.1-5)

¹ E on saa'i d'on, tawi Iisaa no rewude e gese ngawri jande aseweere nden, d'un ko *jalaande fowteteende nden. Tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di paama, ko fii hari hibe weelaa.

² Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii d'un, be wi'i mo kanko Iisaa: «E hino taalibaabe maa ben no wafude ko dagaaki e jalaande fowteteende nden!»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wafunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunooɓe e makko ben?»

⁴ O naati ka nder suudu Alla, onsay be paami bireediije weebitaade fii sadaka den, de tawata hinaa kanko, hinaa be o wondunoo ben daganinoo naamugol, kono ko *yottinooɓe sadaka ben tun daganinoo naamugol de.

⁵ Kaa on jangaali ka Sariya wonde e aseweeje den hooreeɓe yottinooɓe sadaka ben no bonna Sariya jalaande fowteteende nden ka nder *juulirde mawnde, hara fawaaki be?

⁶ Kono mi andinii on, burɗo juulirde mawnde nden no doo.

⁷ Allaahu on no daali: «Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.»^Y Si hidon andunoo ko d'un firi, on felataano yimbe be bonnaa.

⁸ Ko fii ko *Bii-Aaden on woni jom jalaande fowteteende nden.

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mrk. 3.1-6; Luk. 6.6-11)

⁹ Onsay o iwi d'on, o naatoyi ka nder juulirde maɓɓe.

¹⁰ Tawi maaya-jungoojo no nder ton. Nde tawnoo hibe faalaa toonude Iisaa, be landii mo, be wi'i: «E hara no dagii ka godɗo jawndee e asewe?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko hombo e mon, si no mari baalii gootii, ngin ara e yanude e ngayka e aseweere, hara o ronkay ngii nangude, yawna?»

¹² E ko haa honto non nedɗo hitti furi baalii! Awa no dagii wafugol ko moyyi jande jalaande fowteteende nden.»

¹³ Onsay o wi'i on nedɗo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, ngo selliri wa ngoya.

¹⁴ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, fewjodi no be warira mo.

Fii Kurkaadu ndu Alla Subii ndun

¹⁵ Bay Iisaa faamii nden ebboore maɓɓe, o iwi d'on. Buy jokki mo, o sellini be fow.

¹⁶ O yamiri be wota be feɗɗin fii makko,

¹⁷ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁸ «E hino kurkaadu an ndu mi subii ndun,
on yidaado an mo mi weltori.

Mi wafay Ruuhu an on e makko,
o feɗɗinanoya leyyi d'in peewal ngal.

¹⁹ O yeddondiroytaa e godɗo, o sonkoytaa,
e hay gooto nanoytaa hito makko ka ballane.

²⁰ O heloytaa kudol bayyungol,
o roccinoytaa sarbu wondo e suurude,
haa o folna peewal ngal.

²¹ Onsay leyyi d'in tanyinoroyay innde makko nden.»^Z

Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toojaa

(Mrk. 3.22-30; Luk. 11.14-23)

²² Bawto d'un be addani mo mo jinna nangi, tawi on ko mboboojo bundo, o sellini mo. Onsay on mboboojo wowli, yi'i.

²³ Tawi d'un no naldini jamaa on fota, be wi'i: «Taw si ko oo woni *Almasiihu mo Daawuuda?»

²⁴ Bay Fariisiyaabe ben nanii d'un, be wi'i: «Oo neddo ko e innde *Balzabuula lando jinnaaji d'in tun o woni radorde jinnaaji d'in!»

²⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi ko be miijii, o wi'i be: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. E kala saare maa suudu, si liddondirii kapun tigi, haray waawataa tabitude.

²⁶ Si tawii non Ibuliisa radike Ibuliisa, o liddike hoore makko kanko tigi. Haray ko honno laamateeri makko ndin tabitirta?

²⁷ Si tawii non min ko tippude e Balzabuula mi woni radorde jinnaaji d'in, haray be mon ben non ko tippude e hombo woni di radorde? Ko d'un wadi si kambe tigi be jaawoyay on.

²⁸ Kono si tawii ko tippude e Ruuhu Alla on mi woni radorde jinnaaji d'in, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²⁹ «Maa ko honno goddo waawirta naatude e nder suudu neddo dolnudo, mooba keyeeji on d'in, ado o habbude on neddo dolnudo taho. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon.

³⁰ Awa, kala mo aldaa e an haray ko gapo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitude haray ko saakoowo.

³¹ «Ko d'un wadi si mi wi'ay on, kala junuubu maa hoyre yaafante yimbe ben, kono hoyre hoynudo Ruuhu Alla on yaafetaake few.

³² Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala wowludo *Ruuhu Seniido on ko boni, o yaafantaake e oo aduna fewndiido doo, e aroyoowo on kadi.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun

(Luk. 6.43-45)

³³ «Si leggal no moyyi, haray bibbe maggal on no moyyi. Si leggal moyyaa, haray bibbe maggal on moyyaa. Ko fii leggal kala no anditiree bibbe mun ben.

³⁴ Ko onon yo iwdi kuura! Ko honno wowlirton ko moyyi, hara ko on bonbe? Ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.

³⁵ Neddo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki mun, neddo bondo on kadi yaltina bonki ka bonki mun.

³⁶ Awa mi andinii on, pande jaawoore nden yimbe ben hasborte kala kongudi mehi di be wowlaynoo.

³⁷ Ko fii ko kongudi maa d'in paawirtedaa feewudo maa bondo.»

Fii no Iisaa Tororaa Wadugol Maande

(Mrk. 8.11-12; Luk. 11.29-32)

³⁸ Onsay wobbe e jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben yetti haala kan, wi'i: «Karamoko, meden faalaa yo a wadan men maande hawniinde, men yi'a.»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Jamaanu bonngu jinoowu no dabba maande, kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde annabi Yuunusa.

⁴⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirnoo ka nder reedu lingii njanii ngin non balde tati^a, ko wano non Bii-Aaden on wonirta ka nder leydi balde tati.

⁴¹ Awa kadi pande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no paawee woo, yimbe *Niinawa ben kadi immoyto, jaawoya be sabu kon ko be hedinoo ngun waaju Yuunusa, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo.

^a 12:40 12.40 Yun. 1.17

⁴² Nande naawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no naawee woo, onsay oo debbo laaminoofo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, naawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara heditoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burfo Sulaymaana no doo.

⁴³ «Nde jinnawii yalti e nedfo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali,

⁴⁴ ngii wi'ay: <Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo don.> Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama.

⁴⁵ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedidi burfi ngii hunyude, fi naata don, fi hoda. Onsay sakkitorde on nedfo buray aranun dun bonude. Ko wano non woniranta nguu jamaanu bonngu.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mrk. 3.31-35; Luk. 8.19-21)

⁴⁶ E nder ko Iisaa yewtata jamaa on kon, tawi yumma makko e yumma-gootoobe makko ben no darii ka yaasi, no faalaa yiidude e makko.

⁴⁷ Onsay godfo wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa on yewtude.»

⁴⁸ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni yumma an e ko hombe woni yumma-gootoobe an ben?»

⁴⁹ Onsay o sappii taalibaabe makko ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben.

⁵⁰ Ko fii kala wadudo faale Ben an Wondo ka kammu on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

13

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mrk. 4.1-20; Luk. 8.4-15)

¹ Nden pande Iisaa yalti ka suudu, o joodoyii ka daande weendu.

² Hakkee ko jamaa moobinoofo takko makko on duufi, o bakii e laakun, o joodii, tawi jamaa on fow kapun no ka daande weendu.

³ O yewtiri be piiji buy mise, o wi'i: «Ko remoowo yaltunoo sankugol.

⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka fatal, colli din ari modi de.

⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa. De fufi hepa sabu dewlugol leydi ndin.

⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi, de yoori, sabu angal ka dadi din siŋoo.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de rimi, cawti goo gabbe teemedere, cawti goo gabbe cappande jeegoo, cawti goo gabbe cappande tati.

⁹ Mo no mari noppi yo nanu!»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Ko fii hondun yewtiranton be mise?»

¹¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu kammu ngun, kono kambe be yedaaka dun.

¹² Ko fii ko mardo beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

¹³ Ko wadi si mido yewtirde be mise, ko bay hibe ndaara, kono be yi'ataa, hibe jentoo, kono be nanataa, be faamataa.

¹⁴ Fii ko Alla longinnoo Isaaya kon no laatora e mabbe, wonde:

«Pellet hidon nana,
kono on faamataa few.
Pellet hidon ndaara,
kono on yi'ataa few.

¹⁵ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude.

Be uddii noppi mabbe din,
awa kadi be ombii gite den,
sakko be yiira gite mabbe den,
maa be nanira noppi mabbe din,
maa be faamira berde mabbe den,
haa be tuuba, mi sellina be.»^b

¹⁶ «Onon non, gite mon den malii ko fii hide yi'ude, noppi mon din malii ko fii hidi nanude.

¹⁷ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, annabaabe e feewube buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.

¹⁸ «Kono onon, hedee firo ngal misal remoowo on.

¹⁹ Nde goddo hedii daalol *laamu Alla ngun, ronki ngol faamude, bondo on aray, itta ko aawaa kon ka bernde makko. Dun no wa'i wa nde awdi sankaa ndin saami ka d'atal.

²⁰ Nde awdi sankaa ndin saami ka kaaye, dun no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, o jaba ngol hepa e nder weltaare.

²¹ Kono o alaa dadi, ko fii hinaa o tabitudo. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol makko daalol ngol, o tertoto kisan.

²² Nde awdi sankaa ndin saami ka sooyoore, dun no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, hara ngol rimataa e makko ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e d'ayniro jawle.

²³ Nde awdi sankaa ndin saami ka leydi moyyiri, dun no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, faami, ngol rimi e makko, wobbe ben laabi teemedere, wobbe ben laabi cappande jeegoo, beya ben laabi cappande tati.»

Misal Yettaangal e Gajo Sankoowo Kenkesama

²⁴ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa nde aaden sanki awdi moyyiri e ngesa mun.

²⁵ Kono wa ko yimbe ben daanii, gajo makko on ari, sanki kenkesama ka ngesa makko ngawri, o yahi.

²⁶ Bay wonii ngawri ndin fudii haa mawnii sawtii, kenkesama on kadi yaltiti.

²⁷ «Kurkaaduube jom suudu ndun ari, wi'i mo: «Jom amen, e hinaa awdi moyyiri sankudon ka ngesa mon? E hara ko honto oo kenkesama iwri?»

²⁸ «O jaabii be, o wi'i: «Ko gajo wadi dun.»

«Onsay kurkaaduube ben wi'i mo: «Hidon faalaa yo men yahu men boroya dun?»

²⁹ «O jaabii be: «Oo'o, fii wota on boror ngawri ndin nde hidon bora kenkesama on.

³⁰ Accee di njandida haa ka baagol. Si baagol ngol fewndike, mi wi'ay wa'ooobe ben yo be boru taho kenkesama on, be haabira ba'e ba'e fii ko sunnee, be mooba ngawri ndin ka tumusuuje an.» »

Misal Yettaangal e Abbere Bene (Mrk. 4.30-32; Luk. 13.18-19)

^b 13:15 13.15 Isa. 6.9-10

³¹ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa abbere bene, nde godfo yetti, aawi e ngesa mun.

³² Pellet, ko nden buri fandude e ko aawetee kon fow, kono nde nde fudi, haray ko nden buri mawnude kala ko tutetee e naakoo, nde wonta leggal haa ka tawata colli din ka weeyo aray, hoda e caldi maggal on.»

Misal Yettaangal e Lewen
(Luk. 13.20-21)

³³ Iisaa addani be ngal misal d'oo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya dun, on lewen wona sabu dun fow yura.»

³⁴ Iisaa yewtiri dun jamaa on mise. O yewtirtaano be si wonaa mise,

³⁵ fii no ko daaliranoo annabaajo on kon laatora, wonde:

«Mi udditay hunduko an kon fii yewtirgol mise,
mi feppina piiji suudfloodi gila ka fudfoode.»^c

Firo Misal Yettaangal e Kenkesama

³⁶ Onsay Iisaa acci don jamaa on, o naati ka suudu. Taalibaabe makko ben badii mo, be wi'i: «Sifanee men ngal misal kenkesama ka ngesa.»

³⁷ O jaabii be, o wi'i: «Sankudo awdi moyyiri on ko *Bii-Aaden on.

³⁸ Ngesa mban ko aduna on. Awdi moyyiri ndin, ko ben woni bibbe laamateeri ndin. Kenkesama on non ko ben woni bibbe bondo on.

³⁹ Gajo sankudo kenkesama on, ko on woni Ibuliisa. Baagol ngol non ko lannoode aduna on, wa'oobe ben ko ben woni malaa'ikaabe ben.

⁴⁰ Wano kenkesama on borirtee non fii bugegol ka yiite, ko non woniroyta nde aduna on lanni.

⁴¹ Bii-Aaden on imminoyay malaa'ikaabe mun ben ko suuta e nder laamateeri makko ndin fegginaybe ben fow e wadoobe ko boni ben,

⁴² be bugoo be ka nder beembal yiite ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton.

⁴³ Kono feewube ben jalbiroyay wa naange ka nder laamateeri Ben maabe. Mo no mari noppi, yo nanu!»

Mise Ebbindiraade e Laamu Alla ngun

⁴⁴ Iisaa wi'i kadi: «Laamu kammu ngun no wa'i wa keyee suudfloodi e nder ngesa mo nedfo goo arata yi'a suuda. E nder weltaare makko nden o yaha, o yeeya kala ko o jogii, o sooda mban ngesa.

⁴⁵ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa njulaajo wondo dabude lambiri.

⁴⁶ Bay o yi'ii satta-cogguure, o yahi, o yeeyiti kala ko o jeynoo, o soodi nde.

⁴⁷ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa *jalaaji bugaafi e nder maayo, moobi noone liyyi fow.

⁴⁸ Bay di heewii, di poodaa ka pencen, joodaa. Moyyi din yettaa wattaa ka miranji, bondi din bugaa.

⁴⁹ Ko non kadi woniroyta nde aduna on lanni. Malaa'ikaabe ben yahoyay sendindira bonbe ben e moyyube ben.

⁵⁰ Be bugoo bonbe ben ka beembal yiite ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton.

⁵¹ «E hara on faamii dun fow?»

Be jaabii: «Hiiyii!»

⁵² O wi'i be kadi: «Ko dɔn wadi, kala jannoowo jamaa on fii Sariya on, si no jannaa fii laamu kammu ngun, no wa'i wa nde jom suudu no yaltina e nder marga mun keyeeji kesi e kidɗi.»

⁵³ Bay wonii Iisaa gaynii dee mise, o iwi dɔn.

Fii no be Naasirata ben Yawori Iisaa
(Mrk. 6.1-6; Luk. 4.16-30)

⁵⁴ Iisaa yahi ka o ne'aa dɔn, dɔn ko Naasirata, o woni e waajagol ka nder juulirde maɓbe. Dun ɗaldini be haa be wi'i: «Ko honto nguu faamu e dɗii kaawakeeji moyyi iwrani mo?»

⁵⁵ E hinaa biɗɗo minisiyeejo on nii? Hinaa yumma makko wi'etee Mariyama? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Sim'uunu e Yuudu?

⁵⁶ E hinaa bandiraabe makko ben fow no wondi e men? E hara ko honto dɔn fow iwrani mo?»

⁵⁷ Dun haɗi be gomɗingol mo.

Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka beynguure mun yawaa.»

⁵⁸ Laatii o wadfaali dɔn kaawakeeji moyyi buy sabu angal gomɗinal maɓbe ngal.

14

Fii no Yaayaa Wariraa
(Mrk. 6.14-29; Luk. 9.7-9)

¹ Ko e on saa'i dɔn, *Heroodu lando diiwal Jaliilu ngal nani fii Iisaa no wowlee.

² O wi'i kurkaaduube makko ben: «Ko Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on nii! O immitike e hakkunde maybe ben! Ko dɔn wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi!»

³ Ko Heroodu wi'irnoo dɔn ko bay hari o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadii e kaso sabu oo debbo wi'eteeɗo Heroodiyya, beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu,

⁴ ko fii hari Yaayaa wi'ii mo kanko Heroodu wonde daganaaki mo ka o yetta on debbo.

⁵ O faalaa mo warude, kono o huli jamaa on, ko fii hari hiɓe jogori Yaayaa wa annabaajo.

⁶ Kono e nder jalaande anditugol jibineede makko nden kanko Heroodu, jiwo Heroodiyya on ami e hakkunde saatinaabe ben. Dun weli Heroodu

⁷ haa o fodi on jiwo e hoore woondoore wonde o wadfanay mo kala ko o torii mo fewndo dɔn.

⁸ Tippude e ko yumma makko kanko jiwo on lowi mo kon, on jiwo wi'i: «Jonnan doo hoore Yaayaa lootowo maande tuubuubuyee on nden, hara hinde tumbaa e miran.»

⁹ Onsay lando on aani. Kono sabu woondooje makko dɔn, e be o saatinnoo ben, o yamiri yo nde jonne mo.

¹⁰ O immini ko tayoya hoore Yaayaa nden ka kaso,

¹¹ nde addaa e miran, dɔn jonnaa jiwo on, kanko kadi o nabani nde yumma makko.

¹² Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, surroyi. Be yahi, be humpitoyi Iisaa.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

¹³ Bay Iisaa nanii d'un, o iwi d'on e laana ndiyan, kanko tun o yahi e nokkuure wuldinnde. Jamaa on humpitii d'un, be iwi ka ca'e, be seppi, be jokki mo.

¹⁴ Bay o iwii ka laana, o yi'i jamaa moolanaado, o yurmaa be, o pawndi pawbe wonnoobe d'on ben.

¹⁵ Bay nibbii, taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Doo ko nokkuure wuldinnde nii, pallal ngal poodike. Accitee jamaa on, be yaha ka kodooli, be dabba ko be naama.»

¹⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Jaraa ka be yaha. Onon tigi okkoree be ko be naama.»

¹⁷ Kono be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi didi pet men mari d'oo!»

¹⁸ Kanko kadi o wi'i be: «Addanee lan dundoo.»

¹⁹ Onsay o yamiri jamaaji din yo be joodo ka hufo. O yetti bireediije den jowi e liyyi din didi, o banti gite den, o fewtini ka kammu. O du'ii, o tayiti bireedi on, o jonni taalibaabe ben, taalibaabe ben hewtini jamaa on.

²⁰ Fow naami haa haari. Be moobiti debbeeje sappoo e didi tew kunte ko lutti.

²¹ Tawi ben naamube ko wa be worbe guluuje njowo, hara rewbe e faybe lintaka.

*Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(Mrk. 6.45-52; Yhn. 6.16-21)*

²² Bawto d'un kisan, Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gafa fewndo o yiltata jamaa on.

²³ Bay wonii o yiltii be, o yawi ka fello fii juulugol toroo ka weddii. Bay nibbii, tawi ko kanko tun woni d'on.

²⁴ Tawi laana kan wofdotorii leydi ndin wa palande teemedde, awa kadi morloode ndiyan dan no piyaade e makka, ko fii hari hika tiindondiri e hendu ndun.

²⁵ Ka subaka, Iisaa sutori e mabbe, himo seppa ka hoore ndiyan.

²⁶ Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be huli, be wi'i: «Ko mbeelu!» E nder kulol mabbe ngol be sonki.

²⁷ Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

²⁸ Onsay Petruusu jaabii mo, wi'i: «Si tawii ko onon, yo Koohoojo, yamiree lan yo mi rewu ka hoore ndiyan, mi yaha ka wondon ton.»

²⁹ Iisaa wi'i mo: «Aru!»

Onsay Petruusu tippii ka laana, o seppi ka hoore ndiyan, o yahi fottoygol e Iisaa.

³⁰ Kono bay o yi'ii ko hendu ndun tiidi kon, o huli. Tun o fudfii mutude, o sonki, o wi'i: «Dandee lan, yo Koohoojo!»

³¹ Iisaa fonti jungo mun ngon, nangi mo, o wi'i: «Ko an yo fanda-gomdinaljo, ko hondun sikkitantodaa?»

³² Onsay be yawi ka laana, hendu ndun deyyiti.

³³ Wonnoobe ka laana ben sujani mo, wi'i: «Ka haqiiqa, ko a *Bidfo Alla!»

³⁴ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewti Jaani-Saarata.

³⁵ Yimbe nden nokkuure anditi Iisaa, be nuli e banjeeji d'on din fow. Be addani mo pawbe ben fow,

³⁶ be jeeji mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on, onsay meemunoo be mo ben fow ndikki.

15

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun d'in

(Mrk. 7.1-23)

¹ Onsay *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on iwri Yerusalaam, ari tawi Iisaa, be landii mo, be wi'i:

² «Ko fii hondun taalibaabe maa ben jaggitanta naamuuji mawbe ben? Ko fii be soodotaako nde hibe jaama.»

³ O jaabii be, o wi'i: «Onon non ko hondun jaggitanton yamirooje Alla den sabu naamuuji mon d'in?

⁴ Ko fii Allaahu on no daali: <Teddin yumma maa e ben maa>,^d awa kadi: <on mo hudfi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.>^d

⁵ Kono onon, hidon wi'a wonde kala wi'udfo ben mun maa yumma mun: <mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon>,

⁶ haray fawaaki ontigi wallugol ben mun maa yumma mun. Si ko nii, haray on mehindinii daaluyee Alla on sabu naamu mon on.

⁷ Ko onon yo faasiqiibe, Isaaya no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, o wi'i:

⁸ <Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde, kono berde mabbe den no wodfondiri e an fota.

⁹ Ko e nder meere be woni lan rewude, janndeeji di be woni jannude d'in ko di yimbe ben sinci.> »^e

¹⁰ Onsay Iisaa noddi jamaa on e makko, o wi'i be: «Hedee, faamon.

¹¹ Hinaa ko naatiri ka hunduko tuuninta nedfo, kono ko ko yaltirta ka hunduko kon tuuninta nedfo.»

¹² Onsay taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Hidon andi Fariisiyaabe ben mettinii sabu nanugol ngol kongol?»

¹³ O jaabii be, o wi'i: «Kala ko tutaa, ko tawi hinaa Ben an Kammuyan-keejo on tuti, borete.

¹⁴ Tertee be, ko bumbe woni dowude bumbe. Si bundo non dowii bundo, be didoo non be yanay e nder ngayka.»

¹⁵ Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Sifanee men fii ngal misal.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo: «E onon kadi haa jooni ko on be alaa faamu?

¹⁷ E on andaa kala ko naati ka hunduko ko ka nder reedu yahata, bawto d'un hawkoyee ka weddii?

¹⁸ Kono ko yaltiri ka hunduko kon ko ka bernde iwri, e ko d'un-le tuuninta nedfo.

¹⁹ Ko fii, ko e nder bernde nedfo miijooji bondi yaltata, kapun e waru-hoore e jinaa e cagayaagal e nguyka e seeditagol fenaande e hoyre.

²⁰ Ko d'un woni ko tuuninta nedfo. Kono jaamugol hara soodaaki, d'un tuunintaa nedfo.»

Fii no Debbo Kanaaniyankeejo on Gomd'iniri

(Mrk. 7.24-30)

²¹ Bay Iisaa iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi dee ca'e Tiiri e Siduuna.

²² Tun, debbo Kanaaniyankeejo hodufdo don ari tawi mo, no ewnoo, wi'a: «Koohojo, bii Daawuuda, yurminee lan! Jinna no tampini jiwo an on no hawnori!»

²³ Laatii kanko Iisaa o jaabaaki mo hay kongol. Taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Yiltee oo debbo, ko fii himo sonkude baawo men.»

^d 15:4 15.4 Egg. 20.12 e Yaj. 5.16 ^d 15:4 15.4 Egg. 21.17 e Lew. 20.9 ^e 15:9 15.9 Isa. 29.13

²⁴ O jaabii, o wi'i: «Ko fii ko baali suudu Isra'iila majjudi dɪn tun mi addiraa.»

²⁵ Kono kanko debbo on o ari, o jiccii yeeso makko e hoore himo wi'a: «Koohoojo, faabee lan!»

²⁶ O jaabii debbo on, o wi'i: «Moyyaa ka bireedi paykoy koy yettee, buganee bareeji dɪn.»

²⁷ Debbo on jaabii: «Hiyyii, Koohoojo, kono hay bareeji dɪn jaamay ko iwata ka taabal jom majji, saama kon.»

²⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Debbo, gomɗinal maa ngal no tiidi. Yo wonirane no faaliraɗaa non.» E on saa'i tigi jiwo makko on ndikki.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo
(Mrk. 8.1-10)

²⁹ Bay feyyii e dɪn, Iisaa iwi e nden nokkuure, o takkii sera *Weendu Jaliilu ndun. O yawoyi don e fello, o joodii.

³⁰ Jamaa moolanaado kadi badii mo, wondude e bofoobe e bumbe e layoobe e pahidube-mbobidi e jawbe goo buy. Be wallini ben e ley koyɗe makko, o sellini be.

³¹ Bay jamaa on yi'ii pahidube-mbobidi ben wowlɪi, layoobe ben kadi hettii cellal, bofoobe ben yahii, bumbe ben yi'ii, be ɲalɗi, be mawnini Alla Isra'iilayankeebe ben.

³² Onsay Iisaa noddɪ taalibaabe mun ben, o wi'i: «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balɗe tati hiɓe wondi e an, be alaa ko be jaama. Mi faalaaka be yiltude hiɓe weelaa, sakko be lo'a ka laawol.»

³³ Kono taalibaabe ben wi'i mo: «Ko honto men hebata bireedi ko yonata oo jamaa dɗoo fow e ndee nokkuure wulɗinnde?»

³⁴ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediiɗe jelu mardon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko bireediiɗe jeediɗi e likkoy tosokoy seeda.»

³⁵ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi.

³⁶ Bay o yettii bireediiɗe dɛn jeediɗi e liyyi dɪn, o jarnii Alla, o tayiti, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben, taalibaabe ben kadi hewtini jamaa on.

³⁷ Fow jaami haa haari, moobitaa debeeje jeediɗi tew ko lutti.

³⁸ Tawi ben jaamuɓe ko be worɓe guluuje nayo, hara rewɓe e fayɓe lintaka.

³⁹ Bawto dɪn o yilti jamaa on, o bakii e laana, o yahi e ndii leydi Magaduuna.

16

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande
(Mrk. 8.11-13; Luk. 12.54-56)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e *Sadduusiyaabe ben badii mo kanko Iisaa fii ndarndagol mo, be torii mo yo o hollu be maande iwrunde ka kammu.

² Iisaa jaabii be, wi'i: «Kiikiide on wi'ay: <Yaasi on hentoto, fii ko kammu ngun wojji kon.>

³ Bimbi kadi wi'on: <Hande wundinay, ko fii kammu ngun no wojji bawli.> Hidon waawi faamude fii ko feɓni ka kammu kon, kono on waawataa faamude fii maandeeji saa'iiji dɪn?

⁴ Jamaanu bonngu jinoowu no dɗabba maande, kono ngu jonnetaake maande goo, si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.» Onsay o acci be dɛn, o yahi.

*Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben
(Mrk. 8.14-21)*

⁵ Ko be lumbitata, taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi.

⁶ Iisaa wi'i be: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

⁷ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri d'fun, ko fii en yettaali bireedi.»

⁸ Bay Iisaa andii d'fun, o wi'i be: «Ko fii hond'fun wi'and'on d'fun, onon bee fanda-gomd'inalbe? Ko fii on yettaali bireedi?»

⁹ Jaka on faamaali haa jooni, on anditaali fii bireediije jowi senditananoode worbe guluuje njowo den, e ko debeeje jelu artirnodon ko lutti?

¹⁰ E bireediije d'en jeedidi senditananoode worbe guluuje nayo den, e yeru debeeje ko artirnodon ko lutti?

¹¹ Ko honno woniri on faamaali wonde hinaa fii bireedi mi wowlani on? Kono reenee e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

¹² Onsay be faami ko o inni yo be reeno, ko e jannde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, hinaa e lewen wadeteedo e bireedi.

*Fii Qirritannde Petruusu nden
(Mrk. 8.27-30; Luk. 9.18-21)*

¹³ Nde Iisaa naatunoo Seezariiya-Filiipu, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni *Bii-Aaden on?»

¹⁴ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko onon woni Yemiiya maa goddo goo e annabaabe ben.»

¹⁵ O wi'i be: «Onon non wi'ud'on ko hombo woni lan min?»

¹⁶ Sim'uunu Petruusu jaabii mo wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on, on *Bid'do Alla Wuurud'o on!»

¹⁷ Iisaa yettiti haala kan, wi'i mo: «A malii, yo Sim'uunu mo Yuunusa, ko fii hinaa bandu e yiiyan feppinan-maa d'fun, kono ko Ben an, on Wond'o ka kammu.»

¹⁸ Min non mi wi'ii an Petruusu, ko a fetere.^f Ko e hoore ndee fetere mi darnata *moftal an ngal, hay doole jahannama foolataa ngal.

¹⁹ Awa kadi mi jonnoyte saabiije laamateeri kammu ngun: ko tonjuda ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, ko jabudaa ka leydi woo haray jabaama ka kammu.»

²⁰ Onsay o yamiri taalibaabe ben, o tentini, wota be wowlan hay gooto wonde ko kanko woni Almasiihu on.

*Fii Tampereji Iisaa d'in e Artugol makko ngol
(Mrk. 8.31-9.1; Luk. 9.22-27)*

²¹ Gila nden pande, Iisaa fud'dii hollude taalibaabe mun ben wonde ko bee o yaha Yerusalaam, o tampinoyee fota immorde e mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.

²² Onsay Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol wi'a: «Yo Allaahu on reenu on, yo Koohojo, hara d'fun hewtaali on!»

²³ Kono Iisaa yeyyitii, wi'i Petruusu: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, bay an ko a fegginoowo lan! Ko fii miijooji maa d'in hinaa di Alla, kono ko di yimbe ben!»

²⁴ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^g o jokkammi.

^f 16:18 16.18 Ndee innde «Petruusu» no firi «fetere». ^g 16:24 16.24 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

²⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, o hettay dan.

²⁶ E ko nafa hondun woodani nedfo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? Maa ko hondun nedfo ittata fii sottugol wonkii mun kin?

²⁷ Ko fii Bii-Aaden on ardoyay e mangural Ben mun ngal, wondude e malaa'ikaabe mun ben, o jonnita mo kala njoddi kuude mun.

²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude Bii-Aaden on no arda e laamu mun ngun.»

17

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin (Mrk. 9.2-10; Luk. 9.28-36)

¹ Balde jeegoo bawto dun, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo.

² Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe, yeeso makko ngon jalbiri wa naange, concii makko din kadi rawniri wa ndaygu.

³ Muusaa e Iiliiya feepani be, tawi hibe yewtida e makko kanko Iisaa.

⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Koohoojo, no moyyi ka wonen doo. Si hidfon faalaa toode mi darnay doo togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliiya kadi wonndu.»

⁵ Wa fewndo ko o wowlata dun, duulere jalbunde tippii buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo doo ko Bidfo an yidaado, mo mi weltori on. Heditee mo!»

⁶ Bay wonii kambe taalibaabe ben be nanii dun, be hebi kulol tiidungol, be suuyi, be sujji.

⁷ Kono Iisaa badii, meemi be, o wi'i: «Immee! Wota on hulu!»

⁸ Onsay be banti gite den, be tawi be yi'itaali hay gooto, si hinaa Iisaa tun.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be, wi'i: «Wota on wowlan hay gooto fii ko yi'udon kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo.»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliiya haani arude taho?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iiliiya aray, wattitoo fow.

¹² Kono mi andinii on Iiliiya ariino, kono be anditaali mo, be wadiri mo no be faaliraa non. Ko wano non kadi be tampinirta Bii-Aaden on.»

¹³ Onsay taalibaabe ben faami wonde ko fii Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on o yewti be.

Fii no Paykun Jinnaakun Selliniraa (Mrk. 9.14-29; Luk. 9.37-43)

¹⁴ Bay wonii be hewtii takko jamaa on, onsay gorko goo ari jiccii yeeso Iisaa, o wi'i:

¹⁵ «Koohoojo, yurminee bidfo an on. Ko o iirotoodo, himo tampi fota. Soono woo o yanay ka yiite e ka ndiyan.

¹⁶ Mi addii mo ka taalibaabe mon ben, kono be waawaali mo pawndude.»

¹⁷ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mupantoo on? Addanee lan mo doo.»

¹⁸ Iisaa tonjani jinnawii ngin, ngii yalti e paykun kun, kun ndikki e on saa'i tigi.

¹⁹ Onsay taalibaabe ben gundii Iisaa, wi'i mo: «Ko fii hondun menen men waawaali radaade ngii jinnawii?»

²⁰ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko sabu ko gomdinal mon ngal fandi kon. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, si on wi'iino ngoo fello: <Iwu d'oo!>, ngo iwayno. Harayno hay huunde alaa ko ronkaynodon.

²¹ Kono sifa ngii jinnawii, ko toraare Alla e hoorugol tun yaltinta ngii.»

Fii Mayde Iisaa nden e Ummutal Makko ngal

(Mrk. 9.30-32; Luk. 9.43-45)

²² Nande goo tawi Iisaa e taalibaabe mun ben no mottondiri Jaliilu, o wi'i be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben,

²³ be wara mo, ka palaande tammere o immintinoyee.» Dun aanini be fota.

Fii Yobugol Sagalle Juulirde Mawnde nden

²⁴ Fewndo ko be naatata Kafernahuum, yantoo be sagalle fii *juulirde mawnde nden ari, be tawi Petruusu, be landii mo, be wi'i: «E hara karamoko mon yobataa sagalle fii juulirde mawnde nden?»

²⁵ Kono o jaabii be, o wi'i: «Oo'o, be yobay!»

Bay wonii Petruusu naatii ka suudu, Iisaa attii mo landaade, o wi'i: «Sim'uunu, ko hondun sikkudaa? Ko hombo lambe leydi yantata sagalle? Ko biibe mabbe ben kaa ko heddiibe ben?»

²⁶ O jaabii mo, o wi'i: «Ko heddiibe ben.»

Iisaa wi'i mo: «Awa yobugol d'un fawaaki biibe ben kan.

²⁷ Kono fii wota en mettin berde ben yantoo be sagalle, yahu ka weendu, bugodaa ndolinwal maa ngal ka ndiyan, nangaa lingii adiingii modude ngin, udditaa hunduko maggii on, a taway ton tammaaru kaalisi ndu mbuudi nay. Yettaa ndu, jonnaa ben yantoo be fii sagalle men den enen dido.»

18

Fii Burdo Teddude on ka Laamu Kammu

(Mrk. 9.33-37; Luk. 9.46-48)

¹ E on saa'i don taalibaabe ben badii mo kanko Iisaa, be wi'i mo: «Ko hombo buri teddude ka laamu kammu ngun?»

² Onsay Iisaa noddi paykun, o jod'fina kun hakkunde mabbe,

³ o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si on waylaali jikku mon on, wa'on wa paykoy, on naatataa few ka laamu kammu.

⁴ Ko d'un wadi, kala jippindo hoore mun, wa'i wa kun paykun d'oo, o wonay burdo teddude on ka laamu kammu.

⁵ Awa kadi kala jabudo paykun wa kun d'oo, e innde an, haray ko min tigi o jabi.

⁶ Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomdinkoy lan, haray ko buri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka ndanka baharu.

⁷ «Bone wonanii oo aduna sabu dii piiji fegginaydi. Ko fii bee pegge wada, kono bone wonanii on neddo wondo sabu haa d'un wadi!

⁸ Si tawii jungo maa ngon maa koyngal maa ngal wonay sabu ko feggin-maa, haray tayu de, bugodaa ka wod'fita-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo maa taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde didi maa juude didi bugedaa ka yiite poomayankeewe.

⁹ Si tawii-le ko yiitere maa nden wonata sabu ko feggin-maa, haray awu nde, bugodaa ka wodditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite d'idi, bugedaa ka yiite jahannama.»

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii
(Luk. 15.1-7)

¹⁰ «Wota on hayfin hay gootun e koy paykoy. Ko fii mi andinii on, malaa'ikaabe makkoy on ka kammu no darii tabiti yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

¹¹ Ko fii ko addi *Bii-Aaden on, ko fii dandugol majjube ben.

¹² «Ko hondun sikkudon? Si goddo no mari baali teemedere, si gootii e d'in majjii, e hara o accataa diya cappande jeenay e jeenay ka hoore fello, o dabbitoya ngiya majjungii?

¹³ Si o aru ngii e yiitude, ka haqiiqa mi andinii on, o weltoray ngii buri diya cappande jeenay e jeenay di majjaali.

¹⁴ Ko wano non, hinaa e sago Ben mon Wondo ka kammu on si gooto e bee faybe no majja.»

Fii Yaafondirgol e Yaafaneede

¹⁵ «Si musid'ido maa fawjike e maa, yahu yiidaa e makko, hara ko an tun kanko tun. Si o jabanii ma, haray a hettii musid'ido maa on.

¹⁶ Kono si o jabanaali ma, haray dabbu gooto maa d'ido, wattidaa e maa, fii kala ko yewtaa yo naawiroye kongudi seedebe d'ido maa tato.

¹⁷ Si o jabanaali bendon kadi, haray yeeto *moftal ngal. Si o jabanaali non moftal ngal kadi, haray yo o jogore wa mo gomd'inaa maa wa yantiroowo sagalle janfa.

¹⁸ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, ko tonudon ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, e ko jabudon ka leydi woo haray jabaama ka kammu.

¹⁹ Ka haqiiqa mi andinii on kadi, si d'ido e hakkunde mon nanondirii ka hoore leydi fii toragol kala ko woni, Ben an Wondo ka kammu on okay be d'un.

²⁰ Ko fii ka d'ido maa tato mottondiri e innde an woo, haray mido hakkunde mabbe.»

²¹ Onsay Petruusu badii, wi'i mo: «Koohoojo, ko haa laabi jelu mi haani yaafaade musid'ido an, si himo fawpaade e an? Ko haa laabi jeed'idi?»

²² Iisaa jaabii mo: «Mi wi'aali ma dey ko haa laabi jeed'idi, kono ko haa cappande jeed'idi laabi jeed'idi.

²³ Ko d'un wadi, laamu kammu ngun no wa'i wa lando faalanoodo yo jiyaabe mun hunito d'un.

²⁴ No on lando fuddornoo, be addani mo goddo joganiido mo ujune kaalisi.

²⁵ Nde tawnoo alaa ko o yobira, jom makko yamiri yo o yeeyite, kanko e beyngu makko e bibbe makko ben e kala ko o joginoo, namaande nden yobee.

²⁶ «Onsay jiyaado on suuyi ka leydi, jiccii yeeso makko, wi'i: <Koohoojo, munpanee lan, mi yobay on fow!>

²⁷ Jom makko yurmaa mo, o yaafanii mo namaande nden, o acciti mo, o yahi.

²⁸ «Ko on jiyaado yaltata don, o yiidi e d'immoojo makko goo, joganiido mo *dinaruujii teemedere. O nangi mo, o d'eddi, e hoore himo wi'a: <Yoban ko joganidaa mi kon!>

²⁹ On ñimmoojo makko yani e ley koyde makko, jeeji mo, wi'i: <Muɓɓano lan, mi yobete!>

³⁰ Kono o jabaali. O nabi mo, o sokoyi haa o yoba mo ko o joganii mo kon.

³¹ Bay ñimmoobe makko ben yi'ii kon ko wadi, be aani fota, be yahi, be fillitanii jom mabbe ko wadi kon fow.

³² «Onsay jom mabbe noddi on jiyaado, o wi'i mo: <Ko an, yo jiyaado bonɗo, mi yaafanike ma namaande maa nden fow, bay a jeejii lan.>

³³ An kadi a waawataano yurmeede ñimmoojo maa on, wano mi yurmira-maa non?>

³⁴ Jom makko tikki, o wattidi mo e lettoobe ben haa nde o yobi ko o nawlii kon fow woo.

³⁵ Ko nii Ben an Kammuyankeejo on wadirta on, si mo kala e mon yaafanaaki musidɗo mun on ka bernde mun.»

19

Fii Sertigal Yettindirbe

(Mrk. 10.1-12)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii ñin yewterejeji, o iwi Jaliilu ñon, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gaɗa Yurdayniwol.

² Jamaa moolanaado jokki mo. O sellini be ñon.

³ Onsay *Fariisiyaabe goo badii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godɗo accitugol beyngu mun fii ko woni woo?»

⁴ O jaabii be, o wi'i: «On jangaali wonde ka fudɗoode, Tagudo on tagii be, o wadi be gorko e debbo,

⁵ o daali: <Ko ñun wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe ñido be wona gooto.>^h

⁶ Dun haray hinaa be ñido hande kadi, kono ko gooto. Awa wota godɗo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

⁷ Kono Fariisiyaabe ben landii mo, wi'i: «Ko hondun non Muusaa yamirani accitoowo beyngu mun woo yo wadon mo kaydi sertigal, si o accita mo?»

⁸ Kanko Iisaa o jaabii be, o wi'i: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadi si Muusaa newnani on accitugol rewbe mon ben, kono ka fudɗoode hari hinaa non.

⁹ Kono mi andinii on, kala accitudo beyngu mun yetti godɗo goo, si wonaa hara on jeenu, haray ontigi jeenii.»

¹⁰ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «Si tawii ko nii woniri hakkunde gorko e debbo, haray nafa alaa himo tigga.»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa fow jabata ngol kongol, kono ko yedfaabe ñun ben tun.

¹² Ko fii no woodi mayraabe hara ko hebiɗaabe e mun, no woodi wobbe kadi hara ko be bujaabe, no woodi wobbe kadi hara ko ruudiibe fii laamu kammu ngun. On waawudo jabude yo jabu!»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mrk. 10.13-16; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy, fii yo o *fawu juude makko ñen e makkoy, o du'anoo koy, kono taalibaabe ben tonjani ben.

¹⁴ Iisaa wi'i: «Tertee paykoy koy, wota on haɗu koy arugol e an, ko fii laamu kammu ngun ko sifa makkoy wonani.»

¹⁵ Onsay o fawi juude makko den e makkoy, o du'anii koy, o iwi don.

*Fii Suka Galo on
(Mrk. 10.17-31; Luk. 18.18-30)*

¹⁶ Godfo goo kadi badii Iisaa, wi'i mo: «Karamoko, hara ko hondun e ko moyyi mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁷ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun landortaa mi fii ko moyyi kon? Ko gooto pet moyyi. Si hida faalaa naatude aljanna, dofto yamirooje den.»

¹⁸ O jaabii: «Honde?»

Iisaa jaabii mo: «Wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a seedito fenaande, wota a wuju,

¹⁹ teddinaa kadi yumma maa e ben maaⁱ, yidiraa jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^j

²⁰ On suka wi'i mo: «Midfo wadude dun fow. E hara ko hondun njakkanimmi kadi?»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Si hida faalaa wonude timmudo, yahu yeeyitaa ko mardaa kon, okkaa miskinbe ben, dun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²² Bay on suka nanii din kongudi, o yahi himo aani, ko fii hari himo aldi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, no sattani jom jawle ka o naata ka laamu kammu.

²⁴ Mi andinii on kadi, no buri weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle naata ka *laamu Alla.»

²⁵ Bay taalibaabe ben nanii dun, be njaldi fota, be wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁶ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako neddanke, kono fow no waawanoo Alla.»

²⁷ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on. Ko honno non woniranoyta men?»

²⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde *Bii-Aaden on joodii ka jullere mun laamu darjinnde, tuma nde kala huunde no heydintinee, onon jokkunoobe lan ben kadi, on joodoyto e julle laamu sappoo e didi, laamoyodon *bolondaaji Isra'ila din sappoo e didi.

²⁹ Awa kadi kala accudo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun den sabu inde an nden, o heboyay ko buri dun laabi teemedere ka aduna doo, o ronoyay kadi ngurndan poomayankejan dan.

³⁰ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

20

Misal Yettaangal e Jom Ngesa e Golloobe mun

¹ «Ko fii laamu kammu ngun no wa'i wa jom galle, yaltudo bimbi law fii yettugol golloobe ko golla ka ngesa mun *wiipu.

² Be fotti e njoddi, nallal kala *dinaruuru. Onsay o immiini be ka ngesa makko wiipu.

³ O yaltoyi ka walluhaa, o yi'i wobbe ka fottirde, tawi ben alaa wafude hay huunde.

⁴ O wi'i ben: «Onon kadi yahee ka ngesa an wiiju, mi yobiray on no haaniri.» Ben yahi.

⁵ O yaltoyi kadi ka ado fanaa e ka baawo fanaa, o wadiri wano non.

⁶ O yaltoyi kadi ka alansaraa, o tawi wobbe ka fottirde kadi, o wi'i ben: «Ko fii hondun jallandon doo, hay huunde on alaa wafude?»

⁷ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko fii men hebaali golle.» O wi'i ben kadi: «Awa, yahee ka ngesa an wiiju.»

⁸ «Bay nibbii, jom ngesa wiiju mban wi'i mbatulaajo mun on: «Noddu golloobe ben, yobaa be njoddi mabbe ndin. Fudfodora yettaabe sakkitorun ben, sakkitoraa adaabe yetteede ben.»

⁹ Yettaabe ka alansaraa ben ari, mo kala e mabbe hendii dinaruuru.

¹⁰ Attaabe yetteede ben kadi ari, e hoore no sikka hebay ko buri dun. Kono kambe kadi mo bee e mabbe hendii dinaruuru.

¹¹ Bay be hendike, be nurnurti jom galle on,

¹² be wi'i: «Bee sakkitiibe arude ko saa'i gooto pet golli! A fonnii be e amen, menen bee tudiiibe yangi e nguleendi jallal ngal peetu?»

¹³ O jaabii godfo e mabbe, o wi'i: «Njaatigi an, mi janfaaki ma, hinaa en fottuno dinaruuru?»

¹⁴ Yettu ko maa kon, yahaa. Ko e yidi an wadi si mido jonnude sakkitiido arude on wa ko maa kon.

¹⁵ E hara mi newnanaaka wadigol ko mi jeyi kon no mi faaliraa woo? Kaa ko fii mido moyyi ndaarirta mi gite bonde?»

¹⁶ «Ko wano nii kadi baawoobe ben wontiroyta yeeso, yeesoobe ben kadi wontiroya baawo.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mrk. 10.32-34; Luk. 18.31-34)

¹⁷ Fewndo ko be yahata Yerusalaam, Iisaa pottini taalibaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be:

¹⁸ «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden on wattete e juude hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede.

¹⁹ Be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, ben jala mo, be focca mo, be fempa. Bawto dun o immintinoyee ka jalaande tammere.»

Fii ko Yumma Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mrk. 10.35-45)

²⁰ Onsay yumma faybe Zabadii ben e bibbe mun ben badii Iisaa, be jiccii fii toragol mo.

²¹ Kanko Iisaa o wi'i mo: «Ko hondun faaladaa?»

Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Yamiree yo bee bibbe an doo dido joodoyo ka laamateeri mon, godfo on wonira ka paamo mon, oya on ka nano mon.»

²² Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun?»

Be jaabii: «Men waaway.»

²³ O wi'i be: «Ko goonga on yariray jardukun an kun. Kono fii joodoyagol ka paamo an maa ka nano an, hinaa min yedata dun, kono ko Ben an yedata dun be o ebbani fii dun ben.»

²⁴ Bay beya taalibaabe sappo nanii dun, be seytinani ben neene-gootoobe dido.

²⁵ Onsay Iisaa noddi be, o wi'i: «Hidfon andi hooreebe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe mabbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore mabbe.

²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde teddufo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon.

²⁷ Awa kadi kala faalaado wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccufo mon.

²⁸ Ko wano non, *Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun dan fii cottudi duudube.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe d'ifo Yeerikoo
(Mrk. 10.46-52; Luk. 18.35-43)

²⁹ Bay wonii be yaltii Yeerikoo, jamaa duudufu jokki mo kanko Iisaa.

³⁰ Tawi bumbe d'ifo no joodii ka sera laawol. Be nani wonde Iisaa no feyyude, be ewnii, be wi'i: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³¹ Jamaa on feli be fii yo be fanku. Kono be burti ewnaade, wi'a: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³² Onsay Iisaa dartii, o noddi be, o wi'i: «Ko hondun faaladon yo mi wadan on?»

³³ Be wi'i mo: «Ko yo men wuntu, yo Koohoojo!»

³⁴ Iisaa yurmaa be, o meemi gite mabbe den. Be wunti kisan, be jokki mo.

21

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam
(Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-44; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii be badike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii, dun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko d'ifo,

² o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo, on taway don kisan mbabba no humii, hara himba wondi e mbabun mabba. Hunton di, addanon mi.

³ Si godfo aru on e landaade godfun, on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e majji.» Onsay o accay di ara.»

⁴ Dun wadiri fii ko daaliranoo annabaajo on kon no laatora:

⁵ «Wi'u jamaa *Siyuuna on:

«E hino lando maa on ka arata e maa,

himo wadfi mbabba,

himo yawi e hoore mbabun keccun,

e hoore bikkun mbabba,

himo heewi newaare.» »k

⁶ Taalibaabe ben yahi, wadi ko Iisaa yamiri be kon.

⁷ Be addoyi mbabba mban e mbabun mabba on. Be ndadfdani mo conci mabbe din e hoore majji, o joodii don.

⁸ Tawi yimbe duudube e nder jamaa on no ndadfdanaynoo mo conci mun din ka laawol, wobbe ben taya caldi ledde den, ndadfdana mo ka laawol.

⁹ Tawi jamaa hikkornoodo yeeso e iwtirnoodo baawo Iisaa on no ewnaade, wi'a:

«Hosannaa*, yo bii Daawuuda!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on,

darja burdo toowude wonanii ma.»m

¹⁰ Bay wonii o naatii Yerusalaam, saare nden fow memminii, wi'i: «Ko hombo woni oo?»

11 Jamaa on jaabii, wi'i: «Ko annabi Iisaa oo jeyaado Naasirata, d'un ko e nder Jaliilu.»

Fii no Iisaa Radori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde
(Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

12 Bay wonii Iisaa naatii ka dingiral *juulirde mawnde, o radii yeeyaynoobe ton ben fow e soodaynoobe ben. O wayliti taabe wadaynoobe sensa-sensita ben, e julle yeeyaynoobe gabooji ben,

13 hara himo wi'ora be: «No windii: <Suudu an ndun innoyte suudu torordu Alla>,ⁿ kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»

14 Tawi bumbe e layoobe no badaade mo ka juulirde, o sellina be.

15 Kono bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben yi'ii kaawakeeji moyyi di o wadi din, e ko faybe ben ewnotoo kon ka juulirde mawnde wi'a «Hosannaa*, yo bii Daawuuda», be seytini,

16 be wi'i mo: «A nanii ko be woni wi'ude kon?»

Iisaa jaabii be: «Hiiyii, e hara haa hande on jangaali dii kongudi wonde: <Ko kundule faybe ben e muynoobe ben hebirtaa mantoore?> »ⁿ

17 O acci be don, o yalti saare nden, o yahi *Betanii, o waali ton.

Fii no Yibbehi kin Hud'iraa
(Mrk. 11.12-14, 20-26)

18 Ko Iisaa yiltitotoo ka saare bimbi, o weelaa.

19 O yi'i yibbehi ka laawol, o badii ki. Kono ko kaaki tun o tawi e makki. Onsay o wi'i ki: «A rimitataa hande kadi.» E on saa'i don kisan yibbehi kin yoori.

20 Bay taalibaabe ben yi'ii d'un, be njaldi, be wi'i: «Ko honno kii yibbehi yooriri kisan?»

21 Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si tawii hidon gomdini, hara on sikkitaaki, wonaa ko wadaa e kii yibbehi kon tun wadoton. Kono kadi, si on wi'ii ngoo fello yo ngo boro doo, ngo yaha ka baharu, d'un waday.

22 Kala ko landorfon gomdinal e nder toragol Alla, on hebay.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal
(Mrk. 11.27-33; Luk. 20.1-8)

23 Bawto d'un Iisaa naati ka juulirde mawnde. E nder ko o jannata kon, hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on ari, wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wonda wadude d'un, e ko e ley kongol hombo wonda?»

24 Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde d'un.

25 E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e neddanke?»

Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo?»

26 Si en jaabike mo-le ko e neddanke d'un iwri, haray hulen jamaa on.» (Ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo.)

27 Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa!»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde d'un.»

Misal Yettaangal e Bibbe Dido

28 Iisaa wi'i be kadi: «Ko hondun miijidun e dundoo? Hari goddo no mari bibbe dido. O wi'i arano on e ben: <Biddo an, yahu golloyaa hande ka ngesa an *wiiju.>

29 On jaabii mo wi'i: <Mi woniraa!> Bawto dun o ninsiti, o yahi ka ngesa.

30 Ben maɓbe badii dimmo on kadi, o yamiriri on kadi wano non. Ondon jaabii wi'i: <Midon woniri dun, yo baaben!> Kono o yahaali.

31 Ko hombo e ben dido wadi faale baaba mun on?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko arano on.»

Iisaa kadi wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, yantiroobe sagalle janfa ben e cagaabe ben attike on ka *laamu Alla.

32 Ko fii Yaayaa ariino e laawol feewungol, ronkudon mo gomdinde. Kono yantiroobe sagalle janfa ben e cagaabe ben gomdini mo. Onon non, ben yi'unoobe dun, on tuubaano bawto dun, gomdindon mo.»

Misal Yettaangal e Halfinaabe Ngesa Wiiju (Mrk. 12.1-12; Luk. 20.9-19)

33 «Hedee kadi misal goo: No woodunoo jom galleejo, tutunoodo *wiiju. O howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooɓe wiiju ben, o yahi safaari.

34 Bay saa'i sonitugol wiiju on hewtii, o immiini kurkaadi makko haa e remooɓe wiiju ben fii yo be jonnu be bibbe wiiju.

35 «Kono ben remooɓe wiiju hendii din kurkaadi, piyi goddo on, wari oya, be ferii goddo goo kaaye.

36 O immiini kurkaadi makko goo kadi burɓe beya aranun duudude, remooɓe wiiju ben wadiri bendon kadi wano non.

37 Ka sakkitorun o immiini biddo makko on haa e maɓbe, himo wi'a: <Be teddinay biddo an on.>

38 Kono bay remooɓe wiiju ben yi'ii biddo on, be wi'indiri: <Ko oo woni ronoowo on! Aree waren mo, dun en hendoto ndondi makko ndin.>

39 Onsay be nangi mo, be nabi ka baawo tutateeri wiiju, be wari.»

40 Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, nde jom tutateeri wiiju ndin ari, ko hondun o wadata ben remooɓe wiiju?»

41 Ben hooreɓe jaabii mo, be wi'i: «O re'iray ben bonɓe no yurmiri, onsay o halfina tutateeri ndin remooɓe goo, hara ko jonnitoobe mo bibbe wiiju ben ka dabbunde.»

42 Onsay Iisaa wi'i be: «E hara on jangaali haa hande ko bindi din wi'i kon? Ko fii hidfi wi'i wonde:

<Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden
wontii hittunde ka sobɓundu.

Dun ko e Joomiraado on iwri,
dun no hawnii e gite men!> ¶

43 «Ko dun wadi si mi wi'ay on, laamu Alla ngun yettitante on, ngu yedee jamaa wadaydo ko Alla yidi kon.

44 Awa kala yanudo e nden hayre, o lancoto, kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»P

45 Bay hooreɓe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben nanii den mise, be andi ko fii maɓbe Iisaa woni wowlude.

46 Be woni e dabbugol feere no be nangira mo, kono hari hibe huli jamaa on, ko fii hari jamaa on no jogori mo wa annabaajo.

22

Misal Yettaangal e Saatinaabe e Peera

(Luk. 14.15-24)

- ¹ Iisaa yewtiri be kadi misal, o wi'i be:
² «Laamu Alla ngun no wa'i wa lando, wadudo caatal fii peera bidfo mun.
³ O nuli kurkaadi makko din yo noddoy saatinaabe ben ka caatal. Kono tawi ben faalaaka arude.
⁴ O nuli kadi kurkaadi goo, o wi'i: «Yahee wi'on saatinaabe ben: Mi ebbindike fii caate den. Ga'oy an koy e daabeeji an fayudfi din hirsama. Fow gasii. Aree ka caatal!»
⁵ Kono be foygiti fii ngal caatal, be yahi, oya on ka ngesa mun, godfo on ka ngeygu mun.
⁶ Beya heddiibe nangi kurkaadi din, tampini, wari.
⁷ Lando on tikki. O immini suufaabe makko ben, o muloyi ben ittube ko'e, o sunni saare mabbe nden.
⁸ Onsay o wi'i kurkaadi makko din: «Caatal ngal fewndike, kono saatinanoobe ben handaa e mun.
⁹ Jooni, yahee ka date-cele, saatinon kala mo yi'udon ton ka caatal!»
¹⁰ Onsay kurkaadi makko din yahi ka date, be mottindiri kala be be tawnoo ton, bonbe e moyyube, haa suudu ka caatal ngal wadata don heewi yimbe.
¹¹ Bay lando on arii yi'ugol arube tawegol ben, o haynii don godfo mo bornaaki concii peera.
¹² Lando on wi'i mo: «Njaatigi an, ko honno waawirdaa arude foo, a bornaaki concii peera?» On nedfo fanki.
¹³ Onsay lando on wi'i kurkaadi din: «Habbee mo juude e koyde, bugodon mo ka niwre ka furi wodfude, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton!»
¹⁴ Ko fii noddaabe ben no duudfi, kono ko seedaabe subaa.»

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle

(Mrk. 12.13-17; Luk. 20.20-26)

- ¹⁵ Onsay *Fariisiyaabe ben yahi, fewjodi fii no be nangira Iisaa kongudfi makko din.
¹⁶ Be immini e makko taalibaabe mabbe ben, e yimbe *Heroodu ben, ben wi'i mo: «Karamoko, meden andi ko on nundube, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben.
¹⁷ Yeetee men jooni ko miijidon: E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle, kaa haanaa?»
¹⁸ Kono nde tawnoo Iisaa no andi miijooji mabbe bondi din, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi, faasiqiibe?
¹⁹ Hollee lan wuundu yobeteendu sagalle.» Onsay be yeebani mo *dinaruuru.
²⁰ O landii be, o wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»
²¹ Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»
 Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»
²² Be naldi fii kon ko be nani, be acci mo don, be yahi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(Mrk. 12.18-27; Luk. 20.27-40)

²³ Nden pande tigi *Sadduusiyaabe, wi'uɓe wonde ummutal alaa ɓen, ari landii Iisaa,

²⁴ ɓe wi'i mo: «Karamoko'en, Muusaa no wi'i wonde si godɗo maayii, o accaali ɓiɓɓe, haray miɓɓiraawo makko on no haani yettude on keynguujo mo o acci, fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

²⁵ Tawi no woodunoo hakkunde amen ɓiɓɓe njeedido. Arano on jombi, maayi. Nde tawnoo o accaali jurriya, miɓan makko roni debbo on.

²⁶ Dimmo on kadi woniri wano non, tammo on kadi wano non, haa ɓe njeedidoo non ɓe timmi.

²⁷ Bawto maɓɓe ɓe fow, debbo on kadi maayi.

²⁸ Bay hari ɓen njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ɓen on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi ɗin, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal.

³⁰ Ko fii ka ummutal, worɓe ɓen resataa, rewɓe ɓen kadi resetaake, kono ɓe wa'ay wa malaa'ikaabe ɓen ka kammuuli.

³¹ E on jangaali ko Alla daalani on kon fii ummutal mayɓe ɓen, wonde:

³² «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba?»^q Awa Alla wonaa Alla mayɓe ɓen, kono ko o Alla wurɓe ɓen.»

³³ Jamaa heɗinooɗo on ɗaldi fii janndeeji ɗi Iisaa jannaynoo ɗin.

Fii Yamirooje Burɗe Mawnude ɗen

(Mrk. 12.28-34; Luk. 10.25-28)

³⁴ Bay Fariisiyaabe ɓen humpitike wonde o fankinii Sadduusiyaabe ɓen, ɓe mottondiri.

³⁵ Godɗo e maɓɓe, waawuɗo fii Sariya on, landii mo ɗunɗoo fii ndarndagol mo, o wi'i:

³⁶ «Karamoko'en, ko yamiroore honde ɓuri mawnude ka Sariya?»

³⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Yo a yidiri Alla Joomiraado maa on ɓernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow.^r

³⁸ Ko ɗun woni yamiroore aranere nden e mawnde nden.

³⁹ E hino dimmere nden ko wa mayre: Yo a yidiri jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.^{s22.39}

⁴⁰ Ko e ɗee yamirooje ɗoo ɗiɗi Sariya on fow e annabaabe ɓen tippi.»

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda

(Mrk. 12.25-37; Luk. 20.41-44)

⁴¹ Nde tawnoo Fariisiyaabe ɓen no moɓbondiri, Iisaa landii ɓe ɗunɗoo,

⁴² o wi'i: «Ko hondun miijidon fii *Almasiihu on, ko o jurriya hombo?»

Be jaabii mo: «Ko Daawuuda.»

⁴³ Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Ko honno Daawuuda noddiri mo Joomi? Bay ko Ruuhu Allaahu on ardii mo fewndo o wi'i:

⁴⁴ «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wafa ayɓe maa ɓen ka ley teppe maa.»^t

⁴⁵ «Si Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on «Joomi», haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁶ Laatii hay gooto waawaali mo jaabaade hay kongol. Gila nden pande hay gooto suusaali landaade mo.

23

*Fii no Iisaa Feliri Hooreebe Diina ben
(Mrk. 12.38-39; Luk. 11.39-52, 20.45-46)*

- ¹ Onsay Iisaa yewti jamaa on e taalibaaɓe mun ben,
² o wi'i: «Ko jannoobe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben newnanaa jannugol fii Sariya Muusaa on.
³ Awa dofttee, wadon kala ko be wi'i on, hara on wadiraali wa kuude maɓbe den. Ko fii be wowlay, hara be wadataa.
⁴ Hibe haɓɓa dolle tedduɗe, mettude naɓude, be fawa de e hoore balbe yimbe ben, hara kambe tigi be faalaaka de memminirde hay hoore hondu fii wallugol be.
⁵ Kuude maɓbe de be wadata den fow ko fii yo yimbe ben yi'an be. Awa kadi hibe yarɗa *paaloy bindi maɓbe koyu, be juutina binsanji conci maɓbe.W
⁶ Hibe yidi ndadɗule arane den ka nafagol e saffeeji arani din ka juulirde,
⁷ e hiwreede ka fottirde. Hibe yidi kadi yo yimbe ben noddir be karamoko'en.
⁸ Kono onon, wota on wadu haa noddedon karamoko, ko fii ko gooto woni Karamoko mon, onon on fow ko on musibbe.
⁹ Awa kadi, wota on noddu hay gooto baaba ka hoore leydi d'oo, ko fii ko gooto woni Ben mon, d'un-le ko on Wondo ka kammu.
¹⁰ Wota on wadu haa noddedon yeesoojo, ko fii ko gooto woni Yeesoojo mon on, on-le ko *Almasiihu on.
¹¹ Yo burdo teddude on e hakkunde mon wonu kurkaadu mon.
¹² Ko fii mawnintiniido woo jippinoyte, jippindo hoore mun woo kadi mawninoyte.
¹³ «Bone wonanii on, yo faasiqiiɓe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon falande yimbe ben laamu kammu ngun, hara on naatataa, on accataa faalaabe naatude ben naata.
¹⁴ «Bone wonanii on, yo faasiqiiɓe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jatta galleeji keynguube, hidon juutina julde fii yiingo. Sabu d'un on heboyay naawooje burde sattude.
¹⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiiɓe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jinda ka baharu e ka leydi fii silmingol gooto. Nde on silmi, wadon mo bidɗo jahannama nde laabi didi buri ko mon kon!
¹⁶ «Bone wonanii on, yo bumbe d'owoobe, wi'a: <Si godɗo woondirii *juulirde mawnde nden, haray hinaa huunde. Kono si godɗo woondirii kanɗe juulirde mawnde nden, haray d'un farlike mo.>
¹⁷ Ko onon yo njoofoobe e bumbe! Ko hondun buri mawnude hakkunde kanɗe den e juulirde mawnde labbinnde kanɗe den nden?
¹⁸ Maadun hidon wi'a: Si godɗo woondirii *layyorde nden, haray d'un hinaa huunde, kono si godɗo woondirii ko sakkaa kon ka hoore layyorde, haray d'un farlike mo.
¹⁹ Ko onon yo bumbe, ko hondun buri mawnude hakkunde ko sakkaa kon e layyorde labbinaynde ko sakkaa kon?
²⁰ Awa, kala on woondirɗo layyorde nden, haray o woondirii nde, kayre e kala ko woni e mayre.
²¹ Awa kadi kala woondirɗo juulirde mawnde nden, haray o woondirii nde, kayre e Hoduɗo e mayre on.

²² Kala woondirdo kammu ngun kadi, haray o woondirii jullere laamu Alla nden e Joodiido e mayre on.

²³ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon ittana naana e suukooran e namaku farilla, hara hidon welsindanii ko buri hittude kon ka Sariya, d'un ko peewal ngal e yurmeende nden e sella-findeyaagal ngal. Hara-le ko d'un haanunodon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddii kon.

²⁴ Ko onon yo bumbe d'owoobe, sukkitooobe buubii ka yarata, hara-le on mod'ay ngelooaba!

²⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay ko baawo miranji din tun labbinton, hara hid'i heewi miile e angal waawugol hoore mun.

²⁶ Ko onon yo Fariisiyaabe bumbe, adee labbinon taho nder miranji din, fii no baawo on kadi laabira.

²⁷ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon wa'i wa genaale rawninaade fotude e kene, hara nder majje on no heewi tew yi'e maybe e kala noone tuundi.

²⁸ Onon kadi ko nii! Ka kene hidon wa'ani yimbe ben wa feewube, kono hara ka nder hidon heewi faasiqankaaku e angal peewal.

²⁹ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, para kadi maandeeji genaale feewube ben,

³⁰ hara kadi hidon wi'a: <Si tawno meden woodanoo e tawnde baabiraabe amen ben, men wontidataano e maabe fii hibbugol yiiyan annabaabe ben.>

³¹ Ko nii wondon seeditorde e hoore mon tigi, wonde ko on bibbe ben warunoobe annabaabe ben.

³² Awa juurinee sariyaare baabiraabe mon ben!

³³ «Ko onon, yo bolle, iwdi kuura! Ko honno non dadirton donkinireede jahannama?

³⁴ Ko d'un wadi si mido nabaande on annabaabe e faamuube e jannoobe, waroyon wobbe, fempon wobbe, foccon beya ka juulirde mon, cukkodon be gila e saare hebi e saare,

³⁵ fii yo yiiyan kala feewudo hibbaadan yantu e hoore mon, d'un non ko gila e yiiyan Haabiila dan, on feewudo, haa addani e yiiyan Zakariyaa, oo bid'ido oo wi'etedo Berekiya, on mo warunodon hakkunde layyorde nden e juulirde mawnde nden,

³⁶ ko fii ka haqiiqa mi andinii on, d'un fow yantoyay e hoore nguu jamaanu.

³⁷ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppo e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali d'un!

³⁸ Awa nokkuure mon nden eggaama, nde caabii!

³⁹ Ko fii mi andinii on, on yitataa lan haa jande wi'oyton: <Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!> »Y

24

*Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on
(Mrk. 13.1-2; Luk. 21.5-6)*

¹ Bay wonii Iisaa fokkitii yaltude ka *juulirde mawnde, taalibaafe makko ben badii mo fii hollugol mo darnoodi juulirde nden.

² Kono o jaabii be, o wi'i: «On yi'ii d'fun fow? Ka haqiiqa mi andinii on, hay hayre e hoore hayre luttooytaa d'foo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodfoyii ka Fello *Zaytuuni. Taalibaafe ben ari tawi mo e gundoo, be wi'i mo: «Yeetee men, ko honde tuma d'fun wadfoyta, e ko hondun wonoyta maande aroygol mon ngol e lannoode aduna on?»

⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee fii wota gooto faljin on,

⁵ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duudube.

⁶ On nanoyay kadi fii hareeji no wowlee, e haalaaji fii gereeji. Awa wota on hulu, ko fii bee d'fun wada. Kono hinaa d'on wonata lannoode nden.

⁷ Hareeji kadi wadfoyyay hakkunde leyyi d'in. Laamateeriiji d'in kadi immondirana, nokkeeli goo heegeeji wada, kapun e dimbande leydi.

⁸ Kono ko d'fun fow wonata fudfoode sattendeeji nanditaydi e muuseendi nata d'in.

⁹ «Awa be wattoyay on e juude tampinoobe ben, be wara on. Leyyi d'in fow kadi ana on sabu innde an nden.

¹⁰ Buy seloyay gomdinal ngal, be janfondira, be ajindira.

¹¹ Awa waditiibe annaba duudube yaltitoyay, be faljina yimbe buy.

¹² Sabu beydagol angal peewal ngal, giggol duudube d'fuytoyto,

¹³ kono kala jajjiido haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ Oo Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun feppinte e aduna on fow, fii no leyyi d'in fow nanira seeditoore nden. Ko onsay aduna on lannata.

¹⁵ «Awa, nde yi'ud'on huunde harmunde caabinaynde nde annabi Danu'iila wowlunoo fii mun nden daakanike nokkuure hormorde nden wooY, (haray yo jangoowo on faamu),

¹⁶ onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle.

¹⁷ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano ko woni kon ka nder suudu.

¹⁸ On wondo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on.

¹⁹ E nder d'en balde d'on, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben.

²⁰ Awa toree fii wota ndun dogudu mon ardu ndungu maa e *jalaande fowteteende e mun nden.

²¹ Ko fii onsay satteende mawnde waday, nde sifa mun wadfaali gila aduna dawi haa hande, e nde buri mun waditataa han kadi.

²² Si tawno d'en palaade rabbindinanooka, hay gooto dadataano. Kono sabu subaabe ben, d'en palaade rabbindinte.

²³ «Awa si godfo aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no d'foo!> maa <himo d'faa!>, wota on hoolo mo.

²⁴ Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feepoyay, be wadfoya maandeeji njani e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo.

²⁵ Awa mi *hiitanike on fii d'fun.

²⁶ «Awa si be wi'ii on: <E hino himo ka wulaa>, wota on yahu, maa: <Himo ka nder cuudi>, wota on hoolo!

²⁷ Awa ko wano mayande mayirta non iwra ka funnaange, jalba haa ka hirnaange, ko wano non ardu *Bii-Aaden on woniroyta.

²⁸ Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje d'en moobotoo.

29 «Kisan ɓawto satteende ɗen jalaade, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, koode ɗen ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.>Z

30 «Ko onsay maande Bii-Aaden on feepata ka kammu, bolondaaji ɗin fow ka hoore leydi fesa, ɓe yi'oya non Bii-Aaden on no ara e duule iwrude ka kammu, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal.

31 Onsay o nuliroya malaa'ikaabe makko ben hito moolanaango *liital, ɓe mooba subaabe makko ben, gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi naamo, gila ka kammuuli ɗin fudɗi haa ka ɗi haadi.

32 «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde calɗi makki ɗin heccidiri, ɗi wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon ɓadike.

33 Ko wano non kadi, no yiirudon ɗii piiji fow no wada woo, haray andee wonde Bii-Aaden on ɓadike ka dambugal.

34 Ka haqiiqa mi andinii on, ɗun fow wafay ado nguu jamaanu feyyude.

35 Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudɗi an ɗin feyyataa.»

*Fii Hebullanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on
(Mrk. 13.32-37; Luk. 17.26-36)*

36 «Kono hay gooto andaa fii nden jalaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidɗo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden jalaande e on saa'i.

37 Ko wafunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wafoyay kadi ka jalaade ado artugol Bii-Aaden on.

38 Ko fii, e dee jalaade ado waamere nden wafude, hari yimbe ben no naamaynoo yara, no jomba jombanee, haa jande Nuuhu naatunoo ka laana.

39 Be sogitaaki hay huunde haa nde waamere nden arnoo, nde yooli ɓe ɓe fow. Ko wano non woniroyta ardu Bii-Aaden on.

40 «Onsay yimbe ɗido wondube e ngesa woota, godɗo e mabbe yettete, oya on lutta.

41 Wano non kadi, rewbe ɗido wonbe unidude, godɗo e mabbe yettete, oya on lutta.

42 Awa wattanee yiila, ko fii on andaa ko e jalaande honde Joomiraado mon on aroyta.

43 Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujjo on araynoo wujjugol e nder jemma on, o wattanayno yiila, hara o accaali galle makko ɗen fusee.

44 Ko ɗun wafɗi, onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

*Fii Golloowo Holniido e Golloowo Bondo
(Luk. 12.41-48)*

45 «Hara ko jiyaado hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun ɗin e saa'i haanudo?

46 Maloore wonanii on jiyaado, mo jom mun ari tawi no jokkiri non.

47 Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko ɗen fow.

48 Kono si tawii on jiyaado ko bondo, wi'oowo: <Jom an neebii araali>.

49 onsay, o nangana tilfugol ɗimmoobe makko ben, hara kanko himo naama yarida e mandiloobe ben,

50 jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo, e saa'i mo o sogitaaki,

51 o letta mo lette sattude, o wada mo ka faasiqiibe ben wafetee ton, ka wullaandu e ɗatindiro jiiye woni ton.

25

Misal Yettaangal e Jiwbe Sappo

¹ «Awa laamu kammu ngun no wa'i wa nde jiwbe sappo yetti lampuuji mun, yahi fii fottoygol e jom jomba.

² Tawi njowo e maɓɓe ko njoofoobe, beya njowo ko faamube.

³ Ko njoofoobe ben yettata lampuuji mun ɗin, be ronki naborde nebban ko be hubbinira ɗi,

⁴ kono faamube ben kapun ardi e lampuuji e tindohoy nebban.

⁵ Nde tawnoo jom jomba neebii, fow soyyii ɗaanii.

⁶ «Bay wonii tumbere jemma, ewnaa: <E hino jom jomba! Yaltee fii jabɓagol mo!>

⁷ Onsay ben jiwbe immii, be eɓɓindanii lampuuji maɓɓe ɗin.

⁸ Njoofoobe ben wi'i faamube ben: <Okkoree men nebban, ko fii lampuuji amen ɗin no e fii ɗaanagol!>

⁹ Faamube ben jaabii be, wi'i: <Oo'o, ɗan yonataa! Yahee soodoyon ka yeeyooobe ben.>

¹⁰ «Fewndo ko be yahi soodoygol, jom jomba hewti. Hebulinoobe ben naatidi e makko ka peera, baafe den ombaa.

¹¹ Bay nettii, beya jiwbe kadi ari, be wi'i: <Koohoojo, Koohoojo, udditanee men!>

¹² Kono o jaabii be, o wi'i: <Ka haqiiqa, mi andaa on!> »

¹³ Onsay Iisaa wi'i: «Awa wattanee yiila, ko fii on andaa jalaande e saa'i nde mi arata.»

Misal Yettaangal e Kurkaaduube Tato

(Luk. 19.11-27)

¹⁴ «Laamu Alla ngun no wa'i kadi wa nedɗo fokkitudo safaari. O noddi kurkaaduube mun, o halfini be jawle makko ɗen.

¹⁵ O jonni godɗo on *talanji jowi, o jonni oya talanji ɗiɗi, o jonni tammo on talanru wooturu, mo bee e taaqa mun, onsay o yahi e safaari makko.

¹⁶ Don kisan hendiido talanji jowi ɗin yahi gollitiroyi ɗi, o heboyi talanji jowi e hoore majji.

¹⁷ Wano non kadi hendiido talanji ɗiɗi on, o hebi e hoore majji talanji ɗiɗi.

¹⁸ Kono hendinooɗo talanru wooturu on, o yahi, o jasi ngayka, o iri mbuudi jom makko ɗin.

¹⁹ «Bay neeboyii, jom ben kurkaaduube arti. O landitii be ko honno be golliri.

²⁰ Hendinooɗo talanji jowi on ɓadii, o addidi ɗi e talanji jowi goo kadi, o wi'i: <Koohoojo, on acciranno talanji jowi, awa e hino talanji jowi kadi ko mi hebi e hoore majji kon.>

²¹ Jom makko wi'i mo: <A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko ɗuudi. Weltodu e jom maa!>

²² «Hendinooɗo talanji ɗiɗi on kapun kadi ɓadii, wi'i: <Koohoojo, on acciranno talanji ɗiɗi, e hino talanji ɗiɗi ko mi hebi e hoore majji kon.>

²³ Jom makko wi'i mo: <A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko ɗuudi. Weltodu e jom maa!>

²⁴ «Hendinooɗo talanru wooturu on kapun kadi ɓadii, wi'i: <Koohoojo, bay mido andunoo ko a nedɗo sattudo fii, sojitoowo ko a aawaa e wa'oowo ko a sankaa,

²⁵ mi huli, mi yahi, mi iroyi talanru maa ndun ka nder leydi. E hino ndu, jabu ko jeydaa kon.»

²⁶ «Jom makko jaabii mo wi'i: <Ko an yo jiyaado bondo puydo! E hida andunoo mi sopitay ko mi aawaa, maa mi wa'ay ko mi sankaa?»

²⁷ Awa, hida haanunoo accude mbuudi an din e juude gollitiroobe di ben^a, dfun, nde mi artunoo woo, mi hettayno di mi jeynoo din e hoore tonol!»

²⁸ «Onsay jom makko wi'i: <Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido talanji sappo din!»

²⁹ Ko fii ko mardo on beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

³⁰ Awa, jiyaado fussaajiijo on, bugee mo ka niwre ka furi wodfude, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton!» »

Fii Naawoore Sakkitorde nden

³¹ «Tuma *Bii-Aaden on ardoyi e mangural mun ngal, wondude e malaa'ikaabe ben fow, o joodoyto ka jullere makko laamu darjinnde.

³² Onsay leyyi din fow mottindirte yeeso makko. O sendindira yimbe ben, wano ngaynaako sendindirirta baali e be'i.

³³ O wadira baali din ka sengo makko jaamo, be'i din ka sengo makko nano.

³⁴ «Onsay Lando on wi'ay wonirbe ka sengo mun jaamo ben: <Aree, yo be Ben an barkini! Hendodon ndondi laamateeri ebbananoondi on ndin gila ka fudfoode aduna on.

³⁵ Ko fii mi weelano, okkordon mi ko mi jaama, mi dondano, okkordon mi ko mi yara, mi wonno kodo, wernudon mi,

³⁶ mi holi, holtindon mi, mi pawi, dankidon mi, mi soka, ndaarudon mi.»

³⁷ «Onsay feewube ben jaaboyto mo, wi'a: <Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, men okkor-maa ko jaamaa, maa ka dondadaa, men okkor-maa ko yaraa?»

³⁸ E ko honde tuma men yi'u-maa ko a kodo, men wernu-maa, e ka holudaa, men holtin-maa?

³⁹ E ko honde tuma men yi'u-maa hida nawni, maa hida sokii, men yahi e maa?»

⁴⁰ Onsay Lando on jaaboto be, wi'a: <Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadanii dun burdo fandude e musibbe an ben, tawi ko min wadandon dun.»

⁴¹ «Bawto dun o wi'a wontirbe ka nano makko ben: <Pottitee lan, yo hudaabe, yahee ka yiite poomayankeewe ebbanaange Ibuliisa e malaa'ikaabe mun.

⁴² Ko fii mi weelano, on okkoraano lan ko mi jaama, mi dondaa, on okkoraali lan mi yara,

⁴³ mi woni kodo, on wernaali lan, mi holi, on holtinaali lan, mi nawni, mi soka, on ndaaraali lan!»

⁴⁴ «Onsay kambe kadi be jaaboyto, be wi'a: <Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, maa hida dondaa, maa ko a kodo, maa hida holi, maa hida nawni, maa e kaso, men wallaali ma?»

⁴⁵ «Onsay o jaaboyto be, o wi'a: <Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadanaali dun goddo e bee burbe fandude, tawi ko min woni on wadanaali dun!»

a **25:27** 25.27 Accugol mbuudi e «juude gollitiroowo di on», no firi wallingol di ka «banki».

⁴⁶ Ben non nawrete ka lette poomayankeeje. Kono feewube ben nawrete ka *ngurndan poomayankejan.»

26

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa

(Mrk. 14.1-2; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii dɪn yewtereje fow, o wi'i taalibaabe makko ben:
² «Hidon andi si balde dɪdɪ feyyi, *Juldeere Yawtaneede nden wafay, awa *Bii-Aaden on wattete e joge fii yo o fempe e *leggal altindiraangal.»

³ Tawi onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on no moobondiri ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, dɪn ko oo wi'eteedo Qayaafa.

⁴ Be haldi nangirgol Iisaa yoyre, be wara.

⁵ Kono fow e mun be wi'i: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wadu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(Mrk. 14.3-9; Yhn. 12.1-8)

⁶ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii, ka suudu Sim'uunu, oo nawnunoodo damajan,

⁷ debbo ari tawi mo kanko Iisaa. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri satta-cogguuri. Wa fewndo ko Iisaa joodii fii nafagol, kanko debbo on o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁸ Bay wonii taalibaabe ben yi'ii dɪn, be seytini, be wi'i: «Ko hondun woni nafa ndee bonnere?»

⁹ En waawayno yeeyude ndii angiri ko satti, jonna coggu mayri on miskinbe ben.»

¹⁰ Bay Iisaa andii dɪn, o wi'i be: «Ko hondun sattinanton oo debbo? Ko fii ko kuugal moyyal o wafanimmi.

¹¹ Miskinbe ben kan, hidon wondi e mabbe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

¹² Ko o hibbiri ndii angiri ka bandu an, ko fii no mi hebulanora surreede.

¹³ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo feppinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wadi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa

(Mrk. 14.10-11; Luk. 22.3-6)

¹⁴ Onsay goddo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dido, dɪn ko Yudaasi Iskariiyu, yahi ka hooreebe yottinoobe sadaka ben,

¹⁵ o wi'i: «Ko hondun waawoton mi okkude, mi watta Iisaa e juude mon?» Be limani mo tammaaji cappande tati kaalisi.^b

¹⁶ Gila ontuma himo dabbe feere no o wattira Iisaa e juude mabbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹⁷ Ka jallal aranal *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, taalibaabe ben ari, wi'i Iisaa: «Ko honto faaladon yo men moyyanoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹⁸ O jaabii be, o wi'i: «Yahee ka saare haa ka kaariijo, wi'on mo: <Karamoko'en wi'ii woo: Saa'i mabbe on badike, ko ka mon be juulidata e taalibaabe mabbe ben Juldeere Yawtaneede nden.> »

^b 26:15 26.15 Zak. 11.12

¹⁹ Taalibaabe ben wadfoyi ko Iisaa yamiri be kon, be moyyini nafakka juldeere nden.

²⁰ Bay nibbii, kanko Iisaa o badii fii nafagol, wondude e sappoo e didoobe ben.

²¹ E nder ko be naamata kon, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, godfo e mon janfoto lan.»

²² Be aani fota. Onsay mo bee e mabbe woni e wi'ugol mo: «E hara Koohoojo, ko min?»

²³ O jaabii be, o wi'i: «Ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto janfotoo lan.

²⁴ Awa Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoodo Bii-Aaden on. Ko burnoo moyyande on neddo ko si o jibinanooka!»

²⁵ Onsay Yudaasi, dun ko janfotoodo mo on, yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, e hara ko min?»

Iisaa jaabii: «Ko wano wi'irdaa non!»

²⁶ E nder ko be naamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni taalibaabe ben, e hoore himo wi'a: «Jabee naamon, dundoo ko bandu an ndun nii.»

²⁷ O yetti kadi jardukun wadforkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, e hoore himo wi'a: «On fow yaree.

²⁸ Ko fii dun ko yiiyan an dan nii, yiiyan *ahadi hibboyteefan dan fii yaafuyee junuubaaji duudube.

²⁹ Mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram bibbe *wiiju haa pande mi yaridoyta e mon njaram wiiju kesan ka laamateeri Baaba an.»

³⁰ Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddande Petruusu nden

(Mrk. 14.27-31; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

³¹ Onsay Iisaa wi'i be: «E nder oo jemma, on fow on selay lan, ko fii no windii: <Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.>^C

³² Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

³³ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Hay si fow selay on, min non mi selataa on few.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude, haray a yeddii fii an laabi tati.»

³⁵ Petruusu jaabii mo kadi, wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Taalibaabe ben fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani

(Mrk. 14.32-42; Luk. 22.39-46)

³⁶ Bawto dun Iisaa yaadi e mabbe e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani, o wi'i taalibaabe ben: «Joodee doo haa mi wodfitoo fii toragol.»

³⁷ O nabori Petruusu e bibbe Zabadii ben dido. Onsay o fudfdii hebude annde e sokola,

³⁸ o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee doo, hiiren.»

³⁹ Onsay o yahi yeeso seeda, o sujji, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si no gasa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

⁴⁰ O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Jaka on waawaali hiiridude e an hay saa'i gooto?»

⁴¹ Hiiree toroŋon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidfi wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

⁴² O wodfitii be kadi dimmun, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si tawii gasataa ka kun jardukun tampere pottitoo lan, hara mi yaraali kun, yo faale maa on wadu.»

⁴³ O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite maŋbe den teddi.

⁴⁴ O acci be ŋon, o yahi, o wodfitii be kadi, o torii kadi tammun, o fillitii ŋin konguŋi.

⁴⁵ Onsay o arti e taalibaabe ben, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Awa jooni saa'i on badike, Bii-Aaden on no watteede e juude junuubanke'en.

⁴⁶ Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e didoobe ben, hewtidii e jamaa duududo jogiido kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on.

⁴⁸ Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande doo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo.»

⁴⁹ Tun o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «On jaaraama karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Gido an, wadu ko ardaa wadugol kon.» Onsay ben yimbe badii, fawi Iisaa juude, be nangi mo.

⁵¹ Tun, goddo e wondunoobe e Iisaa ben fonti jungo, sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

⁵² Onsay Iisaa wi'i mo: «Wattu kaafa maa kan ka ka wonnoo ŋon, ko fii yettube kaafa ben fow, ko kaafa mulirtee.

⁵³ Kaa a sikku mi waawataa toraade Ben an ballal, o addanammi kisan furi koneeli sappoo e didi malaa'ika?

⁵⁴ Kono si ŋun wadii, haray ko honno ko bindi ŋin wi'i kon laatorta? Bay ko di wi'i kon ko nii haani wonirde!»

⁵⁵ Onsay Iisaa wi'i jamaa on: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan, wa si ko nguŋjo arandon? E hin-le pande woo mido joodii ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan.

⁵⁶ Kono ŋun fow ko wadiri ko fii ko annabaabe ben windunoo kon yo laato.» Onsay taalibaabe ben fow acci mo ŋon, dogi.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben

(Mrk. 14.53-65; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Onsay nangube Iisaa ben nabi mo ka yottinoowo mawdo sadaka on, ŋun ko Qayaafa, ka jannoobe fii Sariya on e mawbe ben mottondiri ŋon.

⁵⁸ Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wodfitii haa ka tata yottinoowo mawdo sadaka on. O naati, o joododi e aynooobe ben fii andugol ko honno ŋun wattinirta.

⁵⁹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow no dabba seedeeji fenaandeeji goo e hoore Iisaa fii no be warira mo,

⁶⁰ kono be hebaali, fii kala seeditotoobe penaale duudube arii.

Kono bawto ŋun yimbe dido ari,

⁶¹ be wi'i: «Oo wi'ii no waawi lancude juulirde Alla mawnde nden, darnitoo nde e nder balde tati.»

⁶² Onsay yottinoowo mawdo sadaka on immii, wi'i mo: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?»

⁶³ Kono Iisaa fanki. Yottinoowo mawɗo sadaka on wi'i mo: «Mi woondinirii ma Alla Wuurudo on, yeeto men si ko an woni *Almasiihu on, ɗun ko *Bidɗo Alla on.»

⁶⁴ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko wano wi'irdaa non. E hoore ɗun mi andinii on, gila jooni on yi'ay Bii-Aaden on no joodii ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruɗe ka kammu.»

⁶⁵ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on seeki concii mun ɗin, wi'i: «O hoyonii Alla! Ko seedejeji honɗi kadi faaladen? On nanii hoyre makko nden!

⁶⁶ Ko honɗun sikkudon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Himo foddi e mayde!»

⁶⁷ Onsay be tutti mo ka yeeso, be uttii mo, wobbe ben bantii mo

⁶⁸ e hoore hiɓe wi'a: «Ko an yo Almasiihu, hotto ko hombo luubi-maa!»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Onsay tawi Petruusu no joodii ka nder tata. Debbo kurkaaduujo ari ɓadii mo, wi'i: «An kadi hiɗa wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Jaliilu.»

⁷⁰ Kono o yeddi yeeso fow, o wi'i: «Mi andaa ko wonda wowlude!»

⁷¹ Wa ko o fokkitiri ka dambugal njanal, debbo kurkaaduujo goo kadi yi'i mo, wi'i wonnoobe ɗon ben: «Oo no wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁷² O yeddi kadi e nder woondoore, o wi'i: «Mi andaa oo nedɗo!»

⁷³ Bay nettii seeda, wonnoobe ɗon ben ɓadii, wi'i Petruusu: «Ka haqiiqa ko a godɗo e mabbe, ko fii haala maa kan no holli iwɗi maa ndin.»

⁷⁴ Onsay o woni e huɗitagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo nedɗo!» Tun, ndontoori ndin yoggi.

⁷⁵ Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol, wonde: «Ado ndonto yoggude, a yedday fii an laabi tati.» Onsay o yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

27

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben fow e mawbe jamaa on fewjodi fii no be warira Iisaa.

² Bay wonii be habbii mo, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu, ɗun ko hooreejo diiwal ngal.

Fii no Yudaasi Wartori

(Sah. 1.18-19)

³ Bay Yudaasi janfiɗo mo on tawii Iisaa happanaama wareede, o ninsi, o natti tammaaji cappande tati kaalisi ɗin ka hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e ka mawbe ben,

⁴ e hoore himo wi'a: «Mi wadɗi junuubu, fawugol mo bonnaa mayde.»

Be jaabii mo, be wi'i: «Haaju amen e ɗun? ɗun ko haaju maa!»

⁵ Onsay Yudaasi bugii tammaaji kaalisi ɗin ka nder *juulirde mawnde, o iwi ɗon, o yahi, o wengitoyii.

⁶ Hooreeɓe yottinoobe sadaka ben moobiti tammaaji kaalisi ɗin, be wi'i: «Dagaaki ka ɗi wattee ka marirde laaɓunde, ko fii ko ɗi coggu yiiyan.»

⁷ Bay wonii be fottanii, be yetti ɗin mbuudɗi, be soodi ngesa mahoowo paya fii ko wona berɗe hobbe.

⁸ Ko ɗun wadi si mban ngesa no wi'ee haa hande Ngesa Yiiyan.

⁹ Ko nii ko annabi Yemiiya wi'unoo kon laatori, wonde: «Be yettii tammaaji cappande tati kaalisi dɪn, dɪn ko mbuudɪ dɪ *Isra'iilayankeebe ben fottunoo yobugol fii makko dɪn,

¹⁰ be soodii dɪ ngesa mahoowo paya, wano Joomiraado on yamirirnoo lan non.»^d

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mrk. 15.2-15; Luk. 23.2-5, 13-25; Yhn. 18.29-40)

¹¹ Bay wonii Iisaa bannaama yeeso hooreejo diiwal ngal, kanko hooreejo on o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

¹² Kono o jaabaaki huunde e ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben toonata mo kon.

¹³ Onsay Pilaatu landii mo, wi'i: «A nanaali koo ko be woni seeditaade e hoore maa fow?»

¹⁴ Kono Iisaa jaabaaki mo hay huunde e dɪn. Dun ɲaldɪni hooreejo diiwal ngal fota.

¹⁵ Tawi juldeere kala, hooreejo diiwal ngal no woowi accitande be kasoojo gooto, mo jamaa on torinoo fii mun woo.

¹⁶ Hari hibe marnoo kasoojo andanoodo fii mun, wi'eteedo Barabaasi.

¹⁷ Nde tawnoo hibe moobondiri, Pilaatu landii be, o wi'i: «Ko hombo e bee faaladon yo mi accitan on? Ko Barabaasi kaa ko Iisaa, wi'eteedo *Almasihu on?»

¹⁸ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu be wadiri Iisaa e joge.

¹⁹ Wa fewndo ko o joodii himo ɲaawude ka ɲaawirdu, beyngu makko nuli e makko, wi'i: «Wota a ukko e fii oo feewudo, ko fii hande mi tampii fota e koydol fii makko.»

²⁰ Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben yuuni jamaa on tortagol Barabaasi, be wara Iisaa.

²¹ Onsay hooreejo diiwal ngal yetti haala kan, wi'i be: «Ko hombo e hakkunde bee dɪdo faaladon yo mi accitan on?»

Be jaabii: «Ko Barabaasi!»

²² Pilaatu wi'i be kadi: «Ko hondun non mi wadata Iisaa, oo wi'eteedo Almasihu?»

Fow jaabii: «Ko yo o fempe!»

²³ Kanko hooreejo diiwal ngal, o wi'i: «Hara ko bone hombo oo wadi?»

Be burti ewnaade, wi'a: «Yo o fempe!»

²⁴ Bay Pilaatu tawii alaa waawude huunde, awa kadi murtaldu ndun beydoto woni, onsay o yetti ndiyan, o soodii e tawnde jamaa on, o wi'i: «Min mi tawetaake e hibbugol yiiyan oo dɪn! Dun ko onon wonani!»

²⁵ Onsay jamaa on fow jaabii, wi'i: «Si men toonu mo, yo yiiyan makko dɪn hibbitu e hoore amen, e hoore bibbe amen ben kadi!»

²⁶ Bawto dɪn, Pilaatu accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Iisaa Jalnori

(Mrk. 15.16-20; Luk. 23.11; Yhn. 19.2-3)

²⁷ Onsay suufaabe hooreejo diiwal ngal nabi Iisaa ka nder suudu laamu, be mottindiri dental suufaabe ben fow, be hunditi mo.

²⁸ Be borti mo concɪ dɪn, be borni mo dolokke bodseejo.^d

²⁹ Be sacci katanwol bulle, be wadi ka hoore makko, be tambini mo kalinwol ka jungo makko ɲaamo. E hoore dɪn be ari, be jiccii yeeso makko

^d 27:10 27.10 Yer. 18.2-3 e Zak. 11.12-13. ^d 27:28 27.28 Ko dolokke bodseejo lando on bornotonoo.

e nder jalnori, e hoore hiɓe wi'a: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeɓe!»

³⁰ Be tutti mo, ɓe yetti kalinwol ngol, ɓe tappiri mo ka hoore.

³¹ Bay wonii ɓe gaynii mo wadude jalnori, ɓe ɓorti mo dolokke on, ɓe ɓorni mo concii makko ɗin, ɓe nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

³² Ko ɓe yaltata, ɓe fotti e gorko mo Sirenii wi'eteedo Sim'uunu, ɓe karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal.

³³ Bay wonii ɓe hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo ɗun ko <Nokkuure Laalagal Hoore>,

³⁴ ɓe okkori mo njaram jillaadfan hahhannde. Kono ɓay o mettike ɗan, o jabaali yarude.

³⁵ Bay wonii ɓe fempii mo, ɓe sendiri concii makko ɗin urba.^e

³⁶ E hoore ɗun ɓe joodii ɗon, ɓe ayni mo.

³⁷ Be wadi ka dow hoore makko bindi ɓangindii fii ko o happiranaa kon, ɗun ko: «Ko oo woni Iisaa Lando Yahuudiyanke'en.»

³⁸ Tawi wuyɓe ɗiɗo no fempidaa e makko, godɗo on ka sengo makko naamo, oya on ka nano makko.

³⁹ Tawi feyyooɓe ɓen no hoyna mo, hayla hoore,

⁴⁰ hara hiɓe wi'a: «An oo wi'unoodo lancay juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balɗe tati, dandito an tigi! Si tawii ko an woni *Bidɗo Alla on, tippo ka leggal altindiraangal ɗon!»

⁴¹ Tawi hooreɓe yottinoobe sadaka ɓen e jannoobe fii Sariya on ɓen e mawɓe ɓen kapun kadi no jalaynoo mo, wi'a:

⁴² «O dandii ɓeya, kono o waawataa dandude hoore makko? Si ko o lando Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, ɗun en gomɗinay mo.

⁴³ Bay himo halfinii e Alla, yo Allaahu on dandu mo jooni si himo yidii mo, ko fii o wi'ii ko o Bidɗo Alla!»

⁴⁴ Tawi wuyɓe ɓe o fempidaa ɓen no yennira mo wano non kapun kadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.25-30)

⁴⁵ Gila naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka ɓaawo fanaa.

⁴⁶ Telen wa ka ɓaawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidii, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^f (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidaa mi?)

⁴⁷ Wobɓe e wonnoobe ɗon ɓen nani ko o wi'i kon, ɓe wi'i: «O noddii Iiliya!»

⁴⁸ Tun, godɗo e maɓɓe dogi, yettoyi linsere, o ɓuɓɓini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o wadi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru.

⁴⁹ Kono ɓeya wi'i: «Accu, ndaaren si Iiliya aray danda mo.»

⁵⁰ Iisaa ewnii kadi ko tiidii, o timmi.

⁵¹ Onsay *wirngallo ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce ɗiɗi, gila dow haa ley. Leydi ndin dimbii, pete ɗen feccii.

⁵² Genaale ɗen udditii, ɓalli yimɓe Alla maayunoobe buy immitii,

⁵³ ɓe yalti ka genaale, ɓe naati ka saare hormorde ɓawto immitagol Iisaa, ɓe feɓani yimɓe ɗuudufe.

⁵⁴ Bay hooreejo suufaabe ben e wondunooɓe e makko ben fii aynugol Iisaa yi'ii ko leydi ndin dimbii kon e ko ari e wadude kon, ɓe huli fota, ɓe wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo ko Biɗɗo Alla!»

⁵⁵ Tawi rewɓe ɗuudube no ka wodɗitii, no ndaara, tawi ko ben tigi jokkunoo Iisaa gila Jaliilu fii ko kurkanoo mo.

⁵⁶ Tawi no tawdanoo e maɓɓe Mariyama jeyaado Magaduuna, e Mariyama yumma Yaaquuba e Yuusufu, e yumma ɓiɓɓe Zabadii ben.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mrk. 15.42-47; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁵⁷ Bay niɓɓii, aaden alɗuɗo, wi'eteedo Yuusufu jeyaado Raamati ari, tawi on kadi ko taalibaajo Iisaa.

⁵⁸ O yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. Onsay Pilaatu yamiri jonnugol mo mo.

⁵⁹ Bawto ɗun, kanko Yuusufu o yetti furee on, o tumbi e kasange laabuɗo,

⁶⁰ o belnoyi mo e qaburu keso mo o asunoo e feto fii hoore makko. O talli hayre njannde, o wadi ka dambugal qaburu, o yahi.

⁶¹ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya no joodii ɗon, fewtondiri e yenaande nden.

Fii no ɓe Ayniri Yenaande Iisaa nden

⁶² Bimbi nden nande, ɗun ko nande ɓawto hebulanagol fii *aseweere nden, hooreɓe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaaɓe ben yaadi ka Pilaatu.

⁶³ Be wi'i: «Koohoojo, men anditii, oo majjinoowo wi'uno wa fewndo ko o wuuri, si balde tati feyyii o immitoto.

⁶⁴ Awa yamir fii yo yenaande nden ayne haa ka palaande tammere, fii wota taalibaabe makko ben aru wujjita furee on, wi'a jamaa on wonde o immitike e hakkunde mayɓe ben. Dun, nden majjinande ɗon ɓuray aranere nden.»

⁶⁵ Onsay Pilaatu wi'i ɓe: «E hino suufaabe ko yaha ayna. Yahee ayninon ɓe yenaande nden yeru no waawirdon woo.»

⁶⁶ Onsay ɓe yahi ka yenaande, ɓe ɓurti hiɓɓude hayre nden, nota. Be jodɗini ɗon aynoobe ben.

28

Fii Ummatal Iisaa Almasiihu on

(Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)

¹ Bay *palaande fowteteende nden feyyii, e alat ka subaka, ɗun ko pallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya yahi ndaarugol yenaande nden.

² Tawi dimbannde leydi tiidunde wadɗii, ko fii hari malaa'ikaajo Joomiraado on tippike iwruɗe ka kammu, tallii hayre ombiranoonde yenaande nden, joodike e hoore mayre.

³ Tawi yeeso makko ngon no wa'i wa ndaygu, dolokke makko on kadi no rawniri wa cuddi.

⁴ Hakkee ko ben suufaabe aynunooɓe ɗon diwni kulol, ɓe wa'i wa mayɓe.

⁵ Kono malaa'ikaajo on wi'i ben rewɓe: «Onon wota on hulu, ko fii mido andi ko Iisaa fempaado on wondon ɗaɓɓitude.

⁶ Awa o alaa ɗoo, o immitike, wano o wiirunoo non. Aree ndaaron nokkuure ka o belinoo ɗon.

⁷ Yahon tinna, andinoyon taalibaabe makko ben wonde o immintinaama e hakkunde maybe ben, awa kadi o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo. Awa, mi yeetike on d'un.»

⁸ Onsay be pottitii yenaande nden hepa, e hoore hibe huli, wondude e weltaare mawnde. Be dogi fii yeetoyagol taalibaabe ben on kibaaru.

⁹ Onsay Iisaa ari fotti e mabbe, o wi'i be: «Mi salminii on!» Onsay be badii, be nangi koyde makko den, be sujjani mo.

¹⁰ Bawto d'un Iisaa wi'i be: «Wota on hulu. Yahee, humpitoyon musibbe an ben, yo be yahu Jaliilu, ko ton be yi'oytammi.»

Fii ko Suufaabe ben Sifi kon

¹¹ Wa fewndo ko ben rewbe woni ka laawol, tawi wobbe e suufaabe ben naatii ka saare, be yeetike hooreebe *yottinoobe sadaka ben ko wadi kon fow.

¹² Bay wonii ben hooreebe yottinoobe sadaka mottondirii e mawbe ben, be fewjodi, be yeeni suufaabe ben kaalisi duududo,

¹³ be wi'i be: «On wi'ay wonde taalibaabe makko ben arno jemma, wujjiti mo fewndo ko daanidon.

¹⁴ Si hooreejo diwal ngal non aru e nanude fii d'un, men yahay, men yewta mo haa o hooloo, men itta on e annde.»

¹⁵ Onsay suufaabe ben yetti kaalisi on, be wadiri wano be wi'iraa non. Kaa haala lolla e hakkunde Yahuudiyankeebe ben haa weetaango hande ngoo.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben

(Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49; Yhn. 20.19-23; Sah. 1.6-8)

¹⁶ Taalibaabe ben sappoo e goo yahi Jaliilu, e hoore ngoo fello ngo Iisaa todfaninoo be.

¹⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be sujjani mo. Kono wobbe e mabbe sikkitii.

¹⁸ Iisaa badii be, wi'iri be nii: «Mi yedaama kala bawgal ka kammu e ka hoore leydi,

¹⁹ awa yahee, wadon leyyi din fow taalibaabe, *looton be maande kisiyee e innde Baabaajo on e Biddo on e *Ruuhi Seniido on,

²⁰ waajodon be doftagol ko mi yamiri on kon fow. Awa, mido wondi e mon pande woo, haa ka lannoode aduna.»

NO MARKUUSA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Fii Waaju Annabi Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-28)

- ¹ Ko fudfoode Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu, *Bidfo Alla on, nii.
- ² Wano windori non ka deftere annabi *Isaaya:
«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»
- ³ «Kaa hawa ko hawa ewnotofo ka wulaa, wi'a:
«Moyyinee laawol Joomiraado on,
fewnon juri makko din!»^a
- ⁴ Yaayaa yaltiti no *loota maande tuubuubuyee ka wulaa, e himo waajoo yimbe ben yo be aru, be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji maabe din yaafe.
- ⁵ Yimbe diiwal *Yahuuda ngal fow e hodube *Yerusalaam ben fow ari e makko. Be qirritii junuubaaji maabe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.
- ⁶ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o paamata.
- ⁷ Kanko Yaayaa o wi'i: «Burfo lan doole on no arude baawo an mo mi hewtaa hay ugginagol, firta boggi pade mun.
- ⁸ Min ko ndiyan mi woni on lootirde, kono kanko ko *Ruuhu Seniido on o lootirta on.»

Fii Lootegol Iisaa e Ndarndegol Makko

(Mat. 3.13-17; Luk. 3.21-22)

- ⁹ Ko e on saa'i fon Iisaa iwi saare Naasirata e nder Jaliilu. Yaayaa looti mo Yurdayniwol.
- ¹⁰ E saa'i mo o yawaynoo ka ndiyan on, o yi'i kammu ngun no udditoo, Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru.
- ¹¹ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bidfo an yidaado on, mido weltor-maa.»
- ¹² Onsay kisan, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa.
- ¹³ O woni ka wulaa e nder balde cappande nay, Ibuliisa no ndarndoo mo. Tawi ko kulle buruure den o wondi, malaa'ikaabe ben no kurkanoo mo.

Fii Be Iisaa Adii Noddude ben

(Mat. 4.12-22; Luk. 4.14-15)

- ¹⁴ Bay wonii Yaayaa wattaama e joge, Iisaa yahi Jaliilu, tawi himo waajoo fii Kibaaru Moyyo Alla on,
- ¹⁵ himo wi'a: «Saa'i on hewtii, awa kadi *laamu Alla ngun badike! Tuubee, gomdinon Kibaaru Moyyo on!»
- ¹⁶ E nder ko o takkotoo *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i Sim'uunu e Andaraawu mijjiraawo mun on no bugoo *jalaaji ka weendu, ko fii hari ko be yungoobe.
- ¹⁷ Iisaa wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoobe yimbe.»
- ¹⁸ Don kisan be acciti jalaaji din, be jokki mo.

a 1:3 1.3 Mal. 3.1 e Isa. 40.3

19 No be yaarunoo seeda, Iisaa yi'i Yaaquuba biɗɗo Zabadii on, e Yuuhanna miɗan makko kanko Yaaquuba, tawi ben kadi no e nder laana, hife moyyintina jalaaji maɓɓe.

20 Kanko Iisaa o noddi be kisan, be acci ɗon ben maɓɓe Zabadii ka nder laana, wondude e yettanoobe golle ben, be jokki mo.

Fii no Iisaa Raɗori Jinnawii e nder Nedɗo

(Luk. 4.31-37)

21 Be yahi Kafernahuu. E *jalaande fowteteende nden, ɗun ko aseweere nden, Iisaa naati ka juulirde, woni e jannugol.

22 Ko o jannaynoo kon ɗaldini jamaa on, ko fii himo janniraynoo bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo non.

23 Hawrondiri nedɗo no ka juulirde maɓɓe ɗon mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i:

24 «Hey ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

25 Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo nedɗo!»

26 Onsay ngin jinnawii yeyi on nedɗo, ngii yalti e makko, hingii haaca ko tiidi.

27 Fow ɗaldi, landondiri, be wi'i: «Ko hondun woni du'un? Ko jannde heyre ardunde bawgal. Himo yamira hay jinnaaji bondi ɗin, ɗi ɗoftoo mo!»

28 Onsay kisan, kibaaru fii makko lolli e nder diiwal Jaliilu ngal fow.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnuɓe buy

(Mat. 8.14-17; Luk. 4.38-41)

29 Bay be yaltii ka juulirde ɗon, kamɓe e Yaaquuba e Yuuhanna, be yahi ka galle Sim'uunu e Andaraawu.

30 Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no waalii nawnaare nguli-bandu. Tun, be wowlani Iisaa fii makko.

31 Iisaa badii mo, nangi jungo ngon, immini mo. Nguli-bandu kin yalti e makko, kanko debbo on o woni e kurkanagol be.

32 Bay nibɓii, wonii naange ngen mutii, be addani mo pawɓe ben fow e be jinna nangi ben fow.

33 Tawi saare nden fow no mottondiri ka yeeso dambugal.

34 O sellini pawɓe buy, tampirnoobe pabbeeli nooneji nooneji. O radii kadi jinnaaji buy, o salii ɗi wowla, bay hari hidii andi mo.

Fii no Iisaa Waajori e nder Jaliilu

(Luk. 4.42-44)

35 Bimbi nden pande subaka, tawi hentaaki taho, o immii, o yalti, o yaari e nokkuure wulɗinnde, o woni e toragol Alla.

36 Onsay Sim'uunu e be o wondunoo ben woni e ɗaɓɓitugol mo.

37 Bay wonii be yi'ii mo, be wi'i mo: «Fow no ɗaɓɓitude on.»

38 Iisaa jaabii ɓe, o wi'i: «Yahen ka kodooli kawtirdi e ɗoo, fii yo mi waajo ton kadi, ko fii ko ɗun addimmi.»

39 Onsay o yahi e nder Jaliilu fow, himo waajoo e nder juulirde ɗen, raɗoo jinna.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mat. 8.1-4; Luk. 5.12-16)

40 Onsay mo damajan ari e makko, jiccii, jeeji mo, wi'i: «Si hidon yidi, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.»

⁴¹ Iisaa yurmaa mo, fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Midfo yidi, laato selludo laabaa.»

⁴² Don kisan, damajan dan iwi e makko, o selli, o laabi.

⁴³ Iisaa immintini mo kisan e hoore yamiroore sattunde,

⁴⁴ o wi'i mo: «Reeno wota a wowlan dun hay gooto, kono yahu hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadaa kon wano Muusaa yamiri non, fii yo dun wonan be seedee.»

⁴⁵ Bay wonii on nedfo yahii, o woni e wowlugol towna ko wadi kon, e lollingol haa tawi Iisaa waawataa naatude han kadi e saare e kene, kono ko ka baawo ka wulfini o wonaynoo. Tawi no iwree e cende den fow, aree e makko.

2

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo (Mat. 9.1-8; Luk. 5.17-26)

¹ Balde seeda bawto dun, Iisaa arti Kafernahuum, yimbe ben andi wonde himo ka suudu.

² Yimbe duudube moobii don, tawi hay ka dambugal alaa ka rewee, Iisaa no yewta be daaluyee on.

³ Yimbe nayo rondii maaya-banduujo, addani mo.

⁴ Nde tawnoo be waawataa mo hewtinde Iisaa sabu duudugol jamaa on, be tufi warpakere nden fewndo ka Iisaa woni don, be tippindini on maaya-banduujo e boggi dimbordi din.

⁵ Bay Iisaa yi'i gomdinal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Boobo an, junuubaaji maa din yaafaama.»

⁶ Tawi wobbe e jannoobe fii Sariya on no don, hibe miijoo ka berde mabbe:

⁷ «Ko fii hondun oo kan wowliranta nii? Dun ko hoynugol Alla! Ko hombo waawi yaafaade junuubi, ko wonaa Alla?»

⁸ Iisaa andiri kisan ruuhu mun on miijooji mabbe din. O wi'i be: «Ko hondun miijantodon dun ka berde mon?»

⁹ Enee, hakkunde wi'ugol maaya-banduujo <junuubaaji maa din yaafaama> e <immo yettaa boggi-dimbordi maa din, yahaa>, ko hondun e dii doo buri weebude?

¹⁰ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji»,

¹¹ o wi'i jukkudo on: «Mi yamirii ma, immo yettaa boggi-dimbordi maa din, hootaa ka maa.»

¹² On immii don kisan yeeso mabbe, o yetti boggi dimbordi makko din, o yalti. Sabu dun wadi be fow be haawii, tawi hibe mawnina Alla, wi'a: «Hari haa hande men yi'aali sifa dun!»

Fii no Lewi Jokkiri Iisaa (Mat. 9.9-13; Luk. 5.27-32)

¹³ Iisaa yiltori kadi ka daande weendu. Jamaa on fow ari e makko, o woni e jannugol be.

¹⁴ Wa ko Iisaa feyyata, o yi'i Lewi mo Alfaa no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru jokkaa mi!» Kanko Lewi o immii, o jokki mo.

¹⁵ Bawto dun, Iisaa joodii fii naamugol ka suudu Lewi, tawi *yantooobe sagalle duudube e junuubankeebe duudube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben, ko fii hari jokkunoobe mo ben no duudi.

¹⁶ Bay jannoobe fii Sariya on, be fedde *Fariisiyaabe ben, yi'i himo naamida e yantooobe sagalle ben e junuubanke'en, be wi'i taalibaabe

makko ben: «E ko fii hondun oo jaamidanta e yantooŋe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹⁷ Bay wonii Iisaa nanii ŋun, o wi'i be: «Hinaa sellube ben hatonjini e pawndoowo, kono ko pawŋe ben. Awa min, wonaa noddugol feewuŋe ben mi arani, kono ko junuubankeeŋe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Luk. 5.33-39)

¹⁸ Tawi taalibaabe Yaayaa ben e Fariisiyaabe ben kapun no hoori. Be ari, be wi'i Iisaa: «Ko fii hondun taalibaabe Yaayaa ben e be Fariisiyaabe ben kapun hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no waawi hoorude nde hibe wondi e jom jomba? Be gasataa hoorude yeru jom jomba no wondi e mabŋe.

²⁰ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabŋe. Onsay e den balde ŋon be hooray.

²¹ «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso walkira dolokke kidŋo. Dun haray kesun ŋun naboray fow, wuddere nden ŋurta yaajude.

²² Hay gooto kadi loowataa njaram keson e nder bootooji guri kidŋi. Si hinaa ŋun, ŋan njaram keson wonay sabu ko feeri ŋin guri. Onsay njaram ŋan woo, bootooji guri ŋin woo, bona. Kono njaram keson ko e nder bootooji guri kesi loowetee.»

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-18; Luk. 6.1-5)

²³ E aseweere goo, ŋun ko *nalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri. E nder yaadu mabŋe ndun, tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti ŋen gese.

²⁴ Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Ko hondun bee wadanta ko dagaaki e nalaande fowteteende nden?»

²⁵ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali haa hande ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, o faalaa ko o jaama, kanko e yimŋe wondunooŋe e makko ben?»

²⁶ O naati ka nder suudu Alla fewndo oo *yottinoowo mawŋo sadaka wi'eteedo Abiiyaataraa, o jaami bireediiŋe weebitaade fii sadaka ŋen, ŋe tawata ko yottinooŋe sadaka ben tun daganinoo jaamugol, o okkori kadi wondube e makko ben.»

²⁷ O wi'i be kadi: «Aseweere nden ko fii yimŋe ben taganaa, yimŋe ben taganaaka fii aseweere nden.

²⁸ Ko ŋun si ko Bii-Aaden on woni jom hay nalaande fowteteende nden.»

3

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mat. 12.9-14; Luk. 6.6-11)

¹ Iisaa naatiti kadi ka juulirde. Tawi maaya-jungoojo no nder ton.

² Nde tawnoo *Fariisiyaabe ben no faalaa toopude Iisaa, be ayni mo, hibe ndaara si o pawnday mo e *nalaande fowteteende nden.

³ Iisaa wi'i on maaya-jungoojo: «Immo daroŋaa ka hakkunde ŋoo.»

⁴ Ontuma Iisaa landii ben: «E hara no dagii ka godŋo wadŋa ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e *aseweere?» Kono be deyyi.

⁵ Onsay Iisaa ndaari be e hoore himo tikki, aani fii sattere berde mabbe den. O wi'i on neddo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli.

⁶ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, be woni e fewjodugol e yimbe *Heroodu lando on fii no be warira Iisaa.

Fii no Jamaa on Iwri hen fow, Ari e Iisaa

⁷ Bawto dun, Iisaa e taalibaaabe mun ben yaari ka weendu. Jamaa moolanaado iwrufo ka diiwal Jaliilu e ka diiwal Yahuuda

⁸ e Yerusalaam e Iduuma e leyde wonirde gada Yurdayniwol den e dii banneeji Tiiri e Siduuna jokki mo. On jamaa, nanunoodo ko o wonnoo wafude kon fow ari e makko.

⁹ Onsay Iisaa yamiri taalibaaabe mun ben yo be dabban mo laakun fii wota jamaa on biyu mo.

¹⁰ Nde tawnoo himo sellinde yimbe duudube, tampirnoobe nabbeeli ben fow wubbi e makko fii meemugol mo.

¹¹ Kono be jinna nangi ben, si yi'i Iisaa, jiccotono yeeso makko, ewnoo, wi'a: «Ko a *Bidfo Alla!»

¹² Kono kanko Iisaa o yamirayno din jinnaaji, o tentina wota di fejnin fii makko.

*Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben
(Mat. 10.1-4; Luk. 6.12-16)*

¹³ Bawto dun, Iisaa yawi e fello, o noddi be o faalaa ben, ben ari e makko.

¹⁴ O subii sappoo e difo, o todfo be *sahaabaabe, ko o wonda e mun, ko o immina waajoyoo,

¹⁵ wondude e bawgal fii radagol jinnaaji din.

¹⁶ Ben sappoo e difo, be o todfo, ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu,

¹⁷ e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on (ben be Iisaa jammi Bowanesiisa, ko woni firo dun ko «bibbe-farjitere»),

¹⁸ e Andaraawu e Filiipu e Bartolomaawu e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Taddaawu e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben,

¹⁹ e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodo mo on.

*Fii no Iisaa Jaabori Toone de O Toonaa
(Mat. 12.22-32; Luk. 11.14-23)*

²⁰ Bawto dun, kanko Iisaa o arti ka suudu. Yimbe ben moobii kadi haa ka tawata kanko e taalibaaabe makko ben be waawataa hay naamude.

²¹ Bay sibbe Iisaa ben nanii dun, be ari nangugol mo, ko fii hari hibe wi'a: «O wilike!»

²² Nde tawnoo jannoo be fii Sariya on, iwru be Yerusalaam ben, no wi'a: «Balzabuula* no e makko, ko tippude e lando jinnaaji din o woni radorde jinnaaji din.»

²³ Onsay Iisaa noddi be, yewtiri be misal, o wi'i: «Ko honno Ibuliisa waawirta radorde Ibuliisa?»

²⁴ Si tawii laamateeri liddondirii kayri tigi, haray ndin laamateeri waawataa tabitude.

²⁵ Awa kadi si suudu liddondirii, ndun suudu waawataa tabitude.

²⁶ Si tawii non Ibuliisa dartike hoore mun tigi, o liddike hoore makko, haray o waawataa tabitude, haray fii makko lannii.

²⁷ Ko fii hay gooto waawataa naatude e nder galle neddo dolnudo, o mooba keyeeji on din, ado o habbude on neddo dolnudo. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon.

²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, yimbe ben yaafante junuubaaji dɪn fow e hoyreeji dɪ be hoynata dɪn,

²⁹ kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on hebataa yaafuyee few, haray himo fawtii junuubu haa poomaa.»

³⁰ Ko Iisaa wi'iri be dɪn, ko bay hibe wi'ude: «Jinna no e makko.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mat. 12.46-50; Luk. 8.19-21)

³¹ Onsay yumma Iisaa e yumma-gootoobe makko ben ari, darii ka yaasi. Be immini godfo ko noddana be mo.

³² Tawi jamaa on no joodii, hundi mo, be wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe dabbitude on.»

³³ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Ko hombo woni yumma an e yumma-gootoobe an ben?»

³⁴ Onsay o layyi gite e hoore joodiibe hundi mo ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben.»

³⁵ Ko fii kala wadudo faale Alla on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

4

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mat. 13.1-23; Luk. 8.4-15)

¹ Iisaa woni kadi e waajagol ka daande weendu. Hakkee ko jamaa moobinoodo takko makko on duudi, o bakii e laakun ka nder weendu, o joodii, jamaa on fow woni ka daande weendu.

² O janniri be piiji buy mise. E nder ko o waajotoo kon, o wi'i:

³ «Hedee, ko remoowo yaltunoo sankugol.

⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka fatal, colli dɪn ari modi de.

⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudfaa, de fudi hepa sabu dewlugol leydi ndin.

⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi de yoori sabu angal ka dadi dɪn sinoo.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de, laatii de rimaali few.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fudi, de mawni, de sawti, cawti goo gabbe cappande tati, cawti goo cappande jeegoo, cawti goo teemedere.»

⁹ E hoore dɪn, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁰ Bay luttii mo kanko tun, dɔwtunoobe mo ben e *sahaabaabe sappoo e didoobe ben woni e landagol mo firo dee mise.

¹¹ O wi'i be: «Onon on yedaama gundoo *laamu Alla ngun, kono bee ka yaasi, be wowlirante fow mise,

¹² fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa, fii wota be tuubu, junuubaaji mabbe dɪn yaafee.»^b

¹³ O wi'i be kadi: «On faamaali ngal misal doo? Ko honno non faamiroyton deya mise fow?

¹⁴ Remoowo on sanki awdi ndin, dɪn ko daalol ngol.

¹⁵ Wobbe no wa'i wa nde awdi sankaa ka fatal ka daalol ngol sankaa dɔn. Be nana ngol tun, Ibuliisa ara, itta daalol sankangol e mabbe ngol.

¹⁶ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka kaaye. Nde be nani daalol ngol, be jaba ngol hepa e nder weltaare.

^b 4:12 4.12 Isa. 6.9-10

17 Kono be alaa d'adi, ko fii hinaa be tabitube. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol maɓbe daalol ngol, be tertoto kisan.

18 Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka sooyoore. Ko ben woni nanoobe daalol ngol,

19 kono ngol ronka rimude e maɓbe, ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e d'ayniro jawle e faaleeji ngurndan goo.

20 Beya ben non no wa'i wa nde awdi sankaa ka leydi moyyiri. Ko ben woni nanoobe daalol ngol, jaba, ngol rima e maɓbe, wobbe goo laabi cappande tati, wobbe goo laabi cappande jeegoo, beya ben laabi teemedere.»

Misal Yettaangal e Lampu

(Luk. 8.16-18)

21 O wi'i be kadi: «Taw si hara lampu ko ka wirnii wafetee maa ko e ley danki? E hara hinaa ka kene?»

22 Ko fii alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi kala gundoo ko sakkirtorta ko feepugol.

23 Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

24 O wi'i be kadi: «Wattanee yiila e ko hedotodfon kon. Ko fii ko sariyaare nde etirdon nden etirantedfon, beyditanedfon kadi.

25 Ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Awdi

26 O wi'i be kadi: «Laamu Alla ngun no wa'i wa nde nedfo yetti awdi, sanki ka leydi.

27 Woni o daanii woo, o daanaaki woo, jemma e jalorma awdi ndin fufay, njanda, hara ko no o andiraa.

28 Leydi ndin fufinanay hoore mun, ndi adora pudol ngol, hikka cawtol ngol, si gabbe den kadi moyyinoo moyya ka cawtol.

29 No gabbe den bendiri, wortowal ngal no yetteede, ko fii haray baagol ngol fewndike.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Bene

(Mat. 13.31-32; Luk. 13.18-19)

30 O wi'i kadi: «Ko hondun ebbindirten e laamu Alla ngun, maa ko misal hongal hollirten d'fun?»

31 Hingu wa'i wa abbere bene, kon ko furi fandude e ko aawetee kon fow ka leydi.

32 Kono si wonii nde aawaama, nde hawtoo, nde njanda, nde bura ko aawetee e naakoo kon fow, nde wafa caldi njani haa ka tawata colli d'fin ka weeyo waaway hodude ka ley dowdi makki.»

33 Ko mise buy wa'itaynoode nii o yewtiraynoo be daaluyee on, noone no be waawiraynoo faamirde.

34 O yewtirtaano be si wonaa mise, kono si wonii ka weddii o sifantono fow taalibaabe makko ben.

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mat. 8.23-27; Luk. 8.22-25)

35 Nden pande kiikiide Iisaa wi'i be: «Lumbiten gada.»

36 Be acciti jamaa on, be nabori Iisaa ka weendu e nder laakun kun o wonnoo e mun kun, laade goo d'owti be.

37 Tun waabiliire tiifunde wondunde e hendu woni e wifugol, tawi morloode ndiyan den no piyoo e laakun kun, kun heewa ndiyan.

³⁸ Tawi kanko Iisaa himo awlii ngawlu, d'aanii baawo. Be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, e on kippataa fii ko men woni mulude kon?»

³⁹ O immii, o tojani hendu ndun, o wi'i ndiyan dan: «Deeyu, fankaa!» Hendu ndun deyyi, deeyaango tiidungo wadi.

⁴⁰ E hoore d'un o wi'i be: «Ko fii hondun hulandon? E hara on alaa gomdinal haa jooni?»

⁴¹ Be huli kulol tiidungol, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli din e baharu on doftoto mo!»

5

Fii no Jinnanoobe Dido Selliniraa

(Mat. 8.28-34; Luk. 8.26-39)

¹ Be hewtoyi gada weendu ndun, d'un ko e ndii leydi bee Gadariyankoobe.

² Nde Iisaa tippornoo ka laana, aaden mo jinna woni e mun iwri ka genaale, ari yeeso makko.

³ Tawi ka on mari hodo ko ka genaale. Hari hay gooto waawataa mo habbude hande kadi, hay si tawii non ko jolokooje.

⁴ Ko fii hari soono woo o dumbete, o jolkee, o taya jolokooje den, o hela dumbirde den. Tawi hay gooto waawataa mo dahude.

⁵ Tawi jemma e jalorma ko ka genaale e ka pelle o tabiti, e himo sonka, barmintinora kaaye.

⁶ No o haccornoo Iisaa ka woddi, o dogi, o ari, o jiccii yeeso makko,

⁷ o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Ko hondun faalanadaa lan, an oo *Bicdo Alla Jom Bural? Mi torike ma fii Alla, wota a lettan!»

⁸ Ko fii hari Iisaa no wi'ude ngii: «Yaltu e oo neddo, yo jinnawii!»

⁹ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

On jaabii: «Ko <Konu>, ko fii meden duufi!»

¹⁰ Awa kadi hidi jeejaynoo mo fota fii wota o yaltin di leydi ndin.

¹¹ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka binde falo don.

¹² Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa, hidi wi'a: «Nawru men e dii koseeji fii no men naatira e nder majji!»

¹³ O newnani di d'un. Jinnaaji din yalti e on neddo, di naati e nder din koseeji. Onsay koseeji din gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii, tawi ko wa di guluuji didi.

¹⁴ Onsay ornaynoobe di ben dogi, be fillitoyii d'un ka saare e ka fulawaaji, yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi.

¹⁵ Bay be arii e Iisaa, be yi'ii on mo konu jinna wonnoo e mun no joodii bornii, wondi e hakkille timmude, be huli.

¹⁶ Yi'unooobe ko wadi kon fillitanii be ko wadi e hoore jinnanoodo on kon e ko wadi e koseeji din kon.

¹⁷ Onsay be woni e jeejugol Iisaa fii yo o yaltu ka leydi mabbe.

¹⁸ Wa ko kanko Iisaa o yawata ka laana, jinnanoodo on torii mo yo o accu be wonda.

¹⁹ Laatii Iisaa newnanaali mo, kono o wi'i mo: «Yahu ka mon, d'un ko ka sibbe maa ben, fillitanodaa be ko Joomiraado on wafan-maa kon fow e ko honno o yurmira-maa.»

²⁰ Onsay o yahi, o woni e fillitagol e nder *Dekapooli ko Iisaa wafani mo kon fow. Hediiibe mo ben fow naldi.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo

(Mat. 9.18-26; Luk. 8.40-56)

²¹ Bay Iisaa yettii laana kan, lumbitoyii gada, jamaa moolanaado ari, moobii takko makko kadi ka daande weendu.

²² Tun godfo e hooreebe juulirde nden wi'eteedo Yaayirusu, ari. Bay o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko.

²³ O torii mo, o jeeji e hoore himo wi'a: «Bidfo an jiwo on no e daande mayde. Seenee fawon sookeeje mon den e makko fii no o dadira, o wuura.»

²⁴ Onsay Iisaa yaadi e makko.

Jamaa duududo jokki mo, bittiri mo cende den fow.

²⁵ Tawi kadi debbo no don, hebii duubi sappoo e didi himo soncaade.

²⁶ Tawi o tampii fota e juude jawndooobe duudube, awa kadi o ittii ko o jogii fow, dun nafaali huunde, kono jaw ngun burto.

²⁷ Bay o nanii fii Iisaa no wowlee, o ari e jamaa on, o wontiri baawo Iisaa, o meemi dolokke makko on,

²⁸ ko fii hari kanko debbo on himo miijoo: «Si mi waawii tun meemude concii makko din, mi ndikkay.»

²⁹ E on saa'i tigi ko o soncotonoo kon tayi, o andi ka bandu makko wonde o ndikkii jaw makko ngun.

³⁰ Tun Iisaa andi wonde bawgal makko ngal gollii godfun. O yeyyitii e hakkunde mbatu ngun, o wi'i: «Ko hombo meemi concii an din?»

³¹ Taalibaabe makko ben wi'i mo: «Ndaaree jamaa ko bitti on, si hidon maaka <ko hombo meemi lan?> »

³² Onsay o layyi gite takko makko fii yo o yi'u wadudo dun on.

³³ Nde tawnoo debbo on no andi ko feyyi e makko kon, o huli, o diwni, o ari o yani e ley koyde Iisaa, o wowlani mo goonga on fow.

³⁴ Kono Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu, sellaa jaw ngu wondudaa ngun.»

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa yewtata dun, wobbe e jeyaabe ka hooreejo juulirde nden iwi ton ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Ko fii hondun sonjantaa oo karamokoojo?»

³⁶ Kono bay Iisaa nanii dun, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomdin tun.»

³⁷ Kono laatii Iisaa jabaano hay gooto dowta mo, si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on.

³⁸ Bay be hewtii ka hooreejo juulirde nden, kanko Iisaa o yi'ii jii boldu ndun e ko yimbe ben wullata fesa ko tiidi kon.

³⁹ O naati, o wi'i be: «Ko hondun woni nduu jii boldu e dii gondi? Ko fii jiwo on maayaali, o daani.»

⁴⁰ Be jali mo.

Onsay o yaltini be fow, o yetti ben jiwo on e yumma jiwo on, wondude e dwtunooobe mo ben, be naati ka jiwo on woni don.

⁴¹ O nangi jungo jiwo on, o wi'i mo: «Talitaa kumi!» (ko woni firo dun: «Mi wi'ii ma: <Jiwo, immo!> »)

⁴² Don kisan jiwo on immii, o woni e jindugol, ko fii hari ko mo o duubi sappoo e didi. Kaawee mawdo hebi be.

⁴³ Iisaa yamiri be, tentini, wota hay gooto andu dun. O wi'i be yo be okkor jiwo on ko o paama.

6

*Fii no be Naasirata ben Salori Gomdinde Iisaa
(Mat. 13.53-58; Luk. 4.16-30)*

¹ Onsay Iisaa iwi don, o yahi ka leydi makko. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo.

² Bay wonii *nalaande fowteteende nden hewtii, don ko *aseweere nden, o woni e waajagol ka juulirde. Tawi duudube no hedotonoo mo. Be naldi, be wi'i: «Dun ko honto iwrani oo? Ko hongu woni nguu faamu ngu oo yedaa, e ko honno sifa dii kaawakeeji moyyi woni wadirde e juude makko?»

³ E hinaa minisiyejo on nii? Hinaa kanko woni bidfo Mariyama on? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Yuudu e Sim'uunu? E hinaa bandiraabe makko ben no wondi e men doo?» Dun hadi be gomdingol mo.

⁴ Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka musidal mun e ka beynguure mun yawaa.»

⁵ Laatii o waawaali wadude don kaawake woo, si hinaa *fawugol juude e hoore nawnube goo, sellina be.

⁶ Kono o naldi sabu angal gomdinal maabe ngal. O jindi e kodooli hundudi don din, o janni.

Fii no Iisaa Nulirnoo Sahaabaabe mun ben Sappoo e Didfo
(Mat. 10.2-20; Luk. 9.1-6)

⁷ Onsay o noddi sappoo e didfoobe ben, o woni be e imminirgol didfo didfo e hoore jonnugol be bawgal radagol jinnaaji din.

⁸ E hoore don, himo yamiri be wota be yettu hay huunde ko be yooboo, si hinaa tuggordu wooturu tun: hinaa bireedi, hinaa bonfooji, hinaa yettugol dattol mbuudi.

⁹ Kono o wi'i be: «On wattoto pade, kono wota on borno dolokkaaji didi.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Kala suudu ndu naatoydon e mun, weeree don haa nde hidon iwa e nden nokkuure woo.

¹¹ Kono si woodii e saare nde yimbe ben jabaali on, hedii on, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo don wonan be seedee ella maabe on.»

¹² Be yahi be waajoyii fii yo yimbe ben tuubu.

¹³ Tawi hibe rafoo jinnaaji duududi, juura nebbe e jawbe duudube, sellina be.

Fii Mayde Annabi Yaayaa nden
(Mat. 14.1-12; Luk. 9.7-9)

¹⁴ Heroodu* lando on humpitii don. E hoore don tawi innde Iisaa nden lollii, hibe wi'a: «Yaayaa lootaynoofo maande tuubuubuyee on immitike e hakkunde maybe ben! Ko don wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi.»

¹⁵ Tawi wobbe ben no wi'a wondema ko Iliiya, beya ben kadi no wi'a ko annabaajo wa godfo e annabaabe hibbe ben.

¹⁶ Kono bay Heroodu nanii don, tawi himo wi'a: «Ko Yaayaa, on mo mi wadi haa daande mun tayaa. Ko on woni ko immitii!»

¹⁷ Ko fii hari kanko Heroodu tigi o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadii e kaso, sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiia mo kanko Heroodu o yetti, tawi-le on ko beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu,

¹⁸ sabu ko Yaayaa wi'unoo mo kon wonde daganaaki mo ka o yetta beyngu yumma-gooto makko on.

¹⁹ Tawi oo debbo wi'eteedo Heroodiia no haamanii mo kanko Yaayaa, no faalaa mo warude, kono o waawaali,

²⁰ ko fii hari Heroodu no huli Yaayaa, sabu ko o andi kon on ko nedfo feewudo laabudo, jaka himo hiwunoo mo. Tawi himo yidunoo hedagol mo, fii kala si o nanii himo yewta, o jibotono fota.

²¹ Kono pande goo kanko Heroodiia o hebi sabu weebando mo e nder ngal caatal, ngal Heroodu wadani be o lammini ben e hooreebe suufaabe makko ben e hooreebe ben Jaliilu fii anditugol jibineede makko kanko Heroodu ngol.

²² E nder dun, jiwo Heroodiia on naati, ami, o weli Heroodu e saatinaabe ben.

Onsay lando on wi'i jiwo on: «Toro lan kala ko faaladfaa, mi wadante.»

²³ O wadani mo ndee woondoore doo, o wi'i: «Kala ko toridfaa mi, mi wadante, hay si ko feccere laamateeri an ndin.»

²⁴ Kanko jiwo on o yalti, o landii yumma makko: «Ko hondun mi landotoo?»

Neene makko jaabii mo wi'i: «Ko hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on.»

²⁵ Kanko jiwo on o hawjiti kisan, o naati, o ari e lando on, o wi'i: «Mido faalaa yo a jonnandoo hoore Yaayaa lootoowo on kisan, hara hinde tumbaa e miran!»

²⁶ Onsay lando on aani, kono sabu woondooje makko den, e be o saatinnoo ben, tawi o faalaaka mo salanaade.

²⁷ O immini kisan suufaajo, o yamiri mo addoygol hoore Yaayaa nden. Suufaajo on yahi, tayoyi hoore Yaayaa nden ka kaso,

²⁸ o addi hoore nden e nder miran, o jonni jiwo on. Jiwo on kadi jonnoyi nde yumma mun.

²⁹ Bay wonii dun andike, taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, be surroyi.

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)*

³⁰ Sahaabaabe* ben mottondiri takko Iisaa, be sifanii mo ko be wadi kon fow e ko be janni kon.

³¹ Onsay o wi'i be: «Aree ka weddii, hara ko ka wulfini, fowtofon seeda.» Ko fii hari yimbe buy no wada yaha ara, tawi Iisaa e taalibaabe mun ben alaa hay feere no be paamira.

³² Onsay kambe tun be bakii e laana fii yahugol e nokkuure wulfinnde.

³³ Buy yi'i hiibe yaha, anditi be. Yimbe ben ka ca'e fow dogi, aditoyii be ka be yahaynoo ton.

³⁴ Bay wonii kanko Iisaa o tippike ka laana, o yi'i jamaa duudufu, o yurmaa be, ko fii hari hiibe wa'i wa baali di alaa ngaynaako. Onsay o woni be e jannugol piiji duudufu.

³⁵ Nde tawnoo pallal ngal poodike, taalibaabe makko ben badii mo wi'i: «Ndee nokkuure ko wulfinnde, awa kadi pallal ngal poodike.

³⁶ Accitee be, be yaha ka fulawaaji e ka kodooli kawtirdi e doo, be dabboya ko be paama.»

³⁷ Iisaa jaabii be wi'i: «Onon tigi okkoree be ko be paama.»

Kono be wi'i mo: «E hara men yahay, men soodoya bireedi yeru *dinaruui teemedfe didi, men okkora be ko be paama?»

³⁸ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Ko bireediije jelu mardon? Yahee ndaaroyon.» Be yahi, be humpitoyii, be ari, be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi didi.»

³⁹ Onsay o yamiri be yo be jodɗɗinir be fow mojobe mojobe ka hoore hudo hecco.

⁴⁰ Be jodɗɗiniri be saffeeji saffeeji, ɗi yimbe teemedere, e ɗi yimbe cappande njowo.

⁴¹ O yetti bireediije ɗen jowi e liyyi ɗin ɗiɗi, o banti gite ɗen, o fewtini ka kammu, o du'ii. Onsay o tayiti bireedi on, o woni e jonnugol taalibaabe ɓen ko hewtina jamaa on. O senditi kadi liyyi ɗin e hakkunde fow.

⁴² Fow jaami haa haari.

⁴³ Be moobiti debeeje sappoo e ɗiɗi tew kunte bireedi e liyyi.

⁴⁴ Ben naamunooɓe on bireedi hari ko be worɓe guluuje njowo.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mat. 14.22-33; Yhn. 6.16-21)

⁴⁵ Bawto ɗun kisan, o yamiri taalibaabe makko ɓen yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gaɗa, telen Bayti-Sa'iida, e nder ko o yiltata jamaa on kon.

⁴⁶ Bay o waynondirii e maɓɓe, o yawi ka fello fii toragol Alla.

⁴⁷ Bay nibbii, tawi laana kan no ka tumbo weendu, kanko Iisaa tun himo ka leydi.

⁴⁸ O andi hiɓe e nder satteende fota e nder awyingol laakun kun, ko fii hari hiɓe tiindondiri e hendu ndun. Wa fewndo ka subaka, o sutori e maɓɓe, himo seppa ka hoore ndiyan, tawi himo faalaa be feyyitaade.

⁴⁹ Bay taalibaabe ɓen yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, ɓe sikki ko mbeelu, ɓe sonki,

⁵⁰ ko fii hari be fow be yi'ii mo, ɓe hulii.

Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

⁵¹ Onsay o yawi ka laana takko maɓɓe, hendu ndun deyyiti. Be fow be ɗalɗi fota,

⁵² ko fii hari be faamaali kaawake moyyo waɗuɗo on ka bireediije, ɓay hari berɗe maɓɓe ɗen no uddi.

⁵³ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, ɓe hewtii Jaani-Saarata, ɓe saani laana kan.

⁵⁴ Bay be tippike ka laana, yimbe ɓen anditi kisan Iisaa.

⁵⁵ Be dogi e diiwal ngal fow, ɓe woni e addangol mo nawnuɓe e hoore boggi-dimbordɗi, kala ka andanoo himo ɗon.

⁵⁶ Kala ka o naatunoo, woni ka koɗooli, woni ka ca'e maa ka fulawaaji, ɓe addayno nawnuɓe ɓen ka fottirɗe, ɓe jeeja mo yo o newnan ɓe tun ɓe meema kombol dolokke makko on. Meemunooɓe ngol ɓen fow ndikki.

7

Fii Fariisiyaabe ɓen e Aadaaji mun ɗin

(Mat. 15.1-9)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ɓen e wobɓe e jannooɓe fii Sariya on, iwrunooɓe Yerusalem, moobii takko Iisaa.

² Be yi'i wobɓe e taalibaabe makko ɓen no jaamira juude tuunude, e maanaa ɗe soodaaka.

³ (Tawi-le Fariisiyaabe ɓen e *Yahuudiyankɛɛɓe ɓen fow jaamataano si soodaaki haa laabi, ko fii hiɓe jogitinoo naamuuji mawɓe maɓɓe ɓen.

⁴ Si ɓe iwtiino ka fottirɗe, ɓe jaamiino woo nde ɓe labbinii. Hiɓe joginoo kadi naamuuji buy ɗi ɓe waɗaynoo, wano lawyugol jardukoy koy e payande ɗen e miranji ɗin.)

⁵ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on landii mo kanko Iisaa, be wi'i: «Ko hondun hadi taalibaabe maa ben jokka naamuuji mawbe ben? E ko fii hondun be paamata, hara be soodfaaki?»

⁶ Iisaa jaabii be wi'i: «Isaaya* no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, yo faasiqiibe, wano windori non:

<Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde,
kono berde mabbe den no wodfondiri e an fota.

⁷ Ko e nder meere be woni lan rewude,
jandeeji di be woni jannude din
ko di yimbe ben sinci.>^C

⁸ «Hidon tertaade yamirooje Alla den, jogitoo naamuuji yimbe ben.»

⁹ O beyditi, o wi'i: «Hidon bugitoo few yamirooje Alla den fii huutorgol naamuuji mon din,

¹⁰ ko fii Muusaa no wi'i: <Teddin yumma maa e ben maa>, awa kadi: <on mo hudi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.>

¹¹ Kono onon hidon wi'a godfo no waawi wi'ude ben mun maa yumma mun: <Mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon.>

¹² E nder wi'ugol mon dun, on accataa ontigi wafana ben mun maa yumma mun hay huunde han kadi.

¹³ Ko nii wondon mehindirde daaluyee Alla on tippude e naamu mon mo sincanadon on. Hidon wada kadi piiji duufudi goo nandudi e mun!»

*Fii ko Tuuninta Nefdo kon
(Mat. 15.10-20)*

¹⁴ Iisaa nodditi kadi jamaa on, o wi'i be: «Hedee lan on fow, faamon.

¹⁵ Hay huunde alaa e kene naataynde e nefdo, tuunina mo, kono ko ko yaltata e nefdo kon tuuninta mo.

¹⁶ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁷ Bay wonii o naatoyii e suudu ka wodditii jamaa on, taalibaabe makko ben landii mo fii ngal misal.

¹⁸ O wi'i be: «E jaka, onon kadi ko on be alaa faamu? E on andaa hay huunde alaa e kene naataynde e nefdo, waawaynde tuuninde mo?

¹⁹ Ko fii dun naatataa ka bernde makko, kono ko ka reedu makko yaarata, dun yaltinoyee ka baawo.» (Tawi ko o wi'i fon ko wonde paameteji din fow no laabi.)

²⁰ O wi'i kadi: «Ko ko yaltata e nefdo kon woni ko tuuninta mo,

²¹ ko fii, ko e nder bernde nefdo miijooji bondi yaltata, kapun e cagayaagal e nguyka e waru-hoore e

²² jeeno e miile e hunyeendi e janfa e jiibaare e nawliigu e hoyre e mawnintinaare e njofoyaagal.

²³ Dii piiji bondi fow ko yaltaydi e nder nefdo, tuunina mo.»

*Fii no Gomfinal Debbo Feniisiyankeejo Bangiri
(Mat. 15.21-28)*

²⁴ Bay kanko Iisaa o iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi ndee saare Tiiri. O naati fon e suudu, tawi o yidfaa hay gooto anda. Kono o waawaali suudfaade,

²⁵ ko fii hari debbo mo tawata jinna no nangi bidfo mun jiwo, naniino fii makko kanko Iisaa no wowlee, o ari, o yani e ley koyde makko.

²⁶ Tawi on debbo ko *Gereekiyankoo, mo iwidi mun woni Fenisii, dun ko e nder Sirii. O torii mo radanagol mo jinnawii wongii e jiwo makko on ngin.

²⁷ Iisaa wi'i mo: «Accu taho faybe ben haara, ko fii moyyaa ka bireediije paykoy koy yettee, buganee bareeji dfin.»

²⁸ Debbo on jaabii mo: «Hiyyii, Koohoojo, kono hay bareeji wondi ka ley taabal dfin jaamay ko paykoy koy samminta kon.»

²⁹ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Sabu ngol kongol, yahu, jinnawii ngin yaltii e jiwo maa on.»

³⁰ Bay wonii kanko debbo on o naatoyii ka suudu makko, o tawi bidfo makko jiwo on no waalii ka danki, awa kadi jinnawii ngin yaltii e makko.

Fii no Iisaa Selliniri Pahidufo-Mbobidi

³¹ Onsay Iisaa iwi e ndin leydi Tiiri, o tayiti leydi Siduuna ndin, o artiri *Dekapooli telen ka *Weendu Jaliilu.

³² Be addani mo pahidufo-mbobidi, be jeeji mo *fawugol juude den e hoore on, sellina mo.

³³ O nabi mo sera, ka wodfitii jamaa on, o ukki kolli makko dfin ka nder noppi nawnufu on, o tutti, o meemini denngal on ngal.

³⁴ Onsay o banti gite makko den, o fewtini ka kammu, o tayiti foofaango, o wi'i: «Efataa!» (Dun no firi: «Uddito!»)

³⁵ Tun kisan noppi makko dfin udditii, denngal makko ngal kadi bowri, o woni e wowlugol no feewiri.

³⁶ Iisaa yamiri be wota be wowlan dfin hay gooto, kono, ko no o hadirnoo be woo, be furtiraynoo lollinirde.

³⁷ Be woni e nder nalaw tiidufu, be wi'i: «Ko o wadata kon fow ko ko moyyi. O naninay hay pahidube ben, o wowlina kadi mbobidube ben!»

8

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo

(Mat. 15.32-39)

¹ E den balde fon, nde tawnoo jamaa moolanaado kadi no fon, awa kadi alaa ko be jaama, Iisaa noddi taalibaabe mun ben, o wi'i:

² «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hibe wondi e an, be alaa ko be jaama.

³ Si mi yiltii be ka maabe hibe weelaa, be lo'ay ka laawol, ko fii wobbe e maabe ko ka wodfi iwi.»

⁴ Kono taalibaabe makko ben jaabii mo, wi'i: «Ko honto men hebata bireedi e ndee nokkuure wulfinnde ko haarata bee?»

⁵ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu marfon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko de jeedifi.»

⁶ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi, o yetti bireediije den jeedifi. Bay o jarnii Alla, o tayiti, o jonni taalibaabe makko ben fii yo be hewtin jamaa on, kambe kadi be hewtini.

⁷ Tawi hibe marnoo kadi liyyi seeda. Dun kadi, bay Iisaa gaynii du'aade, o wi'i yo be hewtin be.

⁸ Be jaami haa be haari, moobitaa debbeeje jeedifi tew ko lutti.

⁹ Tawi ben ko wa be worbe guluuje nayo. Bawto dfin Iisaa yilti be.

¹⁰ Ontuma o bakodi e taalibaabe makko ben e laana ndiyan, o yahi e ndii leydi Dalmanuuta.^d

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande

(Mat. 16.1-4)

^d 8:10 8.10 «Dalmanuuta» no wi'ee kadi «Magaduuna».

¹¹ Onsay *Fariisiyaabe ben ari, fufɗii yeddondirde e Iisaa. Be landii mo fii ndarndagol mo, yo o hollu be maande iwrunde ka kammu.

¹² Iisaa tayiti foofaango tiidungo, o wi'i: «Ko fii hondun nguu jamaanu landorta maande? Ka haqiiqa mi andinii on, nguu jamaanu jonnetaake maande.»

¹³ Onsay o acci be ɗon, o bakii kadi e laana fii lumbugol gaɗa.

*Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e mo Heroodu Lando on
(Mat. 16.5-12)*

¹⁴ Laatii taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi, tawi ko bireediwal gootal pet be mari ka nder laana.

¹⁵ Iisaa yamiri be ɗundoo, o wi'i: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e lewen *Heroodu on.»

¹⁶ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri ɗun, ko fii en maraa bireedi.»

¹⁷ Iisaa andi ko be wi'i kon, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon ko bay on maraa bireedi? E on andaali, e on faamaali kadi? E hara berɗe mon ɗen sattii?»

¹⁸ Hidon jogii gite, e hara on yi'ataa? Hidon mari noppi, e hara on nanataa?

¹⁹ Fewndo mi tayiti bireediije ɗen jowi fii yimbe ben guluuje njowo, e on anditaali ko debeeje jelu heewude tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii mo: «Ko ɗe sappoo e ɗiɗi.»

²⁰ «Bay kadi mi tayitii bireediije ɗen jeediɗi fii yimbe ben guluuje nayo, ko debeeje jelu tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii: «Ko ɗe jeediɗi.»

²¹ O wi'i be kadi: «Hara on faamaali haa jooni?»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo goo Bayti-Sa'iida

²² Bawto ɗun be yahi Bayti-Sa'iida. Be addani mo bundo, be jeeji mo yo o meemu mo fii yo o sellin mo.

²³ Onsay o jogii jungo bundo on, o nabi mo ka baawo hoɗo. O waɗi tuuta ka gite on, o *fawi juude makko ɗen e hoore makko, o landii mo, o wi'i: «Hida yi'ude godɗun?»

²⁴ O banti gite ɗen, o wi'i: «Midɗo haccaade yimbe, kono midɗo yiirude be wa ledɗe wonde yahude.»

²⁵ Iisaa waɗiti kadi juude ɗen ka gite makko. Bundo on ndaari tenyini, o ndikki, o yi'i fow ko laabi.

²⁶ Onsay Iisaa immintini mo yo o hootu ka makko e hoore himo wi'a: «Wota a naatu ka hoɗo.»

*Fii Qirritannde Petruusu nden
(Mat. 16.13-20; Luk. 9.18-21)*

²⁷ Nde Iisaa naatunoo e kodooli Seezariya-Filiipu ɗin, o landii taalibaabe makko ben ngal landal ɗoo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni lan min?»

²⁸ Be jaabii mo: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynooɗo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko on godɗo goo e annabaabe ben.»

²⁹ O landii be kadi, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on!»

³⁰ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan hay gooto ko hombo woni mo.

*Fii Tampereji Iisaa ɗin e Artugol makko ngol
(Mat. 16.21-28; Luk. 9.22-27)*

³¹ Onsay o fudfdii be jannude wonde bee *Bii-Aaden on tampa fota, awa kadi mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben haa nabani jannoobe fii Sariya on wikkoyto mo, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.

³² Tawi ko no laabiri o yewtata dii piiji. Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol.

³³ Kono Iisaa yeyyitii, o ndaari taalibaabe makko ben, o feli Petruusu, o wi'i mo: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, ko fii miijooji maa din hinaa di Alla, kono ko di yimbe ben!»

³⁴ Onsay o noddi jamaa on e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^d o jokkammi.

³⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min e Kibaaru Moyyo on, haray ontigi dandoyay dan.

³⁶ E ko nafa hondun woodani nedfo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin?

³⁷ Maa ko hondun nedfo ittata fii sottugol wonkii mun kin?

³⁸ Awa kadi, kala hersirfo lan, hersiri kongudi an din e hakkunde oo jamaa jinoowo wada junuubi, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural Ben makko ngal wondude e malaa'ikaabe laabube ben.»

9

¹ O wi'i be kadi: «Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude *laamu Alla ngun no ardi e doole.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-13; Luk. 9.28-36)

² Balde jeegoo bawto dun, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo. Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe,

³ conci makko din jalbi. Hakkee ko di rawni alaa wuppoowo e hoore ndii leydi labbiniroowo non.

⁴ Iiliiya e Muusaa feenani be, be woni e yewtidugol e makko kanko Iisaa.

⁵ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliiya kadi wonndu.»

⁶ (Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude, ko fii hari kambe tato kulol heewii e mabbe.)

⁷ Tun duulere ari buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo doo ko Bidfo an yidaado. Heditee mo!»

⁸ Tun taalibaabe ben ndaari binde don, be yi'itaali hay gooto, si hinaa kambe tun e Iisaa.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be wota be wowlan hay gooto ko be yi'i kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo.

¹⁰ Be maanditii ngol kongol e nder yeddondirgol hakkunde mabbe, hife wi'a: «Ko hondun woni immitagol e hakkunde maybe ben?»

¹¹ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliiya haani arude taho?»

^d **8:34** 8.34 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

12 O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iliiya aray taho, wattitoo fow. Ko hondun windii fii Bii-Aaden on? Hinaa o tampay fota, o wikkee?»

13 Kono mi andinii on Iliiya ariino, kono be wadiri mo no be faaliraa non, wano windori fii makko non.»

*Fii no Iisaa Selliniri Jinnaafo goo
(Mat. 17.14-21; Luk. 9.37-43)*

14 Bay be hewtitii takko taalibaabe ben, be yi'i jamaa duudufudo e jannoobe fii Sariya on takko maβbe no yeddondira e maβbe.

15 No jamaa on yiirunoo Iisaa, be ηaldi fota, be dogi fii hiwroyagol mo.

16 Kanko Iisaa o landii be, o wi'i: «Ko e hoore hondun wondon yeddondirde e maβbe?»

17 Onsay gorko goo e nder jamaa on jaabii mo wi'i: «Karamoko'en, mi addanii on oo bidfo an gorko, mo jinnawii mbobindinayngii nangi.

18 Tuma ngii nangi mo woo, ngii libay mo ka leydi, o yaltina ngurda, o ηatindira niiye den, o yooro ken. Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

19 Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon ko on jamaanu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mupjantoo on? Addanee lan mo dfo.»

20 Onsay be addani mo mo. No paykun kun yiirunoo Iisaa, jinnawii ngin iirini kun, kun yani ka leydi, kun woni e tallagol, yaltina ngurda.

21 Onsay Iisaa landii ben paykun kun: «Ko gila honde tuma dun hewtitii kun?»

Ben makkun jaabii: «Ko gila e booboyaagal makko.

22 Awa kadi soono woo jinnawii ngin bugoto kun ka yiite e ka ndiyan fii mulugol kun. Kono si tawii hidon waawi godfun, yurmee men, wallon men!»

23 Iisaa kadi wi'i mo: «Wi'udfaa si mido waawi! Fow no newanii gomdindo!»

24 Tun ben paykun kun ewnii, wi'i: «Midfo gomdini! Kono wallitee lan ko fii gomdinal an ngal no ηakkanimmi!»

25 Bay Iisaa yi'ii jamaa on no doga, ara e maβbe, onsay o tonjani jinnawii ngin, o wi'i: «Ko an, yo jinnawii mbobindinayngii, mi wi'ii ma yo a yaltu e makko, wota a naatitu e makko hande kadi!»

26 Onsay ngii haaci, e hoore iiringol kun ko tiidfi, ngii yalti e makkun. Paykun kun wa'i wa maykun, haa duudufe wi'i: «Kun maayii!»

27 Kono Iisaa jogii kun, immini, kun darii.

28 Bay wonii Iisaa naatii ka suudu, taalibaabe makko ben landii mo e gundoo, be wi'i: «Ko fii hondun menen men waawaali radaade ngii jinnawii?»

29 O wi'i be: «Sifa ngii jinnawii, ko toragol Alla tun waawata ngii yaltinde.»

30 Onsay be iwi fon, be tayitoyi Jaliilu. Tawi Iisaa faalaaka andee ko honto o woni,

31 ko fii hari himo jannude taalibaabe makko ben, o wi'a be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben, be wara mo. Balde tati bawto maygol makko, o immitoo.»

32 Kono hari taalibaabe ben alaa faamude din kongudfi, awa kadi be huli landitagol mo di.

*Fii Burfo Teddude on e Hakkunde Mabbe
(Mat. 18.1-5; Luk. 9.46-48)*

³³ Onsay be hewti Kafernahuum. Bay be naatii ka suudu, Iisaa landii be, wi'i: «Ko e hoore hondun wonnodon yeddondirde ka laawol?»

³⁴ Kono be deyyi, ko fii hari ka laawol be yewtidii fii andugol ko hombo buri teddude.

³⁵ Onsay kanko Iisaa o joodii, o noddi sappoo e didoobe ben, o wi'i be: «Mo no faalaa wonude arano, o wonay sakkitoro e di fow, kurkaadu fow.»

³⁶ Onsay o yetti paykun, o jodfini kun hakkunde mabbe. Bay o hirbiki kun, o wi'i be:

³⁷ «Kala jabudo paykun tosokun e innde an, haray ko min tigi o jabi. Awa-le kala jabudo lan, haray hinaa min tigi o jabi, kono ko Nuludo lan on.»

³⁸ Onsay Yuuhanna wi'i mo: «Karamoko'en, men yi'ii godfo no radoo jinnaaji e innde mo'on. Men tojani mo fun bay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

³⁹ Kono Iisaa wi'i: «Wota on tojan mo fun. Ko fii hay gooto waawataa wafude kaawake moyyo e innde an, yiltoo kisan bawto fun, wowlammi ko boni.

⁴⁰ Ko fii kala mo wonaa gapo men, haray ko gidfo men.

⁴¹ Awa kadi, kala okkordo on ndiyan yaretedan e innde an min, fii ko on be *Almasihu on, ka haqiiqa mi andinii on o fadataa mbarjaari makko ndin few.

⁴² «Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomdinkoy lan, haray ko buri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu.

⁴³⁻⁴⁴ Si tawii jungo maa ngon wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo, edii a jogaade juude didi yaha ka jahannama, ka yiite nge daanotaako.

⁴⁵⁻⁴⁶ Si tawii-le koyngal maa ngal wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngal. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde didi, bugedaa ka jahannama.

⁴⁷ Si tawii-le yiitere maa nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka *laamateeri Alla hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite didi, bugedaa ka jahannama

⁴⁸ ka gildi mabbe din maayataa don e ka yiite ngen daanotaako don.

⁴⁹ «Ko fii kala nedfo lensinirte yiite.

⁵⁰ Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Wafee landan e mon onon tigi, wondon e hoore buttu.»

10

Fii Sertigal Yettindirbe (Mat. 19.1-12; Luk. 16.18)

¹ Onsay Iisaa iwi don, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gafa Yurdayniwol, jamaa on moobii kadi takko makko. Wano o woowiri non, o woni e jannugol be kadi.

² Onsay *Fariisiyaabe goo badii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godfo accitugol beyngu mun?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Ko hondun Muusaa yamiri on?»

⁴ Fariisiyaabe ben wi'i: «Muusaa no newnani ontigi wadangol beyngu mun kaydi sertigal, accita mo.»

⁵ Iisaa kadi wi'i be: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadi si Muusaa windani on nden yamiroore.

⁶ Kono ka fudfoode, Alla tagii be, o wadi be gorko e debbo.

⁷ «Ko d'un wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun,

⁸ onsay kambe dido be wona gooto.»^e

Dun haray hinaa be dido hande kadi, kono ko gooto.

⁹ Awa wota godfo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

¹⁰ Bay wonii be naatoyii ka suudu, taalibaabe ben landii mo kadi fii d'un.

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Kala accitudo beyngu mun, yetti godfo goo, haray ontigi jeenii e telen-ma makko.

¹² Si debbo kadi seedii e moodi mun, yettoyaama ka godfo, haray on debbo kadi jeenii.»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy fii yo o meemu koy, kono taalibaabe ben tonani ben.

¹⁴ Bay wonii Iisaa yi'ii d'un, o tikki, o wi'i: «Accee paykoy koy ara e an, wota on hadu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani.

¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

¹⁶ Bawto d'un o hirbii paykoy koy, o *fawi juude makko den e makkoy, o du'anii koy.

Fii Hooreejo Aldufo on

(Mat. 19.16-30; Luk. 18.18-30)

¹⁷ Bay wonii Iisaa fokkitii, onsay godfo dogi, ari, jiccii yeeso makko. O landii mo, o wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on.

¹⁹ Hida andi yamirooje den: d'un ko wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a wujju, wota a seedito fenaande, wota a janfo hay gooto, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^f

²⁰ O jaabii, o wi'i: «Karamoko'en, mido wadude d'un fow gila e cukankaaku an.»

²¹ Bay Iisaa ndaaririi mo giggol, o wi'i mo: «No nakkani-maa fahin huunde wootere: yahu yeeyitaa kala ko jeydaa, okkaa miskinbe ben, d'un wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²² Bay on nanii din kongudi, o nirbinii, o yahi himo aani, ko fii hari himo aldi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.»

²⁴ Taalibaabe ben njalɗi fii din yewtereje. Kanko Iisaa o fillitii kadi, o wi'i be: «Faybe an, emba naatugol ka laamu Alla no satti.

²⁵ No buri weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Taalibaabe ben burti njalɗude kadi, be woni e wi'indirgol: «E hara ko hombo dandoytee?»

e 10:8 10.8 Fud. 2.24 f 10:19 10.19 Egg. 20.12-16

²⁷ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako nedɗanke, kono Alla kan wonaa non, kala huunde no waawanoo mo.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jukkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accuɗo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun den sabu innde an nden e Kibaaru Moyyo on,

³⁰ o heboyay ko buri ɗun laabi teemedere: cuuɗi e musibbe e bandiraabe e neeniraabe e bibbe e gese e cukkeede ka aduna ɗoo. Ka aduna aroyoowo o heboyay ngurndan poomayankejan.

³¹ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

*Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon
(Mat. 20.17-19; Luk. 18.31-34)*

³² Nde tawnoo hibe ka laawol fii yahugol Yerusalaam, Iisaa wonti yeeso maɓbe, taalibaabe ben njaldi, jukkunoobe ben kadi huli. Iisaa pottini sappoo e ɗiɗoobe ben sera, o woni be e yewtugol ko heboyta mo kon.

³³ O wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden* on wattete e juude hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben,

³⁴ ben jala mo, be tutta e hoore makko, be focca mo, onsay be wara mo. Balde tati bawto ɗun o immitoo.»

*Fii ko Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon
(Mat. 20.20-28; Luk. 22.25-27)*

³⁵ Onsay Yaaquuba e Yuuhanna, ɗun ko bibbe Zabadii ben, badii Iisaa, be wi'i mo: «Karamoko'en meden faalaa yo on waɗan men ko men torotoo on kon.»

³⁶ O wi'i be: «Ko hondun faaladon yo mi waɗan on?»

³⁷ Be wi'i mo: «Ko yo on newnan men jooɗoyagol ka laamu mon darjinngu, godɗo e amen wonira ka jaamo mon, oya on ka nano mon.»

³⁸ Kono Iisaa wi'i be: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun, maa looteede lootande tampere nde mi lootoytee nden?»

³⁹ Be jaabii: «Men waaway.»

Iisaa wi'i be kadi: «Ko goonga on yariray jardukun kun mi yarirta kun, e on lootete lootande tampere nde mi lootoytee nden.

⁴⁰ Kono fii jooɗoyagol ka jaamo an maa ka nano an, hinaa min yedata ɗun: ɗon no yedaa be fii mun ebbanaa ben.»

⁴¹ Bay beya taalibaabe sappo nanii ɗun, be fufɗii seyтинande Yaaquuba e Yuuhanna.

⁴² Onsay Iisaa noddi be, o wi'i: «Hidon andi bee be jogitorden wa hooreebe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe maɓbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore maɓbe.

⁴³ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde tedduɗo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon.

⁴⁴ Awa kadi kala faalaado wonde yeesojo e hakkunde mon, yo wonu maccuɗo fow,

⁴⁵ ko fii Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun ɗan fii cottudi duudube.»

*Fii no Iisaa Wuntiniri Bundu Yeerikoo
(Mat. 20.29-34; Luk. 18.35-43)*

⁴⁶ Onsay be hewti Yeerikoo. Bay wonii kanko Iisaa e taalibaabe makko ben e jamaa dhuududo on be yaltii don, tawi bundo torotoodo no wi'ee Bartimaawu, on ko bidfo oo wi'eteedo Timaawu, no joodii ka sera laawol.

⁴⁷ O nani wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude. Onsay o woni e ewnagol, wi'a: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁸ Duudube feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁹ Onsay Iisaa dartii, o wi'i: «Noddee mo!»

Be noddi bundo on, e hoore hibe wi'a mo: «Wakkilo, immodaa, himo noddude ma!»

⁵⁰ Bundon kadi bugii dolokke mun on, immii tinna, o ari e Iisaa.

⁵¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hondun faaladaa yo mi wadane?»

Kanko bundon o wi'i mo: «Karamoko'en, ko yo mi hettu giide an den.»

⁵² Iisaa wi'i mo kadi: «Yahu, gomdinal maa ngal hisinii ma.» Don kisan o wunti, o woni e jokkugol Iisaa e yaadu ndun.

11

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Luk. 19.28-40; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii be badike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii e *Betanii, don ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko dfo,

² o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo on taway don mbabun kun godfo wadfaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon.

³ Si godfo aru on e landaade: «Ko hondun wadanton don?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun. O artiray kun ko neebaa.» »

⁴ Onsay be yahi, be tawi mbabun no humii ka yaasi e binde dambugal ka fatal, be hunti kun.

⁵ Wobbe e wonnoobe don ben wi'i be: «Ko hondun wadi si hidon huntude mbabun kun?»

⁶ Be jaabori no Iisaa wiirunoo be non. Onsay be acci be yahi.

⁷ Be addani Iisaa mbabun kun. Be ndadani mo concii mabbe din e hoore makkun. Iisaa joodii e hoore makkun.

⁸ Yimbe buy ndadani mo concii mun din ka laawol, wobbe caldi di be saltii ka buruure din.

⁹ Tawi hikkornoobe yeeso makko ben e iwtirnoobe baawo ben no ewnaade wi'a:

«*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!

¹⁰ Barki wonanii nguu laamu wongu arude,
don ko nguu laamu ben men Daawuuda!

Darja burdo toowude wonanii ma!»g

¹¹ Bay Iisaa naatii Yerusalaam, o yahi ka *juulirde mawnde, o taskii fow. Nde tawnoo nibbii, o yahi Betanii kanko e sappoo e dfoobe ben.

Fii no Iisaa Hudiri Yibbehi

(Mat. 21.18-19)

¹² Bimbi nden pande, ko be yaltata Betanii, kanko Iisaa o weelaa.

¹³ O haynii yibbehi maruki haako ka wodditii. O yahi ndaarugol si o taway ton godfun. Bay o badike o tawi ko haako tun, ko fii hari hinaa dabbunde yibbe.

¹⁴ Onsay o wi'i ki: «Wota godɔo ɲaamitu hande kadi biɓɓe maa ɓen.»
Taalibaaɓe makko ɓen nani ko o wi'i kon.

Fii no Iisaa Raɗori Yeeyooɓe ɓen ka Juulirde Mawnde
(Mat. 21.12-17; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹⁵ Bay ɓe hewtii Yerusalaa, Iisaa naatiri ka dingiral juulirde mawnde, o woni e raɗagol yeeyaynooɓe ɓen e soodaynooɓe ɓen ka juulirde. O wayliti taabe waɗaynooɓe sensa-sensita ɓen e julle yeeyaynooɓe gabooji ɓen.

¹⁶ Tawi o jaɓataa hay gooto nabora godɔɗun ka nder dingiral juulirde,

¹⁷ e hoore himo jannaynoo ɓe, wi'a: «Hinaa no windii: <Suudu an ndun innoyte suudu torordu ndu leyyi ɗin fow torotoo Alla e mun?>^h Kono onon on wattii ndu fammeere wuyɓe!»ⁱ

¹⁸ Kono ɓay hooreɓe *yottinooɓe sadaka ɓen e jannoobe fii Sariya on nanii ɗun, ɓe woni e ɗaɓɓugol feere no ɓe sahinbinira mo. Kono tawi hiɓe huli mo, ko fii hari jamaa on fow no ɲalɗidi e ko o jannata kon.

¹⁹ Bay niɓɓii, Iisaa e taalibaaɓe mun ɓen yalti ka saare.

Jannde fii Yibbehi kin
(Mat. 21.20-22)

²⁰ Wa ko ɓe feyyata bimbi, taalibaaɓe ɓen yi'i kiya yibbehi no yoori haa ka ɗadi.

²¹ Onsay Petruusu anditi ko feyyi kon. O wi'i Iisaa: «Karamoko'en, ndaaree! Yibbehi ki hudunodon kin yoorii!»

²² Iisaa yetti haala kan, wi'i ɓe: «Gomɗinee Alla!

²³ Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, si godɔo wi'u ngoo fello yo ngo ɓoro ɗoo, ngo yaha ka baharu, hara o sikkitaaki ka ɓernde makko, hara himo gomɗini ko o wi'i kon waɗay, ɗun waɗante mo.

²⁴ Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on, kala ko landiɗon e nder toragol Alla, hoolee on hendike ɗun, ɗun waɗante on.

²⁵ Nde hiɗon toroo Alla, hara hiɗon seytinani godɔo, yaafee mo, fii no Ben mon Wondo ka kammu on yaafarana on onon kadi bonnereji mon ɗin.

²⁶ Kono si on yaafanaaki ɓe, haray Ben mon Wondo ka kammu on kaɲun kadi yaafantaako on bonnereji mon ɗin.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal
(Mat. 21.23-27; Luk. 20.1-8)

²⁷ ɓe yilitii kadi Yerusalaa. E nder ko Iisaa jindata kon ka nder juulirde mawnde, hooreɓe yottinooɓe sadaka ɓen e jannoobe fii Sariya on wondude e mawɓe ɓen ari e makko.

²⁸ ɓe wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaawadude ɗun e ko e ley kongol hombo wondaawadude fii ko wondaawadude koo?»

²⁹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni waɗirde ɗun.

³⁰ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimɓe ɓen kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e nedɗanke? Jaabee lan.»

³¹ Kono ɓe wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomɗinen mo?

³² Si en jaabike mo-le ko e nedɗanke ɗun iwri.» (E hin-le hiɓe huli jamaa on, ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo tigi.)

³³ Onsay ɓe jaabii Iisaa: «Men andaa.»

^h 11:17 11.17a Isa. 56.7 ⁱ 11:17 11.17b Yer. 7.11

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde d'un.»

12

Misal Yettaangal e Halfinaabe Tutateeri Wiiju (Mat. 21.33-46; Luk. 20.9-19)

¹ Bawto d'un Iisaa woni kadi yewtirgol be mise, o wi'i be: «Godfo tutuno *wiiju, o howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooɓe wiiju ben, o yahi safaari.

² Bay saa'i sojitugol wiiju on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remooɓe wiiju ben fii yo ben jonnann mo ɓiɓɓe wiiju gebal makko ngal.

³ Kono ben hendii mo piyi, be immintini mo juude mehe.

⁴ O immiini kurkaadu makko goo kadi, be piyi ondon kadi e hoore, be hersini.

⁵ O immiini kadi tammo, be wari on. E d'uudube be o immiinnoo piyaa, wɓɓe waraa.

⁶ «Tawi ko ɓidɓo makko yidaado on tun o luttirnoo. Ka sakkitorun o immiini mo haa e mabbe, himo wi'a: <Be teddinay ɓidɓo an on.>

⁷ «Kono kambe remooɓe wiiju ben be haldi: <Bay ko oo woni ronoowo on, waren mo, d'un ndondi ndin wontanay en!>

⁸ Onsay be nangi mo, be wari, be bugii ka ɓaawo tutateeri wiiju.»

⁹ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiiju wadata ben? On aray, re'a ben remooɓe wiiju, o jonna tutateeri ndin wɓɓe goo.»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i be kadi: «E hara on jangaali ko bindi d'in wi'i kon? Ko fii hidii wi'i wonde:

<Hayre nde mahooɓe ben hawkunoo nden wontii hittunde ka sobɓundu.

¹¹ Dun ko e Joomiraado on iwri, d'un no hawnii e gite men!> »j

¹² Bay be faamii wonde ko fii mabbe Iisaa wadani ngal misal, be woni e dabbugol feere no be nangira mo, kono hari hiɓe huli jamaa on. Onsay be acci mo don, be yahi.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yoɓugol Sagalle (Mat. 22.15-22; Luk. 20.20-26)

¹³ Onsay be immiini e Iisaa *Fariisiyaabe goo e yimbe Heroodu goo fii ko nangira mo kongudi makko d'in.

¹⁴ Ben ari, wi'i mo: «Karamoko'en meden andi ko on nundube, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on ɓurdindinaa yimbe ben, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga. E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle, kaa haanaa? Meden haani yobude kaa men haanaa yobude?»

¹⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi faasiqiyaagal mabbe ngal, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi? Addanee lan *dinaruuru, mi ndaara.»

¹⁶ Be addi wooturu. Iisaa landii be wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.» Be ɗaldi e makko.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(Mat. 22.23-33; Luk. 20.27-40)

¹⁸ Sadduusiyaabe*, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo:

¹⁹ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si godfo maayii accii beyngu e baawo bidfo, haray mijjiraawo on mayfo no haani yettude on keynguujo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

²⁰ Tawa non ben bibbe ko be njeedifo. Arano on jombii, maayii, accaali jurriya.

²¹ Dimmo on kadi yettii on keynguujo, maayii, accaali jurriya. Tammo on kadi wano non.

²² Tawii hay gooto e ben njeedifo accaali jurriya. Bay feyyii e mabbe be fow, debbo on kadi maayii.

²³ Bay hari ben njeedifoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «E hino ko wadi kon si hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi din, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal.

²⁵ Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli.

²⁶ E on jangaali ka deftere Muusaa fii maybe ben kan e ummutal mabbe ngal, ko Alla daalani mo kon ka binde pitahun, wonde: «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaga e Alla Yaaquuba?»^k

²⁷ Awa Alla wonaa Alla maybe ben kono ko o Alla wurbe ben. Awa on faljii few!»

Fii Yamirooje Burde Mawnude den
(Mat. 22.34-40; Luk. 10.25-28)

²⁸ Godfo e jannoobe fii Sariya on ben, bay nanii ko be yewtidi kon, o ndarii kadi o tawii Iisaa jaaborii no moyyiri, o badii, o landii mo: «E nder yamirooje den fow ko hondun adii?»

²⁹ Iisaa jaabii, wi'i: «E hino ko adii kon: «Heditee yo *Banii-Isra'iila'en, Alla Joomiraado men on ko Joomiraado gooto,

³⁰ awa kadi yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow e doole maa den fow.»^m

³¹ E hino ko hikki don kon: «Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non. Yamirooje goo burde dee mawnude alaa.»ⁿ

³² On jannoowo fii Sariya on wi'i mo: «Moyyii, yo karamoko'en, on wowlii goonga wi'ugol Alla ko Bajjo, godfo goo kadi alaa ko wonaa kanko,

³³ yidira mo bernde mun nden fow e hakkil mun kin fow e doole mun den fow, e yidirgol jokondo mun wa hoore mun, dun no buri sadakaaji sunneteedi din fow e diya sadakaaji fow.»

³⁴ Bay Iisaa ndarii tawii o jaaborii hakkil, o wi'i mo: «A wodondiraa e *laamu Alla ngun.» Bawto dun hay gooto suusaali mo landaade.

Fii Hakkunde Almasihu on e Daawuuda
(Mat. 22.41-46; Luk. 20.41-44)

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa jannata ka *juulirde mawnde, o wi'i: «Ko honno jannoobe fii Sariya on ben waawiri wi'ude wonde *Almasihu on ko jurriya Daawuuda?

³⁶ E hin-le, immorde e *Ruuhu Seniido on, Daawuuda tigi no wi'i: «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an naamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^p

37 «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on <Joomi>, haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

Tawi jamaa duudufo no hedii mo e nder weltaare.

38 O wi'i be e nder ko o waajotoo kon: «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde,

39 yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndadfulde arane den ka nafagol.

40 Hibe jatta galleeji keynguube, hibe junna julde maɓbe fii yiingo. Awa ben heboyay naawooje burde sattude.»

Fii Sadaka mo Keynguujjo on Itti on (Luk. 21.1-4)

41 Onsay Iisaa joodii ka yeeso arkawal sadaka, o woni e ndaarugol wadaynoobe ton kaalisi ben. Aldube buy wadi ton kaalisi duuduɗi.

42 O yi'i kadi keynguujjo baaso no liba ton tammahoy didoy, fotaykoy e peccun gootun si mbuudu feccaama nay.

43 Onsay kanko Iisaa o noddi taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, ko oo keynguujjo baaso itti kon no buri ko beya fow itti kon wadi ka arkawal sadaka.

44 Ko fii beya fow ko ko burtani dun kon be wadi, kono kanko keynguujjo on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

13

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on (Mat. 24.1-2; Luk. 21.5-6)

1 Wa fewndo ko Iisaa iwata ka *juulirde mawnde, godɗo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Karamoko'en, ndaaree kaaye labaade e darnoodi fotundi!»

2 Iisaa jaabii mo, wi'i: «A yi'ii ndii darnoodi mawndi? Hay hayre e hoore hayre luttoytaa doo ko lancaaka.»

3 Onsay o jooɗoyii ka Fello *Zaytuuni yeeso juulirde nden. Onsay Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna e Andaraawu landii mo e gundoo,

4 be wi'i: «Yeeto men ko honde tuma dun wadoyta, e ko hondun wonoyta maande laatagol dun fow?»

5 Onsay Iisaa wi'i be: «Reenee fii wota hay gooto faljin on,

6 ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duudube.

7 Awa kadi, nde nanoydon fii hareeji no wowlee woo, e haalaaji fii gereeji, haray wota on hulu, ko fii bee dun wada, kono hinaa don wonata lannoode nden.

8 Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi din. Laamateeriiji din kadi immondirana, dimbande leydi wadira e nokkeeli goo, heegeeji kadi wada. Ko dun wonata fudfoode sattendeeji nanditaydi e muuseendi nata din.

9 «Awa reenee hoore mon, ko fii be naboyay on ka jaawirdi, be foccoya on ka juulirde, nabeɗon ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, fii ko wonana be seedee.

10 Kono ko adii kon bee Kibaaru Moyyo on feɗɗinanee leyyi din fow.

¹¹ Kono tuma be nabi on fii wattugol on e joge, wota on jiboyo ko wi'on. Kono wowlee ko longinadon e on saa'i don kon tigi. Ko fii haray hinaa onon woni wowlude, kono ko *Ruuhu Seniido on.

¹² Ko fii goddo yettoyay musiddo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non biddo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree.

¹³ Fow ajoyay on sabu innde an nden. Kono mo njanjike fun haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ «Nde yi'udon huunde harmunde caabinaynde nden daakike ka nde haanaa wonude don woo,† (haray yo jangoowo on faamu), onsay yo hodufe ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle.

¹⁵ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano godfun ka nder suudu.

¹⁶ On wondo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on.

¹⁷ E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben.

¹⁸ Awa toree fii wota fun ardu ndungu.

¹⁹ Ko fii satteende waday e den palaade nde sifa mun wadaali haa hande, gila ka fudfoode aduna mo Alla tagi, e nde buri mun waditataa han kadi.

²⁰ Si tawno Joomiraado on rabbindinaano den palaade, hay gooto dadataano, kono o rabbindinay de sabu subaabe be o subii ben.

²¹ «Awa si goddo aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no doo!> maa <himo daa!>, wota on hoolo mo.

²² Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feenoyay, be wadoya maandeeji e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo.

²³ Awa reenee, ko fii mi *hiitanike on fii fun fow.»

*Fii Ardu Bii-Aaden on, fun ko Iisaa
(Mat. 24.29-31; Luk. 21.25-28)*

²⁴ «Kono e den palaade, bawto nden satteende, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa,

²⁵ koode den ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.>P

²⁶ «Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duule, hara himo arda e bawgal mawngal e mangural.

²⁷ Onsay o nuloya malaa'ikaabe makko ben, o mooba subaabe makko ben gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi naamo, gila ka leydi haa ka kattudi kammuuli.

²⁸ «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki on heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike.

²⁹ Ko wano non kadi, no yiirudon dii piiji no wada woo, haray andee wonde *Bii-Aaden on badike ka dambugal.

³⁰ Ka haqiiqa mi andinii on, fun fow waday ado nguu jamaanu feyyude.

³¹ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an din feyyataa.

³² «Kono hay gooto andaa fii nden palaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Biddo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden palaande e on saa'i.

³³ Awa reenee, wattanon yiila! Ko fii on andaa nde on saa'i wonata.

³⁴ Dun no wa'i wa neddo wondo yahude safaari, acca suudu mun, o halfina mo kala e kurkaaduube makko ben golle mun, o yamira wondo ka dambugal on aynugol.

³⁵ Awa, wattanee yiila, ko fii on andaa nde jom suudu ndun artata, si ko kiikiide, maa si ko tumbere jemma, maa si ko nde ndonto no yogga, maa si ko bimbi.

³⁶ Hulee wota o aru cuppet, o tawa hidon daanii.

³⁷ Ko mi wowlani on kon, ko fow mi wowlani: wattanee yiila!»

14

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa

(Mat. 26.1-5; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Tawi, si balde dɔɔfi feyyii, *Juldeere Yawtaneede nden e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den waday.¶ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no dɔɔɔbaynoo ko honno be nangirta Iisaa yoyre, be wara mo.

² Tawi hibe wi'a: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wafu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(Mat. 26.6-13; Yhn. 12.1-8)

³ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii ka suudu Sim'uunu oo nawnunoodo damajan, wa fewndo ko o joodii fii nafagol, debbo naati. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>. On debbo fusi tindohun kun, o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁴ Wobbe e taalibaabe ben seytini, be wi'indiri: «Ko hondun woni nafa bonnugol ndii angiri?»

⁵ Ko fii en waawayno ndi yeeyude buri *dinaruujii teemedde tati, okken miskinbe ben!» Onsay be feli debbo on.

⁶ Kono Iisaa wi'i: «Tertee mo! Ko fii hondun sattinanton mo? Ko kuugal moyyal o wadanimmi.

⁷ Miskinbe ben kan, hidon wondi e maɓbe soono woo, on waaway be wadande ko moyyi nde faaladon woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

⁸ Kanko debbo on o wafii ko o waawi kon: o urnii bandu an ndun ado ndu surreede.

⁹ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo feppinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wafii kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa

(Mat. 26.14-16; Luk. 22.3-6)

¹⁰ Onsay godɔo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dɔo, fun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi tawoyi hooreebe yottinoobe sadaka ben, fii no o wattira Iisaa e juude maɓbe.

¹¹ Be hedii mo, be weltori fun, be fodi mo yeenugol mo kaalisi. Onsay, kanko Yudaasi, o woni e dɔɔɔbugol feere no o wattira Iisaa e juude maɓbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹² Ka nallal aranal Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, fun ko pande baalun kun hirsetee, taalibaabe Iisaa ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyanoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹³ Onsay o immi dɔo e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Yahee ka saare. On fottay e gorko rondiɔo loonde ndiyan, on jokkay mo.

14 Ka o naatiri woo, on wi'ay jom ndun suudu: <Karamoko'en wi'ii men yo men lando on ko honto be weerata, be nafoda e taalibaabe mabbe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?>

15 Ontuma o hollay on konkooru njannu, weyyitaandu wertaa, ka koore dow. Ko don moyyinton.»

16 Bay taalibaabe ben yahii, be hewtoyii ka saare, be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

17 Bay nibbii, kanko Iisaa o ardi e sappoo e didoobe ben.

18 Wa fewndo ko be joodii, hibe nafaade, kanko Iisaa o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, godfo e mon, mo mi woni hawtidude, janfoto lan.»

19 Onsay be fuddii aanude fota, mo bee e mabbe woni e wi'ugol mo: «E hara ko min?»

20 O jaabii be, o wi'i: «Ko godfo e onon sappoo e didoobe ben, dun ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto.

21 Awa *Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoodo Bii-Aaden on! Ko burnoo moyyande on neddo ko si o jibinanooka!»

22 E nder ko be naamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni be, e hoore himo wi'a: «Jabee naamon, dundoo ko bandu an ndun nii.»

23 O yetti kadi jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, be fow be yari.

24 O wi'i be kadi: «Dundoo ko yiiyan an dan nii, yiiyan *ahadi hibboyteedan fii duudube.

25 Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram biibe *wiiyu haa pande mi yaritoyta njaram wiiyu kesan ka *laamateeri Alla.»

26 Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddande Petruusu nden

(Mat. 26.31-35; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

27 Onsay Iisaa wi'i be: «On fow on selay lan, ko fii no windii: <Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.>†

28 Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

29 Petruusu wi'i mo: «Hay si fow selay on, min dun wonantaa lan!»

30 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, hande e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude laabi didi, haray a yeddii fii an laabi tati.»

31 Kono Petruusu tentini fota, o wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Beya fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani

(Mat. 26.36-46; Luk. 22.39-46)

32 Bawto dun be yahi e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani. Kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Joodee doo haa mi toroyoo.»

33 O nabori Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna. Onsay, o fuddii hebude annde e sokola,

34 o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee doo, hiiren.»

35 O yahi yeeso seeda, o sujji, o torii, o wi'i: «Si no gasa yo oo saa'i yawtan.»

36 O wi'i kadi: «Abba*, Baaba an, hidfa waawi kala huunde. Yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

37 O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Sim'uunu, a daanike? Jaka a waawaali hiirude hay saa'i gooto?

38 Hiiree torodfon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidi wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

39 O wodditii be kadi dimmun, o torii, o fillitii diya kongudi.

40 O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite mabbe den teddi. Tawi be andaa ko be wi'a mo.

41 O artoyi tammun, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Jooni yonii, saa'i on hewtii. Awa Bii-Aaden on no wateede e juude junuubanke'en.

42 Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

43 E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e didoobe ben, hewtidii e jamaa jogiido kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben.

44 Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande doo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo, nabon, aynon mo fota.»

45 Tun o hewti, o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

46 Onsay ben yimbe fawi Iisaa juude, be nangi mo.

47 Tun goddo e wonnoobe don ben sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

48 Onsay Iisaa wi'i: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan wa si ko ngujjo arandon?

49 E hin-le mido wondi e mon jande woo ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan. Kono dun wadiri fii ko windanoo kon yo laato.»

50 Onsay be o wondunoo ben fow acci mo don, dogi.

51 Suka waaniido suddaare tun jokki mo, be nangi mo kanko kadi.

52 Kono o sortii, o acci don suddaare nden, o dogi, o fornaaki.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben

(Mat. 26.57-68; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 18.19-24)

53 Onsay be nabi Iisaa ka yottinoowo mawdo sadaka on, ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on ben fow mottondiri don.

54 Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wodditii haa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, o joododi e aynooobe ben, tawi himo iwlaade ka binde yiite.

55 Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjooobe ben fow no dabba seedeeji e hoore Iisaa fii no be warira mo, kono laatii be hebaali.

56 Ko fii hari duudube no seeditoo penaale e hoore makko, kono tawi seedeeji mabbe din yaadaa.

57 Kono wobbe immii, seeditii fenaande e hoore makko, tawi hibe wi'a:

58 «Men nanii himo wi'a o lancay ndee juulirde mawnde darniraande juude yimbe, o darna wonnde goo e nder balde tati, nde tawata hinaa darniraande juude yimbe.»

59 Tawi hay e hoore dun seedee mabbe on yaadaa.

60 Onsay yottinoowo mawdo sadaka on immii ka hakkunde dental, o landii Iisaa, o wi'i: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?»

61 Kono Iisaa fanki, o jaabaaki hay huunde.

Yottinoowo mawɗo sadaka on landii mo kadi, wi'i: «E hara ko an woni *Almasiihu on, ɗun ko *Biɗɗo Alla Jom Barki on?»

⁶² Iisaa jaabii, wi'i: «Ko min. On yi'ay kadi Bii-Aaden on no joodii ka sengo naamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruude ka kammu.»

⁶³ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on seeki concii mun ɗin, wi'i: «Ko seedeji honɗi kadi faaladen?»

⁶⁴ On nanii hoyre makko nden. Ko honɗun fottandon e ɗun?»

Fow happirani mo foddugol e mayde.

⁶⁵ Wobbe woni e tuttugol mo, e buumugol mo yeeso ngon, e uttagol mo e hoore hiibe wi'a mo: «Hotto!». Aynoobe ben kadi jabbori mo bante.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Fewndo ko Petruusu joodii ley ka nder tata, godɗo e rewbe kurkaaduube ka yottinoowo mawɗo sadaka on ari.

⁶⁷ O yi'i Petruusu ka iwlootoo, o tenyini mo, o wi'i mo: «An kadi, hiɗa wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁶⁸ O yeddi e hoore himo wi'a: «Mi andaa, mi faamaali ko honɗun wonda wi'ude.» O yalti, o yaari ka ley jimbe, tun ndontoori ndin yoggi.

⁶⁹ On debbo kurkaaduujo ndaari mo, wi'i wonnoobe ɗon ben kadi: «Oo ko tawdaado e mabbe.»

⁷⁰ O yeddi kadi.

Bay nettii seɗa, wonnoobe ɗon ben wi'i Petruusu: «Ko haqiiqa, an ko a godɗo e mabbe. Ko fii ko mo a Jaliilu.»

⁷¹ Onsay o woni e huɗitagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo neɗɗo mo wondon wowlude fii mun!»

⁷² Tun ka dimmun ndontoori ndin yoggi. Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol: «Ado ndonto yoggude laabi ɗiɗi, haray a yeddi fii an laabi tati.» Onsay o ugginii o wulli.

15

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mat. 27.1-2, 11-26; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on ben e dental fewjoobe ben fow yewtidani. Be habbi Iisaa, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu.

² Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irɗaa non.»

³ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben no libi toope ɗuudude e hoore makko.

⁴ Pilaatu landitii mo kadi, wi'i: «A jaabotaako hay huunde? A nanii dee toope ɗe be woni libude e hoore maa fow?»

⁵ Kono Iisaa jaabaaki hay huunde e mun. Dun ɗaldini Pilaatu.

⁶ Tawi juldeere kala, o accitanay be kasoojo gooto mo be torinoo mo fii mun woo.

⁷ Hari godɗo no wi'ee Barabaasi no ka kaso, wondude e wadunoobe gere, e nder gere on be itti hoore.

⁸ Onsay jamaa on yawi tawoyi Pilaatu, be woni e toragol mo, wi'a yo o wadan be ko woowani be kon.

⁹ Pilaatu jaabii be, wi'i: «Hara hiɗon yiɗi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

¹⁰ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu wadi si hooreebe yottinoobe sadaka ben wadiri mo e joge.

¹¹ Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben yuuni jamaa on fii yo Pilaatu accitan be Barabaasi.

¹² Pilaatu yettiti kadi haala kan, o wi'i be: «Ko hondun non faaladon yo mi wadu oo mo wi'oton lando Yahuudiyankeebe ben?»

¹³ Be ewnii kadi, be wi'i: «Fempee mo!»

¹⁴ Pilaatu wi'i be kadi: «E hara ko hondun oo bonni?»

Be burti kadi sonkude, ewnoo, wi'a: «Fempee mo!»

¹⁵ Nde tawnoo Pilaatu no faalaa weltinde jamaa on, o accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Jalnori e hoore Iisaa

(Mat. 27.27-31; Yhn. 19.2-3)

¹⁶ Onsay suufaabe ben naadi Iisaa ka nder tata, e maanaa ka nder suudu laamu. Be nodditi dental suufaabe ben fow,

¹⁷ be borni mo dolokke bodéejo,^s be wadi ka hoore makko katanwol bulle saccaangol.

¹⁸ E hoore d'un, be woni e hiwragol mo, wi'a: «Salminaango e maa, yaa an Lando Yahuudiyankeebe!»

¹⁹ Be tappiri mo kadi kalinwol ka hoore, be tutti mo, be jiccii, be sujjinkinani mo.

²⁰ Bay wonii be gaynii mo wadude jalnori, be borti mo dolokke bodéejo on, be borni mo concii makko d'in, be nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

²¹ Tawi goddo no wi'ee Sim'uunu mo Sireni mo iwaynoo ngesa, rewii don. Tawi ko on woni ben Aleksander e Rufuusa. Be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal.

²² Onsay be nabi Iisaa e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo d'un ko <Nokkuure Laalagal Hoore>.

²³ Be okkori mo njaram jillaadan *mirri, kono laatii o jabaali dan yarude.

²⁴ Onsay be fempi mo. Be sendiri concii makko d'in urba^t fii andugol mo kala ko gasata hendaade.

²⁵ Wa ko be fempata mo, tawi ko e walluhaa on.

²⁶ Hari dundoo no windii fii ko o happiranaa kon: «Ko lando Yahuudiyanke'en.»

²⁷ Tawi wuybe dido no fempidaa e makko, goddo on ka sengo makko naamo, oya on ka nano makko.

²⁸ Ko nii ko bindi d'in wi'unoo kon laatori, wonde: «O wattidete e bonbe ben.»^u

²⁹ Tawi feyyoobe ben no hoyna mo, hayla hoore, wi'a: «Hey, an oo wi'unoodo lancay *juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balde tati,

³⁰ awa dandito an tigi, tippodaa ka leggal altindiraangal don!»

³¹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben kadi no jalaynoo mo hakkunde mabbe, wi'a: «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko!»

³² Si ko o *Almasiihu on, d'un ko lando *Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, yi'en, d'un en gomdinay mo!» Tawi fempidaabe e makko ben kadi no hoynaynoo mo.

^s 15:17 15.17 Ko dolokke bodéejo lando on bornotonoo. ^t 15:24 15.24 Zab. 22.19 ^u 15:28 15.28 Isa. 53.12

*Fii Mayde Iisaa nden**(Mat. 27.45-56; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.28-30)*

³³ Gila naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa.

³⁴ Wa fewndo ka baawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^W. (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidaa mi?)

³⁵ Wobbe e wonnoobe don ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «On nanii, o noddii Iiliya!»

³⁶ Tun goddo e mabbe dogi, yettoyi linsere, o bubbini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o wadi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru, e hoore himo wi'a: «Accee, ndaaren si Iiliya aray, tippina mo.»

³⁷ Iisaa ewnii ko tiidi, onsay o timmi.

³⁸ Wirngallo* ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce didi, gila dow haa ley.

³⁹ Bay hooreejo suufaabe wonnoodo yeeso makko kanko Iisaa on yi'ii no o timmiri non, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neddo ko *Biddo Alla!»

⁴⁰ Tawi rewbe kadi no ka wodditii, no ndaara. Tawi no tawdaa e mabbe Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba tosooko on e Yuusufu, e Saliimatu.

⁴¹ Tawi ko ben jokkunoo mo kanko Iisaa, no kurkanoo mo wa fewndo ko o wonnoo Jaliilu, e duuduube goo kadi be o yaadunoo Yerusalaam.

*Fii no Iisaa Surriraa**(Mat. 27.57-61; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)*

⁴² Hawrondiri nibbii, tawi ko hebulanagol *jalaande fowteteende nden.

⁴³ Onsay oo wi'eteedo Yuusufu hewti. On ko hooloraado goo e ngal dental mabbe, on ko jeyaado Raamati, tawi on kapun tigi ko *laamu Alla ngon o jijji. O hebi cuucal yahugol ka Pilaatu, toroo mo hettugol furee Iisaa on.

⁴⁴ Pilaatu naldi ko tawi o maayii kon. O noddi hooreejo suufaabe ben, o landii mo si tawii o maayiino.

⁴⁵ Bay hooreejo on humpitii mo dun, o jonniti Yuusufu furee Iisaa on.

⁴⁶ Kanko Yuusufu o soodoyi kasannge, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasannge, o belnoyi mo e qaburu asaado e feto. O talli hayre, o wadi ka dambugal qaburu.

⁴⁷ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yuusufu no ndaara ka o belniraa.

16*Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on**(Mat. 28.1-8; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)*

¹ Bay *jalaande fowteteende nden feyyii, dun ko aseweere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba, e Saliimatu soodi tiiri fii ko be fulla e furee Iisaa on.

² E alat, dun ko jallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawi bimbi subaka ka yenaande, dun ko ka pudal naange.

³ Tawi hibe wi'indira: «Taw ko hombo tallanta en hayre wonde nden ka dambugal yenaande nden?»

⁴ Tun be banti gite, be haynii, be tawi nden hayre njannde tallaama.

⁵ Be naati ka nder yenaande, be yi'i suka gorko, no bornii daneeji, no joodori ka sengo paamo. Be naldi, be huli.

⁶ On wi'i be: «Wota on hulu! Iisaa oo jeyaado Naasirata, fempaado on, mo wondon dabbitude on, immitike, o alaa doo. E hino nokkuure ka o belnanoo don.

⁷ Awa yahee andinoyon taalibaabe makko ben e Petruusu, o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo, wano o wiirunoo on non.»

⁸ Onsay be dogi be yalti ka yenaande ko fii hari diwnol e kaawee hebii be. Kono laatii be wowlanaali hay gooto huunde, ko fii hari hibe huli.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben Sappoo e Go'o

(Mat. 28.9-10; Yhn. 20.11-18)

⁹ Bay Iisaa immitike e palaande aranere nden e nder yontere nden bimbi, ko o adii hollitaade ko Mariyama jeyaado Magaduuna, on mo o yaltinoo jinnaaji jeedidi e mun.

¹⁰ On yahi, o banginanoyi dun be Iisaa wondunoo ben, tawi ben no yoomi, no wulla.

¹¹ Bay be nanii wonde himo wuuri, awa kadi kanko debbo on o yi'ii mo, laatii be hoolaaki mo.

¹² Bawto dun, tawi dido e mabbe no e hoore laawol, no yahaynoo e fulawaa, kanko Iisaa o feepirani be noone goo.

¹³ Ben kadi arti, holliti dun beya, laatii be hoolaaki ben kadi.

¹⁴ Ka sakkitorun o feepani sappoo e go'oo be ben, wa fewndo ko be joodii fii naamugol, o feli be sabu angal gomdinal mabbe ngal e cattal berde mabbe den, fii ko be hoolaaki yi'unoo be mo ben kon bawto o immintineede.

¹⁵ E hoore dun o wi'i be: «Yahee e aduna on fow, feppinanon tageefo ngon fow Kibaaru Moyyo on.

¹⁶ Kala on gomdindo, *lootaa maande kisiyee, dandoyte, kono kala on mo gomdinaali, happante.

¹⁷ E hino maandeeji wondaydi e ben gomdinbe: e innde an be radoyto jinnaaji din, be wowla kadi e *haalaaji goo,

¹⁸ be nanga bolle, si be yaru kadi njaram waroojan, dun masinbintaa be. Si be *fawoyii kadi juude mabbe den e hoore nawnube ben, ben ndikkay.»

¹⁹ Bay Iisaa Joomi on gaynii be yewtude, o yentinaa ka kammu, o joodori ka sengo naamo Alla.

²⁰ Kambe kadi be yahi, be waajoyii hen fow, tawi Joomiraado on no gollidude e mabbe, o haqinqiniri daalol ngol maandeeji di ngol wondunoo din.

NO LUUKA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Hunorde

¹ Bay woodiino yimbe duudube, nangannoobe wallifagol fillayeeji fii piiji feyyunoodi hakkunde men,

² wano bee tawanoobe gila ka fudfoode yottinirnoo non e men, ben seeditorbe gite mun, wonti kurkantoobe daaluyee on,

³ min kadi mi taw no hawranimmi, yo Tawaafiilu teddufo, tippude e koo ko mi tefi, mi fensiti gila ka fudfoode, weebitirangol on dun bindudi rewruni,

⁴ fii no andiron pellital wongal ngal e nder dii janndeeji di jannadon.

Fii Feppinannde Jibineede Yaayaa

⁵ Fewndo *Heroodu laaminoo diiwal *Yahuuda ngal, wooduno *yottinoowo sadaka wi'eteedo Zakariyaa'u jeyaado e mojobere oo wi'eteedo Abiyya. Sonna makko ko e lepol *Haaruuna jeyaa, on no wi'ee Elisabaatu.

⁶ Be didoo non ko be feewube yeeso Alla, awa kadi hiibe jokkunoo yamirooje e sariyaaji Joomiraado on e baawo feloore.

⁷ Kono tawi be maraa bidfo, bay hari Elisabaatu wonaa jiidotoodo, awa kadi mo kala e mabbe nawyii.

⁸ Tawi non e nder ko kanko Zakariyaa'u o gollaynoo golle yottingol sadakaaji ka Alla, dun ko fewndo ko mojobere makko nden ardinaa yottingol sadakaaji,

⁹ o toddorano urba tippude e naamuuji mabbe kambe yottinoobe sadaka ben naatugol ka nder juulirde Joomiraado on, fii ittugol sadaka urngallooji sunneteedi.

¹⁰ Fewndo on saa'i ittugol sadaka urngallooji, tawi jamaa on fow no juula ka yaasi.

¹¹ Ko fewndo on saa'i malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo, no darii ka naamo ittirde sadaka urngallooji.

¹² Bay Zakariyaa'u yi'ii on malaa'ikaajo, o denyii, o huli.

¹³ Kono malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu, yo Zakariyaa'u, ko fii toraare maa nden jabaama. Sonna maa Elisabaatu jibinante boobo gorko, a innay on Yaayaa.

¹⁴ O wonane welo-welo e weltaare, awa kadi yimbe buy weltoray jibinegol makko,

¹⁵ sabu o wonay aaden mawfo yeeso Joomiraado on. O yaroytaa njaram mandilinaydan e kala ko caakinta. *Ruuhu Seniido on wonoyay e makko gila ka teege yumma makko,

¹⁶ awa kadi o artiroyay *Banii-Isra'iilayankeebe buy e laawol Joomiraado on, on Alla mabbe.

¹⁷ O yaaray yeeso Joomiraado on e nder ruuhu e doole wa Iiliya, fii no o artira berde baabiraabe e telen-ma bibbe mun, o artira murtube ben e telen-ma faamu feewube ben, e fii no o ebbirana Joomiraado on jamaa hebulaniido mo.»

¹⁸ Zakariyaa'u wi'i malaa'ikaajo on: «Ko honno dun henirantammi? Ko fii mi nawyii, awa beyngu an kadi wonii nayejo.»

¹⁹ Malaa'ikaajo on jaabii mo: «Ko min woni Jibriilu, darotoodo takko Allaahu on. Ko mi imminaado fii yewtugol ma, humpite oo kibaaru moyyo.

²⁰ Jooni, a mbobid'ay, a waawataa wowlude d'oo e d'un laataade, sabu a hoolaaki dii kongud'i an laatoytoodi e saa'i happaado on.»

²¹ Tawi non jamaa on no habbii Zakariyaa'u, hiibe jibii ko hondun neebini mo ka nder *juulirde mawnde ton.

²² Bay o yaltii, o waawaali be yewtude hay fus. Be ndaari, be tawi o feɗɗinanaama ka nder juulirde mawnde ton. O woni e ebbirangol be juude, o lutti mbobid'ude.

²³ Bay palaade makko yottingol sadakaaji den timmii, o yiltitii ka suudu makko.

²⁴ Bay feyyii e d'un, sonna makko Elisabaatu yetti reedu. O suuditii e nder lebbi jowi, himo wi'a:

²⁵ «E hino ko Joomiraado on wad'animmii kon,
o yeyyitike lan jooni,
o ittanii lan kaa hersa
ka mi wondunoo e hakkunde bee yimbe.»

Fii Feɗɗinannde Jibineede Iisaa

²⁶ Ka lewru jeegaburu, Allaahu on nuli oo malaa'ikaajo wi'eteedo Jibriilu e ndee saare Naasirata jeyaande e ngal diiwal Jaliilu

²⁷ haa e oo jiwo wi'eteedo Mariyama, mo gorko wi'eteedo Yuusufu jeyaado e bolondaa Daawuuda yami.

²⁸ Malaa'ikaajo on naati ka on jiwo, wi'i: «Mi salminii ma, an oo yed'aaado sulfu. Joomiraado on no wondi e maa.»

²⁹ Ngol kongol jibi mo, o miiiji ko hondun e salminaango nii.

³⁰ Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu yo Mariyama, sabu a hebii sulfu immorde ka Allaahu on.

³¹ Awa a yettay reedu, jibinaa boobo gorko, innoyaa mo Iisaa.

³² O wonay mawdo, o noddiree Gedal Jom Bural on. Allaahu Joomiraado on jonnoyay mo jullere laamu maama makko Daawuuda nden.

³³ O laamoyto suudu Yaaquuba ndun haa poomaa, awa kadi laamu makko ngun lannataa.»

³⁴ Mariyama wi'i malaa'ikaajo on: «E ko honno d'un laatorta, bay mi andaali gorko?»

³⁵ Malaa'ikaajo on jaabii mo, wi'i: «Ruuhu Seniido on aray e maa, bawgal Jom Bural on duwirte^a dowdi mun ndin. Ko d'un si boobo *seniido heboyteedo on noddiroyte *Bid'oo Alla.

³⁶ Jooni non, Elisabaatu oo musid'oo maa ko sowiido, o sowike kanko kadi e nder nayeewu makko boobo gorko. On wi'anoo do jiidotaako no e nder lewru jeegaburu mun

³⁷ sabu alaa ko Allaahu on ronki.»

³⁸ Onsay Mariyama wi'i: «Min ko mi kordo Joomiraado on. Yo woniranan wano wiirudon non.» Onsay malaa'ikaajo on yahi.

Fii no Mariyama Humpitoroyi Elisabaatu

³⁹ E nder den balde don, Mariyama immii no hepii yahugol e saare goo ka hoore pelle e nder ndii leydi bolondaa Yahuuda.

⁴⁰ O naati ka suudu Zakariyaa'u, o salmini Elisabaatu.

⁴¹ No Elisabaatu nanirnoo salminaango Mariyama ngon, bid'oo makko on memminii ka nder reedu makko, kanko Elisabaatu o heewi Ruuhu Seniido on,

⁴² o ewnii ko tiidi, o wi'i: «An ko a barkinaado e hakkunde rewbe ben, awa kadi bid'oo mo saawudaa on ko barkinaado!

^a 1:35 1.35 Maa: «duhirte».

⁴³ E ko honno mi newniranaa yo yumma Koohoojo an on seeno ka an.

⁴⁴ No hito salminaango maa ngon naatirnoo ka noppi an, boobo mo mi saawi on memminii weltaare ka reedu an.

⁴⁵ On hooliido ko Joomiraado on fodi d'un kon ko laatotoodun, haray ko malaado!»

Beytol Mariyama ngol

⁴⁶ Onsay Mariyama wi'i:

«Wonkii an kin no manta Joomiraado on.

⁴⁷ Ruuhu an on no weltanii Allaahu on,
on Dandoowo lan,

⁴⁸ Bay o liiyii giide makko den e ndee lo'ere an
min oo kordo makko.

Ko d'un wadi, gila hande kala jamaanu aroyayngu
wi'oyay ko mi barkinaado,

⁴⁹ Bay Jom Bawgal on wadani lan piiji mawnudi,
innde makko nden ko hormorteende.

⁵⁰ Awa kadi yurmeende makko nden no layude
e hoore ben huloobe mo,
gila e jamaanu hebi e jamaanu.

⁵¹ O golliri doole jungo makko ngon golle mawde.
O saakiti ben wadube e berde mun miijooji townitaare.

⁵² O jippini ben marbe doole ka julle mun laamu.
O towni lo'ube ben.

⁵³ O harniri weelaabe ben piiji moyyi.
O radii aldube ben juude mehe.

⁵⁴ O faabii *Isra'iila'en, ben jiyaabe makko.
O anditi fii yurmeende makko nden,

⁵⁵ wano o fodirnoo maamaabe men ben
e Ibraahiima e jurriya mun on non haa poomaa.»

⁵⁶ Mariyama wondi don e Elisabaatu e nder lebbi tati. Onsay o yiltitii ka makko.

Fii Jibineede Yaayaa

⁵⁷ Bay hewtii ka Elisabaatu jibinta, o jibini boobo gorko.

⁵⁸ No kawtalbe makko ben e sibbe makko ben humpitornoo nden yurmeende nde Joomiraado on yedi mo, be weltodi e makko.

⁵⁹ Ka pallal jeetatabal, be ari *sunningol boobo on, be faalaa mo innitirde ben makko Zakariyaa'u.

⁶⁰ Kono yumma makko yetti haala kan, wi'i: «Oo'o, ko Yaayaa o innetee!»

⁶¹ Be wi'i mo: «Hay gooto e musibbe maa ben innaaka nden innde don!»

⁶² Be landori ben boobo on ebbirangol mo juude fii andugol ko honno o innata boobo on.

⁶³ Zakariyaa'u torii alluwal, o windi don: «Ko Yaayaa o innetee.» Onsay be fow be njaldi.

⁶⁴ Don kisan, o hetti hunduko makko kon e denngal makko ngal, o wowli, o jarni Alla.

⁶⁵ Onsay yimbe kawtal ngal fow huli, awa kadi kodooli wondi ka hoore pelle Yahuuda din fow hollondiri fii kon ko wadi don.

⁶⁶ Kala nanudo d'un miiiji e bernde mun, wi'i: «Ko hondun oo boobo laatotoo?» Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko.

Beytol Zakariyaa'u ngol

- 67 Bay Zakariyaa'u ben boobo on heewii Ruuhu Seniido on, o woni e haalugol ko o longinaa, o wi'i:
- 68 «Mantoore wonanii Joomiraado on, on Alla Isra'iila'en, e nder ko o faabii o sotti jamaa makko on kon.
- 69 O yedii en Dandoowo mawdo e nder nduu suudu Daawuuda, on jiyaado makko
- 70 wano o daalirnoo e kundule annabaabe makko laabuɓe ben gila e duubi feyyunoodi,
- 71 hisingol en e juude aybe men e kala aɓuɓe en.
- 72 Ko nii o yedirnoo maamiraabe men ben yurmeende, o anditi *ahadi makko seniindi ndin,
- 73 dɗun ko woondoore nde o woondannoo ben men Ibraahiima nden
- 74 fii jatingol en e juude aybe men ben e newnangol en rewugol mo e ɓaawo kulol
- 75 e nder laabal e peewal yeeso makko, e nder ngurndan men dɗan fow.
- 76 An-le oo boobo, a innete annabaajo Alla Jom Bural on, sabu a hikkanto Joomiraado on yeeso fii moyyinandol mo laawi makko dɗin,
- 77 fii no o andinira jamaa makko on wonde ko yaafuyee junuubaaji mabbe dɗin o yedirta ɓe kisiyee,
- 78 ko fii Alla men on ko heewudo yurmeende, dɗun ko nden nde o immirani en ndaygu immorde ka dow
- 79 fii ndayginangol wonbe ka niwre ben e ben joodiibe ka dowdi mayde e fii ardagol en e laawol buttu.»
- 80 Paykun kun njandi, ruuhu makko on kadi tiidi. Ko ka wulaa o daakinoo haa jande o feɗannoo *Banii-Isra'iila'en.

2

Fii Jibineede Iisaa (Mat. 1.18-25)

- 1 E nder dɗen balde dɗon Awgustu lando mawdo Roomu on yamiri winditagol laamateeri makko ndin fow.
- 2 Fewndo nden winditannde aranere, hari ko Kiriniyu woni ko halfinaa ardagol leydi Sirii ndin.
- 3 Mo kala winditorayno ka saare mun.
- 4 Yuusufu kapun kadi iwri ka diiwal Jaliilu e ndee saare Naasirata fii yahugol ka diiwal Yahuuda, ka saare Daawuuda wi'eteende Bayti-Lahiimi, ɓay hari ko o jeyaado e nder ɓeynguure Daawuuda nden, awa kadi ko e ndun suudu o jeyaa,
- 5 fii no o winditodira e Mariyama on yamaado makko, tawi on ko sowiido.
- 6 Fewndo ɓe wonnoo dɗon, saa'i ka Mariyama jibinta hewti.
- 7 O firtii dikkuru makko ndun. O buumi mo e wudere, o wallini e nder kunnawal jamminirgal daabeeji, ɓay hari ɓe hebaali werde ka suudu hobbe.

Fii Hakkunde Malaa'ikaabe ben e Ngaynaakoobe ben

- 8 Tawi e on jemma, no woodunoo e ngal diiwal dɗon ngaynaakoobe daakinooɓe fii aynugol gureeli mun dɗin.

⁹ Malaa'ikaajo Joomiraado on feepani be, annoora Joomiraado on jalbini nokkuure ka be woni don. Be huli fota.

¹⁰ Kono malaa'ikaajo on wi'i be: «Wota on hulu, sabu mido feppinande on Kibaaru Moyyo mo welo-welo moolanaango wonanayngo jamaa on fow.

¹¹ Hande e ndee saare Daawuuda, on dapanaama ton Dandoowo, on-le ko *Almasiihu on, ko kanko woni Joomi on.

¹² Awa seedee mun, on taway boobo penu no buumaa e nder wudere, wallinaa e nder kunnawal.»

¹³ No o gaynirnoo wowlude dun, don kisan konu malaa'ikaabe moolanaangu tawti malaa'ikaajo on, no manta Allaahu on, hibe wi'a:

¹⁴ «Mangural wonanii Allaahu on ka kammu,

buttu wonii e oo aduna,

hakkunde ben be o wadani sulfu makko on!»

¹⁵ Bay malaa'ikaabe ben yentii, ngaynaakoobe ben wi'indiri: «Mahen Bayti-Lahiimi ndaaroyen ko wadi ton kon, dun ko koo ko Joomiraado on andini en fii mun!»

¹⁶ Be yahi heja, be tawoyi Mariyama e Yuusufu ton, tawi boobo penu on kadi no wallinaa ka nder kunnawal.

¹⁷ Bay be yi'ii mo, be fillitii ko be wowlananoo kon fii on boobo.

¹⁸ Kala nanunoobe ko ben ngaynaakoobe yewtaynoo kon wontiri dun njalaw.

¹⁹ Mariyama mari dun fow ka bernde mun, maanditii fii miijitagol.

²⁰ Ontuma ngaynaakoobe ben yiltitii, hibe manta mawnina Allaahu on fii kala ko be nanunoo e ko be yi'i wano be wowlirananoo non tigi.

²¹ Bay balde jeetati den timmii, o sunninaa o innaa Iisaa, innde nde malaa'ikaajo on todfaninoo boobo on nden ado neene makko saawude mo.

Fii no Iisaa Weebitiraa Yeeso Joomiraado on

²² Bay palaade fii labbinagol maabe ngol timmii, wano Sariya Muusaa on wiirunoo non, be nabi boobo on *Yerusalaam fii weebitangol mo Joomiraado on,

²³ (wano windori non ka Sariya Joomiraado on: «Kala boobo gorko afo on ka neene mun ko Joomiraado on jeyi.»),^b

²⁴ e fii ittugol sadaka legetereaji didi maa gabooji kecci didi wano wiiranoo non ka Sariya Joomiraado on.

²⁵ Tawi no woodunoo Yerusalaam gorko wi'eteedo Sim'uunu. On ko feewudo e kadi ko rewoowo Joomiraado on. Himo tijjaninoo *Isra'iila'en on Dandoowo, tawi kadi *Ruuhu Seniido on no e hoore makko.

²⁶ Ruuhu Seniido on feppinanno mo wonde o maayataa ado o yi'ude Almasiihu Joomiraado on.

²⁷ Ruuhu Seniido on ardii mo haa ka *juulirde mawnde. Fewndo ko mawbe paykun kun addata kun, dun ko Iisaa, fii laatinangol kun aadaaji maabe tippude e Sariya Muusaa on,

²⁸ kanko Sim'uunu o tambii paykun kun ka juude makko, o jarni Alla, o wi'i:

²⁹ «Jooni non, yaa an Joomiraado,

a accay jiyaado maa on maaya e nder buttu

wano daalirannodaa mo non,

³⁰ sabu mi yi'irii gite an den kisiyee iwrufo e maa on,

³¹ mo moyyindaa yeeso jamaaji din fow,

^b 2:23 2.23 Maa:«Kala boobo gorko afo on ka neene mun noddroyte laabudo Joomiraado on.» Egg. 13.2, 13.12 e Lew. 12.6

32 d̄un-le ko ndaygu hentinanayngu leyyi aduna on fow e darja wonanayd̄o jamaa maa *Isra'iila on.»

33 Ben makko e yumma makko ṅald̄i fii ko wowlanoo fii makko kon.

34 Sim'uunu du'anii be, wi'i Mariyama neene paykun kun: «Awa kun paykun wonoyay fii libugol wobbe, banta beya e nder leydi Isra'iila ndin e fii wonugol maande nde yimbe ben yeddata,

35 e fii no miijooji berde buy feepira. An kadi a hebay nguli bernde wa tufiraande kaafa.»

36 Tawi no woodunoo d̄on kadi debbo haaloowo ko Alla longini d̄un wi'eteedo Hannatu, on ko gedal Fanu'iila, jeyaado e bolondaa Asiira, duubindo fota. On ko yeru duubi jeed̄idi wondunoo e moodi mun gila curbayaagal makko.

37 Ontuma o heynii haa o hebi duubi cappande jeetati e nay. E nder d̄un kadi, o iwataano ka juulirde mawnde, himo duuminoo ton e rewugol Alla, hoora, toroo jemma e jalorma.

38 On debbo hewti e on saa'i tigi, himo jarna Alla, himo wowlana kala tijjinood̄o hisineede ndee saare Yerusalaam fii kun paykun.

39 Bay Yuusufu e Mariyama wadii ko Sariya Joomiraado on yamiri kon fow, be yiltitii ka saare mabbe Naasirata, d̄un ko e nder Jaliilu.

40 Tawi paykun kun no njandude tun tiida e nder ko kun heewata faamu kon. Awa kadi sulfu Alla on no e hoore makkun.

Fii Iisaa Paykun ka Juulirde Mawnde

41 Tawi mawbe Iisaa ben yahayno hitaande kala Yerusalaam fii *Juldeere Yawtaneede nden^C.

42 Bay kun hebii duubi sappoo e d̄idi, be yaadi e makkun e nden juldeere wano woowiri non.

43 Bay juldeere nden feyyii, mawbe paykun kun hooti, kono kapun paykun kun, d̄un ko Iisaa, luttiti Yerusalaam, tawi mawbe makkun ben andaali.

44 Bay hibe sikka paykun kun no wondi e be be ardunoo ben, be yahi yeru jallal. Onsay be woni e d̄abbitugol kun e hakkunde sibbe mabbe ben e andindiraabe mabbe ben.

45 Bay be yiitaali kun, be yiltitii Yerusalaam fii d̄abbitoygol kun.

46 Balde tati baawo d̄un, be tawoyi kun ka juulirde mawnde, hikun jood̄ii hakkunde karamokoobe ben, hed̄itii be, e kadi hikun landotonoo be lande.

47 Nanunooobe hikun yewta ben fow ṅald̄i sabu hakkille makkun d̄en e ko kun jaabotonoo kon.

48 Bay mawbe makkun ben yi'ii kun, be ṅald̄i, neene makkun wi'i kun: «Boobo an, ko hondun wadandaa men d̄un? E hino d̄un fow min e ben maa meden d̄abbitude ma e nder sokola!»

49 Kun wi'i be: «Ko fii hondun d̄abbitirton mi? Hari on andaa mido haani wonude ka suudu Ben an?»

50 Kono kambe be faamaali ngol kongol ngol kun haalani be.

51 Ontuma kun yiltodi e mabbe Naasirata, kun yankinani be. Neene makkun mari d̄in piiji fow ka bernde mun maanditii.

52 Tawi kun paykun, d̄un ko Iisaa, no mawnude tun, faamu makko on kadi ko yeeso tun woni jaarude, himo beydoo tun welude Allaahu on e yimbe ben.

3

*Fii Waaju Yaayaa ngun**(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Yhn. 1.19-28)*

¹ Ka laamu Tibariiyu hebi duubi sappoo e jowi don, don ko lando mawdo Roomu on, fewndo onsay hari ko Pilaatu Pontii woni lando diiwal Yahuuda ngal, tawi ko *Heroodu laamii diiwal Jaliilu ngal, tawi ko Filiipu mijjiraawo makko on kadi laamii dee leyde doo, don ko Ituuriya e Taraahuuniti, tawi ko Lisaaniyu laamii diiwal Abiliya ngal,

² fewndo Hannaana e Qayaafa wonnoo *yottinoobe mawbe sadaka, Allaahu on daalanno Yaayaa mo Zakariyaa'u ka wulaa.

³ Onsay Yaayaa yahi daande Yurdayniwol fow himo waajoo yimbe ben yo be aru be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji mabbe din yaafe

⁴ wano windori non ka deftere fii dii kongudi annabi *Isaaya:

«Kaa hawa ko hawa ewnotodo ka wulaa, wi'a:
Moyyinee laawol Joomiraado on,
fewnon juri makko din.

⁵ Ayde den fow uddete,
pelle njane e tosooke den fow joltinee.

Date boyliide den fewnee,
laawi kaanudi din newdinee.

⁶ Kala nedfanke yi'ay kisiyee iwrufo ka Alla on.»^d

⁷ O wi'ayno din jamaaji araydi e makko fii *lootegol maande tuubuubuyee:
«Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden?

⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii. Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo bibbe Ibraahiima.

⁹ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!»

¹⁰ Onsay yimbe ben landii mo: «Ko hondun men wadata jooni?»

¹¹ O jaabii be: «Kala mardo dolokkaaji didi yo sendodu di e mo maraa. Kala jogiido kadi naametee yo o warru wano non.»

¹² Yantooobe* sagalle ben ari e makko fi lootegol maande tuubuubuyee, be wi'i mo: «Karamoko, ko hondun men haani wafude?»

¹³ O wi'i be: «Wota on yantu toonin ko yamiradon kon.»

¹⁴ Suufaabe goo kadi landii mo: «Menen-le, ko hondun men haani wafude?»

O jaabii be: «Wota on jattu hay gooto kaalisi, wota on ittin hay gooto e hoore tooje, yo njoddi mon ndin yonu on.»

¹⁵ Tawi mo bee e mabbe no miijotonoo ka bernde mun si tawii wonaa Yaayaa woni *Almasiihu on, ko fii hari jamaa on no sabbinoo on.

¹⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min, ko ndiyan mi woni on lootirde, kono burdo lan doole on, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun, no arude. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on.

¹⁷ Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo, ko o hentinira beted makko on, o mooba naametee on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

¹⁸ Tawi Yaayaa no feppinanaynoo jamaa on Kibaaru Moyyo wondude e waajuuji hewudfi.

^d 3:6 3.6 Isa. 40.3-5 ^d 3:17 3.17 Maa: «gete».

19 Kono bay Yaayaa felii *Heroodu lando diiwal ngal, sabu ko on resi sonnaajo yumma-gooto mun on kon, d'fun ko debbo wi'eteedo Heroodiyya, wondude e kala bonnereejji di o wafaynoo,

20 onsay Heroodu beyditiri d'fun hendagol Yaayaa, soka mo.

Fii no Iisaa Lootiraa
(Mat. 3.13-17; Mrk. 1.9-11)

21 Fewndo ko jamaa on fow ari fii lootegol maande tuubuubuyee, Iisaa kadi lootoraa. Fewndo ko o du'otoo, kammu ngun udditii,

22 Ruuhu Seniido on yetti mbaadi gabooru tippii e makko. Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bid'fo an yidaafo on, mido weltor-maa.»

Fii Iwdi Iisaa ndin
(Mat. 1.1-17)

23 Ko Iisaa fud'dii waajaade, ko wa mo duubi cappande tati. Ko o tuumanoodo wonugol ged'al Yuusufu, on bid'fo Helii,

24 mo Matsaata, mo Lewi, mo Malkii, mo Yannaa, mo Yuusufu,

25 mo Mataasiyaa, mo Amuusa, mo Naahuuma, mo Haslii, mo Najji,

26 mo Maasa, mo Mataasiyaa, mo Sim'ii, mo Yuusuka, mo Yahuuza,

27 mo Yuuhanna, mo Reesa, mo Zarubaabila, mo Sa'alti'iila, mo Neerii,

28 mo Malkii, mo Addii, mo Qusaama, mo Almudaama, mo Iiri,

29 mo Yuusii, mo Aliyaasaru, mo Yuriima, mo Matsaata, mo Lewi,

30 mo Sim'uunu, mo Yahuuda, mo Yuusufa, mo Yuunaana, mo Alyaqiima,

31 mo Malayaa, mo Maynaana, mo Mataasa, mo Naasaana, mo Daawu-uda,

32 mo Yassaa'u, mo Obiida, mo Bo'aaza, mo Salmaana, mo Nahasuuna,

33 mo Ammiina-Daaba, mo Adumiina, mo Arnii, mo Hasruunu, mo Faarisa, mo Yahuuda,

34 mo Yaaquuba, mo Issaaqa, mo Ibraahiima, mo Taaraha, mo Naahuura,

35 mo Seruuja, mo Ra'uwa, mo Faalaja, mo Aabira, mo Saalaha,

36 mo Kiinaana, mo Arfaksaada, mo Saama, mo Nuuhu, mo Laamaka,

37 mo Matuusaalaha, mo Hanuuka, mo Yaarada, mo Mahalaliila, mo Kiinaana,

38 mo Anuusa, mo Siita, mo *Aadama, mo Allaahu on.

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa
(Mat. 4.1-11; Mrk. 1.12-13)

1 Iisaa iwi Yurdayniwol no heewi *Ruuhu Seniido on. Ruuhu on nawri mo ka wulaa.

2 Ko ton Ibuliisa ndarndii mo fodde balde cappande nay. O jaamaali hay fus e nder den balde d'on fow. Bawto d'fun o weelaa.

3 Onsay Ibuliisa wi'i mo: «Si tawii ko a *Bid'fo Alla, yamir ndee hayre yo nde wontu paametee.»

4 Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Ned'fo hinaa paametee tun wuurirta.> »^e

5 Onsay Ibuliisa nabi mo ka buri toowude, o holli mo laamateeriiji aduna on fow yeru hinyaango yiitere.

6 O wi'i mo: «Mi jonnete laamu e hoore majji di fow wondude e darja majji on, bay mi jonnanooma di, awa-le mi okkay di mo mi faalanaa woo.

⁷ Si tawii a sujjanii lan, d̄ii fow wontante.»

⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »^f

⁹ Ibuliisa nawri mo kadi Yerusalaam, jod̄dinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: «Si tawii ko a Bid̄fo Alla, hocco d̄on, cikkodaa ka leydi,

¹⁰ ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, yo be reene,

¹¹ awa kadi be tamborte juude mabbe d̄en fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »^g

¹² Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »^h

¹³ Bay Ibuliisa lannii mo ndarndaade e d̄ii d̄oo fow, o pottitii mo haa o ebba feere goo.

Fii Golle Iisaa d̄en Jaliilu

(Mat. 4.12-17; Mrk. 1.14-15)

¹⁴ Iisaa yiltodi e bawgal Ruuhu Allaahu on ka diiwal Jaliilu. Fii makko andii e nokkeeli heedufi d̄on d̄in fow.

¹⁵ O jannayno ka juulirde mabbe. Yimbe ben fow manti mo.

¹⁶ O yahi Naasirata ka o ne'aa d̄on. E *jalaande fowteteende nden, d̄un ko asewe, o naati ka juulirde wano o woowiri non. O immii fii jangugol.

¹⁷ O jonnaa deftere annabi Isaaya nden, o udditi nde, o hawrondiri e cortewol ka d̄undoo windii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado on no e hoore an, sabu ko min woni Subaado on fii feppinangol miskinbe ben Kibaaru Moyyo on.

O nelii lan
fii hollitugol nangaabe ben hettugol hoore mun,
hollita bumbe ben hettugol giide mun d̄en,
hollita njaggaabe ben kadi hettugol hoore mun,

¹⁹ e fii humpitugol on ndee hitaande nde Joomiraado on wadi moyyere mun nden e mun.»ⁱ

²⁰ Ontuma o nobbi deftere nden, o jonni nde wallitotoodo on, o jottii. Tawi yimbe ben fow ka nder juulirde no punnii mo.

²¹ Onsay o wi'i be: «Oo daaluyee mo nanirdon noppi mon d̄in laatike hande.»

²² Fow seeditanii mo, ṅald̄idi e d̄in kongufi makko moyyi d̄i o yewtaynoo, hibe wi'a: «Wonaa bid̄fo Yuusufu on nii?»

²³ Iisaa wi'i be: «Mido andi on wowlanay lan ngol tindol d̄oo: Nawndoowo, pawndu hoore maa tigi. Kala ko men nani wadii Kafer-nahuum, wadu d̄un kadi ka leydi maa d̄oo.»

²⁴ O wi'i be kadi: «Mi wowlanay on haqiiqa, annabaajo hay e gooto teddinaaka ka leydi mun.

²⁵ E hino goonga ko mi woni on wowlande: E fewndo jamaanu Iiliya, hari keynguube buy no woodi e nder leydi Isra'iila. Ko fewndo onsay wonnoo duubi tati e lebbi jeegoo kammu ngun no uddii ndiyan dan tobbaali, heege tiidunge wadi e leydi ndin fow,

²⁶ kono hari Iiliya nulaaka e hay gooto e ben keynguube, si hinaa e debbo keynguujjo mo Sarfati, d̄un ko e nder leydi Siduuna.

²⁷ Tawi kadi e fewndo jamaanu annabi Iliyaasa, be damajan buy no leydi Isra'iila, kono hari hay gooto e maɓɓe sellinaaka, si hinaa oo Siriyankeejo wi'eteedo Na'amaana.»

²⁸ Bay be nanii ɗii konguɗi makko, wonnoobe ka nder juulirde ben fow tikki.

²⁹ Be immii, be dupiri mo ka ɓaawo saare, be nabi mo haa ka fello ngon yellitii ɗon fii bugagol mo ley. Tawi nden saare ko e falo ngon fello darnaa.

³⁰ Kono o ukkitii hakkunde maɓɓe, o feyyi, o yahi.

*Fii no Iisaa Radɗori Jinna, Nawndiri Nabbeeli Buy
(Mrk. 1.21-28)*

³¹ Iisaa yahi Kafernahuum, nden saare ko jeyaande e diiwal Jaliilu, himo janna e palaande fowteteende nden, ɗun ko aseweere nden.

³² Ko o jannaynoo kon ɗaldini jamaa on, sabu himo wowliraynoo bawgal.

³³ Tawi no ka nder juulirde ton nedɗo mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i:

³⁴ «Hey, ko hondun faalanadɗa men, an Iisaa oo jeyaadɗo Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniidɗo mo Alla!»

³⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yalɗa e oo nedɗo!» Jinnawii ngin libi mo hakkunde maɓɓe, ngii yalti e makko, ngii barminaali mo.

³⁶ Fow ɗaldɗi, no wi'indira: «E ko hondun woni ngol kongol? Oo no yamira jinnaaji bondi ɗin e hoore doole e bawgal, ɗi yalɗa!»

³⁷ Kibaaru fii makko lolli e nokkeeli heeduɗi ɗon ɗin fow.

³⁸ Bay o iwii ka juulirde, o yahi ka galle Sim'uunu. Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no nawni nawnaare nguli-bandu tiiduki. Be torii mo kanko Iisaa ballal.

³⁹ O ugginii e hoore makko, o yamiri nawnaare nden, nde yalti e makko. Don kisan on immii, o woni e kurkanagol be.

⁴⁰ Bay naange ngen mutii, kala marnooobe jawɗo noone jaw fow, be addi be e makko. O *fawi juude makko ɗen e hoore mo kala e maɓɓe, o sellini be.

⁴¹ Tawi kadi jinnaaji no yaltude e buy e maɓɓe, hara hidɗi sonka, wi'a: «Ko an woni Bidɗo Alla on!» Kono o toɗani ɗi, o salii ɗi wowla, bay hari hidɗi andi ko kanko woni *Almasiihu on.

⁴² No weetirnoo bimbi, Iisaa yalti yaari e nokkuure wulɗinnde. Jamaaji ɗin woni e ɗabbitugol mo, be ari haa e makko. Be faalaa mo tongude ɗon, hara o accaali be ɗon.

⁴³ Kono o wi'i be: «Bee mi feppinana ɗeya ca'e kadi Kibaaru Moyyo on, ɗun ko kibaaru fii *laamu Alla ngun, sabu ko fii ɗun mi neliraa.»

⁴⁴ Onsay o woni e waajagol ka juulirde diiwal Yahuuda.

5

*Fii Taalibaabe be Iisaa Adii Noddude ben
(Mat. 4.18-22; Mrk. 1.16-20)*

¹ Nande goo, tawi Iisaa no e daande nduu *Weendu Jaani-Saarata. Tawi jamaa no dupindira e fee makko fii hedagol daaluyee Allaahu on.

² O haynii laakoy ɗiɗoy ka sera weendu, tawi yungooobe ben no jippii fii lootugol *jalaaji maɓɓe ɗin.

³ O yawi e gokkun e koy laakoy, ɗun hawrondiri e kun Sim'uunu kun, o yamiri ondon wodɗintingol be pence on seeda. Ontuma o joodii e nder makkun, o woni e jannugol jamaa on.

⁴ Bay o gaynii jannude, o wi'i Sim'uunu: «Nawru laakun kun ka luggi dɔn, bugodɔn jalaaji mon dɔn, nangon liyyi.»

⁵ Sim'uunu jaabii mo: «Jom amen, oo jemma feyyudo doo fow meden yungude, men hebaali hay fus. Kono sabu ko maakudɔn kon, mi bugoto jalaaji dɔn.»

⁶ Bay be wadɔi dɔn, be nangi liyyi dɔudɔdi, benii jalaaji mabbe dɔn fudɔi tayude.

⁷ Onsay be baayi beya wondibbe mabbe wonbe e kuma laakun fii ko ara wallitoo be. Ben ari be hebbini laakoy koy dɔdɔy non, haa koy faalaa mutude.

⁸ Bay Sim'uunu Petruusu yi'ii dɔn, o yani e ley koyde Iisaa, o wi'i: «Koochojo an, wodɔitee lan, sabu min ko mi junuubankejo!»

⁹ Nalaw hebi mo, hebidi mo e be o wondunoo ben fow, sabu ngol nangol dɔn liyyi.

¹⁰ Ko wano non kadi Yaaquuba e Yuuhanna bee bibbe Zabadii wondibbe Sim'uunu naldirnoo.

Onsay Iisaa wi'i Sim'uunu: «Wota a hulu, gila jooni a wonay yungoowo yimbe.»

¹¹ Onsay be artiri laakoy koy ka pecten, be acci fow dɔn, be jokki mo.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mat. 8.1-4; Mrk. 1.40-45)

¹² Tawi Iisaa no e saare goo. Onsay mo damajan heewi e bandu mun yi'i mo, ari yani yeeso makko. O jeeji mo, o wi'i: «Koochojo, si hidɔn faalaa, hidɔn waawi lan sellinde, mi laaba!»

¹³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Midɔ faalaa, laato selludo laabaa.» Don kisan damajan dɔn yalti e makko.

¹⁴ Onsay o wi'i mo: «Wota a wowlan dɔn hay gooto. Kono non a yahay hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadaa kon wano Muusaa yamiri non fii yo dɔn wonan be seedee.»

¹⁵ Kono tawi innde makko nden no burtude lollude, jamaaji buy moobii fii jentagol mo e fii pawndegol nabbeeli mabbe,

¹⁶ kono tawi Iisaa no woowunoo pottitaade ka weddii, toroo Alla.

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo

(Mat. 9.1-8; Mrk. 2.1-12)

¹⁷ Nande goo tawi Iisaa no jannude. Hari *Fariisiyaabe e jannooɔe fii Sariya on no joodɔi dɔn, hibe iwri e kodooli diiwal Jaliilu ngal fow e diiwal Yahuuda ngal e ka saare Yerusalaam. Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko no o pawndira.

¹⁸ Tawi kadi wobbe arii no rondii jukkudo e boggi-dimbordɔi. Hibe dabba fii no be naadira mo ka nder suudu, be wallina mo yeeso Iisaa.

¹⁹ Bay be hebaali ka be naadira mo sabu dɔudugol jamaa on, be yawdi e makko ka hoore suudu, be tufi ton yolnde, be tippindini mo e boggi-dimbordɔi dɔn e hakkunde jamaa on yeeso Iisaa.

²⁰ Bay Iisaa yi'ii gomɔinal mabbe ngal, o wi'i: «Musidɔ, junuubaaji maa dɔn yaafaama.»

²¹ Onsay Fariisiyaabe ben e jannooɔe fii Sariya on woni e wi'indirgol: «Ko hombo woni oo hoynoowo? Ko hombo waawi yaafaade junuubu ko wonaa Alla?»

²² Iisaa andi dɔn miijooji mabbe, o wi'i: «Ko hondun miijantodɔn dɔn ka berde mon?»

²³ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa dɪn yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e dɪi doo buri weebude?»

²⁴ O wi'i kadi: «Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkuɔ on: «Immo yettaa boggi-dimbordɪ maa dɪn, hootaa ka maa.»

²⁵ On immii dɪn kisan e tawnde maɓɓe, o yetti boggi-dimbordɪ makko dɪn, o hooti ka makko, himo manta Alla.

²⁶ Kaawee hebi be fow, be manti Alla, be huli fota, hibe wi'a: «Hande men yi'ii huunde hawniinde!»

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Mrk. 2.13-17)

²⁷ Bawto dɪn, Iisaa yalti. Ko o yahata, o yi'i yantoowo sagalle wi'eteedo Lewi no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i: «Aru jokkaa mi!»

²⁸ Lewi acci dɪn ko o joginoo kon fow, o immii, o jokki mo.

²⁹ Lewi wadani mo caatal mawngal ka mun, yimbe buy yantooɓe sagalle wondude e yimbe goo joododi e maɓɓe.

³⁰ Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on jeyaabe e fedde maɓɓe nden ɲuni taalibaabe Iisaa ben, be wi'i be: «E ko fii hondun naamidanton, yaridon e junuubankeebe ben e yantooɓe sagalle ben?»

³¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e ɲawndoowo, kono ko ɲawbe ben.

³² Min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeebe ben fii yo be tuubu.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Mrk. 2.18-22)

³³ Onsay wobbe wi'i mo kanko Iisaa: «Taalibaabe Yaayaa ben e taalibaabe Fariisiyaabe ben kapun hooray, juula soono woo. An-le, be maa ben no ɲaamude, yara!»

³⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si on waaway hoorinde njaatigiibe jom jomba ɲande peera on, hara himo wondi e maɓɓe?

³⁵ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde maɓɓe, onsay e den balde dɪn be hooray.»

³⁶ O haalani be ngal misal doo, o wi'i: «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kidɔ. Si hinaa dɪn, haray ontigi bonnii kesun dɪn, walkere nden kadi yaadataa e kidɔ dɪn.

³⁷ Hay gooto loowataa njaram *wiɲu kesan e nder bootooji guri kidɔ. Si hinaa dɪn, dɪn njaram kesan wonay sabu ko feeri dɪn guri, njaram dɪn hibba, bootooji guri dɪn kadi bona.

³⁸ Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee.

³⁹ Kala yarudo njaram kidɔ dɪn faaletaake njaram kesan, ko fii o wi'ay: <Ko kidɔ dɪn dɪn buri welude.> »

6

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-8; Mrk. 2.23-28)

¹ E aseweere goo, dɪn ko *ɲalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri, taalibaabe makko ben no woocora cawti dɪn gese, worsa dɪ, ɲaama.

² Fariisiyaabe* goo wi'i: «Ko hondun wadanton koo ko dagaaki e ɲalaande fowteteende nden?»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadfunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben?

⁴ O naati ka nder suudu Alla, o yetti bireediije weebitaade fii sadaka den, o naami ko daganinoo *yottinoobe sadaka ben tun kon, o okkori kadi wondube e makko ben.»

⁵ Onsay o wi'i: «Ko *Bii-Aaden on woni jom jalaande fowteteende nden.»

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mat. 12.9-14; Mrk. 3.1-6)

⁶ E aseweere goo, Iisaa naati ka juulirde, o woni e jannugol. Tawi godfo no nder ton mo jungo mun jaamo maayi.

⁷ Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on ben e Fariisiyaabe ben no faalaa hebude ko be lamitora, be toona Iisaa, tawi hiibe ndaara si o pawnday e asewe, dun ko jalaande fowteteende nden.

⁸ Kono tawi Iisaa no andunoo din miijooji mabbe. Onsay o wi'i maaya-jungoojo on: «Immo darodaa ka hakkunde doo.» On immii, darii.

⁹ Onsay Iisaa wi'i be: «Mi landike on, hara no dagii ka godfo wada ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e aseweere?»

¹⁰ Onsay o ndaari be fow, o wi'i on nedfo: «Fontu jungo maa ngon.» On fontu ngo, jungo makko ngon selli.

¹¹ Dun tikkini Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on ben fota, be woni e yeddondirgol ko hondun be wadata Iisaa.

Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben

(Mat. 10.1-4; Mrk. 3.13-19)

¹² E nder den balde don, Iisaa yaari ka fello fii toragol Alla, o waali toraade.

¹³ Bay weetii, o noddi taalibaabe makko ben, o subii sappoo e dido e mabbe, o tofdii be *sahaabaabe:

¹⁴ dun ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, e Andaraawu neene-gooto Sim'uunu on, e Yaaquuba e Yuuhanna e Filiipu e Bartolomaawu

¹⁵ e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben,

¹⁶ e Yahuuda mo Yaaquuba e Yudaasi Iskariiyu, janfoytoodo mo on.

Fii Waaju ngun ka hoore Fello

(Mat. 4.23-25; Mrk. 3.7-11)

¹⁷ Iisaa jippodi e ben taalibaabe be o subii, o darii e nokkuure ndeylere ka falo. Tawi taalibaabe makko duudube no e nden nokkuure, wondude e jamaa moolanaado iwrufo e cende den fow e diiwal Yahuuda ngal e saare Yerusalaam nden e dii banjeeji Tiiri e Siduuna ka daande baharu.

¹⁸ Ben ko arnoobe hedagol mo e fii pawndegol jebbeeli mun. Be jinna tampinnoo ben sellinaa.

¹⁹ Awa kadi mo kala e mabbe no faalanoo mo meemude, bay himo wondunoo e bawgal pawndaynoongal be fow.

²⁰ O banti gite makko den, o ndaari taalibaabe ben, o wi'i:

«On malii yo onon miskinbe,

bay *laamu Alla ngun ko onon wonani.

²¹ On malii yo onon weelaabe fewndo doo,

bay on harnoyte.

On malii yo onon wulloobe fewndo doo,

bay on weltoyto.

²² On wonay malaabe nde yimbe ben api on

- e nde be radfii on, be yenni on,
 be pidini inde mon den sabu Bii-Aaden on.
- ²³ Nden pande, weltee, jipon welo-welo,
 bay hidfon maranaa njoddi mawndi ka kammu,
 ko fii ko nii kadi mawbe mabbe ben warraynoo annabaabe ben.
- ²⁴ Kono bone wonanii on onon aldube ben,
 bay on hendike neweende ko mon kon!
- ²⁵ Bone wonanii on onon bee haarube jooni,
 bay on weeloyte.
- Bone wonanii on onon bee jaloobe hande,
 bay on yoomoyay wullon.
- ²⁶ Bone wonanii on nde yimbe ben fow wowli on ko moyyi,
 bay ko non mawbe mabbe ben wowliraynoo
 fii bee waditiibe annabaabe.»

Fii Yidugol Aybe mun

- ²⁷ «Kono min mi wi'ay on yo onon bee hedfiibe lan: Yidfee aybe mon ben,
 moyyodon e apube on ben,
- ²⁸ du'anodon hudooobe on ben, toranodon tampinoobe on ben.
- ²⁹ Mo bantike ma e wabbugo, tudan mo ngoya kadi. Mo jattii ma
 waramba, wota a hadu mo yettude fokiya on kadi.
- ³⁰ Okkor kala toriido ma, hara kadi a yantaali ko maa kon e juude jattube
 ma ben.
- ³¹ Wadane yimbe ben wano faaliradon yo be wadan on non.
- ³² «Si on yidfi yidube on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Ko
 fii hay junuubankeebe ben no yidi yidube be ben.
- ³³ Si on moyyike e moyyiibe e mo'on ben, haray ko moyyere honde
 heboyton? Hay junuubanke'en ko non warrata.
- ³⁴ Si on jawlii be tanyinidon yobitay on ben, haray ko moyyere honde
 heboyton? Hay junuubanke'en jawlindiray fii yo be yobitindir.
- ³⁵ Kono yidfee aybe mon ben, wadanon be ko moyyi, jawlon be hara
 on habbaaki yobiteede. Dun on heboyay njoddi mawndi, wonoyon kadi
 fibbe Jom Bural on, sabu himo moyyani dullube ben e bonbe ben.
- ³⁶ Wonee yurmeteebe wano Baaba mon Jom Bural on woniri Yurme-
 teedo non.»

Fii Naawitagol (Mat. 7.1-5)

- ³⁷ «Wota on paawu, dun on paawetaake. Wota on felu, dun on feletaake.
 Yaafee, dun on yaafoyte.
- ³⁸ Okkee, dun on okkorte. On etirante sariyaare yedfunde, timmunde,
 yeyaande haa juuri, wadanedon ka jiifaaji mon. Ko fii ko sariyaare nde
 etirdon nden etirantedon.»
- ³⁹ O wowlani be ngal misal doo, o wi'i: «Hara bundo no waawi dowude
 bundo? Hara be didoo non be yanidaali e nder ngayka?
- ⁴⁰ Taalibaajo buraa karamoko mun. Kono kala taalibaajo eltiido wa'ay
 wa karamoko mun.
- ⁴¹ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidfo maa on, hara a
 yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal?
- ⁴² Ko honno wawrataa wi'ude musidfo maa: «Musidfo, accu mi ittane
 lojol ngol ka yiitere maa», hara an, a wattanaali yiila e falimawal wongal ka
 yiitere maa ngal? Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere

maa ngal, onsay non a yi'ay no ittirananaa musid'fo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun
(Mat. 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ «Leggal moyyal rimataa bibbe bonbe, wano non kadi leggal bongal rimataa bibbe moyyube.

⁴⁴ Leggal kala no anditiree bibbe mun: ko fii on ittataa yibbe e bulle-konon, wano non kadi on ittataa sungalaj e bulle-bete.

⁴⁵ Ned'fo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki bernde mun, ned'fo bon'fo on kadi yaltina bonki ka bonki mun, ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.»

Fii Ninnugol Waajuuji d'in
(Mat. 7.24-27)

⁴⁶ «Ko fii hondun noddanton mi <Koohoojo, Koohoojo>, hara on wad'ataa ko mi wi'i on kon?

⁴⁷ Kala ned'fo ar'fo e an, nani waajuuji an d'in huutori di, mi hollay on no on wa'i.

⁴⁸ On no wa'i wa darnu'fo suudu. Hara o jasu gaawol luggungol haa e fetere, o fud'fii d'on mahude. Nde waamere nden wadi, ndiyan d'an ari e suudu ndun, d'an waawataa ndu dillinde, ko fii daroodi mayru on no tiidi.

⁴⁹ Kono kala nanu'fo kongudi an d'in, huutoraali di, on no wa'i wa darnu'fo suudu ndu jasanaaka gaawol. Ilol ndiyan d'an hawri e mayru tun, ndu yani kisan, fii mayru on mula few.»

7

Fii Kurkaadu Suufaajo on
(Mat. 8.5-13; Yhn. 4.46-54)

¹ Bay o gaynii waajaade jamaa heditiido mo on, o naati Kafernahuum.

² Tawi hooreejo suufaabe teemedere no mari kurkaadu ndu o yidunoo, hari ndun no nawni haa moggo mayde.

³ Bay o nanii fii Iisaa, o nuli mawbe *Yahuudiyankeebe goo e makko fii toragol mo arugol jawndana mo ndun kurkaadu makko.

⁴ Bay be arii be tawii Iisaa, be jeeji mo be multi, be wi'i: «Himo handi e wadaneede d'un,

⁵ ko fii himo yidi lepol men ngol, awa-le kadi ko kanko darni juulirde amen nden.»

⁶ Iisaa yaadi e mabbe.

Bay o battike suudu hooreejo suufaabe ben, on suufaajo nuli yibbe mun goo e Iisaa ko wi'a mo: «Koohoojo, wota on tampentino, sabu mi foddaa e mo'on ka suudu an.

⁷ Ko d'un wadi si min tigi mi foddaa e arugol haa ka mon. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay.

⁸ Ko fii min tigi ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii god'fo e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu d'un>, ndu waday.»

⁹ Bay Iisaa nanii d'in kongudi makko, o njaldi, o fewti e jamaa jokkudo mo on, o wi'i be: «Mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali ned'fo gomfinir'fo wa oo.»

10 Bay nulanoobe ben yiltitike ka suudu, be tawti kurkaadu naw-nunoonu ndun ndikkii.

Fii no Bid'fo Keynguujo on Wurnitiraa

11 E nder den balde don, Iisaa yahi e saare wi'eteende Naa'ina, taalibaabe makko ben wondude e jamaa duududo yaadi e makko.

12 Ko o hewtaynoo ka naatirgal saare, o fotti e rondiibe furee, hari on furee ko bid'fo bajjo ka neene mun, tawi kadi neene makko ko keynguujo. Tawi jamaa duududo e nden saare no wondi e on debbo.

13 Bay Koohoojo on yi'ii on keynguujo, o yurmaa mo, o wi'i mo: «Wota a wullu!»

14 O badii furee on, o *fawi jungo makko ngon e hoore goyki kin, rondiibe furee on dartii, o wi'i: «Suka, mi yamirii ma yo a immo!»

15 Onsay may'fo on immii joodii, o fud'dii yewtude. Iisaa jonniti mo yumma makko.

16 Be fow be huli, be manti Alla, be wi'i: «Annabaajo keldudo feepii e fewndo men. Allaahu on arii faabagol yimbe mun ben!»

17 Fii ngal kuugal makko lolli e diiwal Yahuuda ngal haa e banjeeji heedufi don din fow.

Fii Lande Yaayaa den

(Mat. 11.2-19)

18 Taalibaabe Yaayaa ben humpiti mo kanko Yaayaa kon ko wadi fow.

19 Yaayaa noddi dido e taalibaabe mun ben, o immini be e Koohoojo on yo be lando mo: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo god'fo goo?»

20 Bay ben imminaabe hewtii, be wi'i Iisaa: «Ko Yaayaa *lotoowo maande tuubuubuyee on immini men haa e mon fii landagol on si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo god'fo goo?»

21 Ko e on saa'i mo be hewti e mun tigi, Iisaa sellini jawbe e jukkube buy e jinnaabe, o wuntini kadi bumbe buy.

22 Ontuma o jaabii ben be Yaayaa immini, o wi'i be: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanudon kon wonde, bumbe ben yi'ii, boofoo be ben yahii, be damajan ben sellinaama, be laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinbe ben.

23 Kala mo feggaaki e an ko malaado.k

24 Bay ben be Yaayaa nelunoo yiltitike, onsay Iisaa fud'dii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kud'ol ngol hendu ndun dimbata?»

25 Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko ned'fo borniido concii dimi? Ndaaree bee borniibe concii dimi, wuurube ngurndan moyyan no e nder galleeji laamu.

26 Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko furi annabaajo.

27 Ko oo doo woni mo fii mun windii on:
 <Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
 fii ko fertano-maa laawol maa ngol.>^m

28 «Mi andinii on, alaa mo suddiido jibini bur'fo Yaayaa. Kono non bur'fo fandude on ka laamateeri Alla no furi mo teddude.»

²⁹ (Jamaa hednoodo mo on e yantooƙe sagalle ƙen jabi laawol Alla feewungol ngol e nder ko ƙe lootanoo maande tuubuubuyee ko Yaayaa lootaynoo kon.

³⁰ Kono Fariisiyaabe ƙen e waawube fii Sariya ƙen bugitii ko Allaahu on eƙƙannoo ƙe kon, ƙe salii Yaayaa loota ƙe maande tuubuubuyee.)

³¹ «Hara ko e hondun mi ebbindirta ƙee yimbe nguu jamaanu? E ko hondun ƙe nandi?»

³² Hibe nandi e faybe joodiibe e kubitirde, hara ƙen no noddindira, wi'a: <Men wuttanii on ceri, on amaali, men yimani on gimdi yurmudi, on wullaali!>

³³ «Ko fii Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on arno, o jaamataano ko defaa, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: <On ko mo jinna!>

³⁴ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: <On ko reeredufo, yaroowo, weldufo e yantooƙe sagalle e junuubanke'en!>

³⁵ Kono jabuƙe faamu Allaahu on ƙen hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii no Debbo Junuubankeejo on Yaaforaa

³⁶ Fariisiyaajo goo wi'eteedo Sim'uunu torii Iisaa hawtidugol e makko. Iisaa naati ka suudu Fariisiyaajo on, o toolii fii nafagol.

³⁷ Tawi debbo junuubankeejo no e nden saare, on humpitii Iisaa no nafaade ka suudu Fariisiyaajo on. O ardi e tindohun hayre daneere tew angiri,

³⁸ o wontiri ƙaawo Iisaa, o ugginii ka hoore koyde makko, o wulli haa gondi makko ɗin ƙuɓɓini koyde Iisaa ɗen. Ontuma debbo on fittiri ɗe sukundu mun ndun, o lunnii ɗe, o wuji ɗe angiri.

³⁹ Bay Fariisiyaajo noddunoodo Iisaa on yi'ii ɗun, o wi'i e ƙernde makko: «Si tawno oo ko annabaajo, o andayno ko hombo woni oo debbo meemufo mo e ko honno on sifori, sabu oo ko junuubankeejo!»

⁴⁰ Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Sim'uunu, no woodi ko mi haalanay-maa.» On jaabii: «Maakee yo karamoko'en.»

⁴¹ O wi'i: «Godɗo no jawlunoo yimbe ɗiɗo. Gooto on no joganii mo *dinaruuji teemedde jowi, oya on ko *dinaruuji cappande jowi.

⁴² Bay ƙen hebaali ko yobitira mo, o yaafanii ƙe ɗiɗoo non ko ƙe jawlii mo kon. Ko hombo e ƙen ɗiɗo ƙurata mo yidude?»

⁴³ Sim'uunu jaabii: «Haray ko ƙurɗo jamaande tiidunde on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaawirii no moyyiri.»

⁴⁴ O fewti e debbo on, o wi'i Sim'uunu: «A yi'ii oo debbo? An, mi naatii ka suudu maa, a okkoraali lan ndiyan ko mi sembora, kono oo ɗoo ƙuɓɓinirii koyde an ɗen gondi mun ɗin, o fittirii ɗe sukundu makko ndun.

⁴⁵ A hirbanooki lan lunnidaa, kono kanko gila mi naati ɗoo, himo lunnade lan koyde ɗen.

⁴⁶ A wadaali nebban ka hoore an, kono kanko o wadii angiri ka koyde an.

⁴⁷ Awa mi andinii ma, junuubaaji makko e ɗuudude yaafaama, ko ɗun wadi si giggol makko ngol no tiidi. Kono mo yaafaama seeda, ko seeda yidata.»

⁴⁸ Onsay o wi'i debbo on: «Junuubaaji maa ɗin yaafaama.»

⁴⁹ Onsay jaamidaynooƙe e makko ƙen mijii e ƙerde mun: «Ko hombo woni oo neddo yaafotoodo hay junuubaaji?»

⁵⁰ Ontuma o wi'i debbo on: «Gomɗinal maa ngal dandii ma. Yahu e hoore buttu.»

8

Fii Downtunoobe Iisaa ben

¹ Bawto d'un, Iisaa yahayno gila e saare hebi e saare, gila e hodo haa e kodolun wondude e *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, hara himo waajoo feppina Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun.

² Himo wondunoo kadi e rewbe goo jawndaabe jinnaaji bondi e nabbeeli, wano Mariyama oo jammaado Mariyama Magaduuna, mo jinnaaji jeedidi yaltinaa e mun,

³ e Yuuwanna on ko sonnaajo Kuusa oo mbatulaajo *Heroodu, e Suusanatu, e wobbe goo wallitoraynoobe be keyeeji mun.

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mat. 13.1-23; Mrk. 4.1-20)

⁴ Jamaa njano moobii, yimbe buy iwri e ca'e heewude, ari e makko. O wadani be ngal misal doo:

⁵ «Ko remoowo yaltunoo sankugol awdi mun ndin. E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka d'atal, feyyoobe ben yaabi, colli d'in kadi mod'i de.

⁶ Godde den yani e hoore fetere, no de fufirnoo, de yoori, bay de alaa e buubol.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden mod'i de.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de rimi cawti di gabbe teemedere.» Wa fewndo ko o yewtaynoo d'un, o ewnii, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

⁹ Onsay taalibaabe makko ben landii mo ko ngal misal doo firi.

¹⁰ O jaabii be: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu Alla ngun. Kono beya luttube, d'un wowlirante be mise, fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa.ⁿ

¹¹ «E hino ko ngal misal firi: Awdi ndin ko daalol Alla ngol.

¹² Nde awdi sankaaandi ndin saami ka d'atal, d'un no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono Ibuliisa ara itta ngol e berde mabbe fii wota be gomdin sakko be dandee.

¹³ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka fetere, d'un no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, be jabira ngol weltaare. Kono be alaa dadi. Be gomdinay haa e saa'i, kono si be ndarndaama, be tertoo.

¹⁴ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka sooyoore, d'un no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono hara be modiraama anndeeji aduna e jawle aduna e faaleeji ngurndan aduna e nder yaadu mabbe ndun, be ronka rimude moyya.

¹⁵ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka leydi moyyiri, d'un no wa'i wa nde wobbe naniri daaluyee on bernde laabunde moyyunde, jogitoo mara. Ko ben woni rimooobe e nder wakkilaare.

Misal Yettaangal e Lampu

(Mrk. 4.21-25)

¹⁶ «Hay gooto hubbintaa lampu buuma mo maa sorna mo e ley danki. Kono o joddinay mo e kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun.

¹⁷ Ko fii alaa ko suudii ko feepataa, kala gundoo ko sakkitorta ko feepoygol.

¹⁸ Awa wattanee yiila e no hedorton non, ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay ko o sikki himo mari kon.»

ⁿ 8:10 8.10 Isa. 6.9-10

Fii Beynguure Iisaa nden
(Mat. 12.46-50; Mrk. 3.31-35)

¹⁹ Yumma Iisaa e yumma-gootoobe makko ben ari, kono be waawaali tumbondirde e makko hakkee yimbe.

²⁰ O humpitaa wonde: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hiibe faalaa yiidude e mon.

²¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Yumma an e yumma-gootoobe an ben ko hefotoobe daaluyee Alla on, pinna mo.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden
(Mat. 8.23-27; Mrk. 4.35-41)

²² Nande goo Iisaa bakii e laakun wondude e taalibaafe mun ben. O wi'i be: «Lumbiten ka gaɗa weendu.» Be yahi.

²³ E nder ko be lumbata kon, Iisaa ɗaanii. Waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu, laakun kun fudɗii heewude ndiyan, ɗun wonani be nawaare hulbiniinde.

²⁴ Be ari, be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, Karamoko'en, en mulay woni!»

O immii, o toɗani hendu ndun e morloodɗe ndiyan ɗen, ɗe deeyiti, onsay buttu wadi.

²⁵ Ontuma o wi'i be: «Ko honto gomɗinal mon ngal woni?»

Be huli, be ɗalɗi, hiibe wi'indira: «Ko hombo woni oo nedɗo yamiroowo hay hendu ndun e ndiyan ɗan, ɗun doftoo mo?»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaaɗo
(Mat. 8.28-34; Mrk. 5.1-20)

²⁶ Be hewtoyi e ndii leydi bee Gadariyankoobe tiindondirndi e ngal diiwal Jaliilu.

²⁷ Bay Iisaa jippike ka leydi, nedɗo jeyaado e nden saare mo jinnaaji buy nangi, ari e makko. Tawi gila neebii o bornotaako concii, o naatataa e suudu, ko ka hakkunde genaale o hodunoo.

²⁸ No o yiirunoo Iisaa, o sonki, o yani e ley koyɗe makko, o ewnii, himo wi'a: «Ko hondun faalanadaa lan an Iisaa *Bidɗo Alla Jom Bural on? Mi torike ma wota a lettan!»

²⁹ Ngii jinnawii bonngii wi'i ɗun sabu ko Iisaa yamiraynoo ngin yaltugol e oo nedɗo kon. Tawi ngin jinnawii nangayno mo soono woo, o dumbee juude e koyɗe fii aynugol mo, kono o bonnayno ɗen jolokooje fow, onsay jinnawii ngin nawra mo ka wulaaji.

³⁰ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

Tawde hari jinnaaji buy no e makko, o jaabii: «Ko Konu.»

³¹ Awa kadi hidii jeejaynoo Iisaa fii wota o yamir ɗi yahugol ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

³² Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka falo. Onsay jinnaaji ɗin jeeji Iisaa yo o accu ɗi naata e ɗin koseeji. O newnani ɗi ɗun.

³³ Jinnaaji ɗin yalti e on nedɗo, ɗi naati e nder ɗin koseeji. Onsay koseeji ɗin gididi ka falo, ɗi unoyii ka weendu, ɗi yoolii.

³⁴ Bay ornaynoobe ɗi ben yi'ii ɗun, be dogi, be fillitoyii ɗun ka saare e ka fulawaaji.

³⁵ Onsay yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. Be ari e Iisaa, be tawi on nedɗo mo jinnaaji ɗin yalti e mun no joodii ka ley koyɗe Iisaa, himo bornii, himo wondi e hakkille timmude, be huli.

³⁶ Yi'unoobe ko wadi kon fillitanii be no jinnanooɗo on selliniraa.

³⁷ Onsay jeyaabe e diiwal Gadariyankooɓe ben fow torii mo yaltugol ka maɓɓe sabu kulol ngol ɓe hebi don ngol. Ontuma Iisaa bakii ka laakun yiltitii.

³⁸ Onsay nedɗo mo jinnaaji dɗin yaltinaa e mun on torii Iisaa wondugol e makko. Kono Iisaa yilti mo, o wi'i mo:

³⁹ «Hootu ka mon, fillitoyodaa ko Alla wadɗan-maa kon.» Onsay o yahi, o ukkii ka saare, o fillitii kala ko Iisaa wadani mo kon.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo
(Mat. 9.18-26; Mrk. 5.21-43)

⁴⁰ Bay Iisaa lumbitii, jamaa on jabɓii mo, ko fii hari fow no sabbii mo.

⁴¹ Tun oo hooreejo juulirde maɓɓe wi'eteedo Yaayirusu ari e makko. Onsay o yani e ley koyde Iisaa, o torii mo hewtugol ka suudu makko,

⁴² bay tawi jiwo makko bajjo mo wa duubi sappoo e dɗiɗi no e daande mayde.

Wa fewndo kanko Iisaa o yahata ka oo nedɗo, tawi jamaa on no bittiri mo cende den fow.

⁴³ Tawi kadi debbo no e nden nokkuure, heɓii duubi sappoo e dɗiɗi, himo soncaade. Awa kadi o ittii jawle makko fow o yobii jawndooɓe ben, kono hay gooto e maɓɓe waawaali mo sellinde.

⁴⁴ On debbo wontiri ɓaawo Iisaa. No o meemirnoo kombol dolokke makko on, ko o soncotonoo kon tayi.

⁴⁵ Onsay Iisaa wi'i: «Ko hombo meemimmi?»

Tun mo kala wi'i wonaa kapun. Onsay Petruusu wi'i: «Karamoko'en, jamaa on no hundi on, awa kadi hiɓe hiɓɓii on!»

⁴⁶ Kono Iisaa jaabii, o wi'i: «Godɗo meemii lan, ko fii mi andii wonde bawgal an ngal gollii godɗun.»

⁴⁷ Nde debbo on tawnoo ko o wadi kon pulfitike, o ari himo diwna, o yani e ley koyde Iisaa, o furpiti yeeso jamaa on fow ko fii hondun o meemani mo e ko honno kadi o selliniraa don kisan.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomɗinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu.»

⁴⁹ Wa fewndo ko Iisaa yewtata don, gorko jeyaado ka hooreejo juulirde nden ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Hay tertidaa sonjugol oo karamokoojo.»

⁵⁰ Kono bay Iisaa nanii don, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomɗin tun, jiwo maa on hisay.»

⁵¹ Bay Iisaa hewtii ka hooreejo juulirde nden, o jabaano naatidude hay e gooto ka suudu si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna wondude e yumma jiwo on e ben jiwo on.

⁵² Tawi fow no wulla fesa fii on jiwo. Onsay Iisaa wi'i: «Wota on wullu mo, ko fii o maayaali, o daani.»

⁵³ Onsay ɓe jali mo, ko fii hiɓe andi jiwo on maayii.

⁵⁴ Onsay Iisaa nangi jungo jiwo on, o ewnii, o wi'i: «Jiwo, immo!»

⁵⁵ Tun wonkii jiwo on arti, o immii don kisan. Onsay Iisaa yamiri ɓe okkorgol mo paamete.

⁵⁶ Kaawee hebi mawɓe jiwo on. Kono o yamiri ɓe wota ɓe wowlan hay gooto kon ko wadi don.

9

Fii no Sahaabaabe ben Sappoo e Didɗo Nuliraa
(Mat. 10.2-20; Mrk. 6.7-13)

¹ O noddi be o subunoo ben sappoo e dīfo, o okki be bawgal e doole e hoore jinnaaji dīn fow e fii sellingol nabbeeli.

² O immiini be waajoyagol fii *laamu Alla ngun e sellingol pawbe ben.

³ O wi'i be: «Wota on yoofo hay huunde e nder yaadu mon ndun, gila e tuggordu maa bonfo maa naametee goo haa nabani e kaalisi. Awa kadi wota on yoofo dolokkaaji dīdī.»

⁴ O wi'i be kadi: «Kala suudu ka naatoydon, weeree don haa tuma fokkitudon woo,

⁵ e kala saare nde yimbe ben jabaali on e mun, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo don wonan be seedee ella maɓɓe on.»

⁶ Onsay be yahi kodolun e kodolii, hibe waajoo fii Kibaaru Moyyo on e kadi hibe sellina hen fow pawbe ben.

Fii Nalaw Heroodu on

(Mat. 14.1-12; Mrk. 6.14-16)

⁷ Heroodu* lando diiwal Jaliilu ngal humpitii fii ko woni wadude kon, don jiiɓi mo bernde, sabu hari wobbe no wi'a ko Yaayaa immintinaa e hakkunde maybe ben,

⁸ wobbe ben no wi'a wondema ko Iliiya feepiti, wobbe goo no wi'a wondema ko godfo e annabaabe hibbe ben immitii.

⁹ Kono Heroodu wi'i: «Mi tayiino daande Yaayaa nden, e hara ko hombo woni oo mo mi nanata fii mun nii?» Gila don himo etoo no o yi'ira mo.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Yhn. 6.1-14)

¹⁰ Bay ben *sahaabaabe be o imminoo hewtitii, be sifanii mo kanko Iisaa ko be wadoyi kon fow. Onsay o yaadi e maɓɓe haa e takko ndee saare Bayti-Sa'iida, be bakiitii don.

¹¹ No yimbe ben humpitornoo don, be jokki mo. Onsay Iisaa tolɓi be, o yewti be fii laamu Alla ngun, o pawndi kadi ben hatonjinbe e pawndeede.

¹² Tawi jallal ngal woddiike. Onsay sappoo e dīfoobe ben ari e makko, be wi'i mo: «Accitee non jamaa on, be yaha ka kodooli e ka fulawaaji kawtirdi e doo, be dabboya ko be jaama e ka be waaloo, ko fii ko e nokkuure wulɗinnde wonden doo.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i be: «Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

Kono be jaabii, be wi'i: «Ko bireediije jowi e liyyi dīdī pet men mari doo, si hinaa hara menen tigi men yahay men soodoya ko oo jamaa doo fow jaama!»

¹⁴ Tawi worbe wonbe don ben tun ko wa be guluuje njowo.

Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben, wi'i: «Jodɗiniree be mojobe mojobe, mojobere kala cappande njowo.»

¹⁵ Be jodɗiniri be no o wi'iri be non.

¹⁶ Onsay Iisaa yetti bireediije den jowi e liyyi dīn dīdī, o banti gite makko den, o fewti ka kammu, o du'ii. Ontuma o tayiti de, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben fii yo ben hewtin jamaa on.

¹⁷ Fow jaami haa haari. Be moofiti debeeje sappoo e dīdī kunte ko lutti.

Fii Qirritannde Petruusu nden

(Mat. 16.13-19; Mrk. 8.27-30)

¹⁸ Nande goo tawi Iisaa no wondi e taalibaabe mun ben ka wirnii, himo toraade Alla. Ontuma o landii be dundoo, o wi'i: «E wi'i jamaa on, ko hombo woni lan min?»

¹⁹ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iliiya, wobbe goo kadi no wi'a ko on annabaajo kidfo goo immintinaa.»

²⁰ Onsay o landii be, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu Alla on.»

²¹ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan d'un hay gooto.

²² O beyditi e d'un, o wi'i: «Maa *Bii-Aaden on tampa fota, mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannooobe fii Sariya on ben fow wikkoo mo, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.»

²³ Onsay o wi'i be fow wonde: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta pande woo pande *leggal makko altindiraangal ngal,[¶] o jokkammi.

²⁴ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, haray ontigi dandoyay dan.

²⁵ E ko nafa hondun woodani nedfo hebugol aduna on fow si o hayrintinike maa si o halkitike kanko tigi?

²⁶ Awa kadi, kala hersirfo lan, hersiri kongudi an din, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural makko ngal e mangural Baabaajo on wondude e malaa'ikaabe laabu be ben.

²⁷ Midfo wowlande on goonga, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude laamu Alla ngun.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-8; Mrk. 9.2-8)

²⁸ Bay wa balde jeetati feyyii bawto yewtugol mo be din kongudi, onsay o noddi Petruusu e Yuuhanna e Yaaquuba, be yahi ka fello fii toragol Alla.

²⁹ Fewndo ko o torotoo, mbaadi yeeso makko ngon waylii, dolokke makko on wonti daneejo jalbufo.

³⁰ E nder d'un, yimbe difo feepi no yewtida e makko, tawi ben-le ko Muusaa e Iliiya.

³¹ Ben no feepidi e annoora, hibe yewta fii yaadu makko sakkitordu ndun Yerusalaam.

³² Tawi Petruusu e wondibbe mun ben no soyyaade, kono be nonti, be yi'i annoora Iisaa on e ben yimbe difo be o wondunoo e mun.

³³ Fewndo bee yimbe difo seedata e Iisaa, Petruusu wi'i mo: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iliiya kadi wonndu.» Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude.

³⁴ Wa fewndo ko o wowlata d'un, duulere ari buumi be. Ko nden duulere buumata be, be huli.

³⁵ Onsay hawa yalti ka duulere, no wi'a: «Oo doo ko Bidfo an Subaado on. Heditee mo!»

³⁶ Bay ngol ewol wafii, be tawi ko Iisaa tun lutti don. Taalibaabe ben mari d'un fanki. Be fillitanaaki hay gooto kon ko be yi'i don e nder den balde don.

Fii no Iisaa Selliniri Paykun Jinnaakun

(Mat. 17.14-18; Mrk. 9.14-27)

³⁷ Bimbi nden pande ko be jippotoo ka ley fello, jamaa moolanaado ari fottugol e Iisaa.

[¶] 9:23 9.23 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

³⁸ Onsay gorko goo ewnii ka hakkunde jamaa ton, o wi'i: «Karamoko'en, mi torike on tenyinee oo bidɗo an, ko fii ko bajjo an on nii.

³⁹ Nde jinnawii ngin nangi mo woo, o sonkay, o iiroo, o yaltina ngurda. Ngii letta mo, awa kadi ko karahan ngii yaltirta e makko.

⁴⁰ Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

⁴¹ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon, mido muɗpanoo on? Awa addu doo bidɗo maa on.»

⁴² Wa ko o bannata paykun kun, jinnawii ngin libi kun ka leydi, kun iirii. Kono Iisaa toɗani ngii. Onsay o sellini paykun kun, o jonniti kun ben makkun.

⁴³ Fow ɗaldɗi fii mangural Allaahu on.

*Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden
(Mat. 17.22-23; Mrk. 9.30-32)*

Wa fewndo ko fow ɗaldɗi e ko o waɗaynoo kon kanko Iisaa, onsay o wi'i taalibaabe ben:

⁴⁴ «Onon heditee fota dɗi konguɗi doo: Bii-Aaden on janfoyte, watee e juude yimbe ben.»

⁴⁵ Kono hari taalibaabe ben alaa faamude ɗin konguɗi, sabu hari hidɗi wirnanii be fii wota be andu ko ɗi firi. Awa kadi hari hiibe huli landitagol mo ɗi.

*Fii Burɗo Teddude on e Hakkunde Maɓbe
(Mat. 18.1-5; Mrk. 9.33-37)*

⁴⁶ Onsay yeddondiral waɗi hakkunde maɓbe fii andugol ko hombo e maɓbe furi teddude.

⁴⁷ Nde tawnoo Iisaa kapun no andunoo ɗin miiɗooji maɓbe, o yetti paykun, o jodɗini takko makko.

⁴⁸ Onsay o wi'i be: «Kala jabuɗo kun paykun e innde an, haray ko min o jabi. Awa kadi kala jabuɗo lan, haray ko Nuluɗo lan on o jabi. Ko fii ko burɗo fandude on e mon woni tedduɗo.»

⁴⁹ Yuuhanna yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, men yi'ii godɗo no raɗoo jinnaaji e innde mo'on. Men toɗani mo ɗun, bay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

⁵⁰ Onsay Iisaa wi'i mo: «Wota on toɗan mo ɗun. Ko fii kala mo wonaa gaɗo mon, haray ko gidɗo mon.»

Fii no Samariyankeebe ben Salornoo Tolnude Iisaa

⁵¹ Bay wonii balɗe ɗe Iisaa ittete e ka aduna doo ɗen hewtii, o fiibi anniye e yahugol Yerusalaam.

⁵² O immiini wobbe ko hikkoo yeeso makko, ben yahi haa e hodo Samariyankeebe goo fii ebbindanagol mo ɗon kanko Iisaa.

⁵³ Kono ben yimbe jabaali mo tolnude, bay ko Yerusalaam o sutii.

⁵⁴ Bay be yi'ii ɗun, Yaaquuba e Yuuhanna wi'i Iisaa: «Kooɗoojo amen, hidon faalaa yo men wi'u yo yiite ngen iwu ka kammu ara mula bee?»

⁵⁵ Onsay Iisaa fewti e maɓbe, feli be fota.

⁵⁶ Ontuma be yaari e hodo goo.

*Fii ben Faalaabe Jokkude Iisaa
(Mat. 8.19-22)*

⁵⁷ E nder ko be yahata kon, godɗo wi'i mo: «Mi jokkete kala ka yaarudaa.»

⁵⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ndoni dfin no mari gayde mun, awa kadi colli dfin ka weeyo no mari pakkaaji mun, kono Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

⁵⁹ Iisaa wi'i goddo goo: «Jokkan!»

On jaabii mo: «Koohoojo, newnanee lan taho, mi yaha mi wattinoya ben an en.»

⁶⁰ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Accu maybe ben wattina maybe mun ben, kono an yahaa feppinoyaa fii laamu Alla ngun.»

⁶¹ Goddo goo kadi wi'i mo: «Koohoojo, mi jokkay on, kono newnanee lan taho, mi yaha mi waynoyoo beynguure an nden.»

⁶² Iisaa wi'i ondon kadi: «Kala fawudo jungo mun e hoore kerri sarin, ontigi yeyyitii baawo, haray on nafataa laamu Alla ngun.»

10

Fii no Taalibaabe ben Cappande Njeedifo e Difo Nuliraa

(Mat. 10.5-14)

¹ Bay feyyii e dun, Koohoojo on toddii fahin taalibaabe cappande njeedifo e difo. O imminiri be difo difo ko yaha adoyoo mo e ca'e den fow e kala nokkeeli di o rewoyta e mun.

² O wi'i be: «Baagol ngol no duudi, kono wa'oofo ben duudaa. Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'oofo ka baagol makko.

³ Jooni mido imminirde on wa baaloy e hakkunde caapaali, yahee.

⁴ Awa kadi wota on yoobo bonfohun kaalisi maa sasa maa pade goo, hara kadi on hiwraaki hay gooto ka hoore laawol.

⁵ Kala suudu ndu naatoton e mun, wi'ee taho: <Yo buttu wonu e nduu suudu!>

⁶ Si bii-buttu no e nder ndun suudu, buttu mon on juuroto mo. Si ko liddu mun, on buttu wontanay on.

⁷ Tabitee e ndun suudu don, jaamon yaron ko be okkori on don woo, ko fii golloowo no handi e njoddi mun, hara on wad'aali naata e nduu yalta e nduu.

⁸ «Kala saare nde naatudon e mun tolnadon, jaamee ko bannanadon kon.

⁹ Sellinon jawbe be tawdon don ben, wi'on be wonde *laamu Alla ngun badike be.

¹⁰ Kono kala saare nde naatudon e mun, be salii on tolnude, yahee ka fottirde mabbe, wi'on:

¹¹ <Men fidday e mon mbullaari saare mon nangundi men ndin e koyde! Kono andee tun wonde, laamu Alla ngun badike!>

¹² Mi andinii on, pande jaawoore nden ko ndee saare *Saduuma buretee hoynaneede edii nden saare don.

¹³ «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno d'ii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon, ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii.

¹⁴ Ko dun wadi, pande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon.

¹⁵ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama.

¹⁶ «Kala heditiido on onon bee taalibaabe an, haray ko min o hediti. Kala bugitiido on, haray ko min o bugitii. Awa-le kala bugitiido lan, haray ko Nuludo lan on o bugitii.»

¹⁷ Ben cappande njeedifo e dido artidi e weltaare, be wi'i: «Koohoojo amen, hay jinnaaji dɛn yankinanike men e innde mon!»

¹⁸ Onsay o wi'i be: «Mi yi'ayno Ibuliisa no iwa ka kammu yanira wa farnitere.

¹⁹ Awa mi okkii on bawgal tippugol e bolle dɛn e jahe dɛn e kala bawde gano on, hara hay fus hebaali on.

²⁰ Wota on weltor ko jinnaaji dɛn yankinani on kon. Kono weltoree ko inde mon dɛn windaa ka kammuuli kon.»

Fii Weltaare Iisaa nden
(*Mat. 11.25-27, 13.16-17*)

²¹ Ko e on saa'i dɛn tigi, Iisaa hebi weltaare fota immorde e *Ruuhu Seniido on, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa dɛn ben faamube e bee gandidube, feppinandaa dɛn bee faybe. Hiiyii, ko fii ko dɛn wonnoo yidi maa on yo Baaba.

²² «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa ko hombo woni Bidɛfo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa ko hombo woni Baabaajo on si hinaa Bidɛfo on e on mo Bidɛfo on faalaa mo feppinande.»

²³ Onsay o fewtiti taalibaabe ben o wi'i be e qunuutu: «Gite yi'ude ko yi'udon kon malii!

²⁴ Ko fii mi andinii on, annabaabe e lambe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.»

Misal Yettaangal e Samariyankeejo Moyyo on

²⁵ Onsay godɛfo e waawube fii Sariya ben immii landii mo fii ndarndagol mo, o wi'i mo: «Karamoko'en, ko hondun mi haani wadude fii yo mi hebu dɛn *ngurndan poomayankejan?»

²⁶ Onsay Iisaa wi'i mo: «Ko hondun windii ka defte Sariya? Ko honno faamirdaa dɛn?»

²⁷ O jaabii mo, o wi'i: «Yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e doole maa dɛn fow e hakkil maa kin fow], yidiraa jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»P

²⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaaborii no moyyiri. Warru non, a hebay dɛn ngurndan.»

²⁹ Kono tawi on no faalaa hollude peewal mun ngal, o wi'i Iisaa: «Ko hombo non woni on jokondo an?»

³⁰ Iisaa jaabori mo nii, o wi'i: «Godɛfo no iwraynoo Yerusalaam, no yaha Yeerikoo. O hawrondiri e wuybe, ben boori mo, piyi mo haa moggo mayde, be yahi, be acci mo dɛn.

³¹ Hawrondiri *yottinoowo sadaka no feyyaynoo dɛn, o yi'i oo nedɛfo, o takkii mo, o feyyi.

³² Fahin *Lewiyankeejo ari tawi mo dɛn, on kadi yi'i mo, takkii mo, feyyi.

³³ Kono Samariyankeejo wondo e nder safaari mun, ari tawi mo, yurmaa mo.

³⁴ Onsay o badii, o juurani mo njaram e nebban ka barmeeji, o habbi. Onsay o wadi mo ka mbadɛdateeri makko, o nabi mo haa e suudu hobbe, o dankii mo.

³⁵ Bimbi mun, o yetti *dinaruui didi, o jonni jom suudu hobbe ndun, o wi'i mo: «Dankor mo dɛn dɛn. Kala ko fawoyɛfaa e hoore dɛn dɛn, mi yobitoyte tuma mi rewtoyi.» »

³⁶ Ontuma Iisaa wi'i: «Ko hombo e ñee ðoo tato woni jokondo oo mo ñee wuybe yani e mun?»

³⁷ On waawudo fii Sariya jaabii, wi'i: «Ko yurmaado mo on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Yahu an kadi warraa non.»

Fii no Mariyatu e Mariyama Werniri Iisaa

³⁸ Fewndo Iisaa e taalibaabe mun ñen wonnoo e hoore laawol, ñe naati ðon e hodo. Debbo wi'eteedo Mariyatu werni ñe ka mun.

³⁹ Tawi on no mari neene-gooto wi'eteedo Mariyama, on joodii e ley koyde Koohoojo on no heditoo konguði makko ðin.

⁴⁰ Tawi Mariyatu kapun no jindidude e muraadi nder suudu ðin. Onsay o ari, o wi'i: «Koohoojo an, on kippataa fii ko oo neene-gooto an accidimmi e ðee golle ðoo kon fow? Wi'anee lan mo yo o wallito lan!»

⁴¹ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Mariyatu, Mariyatu! Hida maapii aani fii piiji ðuudufi.

⁴² Kono ko huunde wootere tun hitti. Mariyama kapun subike ko ñuri hittude kon, ðun-le o jabitantaake ðun.»

11

Fii no Taalibaabe ñen Haani Tororde Alla (Mat. 6.9-13, 7.7-11)

¹ Nande goo tawi Iisaa no toraade Alla nokku goo. Bay o gaynii toraade, goddo e taalibaabe makko ñen wi'i mo: «Koohoojo, tindinee men no torortee wano Yaayaa tindinirnoo non taalibaabe mun ñen.»

² Onsay o wi'i ñe: «Nde hidon toroo, on wi'iray nii:
«Baaba,
yo innde maa nden hormore,
yo laamu maa ngun feenu.

³ Okkor men pande woo ñaamete haanando men on.

⁴ Yaafanodaa men junuubaaji amen ðin,
wano menen kadi men woni yaaforande kala bonnuðo men.
Wota a naadu men e jarrabuyee.»

⁵ O wi'i kadi: «Si goddo e mon aru e immaade tumbere jemma, yaha ka njaatigi mun, o findina mo, o wi'a mo: «Njaatigi, ñawlan bireediije tati,

⁶ ko fii mido hebi kodo ka jemma ðoo, mi alaa hay fus ko mi okkora mo.»

⁷ «Si on non mo o findinoyi wi'ii mo: «Mi torike ma wota a finnan, ko fii a taw mi falii baafal ngal, min e faybe an ñen men waalike. Mi waawataa immaade fewndo ðoo, mi jonne bireedi!»

⁸ Mi andinii on, hay si o immaaki, o jonnira mo sabu njaatigiyaagal wongal hakkunde mañbe ngal, o jonniray mo kala ko o handi sabu ko on torotoodo habbitori angal hersa kon.

⁹ «Min-le mi wi'ii on: Toree, on okkorte. Dabbee, on hebay. Hoddee, on udditante.

¹⁰ Ko fii kala toriido okkorte, kala ðabbuðo hebay, awa kadi kala on hoddiido udditante.

¹¹ «Ko hombo e mon, biðdo mun torotoo ðun bireedi, ontigi jonna mo hayre? Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi?

¹² Maa o toroo mo wofoonde, o jonna mo yaare?

¹³ Si tawii non hay onon bonbe ñen, hidon waawi wafande ñibbe mon ñen piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ñen toriibe mo *Ruuhi Seniido on!»

Fii no Iisaa Rad'ori Jinnaaji d'in
(Mat. 12.22-30; Mrk. 3.22-27)

¹⁴ Nande goo Iisaa rad'ii jinnawii mbobindfinngii god'fo. No ngii yaltirnoo e ontigi, o wowli, jamaa wonnoodo d'on on fow mugaa.

¹⁵ Wobbe e mabbe wi'i: «Ko e immorde e *Balzabuula lando jinnaaji d'in o woni radorde jinnaaji d'in!»

¹⁶ Wobbe goo kadi fii ndarndagol mo torii mo hollugol be maande iwrunde ka kammu.

¹⁷ Nde tawnoo himo andi d'in miijooji mabbe, o wi'i: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. Awa kadi si suudu liddondirii, ndu lancoto.

¹⁸ Onon hidon wi'a ko tippude e Balzabuula mi woni radorde jinnaaji d'in. Si tawii non Ibuliisa liddike hoore mun tigi, ko honno laamateeri makko ndin tabitirta?

¹⁹ Si tawii non wonii min ko tippude e Balzabuula mi radorta jinnaaji d'in, d'un haray onon be mon ben non ko tippude e hombo be radorta di? Ko d'un wadi si kambe tigi be jaawoyay on.

²⁰ Kono si tawii ko tippude e bawgal Alla ngal mi woni radorde jinnaaji d'in, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²¹ «Nde ned'fo dolnudo jom aalaaji ayni galle mun woo, jawle mun den daday.

²² Kono si tawii burdo mo doole arii, yanii e makko, foolii mo, o jabitay d'in jogaaji di o hoolornoo, o sendita den jawle makko.

²³ «Kala mo aldaa e an, haray ko gapo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitode, haray ko saakoowo.

²⁴ «Nde jinnawii yalti e ned'fo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ngii wi'ay: <Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo d'on.>

²⁵ Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama.

²⁶ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedidi burdi ngii hunyude, di naata d'on, di hoda. Onsay sakkitorde on ned'fo buray aranun d'un bonude.»

²⁷ Fewndo ko Iisaa yewtaynoo d'un, debbo ewnii ka hakkunde jamaa ton, wi'i: «Maloore wonanii nduu reedu saawundu ma e d'in endi di muynudaa!»

²⁸ Kono Iisaa jaabii, wi'i: «Maloore wonanii kan ben hedotoofe daaluyee Alla on, doftoo mo!»

Fii Maande Annabi Yuunusa nden
(Mat. 12.38-42)

²⁹ Nde tawnoo jamaa on no beydaade tun, onsay kanko Iisaa o wi'i: «Nguu jamaanu doo ko jamaanu bonngu, hingu dabba maande. Kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.

³⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirannoo yimbe ndee saare *Niinawa maande non, ko wano non *Bii-Aaden on kadi woniranta nguu jamaanu doo maande.

³¹ Nande paawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no paawee woo, onsay oo debbo laaminoodo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, paawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara hedotoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burdo Sulaymaana no doo.

³² Awa kadi pande paawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no paawee woo, yimbe Niinawa ben kadi immoyto, paawoya be sabu ko be hedinoo waaju Yuunusa ngun, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo.»

Misal Yettaangal e Lampu
(Mat. 5.15, 6.22-23; Mrk. 4.21)

³³ «Hay gooto hubbintaa lampu suufa mo maa hippa mo e ley siyonwal, kono o waday mo e kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun.

³⁴ Ko yiitere maa nden woni ndaygu bandu ndun. Si tawii yiitere maa nden no selli, haray bandu maa ndun fow no ndaygi. Si tawii non yiitere nden no pawii, haray bandu maa ndun no e nder niwre.

³⁵ Reenee wota ndaygu wongu e mon ngun wontan on niwre.

³⁶ Si tawii bandu mon ndun no ndaygi, hara teral mon hay gootal alaa ka niwre, d'un haray bandu mon ndun fow no ndaygi wa nde ndaygu lampu jalbi e mon.»

Fii no Iisaa Hajori Fariisiyaabe ben
(Mat. 23.1-36; Mrk. 12.38-40)

³⁷ Wa fewndo ko Iisaa yewtaynoo d'un, *Fariisiyaajo goo torii mo yo be yaadu ka makko, be hirtodoya. Onsay o naati, o joodi fii naamugol.

³⁸ Kono Fariisiyaajo on njaldi ko Iisaa toolii fii naamugol kon soodaaki.

³⁹ Onsay Koochojo on wi'i mo: «Onon bee Fariisiyaabe, ko baawo miranji d'in tun labbinton, hara hidon heewi miile e bonki.

⁴⁰ Onon ko on faada-hakkilbe, hara hinaa Tagudo baawo on tagi nder on kadi?

⁴¹ Okkoree waasube ben ko woni ka nder kon, onsay ko heddi kon fow laabanay on.

⁴² «Kono bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon ittana naana e suukooran e kala tutateeriji wondi e naakoo farilla, hara hidon welsindanii peewal ngal Alla yedata ngal e giggol makko ngol. Hara-le ko d'un haanunodon jukkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon.

⁴³ «Bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon yidi saffawol aranol ngol ka juulirde e hiwreede ka fottirde.

⁴⁴ Bone wonanii on, bay hidon wa'i wa genaale de aldaa e maande, de goddo rewata e mun hara andaali!»Q

⁴⁵ Onsay goddo e hakkunde waawube fii Sariya ben yetti haala kan, wi'i mo: «Karamoko'en, si on maakirii nii, haray on aybinii men menen kadi!»

⁴⁶ Ontuma Iisaa jaabii mo, wi'i: «Bone wonanii on onon kadi bee waawube fii Sariya, bay hidon fawa yimbe ben dolle de be waawataa nabude, hara onon on fopportaa d'un hay hoore hondu fii wallugol be.

⁴⁷ «Bone wonanii on, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, hara-le ko baabiraabe mon ben sahinbini be.

⁴⁸ Dun no seedintini wonde hidon newni den kuude ben baabiraabe mon, bay ben sahinbiniino annabaabe ben, onon kadi hidon mahude maandina genaale mabbe den.

⁴⁹ Ko d'un wadi si Alla, Jom faamu on, no daalunoo: «Mi nabanay be annabaabe e nulaabe, be wara wobbe e ben, be tampina beya ben»,

⁵⁰ fii no nguu jamaanu doo yantirooye yiiyan annabaabe hibbanoodan dan gila ka fudfoode aduna,

⁵¹ d'un ko gila e yiiyan Haabiila dan haa addani e yiiyan Zakariyaa dan, on waranoodo hakkunde *layyorde nden e *juulirde mawnde nden. Mi andinii on, pellet nguu jamaanu doo yantoyte fii d'un.

Q 11:44 11.44 Tippude e Sariya Muusa on, si goddo meemi furee maa o rewii e yenaande, haray o wonii harmufo. Lew. 21.11, Ada. 19.11

⁵² «Bone wonanii on, onon bee waawube fii Sariya, bay on suudii saabiwal gandal ngal, on naataali, awa kadi on jabaali faalanoobe naatude ben naata!»

⁵³ Bay o yaltii don, jannoobe fii Sariya on ben wondude e Fariisiyaabe ben fudfii mo monanaade, landoo mo lande duudude,

⁵⁴ wadana mo pirci, fii tun no be nangira mo immorde e kongudi makko din.

12

Fii Hajannde e Waaju

(Mat. 10.26-28)

¹ Wa fewndo onsay, tawi yimbe guluuje guluuje moobondirii haa hibe yaabindira. Onsay Iisaa attii wi'i taalibaabe mun ben: «Reenee e lewen *Fariisiyaabe ben, don ko faasiqankaaku ngun.

² Alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako.

³ Ko don wadi, kala ko wowludon ka niwre feepay palorma teddan, e kala ko sowndidon ka cuudi ewnorte ka warpakke.

⁴ «Mi andinii on yo yibbe an, wota on hulu waroobe bandu ben, toonin don alaa ko be waawi.

⁵ Mi hollay on On mo gasoton hulude: hulee on Mardo bawgal warugol bugoo ka jahannama nde wari. Mi andinii on, ko on Mardo bawgal wadugol don haanudon hulude.

⁶ Hinaa seresereji jowi no yeeyee tammaaji didi? Kono Allaahu on kapun yejjitaa hay gootun e majji.

⁷ Hay cukuli ko'e mon den fow no limaa. Wota on hulu, ko fii hidon buri seresereji buy hittude ka Alla.

⁸ «Mi andinii on, kala qirritiido fii an yeeso yimbe ben, *Bii-Aaden on kadi qirritoyto fii makko yeeso malaa'ikaabe Alla ben.

⁹ Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, fii ontigi yeddoyte e yeeso malaa'ikaabe Alla ben.

¹⁰ Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on yaafantaake.

¹¹ «Tuma noddadon ka juulirde e yeeso mawbe ben e laamiibe ben, wota on jiboyo ko jaabodon maa ko wi'on.

¹² Ko fii don kisan Ruuhu Seniido on tigi longinay on ko gasoton yewtude kon.»

Fii Galo Faada-Hakkiljo

¹³ Goddo e hakkunde on jamaa wi'i Iisaa: «Karamoko'en, maakanee ben-gooto an on yo men sendodu ndondi amen ndin.»

¹⁴ O jaabii on neddo, o wi'i: «Ko hombo wadimmi jaawoowo maa sendanoowo on?»

¹⁵ O watti e don: «Reenee wattanon yiila e kala miile, ko fii ko aaden aldi woo, ngurndan makko dan hinaa e don humii.»

¹⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo, o wi'i: «No woodunoo neddo aldufo mo toore leydi mun moyyiri don fota.

¹⁷ Tawi on neddo no miiotonoo, wi'a: «Ko honno mi wadata, ko fii mi alaa ka mi wada ngal copal an?»

¹⁸ O wi'itii: «E hino ko mi wadata kon: Mi lancay tumusuuje an den, mi moyyina burde de njandude ka mi loowa nende an den e piiji an din fow.

¹⁹ Jooni yo wonkii an, bay mido mari jawle buy ko yonatammi e nder duubi buy, yo mi fowto, mi paama, mi yara, mi weltoo!»

²⁰ «Kono Allaahu on wi'i mo: <Ko an yo faadfa-hakkiljo, e nder oo jemma d'oo tigi a yantete wonkii maa kin. E hara koo ko faandidaa, ko hombo d'un wontanta?»

²¹ «Awa ko nii woniranta kala on moobufo jawle e baawo aldfangol Alla.»

Fii Hakkunde Anndeeji e Keyeeji

(Mat. 6.25-34)

²² Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ko d'un wadi si mi wi'ay on wonde, wota on aanu fii ko jaamon e nder ngurndan mon dan maa fii ko bornon balli mon din.

²³ Ko fii ngurndan no buri neema, awa kadi bandu no buri koltu.

²⁴ Ndaaree kayakayaaji din: di sankataa, di wa'ataa, di alaa tumusuuje e caagaaje, kono Allaahu on no wurni di, hara-le hidfon buri colli din hittude.

²⁵ Ko hombo e mon e nder annde mun waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal?

²⁶ Si tawii non on waawataa hay ko buri lo'ude kon, haray ko hondun aananton fii ko lutti kon?

²⁷ «Ndaaree no dii piindiji fufirta njanda, hara-le di gollataa, di sajjataa. Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji.

²⁸ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hufo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wafande on ko buri d'un, onon bee fanda-gomdfinalbe?

²⁹ Onon non wota on yango fii ko jaamon maa ko yaron, wota fii d'un maapin on.

³⁰ Ko fii d'un fow ko be gomdfinaa ka aduna ben dabbata d'un. Kono Ben mon Wondo ka kammu on no andi hidfon handi e d'un.

³¹ Kono dabbee tun laamu makko ngun, din piiji fow beydanoyte on.

³² «Ko onon yo wuro tosooko, wota on hulu fus, sabu Ben mon Wondo ka kammu on tawii no wela mo ka o yeda on laamu ngun.

³³ Yeeyee ko jeydon kon, okkoron miskinbe ben, moyyinee bonfooji di hiddataa, d'un wonanay on keyee mo lannataa ka kammuuli, don mooyataa, awa kadi ngujo meemataa.

³⁴ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.»

Fii Reenugol e dow Hebulaare

³⁵ «Wonee hebuliibe,^r hara lampuuji mon din no hubbi.

³⁶ Wa'on wa nde jiyaado tijjii jom mun, hara ko yahudo peera, hara no on hewtitiri hodfii, o udditanay mo.

³⁷ Ben jiyaabe malii nde jom maabe ari tawi hibe aynude. Ka haqiiqa mi andinii on, jom ben daditoto, o bannana be ko be paama.

³⁸ Ben jiyaabe be jom mun tawi no ayna tumbere jemma maa ka tatabal jemma, haray ben malii.

³⁹ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujo on araynoo wujjugol, haray o accataano galle makko den fusee.

⁴⁰ Awa onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Jiyaado Holniido e Jiyaado Bondo

(Mat. 24.45-51)

⁴¹ Onsay Petruusu wi'i mo kanko Iisaa: «Koohoojo amen, hara ngal misal d'oo ko fii amen tun kaa ko fii yimbe ben fow?»

^r 12:35 12.35 Maa: «daditiibe».

⁴² Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Hara ko golloowo hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun din e saa'i haanudo?

⁴³ Maloore wonanii on jiyaado mo jom mun ari tawi no jokkiri non.

⁴⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow.

⁴⁵ Kono si on jiyaado wi'itike: «Jom an neebii araali», onsay, o nangana tilfugol kurkaaduube ben worbe e rewbe e jaamugol yara haa mandila,

⁴⁶ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo e saa'i mo o sogitaaki, o letta mo lette sattude, o wada mo ka be gomdinaa ben wadatee ton.

⁴⁷ «Jiyaado andudo faaleeji jom mun din, kono o ebbindaaki, maa o wadaali faaleeji jom makko din, o piyete piggal duudungal.

⁴⁸ Kono si tawii non ontigi andaa faale jom mun on, o wadii kuude foddude e donkineede, o foccete ko hawri. On okkoraado ko duudi yantete ko duudi, awa kadi on halfinaado ko duudi landitoyte ko burti.»

Fii Liddondiral (Mat. 10.34-36)

⁴⁹ «Mido ari bugagol yiite e oo aduna, mi faalete hara nge hubbii!

⁵⁰ Kono no woodi loyegol ngol mi loyoytee, e maanaa dun ko tampere, doo yo dun sollitanan, haray mido sonjii.

⁵¹ E hara on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani? Oo'o, hinaa dun, kono ko liddondiral mi addi.

⁵² Ko fii gila jooni njowo wondube e nder suudu be woncondiray, tato liddondiray e beya dido, beya dido kadi liddondira e beya tato.

⁵³ Baaba liddondiray e bidfo, bidfo liddondira e baaba, neene liddondira e jiwo mun, jiwo kadi liddondira e neene mun, debbo liddondira e esiraawo mun jiwo, jiwo on kadi liddondira e esiraawo mun debbo.»

Fii Faamugol Firo Saa'iiji (Mat. 16.2-3)

⁵⁴ Iisaa wi'i kadi jamaa on: «No yiirudon duulere no immori ka hirnaange, on wi'ay kisan «ndiyan dan aray», dun wonira non.

⁵⁵ Awa kadi no yiirudon hendu ndun iwrii sengo jaamo woo, on wi'ay «nguleendi ndin arii», dun kadi wada.

⁵⁶ Ko onon yo faasiqiiibe, on waawii faamude fii ko feeni ka leydi kon e ko feeni ka kammu kon. Ko fii hondun non on waawaali andude oo saa'i fewndiido doo?

⁵⁷ «Hara ko fii hondun onon on waawataa faamande hoore mon ko feewi kon?

⁵⁸ Nde an e mo habidudaa hidon yaha ka yeesoojo on woo, wadu feere no faamondiron ka laawol, fii wota o watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude aynoobe kaso ngon, ben sokoye.

⁵⁹ Mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuufu sakkitoro on.»

13

Ewol Tuubuubuyee

¹ Ko fewndo onsay, wofbe ari fillitanii Iisaa fii bee be Jaliilu be Pilaatu warnoo fewndo be hirsata daabeeji fii ittugol sadakaaji maabe.

² O jaabii be kanko Iisaa, o wi'i: «Hara on sikku ben be Jaliilu no buri Jaliiluyankooobe ben fow junuubu bay be lettorii non?

³ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tubaali onon kadi, on fow on re'ay.

⁴ Kaa hara on sikku bee sappoo e njeetato, be nduu suudu aynirdu ka maadi Siluwaama yani e mun wari, no buree bee be Yerusalaam luttube fow bakkatu?

⁵ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.»

⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo: «Tawi godfo no marnoo yibbehi ka tutateeri mun. O ari dabbugol bibbe e makki, o hebaali.

⁷ Onsay o wi'i gollanoowo mo on ka tutateeri: «Hebii nii duubi tati mido arude dabbugol bibbe e ngal leggal, mi hebaali. Hara ko nafa hondun ngal wonani doo? Jooni soppu ngal!»

⁸ «Kono golloowo on jaabii mo, wi'i: «Jom an, accee ngal doo ndee hitaande doo. Doo e dun mi jasy binde maggal on fow mi wadana ngal polu.

⁹ No gasa ka ngal rima ko arata. Si ko liddle mun, onsay on soppoyay ngal.» »

Fii no Debbo Jukkunnaajo on Selliniraa e Aseweere

¹⁰ Tawi jande goo Iisaa no jannaynoo e juulirde goo e *jalaande fowteteende nden, dun ko asewe.

¹¹ Tawi no don debbo mo jinnawii jukkini hebii duubi sappoo e jeetati, himo turii, o waawataano bantaade few.

¹² Bay Iisaa yi'ii mo, o noddi mo, o wi'i: «Debbo, a sendaama e jukkere maa nden!»

¹³ Onsay Iisaa *fawi juude mun den e makko. Don kisan debbo on feewi e darnde, o manti Allaahu on.

¹⁴ Kono yeesojo juulirde nden seytini kon ko Iisaa jawndi jande asewe, o wi'i jamaa on: «No woodi balde jeegoo gaseteede golleede e mun. Aree jawndedon e den balde don, hara hinaa e jalaande asewe!»

¹⁵ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Ko onon yo faasiqiibe! Hinaa mo kala e mo'on yaltinay nagge mun maa mbabba mun ka dingiraa mun jande asewe, naba yarnoya?»

¹⁶ Hara oo debbo iwdi Ibraahiima mo Ibuliisa habbi gila duubi sappoo e jeetati, haanaa ka o firtanee din kabbi jande jalaande fowteteende nden?»

¹⁷ Bay o yewtirii non, dun hersini aybe makko ben fow, kono jamaa luttudo on weltori dii piiji hittudi di o wadaynoo.

Mise Yettaade e Abbere Bene e Lewen (Mat. 13.31-33; Mrk. 4.30-32)

¹⁸ O wi'i fahin: «Hara ko hondun *laamu Alla ngun nandi, maa ko hondun mi ebbindirta e maggu?»

¹⁹ Hingu wa'i wa abbere bene nde godfo yetti, bugii ka suntuure mun. Nden fudi, wonti leggal ngal colli din ka weeyo arata hoda e caldi mun.»

²⁰ O wi'i kadi: «E ko hondun mi ebbindirta e laamu Alla ngun?»

²¹ Hingu wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya dun, on lewen wona sabu dun fow yura.»

Yewtere fii Damun Tosokun (Mat. 7.13-14)

²² Ko Iisaa yahaynoo Yerusalaam, o rewayno kodolun e kodolii hara himo waajoo.

²³ Godfo goo landii mo, wi'i: «Koohoojo, hara ko yimbe seedaabe tun dandoytee?»

Onsay o wi'i be:

²⁴ «Etee no naatiron ka dambugal faadungal, ko fii mi andinii on, buy dabboyay no naatira don, kono be waawoytaa.

²⁵ Nde jom galle d'en immii ombi baafal ngal woo, hara hid'on ka yaasi, onsay on fuddoto honkande mo baafal ngal, wi'a: <Kooohoojo, udditanee men!> O jaaboyto on, o wi'a: <Min mi andaa ko on be honto!>

²⁶ «Wi'on kadi: <Men naamuno men yaridi e mon, awa kadi on waajotono ka date amen.>

²⁷ O jaaboo on kadi, o wi'a: <Min mi andaa ko on be honto. Onon bee wadaynoobe ko boylii fow, pottitee lan!>

²⁸ «Tuma yi'ufon Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba e beya annabaabe heddiibe fow ka nder laamateeri Alla, tawa onon ko on bugoyteebe ka yaasi, ka wullaandu e n̄atindiro jiiye woni ton.

²⁹ Iwroyte funnaange e hirnaange, nano e jaamo, be nafodoya ka laamateeri Alla.

³⁰ Awa andee wonde, no woodi baawoobe wontiroyaybe yeeso, wano tawiri non kadi no woodi yeesoobe wontiroyaybe baawo.»

Fii no Iisaa Aanirani Yerusalaam (Mat. 23.37-39)

³¹ Ko e on saa'i d'on *Fariisiyaabe goo ari wi'i mo kanko Iisaa: «Yahu iwaa doo, ko fii *Heroodu no faalaa sahinbinde ma!»

³² O wi'i be: «Yahee hollon ndun saafaandu: Mido radfaade jinnaaji din, mi sellina jawbe ben hande e jango, ka jalaande tammere haray timmanii lan.

³³ Kono bee mi seppa hande e jango e fadfi-jango, ko fii haanaa ka annabaajo waree ko wonaa Yerusalaam.

³⁴ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppo e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali d'un!

³⁵ Awa nokkuure mon nden eggaama. Kono mi andinii on, on yitataa lan haa pande wi'oyton: <Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!> »S

14

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnudo Goo

¹ E *aseweere goo, d'un ko *jalaande fowteteende nden, Iisaa naati e suudu hooreejo Fariisiyaabe ben fii nafagol, tawi ben Fariisiyaabe no tenyina mo.

² Tawi aaden buutudo no yeeso makko d'on.

³ Onsay Iisaa landii waawube fii Sariya ben e Fariisiyaabe ben, o wi'i: «Hara no dagii ka jawndee e aseweere kaa dagaaki?»

⁴ Kono be fow be deyyi. Onsay o yetti on jawdo, o sellini, o acciti mo, on yahi.

⁵ Onsay o wi'i be: «Ko hombo e mon, si bidfo mun maa nagge mun aru e yanude e nder woyndu, salotoo nge yawnude maa yawna mo d'on kisan fii nden pande ko asewe?»

⁶ Laatii be waawaali jaabaade hay huunde e d'un.

Fii no Saatinirtee

⁷ Bay o yi'ii no ben saatinanoobe suboraynoo ndadfdule yeesooje d'en, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be:

⁸ «Si on aru e saatineede e peera, wota on wonu ka ndadfdule yeesooje fii hita taw burdo on hittude no saatinaa d'on

⁹ haa saatindo on on ara wi'a on: <Accanee oo doo ndadfdudi ndin.> Onsay on hersay ruttagol ka ndadfdudi baawoori.

¹⁰ Kono tuma saatinadon woo, wontiree baawo fii tuma nde saatindo on on ari woo, yo o wi'u on: <Gido an, aru wonaa yeeso gaa.> Onsay dun wonanay on teddungal e tawnde ben be saatindinadon fow.

¹¹ Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

¹² Onsay kanko Iisaa o wi'i saatindo mo on: «Nde hida soyyina maa hirtina woo, wota a saatin yibbe maa ben maa neene-gootoobe maa ben maa musibbe maa ben maa kawtalbe maa aldfube ben, fii wota kambe kadi be saatine pande goo, dun wonane njoddi.

¹³ Kono nde wadataa caatal woo, saatin miskinbe ben e jukkunnaabe ben, e maanaa bofoobe ben e bumbe ben.

¹⁴ Dun a wonoyay malaado, ko fii ben alaa ko yobitire, a yobitoyte pande ummutal feewube ben.»

Misal Yettaangal e Saatinanoobe fii Nafagol

(Mat. 22.1-10)

¹⁵ Bay goddo e be o nafodaynoo ben nanii din kongudi makko kanko Iisaa, o wi'i mo: «Maloore wonanoyay on nafoytoodo ka *laamateeri Alla!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Nande goo goddo waduno caatal moolanaangal, o saatini yimbe buy.

¹⁷ Bay nafagol ngol fewndike, o nuli kurkaadu makko ndun yo on yahu wi'a be o saatinnoo ben yo ben aru, ko fii hebulaama.

¹⁸ «Kono be fow be kuylitidi. Arano on e mabbe wi'i ndun kurkaadu: <Midu soodi ngesa, bee mi yaha mi ndaaroya mba. Mi torike mo yo o yaafu lan.>

¹⁹ Goddo on wi'i: <Midu soodi kalali sappo, midu yahude mi lasindoo di, mi torike mo yo o yaafu lan.>

²⁰ Goddo goo kadi wi'i: <Midu jombi neebaali, ko dun hadata mi yaha.>

²¹ «Bay kurkaadu ndun hewtitii, o yottintini e jom makko ko o nulaa kon fow. Onsay jom galle on tikki, o wi'i ndun kurkaadu makko: <Yahu kisan e date den fow, njane e tosooke, addanoyaa mi miskinbe ben e jukkunnaabe ben e bumbe ben e bofoobe ben fow.>

²² «Kurkaadu ndun wi'i: <Jom an, ko yamirdon kon wadaama, kono haa jooni ka joodee no lutti.>

²³ «Onsay jom galle den wi'i kurkaadu ndun: <Yahu haa ka fulawaa, takkodaa kowle den fow, rewaa e datoy koy fow, etodaa no yimbe ben arda fii no ka an heewira.>

²⁴ Ko fii mi andinii on, hay gooto e bee be mi saatinnoo aranun mettotaako oo nafakka an!» »

Fii no Iisaa Haanaa Jokkireede

(Mat. 10.37-38)

²⁵ Tawi jamaa moolanaado no jokkondirnoo e Iisaa. O fewtiti be, o wi'i:

²⁶ «Si goddo arii e an, hara o woniraa selugol ben makko e yumma makko e beyngu makko e bibbe makko ben e neene-gootoobe makko ben worbe e rewbe haa nabani wonkii makko kin tigi, haray ondon waawataa wonude taalibaajo an.

²⁷ Awa kadi kala mo yettaali *leggal mun altindiraangal ngal jokkimmi, haray ontigi waawataa wonude taalibaajo an.^t

^t 14:27 14.27 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

28 «Hara ko hombo e mon si no faalaa darnude koore, ronkata joodaade taho, taskoo fii ko o ebfi kon si ko ko yonata?

29 Kulol wota ootigi fudfo ronka gaynude, fii wota yi'ube mo e dfun ben fow jalu mo,

30 wi'a: <Oo nedfo fudfino darnude, kono o waawaali lannitaade!>

31 «Maa hara ko lando hombo fokkitanta habidoogol e lando goo mo konu mun woni embere yimbe guluuje noogayo, hara kanko ngu makko ngun ko embere yimbe guluuje sappo, ronkata joodaade taho, taskoo si o heboyay kutu maŋbe?

32 Si o tawii non o heboytaa kutu maŋbe bay oya no wodfitii mo taho, o nelay e on fii yo on wadfan mo sartiiji no buttu on tabitira.

33 Ko dfun wadi, kala e mon mo woniraa seedugol e ko o jeyi kon, haray gasataa wonde taalibaajo an.

34 «Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee?

35 Haray dan alaa nafa ka leydi maa ka polu, ko hawkoyteedan ka yaasi. «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

15

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii (Mat. 18.12-14)

1 Yantooŋbe sagalle ben fow wondude e junuubanke'en no badotonoo Iisaa fii hedagol mo.

2 Fariisiyaabe* ben e jannoobe fii Sariya on no ŋunaynoo hakkunde maŋbe, wi'a: «Oo d'oo kapun bannitay junuubanke'en, ŋaamida e maŋbe!»

3 Onsay kanko Iisaa o wadani ben ngal misal d'oo, o wi'i:

4 «Ko hombo e mon si no mari baali teemedere, gootii e dfin majja, ronkata accude cappande jeenay e jeenayji dfin ka wulaa, yaha daŋbitoya majjungii ngin haa nde o yiitoyi ngii woo?

5 Nde o yiitoyi ngii, o wakkoo ngii e hoore weltaare.

6 Nde o hewtiti ka makko, o nodditay yiŋbe makko ben e kawtalbe makko ben, o wi'a be: <Weltodee e an, ko fii mi yiitii baalii an majjunoongii ngin!>

7 Mi andinii on, ko wano non kadi weltaare burirta woodude ka kammu sabu junuubankeejo gooto tuubudo, edii feewube cappande njeenayo e njeenayo be tuubuubuyee fawaaki d'un.»

Misal Yettaangal e Tammaaru Majjundu

8 «Maa ko debbo hombo mardo tammaaji sappo, si wooturu e dfin majjirii mo, ronkata huŋbude lampu, fitta suudu mun ndun, daŋbitira hakkil haa nde o yiiti ndu woo?

9 Nde o yiiti ndu, o nodditay yiŋbe makko ben wondude e kawtalbe makko ben, o wi'a be: <Weltodee e an, ko fii mi yiitii tammaaru an majjunoonda ndun!>

10 Mi andinii on, ko wano non kadi malaa'ikaaŋbe Alla ben weltorta tuma nde junuubankeejo gooto tuubi.»

Misal Yettaangal e Bidfo Funsoowo

11 O wi'i kadi: «Godfo no marnoo biŋbe dido.

12 Toolaajo makko on wi'i mo: <Baaba an, jonnee lan geŋal an ngal mi haani hendoyaade ngal ka jawdi mon.> Onsay ben maŋbe sendani be jawdi mun ndin.

13 «Bay balde feyyii, toolaajo on moofi ko o jeyi kon fow, o yahi e leydi wodfundi, o funsitoyi ton jawdi makko ndin fow e nder jiibaare.

¹⁴ Bay o lannii fewjande fow, heege tiidfunge wadi e ndin leydi. Onsay o fudfaa nakkireede.

¹⁵ O halfinoyii e godfo goo jeyaado e ndin leydi, on nabi mo ka gese mun fii ko aynana d'fun koseeji mun d'in.

¹⁶ Himo faaletenoo jaamude neteeje de koseeji d'in jaamaynoo den, kono hay gooto okkoraali mo.

¹⁷ «O luggini miijo, o wi'i: <Ko golloobe njelo ben an mari jaamoobe haa luttina, hara min mido maaya doo heege!

¹⁸ Jooni non, mido yiltitaade ka ben an, mi wi'a be: Baaben, mi wadii junuubu ka Alla, mi hebii hakkee mon,

¹⁹ mi foddaa e noddeede bidfo mon hande kadi. Jogoree lan wa golloowo mon.>

²⁰ «Onsay o yilitii ka ben makko. Bay o badike, ben makko haynii mo, yurmaa mo. Tun ben makko dogi, hirbii mo, lunnii.

²¹ Onsay on bidfo makko wi'i mo: <Baaben, mi hebii junuubu ka Alla mi hebii hakkee mon, mi foddaa e noddeede bidfo mon hande kadi!»

²² «Kono ben makko yamiri kurkaaduube mun ben, o wi'i be: <Yahee tinna addanon mo kaftaane burfo fotude on bornon mo, wadanon mo hurundaare ka hondu e pade ko o wattoo.>

²³ O wi'i be kadi: <Addoyee ga'un fayukun kun, hirson, jaamen, weltoden.

²⁴ Ko fii hari oo bidfo an doo ko mayfo, kono jooni o wuiritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama!» Onsay be woni e fijugol weltoda.

²⁵ «Dun hawrondiri afo makko on no ka ngesa. Bay on badike ka hodo fewndo ko o artata, o nani hito gimi e gami.

²⁶ Tun o noddi golloowo mabbe goo fii ko humpita mo kon ko woni wafude ka mabbe.

²⁷ On golloowo wi'i mo: <Minan maa hewtitii. Bay non o hewtitii e jam, ko sabu d'fun ben maa en hirsiri ga'un fayukun kun.>

²⁸ «On seytini kisan, o salii naatude. Onsay ben makko yalti jeeji mo fii yo o naatu.

²⁹ Kono o wi'i ben makko: <E hino, wadii nii duubi buy mido yanganaade on. Haa hande mi yeddaali on. Min-le hay nde wootere on okkaali lan hay be'un fii ko mi saatinira goreebe an ben.

³⁰ Kono bay oo bidfo mon doo dekkudo ndii jawdi mon dekkidi ndi e wadoobe jinaa artii, ondon on hirsanii mo ga'un fayukun kun!»

³¹ «Ben makko wi'i mo: <An non boobo an, pande woo hiden wondi. Ko mi mari kon fow ko an jeyi.

³² Kono mi taw bee mi weltoo, mi wafa welo-welo, bay hari oo mijjiraawo maa doo ko mayfo, kono jooni o wuiritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama.> »

16

Fii Mbatulaajo mo Feewaa

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben kadi: «No woodunoo aaden galo mardo mbatulaajo, tawi on mbatulaajo makko no no'iraa funsugol jawdi on galo.

² O noddi on mbatulaajo, o wi'i mo: <Ko hondun mi woni nanude e hoore maa? Jittanan no wonfaa gollirde, ko fii a waawataa wonude mbatulaajo an hande kadi.>

³ «Onsay mbatulaajo on wi'itii: <Hara ko hondun mi wadata jooni, bay jom an no ittude lan wonugol mbatulaajo makko? E hin-le mi maraa doole remugol, awa kadi toragol no hersinanii lan.

4 Mi andii ko mi wada fii yo mi heboy ko wernammi ka mun tuma mi ittaa e mbatulayaagal.>

5 «Onsay o nodditi kala joganiibe jom makko ben. O wi'i arano on: <Ko jelu joganidfaa jom an?>

6 On jaabii: <Ko tankonje teemedere nebban.> Ontuma mbatulaajo on wi'i mo: <Joodo kisan, yettaa kaydi maa ndin, windaa ko cappande jowi joganidfaa mo.>

7 «O wi'i goddo goo kadi: <An-le ko jelu joganidfaa mo?> On jaabii: <Ko bootooji teemedere ngawri.> O wi'i ondon kadi: <Yettu kaydi maa ndin, windaa ko bootooji cappande jeetati joganidfaa mo.>

8 «Onsay jom on mbatulaajo boyliido manti mo sabu kon ko on golliri yoyre. Ko fii faybe nguu jamaanu no yoyi telen jokondoobe mun ben buri faybe jeyaabe ben ka ndaygu.

9 Min-le mi wi'ay on: yo on dabbir dee jawle adunayankeeje yibbe, fii tuma nde den lanniroyi on, yo on wernoje ka galleeji poomayankeeji.

10 «Mo nundii e hoore ko fandi, o nunday e hoore ko mawni. Awa kadi mo nundaali e hoore ko fandi, o nundataa e hoore ko mawni.

11 Si tawii non on nundaali e hoore jawle adunayankeeje den, haray ko hombo halfinoyta on jawle haqiiqaaje den?

12 Awa kadi si on nundaali e hoore ngel goddo ngel, ko hombo jonnoyta on ko mon kon?

13 «Golloowo hay gooto waawataa gollande jeybe dun dido, ko fii o apay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla, rewon jawdi.»

14 Fariisiyaabe* ben e yidude mun kaalisi no hedotonoo dun fow liba bote e lisaa.

15 O wi'i be: «Onon hidon wadi hoore mon feewube e yeeso yimbe ben, kono Allaahu on kapun no andi ko woni ka berde mon. Ko fii ko yimbe ben banti fii mun kon ko jiddudun yeeso Alla.

16 «Awa ko Sariya on e defte annabaabe ben wonnoo haa fewndo Yaayaa. Kono gila e fewndo Yaayaa, Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun no fejnineede, mo kala no huutorde doole fii naatugol don.

17 Kono mi andinii on: kammu ngun e leydi ndin mutude no buri newaade edii ciifun gootun wonkun ka Sariya monteede.

18 «Kala accitudo beyngu mun, yetti goddo goo, haray ontigi jeenii. Awa kadi kala yettudo debbo seedaado, haray ondon kadi jeenii.

Fii Galo Baaso e Baaso Galo

19 «Hari no woodunoo aaden galo bornotonoodo concii dimi firsiniraadi ko wojji, wadaynoodo nande woo welii e fotii.

20 Tawi miskiino wi'eteedo Laazaru mo bandu mun fow temmaa no waalii ka dambugal makko.

21 On no faaletenoo hendaade naametejei luttaynoodi din ka on galo. Tawi hay barejei din arayno metta den temmeeje makko.

22 «Nande goo on miskiino maayi, malaa'ikaabe ben nabi mo tawtinoyi Ibraahiima. On galo kadi maayi, surraa.

23 Ka jahannama, tawi on galo no e nder lette, o banti gite, o haynii Laazaru takko Ibraahiima ka wodfitii.

24 O ewnii, o wi'i: <Baaba an Ibraahiima, yurme lan, yamiraa Laazaru yo o jullu hondu makko ndun ka ndiyan, o ara o bubbinanammi denngal an ngal. Ko fii mido tampi ka yiite gaa!>

25 «Ibraahiima jaabii mo, wi'i: <Boobo an, anditu an a hendinoke moyyerejei maa din ka aduna, wano non kadi Laazaru yedinoke ton

tampereji. Jooni non kanko bernde makko futtinaama d'oo, an hid'a tampude.

²⁶ E hoore d'un kadi, wimbo moolanaango no wadaa hakkunde men fii wota faalaabe iwde gaa yaha ton ben waawu d'un, wano non onon kadi wota on waawu lumbitirde gaa.>

²⁷ «Onsay on galo wi'i: <Awa mi torike ma yo baaba an, nelanan Laazaru ka galle ben an

²⁸ haa e bee neene-gootoobe an njowo, o hajoyoo be d'un fii wota kambe kadi be aroy e ndee nokkuure lette.>

²⁹ «Onsay Ibraahiima jaabii mo, wi'i: <Hibe jogii ton deftere Muusaa nden e defte beya annabaabe, yo be hed'o den.>

³⁰ «O wi'i: <Oo'o, yo baaba an Ibraahiima, kono si god'do e maybe ben yahii e mabbe, be tuubay.>

³¹ «Kono Ibraahiima wi'i mo: <Si be hed'aaki Muusaa e annabaabe heddiibe ben, haray be jabataa wurteede hay si be immintinanaama god'do e maybe ben!> »

17

Fii Junuubu e Gomdinal e Farilla (Mat. 18.6-7; Mrk. 9.42)

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Alaa no peggal ronkirta arirde, kono bone wonanii on wondo sabu d'un.

² Haray ko furi mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu edii o wonude sabu gokkun e koy paykoy feggaade.

³ Reenee hoore mon!

«Si musid'do mon oopike, waajee mo. Si o tuubii, yaafee mo.

⁴ Awa kadi si o bonnii on laabi jeedifi e nder jallal, o yiltitoyike e mon laabi jeedifi hara himo wi'a: <mi tuubii>, on yaafoto mo.»

⁵ Sahaabaabe* ben wi'i Koohoojo on: «Beydaneen men gomdinal.»

⁶ Onsay Koohoojo on wi'i be: «Hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, harayno on waaway yamirde kii ndologahi, wi'on: <Boro, iroyodaa ka tumbo baharu!>, onsay ki doftoto on.

⁷ «Hara ko hombo e mon, si no mari kurkaaduujo remoowo maa ngaynaako, wi'ata on no o iwtiri golle: <Aru naamaa?>

⁸ Kono ka liddu d'un, o wi'ay mo: <Moyyinanen ko mi jaama, bornodaa si bannanaa mi. Si mi gaynii jaamude yara, onsay an kadi a jaamay yaraa>.

⁹ Hara o mantay on kurkaaduujo fii o wadii ko o yamiraa kon?

¹⁰ Onon kadi wano non, si on wadii ko yamiradon kon fow, wi'ee: <Menen ko men kurkaaduube meerebe, ko ko men haani wadude tun men wadi.> »

Fii Yimbe Sappo be Damajan Nangi

¹¹ E nder yaadu makko ndun Yerusalaam, kanko Iisaa o rewri hakkunde diiwal *Samariiya ngal e diiwal Jaliilu ngal.

¹² Wa fewndo ko o naataynoo e hodo, yimbe sappo be damajan nangi sutii fottugol e makko, be dartii ka wod'di,

¹³ be ewnii, be wi'i: «Iisaa, ko onon yo Karamoko'en! Yurmineen men!»

¹⁴ Bay o yi'ii be, o wi'i be: «Yahee hollitoyodon *yottinoobe sadaka ben.» E nder yaadu mabbe ndun be tawi be sellinaama, be laabii.

¹⁵ Bay god'do e mabbe tawii sellinaama, o yiltitii e hoore himo ewnoo manta Alla.

¹⁶ Hawri on neddo ko Samariyankeejo. O ari, o yani e ley koyde Iisaa, o weltanii mo.

¹⁷ Onsay Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hinaa be sappoo non be sellinaama, be laabii? Awa ko honto njeenayooɓe luttube ben woni?»

¹⁸ Hinaa hay gooto e maɓɓe yiltitaaki fii mantugol Alla si wonaa oo janano doo tun?»

¹⁹ Onsay o wi'i on: «Immo yahaa, gomɗinal maa ngal hisinii ma.»

Maandeeji Fii Arugol Laamu Alla ngun

(Mat. 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nande goo *Fariisiyaabe ben landii mo kanko Iisaa ko honde tuma *laamu Alla ngun arata. Iisaa jaabii be, wi'i: «Laamu Alla ngun ardataa no yi'orta.

²¹ Wi'etaake <hingu doo!> maa ɗun <hingu ɗaa!>, ko fii mi andinii on, laamu Alla ngun no e mon.»

²² Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Saa'i aroyay nde faaletedon yi'ude wootere e palaade *Bii-Aaden on, kono on yi'oytaa nde.

²³ On wi'oyte <himo doo!> maa <himo ɗaa!> Wota on hammir ton, wota on dogir ton.

²⁴ Awa ko wano mayannde mayirta non, jalba gila nano haa e jaamo ka weeyo, ko wano non ardu Bii-Aaden on woniroyta ka palaande mun.

²⁵ Kono doo e ɗun, bee o tampa fota, nguu jamaanu doo hawka mo.

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on

(Mat. 24.37-41)

²⁶ «Ko waɗunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, waɗoyay kadi ka palaade ado artugol Bii-Aaden on.

²⁷ Ko fii fewndo Nuuhu, hari yimɓe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa jande Nuuhu naatunoo ka laana. Onsay waamere nden ari, muli luttube ben fow.

²⁸ «Ko wano non kadi e fewndo jamaanu Luutu, yimɓe ben no jaamaynoo yara, sooda soodita, tuta darna.

²⁹ Kono nde Luutu yaltunoo *Saduuma, mbollan yiite iwruno ka kammu yani e maɓɓe, muli be fow.

³⁰ «Ko wano non kadi woniroyta jande Bii-Aaden on feepiti.

³¹ Nden jande, on wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano piiji mun wondi ɗin ka nder suudu. Wano non kadi on wondo ka ngesa wota yiltito ka mun.

³² Anditee fii sonnaajo Luutu on.

³³ Kala ɗabbuɗo no dandira ngurndan mun, ɗan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayrinaa, o dandoyay ɗan.

³⁴ «Mi andinii on kadi, e nden jemmaare ɗon, yimɓe ɗido waalodube e danki wooti, godɗo e maɓɓe yettete, oya on lutta.

³⁵ Wano non kadi, rewɓe ɗido wonɓe unidude, godɗo e maɓɓe yettete, oya on lutta.

³⁶ Awa kadi yimɓe ɗido wondube e ngesa woota, gooto e maɓɓe yettete, oya on lutta.»

³⁷ Taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo amen, hara ko honto ɗun waɗoyta?»

O jaabii be, o wi'i: «Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.»

18

Misal Yettaangal e Naawoowo Boyliido

¹ Iisaa wadani taalibaabe mun ben ngal misal fii banganangol be nafa duumagol e toraare Alla, hara be haabaali.

² O wi'i be: «No woodunoo e saare aaden jaawoowo mo hulataa Alla, awa kadi o hersataa hay gooto.

³ Tawi kadi no e nden saare keynguujo araynoodo soono woo ka on jaawoowo, wi'a mo: <Jaawu hakkunde an e oo gapo an.>

⁴ Gila neebii hari on jaawoowo anniyaaki. Kono bawto d'un o wi'itii: <Fii kala mi hulataa Alla, awa kadi mi hersataa hay gooto,

⁵ bay oo keynguujo sonjirii lan nii, yo mi jaawan mo fii wota o sonjan pande woo!> »

⁶ Koohoojo on wi'i: «On nanii ko on jaawoowo boyliido wi'i kon?

⁷ E taw si hara Allaahu on jaawantaa ben be o subii, d'un ko ben torotoobe mo jemma e jalorma? Hara o nennanay be d'un?

⁸ Mi andinii on, o jaawanay be ko yaawi. Kono taw nde *Bii-Aaden on aroyi si o tawoyay gomd'inbe e hoore ndii leydi?»

Fii Hakkunde Fariisiyaajo on e Yantoowo Sagalle on

⁹ O wadi kadi ngal misal doo e hoore ben yimbe fellitube ko feewube, hara hibe aybina beya,

¹⁰ o wi'i be: «Yimbe dido yahuno ka *juulirde mawnde fii juulugol, tawi goddo on ko *Fariisiyaajo, oya on ko yantoowo sagalle.

¹¹ Fariisiyaajo on immii darii, tawi himo tororanaynoo nii hoore makko, wi'a: <Eyoo-maa Alla, mi weltanike ma ko tawi kon mi wa'aa wa heddiibe ben, d'un ko bee jattoobe maa bee boyliibe maa bee jeenoobe maa wano oo yantoowo sagalle doo.

¹² Min-le mi hooray laabi didi e nder yontere nden, awa kadi mi ittay sappabun e hoore kala ko mi hebi.>

¹³ «Tawi on yantoowo sagalle hay suusataano bantirde gite mun den ka kammu, kono himo darii ka wodditii, himo tappitoo e bernde, wi'a: <Yaa an Alla, yurminan min oo junuubankeejo!>

¹⁴ «Mi andinii on, ko on yantoowo sagalle don-le yilitinoo ka galle mun e hoore ko o jogoraado wa feewudo edii Fariisiyaajo on. Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

Fii Hakkunde Iisaa e Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Mrk. 10.13-16)

¹⁵ Wobbe addanayno mo hay booboobe ben fii yo o meemu be. Nde taalibaabe ben yi'unoo d'un, be tonani be.

¹⁶ Kono Iisaa nodditi paykoy koy e hoore himo wi'a: «Accee paykoy koy ara e an, wota on hadu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani.

¹⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

Fii Hoorejo Aldudo on

(Mat. 19.16-30; Mrk. 10.17-31)

¹⁸ Hoorejo goo landii Iisaa, wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on.

²⁰ Hida andi yamirooje den, dun ko wota a jeenu, wota a ittu hoore, wota a wujju, wota a seedito fenaande, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^u

²¹ On hooreejo jaabii, wi'i: «Mido wadude dun fow gila e cukankaaku an.»

²² Bay Iisaa nanii ko on wi'i kon, o wi'i mo: «No njakkan-maa fahin huunde wootere: yeeyitu kala ko jeydaa, senditanaa miskinbe ben, dun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²³ Bay on nanii dun, o aani, ko fii hari himo aldi fota.

²⁴ Bay Iisaa yi'ii dun e makko, o wi'i: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.

²⁵ No furi weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Wonnoobe mo hedaade ben wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko waawantaako neddanke kon no waawanoo Alla.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e beyngu mun e sibbe mun ben e mawbe mun ben e bibbe mun ben sabu laamu Alla ngun,

³⁰ o heboyay ko furi dun ka aduna doo, awa kadi ka aduna aroyoowo, o heboyay ngurndan poomayankejan dan.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Mrk. 10.32-34)

³¹ Onsay Iisaa pottini *sahaabaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Kala ko annabaabe ben windunoo kon e hoore Bii-Aaden on laatoyto.

³² O wattoyte e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, o jalee, o tiwee, tuttee e hoore makko, be piyira mo cabbi, be wara.

³³ Bawto dun o immitoo ka palaande tammere.»

³⁴ Kono ben taalibaabe faamaali hay fus e dun, din kongudi wirnanii be, be ronki faamude kon ko yewtaa.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundu Yeerikoo

(Mat. 20.29-34; Mrk. 10.46-52)

³⁵ Ko Iisaa badii Yeerikoo, tawi bundu no joodii ka sera laawol no toroo.

³⁶ On nani hito jamaa on ko feyyata kon, o landii ko hondun wadi.

³⁷ O andinaa wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude.

³⁸ Onsay o ewnii, o wi'i: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

³⁹ Hikkinooobe yeeso ben feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁰ Onsay Iisaa dartii, o yamiri yo be addan mo mo. Bay on badike, Iisaa landii mo:

⁴¹ «Ko hondun faaladaa yo mi wadane?»

On jaabii mo, wi'i: «Koochojo, ko yo mi hettu giide an den!»

⁴² Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Wuntu, gomdinal maa ngal hisinii ma.»

⁴³ O wunti don kisan, o jokki Iisaa, himo mawnina Alla. Bay jamaa on yi'ii dun, be woni e mantugol Alla.

19

Fii Gomdinal Zaakaru ngal

^u 18:20 18.20 Egg. 20.12-16.

¹ Iisaa naati Yeerikoo. Ko o tayitata saare nden,
² tawi aaden galo tawaado e hooreebe yantoobe sagalle ben wi'eteedo
 Zaakaru

³ no humpanoo yi'ugol mo kanko Iisaa. Kono o ronki feere mun sabu duudugol jamaa on, awa kadi himo rabbidi.

⁴ Onsay o dogi o feyyi yeeso, o yawoyi e hoore yibbehi fii no o yi'ira Iisaa, bay hari on ko don rewata.

⁵ Nde Iisaa hewtunoo e ley kin yibbehi, o tiggiti, o wi'i: «Zaakaru, tippo heja, ko fii bee mi weera hande ka galle maa.»

⁶ Zaakaru tippii heja, jabbii mo e nder weltaare.

⁷ Bay fow yi'ii d'fun, be nuni, be wi'i: «Oo kodoyike junuubankejo!»

⁸ Kono Zaakaru immii darii, wi'i Koohoojo on: «Hedee yo Koohoojo an, mi okay miskinbe ben feccere jawdi an ndin. Awa kadi si mido bonnani goddo goddun, mi yobitiray ontigi d'fun cowalle nay.»

⁹ Onsay Iisaa wi'i: «Hande kisiyee naatii e dee galle doo. Ko fii oo doo kadi ko o iwdi Ibraahiima.

¹⁰ Awa ko addi *Bii-Aaden on ko d'abbitugol majjube ben, danda be.»

Misal Yettaangal e Manankun

(Mat. 25.14-30)

¹¹ Bay hari o badike Yerusalaam, o beyditani be ngal misal doo, ko fii hari hedinoobe mo ben no sikka *laamu Alla ngun feenay kisan.

¹² O wi'i be: «Aaden dimo yahuno e leydi woddfundi fii lamminoyegol, arta.

¹³ On noddii kurkaaduube mun sappo, o jonni be manankunji sappo. O wi'i be: «Gollitiree d'ii doo haa mi ara.»

¹⁴ Kono tawi yimbe leydi makko ndin no api mo. Be nelti wobbe baawo makko fii andingol ben ton wonde be faalaaka ondon laamoo be.

¹⁵ «Bay o lamminoyaama, o artii, o nodditi kurkaaduube makko be o jonnunoo mbuudi ben fii no o andira ko honno mo bee e mabbe gollitiriri di.

¹⁶ «Arano on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle sappo.»

¹⁷ O wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo! Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadii ma yeesoojo e hoore ca'e sappo.»

¹⁸ «Dimmo on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle jowi.»

¹⁹ O wi'i ondon kadi: «Mi wadii ma e hoore ca'e jowi.»

²⁰ «Goddo e mabbe kadi ari, wi'i: «Koohoojo an, e hino di accirnodaa mi din, hari mido mari di e lincun.

²¹ Ko fii hari mido hulu maa, bay ko a naadudo. A yettay ko a wallinaa, awa kadi a sojitay ko a aawaa.»

²² «Onsay on lando wi'i mo: «Mi naawitirte kongudi maa din, yo jiyaado bondo! Hidfa andunoo ko mi aaden naadudo? Maa mi yettay ko mi wallinaa, maa mi sojitay ko mi aawaa?»

²³ Fii hondun non a wallinaali di e juude gollitiroobe di ben,^W d'un, nde mi artunoo woo, mi hettayno di e hoore tono.»

²⁴ «Ontuma kanko lando on o wi'i wonnoobe don ben: «Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido manankunji sappo.»

²⁵ Kono be wi'i mo: «Koohoojo amen, ondon no jogii manankunji sappo!»

^W 19:23 19.23 Wallingol mbuudi e «juude gollitiroowo di on» no firi wallingol di ka «banki.»

26 O jaabii be, o wi'i: <Mi andinii on, ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

27 Dun-le wurin addanee lan doo aybe an ben, ben be faalanooka mi laamoo dun, waron be yeeso an doo.> »

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-10; Yhn. 12.12-19)

28 Bay kanko Iisaa o gaynii yewtude dun, o hikkii yeeso, o yaari Yerusalaam.

29 Bay wonii o badike Bayti-Faazii e *Betanii, dun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, o nuli taalibaabe makko difo,

30 o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo, on taway mbabun kun goddo wadfaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon.

31 Si goddo aru on e landaade, wi'a: <Ko hondun huntandon kun?>, on wi'ay mo: <Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.> »

32 Nelaabe ben yahi be tawroyi no be wiiranoo non.

33 Ko be huntata kun, jeybe mbabun kun ben wi'i be: «Ko hondun wondon kun huntande?»

34 Be jaabii, be wi'i: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.»

35 Be addani kun Iisaa, be ndadfdani mo conci mabbe din e hoore makkun si be yawni mo.

36 No o yaaraynoo non, yimbe ben no ndadfdirande mo non conci mun din ka laawol.

37 Nde tawnoo o badike Yerusalaam ka tippagol Fello Zaytuuni, dental taalibaabe ben fow sowti weltaare, be woni e ewnagol manta Alla, sabu dñi kaawakeeji moyyi di be yi'i.

38 Tawi hibe wi'a:

«Yo barki wonan oo lando
wondo arude e innde Joomiraado on.Y
Yo buttu wonu ka kammu,
darja burdo toowude wonanii ma!»

39 Wobbe e *Fariisiyaabe tawaabe e mbatu ngun ben wi'i mo kanko Iisaa: «Karamoko'en, yamiree taalibaabe mon ben yo be fanku!»

40 O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, si kambe be fankii, kaaye den sowtay!»

41 Bay be badike saare Yerusalaam nden, nde Iisaa haynornoo nde, o fesi fii mayre,

42 o wi'i: «Si an kadi hidfa andunoo hande ko wonanayno-maa buttu, kono jooni dun wirnanike ma.

43 Aroyay e jalaade nde aybe maa ben ari hunditu-maa hurgi, bittire cende fow.

44 Be lancete, be lancide e kala hodudo e maa. Be accataa e maa hay kaayun e hoore hayre, sabu a anditaali saa'i mo Alla hoddiri faabagol ma on.»

Fii no Iisaa Radfori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Yhn. 2.13-16)

45 O naati ka dingiral *juulirde mawnde, o woni e radagol wonnoobe yeeyude ton ben,

46 hara himo wi'ora be: «No windii: <Suudu an ndun ko suudu torordu Alla>,Y kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»Z

⁴⁷ Tawi kanko Iisaa jande woo o jannayno ka juulirde mawnde. Kono hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e lambe jamaa on no dabbaynoo no sahinbinira mo.

⁴⁸ Kono hari be andaa ko honno be gerdata, sabu hari jamaa on fow no tudu noppi mun e makko.

20

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(*Mat. 21.23-27; Mrk. 11.27-33*)

¹ E nder den balde don, tawi Iisaa no waajaade jamaa on ka *juulirde mawnde, dun-le ko feppinangol be Kibaaru Moyyo on. Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben wondude e mawbe ben ari,

² wi'i mo: «Wowlan men ko e ley kongol hombo wondaa wadude dun e ko e ley kongol hombo wondaa?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere, jaabodon mi.

⁴ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko ka arsi iwri kaa ko e nedfanke?»

⁵ Kono ben woni e wi'indirgol: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo?»

⁶ Si en jaabike mo-le ko e nedfanke dun iwri, jamaa on fow fiday en kaaye, sabu hibe felliti Yaayaa ko annabaajo.»

⁷ Onsay be jaabii mo, be wi'i: «Men andaa ka ngol lootugol don iwri.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dun.»

Misal Yettaangal e Fariisiyaabe ben

(*Mat. 21.33-46; Mrk. 12.1-12*)

⁹ Ontuma o fewtiti jamaa on, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: «Godfo tutuno *wiipu, o halfini tutateeri ndin remooobe wiipu ben, o yahi safaari ka o neeboyta.

¹⁰ Bay saa'i sonitugol wiipu on hewtii, o immini kurkaadu makko haa e remooobe wiipu ben fii yo ben jonnann mo fiibe wiipu gebal makko ngal. Kono ben piyi on, be immintini mo juude mehe.

¹¹ O immini kurkaadu makko goo kadi, be piyi ondon kadi, be hersini, be immintini mo juude mehe.

¹² O immini tammo kadi, be barmini ondon kadi, be radii.

¹³ «Jom tutateeri ndin wi'i: «Ko hondun mi wadata jooni? Yo mi immin bidfo an yidaado on, no gasa ka be teddinoya ondon.»

¹⁴ Kono no ben remooobe wiipu haynornoo mo, be wi'indiri: «Ko oo woni ronoowo on, waren mo fii yo ndondi ndin wontan en!»

¹⁵ Onsay be nabi mo ka baawo tutateeri, be wari.»

Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiipu wadata ben?»

¹⁶ On aray, re'a ben remooobe wiipu, o halfina ndi wobbe goo.»

Bay ben hedinoobe mo kanko Iisaa nanii dun, be wi'i: «Wota dun wonir non!»

¹⁷ E nder ko o tenyinta be kon, kanko Iisaa, o wi'i: «Hara ko hondun koo ko windii firi:

«Hayre nde mahooobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka sobbundu?»^a

a 20:17 20.17 Zab. 118.22

18 «Awa kala yanuɗo e nden hayre, o lancoto,
kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»^b

19 Bay hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e jannooɓe fii Sariya on ben faamii wonde ko e hoore maɓɓe Iisaa wadi ngal misal, tawi hiɓe ɗaɓɓude no ɓe fawira juude e makko ɗon kisan, kono hari hiɓe huli jamaa on.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yoɓugol Sagalle
(Mat. 22.15-22; Mrk. 12.13-17)

20 Be woni e aynugol Iisaa, ɓe immiini e makko tefoobe bonɓe waditiibe ko feewube fii ko nangira mo konguɗi makko ɗin, watta mo e juude laamu ngun e ley kongol lamminaado diiwal ngal.

21 Ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, meɗen andi hidon jannude waajoo no feewiri, awa kadi on ɓurdindinaa yimɓe ben, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga.

22 E hara no haani ka men yoba lando mawɗo Roomu on sagalle kaa haanaa?»

23 Kono bay Iisaa faamii janfa maɓɓe kan, o jaabii ɓe, o wi'i:

24 «Holle lan *dinaruuru. Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawɗo Roomu on.»

25 Onsay o jaabii ɓe, o wi'i: «Jonnitee lando mawɗo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

26 Be ronki hebude feere no ɓe nangira mo e ɗin konguɗi makko yeeso jamaa on, kono bay ɓe ɗaldidii e ngol jaabawol makko, ɓe deyyi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(Mat. 22.23-33; Mrk. 12.18-27)

27 Wobɓe e ɓee *Sadduusiyaabe, wi'uɓe wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, ɓe wi'i mo:

28 «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si godɗo maayii accii ɓeyngu e ɓaawo biɗɗo, haray miɗɗiraawo on mayɗo no haani yettude on keynguujo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

29 Tawa non no woodi ɓiɓɓe njeediɗo. Arano on jombii, maayii, hebaali biɗɗo.

30 Dimmo on kadi yettii mo, maayii.

31 Tammo on kadi wano non. Dun yaarii non haa ben njeediɗo non ɓe timmi, ɓe accaali jurriya.

32 Bawto ɗun debbo on kadi maayii.

33 Bay hari ben njeediɗoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

34 Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Fayɓe nguu jamaanu ɗoo tiggay tiggete.

35 Kono ben yedoyaabe immintineede e hakkunde maybe ben e tawegol e nguu jamaanu aroyayngu, resooyta, resetaake.

36 Awa kadi ɓe maayitoyta, ko fii haray hiɓe wa'i wa malaa'ikaaɓe. Ko ɓe fayɓe Alla kadi, ɓay ko ɓe ɓiɓɓe ummutal ngal.

37 Seede maybe ben immitoto, ko ɗun Muusaa ɓanginnoo ka o wowli ɗon fii pitahun kun fewndo o noddi Joomiraado on, on Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba.^c

38 Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurɓe ben, ɓay fii makko kanko, ben fow ko wurɓe.»

39 Wobɓe e jannooɓe fii Sariya on ben wi'i mo: «Karamoko'en, on yewtii haqiiqa.»

^b 20:18 20.18 Isa. 8.14-15 ^c 20:37 20.37 Egg. 3.6

⁴⁰ Bawto d'fun be suusaali mo landaade hay huunde.

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda
(Mat. 22.41-46; Mrk. 12.35-37)

⁴¹ Iisaa wi'i be: «Ko honno wi'iraa wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda?

⁴²⁻⁴³ Daawuuda tigi no holli ka Zabuuraa wonde:

«Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an naamo

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^d

⁴⁴ «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on «Joomi», haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁵ Fewndo ka yimbe ben fow hedii mo d'fon, o wi'i taalibaabe makko ben:

⁴⁶ «Reenee e bee jannooŋe fii Sariya on, d'fun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndad'dule arane den ka nafagol.

⁴⁷ Hibe jatta galleeji keynguube, hibe juutina julde mabbe fii yiingo, awa ben heboyay naawooje burde sattude.»

21

Fii Sadaka mo Keynguujoo on Itti on
(Mrk. 12.41-44)

¹ Onsay Iisaa banti gite mun den, o yi'i aldube no itta sadakaaji, watta ka nder arkawal sadaka.

² O yi'i kadi keynguujoo baaso no liba ton tammahoy didoy.

³ Onsay o wi'i: «Mido haalande on goonga, oo keynguujoo baaso no furi beya fow ko ittaa.

⁴ Ko fii beya fow ko ko burtani d'fun kon be wadi, kono kanko keynguujoo on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on
(Mat. 24.1-2; Mrk. 13.1-2)

⁵ Nde tawnoo wobbe no yewta fii *juulirde mawnde nden e kon ko nde fotiniraa kaaye labaade e piiji ittaadi sadaka, onsay Iisaa wi'i be:

⁶ «Nalaade no ara nde tawata koo ko yi'oton doo fow lancaama, hay hayre e hoore hayre luttooytaa doo.»

⁷ Onsay be landii mo, be wi'i: «Karamoko'en, ko honde tuma d'fun wadoyta e ko hondun wonoyta maande laatagol d'fun?»

⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee e faljineede, ko fii buy aroyay baarora innde an nden hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on, saa'i on badike. Wota on jokkoy ben.

⁹ Awa kadi nde nanoydon fii hareeji e murtaldu woo, haray wota on hulu. Ko fii ko d'fun haani adaade wadude, kono lannoode nden hinaa d'fon kisan.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Hareeji wadoyay hakkunde leyyi din. Laamateerijii din kadi immondirana.

¹¹ Awa kadi dimbande leydi tiidufe wada, heege e nabbeeli raabooji wada e nokkeeli goo, kaawakeeji hulbiniidfi wada, maandeeji njani kadi wada ka kammu.

¹² «Kono doo e d'fun, be faway on juude, be cukkoo on, be naboyay on ka juulirde, be bugoo on ka kaso, be ardoon haa e lambe ben e yeesooŋe diiwe den sabu innde an nden.

- 13 Kono d̄un wonanoyay on sabu no seeditoron.
- 14 Fibe ka berde mon wonde on hebulotaako jaabagol ko liddetedon kon.
- 15 Ko fii mi okkoyay on faamu, mi longina on kongud̄i haa ka tawata aybe mon ben waawataa dartaade on maa yedda.
- 16 Awa hay mawbe mon ben e neene-gootoobe mon ben e sibbe mon ben e yibbe mon ben wad̄oyay on e joge be wona sabu wobbe e mon waree.
- 17 Fow ajoyay on sabu innde an nden.
- 18 Kono cukulol hoore mon hay gootol majjoytaa.
- 19 Kono si on n̄aj̄nike, haray on hiwii wonkiiji mon d̄in.
- 20 «Nde yi'ud̄on koneeli d̄in daakanike saare Yerusalaam nden haa hunditii woo, haray andee lancagol mayre badike.
- 21 Onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle, yo wonbe ka nder saare Yerusalaam ben kadi yaltu. Wota wonbe ka fulawaa ben kadi aru ka saare.
- 22 Ko fii d̄en wonoyay jalaade yottande fii laatingol kala ko windinoo.
- 23 E nder d̄en balde d̄on, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. Ko fii annde tiidunde wad̄ay e leydi ndin, tikkere yana e hoore oo jamaa.
- 24 Be libiroyee mbelndi kaafa, be nabee, be maccindinanoyoo leyde d̄en fow. Be wonaa Yahuudiyanke ben yaabita Yerusalaam haa saa'iiji d̄i be happanaa d̄in timma.
- 25 «Awa kadi maandeeji wad̄oyay ka naange e ka lewru e ka koode. Jamaaji d̄in maapoo ka hoore leydi haa be jiboo ko be wada sabu uumaango ndiyan d̄an ka baharu e ko d̄an piyondirta kon.
- 26 Yimbe ben fad̄dee kulol e nder ko be miijotoo fii ko aroyta ka hoore leydi kon, ko tiid̄i kon ka kammu kadi dimboyoo.»
- 27 Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duulere, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal.
- 28 Nde d̄un fud̄d̄ii wad̄ude woo, haray bantee townon ko'e mon d̄en, ko fii haray kisiyee mon on badike.»
- 29 Onsay o wad̄ani be ngal misal d̄oo, o wi'i be: «Ndaaree kii yibbehi maa ledde goo.
- 30 No de wilitiri, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike.
- 31 Ko wano non kadi, no yiirud̄on d̄ii piiji no wada woo, haray andee wonde *laamu Alla ngun badike.
- 32 Ka haq̄iiqa mi andinii on, d̄un fow wad̄ay ado nguu jamaanu feyyude.
- 33 Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongud̄i an d̄in feyyataa.
- 34 «Reenee hoore mon fii wota berde mon d̄en heewu anndeeji aduna maa faale naamugol yara haa betoo, haa nde ndee jalaande mawnde juhirta on wa pircol.
- 35 Ko fii nde hewtay e hoore kala wondo e ndelo oo aduna.
- 36 Findinee hakkillaaji mon d̄in saa'i woo saa'i, torod̄on fii no hebiron doole dadugol d̄in piiji wad̄oyayd̄i, e fii no daroroyod̄on yeeso Bii-Aaden on.»
- 37 Tawi e nder jalle d̄en, Iisaa waajotono ka juulirde mawnde, o waaloya jemma e hoore ngoo fello wi'eteengo *Zaytuuni.
- 38 Jamaa on fow dawrayno ka juulirde mawnde fii hefagol mo kanko Iisaa.

22

*Fii no Iisaa Janforaa
(Mat. 26.1-5; Mrk. 14.1-2; Yhn. 11.45-53)*

¹ Hari *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden badike, nden no wi'ee kadi *Juldeere Yawtaneede.^d

² Tawi hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no dabbaynoo feere no be mulira Iisaa, kono tawi hibe huli jamaa on.

³ Onsay Ibuliisa naati e bernde Yudaasi, dfun ko oo jammaado Iskariiyu, on ko tawaado e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dido.

⁴ On yahi yewtidoyi e hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e halfinaabe aynugol *juulirde mawnde nden fii no o wattira Iisaa e juude maabe.

⁵ Ben weltori dfun, be haldi yeenugol mo kaalisi.

⁶ O jabi dfun, o woni e dabbugol feere no o wattira Iisaa e juude maabe, hara jamaa on hoydaali.

*Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden
(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Yhn. 13.21-30)*

⁷ Bay palaande Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden hewtii, dfun ko palaande hirsanteende baalun nden,

⁸ onsay Iisaa immiini Petruusu e Yuuhanna, o wi'i be: «Yahee moyyanon en nafakka fii ko nafoden ka juldeere.»

⁹ Ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyanon en dfun?»

¹⁰ Onsay o wi'i be: «No naatirdon ka saare, on fottay e gorko rondiido loonde ndiyan. On jokkay mo haa e suudu ndu o naati e mun woo.

¹¹ Onsay on wi'ay jom suudu ndun: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on: Ko e suudu hondu be nafodata e taalibaabe maabe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹² Ontuma o hollay on konkooru njanndu weyyitaandu ka koore dow. Ko don moyyinton.»

¹³ Be yahi be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁴ Bay saa'i on hewtii, Iisaa badii fii nafagol wondude e sahaabaabe be o toddinoo ben sappoo e dido.

¹⁵ Onsay o wi'i be: «Midfo faalanoo fota hawtidugol e mon oo nafakka ado mi tampude.

¹⁶ Ko fii mi andinii on, mi paamitataa oo nafakka ndee juldeere hande kadi haa nde laatoyoo ka *laamateeri Alla.»

¹⁷ Onsay o yetti jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o wi'i: «Jabee kun jardukun njaram, senditon hakkunde mon.

¹⁸ Ko fii mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram bibbe wiiru haa tuma laamateeri Alla ndin ari.»

¹⁹ Bawto dfun o yetti kadi bireedi, o jarni Alla, o tayiti, o jonni be, o wi'i: «Dundoo ko bandu an ndu okkadon ndun nii, wadee dundoo maande ko anditiron fii an.»

²⁰ Ko wano non kadi, bay be gaynii paamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e dan yiiyan an hibboyteedan fii mon.

²¹ Kono non janfotoodo lan on no paamidude e an.

²² Bii-Aaden* on no yahude wano muuyiranoo non, kono bone wonanii on janfotoodo mo!»

²³ Onsay be woni e landondirgol, wi'a: «Hara ko hombo e men wadoyta dfun?»

^d 22:1 22.1 Egg. 12

*Fii Yefeteebe Laamu ben ka Laamateeri Alla
(Mat. 20.25-28; Mrk. 10.42-45)*

²⁴ Yeddondiral wadī hakkunde maɓbe fii andugol ko hombo e maɓbe gasata wonude mawɗo.

²⁵ Onsay Iisaa wi'i be: «Lambe diya leyyi no laamori di doole, ben laamiibe no wi'aa wadoobe ko moyyi.

²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Burɗo teddude on e mon, yo wa'u wa suka. Awa kadi lando on, yo wa'u wa kurkaadu.

²⁷ Hara ko hombo furi teddude hakkunde wondo nafaade on e wondo ɓannude nafakka on? Hinaa wondo nafaade on? Min-le non, mido woniri hakkunde mon wa on ɓannoowo.

²⁸ Onon-le, ko onon wondunoo e an e nder dii tampereji an fow.

²⁹ Ko ɗun wadī si mi lamminiray on wano Baaba an lamminirimmi non,

³⁰ fii no jaamiroyon yaron ka ndaɗɗudi an, ɗun ko ka nder laamateeri an, joodoɗon kadi ka julle laamu fii laamoyagol *bolondaaji Isra'iila ɗin sappoo e ɗiɗi.»

³¹ Onsay Iisaa wi'i: «Sim'uunu, Sim'uunu! Ibuliisa torike hendagol on, wesira wa nendi.

³² Kono min mi toranike ma fii wota gomɗinal maa ngal hayru. An kadi tuma yiltitidaa e an eto tabintinaa wondiɓbe maa ben.»

³³ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mido hebulanii yaadugol e maa haa e kaso maa haa e mayde.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Petruusu, mi andinii ma, ndonto yoggataa hande hara a yeddaali wonde hiɗa andimmi haa timma laabi tati.»

³⁵ O wi'i be kadi: «Fewndo ko mi neli on e ɓaawo mbuudi e bonfo e pade, on ɗakkiroyano ton godɗun?»

Be jaabitii: «Hay huunde.»

³⁶ O wi'i be kadi: «Jooni non ko nii: Kala jogiɗo mbuudi yo yettu, wano non kadi on mo no mari bonfo yo yettu, awa kadi mo maraa kaafa e mon yo yeeyitu waramba mun on sooda.

³⁷ Awa mi andinii on, bee ko windii fii an kon laatoo, wonde: <O wattidete e wadoobe bone ben.>^e Wano non kadi, kala ko windanoo fii an kon ko e laataade woni.»

³⁸ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, e hino ɗoo kaafaaje ɗiɗi.»

O wi'i be: «Awa yonii.»

*Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee ɗon Jatsaymaani
(Mat. 26.36-46; Mrk. 14.32-42)*

³⁹ Ontuma o yalti o yahi ka Fello *Zaytuuni wano o woowiri non. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo.

⁴⁰ Bay be hewtii e nden nokkuure, o wi'i be: «Toree Alla fii wota on naatu e jarrabi.»

⁴¹ Onsay o wofɗitori be yeru bugannde hayre, o jiccii o torii,

⁴² o wi'i: «Baaba an, si hiɗa faalaa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on waɗu, kono yo faale maa on waɗu.»

⁴³ Onsay malaa'ikaajo iwri ka kammu, ari e makko no tiidina mo.

⁴⁴ Bay sonjaa wonkii hebii mo, o furti toragol. Onsay lakkere makko nden wa'i wa cinte yiiyan ɗe no sinta e leydi.

⁴⁵ Bay o gaynii toragol, o immii o yahi ka taalibaabe makko ben woni ton, o tawi hiibe ɗaani sabu annde nde be wondi nden.

e 22:37 22.37 Isa. 53.12

⁴⁶ Onsay o wi'i be: «Ko fii hondun daanantodon? Immee torodon fii wota on naatu e jarrabi.»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri jamaa yimbe hewtii. Tawi ko oo wi'eteedo Yudaasi tawdaado e sappoo e didoobe ben ardi ben. On badii Iisaa fii lunnagol mo.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Yudaasi, hara ko lunnagol janfortaa Bii-Aaden on?»

⁴⁹ Bay wondibbe Iisaa ben sogitike ko saatii wadude kon, onsay be wi'i: «Koohojo, hara yo men huutor kaafaaje amen den?»

⁵⁰ Tun goddo e mabbe soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru naamuru ndun.

⁵¹ Kono Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hattinee doo!» Onsay o meemi nowru on ndun, ndu wattii.

⁵² Iisaa wi'i ben arbe hendagol mo kadi, dun ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e hooreebe aynoobe juulirde mawnde nden e mawbe ben: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi wa si ko ngujjo arandon.

⁵³ Hara-le pande woo mido wondi e mon ka juulirde mawnde, kono on fawaali juude e an. Kono doo ko saa'i mon nii, e saa'i mbawdi nibe den.»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁵⁴ Bay wonii be nangii Iisaa, be nabi mo ka galle yottinoowo mawdo sadaka on. Petruusu iwtiri baawo mabbe ka wodditii.

⁵⁵ Onsay be hubbi yiite ka hakkunde tande, be joodii. Petruusu kadi ari joododi e mabbe.

⁵⁶ No debbo kurkaadujo goo yiirunoo mo kanko Petruusu himo joodii ka binde yiite, kanko debbo on o tenyini mo, o wi'i: «Oo doo ko wondiddo Iisaa!»

⁵⁷ Kono kanko Petruusu o yeddi, o wi'i: «Hey ko an yo debbo, min mi andaa oo.»

⁵⁸ Bay nettii seeda, goddo goo kadi yi'i mo, wi'i: «An ko a tawdaado e mabbe.»

Petruusu wi'i ondon kadi: «Mi tawdaaka e mabbe!»

⁵⁹ Bay wonii embere saa'i gooto feyyii, goddo goo kadi catii, wi'i: «Pellet, oo ko wondiddo makko nii, ko fii oo ko mo Jaliilu.»

⁶⁰ Petruusu jaabii ondon kadi, wi'i: «An mi andaa ko hondun wondaa wowlude!» Wa fewndo o wowlata dun, ndontoori ndin yoggi.

⁶¹ Onsay Koohojo on yeyyitii, cikki gite mun den e Petruusu. Tun Petruusu anditi fii ko Koohojo on wowlannoo mo kon wondema: «Ado ndonto yoggude hande, haray a yeddi fii an haa timmii laabi tati!»

⁶² Onsay Petruusu yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

⁶³ Tawi yimbe joginoobe Iisaa ben no jalaynoo mo luuboo,

⁶⁴ awa kadi be buumayno mo yeeso ngon, be wi'a: «Hotto ko hombo luubi-maa!»

⁶⁵ E hoore dun be kongayno mo, be hoyna.

Fii no Iisaa Nabiraa Yeeso Mawbe Jamaa on

(Mat. 26.59-68; Mrk. 14.55-64; Yhn. 18.19-24)

⁶⁶ Bay weetii, mawbe jamaa on, dun ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, mottondiri. Be addi Iisaa ka yeeso dental mabbe,

- 67 Be wi'i mo: «Si tawii ko an woni *Almasiihu on, wowlan men.»
 Iisaa jaabii be, wi'i: «Si mi haalanii on, on hoolotaako,
 68 awa kadi si mi landike on, on jaabotaako lan.
 69 Kono gila jooni Bii-Aaden on joodoto ka sengo jaamo Allaahu on, on Jom Bawgal.»
 70 Be fow be wi'i: «Kere ko an woni *Bidfo Alla on?»
 Ontuma o wi'i be: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi d'un.»
 71 Onsay be wi'i: «Ko seedee hombo faaladen kadi? Kanko tigi o wowlii, en nanii!»

23

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Lambe Diiwe den (Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Yhn. 18.28-40)

- 1 Onsay dental ngal fow immii nabi Iisaa ka Pilaatu.
 2 Be woni e toopugol mo, wi'a: «Men taw oo no murtinde jamaa men on hada be yobugol lando mawdo Roomu on sagalle. Awa kadi himo wi'itii *Almasiihu, d'un ko lando.»
 3 Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»
 Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko wano wi'irdaa non.»
 4 Onsay Pilaatu wi'i hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jamaa on: «Mi yi'aali hujja woo ko oo nedfo jogoree!»
 5 Kono be catii e d'un, be wi'i: «Himo lowirde jamaa on jannugol be. O fudfii gila ka diiwal Jaliilu, o rewi e diiwal Yahuuda ngal fow haa o hewtii doo jooni.»
 6 Bay Pilaatu nanii d'un, o landii si oo nedfo ko mo Jaliilu.
 7 Bay kanko Pilaatu o andii wonde Iisaa ko e laamateeri *Heroodu ndin jeyaa, o feyyini mo ka Heroodu. Tawi e den balde don, on no Yerusalaam.
 8 Bay Heroodu yi'ii Iisaa, d'un weltini mo fota. Tawi gila neebi himo faalanoo mo yi'ude sabu ko o nanaynoo no wowlee fii makko kon. Awa kadi himo faalanoo yi'ude himo wada kaawakeeji moyyi goo.
 9 O landii mo haa juuti, kono Iisaa jaabaaki mo fus.
 10 Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e jannoobe fii Sariya on ben no don, ben no toopa mo toope sattude.
 11 Heroodu e suufaabe mun ben kadi jali mo aybini. Onsay o borni mo dolokke fotudo, o nattani mo Pilaatu.
 12 Nden pande tigi Pilaatu e Heroodu ben ayrunoobe welditi.
 13 Ontuma Pilaatu nodditi hooreebe yottinoobe sadaka ben e yeesoobe ben wondude e jamaa on,
 14 o wi'i be: «On addanii lan oo nedfo, on wi'ii ko kanko woni murtinde jamaa on. E hino mi landike mo e tawnde mon, mi yi'aali dalil woo e hoore oo nedfo ko toopiron mo.
 15 Awa Heroodu kadi-le wano non, ko fii o artiranii en mo. Awa-le oo nedfo wadaa hay huunde ko foddi e wareede.
 16 Jooni mi donkinay mo, mi accita.»
 17 Tawi no farlii mo kanko Pilaatu, juldeere bee accitangol be nangaado goo.
 18 Onsay be fow be sonki, be wi'i: «Waree oo doo! Accitanon men Barabaasi!» (
 19 Tawi on-le ko sokiraa, ko sabu gere no wadunoo ka saare e waru hoore.)
 20 Pilaatu yewti be fahin, bay hari no e fondo makko accitugol Iisaa.
 21 Kono hiibe sonkaynoo, wi'a: «Fempee mo! Fempee mo!»

²² Pilaatu wi'i be tammun: «Hara ko hondun oo bonni? Min mi yi'aali dalil woo ko oo wariree. Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

²³ Kono be catii e dun e hoore sonko njano, hibe toroo yo o fempe. Ngon sonko mabbe fooli mo kanko Pilaatu.

²⁴ Pilaatu jabani be faale mabbe on.

²⁵ O acciti on mo be torii mo fii mun, dun ko oo sokiranoodo fii gere e waru hoore, o wadi Iisaa faale mabbe on.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Yhn. 19.17-27)

²⁶ Fewndo be nabaynoo Iisaa fii warugol mo, be hendii goddo mo Sirenii iwaynoodo ngesa, on no wi'ee Sim'uunu. Be rondi mo *leggal altindiraangal ngal, o iwtiri baawo Iisaa.

²⁷ Tawi jamaa moolanaado no iwtiri baawo makko wondude e rewbe, ben no wulla fesa fii makko kanko Iisaa.

²⁸ Onsay Iisaa fewtiti be, wi'i: «Ko onon yo rewbe Yerusalaam, wota on wullu fii an, kono wullee fii mon e fii bibbe mon ben.

²⁹ Ko fii jalaade no aroya ka wi'oytee: «Maloore wonanii ben be jiidotaako e ben be hebaali bibbe e ben be muyninaali!»

³⁰ Onsay yimbe ben wi'oyay: «Pelle yanee e hoore amen! Cehe suumee men!»

³¹ Hara si ledde kecce den warraama nii, haray ko honno yorde den warroytee?»

³² Tawi bonbe dido no nabideede e Iisaa fii waridoyegol e makko.

³³ Bay be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Laalagal Hoore, be femp mo don wondude e ben bonbe dido, goddo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko.

³⁴ Onsay Iisaa wi'i: «Baaba an, yaafu bee, ko fii be andaa koo ko be woni wadude.» Onsay ben suufaabe sendiri concu makko din urba^f.

³⁵ Tawi yimbe ben no darii don no ndaara. Yeesoobe ben kapun no awmotonoo mo, wi'a: «O dandii beya, awa yo o dandu hoore makko kadi si tawii ko kanko woni Almasiihu Alla, Subaado on!»

³⁶ Suufaabe ben kapun kadi no jalaynoo mo, be badii bannangol mo ndiyan lammudan,

³⁷ hibe wi'a: «Si tawii ko an woni Lando Yahuudiyanke'en, dandito an tigi!»

³⁸ Tawi no windii dow makko wonde: «Oo doo ko Lando Yahuudiyanke'en nii.»

³⁹ Tawi bondo mo o fempidaa wengaa goo no hoyaynoo mo, wi'a: «Wonaa an woni Almasiihu on? Awa dandu goy hoore maa, dandaa men menen kadi!»

⁴⁰ Kono dimmo makko on feli mo, wi'i: «An a hulataa Alla? An oo yagginiraado wa makko,

⁴¹ enen dido-le hiden foddi e dun, ko fii ko kuude men hettuden. Kono oo doo wadaali hay fus ko boni.»

⁴² Onsay o wi'iti kadi: «Iisaa, anditoyee fii an tuma artoydon ka laamu mon.»

⁴³ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi holnii ma wondema hande tigi a wonday e an ka aljanna.»

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Yhn. 19.25-30)

⁴⁴ Bay wonii naange e hoore, niwre wadfi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa.

⁴⁵ Naange ngen wepi, *wirngallo hormorde nden ka *juulirde mawnde feeri e hakkunde.

⁴⁶ Iisaa ewnii ko tiidfi, o wi'i: «Baaba an, mi wattii ruuhu an on e juude maa.» No o gaynirnoo wi'ude dfun, o timmi.

⁴⁷ Bay hooreejo suufaabe ben yi'ii kon ko wadfi d'on, o mawnini Alla, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo nedfo ko feewudo.»

⁴⁸ Bay jamaa arnoobe yi'ugol ko wadaynoo don kon yi'ii d'un, be yiltitii hibe tappitoo e berde.

⁴⁹ Tawi kala andunooobe mo kanko Iisaa, wondude e rewbe iwtirnoobe baawo makko ben gila Jaliilu, no darii ka wodfditii, no ndaara kon ko woni wadude.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mat. 27.57-61; Mrk. 15.42-47; Yhn. 19.38-42)

⁵⁰ Tawi nedfo moyyo feewudo wi'eteedo Yuusufu no tawanoo e ngal dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben,

⁵¹ on kapun jabaano taweede e fewjoore mabbe nden e den kuude mabbe. Hari on ko jeyaado e ndee saare Yahuudiyankeebe wi'eteende Raamati, tawi on ko *laamu Alla ngun tijjii.

⁵² On yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on.

⁵³ Bawto d'un, o yahi, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasange, o belnoyi mo e qaburu asaado e feto, mo hari hay gooto surraaka e mun.

⁵⁴ Dun hawri jande hebulanagol *jalaande fowteteende nden, bay hari nden badike ka naata.

⁵⁵ Rewbe ardunooobe e Iisaa ben gila Jaliilu jokki Yuusufu, be yi'oyi yenaande nden e no furee on belniraa.

⁵⁶ Onsay rewbe ben yiltitii fii moyyinoygol tiiri e angiri. No asewe on naatirnoo, be fowtii wano Sariya on wi'iri non.

24

Fii Wurniteede Iisaa Almasiihu on

(Mat. 28.1-10; Mrk. 16.1-8; Yhn. 20.1-10)

¹ E alat, d'un ko pallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawu bimbi subaka ka yenaande, hibe yoobii tiiri ndi be moyyinnoo.

² Be tawi hayre ombiranoonde yenaande nden tallaama,

³ be naati, kono be tawaali ton furee Iisaa Koohoojo on.

⁴ Wa fewndo ko be miijotoo fii d'un, worbe dido borniibe concu jalbudfi, feepani be.

⁵ Be fow be huli, be ugginii ka leydi. Kono ben worbe dido wi'i be: «Ko fii hondun dabbitanton wurdo on e hakkunde maybe ben?»

⁶ O alaa doo, o immintinaama. Anditee ko o wowlanaynoo on kon fewndo o wonnoo Jaliilu,

⁷ himo wi'aynoo on: «Bee *Bii-Aaden on watee e juude junuubanke'en, o fempee, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.» »

⁸ Tun, ben anditi d'in kongudfi Iisaa Almasiihu on.

⁹ Onsay be iwi ka yenaande don, be yahi yeetoyagol d'un *sahaabaabe ben sappoo e go'o wondude e heddiibe ben fow.

¹⁰ Ben rewbe ko Mariyama Magaduuna e Yuuwanna e Mariyama yumma Yaaquuba wondude e wobbe goo, wowlanoynoo d'un sahaabaabe ben sappoo e go'o.

11 Kono be ronki hoolaade ben rewbe, tawi kongudfi ben dfin no wa'ani be wa fuyanteeji.

12 Kono Petruusu immii dogiri ton. Bay o hewtii, o ugginii ka yenaande, ko kasange on tun o yi'i ton. Onsay o hooti ka makko e hoore himo njaldfi sabu kon ko wadi.

*Fii Taalibaabe ben Didfo ka Laawol Emayuusu
(Mrk. 16.12-13)*

13 Tawi nden pande tigi didfo e mabbe no yahaynoo e hodo no wi'ee Emayuusu woddfitorngo Yerusalaam embere kilomeeterji sappoo e didfi.

14 Tawi ben no yewta fii ko wadunoo kon fow.

15 Wa fewndo ko be yewtata dfun be landondira, Iisaa badii be, o waddi e mabbe laawol.

16 Kono tawi giide mabbe dfen no wirnanaa anditugol mo.

17 Onsay o wi'i be: «Ko kongudfi hondfi wondfon bugondirde e nder nduu yaadu mon?»

Be dartii, be yoomi.

18 Onsay godfo e mabbe wi'eteedo Keleyopaasu jaabii mo, wi'i: «Haray ko an tun woni kodo wondo Yerusalaam mo andaali ko wadi kon e dee balde doo?»

19 Onsay o wi'i be: «Hondun?»

Be wi'i mo: «Koo ko wadi e hoore Iisaa oo jeyaado Naasirata, dfun ko oo annabaajo jom kuugal e kongol yeeso Alla e yeeso jamaa on fow,

20 e ko honno kadi hooreebe *yottinoobe sadaka men ben e hooreebe men ben wattiri mo e juude beya fii yo ben jaawu mo, be fempa mo e leggal, be wara.

21 Meden tanyininoo ko kanko yaltinayno *Banii-Isra'iila'en e njaggu. Kono e nder dfun fow, e hino hebii hande balde tati gila dfun wadi.

22 Awa kadi rewbe wondibbe amen goo njaldinii men fota, nde be dawunoo ka yenaande,

23 be tawaali ton furee makko on. Be ari be wi'i men malaa'ikaabe feepanii be, ben wi'ii be wonde kanko Iisaa himo wuuri.

24 Onsay wondibbe amen goo kadi yahi ka yenaande, be tawaali furee Iisaa on ton, tawi ko no rewbe ben wiirunoo men non tigi woniri!»

25 Onsay kanko Iisaa o wi'i be: «Ko onon yo njofooebe, hidfon nennanii gomdingol kala ko annabaabe ben *hiitinoo kon!

26 Hara haananaa *Almasiihu on ka o tampira nii ado o naatude ka mangural makko?»

27 Onsay o nangi sifanagol be ko windii fii makko kon fow ka defte, gila e Muusaa e beya annabaabe fow.

28 Bay wonii be badike hodo ngo be yahaynoo e mun ngon, o faaminani be wonde ko toonin ton o sutii.

29 Kono be jeeji mo, be wi'i: «Wonen, ko fii naange ngen yoroyii, nibbay woni.» Onsay o naatidi e mabbe.

30 Fewndo o joododi e mabbe fii jaamugol, o yetti bireedi on, o du'ii, o tayiti, o jonni be.

31 Tun, giide mabbe dfen udditii, be anditi mo, onsay o majjitori be.

32 Be woni e wi'indirgol: «Hinaa berde men dfen no amaynoo weltaare fewndo ko o yewtata en ka laawol, o sifanoo en ko windii kon ka defte?»

33 Be immii kisan, be yilitii Yerusalaam, be ari be tawi sahaabaabe ben sappoo e go'o e wondibbe mun ben no mottondiri dfon.

³⁴ Tawi ben wonnoobe don no wi'a: «Ka haqiiqa, Koohoojo on immintinaama, o feepanii Sim'uunu!»^g

³⁵ Onsay beya d'ido kadi sifanii be ko be yi'i kon ka laawol e ko honno be anditiri mo ka sendo bireedi.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben

(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Yhn. 20.19-23)

³⁶ Wa fewndo ko be yewtaynoo d'un, kanko tigi o ari hakkunde mabbe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

³⁷ Tun be denyii, be huli, be sikki ko mbeelu be yi'i.

³⁸ Kono o wi'i be: «Ko hondun jibidon? Ko fii hondun kadi ndee sikkitaare wonani ka berde mon?»

³⁹ Ndaaree dee juude an e dee koyde an. Ko min tigi nii! Meemee lan, ndaaron, ko fii mbeelu alaa teewu, alaa yi'e, on yi'ii-le min mido mari.»

⁴⁰ Bay wonii o wi'ii d'un, onsay o holli be juude makko den e koyde makko den.

⁴¹ Bay tawii e nder weltaare mabbe nden haa jooni be hoolaaki, hibe e nder njalaw, onsay o wi'i be: «Hara hidon mari d'oo god'dun ko naametee?»

⁴² Onsay be bannani mo huntere lingii sa'aangii.

⁴³ O yetti ngii, o nafii yeeso mabbe.

⁴⁴ Onsay o wi'i be: «Ko d'undoo mi wowlannoo on fewndo mi wondunoo e mon, wonde bee ko windii fii an kon fow ka Sariya Muusaa e ka Zabuura e ka defte beya annabaabe laatoo.»

⁴⁵ Ontuma o udditani be hakkille mabbe den fii no be faamira defte den.

⁴⁶ O wi'i be kadi: «Ko d'undoo windii wondema Almasiihu on tampay, o immintinee e hakkunde maybe ben ka pallal tammal.

⁴⁷ Awa kadi leyyi din fow waajete e innde makko gila Yerusalaam fii yo be tuubu, be yaafanee junuubaaji mabbe din.

⁴⁸ Ko onon woni seedeefe d'un ben.

⁴⁹ Jooni non mi addanoyay on ko Baaba an fodunoo kon. Kono onon luttee ka nder saare, haa tuma yedafon bawgal iwrayngal ka dow ngal.»

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

(Mrk. 16.19-20; Sah. 1.9-11)

⁵⁰ Bawto d'un Iisaa nawri be telen *Betanii, o fonti juude makko den, o du'anii be.

⁵¹ Wa fewndo ko o du'antoo be, o acci be don, o yentinaa ka kammu.

⁵² Bay kambe be sujjanii mo, be yilitii Yerusalaam e hoore welo-welo mawngo.

⁵³ Onsay be tabiti ka *juulirde mawnde, hibe mawnina Alla.

NO YUUHANNA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Fii Daaluyee on e Ngurndan ɗan

¹ Ka fudfoode, hari Daaluyee on no woodi, tawi Daaluyee on no wondi e Alla, tawi kadi Daaluyee on ko Alla,

² tawi himo wondi e Alla ka fudfoode.

³ Ko rewruude e Daaluyee on Alla tagiri kala huunde, hay huunde e ko tagaa kon alaa ko tagaa e baawo makko.

⁴ Awa kadi ko e makko ngurndan ɗan woni. Ko ɗan ngurndan kadi woni ndaygu yimbe ben.

⁵ Ndaygu ngun jalbi ka nder niɓe, laatii niɓe ɗen foolaali ngu.

⁶ Woodii nedɗo mo Allaahu on nuli no wi'ee Yaayaa.

⁷ On ardi wa seedee fii seeditanagol ndaygu ngun, fii yo fow gomɗinir sabu makko.

⁸ Hinaa non kanko woni ndaygu ngun, kono ko o ardi ko fii seeditanagol ndaygu ngun,

⁹ ɗun ko nguu ndaygu haqiiqawu arngu e oo aduna, ndayginayngu kala nedɗo.

¹⁰ Hari daaluyee on no e oo aduna, awa kadi aduna on ko e makko tagiraa, kono aduna on andaali mo.

¹¹ O arii ka makko, kono ɓe makko ɓen jabbaaki mo.

¹² Kono kala jabɓiibe mo, gomɗini innde makko nden, ko ɓen o newnani wonugol ɓiɓɓe Alla.

¹³ Dun ko ɓen heɓaabe immorde e Alla, hara hinaa immorde e yiiyan maa e mbeleede ɓandu maa e faale nedɗanke.

¹⁴ Daaluyee on wonti nedɗo, o hodi hakkunde men, ɗun ko on heewuɗo moyyere e goonga. Awa-le en punnike mangu makko ngun, ngun mangu ngu Biɗɗo bajjo on hebi e Baabaajo on.

¹⁵ Yaayaa seeditanii mo, ewnii, o wi'i: «Ko oo mi wowlunoo fii mun, mi wi'i: «Araynooɗo baawo an on ko ɓurɗo lan mawnude, ko fii hari himo woodaa ko adii lan!» »

¹⁶ Awa en fow en heɓii moyyere e hoore moyyere immorde e ko woni e makko kon fow.

¹⁷ Ko fii Sariya on ko e Muusaa ardi, kono sulfu on e goonga on ko e Iisaa Almasiihu on ardi.

¹⁸ Haa hande hay gooto yi'aali Alla. Kono Bajjo on, on wondo Alla, wondudo e Baabaajo on, on ɓanginanii en fii makko.

Fii Seeditoore Yaayaa nden

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Luk. 3.15-17)

¹⁹ E hino seeditoore Yaayaa nden, fewndo ko hooreeɓe *Yahuudiyankeeɓe ɓen Yerusalaam immiini *yottinoobe sadaka ɓen e Lewiyankeeɓe ɓen fii landagol mo, ɓe wi'i: «An ko a hombo nii?».

²⁰ O qirritii e hoore o yeddaali, o wi'i: «Wonaa min woni *Almasiihu on.»

²¹ Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko a hombo non? Kaa ko an woni liliya?»

O jaabii ɓe, o wi'i: «Hinaa mi on.»

Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko an woni Annabaajo on?»

Dun kadi o jaabii: «Oo'o.»

²² Onsay ɓe wi'i mo: «E hara ko a hombo non fii yo men jaabitoyo nulɓe men ɓen? Ko hondun wi'itidaa an tigi?»

²³ O jaabori be wano annabi *Isaaya wiirunoo non, o wi'i: «Ko min woni hawa ewnotoofdo ka wulaa on, wi'a: <Fewnee laawol Joomiraado on!> » a

²⁴ Tawi ben imminanoobe ko ka *Fariisiyaabe ben iwri.

²⁵ Onsay be landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun non *lootantaa maande tuubuubuyee, si tawii wonaa an woni Almasiihu on maa Iiliya maa Annabaajo on?»

²⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min ko ndiyan mi woni *lootirde maande tuubuubuyee. Kono godfo no e hakkunde mon mo on andaa,

²⁷ wondo arude baawo an, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!»

²⁸ Dun ko *Betanii funnaange Yurdayniwol wadi, ka Yaayaa lootaynoo maande tuubuubuyee don.

Fii Baalun Alla kun

²⁹ Bimbi nden pande, Yaayaa haccii ka Iisaa arata e makko, o ewnii, o wi'i: «E hino *Baalun Alla booraykun junuubi aduna on kun.

³⁰ Ko oo woni mo mi wowlannoo on fii mun fewndo ko mi wi'i: Godfo aroyay baawo an, on ko Burdo lan mawnude, ko fii hari himo woodanoo ko adii lan.

³¹ Min hari mi andaa mo, kono ko fii banginangol jamaa *Isra'iila on fii makko wadi si mi ari lootirgol ndiyan.»

³² Kanko Yaayaa o seeditii kadi dundoo, o wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu Allaahu on no iwra ka kammu tippora wa gabooru, wona e hoore makko.

³³ Kono min hari mi andaa mo, kono Nuludo lan yo mi lootir ndiyan on daalanii lan: <On mo yi'udaa Ruuhu an on no tippoo wona e mun woo, haray on ko *Ruuhu Seniido on lootirta.>

³⁴ Min non mi yi'ii, mi seeditike kadi, ko on woni *Bidfo Alla on.»

Fii no Iisaa Fudfori Hebirde Taalibaabe

³⁵ Bimbi nden pande kadi tawi Yaayaa no don, himo wondi e taalibaabe makko dido.

³⁶ O yi'i ka Iisaa feyyata, o wi'i: «E hino Baalun Alla kun!»

³⁷ Ben taalibaabe makko dido nani din kongudi makko, jokki Iisaa.

³⁸ Onsay Iisaa yeyyitii, o tawi hibe jokki mo, o wi'i be: «Ko hondun dabboton?»

Ben kadi jaabii: «Rabbi*», (don no firi <Karamoko'en>) «ko honto hofudon?»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Aree yi'on.»

Be yahi, be yi'i ka o hodi. Nden pande be woni takko makko don, tawi ko wa ka alansaraa.

⁴⁰ Tawi oo wi'eteedo Andaraawu, don ko oo musidfo Sim'uunu Petruusu, ko o godfo e ben dido nanube kongudi Yaayaa din e jokkuba Iisaa ben.

⁴¹ Kanko Andaraawu o adii yiidude e Sim'uunu neene-gooto makko on, o wi'i mo: «Men yi'oyii Almasiihu on.» (Dun no firi «Todfaado on.»)

⁴² Onsay o addi mo e Iisaa. Iisaa ndaari mo, wi'i: «Ko an woni Sim'uunu mo Yuunusa, jooni ko Petruusu noddetefaa.» (Ko woni firo don ko «fetere.»)

Fii no Iisaa Noddiri Filiipu e Natanayiila

⁴³ Bimbi nden pande, tawi kanko Iisaa himo faalaa yahude Jaliilu, o tawoyi Filiipu, o wi'i mo: «Jokkan.»

⁴⁴ Tawi Filiipu ko mo Bayti-Sa'iida ka saare oo wi'eteedo Andaraawu e Petruusu.

⁴⁵ Onsay Filiipu tawoyi oo wi'eteedo Natanayiila, o wi'i mo: «Men yi'ii on mo fii mun windii ka Sariya Muusaa e ka defte annabaabe ben, d'un ko Iisaa oo jeyaado Naasirata, bidfo Yuusufu.»

⁴⁶ Onsay Natanayiila wi'i mo: «Hara huunde moyyere no waawi yaltude Naasirata?»

Filiipu jaabii mo wi'i: «Aru ndaaraa!»

⁴⁷ Bay Iisaa yi'ii Natanayiila no ara e makko, o sifii fii makko, o wi'i: «E hino Isra'iilayankeejo haqiiqaajo mo aldaa e yoyre.»

⁴⁸ Kanko Natanayiila o jaabii: «Ko honno andirdaa mi?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ado Filiipu noddude ma, fewndo ko wonnodaa ka ley yibbehi, hari mi yi'ii ma.»

⁴⁹ Natanayiila wi'i: «Karamoko'en, ko onon woni Bidfo Alla on e Lando Isra'iila on!»

⁵⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii mi wi'ii mi yi'ii ma ka ley yibbehi gomdinirdaa? A yi'ay ko buri d'undoo mawnude.

⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on yi'ay kammu ngun no udditii, malaa'ikaabe Alla ben no wada yawa jippoo e hoore *Bii-Aaden on.»

2

Fii no Iisaa Wayliri Ndiyan dan Njaram Wiiju

¹ Balde tati bawto d'un, peera wadi ka wi'etee Kanaa, d'un ko e nder Jaliilu. Tawi yumma Iisaa no ton.

² Iisaa e taalibaabe mun ben kadi saatinaa e on peera.

³ Bay njaram *wiiju dan lellii, yumma makko kanko Iisaa wi'i mo: «Njaram dan lellirii be.»

⁴ Onsay Iisaa jaabii yumma mun, wi'i: «Neene, ko hondun faalanadon mi? Ko fii saa'i an on hewtaali taho!»

⁵ Yumma makko wi'i kurkaadi din: «Wadfee kala ko o wi'i on.»

⁶ Tawi no don loode kaaye jeegoo ebbanaade fii ka Yahuudiyankeebe ben salligoo, tawi nde bee e majje no wada embere liitir teemedere.

⁷ Iisaa wi'i be yo be hebbin den loode ndiyan, kambe kadi be loowi e majje haa de heewi.

⁸ Onsay o wi'i be yo be pedu, be nabana ardotoodo fii paameteji on. Be pedi, be nabani mo.

⁹ Ardotoodo fii paameteji on kadi mettii dan ndiyan waylaadan njaram wiiju. Tawi o andaa ko honto dan njaram iwi, kono tawi kurkaaduube yoogube ndiyan dan ben kanun no andi. Onsay o noddi wondo tiggude on,

¹⁰ o wi'i mo: «Mo kala ko njaram moyyan dan adotoo yedude, si yedoya jaasudan dan, tuma yaraa moyya. Kono an, hidfa mari njaram moyyan dan haa jooni!»

¹¹ Ko ndee maande hawniinde o attii wadude kanko Iisaa, d'un ko ka wi'etee don Kanaa e nder diiwal Jaliilu wadi. Ko nii o banginiri darja makko on, taalibaabe makko ben kadi gomdini mo.

Fii no Iisaa Radori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48)

¹² Ko bawto d'un, o yaadi e yumma makko e neene-gotoobe makko ben e taalibaabe makko ben Kafernahuum. Be weeri don balde seeda.

¹³ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe ben, d'un ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Onsay Iisaa yahi *Yerusalaam. b

14 O tawi yeeyoobe na'i e baali e gabooji e wad'oobe sensa-sensita no joodfii ka dingiral *juulirde mawnde.

15 Onsay o moyyini paatawol boggi, o radfii be fow ka dingiral juulirde mawnde wondude e baali dfin e na'i dfin, o saakiti kaalisiji wadaynoobe sensa-sensita ben, o libi taabe den.

16 O wi'i yeeyaynoobe gabooji ben: «Ittee du'un doo! Wota on wadu suudu Baaba an ndun suudu yeeyirdu!»

17 Onsay taalibaafe ben anditi wonde dundoo no windinoo: «Giggol ngol mi joganii suudu maa ndun no e an wa yiite wonge lan naamude.»^C

18 Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben yetti haala kan wi'i mo: «Ko maande hawniinde honde waawudaa men hollude fii bangingol hid'a gasa warrude nii?»

19 Iisaa jaabii be, wi'i: «Lancee ndee juulirde, mi immintinay nde e nder balde tati!»

20 Onsay kambe Yahuudiyankeebe ben be wi'i: «E nder duubi cappande nay e jeegoo ndee juulirde no darneede, an non a immintinay nde e nder balde tati?»

21 Kono tawi kanko juulirde nde o wonnoo wowlude fii mun nden, ko bandu makko ndun.

22 Bay wonoyii non o immintinaama e hakkunde maybe ben, taalibaafe makko ben anditoyi wonde hari o wi'uno dfin, onsay be gomdini bindi dfin e ngol kongol ngol Iisaa wi'unoo.

23 E nder ko Iisaa wonnoo Yerusalaam kon, dfin ko ka Juldeere Yawtaneede, buy gomdini innde makko nden sabu maandeeji hawniidi di o wadaynoo dfin.

24 Kono Iisaa hoolanooki be, ko fii hari himo andunoo yimbe ben fow,

25 awa kadi o hatonjinaa e humpiteede fii yimbe ben, ko fii himo andunoo ko woni ka nder bernde neddanke.

3

Fii Yewtere nden hakkunde Iisaa e Nikodiyuusu

1 Tawi no e hakkunde fedde *Fariisiyaafe ben hooreejo Yahuudiyankeebe no wi'ee Nikodiyuusu.

2 On ari jemma takko Iisaa, o wi'i: «Karamoko'en, meden andi ko a jannoowo iwrufo ka Alla, ko fii hay gooto waawataa wadude d'ii maandeeji hawniidi di wond'aa e wadude, si tawii Alla aldaa e ontigi.»

3 Onsay Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nedfo jibintinaaka, o waawataa yi'ude *laamu Alla ngun.»

4 Nikodiyuusu kadi jaabii, wi'i: «Ko honno godfo waawetee jibintinireede e nder nayeewu mun? E hara himo waawa naatitute kadi ka dimdimol neene makko, o jibintinee?»

5 Iisaa jaabii kadi fahin, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nedfo jibiniraaka ndiyan e Ruuhu Alla on, haray o waawataa naatude ka laamu Alla.

6 Ko jibiniraa bandu kon ko bandu, ko jibiniraa kadi Ruuhu Alla on kon ko ruuhu.

7 Wota a nald'u fii mi wi'ii ma bee jibintinedon kesun.

8 Ko fii hendu ndun no wifirde ka faaliraa woo, hid'a nanude hawa kan, kono a andaa ko honto ndu iwri maa ko honto ndu fewri. Ko nii kadi fii kala hebiraado Ruuhu Alla on.»

9 Nikodiyuusu yettiti haala kan kadi, wi'i: «Dun ko honno gasirta wonirde?»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Ko a jannoowo *Isra'ilayankeebe ben e a andaa dfun?

¹¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ko ko men andi men wowlata, awa kadi ko ko men yi'i men seeditotoo, kono onon on jabataa seeditoore amen nden.

¹² Si on gomdinaali fii piiji adunayankeeji di mi yewti on fii mun din, haray ko honno gomdirnirton piiji kammuyankeeji di mi yewtoyta on fii mun din?

¹³ Hay gooto yawaali ka kammu si hinaa Iwrudfo ka kammu on, dfun ko *Bii-Aaden on.

¹⁴ Wano Muusaa townirnoo mboddi ndin non ka wulaa, ko bee Bii-Aaden on kadi towniree non,

¹⁵ fii kala gomdindo mo yo hebu *ngurndan poomayankejan.

¹⁶ «Ko fii hakkee ko Alla yidi aduna on, o yedii mo Bidfo makko bajjo on, fii kala gomdindo mo wota halko, kono yo ontigi hebu ngurndan poomayankejan.

¹⁷ Ko fii Allaahu on addaali Bidfo makko on e oo aduna fii jaawugol aduna on, kono ko fii yo aduna on dandire sabu makko.

¹⁸ On gomdindo mo jaawetaake, kono on mo gomdinaali mo jaawaama wuren, bayru o gomdinaali innde Bidfo Bajjo Alla on.

¹⁹ Awa e hino jaawoore nden: ndaygu ngun arii ka aduna, kono yimbe ben yidii niwre nden buri ndaygu ngun, bay kuude mabbe den ko bonde.

²⁰ Ko fii kala wadoowo bone haray no ani ndaygu ngun, ontigi arataa ka ndaygu fii wota kuude makko den feenu.

²¹ Kono on huutoroowo goonga on aray ka ndaygu fii yo weebite wonde kuude makko den ko e Alla huuwiraa.»

Fii Seeditoore Yaayaa Dimmere nden

²² Bawto dfun Iisaa e taalibaabe mun ben yahi e ngal diiwal *Yahuuda. O pallidi e mabbe don, tawi himo *loota maande kisiyee.

²³ Tawi Yaayaa kadi no *lootude maande tuubuubuyee ka wi'etee don Enuuna, dfun ko takko Saliima, bay tawi ndiyan buy no don. Yimbe no yahaynoo don fii yo o lootu be,

²⁴ ko fii tawi Yaayaa wadaaka taho e kaso.

²⁵ Kono yeddondiral immii hakkunde taalibaabe Yaayaa ben e Yahu-udiyankejo goo e telen-ma labbinegol ngol.

²⁶ Ben badii Yaayaa, be wi'i mo: «Karamoko'en, mo wondunodaa on gada Yurdayniwol, dfun ko on mo seeditidfaa fii mun, himo lootude yimbe ben, awa kadi fow no jaarude e makko!»

²⁷ Onsay Yaayaa jaabii be, wi'i: «Nedfo ko ko okkaa ka kammu kon tun waawi hendaade.

²⁸ Onon tigi ko on seedeebe an wonde mi wi'ii hinaa min woni *Almasiihu on, kono ko mi imminaado yeeso makko.

²⁹ Ko hombo jeyi jomba? Ko jombudfo mo on. Ko wonani njaatigi jom-jomba ko daragol takko makko, hedfoo mo, nana hito makko, heewa weltaare, nden weltaare an-le timmii.

³⁰ Bee on beydoo, min mi duytoo.

³¹ Ko fii on Iwrudfo dow no e hoore fow. On mo ka leydi ko mo ka leydi, o wowliray kadi wa mo ka leydi. Kono Iwrudfo ka kammu on no e hoore fow.

³² On non no seeditaade ko yi'i kon e ko nani kon, kono hay gooto jabataa nden seeditoore makko.

³³ Kala on jabufo nden seeditoore makko, haray ɓanginii wonde Alla ko goonga.

³⁴ Ko fii on mo Allaahu on nuli, ko daaluyeeji Alla ɗin o wowlata. Ko fii Allaahu on yefay mo Ruuhu mun on no heewiri.

³⁵ Baabaajo on no yidi Bidfo on, awa kadi o wattii fow e juude makko.

³⁶ Kala gomɗindo Bidfo on, haray no mari ngurndan poomayankejan, kono on mo halfinaaki e Bidfo on yi'ataa ngurndan, ko fii tikkere Alla nden wonay e hoore makko.

4

Fii no Iisaa Yewtidiri e Debbo Samariyankeejo on

¹ Fariisiyaabe* ɓen nani wonde Iisaa no ɓurude Yaayaa hebude taal-ibaaɓe, o loota ɓe,

² (kono tawi wonaa kanko Iisaa tigi wonnoo lootude, kono ko taalibaaɓe makko ɓen wonnoo lootude).

³ Bay Iisaa humpitike ɗun, o iwi ka diiwal Yahuuda ɗon, o yiltitii ka diiwal Jaliilu.

⁴ Tawi-le bee o tayitoya *Samariiya.

⁵ E nder ɗun, o hewti e saare jeyaande e Samariiya no wi'ee Sikaara e binde ngesa mba Yaaquuba okkunoo bidfo mun on, ɗun ko Yuusufu.

⁶ Tawi woyndu Yaaquuba ndun no ɗon. Iisaa joodii ka binde woyndu sabu ronkere yaadu ndun, ɗun ko wa tumbere jalorma.

⁷ Debbo Samariyankeejo ari yoogugol ndiyan. Iisaa wi'i mo: «Okkoran mi yara.»

⁸ (Ko fii hari taalibaaɓe makko ɓen no yahi ka saare fii soodugol naametee.)

⁹ On debbo Samariyankeejo wi'i mo: «Ko honno an a Yahuudiyankoojo torortaa mi ko yaraa, mi Samariyankeejo?» (Ko fii huuwondiral alaa hakkunde Yahuudiyankooɓe ɓen e Samariyankeeɓe ɓen.)

¹⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si hiɗa andunoo dokkal Alla ngal e Wi'udɗo ma <okkoran mi yara> on, hanno ko an torotonoo mo ko yaraa, o okkore ndiyan wurnayɗan.»

¹¹ Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, a alaa hay huunde ko yoogiraa, awa-le woyndu ndun no luggi. E hara ko honto hebaynoɗaa non ɗan ndiyan wurnayɗan?»

¹² E hara a ɓuru ɓen amen Yaaquuba mawnude, on okkuɗo men nduu woyndu, kanko tigi o yari e mayru wondude e ɓiɓɓe makko e jawle makko?»

¹³ Iisaa jaabii, wi'i: «Kala yarudɗo ɗan ndiyan ɗondoyte kadi.

¹⁴ On yarudɗo non ndiyan ɗan mi okkorta mo ɗan, ɗondetaake hande kadi. Kono ndiyan ɗan mi okkorta mo ɗan wontay e makko ɓundu ndiyan, ɓuloojan fii yefugol *ngurndan poomayankejan.»

¹⁵ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, okkoran ɗan ndiyan, hara mi ɗondetaake hande kadi, e hara mi artaali ɗoo hande kadi yoogugol.»

¹⁶ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Yahu noddoyaa moodi maa, araa.»

¹⁷ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Mi alaa moodi.»

Iisaa wi'i mo: «A wowlii haqiiqa, ko wi'udaa kon wonde a alaa moodi.

¹⁸ Ko fii a heɓii dewle jowi, awa kadi mo wondudaa on fewndo ɗoo wonaa moodi maa. E ɗun non a wowlii goonga.»

¹⁹ Debbo on wi'i mo: «Koohoojo, mi tawii ko a annabaajo.

²⁰ Menen Samariyankeebe ben, baabiraabe amen ben non rewii Alla e ngoo fello. Kono onon Yahuudiyankéebe ben, hidon wi'i ko Yerusalaam woni nokkuure ka Alla rewetee don.»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Hey ko an yo debbo, hoolo lan, saa'iiji goo no aroya hara hinaa e hoore ngoo fello, hinaa Yerusalaam rewoton Baabaajo on.

²² Ko fii onon hidon rewude ko on andaa, menen meden rewude ko men andi, ko fii kisiyee mo Alla yedata on ko e Yahuudiyankéebe ben ardi.^d

²³ Kono saa'i on no arude, don-le wuren o hewtii, ka rewoobe e haqiiqa ben rewira Baabaajo on Ruuhu e goonga, ko fii ko sifa ben rewiroobe mo non, Baabaajo on woni dabude.

²⁴ Alla ko Ruuhu, bee rewoobe mo ben rewira mo Ruuhu e goonga.»

²⁵ Debbo on wi'i mo kadi: «Mid'o andi wonde *Almasiihu on aroyay, don ko Toddaado on. Nde o aroyi, o yewtay men fow.»

²⁶ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko min oo Wondo ma wowlande nii woni on.»

Fii Misal Yettaangal e Baagol

²⁷ Onsay taalibaabe ben hewti, be njaldi ko o wonnoo e yewtidude e debbo on kon. Kono hay gooto e maabe landaaki mo, wi'i: «Ko hondun faaladaa?» maa «Ko hondun yewtidantaa e makko?».

²⁸ Debbo on kadi acci don loonde nden, o yahi ka saare, o wi'i yimbe ben:

²⁹ «Aree ndaaron neddo wowlando lan kala ko mi wadi. Taw si wonaa kanko woni Almasiihu on?»

³⁰ Onsay ben yalti ka saare, be ari e makko.

³¹ Wa fewndo onsay, tawi taalibaabe ben no jeejude mo, wi'a: «Karamoko'en, nafee!»

³² Kono o jaabii be, o wi'i: «Mid'o mari jaametee ko mi jaama ko on andaa.»

³³ Onsay taalibaabe ben wi'indiri: «E hara ko goddo addani mo ko o jaama?»

³⁴ Iisaa wi'i be kadi: «Neema an on ko wadugol faale Nuludo lan on e timmingol golle makko den.

³⁵ E on wi'aali kadi: «Doo e baagol ngol no heddi lebbi nay?» Hey, mi wi'ii on, bantee gite den, ndaaron gese den, de wojjanii baagol!

³⁶ Jooni wa'oowo on hebay njoddi, o mooba neema fii ngurndan poomayankejan dan, fii yo sankoowo on e wa'oowo on weltodu.

³⁷ Ko fii ngal misal doo ko goonga wonde: «Ko goddo aawata, oya on sonita.»

³⁸ Mi nulli on sonitoygol ko on remaano. Wobbe remiino, ko e nder yangi ben kin naatodon.»

³⁹ Samariyankeebe duudube e nden saare gomdini Iisaa sabu ngol kongol ngol oo debbo seeditanii mo, o wi'i: «O wowlanii lan kala ko mi wadi.»

⁴⁰ Bay Samariyankeebe ben arii e makko, be torii mo wonugol takko maabe, laatii o woni don balde didi.

⁴¹ Gomdinbe ben burti duudude kadi sabu kongol makko ngol,

⁴² tawi hibe wi'a on debbo: «Hinaa sabu kongol maa ngol hande kadi men gomdiniri, kono ko bay menen tigi men hedike mo. Meden andi wonde ko kanko woni Dandoowo aduna on.»

Fii Maande Dimmere Hawniinde Iisaa nden

⁴³ Bay den balde didi feyyii, Iisaa iwi don fii yahugol Jaliilu,

^d 4:22 4.22 Dun no faamora kadi ko Yahuudiyankéebe ben yottini gandal fii kisiyee.

⁴⁴ fii kala o seeditike kanko tigi wonde annabaajo alaa teddungal ka leydi mun.

⁴⁵ Bay wonii o hewtii Jaliilu, be Jaliilu ben jabbi mo, sabu tawde hari be yi'ii ko wadi Yerusalaam kon fow ka fewndo juldeere, bay kambe kadi be yahuno juldeere nden.

⁴⁶ O yiltitii kadi Kanaa, d'un ko e nder Jaliilu, ka o waylunoo ndiyan dan njaram *wiipnu don.

Tawi bid'fo yeesoojo laamateeri ndin, wondo Kafernahuum, no nawni.

⁴⁷ Bay o nanii wonde Iisaa iwii ka diiwal Yahuuda arii Jaliilu, on ari tawi mo, o torii mo yahugol ndikkinoya on bid'fo makko wondo e daande mayde.

⁴⁸ Iisaa wi'i mo: «Onon si on yi'aali maandeeji e kaawakeeji, on gomdintaa few!»

⁴⁹ Kono on yeesoojo laamateeri ndin wi'i mo: «Koohoojo, seenee ado paykun an kun maayude!»

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Yahu, bid'fo maa on ndikkii.»

On ned'fo hoolii kongol ngol Iisaa wi'i mo ngol, o yahi.

⁵¹ E nder ko o yiltitotoo kon, o fotti e kurkaadi makko d'in, ben wi'i mo wonde bid'fo makko on ndikkii.

⁵² O landii be ko e saa'i hombo hayfani paykun kun. Ben jaabii mo: «Ko hanki tumbere palorma nguli bandu kin yalti e makko.»

⁵³ Onsay kanko baabaajo on o anditi ko e on saa'i tigi Iisaa wi'i mo «bid'fo maa on ndikkii.» Onsay o gomdini, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

⁵⁴ Ko ndee maande hawniinde doo woni d'immere nde o wadi bay o iwii ka diiwal Yahuuda, o arii Jaliilu.

5

Fii no Iisaa Selliniri Jukkunnaajo

¹ Bawto d'un, juldeere Yahuudiyankeebe wadi. Iisaa yahi Yerusalaam.

² Tawi beelun no Yerusalaam don ka binde dambugal wi'eteengal Dambugal Baali. Kun beelun no wi'ee e haala Yahuudiyanke Betesada, caaliiji jowi no hundi kun.

³⁻⁴ Nawnuube duuduube no waalii e ley d'in caaliiji, d'un ko gila e bumbe e boofooe e maaya-banduube, ^d

⁵ Tawi god'fo no don, naw'fo gila duubi cappande tati e jeetati.

⁶ Iisaa yi'i on no waalii, o andi on no don gila neebii. Kanko Iisaa o wi'i on: «Hida faalaa hettude cellal?»

⁷ Naw'fo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mi alaa hay gooto ko yollammi ka nder beelun si ndiyan dan memminike. Doo yo wonu mi hewtii, haray god'fo attike lan yollaade.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Immo, yettaa dankun maa kun, yahaa.»

⁹ Don kisan on ned'fo hetti cellal, o yetti dankun makko kun, o woni e jindugol.

Dun hawrondiri e *aseweere, d'un ko *jalaande fowteteende e mun nden.

¹⁰ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'i on sellinaa'fo: «Ko jalaande fowteteende nii! Hande daganaaki ma yettugol danki maa kin!»

^d **5:3-4** 5.4 Bindi goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: *habbiibe memminagol ndiyan beelun kun. Ko fi hari malaa'ikaajo no woowi tippaade e kun beelun e saa'iiji goo, o yeya ndiyan d'an. Kala non on adinoodo yollaade bawto memminagol ndiyan d'an, o ndikkay, d'un non nawnaare nde o wondunoo woo.*

11 Kono o jaabii be, o wi'i: «Ko sellindo lan on wi'immi: <Yettu dankun maa kun, yahaa.> »

12 Onsay ben landii mo: «Ko neddo hombo wi'u-maa: <Yettu, yahaa?>»

13 Kono tawi on sellinaado andaa ko hombo, ko fii hari Iisaa majjitorii mo e hakkunde yimbe wonnoobe e nden nokkuure ben.

14 Bawto d'fun Iisaa tawti mo ka *juulirde mawnde, o wi'i mo: «E hino a hettii cellal. Wota a waditu junuubu hande kadi, fii wota god'dun goo hebe ko furi d'undoo bonde.»

15 Onsay on neddo yiltitii, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben wonde ko Iisaa sellini mo.

Fii hakkunde Bid'fo on e Baabaajo on

16 Ko wadi si hooreebe Yahuudiyankeebe ben cukkii Iisaa, ko sabu tawde o wadii d'fun e aseweere.

17 Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ben an no gollude haa jooni. Min kadi mido gollude.»

18 Sabu d'fun hooreebe Yahuudiyankeebe ben burti d'ab'ude no warira mo, d'fun non hinaa fii tun himo bonni Sariya on e asewe, d'fun ko jalaande fowteteende nden, kono ko fii himo inni kadi Alla ko Ben makko, ko nii o waditori himo fota e Alla.

19 Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Bid'fo on waawataa wadude hay huunde immorde e makko kanko tigi, si hinaa ko o yi'i Baabaajo on no wada kon. E kala ko Baabaajo on wadi, Bid'fo on kadi wadiray wano non.

20 Ko fii Baabaajo on no yidi Bid'fo on, o hollay mo kadi kala ko o wadata. Awa kadi o hollay mo kuude burde dee doo, fii no woniron e nder njalaw.

21 Ko d'fun wadi, wano Baabaajo on immintinirta maybe ben non, o wurnita be, ko wano non kadi Bid'fo on wurnitirta on mo o faalaa wurnitude.

22 Ko wattii e d'fun, Baabaajo on paawataa hay gooto, kono o wattii kala paawoore e juude Bid'fo on,

23 fii yo fow teddin Bid'fo on wano be teddiniri Baabaajo on non. On mo teddinaali Bid'fo on haray teddinaali Baabaajo on, on Nulud'fo mo.

24 «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on hed'ido kongol an ngol, gomdini Nulud'fo lan on, haray on no e *ngurndan poomayankejan. Awa kadi o aretaake e paaweede, ko fii haray o iwii e mayde, o arii e ngurndan.

25 Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, saa'i araynoodo on ko fewndo doo, nde maybe ben nani hawa *Bid'fo Alla on, ben nanube wuura.

26 Ko wano non, nde tawnoo ko Baabaajo on woni bundu ngurndan, ko wano non kadi o yefiri Bid'fo on wonugol bundu ngurndan,

27 o yedi mo kadi bawgal wadugol paawoore nden, bay ko kanko woni *Bii-Aaden on.

28 Wota d'fun njal'din on, ko fii saa'i no arude mo tawata wonbe ka genaale ben fow nanay hawa makko kan, be immitoo.

29 Wadunoobe ko moyyi ben immitoo ummutal ngurndan, wadunoobe ko boni ben immitoo ummutal paawoore.

30 Min non, mi waawataa wadude hay huunde immorde e an min tigi, ko ko mi naniri Alla kon mi paawirta. Naawoore an nden-le ko feewunde, ko fii hinaa faale an on mi woni wadude, kono ko faale Nulud'fo lan on.»

Fii Seeditooje Bid'fo on

31 «Si ko min woni seeditanaade hoore an, haray seeditoore an nden wonaa goonga.

³² Ko godɔo goo seeditanii lan. Midɔo andi non kon ko o seeditii fii an ko goonga.

³³ Onon on nelii wobbe e Yaayaa, o seeditanii goonga on.

³⁴ Min non mi hatonjinaa yo nedɔo seeditano lan. Ko mi wowliri fii seeditoore Yaayaa nden, ko fii yo on dande.

³⁵ Yaayaa hari ko lampu hubbuɔo ndayguɔo, faaladon weltorde ndaygu makko ngun e nder saa'ihun.

³⁶ «Min mido mari seedee burɔo mo Yaayaa on mawnude, ko fii kuude de Baabaajo on jonni lan fii laatingol den, ko den kuude tigi woni seeditanaade lan wonde ko Baabaajo on nuli lan.

³⁷ On non Baabaajo Nuludɔo lan, kanko tigi o seeditike fii an. Haa hande on nanaali hito makko, maa yi'on mbaadi makko,

³⁸ awa kadi daaluyee makko on tabitaa e mon, ko fii on gomɔinaali mo o nuli on.

³⁹ Hidon taskoo bindi ɔin, bay hidon sikka ko kanji hebirton ngurndan poomayankejan, e hin-le ko ɔin seeditii fii an.

⁴⁰ E hara-le on faalaaka arude e an fii hebugol ngurndan ɔan.

⁴¹ «Min-le, mi alaa ɔabbude no yimbe ben mantirammi.

⁴² Kono mido andi on, on joganaaki Alla giggol.

⁴³ Min ko e innde Ben an mi ari, kono on wernaali lan. Kono si godɔo arii e innde mun, on wernay mo.

⁴⁴ Ko honno gomɔinirton onon, si tawii ko mantindirgol yidudon, hara hinaa ɔabbugol mantoore iwrunde ka Allaahu Bajjo on nden?

⁴⁵ «Wota on sikku min mi felay on yeeso Ben an. Ko Muusaa woni feloowo on on, on mo hoolordon.

⁴⁶ Ko fii si on gomɔinno Muusaa, on gomɔinayno lan min kadi, bay himo windi fii an.

⁴⁷ Kono si on gomɔinaa bindi makko ɔin, haray ko honno gomɔinirton konguɔi an ɔin?»

6

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17)

¹ Bawto ɔun Iisaa yahi, wontiri gada *Weendu Jaliilu ndun. (Ndun weendu no wi'ee kadi Tiberiyaada.)

² Tawi jamaa ɔuududɔo no jokki mo sabu maandeeji hawniidi ɔi be yi'aynoo himo wada ɔin e hoore nawnube ben.

³ Kanko Iisaa o yawi ɔon e hoore fello, o joododi ɔon e taalibaabe makko ben.

⁴ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe ben, ɔun ko *Juldeere Yawtaneede nden, ɔadike.

⁵ Onsay Iisaa banti gite ɔen, yi'i on jamaa ɔuududɔo no ara e makko. O wi'i Filiipu: «Ko honto soodeten ɔoo jaametee fii ko bee yimbe jaama?»

⁶ (Ko o wiirunoo ɔun ko fii ndarndagol mo, ko fii hari himo andunoo ko hondun o wadata.)

⁷ Filiipu jaabii mo, wi'i: «Hay *dinaruuji teemedde ɔidi yonataa ko soodee bireedi haa ɔun yona fii yo mo kala hebu seeda!»

⁸ Godɔo e taalibaabe makko ben no wi'ee Andaraawu, ɔun ko oo minjiraawo Sim'uunu Petruusu, wi'i mo:

⁹ «Suka no ɔoo marɔo bireediije jowi e liyyi ɔidi. Kono ko hondun ɔun nafata oo jamaa ɔoo fow?»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i: «Jodfinee yimbe ben.» Tawi hufo buy no e nden nokkuure. Ben joodfii, tawi ko wa be worbe guluuje njowo.

¹¹ Bawto dfun Iisaa yetti bireedi on, o jarni Alla, o senditani wonbe don ben. O wadiri liyyi din kadi wano non haa mo bee hebi yeru faale mun on.

¹² Bay wonii be haarii, o wi'i taalibaabe makko ben: «Moobitee kunte luttude den fii wota hay huunde bonu.»

¹³ Ben hocci de, be hebbini debeeje sappoo e didi ko paamaa luttinaa ko iwi e den bireediije jowi.

¹⁴ Bay ben yimbe yi'ii nden maande hawniinde nde Iisaa wadi, be wi'i: «Ko oo tigi woni Annabaajo haanudo arude ka aduna on!»

¹⁵ Bay Iisaa andii wonde be faandanike yettugol mo lammina, o sortii e hakkunde mabbe, o woni feere ka fello ton.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mat. 14.22-33; Mrk. 6.45-52)

¹⁶ Bay wonii nibbii, taalibaabe makko ben tippori ka weendu.

¹⁷ Be bakii e laakun fii yahugol e ngoya sengo weendu ndun, dfun ko Kafernahuum, tawi niwre nden wadii, be yiitidaali e Iisaa taho.

¹⁸ Onsay hendu dolnundu wifi, ndiyan weendu ndun yeyii.

¹⁹ Bay wonii be awyini laakun kun wa kilomeeterji jowi maa jeegoo, be haccii Iisaa no seppa ara ka hoore ndiyan, himo badaade laakun kun, onsay be huli.

²⁰ Kono Iisaa wi'i be: «Ko min nii! Wota on hulu!»

²¹ Tawi hibe faalaa mo yettude tumba ka nder laakun, tun laakun kun hewti leydi ka be yahaynoo don.

²² Bimbi nden pande, jamaa wonnoofo e ngoya sengo weendu ndun ndaari tawi ko laakun gootun wonnoo don, awa kadi Iisaa bakodaano e taalibaabe mun ben e kun laakun, kono ko taalibaabe ben tun yahi.

²³ Onsay laakoy goo iwroyi Tiberiyaada, be ari e binde ndee nokkuure nde ben paamunoo bireedi e mun bawto Koochojo on jarnude.

²⁴ Bay ben yimbe ndaarii tawii Iisaa woo, taalibaabe mun ben woo alaa don, be bakii kambe tigi e koy laakoy, be yahi Kafernahuum fii dabitooygol Iisaa.

Fii no Iisaa Woniri Bireedi Wurnoowo

²⁵ Ben yimbe tawtiroyi Iisaa ka gada weendu, be wi'i mo: «Karamoko'en, nde hewtudon doo?»

²⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa fii on yi'ii maandeeji hawniidi wondon mi dabbitirde, kono ko fii on jaamii haa on haarii.

²⁷ Wota on yangano paamete lanooowo on, kono yanganee paamete luttoowo fii *ngurndan poomayankejan dan on, dfun ko on mo *Bii-Aaden on yedata on, ko fii ko e makko Alla Baabaajo on noti maande mun nden.»

²⁸ Ben kadi wi'i mo: «Ko hondun men wadata fii yo men huuwu kuude de Alla faalaa den?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko woni kuugal ngal Alla faalaa ngal, ko yo on gomdin on mo o nuli.»

³⁰ Be wi'i mo kadi: «Ko maande hawniinde honde wadataa jooni, men yi'a, men gomdine? Ko kuugal hongal wadataa?»

³¹ Baabiraabe men ben paamunoo <*manna> ka wulaa, wano windori non: <O okkori be bireedi immorde ka kammu.> » e

³² Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa Muusaa okkori on bireedi immoralde ka kammu, kono ko Ben an okkori on bireedi tigi-tigiijo iwrude ka kammu.

³³ Ko fii bireedi Alla on ko on Iwroowo ka kammu, yefa yimbe ben ngurndan.»

³⁴ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, awa okkor men saa'i kala on bireedi.»

³⁵ Iisaa wi'i be kadi: «Ko min woni Bireedi Wurnoowo on: kala ardo e an weeletaake hande kadi, e kala on gomdindo lan d'ondetaake hande kadi.

³⁶ Kono mi andinii on, on yi'ii lan, kono on gomdinaali.

³⁷ Kono be Baabaajo on yedi lan ben fow aray e an, kala non on ardo e an mi radotaako mo.

³⁸ Ko fii hinaa wadugol faale an on tippinimmi iwrude ka kammu, kono ko wadugol faale Nuludo lan on.

³⁹ Ko fii e hino faale on Nuludo lan: ko wota hay gooto e be o yedimmi ben hayru, kono ko yo mi immintin be ka palaande sakkitorde.

⁴⁰ Ko woni faale Ben an on kon, ko kala yi'udo Bid'fo on, gomdini mo, yo hebu ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintina mo ka palaande sakkitorde.»

⁴¹ Onsay Yahuudiyankeebe ben fud'dii nunude fii makko, bay hari o wi'ii ko kanko woni Bireedi Iwrufo ka kammu on.

⁴² Tawi hibe wi'a: «E hara hinaa oo woni Iisaa, bid'fo Yuusufu on, on mo andufen yumma mun e ben mun? Ko honno non on wi'irta ko ka kammu o iwri?»

⁴³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Wota on nunu hakkunde mon.

⁴⁴ Hay gooto waawataa arude e an si hinaa hara ko Baabaajo Nuludo lan on poodi mo, mi immintinoya mo ka palaande sakkitorde.

⁴⁵ No windii ka defte annabaabe ben wonde: <Alla jannay be fow.>^f Kala on nanando Baabaajo on, jabi gandal iwrungal ka makko ngal, aray e an.

⁴⁶ Hay gooto yi'aali Baabaajo on, si hinaa on Iwrufo ka Alla, on kapun yi'ii Baabaajo on.

⁴⁷ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala gomdindo haray hebii ngurndan poomayankejan dan.

⁴⁸ Ko min woni Bireedi Wurnoowo on.

⁴⁹ Baabiraabe mon ben naamuno <manaa> ka wulaa, kono be maayuno.

⁵⁰ E hino foo Bireedi tippiifo iwrude ka kammu on, fii kala naamudo mo wota maayu.

⁵¹ Ko min woni Bireedi Wurfo tippiifo iwrude ka kammu on, kala naamudo oo bireedi, ontigi wuuray haa poomaa. Ko bandu an ndun woni on bireedi mo mi okkitirta, fii no aduna on wuurira.»

⁵² Onsay Yahuudiyankeebe ben sonki hakkunde mabbe, be wi'i: «Ko honno oo waawirta okkude en teewu mun ngun, yo en naamu?»

⁵³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si on naamaali teewu Bii-Aaden on, yaron yiiyan makko dan, haray on hebataa ngurndan.

⁵⁴ Ko fii kala naamudo teewu an ngun, yari yiiyan an dan, haray hebii ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintinay mo ka palaande sakkitorde.

⁵⁵ Ko fii teewu an ngun ko neema tigi, awa kadi yiiyan an dan ko njaram tigi.

⁵⁶ Ko fii kala naamudo teewu an ngun, yari yiiyan an dan, haray o humondirii e an, min kadi mi humondirii e makko.

^f 6:45 6.45 Isa. 54.13

⁵⁷ Bay Baabaajo Wurdo on nului lan, awa kadi mido wuuriri Baabaajo on, ko non kadi kala on naamudo lan wuurirta sabu an.

⁵⁸ Ko oo doo woni Bireedi tippiido iwri ka kammu on. O wa'aa wa mo baabiraabe mon ben naami on, be maayi. Kala on naamudo oo bireedi doo wuuray haa poomaa.»

⁵⁹ Ko dun Iisaa wi'unoo wa fewndo ko o jannaynoo ka juulirde Kafernahuum.

⁶⁰ Bay be nanii dun, buy e hakkunde taalibaabe makko ben wi'i: «Ngol kongol no satti. Ko hombo waawi jabude ngol?»

⁶¹ Bay Iisaa andanii hoore mun wonde taalibaabe makko ben no nunude fii dun, o wi'i be: «E hara dun feggin on?»

⁶² E si on yi'ii non Bii-Aaden on no yenta ka wonnoo ton?

⁶³ Awa, ko Ruuhu Alla on wurnata, bandu ndun nafataa huunde. Dii kongudi, di mi yewtata on, ko iwru di e Ruuhu Allaahu yedoowo ngurndan on.

⁶⁴ Kono wobbe no e hakkunde mon be gomdinaa.» (Ko Iisaa wi'irnoo dun, ko fii hari himo andi gila ka fud'foode ko hombo woni mo gomdinaa, e ko hombo janfoyto mo.)

⁶⁵ O beyditi kadi, o wi'i: «Ko dun wadi si mi wi'ii on: Hay gooto waawataa arude e an si hinaa taw hara ko Baabaajo on yedi ontigi.»

⁶⁶ Gila nden pande buy e taalibaabe makko ben yiltii, be acciti yaadugol e makko.

⁶⁷ Onsay Iisaa wi'i sappoo e didoobe ben: «E onon-le, on faalaaka yahude?»

⁶⁸ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koochojo, men jokka hombo? Ko onon jogii kongudi ngurndan poomayankejan dan.

⁶⁹ Awa men gomdini, men andii kadi wonde ko onon woni *Seniido mo Alla!»

⁷⁰ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «E wonaa ko min subii on, onon sappoo e didoobe ben? Kono godfo e mon ko mo Ibuliisa.»

⁷¹ Tawi ko Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu o woni wowlude fii mun, ko fii ko on janfoyto mo, on ko godfo e sappoo e didoobe ben.

7

Fii Angal Gomdinal Musibbe Iisaa ben

¹ Bawto dun Iisaa woni e jindugol e nder diiwal Jaliilu ngal, tawi o yidfaa jindude few e nder diiwal Yahuuda ngal, ko fii hari hooreebe Yahuudiyankeebe ben no dabbeude no warira mo.

² Hawrondiri juldeere Yahuudiyankeebe, wi'eteende nden *Juldeere Togooji, badike.

³ Onsay neene-gootoobe makko ben wi'i mo: «Iwu doo, yahaa ka diiwal Yahuuda, fii yo taalibaabe maa ben yi'u kuude de wonda wadude den.

⁴ Ko fii hay gooto wadataa huunde e nder gundoo si tawii himo dabbeude andeede e kene. Si a waday dii piiji, hollito e aduna on.»

⁵ Tawi ben neene-gootoobe makko tigi gomdinaa mo kanko Iisaa.

⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i on hewtanaali lan taho, kono onon saa'i kala no moyyani on.

⁷ Ko fii aduna on waawataa on apude, min non, himo joganii lan ngayngu, bay mido seeditaade e hoore makko wonde kuude makko den ko bonde.

⁸ Onon yahee ka juldeere. Min mi alaa yahude taho e nden juldeere, ko fii saa'i an on hewtaali taho.»

⁹ Bay wonii o wi'ii be d̄un, o wonti Jaliilu d̄on.

Fii Yewtere nde Iisaa Yewti nden ka Juldeere

¹⁰ Bay wonii neene-gootoobe makko ben yahii ka juldeere, kanko kadi o yahi, kono e nder gundoo e baawo hollitagol.

¹¹ Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben no d̄abba mo, wi'a: «Ko honto o woni?»

¹² Tawi ḡunu-ḡunu fii makko on no d̄uudi e hakkunde yimbe ben. Wobbe e mabbe no wi'a: «Ko o neddo moyyo», beya ben kadi no wi'a: «Oo'o, o majjinay woni jamaa on.»

¹³ Kono tawi hay gooto alaa wowlude fii makko e kene sabu kulol hooreebe Yahuudiyankeebe ben.

¹⁴ Wa fewndo ko juldeere nden feccii e hakkunde, Iisaa yahi ka *juulirde mawnde woni e jannugol.

¹⁵ Onsay Yahuudiyankeebe ben ḡaldi, be wi'i: «Ko honno oo andiri bindi d̄in, o jangaali!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Gandal an ngal hinaa e an iwi, kono ko e Nuludo lan on.

¹⁷ Kala faalaado wadude faale Alla on anday si ko e makko ndee jannde iwri, e si tawii d̄ii kongudi an ko e immorde e an min.

¹⁸ On mo no wowlude kongudi iwruudi e mun, haray ko hoore mun woni d̄abbande darja, kono on mo no d̄abbude darja nuludo d̄un on, haray on ko goongaajo, haray angal peewal alaa e makko.

¹⁹ E hara Muusaa jonnaano on Sariya on? Kono hay gooto e mon jokkaali on Sariya. E ko fii hondun non ebbanton warugol lan?»

²⁰ Yimbe ben jaabii mo, wi'i: «An, jinnaaru no e maa! Ko hombo woni d̄abbude no warire?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Mi wad̄ii kuugal gootal, on fow on ḡaldii.

²² Muusaa yamirii on *sunningol, hay si tawii non d̄un wonaa e makko iwri, kono ko e maamaabe mon ben. Kono onon hidon wadude d̄un e *ḡalaande fowteteende nden.

²³ Si goddo sunninaama e asewe, fii tun wota Sariya Muusaa on bonne, haray ko fii hondun seytinanton mi fii mido sellini goddo o fow makko e asewe, d̄un ko ḡalaande fowteteende e mun nden?

²⁴ Awa accee ḡaawirgol ko sikkudon kon tun, kono ḡaawee ḡaawoore feewunde.»

Fii Landal si ko Iisaa Woni Almasiihu on

²⁵ Tun, wobbe e hodube Yerusalaam ben woni e wi'ugol: «E hara hinaa oo wonaa d̄abbeede fii waregol?

²⁶ E hino ka o woni wowlude e kene, o alaaka wi'eede hay huunde. E taw si hara yeesoobe ben fottii wonde ko oo woni *Almasiihu on?

²⁷ E hin-le hiden andi oo d̄oo ko mo o honto, kono nde Almasiihu on ari, hay gooto andataa ko mo o honto.»

²⁸ Onsay Iisaa ewnii fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde, o wi'i: «Hidon andi lan, hidon andi kadi ko mo mi honto. E hara-le wonaa hoore an mi arani, kono Immino lan on ko o goonga, onon-le on andaa mo.

²⁹ Min non mido andi mo, bay ko ka makko mi iwri, ko kanko nulimmi.»

³⁰ Onsay be woni e d̄abbugol no be nangira mo, kono laatii hay gooto fawaali mo jungo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali.

³¹ Buy e hakkunde jamaa on gomd̄ini mo, be wi'i: «E hara, nde Almasiihu on aroyi, taw si o wad̄oyay maandeeji hawniidi burdi d̄i oo d̄oo wadi d̄in?»

³² Bay *Fariisiyaabe ben nanii ko jamaa on woni sowndaade fii makko kon, onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben immini suufaabe ko nanga mo.

³³ Kono Iisaa wi'i: «Midfo wondi e mon taho seeda si mi yiltitoo ka Nuludo lan on.

³⁴ Onsay on dabbitay lan, on yi'ataa lan, e ka mi wonoyta don, on waawoytaa yahoyde don.»

³⁵ Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'indiri: «E hara ko honto o yahoyta fii wota en tawoy mo? E hara o yahay e jamaa men saakitiido e hakkunde *Gereekiyankeebe ben, o janna ben Gereekiyankeebe?

³⁶ Ko hondun woni ngol kongol ngol o wi'i wonde: «On dabbay lan, on yi'ataa lan, e ka mi yahata don on waawataa hewtoyde don?» »

³⁷ Nalaande sakkitorde juldeere nden, dun ko palaande burnde mawnude nden, Iisaa immii, o ewnii, o wi'i: «On mo no dondaa yo aru e an, o yara!

³⁸ Ko fii kala on gomdindo lan, candi ndiyan wurnayfan bulay e ontigi, wano bindi din wi'iri non.»

³⁹ Tawi ko Iisaa woni wowlude fii mun ko Ruuhu Allaahu mo gomdinbe mo ben yedoytee on, ko fii hari Ruuhu Allaahu on yedaaka taho, bay hari kanko Iisaa o yentinaaka taho ka mangural.

⁴⁰ Bay wobbe goo e hakkunde jamaa on nanii din kongudi, be wi'i: «Sikke woo alaa, ko oo woni Annabaajo habbanoodo on!»

⁴¹ Tawi beya no wi'a: «Ko oo woni Almasihu on!» Beya kadi no wi'a: «E hara ko diiwal Jaliilu Almasihu on feepirta?

⁴² E hara defte den wi'aali wonde Almasihu on ko e jurriya Daawuuda on iwata, e hoore dun ko e kodolun no wi'ee Bayti-Lahiimi, dun ko ka Daawuuda wonnoo don, o feepata?»

⁴³ Dun wadi haa jamaa on yeddondiri sabu makko.

⁴⁴ Wobbe e hakkunde mabbe faalaa mo nangude, kono hay gooto fawaali mo juude.

Fii ko Suufaabe ben Jaabitii Nulnoobe be ben kon

⁴⁵ Onsay suufaabe ben yiltitii ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka Fariisiyaabe ben, ben wi'i suufaabe ben: «Fii hondun on addaali mo?»

⁴⁶ Suufaabe ben jaabii be, wi'i: «Hay gooto yewtiraali wano oo neddo yewtirta nii!»

⁴⁷ Fariisiyaabe ben jaabii be kapun kadi, wi'i: «E hara onon kadi, dun faljinii on?

⁴⁸ Kaa hara no woodi goddo e yeesoobe ben maa goddo e Fariisiyaabe ben gomdindo mo?

⁴⁹ Kono oo jamaa mo andaa Sariya ko hudaado!»

⁵⁰ Onsay Nikodiyuusu jeydaado e mabbe kambe Fariisiyaabe ben, dun ko yiidoynoodo e Iisaa e saa'i goo, wi'i be:

⁵¹ «E hara Sariya men on no waawi jaawude sifa oo neddo ado jentaade mo, anden ko hondun o wadi?»

⁵² Kambe kadi be jaabii mo, be wi'i: «E hara an kadi, ko mo a Jaliilu? Tasko moyya, a taway annabaajo feepirtaa Jaliilu.»

⁵³ Onsay mo kala e mabbe yiltitii ka suudu mun.

8

Fii Debbo Nangidaado e Jinaa on

¹ Iisaa kapun yaari ka Fello *Zaytuuni.

² Kono no weetirnoo, o arti kadi ka *juulirde mawnde. Jamaa on fow kadi ari e makko, o joodfii, o woni e jannugol be.

³ Onsay jannoobe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben addi debbo mo be nangi no wadfa jinaa, be jodfdini mo hakkunde.

⁴ Be wi'i Iisaa: «Karamoko, oo debbo nanga no wadfa jinaa.

⁵ Ko fii ka Sariya, Muusaa no yamiri fidugol sifa oo kaaye. An non, ko hondun wi'udfaa?»

⁶ Tawi ko be wonnoo wi'irde dfun, ko fii ndarndagol mo fii no be hebira feere no be toopira mo.

Kono Iisaa ugginii, o nangi windirgol hondu makko ndun ka leydi.

⁷ Nde tawnoo hibe catii e landagol mo tun, o bantii, o wi'i be: «On mo aldaa e junuubu hakkunde mon yo ado fidude mo hayre.»

⁸ O ugginii kadi, o woni e windugol ka leydi.

⁹ Bay wonii ben nanii dfun, be sortori gooto gooto, gila e burbe mawnude ben, lutti dfon Iisaa tun e debbo wonnoodo on ka hakkunde.

¹⁰ Bawto dfun Iisaa bantii, wi'i mo: «Debbo, honto toopube ma ben woni? E hay gooto fawaali ma jaawoore?»

¹¹ Debbo on jaabii, wi'i: «Koohoojo, hay gooto.»

Iisaa kadi wi'i mo: «Min kadi men, mi faawaali ma jaawoore. Yahu, wota a waditu junuubu hande kadi.»

Fii no Iisaa Woniri Ndaygu Aduna on

¹² Bawto dfun Iisaa yewti yimbe ben, o wi'i: «Ko min woni Ndaygu aduna on. Kala on jokkudo lan yahataa han kadi ka nder niibe, e hoore dfun, ontigi hebay ndaygu ngurndan dfan.»

¹³ Sabu dfun Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Hida seeditanaade hoore maa, awa seeditoore maa nden wonaa goonga.»

¹⁴ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Hay si mi seeditani hoore an, haray nden seeditoore an ko goonga, ko fii mido andi ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. Kono onon on andaa ko honto mi iwi e ko honto mi yahata.

¹⁵ Onon, ko no yimbe ben jaawirta non jaawirton, min non, mi paawataa hay gooto.

¹⁶ Min si mi paaway, haray jaawoore an nden ko nde goonga, ko fii haray wonaa min tun, mido wondi e Baabaajo on, dfun ko on Nuludo lan.

¹⁷ No windii ka Sariya mon wonde seeditoore dfido ko goonga.

¹⁸ Min mido seeditanaade hoore an, awa kadi Baabaajo, Nuludo lan on, no seeditaade fii an.»

¹⁹ Onsay ben wi'i mo: «Ko honto non ben maa woni?»

Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa lan, min woo, Ben an woo. Si hidon andunoo lan, harayno hidon andi Ben an.»

²⁰ Ko ka nder nokkuure ka arkawal sadaka ngal woni dfon, Iisaa wowli dfii kongudfi, fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde. Laatii hay gooto nangaali mo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali taho.

²¹ Iisaa wi'i be fahin: «Mi yahay, kono on dabbitay lan, maayon e nder junuubu. Onon on waawataa hewtoyde ka min mi yahata ton.»

²² Onsay hoorebe Yahuudiyankebe ben wi'indiri: «E hara o wartoto, bay o wi'ii: <On waawataa hewtoyde ka mi yahata ton?>»

²³ O wi'i be kadi: «Onon ko on be ley gaa, min ko mo mi ka dow. Ko fii onon, ko on be oo aduna, min non wonaa mo mi oo aduna.

²⁴ Ko d̄un wad̄i si mi wi'ay on, on maayay e nder junuubi mon. Ko fii, si on gomd̄inaali wonde ko min woni Wond̄o on, on maayay e nder junuubu mon.»g

²⁵ Onsay ben landii mo: «Ko hombo wonu-maa an?»

Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Ko ko mi wi'i on kon gila ka fud̄foode.

²⁶ E telen-ma mon, mido mari buy ko mi wowla e ko mi jaawa. Kono Nuludo lan on ko o goonga, awa kadi ko mi naniri mo kon, mi hollay d̄un aduna on.»

²⁷ Laatii be faamaali ko fii Baabaajo on o yewti be.

²⁸ Iisaa wi'i be fahin: «Nde yowudon *Bii-Aaden on, onsay on anday ko min woni Wond̄o on, awa kadi mi alaa wad̄ude hay huunde immorde e an min, kono ko wano Baabaajo on jannirimmi non mi woni yewtirde.

²⁹ Nuludo lan on no wondi e an, o accitaali lan min tun, ko fii min mido wad̄ude soono woo ko welata mo kon.»

³⁰ Bay o wowlirii nii, d̄uudube gomd̄ini mo.

Fii Ndimankaaku e fii Jurriya Ibraahiima on

³¹ Onsay Iisaa wi'i Yahuudiyankeebe gomd̄inbe mo ben: «Si on duumike e wuurirgol kongol an ngol, haray ka haqiiqa, ko on taalibaabe an.

³² Onsay on anday goonga on, goonga on watta on rind̄inaabe.»

³³ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Menen ko men jurriya Ibraahiima, haa hande men wonaali maccube hay gooto. Ko honno non wi'irtaa men wonay rind̄inaabe?»

³⁴ Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala wadoowo junuubu haray ko o maccudo junuubu.

³⁵ Maccudo wontataa beynguure jeydo d̄un haa poomaa, kono bid̄do on ko d̄on jeyaa haa poomaa.

³⁶ Ko d̄un wad̄i si Bid̄do on non rind̄inii on, haray on wonii rimbe tigi.

³⁷ Mido andi wonde ko on jurriya Ibraahiima, kono hidon d̄abbude no wariron mi, ko fii kongol an ngol hebaali werde e mon.

³⁸ Min non mido wowlude ko mi yi'i ka Ben an kon. Kono onon hidon wad̄ude ko nanird̄on baaba mon kon.»

³⁹ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Ibraahiima woni ben amen.»

Iisaa kadi wi'i be: «Si tawii ko on iwdi Ibraahiima, haray wad̄ee kuude Ibraahiima d̄en.

⁴⁰ Kono jooni onon, hidon d̄abbude no wariron mi, min oo ned̄do wowlando on goonga mo mi naniri Alla, kono Ibraahiima kan wadaali ko nandi e d̄un.

⁴¹ Ko kuude baaba mon d̄en wond̄on wad̄ude!»

Ben kadi wi'i mo: «Menen hinaa men bibbe hebiraaabe nii, ko gooto men mari baaba, on-le ko Alla!»

⁴² Onsay Iisaa wi'i be: «Si tawii ko Alla wonnoo Ben mon, on yid̄ayno lan, ko fii ko ka Alla mi iwri, mi ari. Mi aranaa hoore an, kono ko kanko nulimmi.

⁴³ E ko fii hond̄un on alaa faamude ko mi woni on wowlande kon? Ko bay on waawataa hed̄aade kongudi an d̄in.

⁴⁴ Ko fii, ko Ibuliisa woni baaba mon, e hin-le hidon faalaa wad̄ude faaleeji baaba mon d̄in. On-le o woniino waroowo gila ka fud̄foode, o jabaali daraade e goonga, bay goonga on alaa e makko. Nde o wowli fenaande nden woo, haray d̄un ko e jikku makko on iwri, ko fii ko o fenoowo, awa kadi ko o baaba penaale.

g 8:24 8.24 «Ko min woni Wond̄o on», no yaadi e taariika kan ka pitahun huɓɓukun ka Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14, ka Alla daali d̄on: «Ko min woni Wond̄o on.»

⁴⁵ Min non, bay mido wowlude goonga, on hoolotaako lan.

⁴⁶ Ko hombo e mon waawi hollude wonde mi wadfi junuubu? Si mi wowlfi goonga, ko hondun hadata hoolodfon mi?

⁴⁷ Ko fii, mo Alla on hedoto daaluyeeji Alla dfin. Kono onon, on hedotaako, bay hinaa on be Alla.»

⁴⁸ Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Kere men alaa goonga si men wi'i ko a Samariyankeejo, awa kadi jinna no e maa?»

⁴⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Min, jinna alaa e an, kono mi teddinay woni Ben an, kono onon hidfon hayfinde lan.

⁵⁰ Min mi alaa dabbande hoore an darja. No woodi Wondo lan dabbande, naawa kadi.

⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.»

⁵² Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Jooni non men andii jinna no e maa. Ko fii Ibraahiima maayiino, annabaabe ben kadi wano non, an non hidfa wi'ude: mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.

⁵³ E hara a buru Ibraahiima baaba amen mawnude? On-le maayii, annabaabe ben kadi maayii. Ko hombo wadufaa hoore maa?»

⁵⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Si mi mawninii hoore an, haray darja an on ko fus. Ko Ben an darjintammi, on mo wi'udfon ko Alla mon.

⁵⁵ E hara-le on andaa mo, min non mido andi mo. Si mi wi'iino mi andaa mo, harayno mi wonii fenoowo, mi wa'ii wa mon. Kono-le mido andi mo, mido doftii kongol makko ngol.

⁵⁶ Ben mon Ibraahiima weltorno yi'ugol palaande arugol an, bay o yi'ii nde, o weltii.»

⁵⁷ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben kadi wi'i mo: «Hay a hebaali duubi cappande jowi, a yi'ii Ibraahiima?»

⁵⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ado Ibraahiima woodeede, hari min mido woodaa.»^h

⁵⁹ Ko sabu dfin kongudfi be hocciri kaaye fii fidugol mo, kono Iisaa suudfi, yalti ka juulirde mawnde.

9

Fii Hebidaafo e Mbundan on

¹ E nder ko Iisaa feyyata kon, o yi'i nedfo hebidaafo e mbundan.

² Taalibaabe makko ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, e hara oo e mawbe mun ben, ko hombo e mabbe wadfi junuubu haa si o hebidaa e mbundan?»

³ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa kanko, hinaa mawbe makko ben wadfi junuubu, kono ko fii no kuude Alla den feepira e makko.

⁴ Ko jalorma haanuden gollirde golle Nuludo lan on. Ko fii jemma no ara mo tawata hay gooto waawataa gollude e mun.

⁵ Fannii mido ka aduna, ko min woni Ndaygu aduna on.»

⁶ Bay o gaynii wi'ude dfin, onsay o tutti ka leydi, o wadiri tuutaade den loopun, o yetti kun loopun, o wuji ka gite bundo on.

⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmoyodaa ka beelun Siluwaama.» (Siluwaama no firi «nulaafo».) O yahi, o sulmoyii dfin, tawi ko o artata ko o wuntudo.

⁸ Onsay kawtalbe makko ben e woowunoobe yi'ude himo toroo ben nangi e wi'ugol: «E hara hinaa oo joodfinoo no toroo?»

^h **8:58** 8.58 «Mido woodaa» no yaadi e «Ko min woni Wondo on», ndaaree Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14.

- 9 Wobbe e mabbe wi'i: «Ko kanko.»
 Beya kadi wi'i: «Wonaa, be nandu tun.»
 Onsay kanko tigi o wi'i: «Ko min tigi.»
- 10 Be wi'i mo: «Ko honno wuntirdaa?»
- 11 O jaabii be, o wi'i: «Ko godfo no wi'ee Iisaa wadi loopun, wuji ka gite an, wi'immi: <Yahu sulmoyodaa Siluwaama.> Min kadi mi yahi, mi sulmoyii. Awa e hino mi wuntii.»
- 12 Be wi'i mo: «Ko honto on nedfo woni?»
 O jaabii be: «Mi andaa.»
- 13 Onsay be nabi on wumunoodo ka *Fariisiyaabe ben.
- 14 (Tawi ko e *nalaande fowteteende e mun, dfun ko asewe, woni ko Iisaa wadi loope den ka gite makko, o wuntini mo.)
- 15 Ko dfun wadi si Fariisiyaabe ben kadi landii mo, be wi'i ko honno o hettiri gite makko den. O jaabii be: «Ko loope o wadi ka gite an, mi sulmii tun, mi yi'!»
- 16 Ko e hoore dfun Fariisiyaabe goo wi'i: «Oo nedfo hinaa iwrufo ka Alla, ko fi o alaa teddinde nalaande fowteteende nden.»
 Tawi wobbe no wi'a: «Ko honno nedfo wadoowo junuubu waawirta wadude sifa dui maandeeji hawniidi?» Onsay yeddondiral wadi hakkunde mabbe.
- 17 Be wi'i fahin wumunoodo on: «An ko hondun wi'udaa fii on wuntindo ma?»
 O jaabii: «Ko o annabaajo.»
- 18 Tawi hooreebe Yahuudiyankabee be ben hoolanooki wonde ko wumunoodo wunti, ado be noddude mawbe makko ben, be landoo,
- 19 be wi'a: «Oo mo wi'oton hebida e mbundan, ko bidfo mon? Ko honno oo woni yiirude jooni?»
- 20 Mawbe makko ben jaabii, wi'i: «Menen, meden andi oo ko bidfo amen, awa kadi o hebida e mbundan.
- 21 Kono men andaa ko honno o yiiri jooni. Men andaa kadi ko hombo wuntini mo. Landee mo kanko, o hebii duubi fii yewtangol hoore makko.»
- 22 Tawi ko mawbe makko ben wi'iri dfun ko fii hari hibe huli hooreebe Yahuudiyankabee be, ko fii hari ben nanondirii wonde mo qirritike Iisaa ko *Almasihu, ontigi yaltinte ka juulirde.
- 23 Ko dfun wadi si mawbe makko ben wi'i: «O hebii duubi, landee mo.»
- 24 Onsay Fariisiyaabe ben nodditi fahin on nedfo wumunoodo, be wi'i mo: «Woondirii Alla! Ko fii menen meden andi oo nedfo ko junuubankeejo.»
- 25 Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Si tawii on ko junuubankeejo, min mi andaa. Midu andi tun huunde wootere: hari ko mi bundu, jooni mi wuntii.»
- 26 Ben wi'i mo fahin: «Ko hondun on wadan-maa? Ko honno o wuntinir-maa?»
- 27 Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Hari mi wowlanii on, kono on hedfaaki. Ko honno faaliradon nanirde kadi? E hara onon kadi on faalaa wonude taalibaabe makko?»
- 28 Onsay be yenni mo, be wi'i: «Ko an woni taalibaajo makko on, menen ko men taalibaabe Muusaa.
- 29 Ko men andi, Alla yewtiino Muusaa, kono oo doo, men andaa ko mo o honto.»
- 30 Onsay on nedfo jaabii be, wi'i: «E hino ko njaldini kon, ko ko tawi kon o wuntinii lan, e hin-le on andaa ko mo o honto.
- 31 Kono hidfen andi Alla jaabinantaa junuubankeejo, kono si godfo ko dewo Alla, o wadii faale makko on, haray o jaabinanay mo.

³² Awa kadi haa hande en nanaali no wi'ee godfo wuntinii hebidaado e mbundan.

³³ Si tawiino oo nedfo wonaa mo Alla, o waawataano wadude hay fus.»

³⁴ Onsay ben jaabii mo, wi'i: «An, oo hebidaado a fow maa e junuubu, ko an jannata men?» Onsay be bugii mo ka yaasi.

³⁵ Iisaa humpitii wonde be ferike on wumunoodo ka yaasi. Onsay kanko Iisaa o ari, o tawi mo, o wi'i mo: «Hida gomdini *Bii-Aaden on?»

³⁶ On jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni on, yaa an Koohoojo, fii yo mi gomdin mo?»

³⁷ Iisaa wi'i mo: «A yi'ii ontigi. Oo wondo ma wowlande ko kanko.»

³⁸ Kanko kadi o wi'i: «Koohoojo, mi gomdini.» Onsay o sujani mo.

³⁹ Iisaa wi'i fahin: «Ko fii paawoore addimmi ka aduna doo, fii yo be yi'ataa ben yi'u, e yo yi'oobe ben wumu.»

⁴⁰ Bay wobbe e Fariisiyaabe wondunooobe e makko ben nanii din kongudi, be wi'i mo: «Kere menen kadi, ko men bumbe?»

⁴¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Si tawno hara ko on bumbe, on hebataano junuubi, kono bay jooni hidon wi'ude hidon yi'a, ko non luttidirton e junuubi mon.»

10

Fii Ngaynaako Moyyo on

¹ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on mo yawi nokku goo, naati ka kula baali, hara hinaa ka dambugal o rewri, haray on nedfo ko ngujo, jattoowo.

² Kono on naatirfo ka dambugal kula, ko on woni ngaynaako baali din.

³ Aynoowo dambugal kula on udditanay mo, baali din nana hawa makko, o noddira baali di o jeyi din inde majji, o yaltina di.

⁴ Nde o yaltini di makko din fow woo, o wontay yeeso majji, di jokka mo, ko fii hidi andi hawa makko kan.

⁵ Di jokkataa janano few, kono di dogay mo, di wodfitoo, ko fii di andaa hawa jananbe ben.»

⁶ Bay Iisaa wadani be ngal misal, laatii be faamaali ko o wi'i be.

⁷ Iisaa wi'i be kadi: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ko min woni dambugal baali din.

⁸ Adinoobe lan arude ben fow ko wuybe e jattoobe, kono baali din hefanooki be.

⁹ Ko min woni dambugal ngal. Mo naatirii lan o dandete, o naatay, o yalta, o heba faggorde.

¹⁰ Ngujo on kan ko aranta ko fii wujjugol, wara, hayrina. Min non ko mi arani ko fii yo baali din hebu ngurndan, hara ko ngurndan heewufan.

¹¹ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on, ko fii ngaynaako moyyo on okkitiray ngurndan mun dan fii baali mun din.

¹² Kono wonaa faggiroowo fii njoddi on woni ngaynaako on, wonaa on jeyi baali din. No ondon yi'iri saafaandu no ara, o accay don baali din, o dogo, saafaandu ndun ukkoo e majji, saakita di.

¹³ Ko on nedfo wadirta dun ko fii ko njoddi wonani mo e den golle, o haajetaake e din baali.

¹⁴ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on. Mido andi baali an din, awa kadi baali an din no andimmi,

¹⁵ wano Baabaajo on andirimmi non e wano mi andiri Baabaajo on non, awa kadi mi okkitiray ngurndan an dan fii baali an din.

¹⁶ Mido mari baali goo kadi dī tawaaka e oo kula dfoo. Din kadi bee si mi addu dī, dī nana hawa an kan, dī wona wuro wooto, dī wona e ngaynaako gooto.

¹⁷ Baabaajo on no yidī lan, ko fii mi okkitiray ngurndan an dan, mi hettitoya dan kadi.

¹⁸ Hay gooto sortataa dan e an, kono ko min tigi okkitirta dan. Mido mari bawgal okkitirgol dan e bawgal hettugol dan. Dun ko yamiroore nde mi hebiri Ben an non.»

¹⁹ Sabu dīn kongudī, yeddondiral wadī hakkunde Yahuudiyankeebe ben kadi.

²⁰ Buy e maɓbe tawi no wi'a: «Jinna no e oo. Oo ko feetuɗo. Ko fii hondun hedantodon mo?»

²¹ Tawi beya ben kadi no wi'a: «Dii kongudī hinaa dī mo jinna. E hara jinnawii no waawi wuntinde bumbe?»

Fii no Iisaa Ajiraa

²² Tawi juldeere fii anditugol labbintineede *juulirde mawnde nden no wadude Yerusalaam, dūn hawrondiri ko dabbunde.

²³ Tawi Iisaa no jinda ka *Tungarru Sulaymaana, dūn ko ka juulirde mawnde.

²⁴ Onsay Yahuudiyankeebe ben hundi mo, be wi'i mo: «Ko haa honde tuma humpintaa men? Si tawii ko an woni *Almasiihu on, laaban men!»

²⁵ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Mi yeetike on, kono on hoolaaki. Kuude de mi woni wadude den e innde Ben an no seeditii fii an.

²⁶ Kono on hoolotaako, bay wonaa on baali an.

²⁷ Kono baali an dīn kan hedoto lan, min mido andi dī, dī jokkay lan kadi.

²⁸ Mi yeday dī *ngurndan poomayankejan dan, hara dī mulataa han kadi, awa kadi hay gooto ittataa dī e juude an.

²⁹ Ben an, on Yedudo lan dī, no mawni buri fow, awa hay gooto waawataa ittude dī e juude Baabaajo on.

³⁰ Min e Baabaajo on ko men Gooto.»

³¹ Yahuudiyankeebe ben hocci kadi kaaye fii fidugol mo.

³² Iisaa wi'i be kadi: «Mi hollii on kuude moyye buy iwruude ka Baabaajo on. E hara ko hongal e den kuude wondon mi fidirde kaaye?»

³³ Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Men fidirtaa ma fii kuugal moyyal, kono ko fii ko hoynudaa kon, e tawde kadi an, ko a neddo, hidfa waditii Alla.»

³⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «E hara windaaki ka Sariya mon: <Allaahu on daali: ko on allaabe.>?i

³⁵ Bay non Alla noddirii bee be daaluyee makko on tugгаа e mun: <allaabe>, e hin-le bindi dīn montotaako,

³⁶ haray ko honno wi'irton on mo Baabaajo on subii, nuli ka aduna no hoynude, fii tun mi wi'ii ko mi *Biddo Alla?

³⁷ Si mi wadaali kuude Ben an den, haray wota on hoolo lan.

³⁸ Kono si mi wadīi de, hay si on hoolotaako lan, hoolee de kanje kuude den, fii no andiron faamon wonde Baabaajo on no e an, min kadi mido e makko.»

³⁹ Be dāɓbi kadi no be nangira mo, kono o laawii be.

⁴⁰ Bay Iisaa iwii don, o yilitii gadfa Yurdayniwol ka Yaayaa *lootaynoo maande tuubuubuyee don aranun, o daakii don.

⁴¹ Yimbe buy ari e makko, tawi hibe wi'a: «Yaayaa kapun wadaali maande hawniinde woo, kono ko Yaayaa wi'i e hoore oo neddo kon fow ko goonga.»

⁴² Buy gomdini mo don.

11

Fii no Laazaru Nawniri haa o Maayi

¹ Gorko wi'eteedo Laazaru nawnuno ka saare *Betanii, ka Mariyatu e mijan mun Mariyama hodunoo don.

² Ko Mariyama on juurunoo angiri ka koyde Koohoojo on, o fittiri de sukundu makko ndun. Tawi ko Laazaru oo nawnunoodo woni bandiraawo makko on.

³ Onsay ben bandiraabe Laazaru dido immiini goddo haa e Iisaa ko andinoya mo, wi'a: «Koohoojo, gido maa on no nawni.»

⁴ Bay Iisaa humpitike dun, o wi'i: «Wonaa ndee nawnaare doo warata mo, kono nde hollay mangural Alla ngal, fii no *Biddo Alla on mawniniree sabu mayre.»

⁵ Ko fi hari Iisaa no yidi Mariyatu e Mariyama mijpiraawo mun on, kapun e Laazaru bandiraawo mabbe on.

⁶ Bay wonii o andii on no nawni, o wonti e nden nokkuure ka o wonnoo don balde didi.

⁷ Onsay o wi'i taalibaabe ben: «Yiltitoden ka diiwal Yahuuda.»

⁸ Taalibaabe ben wi'i mo: «Karamoko'en, ko neebaali koo, Yahuudiyankeebe ben no etaade no fidira on kaaye. E on yiltitoto don?»

⁹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «E nder pallal ngal hinaa saa'iiji sappoo e didi? Awa si goddo yaarii jalorma, o feggotaako, bay haray himo yi'irde ndaygu oo aduna.

¹⁰ Kono si goddo yaarii jemma, o feggoto, ko fii haray ndayganaa mo.»

¹¹ Bawto din kongudi o wi'i be: «Laazaru, gido men on, daanike, kono mido yahude fii findingol mo.»

¹² Taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo, si tawii o daani, o ndikkay.»

¹³ Tawi Iisaa ko yewti ko fii mayde Laazaru nden, kono kambe be sikki ko fii doyingol tun o wowli.

¹⁴ Onsay Iisaa laabani be, o wi'i be: «Laazaru maayii.

¹⁵ Kono mido weltii fii mon tawde hari mi alaa ton fii no gomdiniron. Jooni yahren ka o woni ton.»

¹⁶ Onsay Tooma, jammaado Siwtaado on, wi'i taalibaabe heddiibe ben: «Mahen enen kadi, maayiden e makko!»

Fii no Iisaa Woniri Ummutal ngal e Ngurndan dan

¹⁷ Bay wonii Iisaa hewtii, o tawi Laazaru hebii balde nay ka yenaande.

¹⁸ Tawi hakkunde Betanii don e Yerusalaam yonaa kilomeeterji tati leydi.

¹⁹ Tawi Yahuudiyankeebe buy no ari ka Mariyatu e Mariyama fii yarlingol be mayde bandiraawo mabbe on.

²⁰ Bay wonii Mariyatu humpitike wonde Iisaa no arude, o yahi fottugol e makko, Mariyama kapun lutti joodaade ka suudu.

²¹ Mariyatu wi'i Iisaa: «Koohoojo, si tawno hidon doo, bandiraawo an on maayataano.

²² Kono haa jooni mido andi kala ko toridon Alla, Alla wadanay on.»

²³ Onsay Iisaa wi'i mo: «Bandiraawo maa on immitoto.»

²⁴ Mariyatu jaabii mo, wi'i: «Midu andi o immitoyto ka ummutal, dun ko ka palaande sakkitorde.»

²⁵ Iisaa kadi wi'i mo: «Ko min woni Ummutal ngal e Ngurndan d'an. Kala gomdindo lan wuuray, hay si o maayii non.

²⁶ Kala wurdo gomdindo lan maayataa han kadi. Hida hoolii d'un?»

²⁷ Mariyatu wi'i mo: «Eyyo, yaa an Koohoojo, mido gomdini ko an woni Almasiihu on, Bid'fo Alla, haanudo arude ka aduna on.»

²⁸ Bay kanko Mariyatu o wi'ii d'un, o yiltitii, o noddoyi Mariyama mijjiraawo makko on, o wi'i mo e gundoo: «Karamoko'en no d'oo, hibe noddude ma.»

²⁹ Nde Mariyama nanirnoo d'un, o hawtii nde wootere, o yahi e makko.

³⁰ Tawi hari Iisaa naataali taho ka nder hodo, himo e nden nokkuure ka Mariyatu fottunoo e makko d'on.

³¹ Yahuudiyankeebe wondunooebe e Mariyama ka suudu ben fii yarlingol mo yi'i himo hawtoo tun yalta, ben kadi jokki mo, ko fii hari hibe sikka himo yahude wulloygol ka yenaande.

³² Bay wonii Mariyama hewtii ka Iisaa woni d'on, o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko, o wi'i: «Koohoojo, si tawno hidon d'oo, bandiraawo an on maayataano!»

³³ Bay Iisaa yi'ii himo wulla, awa kadi Yahuudiyankeebe be o ardi ben kapun kadi no wullude, d'un yurmi mo ka wonkii haa bernde makko jibii.

³⁴ Onsay kanko Iisaa o wi'i: «Ko honto surrudon mo?»

Be jaabii mo: «Koohoojo, seenee tinon!»

³⁵ Iisaa mbojji.

³⁶ Onsay Yahuudiyankeebe ben wi'i: «Ndaaree no be yidirnoo mo!»

³⁷ Wobbe e hakkunde mabbe wi'i: «Kanko, oo wuntinnoodo bumbe, e hara o waawataano wadude kadi hara oo neddo maayaali?»

Fii no Iisaa Immintiniri Laazaru

³⁸ Dun yurmi Iisaa kadi, o ari ka yenaande, tawi ko fammeere ombiraande hayre.

³⁹ Iisaa wi'i: «Pottinee hayre nden.»

Mariyatu bandiraawo maydo on wi'i mo: «Koohoojo, o luubii jooni, ko fii ko balde nay on nii.»

⁴⁰ Kono Iisaa wi'i mo: «E hinaa mi wi'iino ma, si tawii hida gomdini, a yi'ay mangural Alla ngal?»

⁴¹ Onsay be pottini hayre nden. Iisaa banti gite mun den, fewtini dow, wi'i: «Baaba, mi weltanike ma fii ko jaabinandaa mi kon.

⁴² Min mido andi hida jaabinande lan saa'i kala, kono ko sabu bee yimbe dariibe d'oo mi wowliri, fii yo be gomdin wonde ko an nulimmi.»

⁴³ Bay wonii o wi'ii d'un, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Laazaru, yaltu!»

⁴⁴ Onsay maydo on yalti, tawi koyde den e juude den no habbiraa lincoy, himo buumiraa kasanng'e on.

Onsay Iisaa wi'i be: «Firtee mo, accon o yaha.»

⁴⁵ Onsay bay buy e Yahuudiyankeebe arnoobe ka Mariyama ben yi'ii ko Iisaa wadi kon, be gomdini mo.

⁴⁶ Kono wobbe e mabbe yahi tawoyi *Fariisiyaabe ben, andini ben ko Iisaa wadi kon.

⁴⁷ Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben mottindiri dental fewjooobe ben, be wi'i: «Ko hondun wadeten? Ko fii oo neddo no wadude maandeeji hawniidi buy.

⁴⁸ Si en accii o jokkirii nii, fow gomdinay mo, awa kadi Roomiyankoobe ben aroyay jatta nokkuure men hormorde nden e jamaa men on.»

⁴⁹ Onsay godɔo e maɓɓe no wi'ee Qayaafa, tawi ko on wonnoo yottinoowo mawɔo sadaka e nden hitaande ɗon, o wi'i be: «Onon on faamaali huunde.

⁵⁰ Onon on andaa wonde no moyyani yimbe ben ka aaden gooto maaya fii jamaa on, hara jamaa on fow mulaali.»

⁵¹ Tawi ngol kongol hinaa e makko kanko tigi iwri, kono ko bay ko kanko wonnoo yottinoowo mawɔo sadaka e nder nden hitaande ɗon, o hiitii* wonde Iisaa no haani maayude fii jamaa *Isra'iila on.

⁵² Dun non hinaa fii oo jamaa tun, kono ko fii no faybe Alla saakitiibe ben mottindiriree, wona *moftal gootal.

⁵³ Gila nden pande be fottani fii warugol mo.

⁵⁴ Laatii tawi Iisaa jindataa han kadi e kene hakkunde Yahuudiyankeeɓe ben. O iwi ɗon, o yahi e leydi kawtirndi e ɗon ndin ka wulaa e saare no wi'ee Efrayiima, o wondi ɗon e taalibaabe makko ben.

⁵⁵ Tawi juldeere Yahuudiyankeeɓe, ɗun ko *Juldeere Yawtaneede nden, ɓadike. Buy e yimbe leydi ndin yahi Yerusalaam fii yo be labbino ado Juldeere Yawtaneede nden hewtude.

⁵⁶ Tawi mo bee e maɓɓe no ɗabɓa Iisaa ka *juulirde mawnde, wi'a: «Ko sikkudon? E hara o arataa ka juldeere few?»

⁵⁷ Tawi non hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben yamiriino wonde, si tawii godɔo no andi ka o woni, yo o wowlu fii no be nangira mo.

12

Fii no Debbo Juuriri Angiri ka Koyɗe Iisaa (Mat. 26.6-13; Mrk. 14.3-9)

¹ Balɗe jeegoo ado *Juldeere Yawtaneede nden, Iisaa ari ka wi'etee ɗon *Betanii ka Laazaru, oo mo o immintinnoo e hakkunde mayɓe ben.

² Be moyyinani mo ɗon nafakka. Tawi ko Mariyatu wonnoo ɓannude, awa kadi Laazaru ko godɔo e wonnoobe jaamidude e makko ben.

³ Mariyama kadi yetti wa feccere liitir angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>, o juuri ka koyɗe Iisaa, o fittiri koyɗe on ɗen sukundu makko ndun, suudu ndun heewi urngol angiri ndin.

⁴ Onsay godɔo e taalibaabe makko ben, ɗun ko Yudaasi Iskariiyu, ɗun ko oo janfoytodo mo, wi'i:

⁵ «Ko fii hondun en yeeyaali ndii angiri yeru *dinaruujji teemedɗe tati, okken miskinɓe ben?»

⁶ Tawi o wiiraali ɗun wa si tawii himo aanannoo miskinɓe ben, kono ko bay hari ko o ngujo, awa kadi ko kanko joginoo bonfo on, o yettayno ko wadaa ton woo.

⁷ Kono Iisaa wi'i: «Terto mo, ko fii pande mi surrete o marirnoo ndii angiri.

⁸ Miskinɓe ben kan, hidon wondi e maɓɓe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

⁹ Tawi jamaa Yahuudiyankeeɓe ɗuududɔo humpitike wonde himo ɗoo. Be ari, tawi hinaa sabu Iisaa tun, kono ko fii yi'ugol Laazaru kadi, on mo o immintini e hakkunde mayɓe ben.

¹⁰ Hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben aadii warugol Laazaru kadi,

¹¹ bay hari ko sabu makko wafii si Yahuudiyankeeɓe buy no sortaade e hakkunde maɓɓe, gomɗina Iisaa.

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam
(*Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-40*)

¹² Bimbi nden pande jamaa d'uudufodo ari fii juldeere nden, be humpitii kadi wonde Iisaa aray Yerusalaam.

¹³ Onsay be yetti baape tugi, be yalti fii jabɓagol mo, be woni e ewnagol, wi'a:

«*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on,

ɗun ko oo lando *Isra'iilayanke'en!»j

¹⁴ Iisaa kadi tawi mbabun, o yawi e hoore makkun, o joodii wano windori non:

¹⁵ «Wota a hulu, yo jamaa *Siyuuna!

E hino lando maa on ka arata,

himo joodii e hoore bikkun mbabba!»k

¹⁶ Tawi taalibaabe makko ben faamaali fii ɗun fow taho, kono bay wonii Iisaa yentinaama ka mangural, onsay be anditi wonde ɗii piiji no windinoo fii makko, awa ko ɗun tigi laatinanaa mo.

¹⁷ Tawi yimbe wondunooɓe e Iisaa ben fewndo ko o noddata Laazaru ka qaburu, o immintina mo e hakkunde maybe ben, no seeditaade fii ko be yi'i kon.

¹⁸ Ko sabu ɗun wadi si jamaa on ari, jabɓii mo, ko fii hari be nanii wonde o wadii nden maande hawniinde.

¹⁹ Tawi *Fariisiyaabe ben no wi'indirde: «On yi'ii en alaa waawude hay huunde, bay fow jokkii mo!»

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

²⁰ Tawi *Gereekiyankooɓe goo no e hakkunde yimbe yahunoobe rewugol Alla ben pande juldeere nden.

²¹ Be ɓadii oo wi'eteedo Filiipu mo Bayti-Sa'iida, ɗun ko e nder Jaliilu, be landii mo, be wi'i: «Moodibbo, meden faalaa yiidude e Iisaa!»

²² Filiipu kadi yahi, wowlani Andaraawu, onsay Andaraawu e Filiipu yahi, wowlani Iisaa.

²³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i mo *Bii-Aaden on mawnintee e mun on hewtii.

²⁴ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si abbere yanii e leydi, nde maayaali, nde wonay kayre tun, kono si nde maayii, nde rimay bibbe buy.

²⁵ Kala yidufodo ngurndan mun ɗan, ɗan hayriray mo, kono kala non apudofodo ngurndan mun ɗan ka aduna ɗoo, haray ko fii *ngurndan poomayankejan o marani ɗan.

²⁶ Awa kala on kurkantooɗo lan yo jokkan, ko fii ko ka mi woni ɗon, ko ɗon kurkaadu an ndun wonata. Kala non on kurkaniido lan, Baabaajo on teddinay mo.

²⁷ «Jooni bernde an nden jibike. E ko hondun mi wi'ata? Hara mi wi'ay: Baaba an, dandan oo saa'i? Oo'o, bay ko fii ɗun mi arani haa e oo saa'i.

²⁸ Baaba an, mawnin innde maa nden!»

Onsay hawa iwri ka kammu no wi'a: «Mi mawninii nde, mi mawninay nde kadi!»

²⁹ Jamaa wonnoodo ɗon nani ɗun on wi'i ko riggannde, wobbe wi'i ko malaa'ikaajo wowlani mo.

³⁰ Iisaa wi'i kadi: «Hinaa fii an kaa hawa nanori, kono ko fii mon.

³¹ Ko jooni non aduna on jaawetee, bay ko jooni non lando aduna on bugetee ka yaasi.

³² Min non tuma mi townaa ka hoore leydi, mi poofitay yimbe ben fowe an.»

³³ Tawi ko o wowliri dun, ko fii hollugol ko honno o maayirta.

³⁴ Onsay jamaa on jaabii mo, wi'i: «Sariya on no wi'i men wonde *Almasiihu on woodete haa poomaa. Haray ko honno non wi'irdaa bee Bii-Aaden on townee? Ko hombo non woni on Bii-Aaden?»

³⁵ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Ndaygu no e hakkunde mon taho seeda. Yahee fewndo ka mardon ndaygu don, fii wota niwre nden juhu on. Ko fii on yahoowo e niwre andaa ka yahata.

³⁶ Awa fewndo ka mardon ndaygu don, hoolee ngu, fii no woniron faybe ndaygu ngun.» Bay Iisaa wi'ii dun, onsay o yahi, o suudii be.

Fii no Yahuudiyankeebe ben Salori Gomdinde

³⁷ Fii kala o wadii wa dii maandeeji hawniidi yeeso mabbe, kono be gomdinaano mo.

³⁸ Ko nii kongol ngol annabi Isaaya wowlunoo ngol laatori, dun ko ka o wi'unoo don:

«Joomiraado, ko hombo gomdini waaju amen ngun?

E ko hombo sookewo Joomiraado on feppinanaa?» m

³⁹ Be waawataano hoolaade, bay wano Isaaya wi'irnoo non kadi:

⁴⁰ «Allaahu on wuminii be,
o uddii berde mabbe den,
fii wota be yiiru gite mabbe den,
e hita be faamir berde mabbe den,
haa be tuuba, o sellina be.»n

⁴¹ Ko dun woni ko *Isaaya yewti, bay wonii o yi'ii darja Iisaa Almasiihu on, o yewti fii makko.

⁴² Kono e nder dun, hay e hakkunde yeesoobe ben, buy e mabbe gomdini mo, kono sabu Fariisiyaaabe ben be suusaali qirritaade, fii wota be pottine ka juulirde,

⁴³ ko fii hari hibe yidi weltingol yimbe ben buri weltingol Alla.

⁴⁴ Onsay Iisaa ewnii, wi'i: «Kala on gomdindo lan, haray wonaa min o gomdini, kono ko Nuludo lan on!

⁴⁵ E kala yi'udo lan, haray o yi'ii Nuludo lan on.

⁴⁶ Ko fii wonugol Ndaygu addimmi e oo aduna, hara kala gomdindo lan wonaali e nder niwre nden.

⁴⁷ Kala nanudo kongudi an din kadi, ronki di huutorde, hinaa min jaawoyta mo. Ko fii mi ariraali fii jaawugol aduna on, kono ko fii dandugol aduna on.

⁴⁸ Kala non bugitiido lan, salii jabude kongudi an din, no mari jaawoowo. Ko fii ko kongudi di mi yewti din jaawoyta mo ka jalaande sakkitorde.

⁴⁹ Bay kongudi an din wonaa e an iwri, kono ko Baabaajo immindo lan on tigi yamirimmi ko mi haala e ko mi wi'a.

⁵⁰ Awa-le mido andi yamiroore makko nden ko nde ngurndan poomayankejan. E hin-le, ko mi wi'i kon, ko no Baabaajo on wi'irimmi non mi wowliri.»

13

Fii no Iisaa Sembiri Taalibaabe mun ben

¹ Bay *Juldeere Yawtaneede nden ɓadike, tawi kanko Iisaa o andii saa'i makko iwugol e oo aduna, yaha ka Baabaajo on, hewtii. Kanko Iisaa himo yidunoo be makko ben e oo aduna ɗoo haa ka rawnoode.

² E nder ko be nafotoo kon, tawi Ibuliisa wadii e bernde Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu janfagol mo.

³ Nde tawnoo Iisaa no andi wonde Baabaajo on wattii fow e juude makko, awa kadi ko ka Alla o iwi, ko ka Alla kadi o ruttotoo,

⁴ o immii ka be jaamaynoo ɗon, o bortii burmusu makko on, o yetti lefol bagi, o daditii.

⁵ Onsay o wancini ndiyan e miran, o woni e sembugol taalibaabe ben, o fittira koyɗe mabbe ɗen bagi mo o daditinoo on.

⁶ Bay wonii o hewtii Sim'uunu Petruusu, on wi'i mo: «Koohoojo, ko an sembatammi?»

⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mi woni wadude kon a faamataa ɗun fewndo ɗoo, kono a faamoyay ɗun onsay.»

⁸ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Oo'o, a sembataa lan few!»

Iisaa kadi jaabii mo, wi'i: «Si mi sembaali ma, haray a alaa gebal e an few.»

⁹ Onsay kanko Sim'uunu Petruusu o wi'i: «Koohoojo, awa hinaa koyɗe an ɗen tun, kono hay juude ɗen e hoore nden!»

¹⁰ Iisaa wi'i mo kadi: «Lootiido hatonjinaa e lootagol si wonaa sembagol, ko fii o fow ko o laabuɗo. E hin-le ko on laabuɗe, kono non hinaa on fow.»

¹¹ Ko fii hari himo andi janfotooɗo mo on. Ko ɗun wadi si o wi'i: «Hinaa on fow woni laabuɗe.»

¹² Bay wonii o gaynii be sembude, o bornii burmusu makko on, o jottii, o wi'i be: «On faamii fii koo ko mi wadani on?»

¹³ Hiɗon noddirammi Karamoko e Koohoojo. On wowlii goonga, ko fii ko mi ɗun.

¹⁴ Si tawii non min Koohoojo on, min Karamoko mon, mi sembii on, haray onon kadi hiɗon haani sembindirde.

¹⁵ Ko fii, mi wadani on misal, fii no onon kadi wadiron wano mi wadironi on non.

¹⁶ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kurkaadu buraa jom mun teddude, nulaaɗo kadi buraa nuludo ɗun on teddude.

¹⁷ Jooni non, bay on andii ɗun, si on huutorii, haray on malii.

¹⁸ «Hinaa non fii mon on fow mi wi'i ɗun, mido andi be mi subii ben. Kono bee ko windii kon laatoo:

«On mo mi hawtidi bireedi dartike lan.»^p

¹⁹ «Ko ɗun wadi, gila jooni mi yeetoto on ado nden huunde hewtude, fii tuma nde hewtoyi yo on hooloyo ko min woni Wondo on.

²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala jabuɗo mo mi nuloyta on, haray jabii lan, awa kadi kala jabuɗo lan, haray jabii Nuludo lan on.»

Fii no Iisaa Feɗɗiniri fii Janfotooɗo mo on

(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23)

²¹ Bay wonii kanko Iisaa o yewtii ɗun, bernde makko nden aani, o holli ɗundoo, o wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, godɗo e mon janfoto lan.»

²² Onsay taalibaabe ben ndaarindiri, be jibii ko hombo o wi'i.

²³ Tawi godɗo e taalibaabe ben, mo Iisaa yidunoo, no joodii ka sera taabal takko Iisaa.

²⁴ Onsay Sim'uunu Petruusu sowndii on, wi'i: «Lando ko hombo o woni wowlude fii mun.»

²⁵ On taalibaajo kadi ugginii ka fewndo bernde Iisaa, o wi'i: «Koohoojo, ko hombo woni on?»

²⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mo mi jullani kuntun bireedi ka mi naamata don, mi jonni woo.» Onsay o julli bireedi on, o jonni Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu.

²⁷ No Yudaasi hendornoo kun kuntun bireedi, Ibuliisa naati e bernde makko.

Iisaa wi'i mo: «Wafu ko wadataa kon hepa.»

²⁸ Kono hay gooto e be o jaamidaynoo ben faamaali ko fii hondun o wi'irani mo dun.

²⁹ Nde tawnoo ko Yudaasi jogii bonfo on, wobbe ben sikki ko Iisaa wi'i mo wonde ko yo o soodu ko be handi e mun fii juldeere nden, maa okkorgol miskinbe ben godfun.

³⁰ Onsay Yudaasi yetti kuntun bireedi kun, yalti hepa, hari nibbii.

Fii Yamiroore Heyre nden

³¹ Bay wonii Yudaasi yaltii, Iisaa wi'i: «Jooni non *Bii-Aaden on mawninaama, awa kadi Alla mawniniraama mo.

³² Si tawii non Alla mawniniraama mo, Alla kadi mawninay mo immorde e mun, o mawnina mo kisan.»

³³ O wi'i kadi: «Ko onon yo faybe an, mido wondi e mon kadi seeda. On dabboyay lan, kono jooni mido yeetaade on onon kadi wano mi wiirunoo non hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Ka mi yahata ton on waawataa hewtude.»

³⁴ «Mido yamirde on yamiroore heyre: Yidindiree. Wano mi yidiri on non, onon kadi yidindiree.

³⁵ Si on yidindirii, fow anday ko on taalibaabe an.»

³⁶ Onsay Sim'uunu Petruusu wi'i mo: «Koohoojo, ko honto yahataa?» Iisaa jaabii, wi'i: «Ka mi woni yahude ton a waawataa lan jukkude fewndo doo, kono a jokkitoyay lan si neebii.»

³⁷ Petruusu wi'i mo fahin: «Koohoojo, ko hondun hadata mi waawe jukkude fewndo doo? Mi okkitiray ngurndan an dan fii maa!»

³⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A okkitiray ngurndan maa dan fii an? Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ndonto yoggataa few hara a yeddaali fii an haa timma laabi tati.»

14

Fii Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan

¹ «Wota berde mon den aanu. Gomdinee Alla, gomdinon lan, min kadi.

² Wonundeeji buy no woodi ka galle Ben an. Si hinaano dun, harayno mi yeetike on, ko fii mido yahude parangol on wonunde.

³ Jooni si mi yahii, mi paranoyii on wonunde nden, mi aranoyay on, fii yo on wonoy onon kadi ka mi woni ton.

⁴ Ka mi woni yahude don, hidon andi ngol laawol.»

⁵ Kono Tooma wi'i mo: «Koohoojo, men andaa ka seenotodon ton. Ko honno non men andirta laawol ngol?»

⁶ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko min woni Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan. Hay gooto waawataa yahude ka Baabaajo on si wonaa e an o rewri.

⁷ Si hidon andi lan, on andoyay kadi Ben an. Kono gila jooni hidon andi mo, awa kadi on yi'ii mo.»

⁸ Onsay Filiipu wi'i mo: «Koohoojo, hollu men Baabaajo on, dun haray yonii men.»

⁹ Iisaa wi'i mo: «Filiipu, koo ko mi neebi wondude e mon fow, e a andaali lan? Kala yi'udo lan, haray yi'ii Baabaajo on. An non, ko honno wi'irtaa: <Hollu men Baabaajo on>?»

¹⁰ A hoolaaki wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an? Dii kongudi di mi woni on wowlande, wonaa e an di iwri. Ko Baabaajo Wondo e an on woni wafude kuude mun den.

¹¹ Gomdinee lan wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an. Si hinaa fun, gomdiron bete sabu dee kuude de mi woni wafude.

¹² Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on gomdindo lan, kapun kadi waday kuude de mi wadata den, o wafa ko buri mawnude, ko fii mido jaarude ka Baabaajo on.

¹³ Awa kala ko toridon e innde an, mi waday, fii no Baabaajo on mawniniree immorde e Bidfo on.

¹⁴ Si on torike godfun e innde an, mi waday fun.»

Fodaari fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹⁵ «Si hidon yidi lan, on doftoto yamirooje an den.

¹⁶ Min kadi mi toroto Baabaajo on, o yeda on Ballo goo, hara ko Wondoowo e mon haa poomaa:

¹⁷ on non ko Ruuhu Wondudo e Goonga mo aduna on waawataa jabude, bay be yi'ataa mo, be andataa mo. Kono onon hidon andi mo, bay himo humondiri e mon, awa kadi o hoday e mon.

¹⁸ Mi accataa wonon aliyatiimaabe, mi aray e mon.

¹⁹ E nder seeda nii aduna on yiitataa lan han kadi, kono onon on yi'ay lan. Bay mido wuuri, awa onon kadi on wuuray.

²⁰ Nden jande on andoyay wonde mido humondiri e Baaba an, onon kadi hidon humondiri e an, min kadi mido humondiri e mon.

²¹ Yidudo lan on ko jabudo yamirooje an den, doftii. Kala yidudo lan, Ben an yiday mo, min kadi mi yiday mo, mi hollitoo mo.»

²² Onsay oo wi'eteedo Yahuuda, (hara hinaa Yudaasi Iskariiyu), wi'i mo: «Koohoojo, ko honno hollitortaa e amen menen tun, hara hinaa e aduna on?»

²³ Iisaa jaabii mo, wi'i : «Kala yidudo lan doftoto kongol an ngol, Ben an yida mo, men ara e makko, men daakoo ka makko.

²⁴ Kala non on mo yidfaa lan doftotaako kongudi an din. Ngol kongol ngol wondon e nanude hinaa e an iwri, kono ko e Baabaajo Nuludo lan on.

²⁵ «Mi yewtii on fun wa fewndo ko mi wondi e mon.

²⁶ Kono on Ballo, fun ko *Ruuhu Seniido mo Baabaajo on addoyta e innde an on, ko on jannoyta on kala huunde, andintina on kala ko mi wi'unoo on.

²⁷ Mido accande on buttu, ko buttu an ngun mi woni on okkude. Mi alaa on non okkirde wano aduna on okkirta non. Wota berde mon den jibo, wota de hulu kadi.

²⁸ «On nanii ko mi wi'i on kon wonde mido yahude, kono mi artoyay e mon. Si hidon yidunoomi, on weltorayno ko mi woni jaarude ka Baabaajo on kon, bay Baabaajo on no buri lan mawnude.

²⁹ Ko mi woni on wowlirande dii piiji jooni, ado di hewtude, ko fii nde di hewtoyi ko yo on gomdin.

³⁰ Mi yewtidoytaa e mon buy han kadi, ko fii lando aduna on no arude, kono o maraa bawgal woo e hoore an.

³¹ Kono aduna on no haani andude wonde mido yidi Baabaajo on, ko dɔn wadi si mido wadirde wano Baabaajo on yamirimmi non. Immee, iwen dfoo!»

15

Fii Dayyere e Caldi mun

¹ O wi'i be kadi: «Ko min woni dayyere tigi-tigiire nden, ko Baaba an woni Tutudo on.

² O tayay kala salndu wonndu e an ndu rimataa, o feppita rimooji dɔn fow haa di laaba fii yo di burtu rimude.

³ Dun-le wuren on wonii laabube sabu kongol ngol mi feppinani on ngol.

⁴ Awa duumee e humagol e an, wano min kadi mi duumori e humagol e mon non. Ko fii salndu tun waawataa rimude, hara ndu siɲaaki e dayyere nden. Onon kadi wano non, si on humaaki e an, haray on waawataa rimude.

⁵ «Ko min woni dayyere nden, ko onon woni caldi dɔn. Kala on humondirdo e an, wano min kadi mi humondiri e makko non, o rimay buy. Ko fii on waawataa wafude hay huunde e baawo an.

⁶ Kala mo humaaki e an, ko bugorteedo wa salndu tayaandu yoori, sifa dɔn caldi ko moobeteedi, bugee ka yiite, sunnee.

⁷ Si on humike e an, kongudi an dɔn kadi wonii e mon, haray toree kala ko faaladon, dɔn newnante on.

⁸ E hino no Baaba an mawninirtee: ko yo on rimu ko dɔuudi, wonon taalibaabe an.

⁹ «Wano Baabaajo on yidirimmi non, ko non min kadi mi yidiri on. Tabitee e giggol an ngol.

¹⁰ Si on doftike yamirooje an dɔn, wano mi doftori yamirooje Ben an dɔn non, haray on tabitay e giggol an ngol, wano mi tabitiri e giggol makko ngol non.

¹¹ Ko mi yewtirani on nii ko fii yo weltaare an nden wonu e mon, e fii yo weltaare mon nden onon kadi wonu timmunde.

¹² E hino yamiroore nde mi yamiri on nden: Yidindiree wano mi yidiri on non.

¹³ Hay gooto alaa giggol burngol mawnude wa okkitirgol ngurndan mun dɔn fii yibbe mu'un ben.

¹⁴ Si on wadii ko mi yamiri on kon, haray ko on yibbe an.

¹⁵ Mi innataa on hande kadi kurkaadi, ko fii kurkaadu andaa ko jom mun wadata. Mi wi'ii on yibbe, ko fii ko mi andiri Ben an kon fow mi andinii on.

¹⁶ Awa kadi hinaa onon subii lan, kono ko min subii on, tofdii on kadi, fii yo on yahu rimoyon, kon ko rimudon lotta, e yo Baabaajo on yedu on kala ko toridon mo e innde an.

¹⁷ Ko mi yamiri on, ko yo on yidindir.»

Fii no Taalibaabe ben Ajirtee ka Aduna

¹⁸ «Si aduna on non apii on, andee o apiino lan ko adii on.

¹⁹ Si tawiino ko on be oo aduna, aduna on yidayno on, bay ko on be makko, kono nde tawnoo hinaa on be oo aduna, awa kadi mi subike on e hakkunde oo aduna, ko dɔn wadi si aduna on no joganii on ngayngu.

²⁰ Anditee ngol kongol ngol mi wi'unoo on wonde kurkaadu buraa jom mun teddude. Si be cukkike lan, be cukkoyto on onon kadi. Si be doftike kongol an ngol, be doftoyto kongudi mon dɔn kadi.

²¹ Kono be waday on d'un fow sabu innde an nden, bay be andaa Nuludo lan on.

²² Si tawno mi araali, maa mi wowlanaano be, harayno be felnaaki. Kono jooni non be alaa lamitorgal fii junuubaaji mabbe din.

²³ Ko fii kala apudo lan, haray apii Ben an.

²⁴ Si tawno mi wadaali e hakkunde mabbe dee kuude de hay gooto wadaali, harayno be felnaaki, kono jooni non be yi'ii, be apii lan, be apii Ben an.

²⁵ Kono bee ngol kongol windiingol ka Sariya mabbe laato, d'un ko ngol wi'ungol: <Be apii lan e baawo hujja.>]

²⁶ «Kono tuma Ballo on ari, d'un ko on mo mi nulata e mon immorde e Baabaajo on, d'un ko Ruuhu Wondudo e Goonga, on Ruuhu mo tawata ko iwruodo ka Baabaajo on, o seeditanto lan.

²⁷ Awa onon kadi, on seeditanoyto lan, ko fii hidon wondunoo e an gila ka fudfoode.»

16

¹ «Ko mi wowlirani on d'un ko fii wota on faljinoye.

² Ko fii be yaltinoyay on ka juulirde, hay saa'i kadi aroyay nde tawata kala wardo on sikkay o wadii ko Alla yidi.

³ Ko be wadiroyta d'un, ko bay be andaali Baabaajo on, be andaali lan kadi.

⁴ Ko mi wowlirani on d'un, ko fii nde saa'i on hewtoyi, yo on anditoy wonde mi wowlaniino on d'un. Ko hadi mi wowlana on d'un gila ka fudfoode, ko fii hari mido wondi e mon.»

Fii Golle Ruuhu Seniido on

⁵ «Jooni non mido yiltitorde ka Nuludo lan on, kono hay gooto e mon landaaki lan ko honto mi yahata.

⁶ Bay mi wowlirii nii annde heewii e berde mon.

⁷ E hin-le mido wowlande on goonga, no moyyani on ka mi yaha. Ko fii si mi yahaali, Ballo on arataa e mon. Kono si mi yahii, mi nulay mo e mon.

⁸ Tuma o aroyi, o weebitanay aduna on fii junuubu e peewal e jaawoore:

⁹ ka banje junuubu, ko bay hari be hoolaaki lan,

¹⁰ ka banje peewal, ko bay mido jaarude ka Baabaajo on, awa kadi on yiitataa lan han kadi,

¹¹ ka banje jaawoore, ko bay lando oo aduna jaawaama.

¹² «Mido mari fahin piiji buy ko mi yewta on, kono on waawataa faamude di fewndo doo.

¹³ Tuma on Ruuhu Wondudo e Goonga ari, o ardoyto on e kala goonga, ko fii kongudi makko din wonaa e makko iwroyta, kono o yewtoyay kala ko o nani, o yewta on kadi fii piiji aroyaydi.

¹⁴ O mawninoyay lan, ko fii o yettoyay e ko wonanimmi kon, o feppinana on.

¹⁵ Ko fii, kala ko Baabaajo on jeyi ko min wonani. Ko d'un wadi si mi wi'i wonde, o yettay e ko an kon, o feppinana on.

Fii no Iisaa Wakkilniri Taalibaabe mun ben

¹⁶ «Si burii nii seeda, on yiitataa lan han kadi, onsay si nettii seeda, on yiitoyay lan kadi.»

¹⁷ Onsay wobbe e taalibaabe ben wi'indiri: «Ko hondun oo woni en wi'ude: si burii nii seeda, en yiitataa mo hande kadi, e hoore d'un si nettii seeda en yiitay mo, e himo jaarude kadi ka Baabaajo on.»?

¹⁸ Tawi ko ɓe woni wi'ude: «Ko hondun o wi'i dfoo: <Si burii nii seeda?> En andaa ko hondun o woni wowlude.»

¹⁹ Bay Iisaa andii wonde hiibe faalaa mo landaade, onsay o wi'i ɓe: «Hidon landondira fii koo ko mi wi'i: <Si burii nii seeda on yiitataa lan han kadi, awa kadi si nettii seeda on yiitay lan.>

²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on wulloyay feson, aduna on kapun weltoo, wonoyon e nder annde, kono annde mon nden wattoyte weltaare.

²¹ Nde debbo no jibina, haray himo e annde, ko fii haray saa'i muuseendi hewtanii mo. Kono si o jibinii, haray o anditooytaa hande kadi fii ndin muuseendi makko, sabu weltaare ko o jibini boobo on kon.

²² Onon kadi hidon mari annde jooni, kono mi yiitidoyay e mon kadi, ɓerde mon den weltoyto. Onsay hay gooto ittooytaa weltaare mon nden.

²³ E nden jalaande, on landotaako lan fii hay huunde hande kadi, ko fii, ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Baabaajo on okkay on kala ko toridon e innde an.

²⁴ Ko fii haa jooni on toraaki hay huunde e innde an. Toree, on hebay, fii no weltaare mon nden timmira.

²⁵ «Ko mise mi yewtiri on dɗun fow. Saa'i no aroya mo tawata mi yewtirtaa on mise hande kadi, kono hara ko no laabiri poy mi yewtirta on fii Baabaajo on.

²⁶ Nden jande on toroyto e innde an, kono mi wi'aali on wonde mi toranoyto on Baabaajo on,

²⁷ ko fii haray Baabaajo on tigi no yidi on. Ko wadi si kanko tigi o yidi on, ko bay hari on yidiino lan, awa kadi on gomɗiniino wonde ko ka makko kanko Alla mi iwi.

²⁸ Ko ka Baabaajo on mi iwi, mi ari e oo aduna. Jooni non mido iwude e oo aduna, mi yaha ka Baabaajo on.»

²⁹ Onsay taalibaabe makko ɓen wi'i mo: «E hino jooni non hidon wowlude no laabiri, e on alaa wowlirde mise woo.

³⁰ Jooni non meden andi wonde hidon andi kala huunde, awa kadi jaraa ka godfo landoo on. Ko dɗun wadi si meden gomɗini wonde ko ka Alla iwruɗon.»

³¹ Iisaa kadi jaabii ɓe, wi'i: «On gomɗinii jooni?»

³² Awa e hino saa'i no arude, dɗun-le wuren o hewtii, ka tawata on saakitete, mo kala yaara sengo, accon mi min tun. Kono haray mi weddaaki ko fii Baabaajo on no wondi e an.

³³ «Ko mi wowlirani on nii, ko fii yo on hebu buttu e an. On heboyay satteendeeji e oo aduna, kono wakkilee, ko fii min mi foolii aduna on!»

17

Fii no Iisaa Tororani Taalibaabe mun ɓen

¹ Bay wonii o wowlirii nii, onsay Iisaa ɓanti gite den, o fewti ka dow, o wi'i:

«Baaba an, saa'i on hewtii. Mawnin Bidfo maa on, fii no Bidfo maa on mawninira fii maa,

² wano yedirdaa mo bawgal e hoore kala nedfo non, fii no o yedira kala mo okkudaa mo *ngurndan poomayankejan.

³ Ngurndan poomayankejan dan ko yo ɓe ande an Alla Bajjo Goongaajo on, e Iisaa Almasiihu, mo nuludaa on.

⁴ Mi mawninii ma ka hoore leydi, mi timminii kuude de yamirdaa mi wadugol den.

⁵ Jooni non an kadi, yo Baaba an, mawninan takko maa tigi, hara ko mangu ngu mi joginoo takko maa ngun ado aduna on woodeede.

⁶ «Mi feppinii innde maa nden e hakkunde yimbe be okkudaa mi ka aduna doo ben. Ko an be wonannoo, a okkii lan be, awa be doftike daaluyee maa on.

⁷ Jooni be andii wonde ko yefudaa mi kon fow ko e maa iwri.

⁸ Ko fii, mi hewtinii be daaluyeeji di jonnudaa mi din, be jabii di, awa be andii ka haqiiqa wonde ko ka maa mi iwi, awa kadi be gomdinii wonde ko an nulimmi.

⁹ Ko ben mi woni toranaade. Hinaa aduna on mi woni toranaade, kono ko be yefudaa mi ben, bay ko be maa.

¹⁰ Wano tawiri non kala ko mi jeyi ko an jeyi, awa kadi kala ko jeyudaa ko min jeyi, e hoore dun ko e mabbe mangu an ngun feepiri.

¹¹ Hande kadi mi alaa e oo aduna. Kambe hibe ka aduna, min mido yahude ka maa. Yaa Baabaajo *Seniido, hiwir be innde maa nde okkudaa mi nden, fii no be wonira gooto wano wonirden gooto non.

¹² Fewndo mi wondi e mabbe, mi marirno be innde maa nde okkudaa mi nden, mi hiwi be. Hay gooto e mabbe majjaali, si hinaa muuyanaado hayrugol on, fii no ko *hiitanao ka defte kon laatora.

¹³ «Jooni non mido yahude ka maa. Ko mi yewtiri dun ka aduna doo, ko fii no weltaare an nden timmira e mabbe.

¹⁴ Mi hewtinii be kongol maa ngol. Aduna on apii be, bay be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna.

¹⁵ Mi toraaki ma yo a suutu be e oo aduna, kono ko yo a dandu be Bondo on.

¹⁶ Be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna.

¹⁷ Ko daaluyee maa on woni goonga on, wadu be be maa rewruude e goonga on.

¹⁸ Wano nulirdaa mi non ka aduna, min kadi mi nulirii be non e oo aduna.

¹⁹ Min kadi non mi waditike mo maa fii mabbe, fii yo kambe kadi be wadito be maa rewruude e goonga on.

²⁰ «Hinaa non kambe tun mi woni toranaade, kono hay gomdinoyooobe lan ben sabu kongudi mabbe din,

²¹ fii no be fow, be wonira gooto wano an Baabaajo on wonirdaa e an non, min kadi mi woniri e maa non. Kambe kadi, yo be wonir non e men fii no aduna on gomdinira wonde ko an nulimmi.

²² Min non mi okkii be mangu ngu yefudaa mi ngun, fii no be wonira gooto, wano wonirden gooto non.

²³ Mi wona e mabbe, an kadi, wonaa e an, fii no be wonira gooto few, e no aduna on andira wonde a nulii lan, awa kadi a yidii be wano yidirdaa mi non.

²⁴ «Baaba an, mido yidi yo be okkudaa mi ben wonu ka mi woni don, fii no be yi'ira mangu an ngu yefudaa mi ngun, bay a yidiino lan ado aduna on woodeede.

²⁵ «Baaba an Feewudo, aduna on andaali ma, kono min, mi andii ma, awa bee doo kadi andii ko an nulimmi.

²⁶ Mi andinii be innde maa nden, awa kadi mi andinay be, fii no giggol ngol yidudaa mi ngol wonira e mabbe, min kadi mi wona e mabbe.»

18

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53)

¹ Bay Iisaa gaynii toraade, o yaltidi e taalibaabe makko ben, be yahi e gada joolol no wi'ee Kidruuna ka tutateeri woni, o naatidi don e taalibaabe makko ben.

² Tawi Yudaasi, don ko janfotodo mo on, no andunoo nden nokkuure, ko fii hari Iisaa e taalibaabe mun ben no moobondiraynoo don soono woo.

³ Yudaasi ardi e dental suufaabe e yeesoobe goo, be tawata ko hooreebe *yottinoobe sadaka e *Fariisiyaabe ben immi, be yahi ka o woni don, tawi hibe jogii lampuuji e jowli e jogaaji.

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi ko arata mo e hebude kon fow, o badii be, o wi'i: «Ko hombo dabbitoton?»

⁵ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

O wi'i be kadi: «E hino lan.» Tawi Yudaasi, janfido mo on, no wondi e mabbe.

⁶ Fewndo ko Iisaa wi'i be «e hino lan», be yiltitori bawre-bawre, be yani ka leydi.

⁷ O landitii be, o wi'i: «Ko hombo wondon dabbitude?»

Be wi'i fahin: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁸ Iisaa jaabii be fahin, wi'i: «Mi innii on: e hino lan. Si tawii ko min wondon dabbitude, accitee bee doo, be yaha.»

⁹ Ko nii kongol ngol o wi'unoo ngol laatori wonde: «Hay gooto e be jonnudaa mi ben hayriraali lan.»P

¹⁰ Tawi Sim'uunu Petruusu no jogii kaafa. Onsay o sorti ka, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru jaamuru ndun. Tawi ndun kurkaadu no wi'ee Malkuusa.

¹¹ Tun Iisaa wi'i mo kanko Petruusu: «Wattu kaafa maa kan ka holgo! A sikku mi yarirtaa jardukun tampere kun Baaba an yedimmi kun?»

*Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben
(Mat. 26.57-58; Mrk. 14.53-54; Luk. 22.54)*

¹² Onsay ngal dental suufaabe e hooreejo mun e yeesoobe Yahuudiyankeebe ben nangi mo kanko Iisaa, be habbi.

¹³ Be nabiri mo taho ka Hannaana, on ko esiraawo Qayaafa, yottinoowo mawdo sadaka on e nden hitaande.

¹⁴ Awa kadi ko Qayaafa on waajinoo Yahuudiyankeebe ben wonde no furi ka aaden gooto maaya fii jamaa on.

*Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa
(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62)*

¹⁵ Sim'uunu Petruusu e taalibaajo goo jokkiti Iisaa. Tawi yottinoowo mawdo sadaka on no andi on taalibaajo, o naatidi e Iisaa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on.

¹⁶ Kono Petruusu kapun wontiri ka binde baafal ka baawo. Oya taalibaajo, mo yottinoowo mawdo sadaka on andunoo on, yalti, yewti debbo aynoowo dambugal ngal, o naadi Petruusu.

¹⁷ On kurkaadu aynudo dambugal ngal wi'i Petruusu: «E hara an kadi, hinaa a tawdaado e bee taalibaabe oo neddo?»

O jaabii: «Wonaa mi tawdaado e mabbe.»

¹⁸ Tawi kurkaadi din e aynoobe ben, don ko darinoobe don ben, no hubbi yiite, ko fii hari jaangol ngol no woodi, be woni e iwlagol. Tawi Petruusu kadi no wondi e mabbe, no iwloo.

¹⁹ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on landii Iisaa fii taalibaabe mun ben e fii ko o jannaynoo kon.

²⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi yewtayno aduna on e kene. Ko mi jannaynoo kon fow ko ka juulirde e ka *juulirde mawnde ka Yahuudiyankeebe ben fow fottaynoo fon. E hoore fon mi wowlaali hay fus e gundoo.

²¹ Ko hondun non landortaa mi? Lando nanirbe lan ben ko hondun mi wowlani fon. E hino hibe andi ko mi wi'i kon.»

²² Bay Iisaa wi'ii fon, godfo e ben aynoofo wonnoofo fon bantii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Ko nii jaabortaa yottinoowo mawfo sadaka on?»

²³ Iisaa jaabii, wi'i: «Si mi wowlia ko boni, hollu ko hondun e ko boni. Si tawii non ko ko moyyi mi wowli, haray ko hondun piyirtaa mi?»

²⁴ Onsay Hannaana feyyini mo ka Qayaafa, fon ko ka yottinoowo mawfo sadaka on, e hoore himo habbii.

²⁵ Tawi kapun Sim'uunu Petruusu no darii fon, no iwloo. Onsay be wi'i mo: «An kadi, hinaa a godfo e taalibaabe makko ben?»

O yeddi, o wi'i: «Hinaa mi taalibaajo makko few!»

²⁶ Onsay godfo e kurkaadi yottinoowo mawfo sadaka on, fon ko musidfo oo mo Petruusu ittunoo nowru mun, wi'i: «Taw si hinaa an e makko mi yi'idi ka tutateeri?»

²⁷ Petruusu yeddi fon kadi. Tun ndontoori ndin yoggi.

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25)

²⁸ Bay be iwii ka Qayaafa, be nabi Iisaa ka suudu laamu. Tawi ko ka subaka, laatii kambe tigi be naataali ka suudu laamu fii wota be tuunintino, fii no be jaamira ka *Juldeere Yawtaneede.

²⁹ Onsay Pilaatu lando on yalti, tawoyi be, o wi'i be: «Ko feloore honde wondon fawude oo nedfo?»

³⁰ Ben jaabii, wi'i: «Si tawno o wadaano bone, men addantaano ma mo.»

³¹ Ko e hoore fon Pilaatu wi'i be: «Yettee mo, onon tigi, jaawiron mo sariya mon on.»

Kono Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Men newnanaaka warugol godfo.»

³² (Tawi ko nii kongol ngol Iisaa wi'unoo ngol laatorta fii bangingol ko mayde honde o maayata.)

³³ Onsay Pilaatu naatiti ka suudu laamu, o noddi Iisaa, o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

³⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «E ko an wowlani fon hoore maa, kaa ko wobbe wowlan-maa fon fii an?»

³⁵ Pilaatu kadi jaabii mo, wi'i: «E hara ko mi Yahuudiyankeejo? Ko jamaa maa on e hooreebe yottinoobe sadaka ben wattu-maa e juude an. Ko hondun wafudaa?»

³⁶ Iisaa jaabii mo fahin, wi'i: «Laamateeri an ndin hinaa jeyaandi e oo aduna. Si tawno laamateeri an ndin ko jeyaandi e oo aduna, kurkaadi an fon habanayno lan fii wota mi watte nun e juude Yahuudiyankeebe ben. Kono laamateeri an ndin hinaa jeyaandi ley gaa.»

³⁷ Onsay Pilaatu wi'i mo: «Ko a lando-le?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi lando. Ko sabu fon mi hebiraa e ko fii fon mi arani ka aduna: ko fii seeditanagol goonga on. Kala jeyaado e goonga hedoto kongol an ngol.»

³⁸ Pilaatu wi'i mo fahin: «Ko hondun woni goonga?»

Bay wonii o wi'ii fon, o yalti kadi, o tawi Yahuudiyankeebe ben, o wi'i be: «Min mi yi'aali hujja woo fawudfo mo donkineede.

³⁹ Kono Juldeere Yawtaneede kala, no woowi ka mi accitana on kasoojo gooto. Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

⁴⁰ Onsay be ewnii, be wi'i: «Kono hinaa non oo doo, ko Barabaasi!» Tawi-le Barabaasi ko murtunoodo.

19

Fii no Iisaa Naawiraa Happanaa Wareede

¹ Onsay Pilaatu yamiri yo be nabu Iisaa, be focca.

² Suufaabe ben kadi sacci katanwol bulle, be wadi ngol ka hoore Iisaa, be borni mo kadi dolokke bodfeejo.¶

³ Be badii mo kadi kanko Iisaa, be wi'i: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeebe!» Be helloo mo bante kadi.

⁴ Pilaatu yaltiti fahin, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Awa mido yaltinande on mo fii no andiron wonde mi yi'aali hujja woo fawudo oo donkineede.»

⁵ Onsay Iisaa yalti, tawi katanwol bulle ngol no ka hoore makko, himo bornii kadi dolokke bodfeejo. Pilaatu wi'i be: «E hino aaden on!»

⁶ Bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e suufaabe ben yi'ii mo, be ewnii, be wi'i: «Fempee mo! Fempee mo!»

Pilaatu kadi wi'i be: «Yettee mo onon tigi, fempon. Ko fii min mi yi'aali hujja fawudo mo donkineede.»

⁷ Yahuudiyankeebe ben jaabii fahin, wi'i: «Meden mari Sariya, tippude e on Sariya himo haani wareede, ko fii himo waditii *Bidfo Alla!»

⁸ Bay Pilaatu nanii ngol kongol, o burti hulude.

⁹ Onsay o naatiti ka nder suudu laamu, o wi'i Iisaa: «Ko honto iwudaa?» Kono laatii Iisaa jaabaaki mo.

¹⁰ Pilaatu wi'i mo kadi fahin: «A wowlantaa lan? E a andaa mido mari feere accitugol ma, maa fempugol ma?»

¹¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A hebataa feere woo e hoore an si hinaa taw hara a yedfa immorde ka dow. Ko dun wadi, on wattudo lan e juude maa fawtike junuubu burdo mawnude.»

¹² Gila e on saa'i don, tawi Pilaatu no dabfude no accitira mo, kono Yahuudiyankeebe ben woni e ewnagol wi'a: «Si a accitii mo, haray hinaa a gidfo lando mawdo Roomu on! Ko fii kala waditiido lando, haray hollitike ko o gano lando mawdo Roomu on!»

¹³ Bay Pilaatu nanii din kongudi, o yaltini Iisaa ka yaasi, kanko Pilaatu o joodii ka paawirde e nokkuure no wi'ee <Meltaande>, nden no wi'ee kadi e haala Yahuudiyanke <Gabbata>.

¹⁴ Tawi ko pande hebulanagol *Juldeere Yawtaneede nden, wa ka tumbere jalorma, o wi'i Yahuudiyankeebe ben: «E hino Lando mon on!»

¹⁵ Kono be ewnii, be wi'i: «Yo o ware! Yo o ware! Fempee mo!»

Pilaatu kadi landii be: «Yo mi fempu Lando mon on?»

Onsay hooreebe yottinoobe sadaka ben jaabii mo, wi'i: «Menen men maraa lando goo si wonaa lando mawdo Roomu on!»

¹⁶ Onsay o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe. Kambe kadi be yetti Iisaa, be nabi.

Fii no Iisaa Fempiraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43)

¹⁷ Iisaa yalti e nden saare, himo rondanii hoore makko *leggal altindiraangal ngal. O sutanii nokkuure wi'eteende Golgotaa e haala Yahuudiyanke, ko woni firo dun ko <Nokkuure Laalagal Hoore>.

¶ 19:2 19.2 Ko dolokke bodfeejo lando on bornotonoo.

¹⁸ Ko don be fempfi mo wondude e yimbe dido goo, mo bee e mabbe sengo goo, kanko Iisaa o woni ka hakkunde.

¹⁹ Pilaatu windi, wadi ka dow leggal altindiraangal: «Iisaa oo jeyaado Naasirata, Lando Yahuudiyanke'en.»

²⁰ Buy e Yahuudiyankeebe ben jangi kon ko windii, ko fii nden nokkuure nde Iisaa fempaa e mun no battinoo saare nden, tawi din bindi ko e haala Yahuudiyanke e haala Roomiyanke e haala Gereekiyanke windii.

²¹ Onsay hooreebe diina Yahuudiyankeebe ben wi'i Pilaatu: «Wota a windu ko o lando Yahuudiyankeebe ben, kono windu: O wi'ii wonde ko kanko woni lando Yahuudiyankeebe ben.»

²² Kono Pilaatu jaabii be, wi'i: «Ko mi windi kon mi windii.»

²³ Bay wonii suufaabe ben fempfi Iisaa, be yetti concii makko din, be wadi di pecce nay, suufaajo kala hebi feccere. Be yetti kadi fokiya makko on, tawi on hinaa no'aado, ko o alluwal gootal gila dow haa ley.

²⁴ Onsay be wi'indiri: «Wota en seeku mo. Waden urba, dun hollay ko hombo o wonanta.» Tawi dun ko fii ko bindi din *hiitinoo kon no laatora, dun ko:

«Be senditii concii an din,
be wadii fokiya an on urba.»^r
Ko dun suufaabe ben wadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)

²⁵ Tawi yumma makko e minniraawo yumma makko, dun ko Mariyama sonna oo wi'eteedo Kulopaasi, e Mariyama Magaduuna no darii ka binde leggal altindiraangal ngal Iisaa fempaa e mun ngal.

²⁶ Bay Iisaa yi'ii yumma mun, awa kadi oo taalibaajo mo o yidi no darii takko yumma makko, onsay o wi'i yumma makko: «Neene, ko on don woni bidfo mon on.»

²⁷ O wi'i taalibaajo on kadi: «E hino don yumma maa.» Gila e on saa'i don, taalibaajo on nabi Mariyama neene Iisaa ka mun.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)

²⁸ Bawto dun, nde tawnoo Iisaa no andi wonde fow huubii, o wi'i: «Midfo dondaa!» fii ko bindi din wi'i kon no laatora.

²⁹ Tawi loonde tew njaram lammudan no don. Be wadi linsere e salndu leggal no wi'ee *hisoo pu, be yolli nde ka ndiyan, be banni ka hunduko makko.

³⁰ Bay wonii o yettii dan njaram, o wi'i: «Fow laatike!» Bawto dun o liiyi hoore nden, o timmi.

³¹ Nde tawnoo nden pande ko hebunanagol fii *jalaande fowteteende nden e tawde kadi nden jalaande ko mawnde. Tawi Yahuudiyankeebe ben faalaaka yo fureeji din acce ka ledde altindiraade. Onsay be torii Pilaatu yo koyde fureeji din hele si di ittee don.

³² Onsay suufaabe ben ari heli koyde arano on e oya kadi mo o fempidanoo e mun.

³³ Bay wonii be hewtii Iisaa, be tawi o maayiino, laatii be helaali mo koyde den.

³⁴ Kono godfo e suufaabe ben tufiri mo conkenwal ka beccal, tun ndiyan e yiyan yalti.

³⁵ Yi'udfo mo on seeditike, awa seedee makko on ko goonga. Kanko non himo andi ko goonga o wowli, fii onon kadi no gomdñiron.

³⁶ Dun wadiri fii ko bindi ñin wi'i kon no laatora wonde: «Yi'al makko woo heletaake.»^s

³⁷ Nokku goo bindi ñin no wi'i kadi: «Be ndaaray mo ñe tufi on.»^t

Fii no Iisaa Surriraa

³⁸ Bawto ñun godfo no wi'ee Yuusufu jeyaado Raamati, tawi on ko taalibaajo Iisaa nun, kono ko e nder gundoo sabu tawde himo hulunoo hooreeße Yahuudiyankeeße ñen, o torii Pilaatu yo o newnan mo o yetta furee Iisaa on. Pilaatu newnani mo. Onsay o ari, o yetti furee on.

³⁹ Nikodiyuusu oo yahunoodo ka Iisaa ñande goo jemma, o ari kadi, o addori wa kiloo cappande tati tiiri jillaandi *mirri.

⁴⁰ Onsay ñe yetti furee Iisaa on, ñe tumbi e kasange wondude e urngallooji, ñay tawi ko ñun woni naamu Yahuudiyankeeße ñen fii surrugol.

⁴¹ Tawi tutateeri no e nden nokkuure nde o fempaa e mun, e nder ndin tutateeri kadi tawi no ton qaburu keso mo hay gooto surraaka e mun taho.

⁴² Nde tawnoo nden ñande ko ñalaande nde Yahuudiyankeeße ñen woni hebulanaade fii aseweere nden, awa kadi ko on qaburu ñuri badaade, ñe surroyi Iisaa e on qaburu.

20

Fii Immitagol Iisaa Almasiihu on

(Mat. 28.1-8; Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12)

¹ E alat, ñun ko ñallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna dawi bimbi law ka yenaande, tawi hentaaki taho. O tawi hayre nden ittaama ka yenaande.

² Onsay o dogi, o tawoyi Sim'uunu Petruusu e oya taalibaajo mo Iisaa yidunoo, o wi'i ñe: «Be ittii Koohoojo on ka yenaande, men andaa ko honto ñe wadi mo!»

³ Onsay Petruusu e oya taalibaajo yalti, yaari ka yenaande.

⁴ Be ñidoo non ñe dogi, kono oya taalibaajo dogi ñuri Petruusu, o adii hewtude ka yenaande.

⁵ O ugginii, o yi'i kasange on ka waalii, kono o naataali.

⁶ Sim'uunu Petruusu iwtirnoodo ñaawo makko on kañun kadi hewti, o naati ka nder yenaande, o haynii kasange on no waalii ñon

⁷ e lefol wadanoongol ka hoore Iisaa ngol, tawi ngol wondaa e kasange on, kono tawi hingol taggaa, hingol feere.

⁸ Onsay oya taalibaajo, adinoodo hewtude ka yenaande kañun kadi naati, o yi'i, o hoolii.

⁹ Tawi hari ñe faamaali taho ko bindi ñin wi'i kon wonde himo haani immitaade e hakkunde mayße ñen.

¹⁰ Onsay kamße taalibaabe ñen ñe yilitii ka maßße.

Fii no Iisaa Feepirani Mariyama Magaduuna

(Mrk. 16.9-11)

¹¹ Tawi Mariyama Magaduuna no darii ka ñaawo yenaande no wulla. E nder ko o wullata kon, himo ugginii, himo ndaara nder yenaande nden.

¹² O yi'i malaa'ikaabe ñidoo ñorniibe daneeji no joodii ka furee Iisaa on waalinoo ñon, godfo on telen ka hoore, oya on telen ka koyde.

¹³ Ben wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa?»

Kanko debbo on o jaabii be, o wi'i: «Ko fii be ittii dfoo Koohoojo an on, mi andaa ka o wadira.»

¹⁴ E nder ko o wi'ata d'un kon, o yeyyitii, o yi'i Iisaa no darii, kono tawi o andaa wonde ko Iisaa non.

¹⁵ Onsay Iisaa wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa e ko hombo dabbitataa?»

Nde tawnoo himo sikka ko golloowo ka tutateeri, o wi'i mo: «Koohoojo si tawii ko an nafi mo, haray yeeto lan ko honto wadudaa mo, mi yahana mo.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi fahin: «Mariyama!»

Debbo on fewti mo, wi'i e haala Yahuudiyanke: «Rabbunii!» (Ko woni d'un ko «Karamoko'en».)

¹⁷ Kono Iisaa wi'i mo: «Wota a jogito lan, ko fii mi yentaali taho ka Ben an. Kono yahu ka musibbe an ben, wi'aa be wonde mido yentude ka Ben an e ka Ben mon, ka Alla an e ka Alla mon.»

¹⁸ Onsay kanko Mariyama Magaduuna o yahi, o wi'i taalibaabe ben wonde o yi'ii Koohoojo on, awa kadi kanko Iisaa o yewtii mo d'un.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben

(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49)

¹⁹ E alat kiikiide, d'un ko jalaande aranere e nder yontere nden, tawi taalibaabe ben sokii baafe den ka be woni don sabu kulol ngol be huli Yahuudiyankeebe ben ngol. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

²⁰ Bay wonii o wi'ii d'un, onsay o holli be juude makko den e beccal makko ngal. Taalibaabe ben weltii fii ko be yi'i Koohoojo on kon.

²¹ Iisaa wi'i be kadi fahin: «Yo jam wonu e mon! Min kadi mi nulirii on wano Baabaajo on nulirimmi non!»

²² Bawto d'in kongudi, o wutti e hoore mabbe, o wi'i be: «Jabee *Ruuhu Seniido on.

²³ Be yaafanidon junuubaaji mun woo, di yaafante be. Be on yaafanaaki junuubaaji mun woo, haray di yaafaaka.»

Fii Sikkitannde Tooma nden

²⁴ Tawi Tooma jammaado Siwtaado tawdaado e sappoo e didoobe ben wondaa e mabbe fewndo ko Iisaa ari.

²⁵ Onsay taalibaabe heddiibe ben wi'i mo: «Men yi'ii Koohoojo on!»

Kono o wi'i be: «Si mi yi'aali batte peje den ka juude makko, mi fawa hondu an ndun e batte den peje, mi fawa kadi jungo an ngon ka beccal makko, haray mi hoolotaako few.»

²⁶ Bay yontii, tawi taalibaabe Iisaa ben no ka suudu kadi, tawi hife wondi e Tooma. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, tawi baafe den no sokii, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

²⁷ E hoore d'un o wi'i Tooma: «Bannu d'oo hondu maa ndun, ndaaraa juude an den, bannaa kadi jungo maa ngon, meemaa beccal an ngal. Wota a wonu mo hoolotaako, kono gomdin!»

²⁸ Onsay Tooma jaabii mo, wi'i: «Joomi an e Alla an!»

²⁹ Iisaa wi'i mo kadi: «Ko bay a yi'ii lan si hoolidaa. Kono maloore wonanii ben hooliibe be yi'aali!»

³⁰ Iisaa wadfi kadi maandeeji hawniidi goo d'uudufi e tawnde taalibaabe makko ben, di windaaki e ndee deftere.

³¹ Kono dundoo ko windanaa ko fii no gomɗiniron wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on e *Bidɗo Alla on, e fii no hebiron ngurndan e nder gomɗingol innde makko nden.

21

Fii no Iisaa Feeɗirani Taalibaabe mun ben ka Daande Weendu

¹ Bawto dɗun Iisaa feeɗitani kadi taalibaabe mun ben e daande nduu *Weendu Tiberiyaada. E hino no o feeɗirani be.

² Tawi Sim'uunu Petruusu e Tooma jammaaɗo Siwtaaɗo e Natanayiila oo mo Kanaa, dɗun ko e nder Jaliilu, e bibbe oo wi'eteedo Zabadii e taalibaabe makko ɗiɗo goo no wondi.

³ Sim'uunu Petruusu wi'i be: «Midɗo yaade yungugol.»

Kambe kadi be wi'i mo: «Menen kadi men yaaday e maa.» Be yalti, be yahi, be bakoyii ka laakun. Laatii e on jemma dɗon be nangaali hay huunde.

⁴ Bay weetii, tawi Iisaa no darii ka daande weendu, kono tawi taalibaabe ben andaa wonde ko Iisaa.

⁵ Kanko Iisaa o wi'i be: «Faybe on hebaali hay lingii?»

Be jaabii mo: «Hay gootii!»

⁶ Onsay o wi'i be: «Bugoree *jalaaji dɗin ka sengo jaamo laakun kun, on hebay!» Be bugii ɗi, tawi hakkee ko liyyi dɗin dɗuudi, be alaa feere poodugol jalaaji dɗin.

⁷ Onsay taalibaajo mo Iisaa yidunoo on wi'i Petruusu: «Ko Joomi on nii!» Nde Sim'uunu Petruusu nanirnoo wonde ko Joomi on nii, o bornii dolokke makko on, ko fii hari himo bortii, onsay o iwi ka laana o cikii ka nder ndiyan.

⁸ Beya taalibaabe ardi e laakun kun e nder poodorgol jalaaji dɗin e hoore hidi heewi tew liyyi, ko fii hari hibe wodɗitori pencen on wa sogone teemedde ɗiɗi.

⁹ Bay wonii be tippike ka leydi, be yi'i dɗon liyyi no fawii e hoore yiite, wondude e bireedi.

¹⁰ Iisaa wi'i be: «Addee godɗi e liyyi ɗi nangudon jooni dɗin.»

¹¹ Onsay Sim'uunu Petruusu yawi ka laakun, o poodi jalaaji dɗin, o tippini ka leydi. Tawi dɗin jalaaji no heewi liyyi njani yonudi teemedere e cappande jowi e tati. Fii kala non hidi duudunoo, kono jalaaji dɗin seekaaki.

¹² Iisaa wi'i be: «Aree jaamon.» Laatii hay gooto e taalibaabe ben suusaali mo landaade wi'a: «Ko an hombo nii?» Ko fii hari hibe andi ko Joomi on.

¹³ Onsay Iisaa badii, o yetti bireedi on e liyyi dɗin, o jonni be.

¹⁴ Tawi ko tammun dɗun non Iisaa no feeɗana taalibaabe mun ben gila o immintinaa e hakkunde maybe ben.

Fii Kaliifu mo Iisaa Halfni Petruusu on

¹⁵ Bay be gaynii jaamude, Iisaa wi'i Sim'uunu Petruusu: «Ko an yo Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hida yidi lan buri bee dɗoo?»

O jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hida andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa danko baaloy an koy.»^u

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi: «Enee Sim'uunu mo Yuunusa, hida yidimmi?»

Kanko Sim'uunu o jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hida andi mido yidu-maa.»

^u **21:15** 21.15-17 Ko wonaa wi'eede «baaloy» dɗoo ko jokkuɓe Iisaa ben.

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa aynu baali an dfin.»

¹⁷ O wi'i mo kadi tammun: «Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hidfa yidfi lan?»

Dun aanini Petruusu fii ko o wi'i mo kon tammun si himo yidfi mo. O jaabii mo, o wi'i: «Joomi an, hidfa andi kala huunde. Hidfa andi midfo yidfu-maa.»

Iisaa wi'i mo kadi: «Awa danko baali an dfin.»

¹⁸ Ko fii ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, wa fewndo ko wonnodfaa suka, a daditantono hoore maa dolokke maa on, yahaa ka faaladfaa. Kono si a nawyoyii, a fontay juude maa den, godfo dade, o nabe ka a faalanooka.»

¹⁹ Tawi ko o wi'iri dfun, ko fii hollugol ko mayde honde Petruusu maayata fii mawningol Alla. Bay o gaynii yewtude mo dfun, o wi'i mo: «Jokkan!»

²⁰ Kanko Petruusu o yeyyitii, o yi'i oo taalibaajo mo Iisaa yidfi ka jokkata be, dfun ko oo liiyinoodo ka bernde Iisaa fewndo ko be jaamaynoo, o wi'i: «Koochojo ko hombo woni wattoowo on e joge.»

²¹ Bay o yi'ii mo, kanko Petruusu, o wi'i Iisaa: «Oo dfoo non Joomi an, ko hondun heboyta mo?»

²² Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si midfo faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e dfun? An jokkan tun!»

²³ E hoore dfun, kan haala jonnondiraa e hakkunde musibbe ben wonde on taalibaajo maayataa. E hara-le Iisaa wi'aali mo wonde on maayataa, kono ko o wi'i ko: «Si midfo faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e dfun?»

²⁴ Ko on taalibaajo seeditii fii dfin piiji windi di. Awa hidfen andi nden seeditoore makko ko goonga.

²⁵ Iisaa waduno piiji goo kadi buy. Si men winduno dfun men fensiti, mi sikkaano si den defte de men windaynoo heyayno e aduna on.

DEFTERE KUU'DE SAHAABAABE BEN

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

¹ Ko an yo Tawaafilu, mi yewtuno ka deftere an aranere fii kala ko Iisaa nangannoo wadugol e jannugol,

² haa e jalaande yentineede makko, bawto o yamirde *sahaabaabe be o subinoo ben immorde e *Ruuhu Seniido on,

³ dun ko ben be o hollitii himo wuuri bawto o wareede, be o wadani seedeeji duudufdi fii ummutal makko ngal. O feepani be e nder balde cappande nay, himo haalana be fii *laamu Alla ngun.

⁴ Nande goo, ko o wondi e mabbe, o yamirno be wota be woddito *Yerusalaam, kono yo be habbo fodaari Baabaajo on, o wi'i be: «Dun ko ndin ndi mi wowlani on fii mun.

⁵ Ko fii Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon e nder balde nii ko Ruuhu Seniido on lootirdefon.»

⁶ Nde tawnoo hibe mottondiri takko makko, be landii mo, be wi'i: «Joomi, hara ko e on saa'i joddintintaa laamu *Isra'iila ngun?»

⁷ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa onon haani andude fewndooji e saa'iiji di Baabaajo on todfori bawgal mun ngal e mun din.

⁸ Kono onon on hebay bawgal nde Ruuhu Seniido on ari e mon, wonon seedeebe an Yerusalaam e diwal *Yahuuda ngal fow e diwal *Samariiya ngal fow haa ka kattude leyde.»

⁹ Bay o gaynii be wowlande dun, wa fewndo ko be ndaarata mo, o yentinaa, onsay duulere wirni mo e gite mabbe.

¹⁰ Ko be tiggittii ka kammu, fewndo ko o yentata, worbe dido borniibe daneeji feepani be, wi'i be:

¹¹ «Ko onon yo be Jaliilu, ko hondun daridfon, hidon ndaara nguu kammu? Iisaa oo yentinaado ka kammu e hakkunde mon artiroyay wano yiirudon o yentiniraama ka kammu nii.»

¹² Onsay be yilitii Yerusalaam be iwi e ngon fello wi'eteengo Fello *Zaytuuni wodditorngo Yerusalaam yeru sagara yaadu happaandu e *jalaande fowteteende nden.^a

¹³ Bay wonii be hewtitii, be naatiroyi ka suudu dow-dowru ndu be woni weerude e mun ndun. Tawi ben ko Petruusu, e Yuuhanna e Yaaquuba e Andaraawu, kapun e Filiipu e Tooma e Bartolomaawu e Matta e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, e Yahuuda mo Yaaquuba.

¹⁴ Be fow e nder nanondiral mabbe, be duumii e toragol Alla, toroda e rewbe ben wondude e Mariyama yumma Iisaa e neene-gotoobe makko ben kanko Iisaa.

Fii no Matiyaasa Suboraa

¹⁵ E den balde don, Petruusu immii, o darii hakkunde musibbe ben. Tawi ben moobinoobe don ko wa be teemedere e noogayo. O wi'i ben:

¹⁶ «Musibbe, bee ko windanoo kon wadfa, dun-le ko ko Ruuhu Seniido on longinnoo Daawuuda kon, o *hiitii fii oo wi'eteedo Yudaasi ardinoodo bee nangunoo be Iisaa.

¹⁷ On no tawdanoo e men, awa kadi himo marnoo gebal e dee golle men.»

^a 1:12 1.12 Ko woni «sagara yaadu happaandu e jalaande fowteteende nden» ko wa kiloo gooto leydi, yaaretedo wa minitaji sappoo e jowi.

¹⁸ (Yudaasi hendorii ngesa mban njoddi janfa mun kan, ko fɔn fii makko lanniri hippagol, fecco e hakkunde, nder reedu makko ndun fow lancitii.

¹⁹ Hakkee ko jeyaabe Yerusalaam ben fow andunoo fii fɔn, be inni mban ngesa e haala maɓɓe <Hakel-Dama>, ko woni firo fɔn ko Ngesa Yiiyan.)^b

²⁰ «E hin-le no windii ka deftere Zabuuraa:

<Yo galle on fɔn caabu,
hara hay gooto hodataa fɔn.>^c

«No windii kadi:
<Yo godɗo lonto mo ka ardagol.>^d

²¹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko fɔn wadi, bee godɗo e bee wondunooɓe e men fewndo ko jindideten e Iisaa Joomi on,

²² gila ko Yaayaa lootunoo mo haa pande o yentinaa hakkunde men, heboo ko wonda e men seeditoo fii ummutal makko ngal.»

²³ Onsay be banni yimbe diɗo: godɗo on no wi'ee Yuusufu, fɔn ko Barsabaa jammaaɗo Yustuusa, oya on no wi'ee Matiyaasa.

²⁴ Onsay be torii, be wi'i: «Yaa an Joomiraaɗo Anduɗo berɗe yimbe fow, ɓanginan men ko hombo e bee diɗo subidfaa

²⁵ fii ko lonto Yudaasi e golle e sahaabankaaku mun, ɓay kanko Yudaasi o sortike, o yahii ka o muuyanaa fɔn.»

²⁶ Be wadi urba hakkunde ben diɗo, urba on hawri e Matiyaasa, on tawtinaa sahaabaabe ben sappoo e go'o.

2

Fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹ Nde palaande juldeere wi'eteende *Pentakosta hewtunoo, tawi be fow hiɓe wondi nokkun gootun.

² Tun nde wootere, hawa wa hendu tiifundu iwri ka kammu ari, hebbini suudu ka be woni fɔn.

³ Onsay wa dende yiite feɓani be, de sendondiri, de woni e hoore mo kala e maɓɓe.

⁴ Be fow be heewi *Ruuhu Seniido on, be nangani wowlugol e *haalaaji goo, mo bee e ko Ruuhu on longini fɔn.

⁵ Tawi wa nden pande *Yahuudiyankeɓe rewoobe Alla iwruɓe e leyɗe aduna on fow no Yerusalaam.

⁶ E nder ko hawa kan wadata kon, jamaa moobinooɗo fɔn on jiiɓii sabu ko mo kala e maɓɓe nanaynoo ben no wowla e haala mun kan tigi kon.

⁷ Dun ɗaldini be haa feyyiti, e hoore hiɓe wi'a: «Hara ɓee yimbe wonɓe wowlude doo fow hinaa be diiwal Jaliilu?»

⁸ Ko honno nanirden ɓee no wowla e haala ka muynuden kan tigi?

⁹ Dun ko enen ɓee Fartiyankoobe e Maadiyankoobe e Elaamiyankoobe e ɓee hodube Mesopotamii e ka diiwal Yahuuda e ɓe Kapadoosi ben e ɓe Pontii ben e ɓe *Aazii ben,

¹⁰ e ɓe Firgii ben e ɓe Pamfilii ben e ɓe Misira ben e ɓee jeyaabe e ndii leydi Libii kawtirɓe e Sireni e iwruɓe Roomu ben,

¹¹ fɔn ko Yahuudiyankeɓe ben e naatuɓe e diina Yahuudiyanke ben e jeyaabe Kereeti ben e Aarabeeɓe ben, enen doo fow en nanii hiɓe wowla e haala mo kala e men fii kuufe Alla mawɗe fɔn!»

¹² Tawi fɔn no ɗaldini be fota be fow haa hiɓe jiiɓii, be nangi wi'indirgol: «Ko hondun fu'un holli?»

¹³ Kono wobɓe no awmotonoo be, wi'a: «Bee ko yarube haa mandili!»

Fii Waaju Petruusu Aranu ngun

14 Ontuma Petruusu immodi e *sahaabaabe ben sappoo e go'o, o ewnii jamaa on, o wi'i be: «Ko onon yo Yahuudiyankeebe e kala hodufu Yerusalaam, heditee kongudi an din, andon dundoo.

15 Ko fii hinaa ko sikkudon kon, bee wonaa mandilube nii, ko walluhaa on nii.

16 E hino ko annabi Yuu'iila wi'unoo kon, himo wi'i:

17 <Alla daalii:

Ka balde sakkitore

mi tippinay Ruuhu an on e hoore kala tagaado haa heewa.

Onsay bibbe mon worbe e rewbe haaloyay ko Alla longini d'un,

sukaabe mon ben yi'oya feppinande,

mawbe mon ben hoydoya koydi.>

18 <Kanko Alla o daalii kadi:

Ko non woniri e den palaade fon,

mi tippinay Ruuhu an on e hoore

jiyaabe an ben worbe e rewbe,

be haala ko be longinaa.

19 Mi wada kadi kaawakeeji ka kammu dow,

e maandeeji ka hoore leydi,

d'un hara ko yiiyan e yiite e duggal curki.

20 Naange ngen wayloo nibe,

lewru ndun kadi wayloo yiiyan,

d'un ko ado palaande Joomiraado on hewtude,

d'un ko nden palaande mawnde teddunde.

21 Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.>^d

22 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko onon yo *Isra'iilayankeebe, heditee dii kongudi an! Oo gorko wi'eteedo Iisaa, oo jeyaado Naasirata, on mo Allaahu on banginiri yeeso mon kaawakeeji moyyi e kuude e maandeeji, kon ko Alla warri e makko e hakkunde mon, wano andirdon non tigi,

23 d'un ko on wadaado e joge tippude e ebboore Alla nden e gandal makko adiingal ngal kanko Alla, warirdon mo wattugol mo e juude heeferbe ben, ben wariri mo fempugol wenga.

24 Allaahu on immintinii mo, o sortii mo e nder ndin muuseendi mayde, ko fii hari gasataa ka nguli mayde kin jogoo mo ton.

25 Ko fii hari Daawuuda wi'irii nii fii makko, woo:

<Mi yi'ay Joomiraado on saa'i woo yeeso an,

ko fii hari himo ka sengo jaamo an

fii wota mi diwnu.

26 Ko d'un wadi si bernde an nden no heewi weltaare,

denngal an ngal no e nder welo-welo,

hay bandu an ndun fowtoto e nder tanyinaare.

27 Ko fii a accoytaa wonkii an kin ka wonunde maybe,

awa kadi a jabataa *Seniido maa on laatoo joldo.

28 A andinii lan laawi ngurndan din,

a hebbinay lan weltaare yeeso maa.>^e

29 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Musibbe, newnanee lan mi yewta on no laabiri fii Daawuuda oo baabiraawo meeden, on maynoodo surraa, mo tawata yenaande mun no woodaa haa jooni hakkunde men.

30 Nde tawnoo ko o annabaajo, himo andi kadi wonde Allaahu on woondanii mo woondoore wonde o jodfinay godfo e jurriya makko on ka jullere laamu makko.

31 O *hiitino fii immintinegol *Almasiihu on, on mo accoytaake ka wonunde maybe ben, dun ko on mo bandu mun laatoytaako polayndu.

32 Iisaa on non, Allaahu on immintinii mo, men fow ko men seedee dun.

33 Alla bantirii mo ka sengo mun jaamo, o hendike e juufe Baabaajo on ko fodanoo kon, dun ko Ruuhu Seniido on, kanko kadi o tippinii dun, wano wondon yiirude nii, e no wondon nanirde nii.

34 Fii kala Daawuuda yahaali ka kammu, kono kanko tigi o wi'i:
<Joomiraado on daalanii Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

35 haa mi wafa aybe maa ben ka ley teppe maa.>^f

36 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Awa yo *bolondaaji Isra'iila din fow andu e nder pellital wonde Allaahu on wafii Iisaa, oo mo fempunodon, Almasiihu e Joomi.»

Fii Moftal Aranal ngal

37 Bay be nanii dun, dun naati e berde mabbe den. Onsay be wi'i Petruusu e beya sahaabaabe: «Musibbe, ko hondun men haani wafude?»

38 Petruusu wi'i be: «Tuubee, mo kala e mon kadi *lootoo maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on, fii yaafuyee junuubaaji mon din. Onsay on hebay dokkal Ruuhu Seniido on.

39 Ko fii fodaari ndin ko fii mon e fii bibbe mon ben e fii kala wodfitiido, dun ko kala ben be Alla Joomiraado men on noddoyta.»

40 Awa ko kongudi duududi goo kadi o seeditorani be, e himo waajotonoo be kadi, wi'a: «Dandee hoore mon e nguu jamaanu boyliingu.»

41 Ben jabube kongol makko ngol, lootaa maande kisiyee. Nden pande ko wa guluuje tato yimbe beyditii e mabbe.

42 Onsay be duumii e janndeeji ben sahaabaabe, e mottondirgol fii jukkere endan e jaamidugol e toragol Alla.

43 Nalaw hebi mo kala e mabbe. Tawi sahaabaabe ben no wafaynoo kaawakeeji moyyi e maandeeji heewufi.

44 Onsay gomdinnoobe ben fow wontidi, be hawti piiji din fow.

45 Be yeeyi keyeeji mabbe din e ko wonani be kon, be senditi dun hakkunde mabbe, mo kala e ko hatonjini kon.

46 Tawi pande woo e nder wakkilaare mabbe e nanondiral hibe wontidi, hibe ka *juulirde mawnde, awa kadi be jaamidayno ka nder cuudi, be jaamida e nder welo-welo e bernde laabunde,

47 be manta Alla, be hebayno kadi sulfu jamaa on fow. Joomiraado on kadi no beydiraynoo *moftal mabbe ngal pande woo ben wonaabe dandeede.

3

Fii no Jukkunnaajo Nawndiraa ka Dambugal Juulirde Mawnde

1 Nande goo, tawi Petruusu e Yuuhanna no yahude ka *juulirde mawnde ka waqutu juuleteedo e saa'i sappoo e jowabo on.

2 Dun hawrondiri aaden jibindinaado e boofoyaagal no addeede jodfinee ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Dambugal Fotungal, fii toragol naatoobe ben ka juulirde, wano woowirannoo mo non kanko jukkunnaajo on pande woo.

^f 2:35 2.35 Zab. 110.1

³ No o yiirunoo Petruusu e Yuuhanna no e fii naatugol, o torii yo be okkor mo.

⁴ Kono Petruusu e Yuuhanna tenyini mo, be wi'i: «Ndaarii men!»

⁵ Kanko kadi o tenyini be, himo tanyininoo hebirgol be godfun.

⁶ Kono Petruusu wi'i mo: «Mi maraa kaalisi maa kanje, kono non mi okkorte ko mi jogii kon. Immo, waawaa yahude e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata!»

⁷ Onsay kanko Petruusu o jogori mo jungo makko jaamo ngon, o immini. Tun koyde on den e kolbule mun den sattiti.

⁸ O hawtii kisan, o nangani yaadu, o naatidi e maɓbe ka juulirde mawnde e hoore himo yaha hoccoo, manta Alla.

⁹ Jamaa on fow yi'i himo yaha manta Alla.

¹⁰ Bay be anditii wonde ko kanko joodotonoo toroo ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Fotungal, be njaldi fun, be haawii fii kon ko o wadanaa.

Fii Waaju Petruusu Dimmu ngun

¹¹ Kono tawi on jukkunnaajo alaa seedude e Petruusu e Yuuhanna. Jamaa on fow dogiri ka be woniri ton, fun ko ka tungarru wi'eteendu *Tungarru Sulaymaana, e hoore hibe njaldi.

¹² Bay Petruusu yi'ii fun, o wi'i jamaa on: «Ko onon yo *Isra'ilayankeebe, ko fii hondun njaldandon fii fun? E ko fi hondun ndaarirton men nii, wa si ko doole amen maa dewal amen men imminiri oo nedfo, o waawi yahude?»

¹³ Awa kadi on Alla Ibraahiima e Issaaga e Yaaquuba, fun ko on Alla baabiraabe men ben, o mawniniino on Jiyaado makko, fun ko Iisaa, on mo hendinnodon Pilaatu lando on, yeddudon, fun ko on mo o aadiino accitugol.

¹⁴ Kono onon yeddudon on *Seniido Feewudo, toridon sulfu fii yo on accitane warnoodo yimbe goo,

¹⁵ wardon on wondo dayyere ngurndan dan. Kono Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben. Ko men seedee fun.

¹⁶ Ko tippude e gomdingol innde makko nden kanko Iisaa, wadi si oo nedfo sattiti. Ko e immorde e innde Iisaa nden e gomdingol e mayre on wadi si oo nedfo yedaa cellal timmungal yeeso mon on fow.

¹⁷ «Jooni non yo musibe, mido andi, onon e hoorebe mon ben, ko angal andude warrunodon fun.

¹⁸ Kono ko non Allaahu on laatiniiri kon ko o longinnoo annabaabe ben fow ko adii fun, fun ko wonde *Almasiihu makko on no haanunoo tampude.

¹⁹ Jooni non, tuubee, ruttodon fii yo junuubaaji mon din monte,

²⁰ fii no Joomiraado on yedira on saa'iji fowtere immorde e makko, e fii no o additirana on on Almasiihu mo fodorodon, fun ko Iisaa.

²¹ Himo haani wonude ka kammu ton haa tuma Allaahu on heydintini ko o daalirnoo annabaabe makko laafube ben kon fow gila law.

²² Muusaa wi'uno: <Alla Joomiraado mon on yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibe mon ben. Ko yo on hedoyo kala ko o wi'oyi on.

²³ Kono kala on mo hedoyaaki on annabaajo, o suutete e hakkunde jamaa on.>

²⁴ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Annabaabe *hiitinoobe ben fow, gila e Samu'ila haa e hikkiibe e makko ben, hari hiitinoke fii dee palaade doo.

²⁵ Ko onon woni fiɓɓe annabaabe ben e *ahadi ndi Allaahu on yettannoo baabiraaɓe men ben, ka o daalannoo Ibraahiima wonde: <Beynguureeji aduna on fow barkinte sabu jurriya maa on.>^g

²⁶ Ko fii mon onon taho Allaahu on addirnoo oo Jiyaado makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, fii ko barkinira on, sendugol mo kala e mon e wadugol ko boni.»

4

Fii no Petruusu e Yuuhanna Addiraa yeeso Mawbe ben

¹ Wa fewndo ko Petruusu e Yuuhanna yewtata d'un jamaa on, *yotinoobe sadaka ben e hooreejo aynoobe *juulirde mawnde nden e *Sadduusiyaabe ben ari.

² Ko fii hari be haabii ko ben woni waajaade jamaa on kon e ko ben woni ɓanginde kon wonde ko e Iisaa ummutal maybe ben woni.

³ Be fawi be juude. Bay hari nibbii, be soki be haa bimbi nden pande.

⁴ Kono buy e nanunooɓe d'in konguɗi maɓɓe gomɗini, adadu ben yimɓe gomɗinɓe ko wa be guluuje njowo.

⁵ Bimbi nden pande yeesooɓe Yahuudiyankeeɓe ben e mawbe maɓɓe ben e jannoobe fii Sariya ben mottondiri Yerusalaam,

⁶ wondude e Hannaana, d'un ko yottinoowo mawɗo sadaka on, e Qayaafa e Yaayaa e Iskandar, e beya jeyaabe e gorol yottinoowo mawɗo sadaka on.

⁷ Be addi Petruusu e Yuuhanna hakkunde maɓɓe, be landii be, be wi'i: «Hara ko mbawdi hondi maa innde honde wadirdon d'un?»

⁸ Onsay Petruusu heewuɗo *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Ko onon yo yeesooɓe jamaa e mawbe,

⁹ bay hande meɗen landiteede fii moyyere nde men wadani aaden jukkunnaajo, e noone no o ndikkiniraa,

¹⁰ awa andee fota, jamaa *Isra'iila on fow kadi anda, ko e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata, d'un ko on mo fempunodon, Alla immintini mo e hakkunde maybe ben, ko sabu on oo nedɗo selliniraa, o darii yeeso mon doo.

¹¹ Ko Iisaa on woni: <Hayre nde onon mahoobe ben hawkuɗon nden wontii hittunde ka sobɓundu.>^h

¹² Ko fii kisiyee heɓortaa godɗo goo si wonaa Iisaa Almasiihu on, sabu hay gooto okkaaka innde goo ka ley kammu doo, nde waaweten dadirde sabu mun si wonaa nde makko nden.»

¹³ Bay be yi'ii pellital Petruusu e Yuuhanna ngal, d'un ɗaldini be. Be ndaari be tawi bee ko be yinkoy koy jangaa, be anditiri be ko be wodaynoo e Iisaa kon.

¹⁴ Nde tawnoo jawndaado on no darii takko maɓɓe, be tawi alaa fus ko be jaaboo.

¹⁵ Be yamiri yo ben yaltine, be accana be mbatirdu ndun. Onsay be diisondiri hakkunde maɓɓe, be wi'i:

¹⁶ «Ko hondun wadeten bee? Ko fii no henani kala hofuɗo Yerusalaam wonde bee wadii kaawake moyyo tiɗuɗo, en waawataa-le yeddude d'un.

¹⁷ Jooni non, fii wota d'un lolu buri nii e hakkunde jamaa on, haɗen be, sattinanen be wota be wowlan hay gooto nden innde hande kadi.»

¹⁸ Onsay be nulitani Petruusu e Yuuhanna, be tojani be few waajagol maa janna e innde Iisaa.

¹⁹ Kono Petruusu e Yuuhanna jaabii be, wi'i: «Hara no feewi yeeso Alla ka men doftoo on, men acca Alla?

²⁰ Naawanee hoore mon dundon, ko fii men waawataa ronkude wowlude ko men yi'irnoo gite amen den kon e ko men nanirnoo noppi amen din kon.»

²¹ Be beydi be sattinande fii dun, kono bay be hebaali feere no be donkinira be, sabu ko jamaa on fow wonnoo mawninde Alla fii kon ko wadi don, be acciti be.

²² Tawi on neddo sellinaado, mo kaawake moyyo on wadaa e hoore mun, burnii duubi cappande nay.

Fii no Gomdinbe ben Torori Alla

²³ Bay Petruusu e Yuuhanna accitaama, be yaari ka dimmoobe mabbe ben, be fillitanii ben kala ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben wi'i be kon.

²⁴ Bay ben nanii ko be wi'i kon, be hawtiti, be ewnii Alla, be wi'i: «Ko an yo Joomiraado Tagudo leydi e kammu e baharu e kala ko woni e mun,

²⁵ ko an daalirnoo Ruuhu Seniido on, longindaa oo jiyaado maa, dun ko Daawuuda oo baabiraawo amen dundoo:

<Ko fii hondun leyyi din monondiranta,
e ko hondun jamaaji din joganii dui mijooji mehi?

²⁶ Lambe aduna on no dartodi,
hikkondirbe e mabbe ben no wontidi,
dartii Joomiraado on e *Almasiihu makko on.»ⁱ

²⁷ «Awa yaa an Alla, ka haqiiqa, e nder ndee saare doo, oo wi'eteedo *Heroodu e oo wi'eteedo Pilaatu Pontii, be wontiduno e be wonaa Yahu-udiyanke ben, wondude e Isra'iilayankeebe ben, be dartii oo Kurkantoodo ma Seniido, dun ko Iisaa, on mo subidaa.

²⁸ Be wadiri dun faale maa on e bawgal maa ngal, fii timmingol kodduruyee maa on.

²⁹ Jooni non, yaa an Joomiraado, wattan yiili fii bee jokkufe men, newnanaa kadi jiyaabe maa ben feppinirgol daaluyeeji maa din pellital timmungal.

³⁰ Fontu sookewo maa ngon fii no jawndule e maandeeji e kaawakeeji moyyi wadira e innde Kurkantoodo ma Seniido on, dun ko Iisaa.»

³¹ Bay be gaynii toraade, nokkuure nde be wonnoo e mun nden dimbii, be fow be heewi Ruuhu Seniido on, be woni e feppinirgol daaluyee Alla on pellital.

Fii Moftal Gomdinbe ben

³² Gomdinbe ben fow wonti bernde wootere e miijo wooto, tawi hay gooto e mabbe wi'ataa ko jeyi kon ko halal mun, tawi ko be kafu e fow.

³³ Tawi *sahaabaabe ben no seeditora bawgal tiidungal fii ummutal Iisaa Joomi on, moyyere tiidunde kadi woni e hoore mabbe be fow.

³⁴ Tawi baaso alaa hakkunde mabbe, ko fii kala marnoodo ngesa maa suudu yeeyitayno dun, adda coggu ko yeeyi kon,

³⁵ watta e juude sahaabaabe ben. Dun senditee, mo kala hendoo ko handi kon.

³⁶ Yuusufu kadi, dun ko on mo sahaabaabe ben jammi Barnabaasi (ko woni firo dun ko «wakkilinoowo»), on ko *Lewiyankeejo mo Siipuru,

³⁷ o yeeyi ngesa himo marnoo, o addi mbuudi din, o watti e juude sahaabaabe ben.

ⁱ 4:26 4.25-26. Zab. 2.1-2

5

Fii ko Hebi Hanaaniya e Safirata kon

¹ Onsay gorko goo kadi wi'eteedo Hanaaniya e beyngu mun Safirata yeeyi ngesa hiibe marnoo.

² E nder haldigal makko e beyngu makko, o mari feccere coggu ko yeeyaa kon, o yetti ndeya feccere o watti e juufde *sahaabaabe ben.

³ Onsay Petruusu wi'i mo: «Hanaaniya, ko honno Ibuliisa naatiri ka bernde maa haa ka fenanaa *Ruuhi Seniido on, maraa feccere coggu ngesa mban.

⁴ Ado a yeeyude mba, wonaa an jeyunoo mba? E bay a yeeyii mba, wonaa an jeyunoo coggu mabba on? Ko fii hondun non wadandaa ka bernde maa sifa ngal kuugal? Awa hinaa yimbe ben fenandaa, kono ko Alla.»

⁵ Nde Hanaaniya nanirnoo din kongudi, o yani, o maayi. Tun kulol njanol hebi ben hedinoobe don fow.

⁶ Onsay sukaaabe ben immii wadi kasange e makko, be nabi mo, be surroyi.

⁷ Bawto dun, bay wa saa'iiji tati feyyii, beyngu makko ari e hoore o andaali kon ko wadi.

⁸ Onsay Petruusu wi'i mo kanko debbo on: «Yeeto lan si tawii ko nguu coggu doo yeeyudon ngesa mban.»

Debbo on jaabii mo, wi'i: «Eyyo, ko nguu coggu doo.»

⁹ Petruusu wi'i mo fahin: «Ko fii hondun haldandon ndarndagol Ruuhi Joomiraado on? Awa e hino surroybe moodi maa ben ka dambugal daa. Be nabete an kadi.»

¹⁰ Don kisan o yani e ley koyde Petruusu, o maayi. Wa ko sukaaabe ben naatata, be tawi kanko debbo on kadi o maayii. Be nabi mo, be surroyi takko moodi makko.

¹¹ Kulol moolanaangol kadi hebi *moftal ngal fow e kala nanunoobe fii dun.

Fii Kaawakeeji Moyyi di Sahaabaabe ben Wadi

¹² Tawi sahaabaabe ben no wadude maandeeji e kaawakeeji moyyi duududi hakkunde jamaa on. Hari kambe gomdinbe ben fow hiibe mottondiri e nder nanondiral mabbe ka *Tungarru Sulaymaana.

¹³ Tawi jamaa on no mantude be fota, kono hay gooto e mabbe suusataano be badaade.

¹⁴ Tawi jande woo wonbe gomdinde Joomi on no beydaade fota, hara ko worbe e rewbe.

¹⁵ Awa kadi nawnube no addetenoo ka sera ballaje, wallinee e buutuui maa e gate, fii nde Petruusu no feyya, hay si ko yo dowdi makko ndin hawru e goddo e mabbe.

¹⁶ Lappi lappi yimbe no wuggotonoo iwa e deya ca'e heedufe e Yerusalaam, be addora nawnube ben e be jinna tampini, ben fow sellinaa.

Fii no Sahaabaabe ben Naawiraa

¹⁷ Onsay *yottinoowo mawdo sadaka on e kala wondunoobe e makko, dun ko ndee fedde bee *Sadduusiyaabe, be hawtodi e nawliigu timmungu.

¹⁸ Be fawi sahaabaabe ben juufde, be soki be.

¹⁹ Kono e nder on jemma, malaa'ikaajo Joomiraado on udditi baafe kaso ngon, o yaltini be, o wi'i be:

²⁰ «Yahee wonoyon ka *juulirde mawnde, feppinanon jamaa on kala kongudi fii dan ngurndan kesan.»

21 Bay be nanii d'un, no weetirnoo, be naatoyi ka juulirde mawnde be woni e waajagol.

Onsay yottinoowo mawdo sadaka on e wondiɓbe mun ben hewti, be nodditi dental fewjooɓe ben, e dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben fow, be immiini ko yahana sahaabaabe ben ka kaso.

22 Bay ben suufaabe hewtii, laatii be tawaali beya ka kaso. Be yilititii be hunitii be, be wi'i:

23 «Men yahuno, men tawi kaso ngon no sokiraa no holnori, ayninaabe dame den kadi mo bee e ka woni. Kono bay men udditii, men tawaali hay gooto nder ton!»

24 Nde hooreejo aynooɓe juulirde nden e hooreeɓe yottinoobe sadaka ben nanirnoo d'in konguɗi, be jibii fii ben e ko honno fii d'un sakkitoroyta.

25 Tun goddo ari, wi'i be: «E hino yimbe be sokunodon ka kaso ben ka waajotoo jamaa on ka juulirde mawnde too!»

26 Onsay hooreejo aynooɓe ben e suufaabe mun ben yahani be, addi e ɓaawo doolugol be, sabu hibe hulunoo wota jamaa on fidir be kaaye.

27 Bay be addii be, be darni be yeeso dental fewjooɓe ben. Onsay yottinoowo mawdo sadaka on landori be nii, wi'i:

28 «Hidon andi hari men haɗiino on few waajorgol ndee innde! Jooni non e hino on lannii lollinde waajuuji mon d'in Yerusalaam. E hoore d'un hidon faalaa fawude kii wonkii oo neddo e hoore amen!»

29 Onsay Petruusu e sahaabaabe ben jaabii be, wi'i: «Ko Alla doftetee edii yimbe ben.

30 On Alla baabiraabe men ben immintinii Iisaa, on mo warirdon fempugol e leggal, wenga.

31 Allaahu on bantirii mo ka sengo mun jaamo, wadii mo Ardotoodo e Dandoowo fii okkugol *Isra'iila'en feere no be tuubira e no be yaaforanee junuubaaji.

32 Menen e Ruuhu Seniido mo Allaahu on yedi ben doftiibe mo, ko men seedee d'un.»

33 Bay ben nanii ko ben sahaabaabe wi'i kon, be hiɓɓii haa be faalaa be warude.

34 Kono Fariisiyaajo jannoowo fii Sariya on, wi'eteedo Gamaliyiila, mo jamaa on fow hoolii, hawtii ka nder dental, yamiri yo ben sahaabaabe yaltine ton taho.

35 Onsay o wi'i: «Ko onon yo Isra'ilayankeeɓe, wattanee yiila e ko miiɗon wadugol ɓee kon.

36 Ko fii hidon andi neɓaali ko Teyodaasu, waditiido ko tedduɗo, immii, mo wa yimbe teemedde nayo iwtirnoo ɓaawo mun. Kanko Teyodaasu o waraa, doftinoobe mo ben fow lancaa. E hoore d'un hay huunde nantaaka.

37 Bay feyyii e on, wi'eteedo Yudaasi, jeyaado Jaliilu, immii ka fewndo windito. O dabbii yimbe ko iwtira ɓaawo makko, on kadi mulaa, doftinoobe mo ben fow kadi saakitaa.

38 Jooni min mi wi'ay on, tertee ɓee yimbe, acciton be, be yaha. Si tawii dee ebbooje maa dee kuude ko e neddanke'en iwi, de bonoyay.

39 Si tawii non ko e Alla iwri, haray on waawataa de bonnude. Reenee fii wota on wonu habidoobe e Alla!»

40 Be fow be iwtiri e ɓaawo ko o wi'i kon. Onsay be nodditi sahaabaabe ben, be focci be, be haɗi be wowlugol innde Iisaa, be acciti be.

41 Kambe kadi be yalti ka hakkunde dental e hoore hibe weltii ko tawi kon hibe foddi e aybineede fii innde Iisaa nden.

⁴² Tawi be haabataano waajagol janna ka juulirde mawnde e ka cuufi fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on.

6

Fii no Taalibaabe ben Todfornoo Yeesoobe ko Wallitoo be

¹ Nde tawnoo taalibaabe ben no beydaade tun e den balde don, Yahuudiyankeebe wowloobe haala Gereeki wonbe hakkunde mabbe ben woni e nurnurtugol beya Yahuudiyankeebe, sabu ko be welsindii wadangol keynguube mabbe ben ko ben handi jande woo kon.

² Onsay *sahaabaabe ben sappoo e dido nodditi taalibaabe ben no be fotata fodde, be wi'i ben: «Haanaa ka acciten daaluyee Alla on fii sendugol naameteji tun.

³ Ko fun wadi, yo musibbe, subee hakkunde mon yimbe njeedifo, hara ko holniibe, heewube Ruuhu Allaahu on e faamu, ko halfinen dee golle.

⁴ Dun, menen men duumoto e toragol e kurkanagol daaluyee on.»

⁵ Din kongudi weli be no be fotata fodde. Onsay be subii oo wi'eteedo Astefaana, on ko neddo heewudo gomdinal e *Ruuhu Seniido on, e Filiipu e Porokoor e Nikanuura e Timuuna e Parmeena e Nikolaasi mo ka wi'eteedon Antiyoosi-Sirii, on ko naatunoodo e diina Yahuudiyanke.

⁶ Onsay be weebitani be sahaabaabe ben, ben *fawi juude mun den e hoore mabbe, du'anii be.

⁷ Tawi daaluyee Alla on no layude tun, adadu taalibaabe ben no beydaade fota e nder Yerusalaam. E hoore fun jamaa *yottinoobe sadaka duududo no doftaade gomdinal ngal.

Fii no Astefaana Nangiraa

⁸ Tawi Astefaana, on heewudo sulfu e bawde, no wadaynoo kaawakeeji moyyi mawdi e maandeeji e hakkunde jamaa on.

⁹ Onsay wobbe be Sireni e be Aleksandiri e bee be Silisii e be *Aazii, wonnoobe ka juulirde wi'eteende Juulirde Rindinaabe, be woni e yeddondirgol e Astefaana.

¹⁰ Kono tawi be alaa kutu dartagol faamu makko ngun e kongudi di Ruuhu Allaahu on longinaynoo mo din.

¹¹ Onsay be yeeni wobbe yo wi'u: «Men nanirii mo kongudi hoynudi Muusaa e Alla!»

¹² Ko nii be yuuniri jamaa on e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on, ben ari nangiri Astefaana doole, be nabi mo ka dental fewjoobe ben.

¹³ Tawi hibe ebbe wobbe ko seeditoo fenaande, ben wi'i: «Oo neddo no jokki aybingol nokkuure hormorde nden e Sariya on.

¹⁴ Ko fii men nanii himo wi'a wonde, Iisaa, oo jeyaado Naasirata, lancay ndee nokkuure, o wayla kadi namuujii di Muusaa wafani en din.»

¹⁵ Onsay ben wonnoobe ka dental don ndaari mo kanko Astefaana, tawi yeeso makko ngon wa'itii wa yeeso malaa'ikaajo.

7

Fii Yewtere Astefaana nden

¹ Onsay *yottinoowo mawdo sadaka on landii mo, wi'i: «Hara fun ko non woniri?»

² Astefaana jaabii, wi'i: «Ko onon yo musibbe an e baabiraaabe an, heditee! Alla Jom Mangural on feepanno Ibraahiima ben men fewndo ko o wonnoo Mesopotamii, fun ko ado o hodoyde Haraana.

³ O daalanno mo, o wi'i: «Yaltu ka leydi maa e ka bolondaa maa, yahaa haa e leydi ndi mi holloyte.»^j

⁴ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Onsay o yalti e ndin leydi ben Kaldiyankeebe, o hodoyi Haraana. Bay ben makko faatike, Allaahu on addi mo kanko Ibraahiima haa e ndii leydi ndi wondon e mun jooni.

⁵ E hoore dun o yedaali mo ndondi woo e ndii leydi, hay non yeru ka o tippa koyngal. Kono o fodi mo okkugol mo ndi, ndi wona halal makko kanko e jurriya makko aroyoowo baawo makko on. Wa fewndo ko Alla daalani mo dun, hari o maraa bidfo.

⁶ Allaahu on daalani mo kadi wondema jurriya makko on aroyay nde daakoyii e leydi janani, wonbe e ndin leydi kurkoya be, tampina e nder duubi teemedfe nay.

⁷ Kono o daalani mo kadi, o wi'i: «Ko min jaawata on jamaa kurkoydo be. Bawto dun, be yaltoya ton, be rewoyamma e ndee nokkuure doo.»^k

⁸ E hoore dun Allaahu on yettodi e makko *ahadi ndi maande mun woni *sunninegol. Ko e nder dun Ibraahiima dapi Issaaqa, o sunnini mo ka jalaande jeetatabere. Issaaqa wadiri non Yaaquuba, Yaaquuba kadi wadiri non e maamiraabe men ben, dun ko bibbe makko ben sappoo e difo.

⁹ «Ben maamiraabe men nawli Yuusufu, be yeeyi mo fii nabegol *Misira.

¹⁰ Kono tawi Alla no wondi e makko, o sorti mo e nder din tampereeeji makko fow, Alla okki mo sulfu e faamu yeeso Fir'awna. On lando Misira wadi mo ardotoodo leydi Misira ndin, e ka galle makko kanko lando on.

¹¹ Bawto dun, heege wadi e nder leydi Misira ndin fow haa hewtoyi *Kanaana, tampere nden tiidi, tawi ben maamiraabe men alaa hebude ko naama.

¹² Yaaquuba nani wonde jaamete no woodi Misira. Ka laawol aranol, o immini faybe makko ben, dun ko maamiraabe men ben.

¹³ Ka laawol dimmol, Yuusufu andintinii ben-gootoobe mun ben, ko onsay Fir'awna andi iwdi Yuusufu ndin.

¹⁴ Onsay Yuusufu immini ko yahana ben makko Yaaquuba e beynguure mun nden fow, tawi ben no yonunoo cappande njeedifo e njowo.

¹⁵ Kanko Yaaquuba o yahi Misira. Ko don kanko e ben maamiraabe men be faatii.

¹⁶ Be nabaa Sakiima, be wattinoyaa ka berde de Ibraahiima ittunoo kaalisi soodi Sakiima don e juude bibbe Hamuura ben.

¹⁷ «Nde tawnoo saa'i on badike ka Allaahu on hunna ko o fodunoo Ibraahiima kon, tawi jamaa makko wondo Misira on, no burtude tun duufude,

¹⁸ haa nde godfo mo andaano Yuusufu laamii Misira.

¹⁹ On lando dayni lepol men ngol, o tampini maamiraabe men ben haa o hawkini be bibbe mabbe ben fii wota ben wuuru.

²⁰ Ko fewndo on saa'i don Muusaa jibinaa, tawi himo labaa yeeso Alla. O muyninaa lebbi tati ka galle ben makko.

²¹ Bay o accaama ka yaasi, jiwo Fir'awna on hocci mo, ne'iri mo wa bidfo mun.

²² Onsay Muusaa jannaa gande Misirayankoobe ben fow, o woni tiida-kongudi e kuufe.

²³ «Bay wonii o timminii duubi cappande nay, o miiiii e bernde makko fii yewtoyagol musibbe makko ben, dun ko *Banii-Isra'ila'en.

²⁴ O yi'i godfo e ben musibbe makko no tampinee. O ari dandugol mo, o yottanii mo, o wari Misirayankoojo on.

²⁵ Tawi himo sikka musibbe makko ben faamay wonde Allaahu on yedii be kisiyee tippude e sookeeje makko den, kono kambe be faamaali fun.

²⁶ Bimbi nden pande, o yaltiti e hakkunde wobbe e ben musibbe makko ka piirata, o woni e moyyintingol hakkunde mabbe, o wi'i be: <Ko onon woni musibbe, ko fii hondun mo kala e mon no tampina oya?>

²⁷ «Kono wonnoodo tampinde jokondo mun on wiggii Muusaa, wi'i: <Ko hombo wadu-maa lando e jaawoowo e hoore amen?>

²⁸ Kaa a faalaa lan warude, wano warirdaa Misirayankoojo on non hanki?>

²⁹ Sabu ngol kongol, Muusaa dogi, yahi daakoyii e ndii leydi wi'eteendi Midiyaani, o dani don bibbe dfo.

³⁰ «Duubi cappande nay bawto fun, malaa'ikaajo feepani mo e loyngol yiite ka pitahun woni sumude ka wulaa fello *Sinaayi.

³¹ Bay o yi'ii fun, kanko Muusaa o naldi fii kon ko o yi'i. Nde tawnoo himo badaade fii tenyingol, o nani Joomiraado on no wi'a:

³² <Ko min woni Alla Joomiraado baabiraabe maa ben, Alla Ibraahiima e Issaaga e Yaaquuba.> Onsay Muusaa diwni, tawi suusataa ndaarirde ton.

³³ «Joomiraado on daalani mo kadi, wi'i: <Solu pade maa den, ko fii ndee nokkuure nde wondaa e mun ko nokkuure hormorde.>

³⁴ O daalani mo kadi, o wi'i: <Mi yi'ii tampere jamaa maa wondo Misira on, mi nanii woytaango mabbe ngon, mi jippike fii jatingol be.> O daalani mo kanko Muusaa, o wi'i: <Midfo imminde ma Misira.>

³⁵ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Ko Muusaa on mo be hayfinnoo be wi'i: <ko hombo wadu-maa lando maa jaawoowo?>, ko on Alla immini tippude e ballal malaa'ikaajo feepannoodo mo ka pitahun on fii wonugol lando e sottoowo.

³⁶ Ko on yaltini be e hoore wadugol kaawakeeji e maandeeji e nder leydi Misira, haa nabani ka *Baharu Bodeejo e ka wulaa e nder duubi cappande nay.

³⁷ Ko Muusaa wi'unoo Bani-Isra'iila'en wonde: <Alla yaltinanoyay on annabaajo wa'udfo wa an min e hakkunde musibbe mon ben.>^m

³⁸ Fewndo ko jamaa on mottondirnoo ka wulaa, ko kanko wondunoo e malaa'ikaajo yewtaynoodo mo on ka fello Sinaayi, wondude kadi e maamiraabe men ben. Ko kanko kadi Alla yedi daaluyeeji ngurndan fin fii hewtingol en di.

³⁹ Kono tawi maamiraabe men ben faalaaka mo doftaade, be bugitii mo, tawi berde mabbe ko Misira fewti.

⁴⁰ Be wi'i *Haaruuna: <Moyyinan men allaaji ko ardoo men. Ko fii men andaa ko hebi Muusaa oo yaltindfo men leydi Misira.>

⁴¹ E nder den balde don be moyyini nandolla ga'un nagge, be addani ndun nandollaaru sadaka, be weltori kon ko be moyyiniri juufe mabbe.

⁴² Onsay Allaahu on hucci be, o accidi be e rewugol koode den ka kammu, wano windori non ka deftere annabaabe ben, ka o daali don: <Ko onon yo bolondaa *Isra'iila,

fewndo hirsaynodon wadon sadakaaji ka wulaa
e nder duubi cappande nay,

hara ko min wadfanaynodon fun?

⁴³ Kono bay on rewii oo allaajo wi'eteedo Muluuka, on rewii kadi ndee hoodere oo allaajo mon wi'eteedo Ronfa,

din nandollaaji di moyyindon fii ko rewon,
min kadi mi bugoto on toonin *Baabiila.>ⁿ

⁴⁴ «Tawi maamiraabe men ben no wondi e *rewirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun ka wulaa ton, wano yewtidaynoodo e Muusaa on yamirirnoo mo yo ndu moyyinire non, e sifa no o hollirnoo mo non kadi.

⁴⁵ Bay maamiraabe men hikkiibe e bendon ben yettitii ndu, be yaadi e mayru, tippude e yamiroore Yaasuwa, e ndii leydi dii leyyi di Alla bugitinoo yeeso mabbe, ndu lutti don haa hewti e Daawuuda,

⁴⁶ on mo Allaahu on yedi sulfu, o torii ka o darnana Alla Yaaquuba on suudu,

⁴⁷ kono ko Sulaymaana wonnoo ko darnani mo suudu.

⁴⁸ E hin-le Jom Bural on hodataa e ko godfo mahiri juude, wano annabaajo on holliri non wonde, Alla daali:

⁴⁹ «Ko kammu ngun woni jullere laamu an nden,
leydi ndin wonanimmi ka mi tippa.»

Joomiraado on daaluno:

«Ko suudu hondu darnanton mi,
maa ko nokkuure honde wonantammi fowtorde?»

⁵⁰ E hara hinaa bawgal an mi warri dun fow?>^p

⁵¹ «Ko onon yo yimbe yoorahooreebe, be berde mun e be noppi mun uddi, onon non ko on dartotoobe sono woo *Ruuhu Seniido on, wano baabiraabe mon ben dartoaynoo non!

⁵² E hara, ko hombo e annabaabe ben wonnoo mo baabiraabe mon ben bittinaano? Hay be warno ben adinoobe *hiitaade fii arugol Feewudo on, on mo janfidon wardon,

⁵³ dun ko onon be huutoraali Sariya mo malaa'ikaabe ben hewtinnoo on on!»

Fii Piyeede Astefaana

⁵⁴ Bay ben nanii dun, berde mabbe den sokii, be natindiri piye mabbe den, monee makko kanko Astefaana.

⁵⁵ Kono kanko Astefaana o burti heewude Ruuhu Seniido on, o tiggittii ka kammu, o yi'i annoora Alla on, o yi'i kadi Iisaa no darii ka sengo jaamo Alla.

⁵⁶ Kanko Astefaana, o wi'i: «Mi yi'ii kammu ngun no uddittii. E hino ka *Bii-Aaden on darii ka sengo jaamo Alla!»

⁵⁷ Onsay be fow be uddi noppi, be sonki e makko, be wubbani mo.

⁵⁸ Be radii mo haa ka baawo saare, be wariri mo kaaye. Seedeebe ben acci concii mun din e ley koyde suka no wi'ee Saawulu.

⁵⁹ Wa fewndo ko be fidata mo kanko Astefaana kaaye, tawi himo tororde nii, wi'a: «Ko an yo Joomi an Iisaa, jabbo wonkii an kin!»

⁶⁰ Onsay o jiccii kadi, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Joomi, wota a faw oo junuubu e hoore bee!» No o gaynirnoo wowlude dun, o timmi.

8

¹ Tawi Saawulu no wonani fii mayde Astefaana nden.

Fii no Saawulu cukkori Moftal ngal

Nden pande jukkere mawnde hebi dental gomdinbe wongal ngal Yerusalem haa be fow be saakitii be yaari e ngal diiwal Yahuuda e Samariya, si wonaa *sahaabaabe ben.

² Onsay yimbe be dewal ben surri Astefaana, be fesi mo kadi fota.

³ Tawi Saawulu kapun ko lancaynoodo *moftal gomdinbe ben, ko fii himo naataynoo e cuudi fii wippitugol gomdinbe ben, worbe e rewbe, o feroo ka kaso.

⁴ Ko ben saakitanoobe yahaynoo nokkeeli fow waajoo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Kibaaru Moyyo on Lolliri Samariiya

⁵ Filiipu kadi yahi e saare jeyaande e diiwal *Samariiya, o waajii fon fii *Almasiihu on.

⁶ Bay jamaa on nanii ko Filiipu yewtata kon, be yi'ii kadi maandeeji di o woni wadude din, be habbitii e konguufi di o woni yewtude din.

⁷ Sabu tawde jinnaaji no yaltaynoo e yimbe duudube be di wonnoo e mun, e hoore hidii haaca ko tiidi, awa kadi maaya-banduube buy e bofoobe sellinaama.

⁸ Onsay welo-welo moolanaango wadi e nden saare.

⁹ Kono tawi ado dun, gorko wi'eteedo Sim'uunu no e nden saare, wadaynoodo mbilankaaku ndalina jamaa Samariiya on, waditiido ko tedduo.

¹⁰ Hari be fow, gila e tosooko on haa e burdo mawnude on, hibe habbii e makko, hibe wi'a: «Oo ko bawgal Alla wi'eteengal Mawngal ngal!»

¹¹ Tawi hibe habbinoo e makko sabu tawde gila neebii himo ndaliniraynoo be mbilankaakuuji makko.

¹² Kono bay be hoolike Filiipu on feppinando be innde Iisaa Almasiihu on e Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun, onsay worbe e rewbe *lootaa maande kisiyee.

¹³ Sim'uunu kadi gomdini. Bay o lootaa maande kisiyee, tawi o seedataa e Filiipu. O watti yi'ude maandeeji mawdi e kaawakeeji moyyi ka wadata, o ndali fii dun.

¹⁴ Nde bee sahaabaabe wonbe Yerusalaam nanirnoo wonde hodube Samariiya ben jabii daaluyee Alla on, be imminani be Petruusu e Yuuhanna.

¹⁵ Ben ari ka mabbe, be toranii be fii yo be hebu *Ruuhu Seniido on.

¹⁶ Ko fii hari Ruuhu Allaahu on jippaaki e hoore hay gooto e mabbe taho, hari ko maande kisiyee tun be lootaa e innde Iisaa Joomi on.

¹⁷ Onsay Petruusu e Yuuhanna *fawi juude mun den e hoore mabbe, ben hebi Ruuhu Seniido on.

¹⁸ Bay Sim'uunu ndarii tawii ko nde sahaabaabe ben fawunoo juude mun den e hoore mabbe si be okkaa Ruuhu Allaahu on, onsay o addani be mbuufi, o wi'i be:

¹⁹ «Yedee lan min kadi ngal bawgal, fii yo tawu kala mo mi fawi juude an den e hoore mun hebay Ruuhu Seniido on!»

²⁰ Kono Petruusu wi'i mo: «Yo kaalisiiji maa din halkodu e maa, bay hidfa sikka dokkal Alla ngal ko kaalisi heborta!»

²¹ Ko fii a alaa gebal, a alaa ndondi e nder dun, bay bernde maa nden laabaa yeeso Alla.

²² Tuubu fii dii mijooji bondi wondi ka bernde maa, torodaa Joomiraado on no di yaaforee si no gasa.

²³ Ko fii mi yi'ii hidfa tumbii e nder hahhannde, hidfa humondiri e angal peewal.»

²⁴ Onsay Sim'uunu jaabii, wi'i: «Onon tigi toranee lan Joomiraado on fii kon ko wi'udon wota hewtan.»

²⁵ Bay ben dido be sahaabaabe ben imminoo gaynii feppinde daaluyee Joomiraado on e seeditanagol mo, be yilitii Yerusalaam. E nder yilitagol

maɓɓe ton, ɓe waajii fii Kibaaru Moyyo on e nder kodfooli Samariyankeeɓe ɗuudufuɗi.

Fii ko Wadɗi kon hakkunde Filiipu e Nuunaado mo Ecopii on

²⁶ Malaa'ikaajo Joomiraado on feɗnani Filiipu, wi'i mo: «Immo jokkaa laawol iwungol Yerusalaam yaari Gaaza, ɗun ko ngol ka sengo ley, yaarungol ngol ka wulaa.»

²⁷ Onsay o immii o yahi, o haccii gorko *nuunaado mo Ecopii toowa ndarndeejo e nder laamateeri ndi debbo wi'eteedo Kandaas laamii e mun Ecopii. Tawi ko on gorko halfinaa ngaluuji on debbo fow, tawi on no arnoo Yerusalaam fii rewugol Alla.

²⁸ Ko on yiltitotoo Ecopii, tawi himo joodii e hoore *giri-giriwal makko ngal pucci poodata, himo jangora deftere annabi Isaaya nden.

²⁹ Onsay Ruuhu Allaahu on yamiri Filiipu, wi'i: «Wuggo, hewtitodaa oo mo giri-giriwal.»

³⁰ Onsay Filiipu dogi. Bay o ɓadike on mo Ecopii, o nani on no janga deftere annabi Isaaya nden. O landii mo, o wi'i: «Hara hiɗa faamude koo ko wondaɗa jangude?»

³¹ On gorko jaabii, wi'i: «Ko honno mi faamirta si godɗo sifanaaki lan?» Onsay o noddii Filiipu yo o yawu, o joodoo takko makko.

³² Tawi ko oo aaya ɗoo o wonnoo jangude:

«Himo ɗowiraa wa baalii hirsoyteengii,

hara o udditaali hunduko,

wa baalun mbobidfankun tayoowo kun leebi.

³³ E nder ko o hayfinaa kon, ɓe fanni mo goonga.

Hara non ko hombo fillitotoo fii jamaanu makko ngun?

Ko fii ngurndan makko ɗan tayaama ka hoore leydi.»¹

³⁴ Bay kanko nuunaado on o gaynii jangude ɗun, onsay o wi'i Filiipu: «Mi torike ma, andinan ko hombo oo annabaajo wowli fii mun, si ko kanko tigi maa si ko godɗo goo?»

³⁵ Onsay Filiipu yetti haala kan, o fudɗorani mo on aaya mo o jangi, o feɗninani mo Kibaaru Moyyo Iisaa on.

³⁶⁻³⁷ E nder yaadu maɓɓe ndun, ɓe yi'oyi ka ndiyan woni. Onsay nuunaado on wi'i: «E hino ndiyan, ko hondun haɗatammi *looteede maande kisiyee?»^P

³⁸ Onsay on nuunaado yamiri yo giri-giriwal ngal darne, o ukkodi e Filiipu ka ndiyan, on looti mo ɗon maande kisiyee.

³⁹ Bay ɓe yawii ka ndiyan, Ruuhu Joomiraado on jilii Filiipu, nuunaado on yiitaali mo hande kadi. O jokkiti laawol makko e hoore himo weltii.

⁴⁰ Filiipu kaɗun taw tun no Asduuda. Gila ɗon o waajii fii Kibaaru Moyyo on e ca'e ɗe o rewi e mun ɗen fow haa o hewti Seezariiya.

9

*Fii no Saawulu Gomɗiniri
(Sah. 22.6-16, 26.12-18)*

¹ Kono tawi Saawulu kaɗun no wadɗi ka wonkii mun kambirangol taalibaabe Joomi on mayde. Kanko Saawulu o yahi ka *yottinoowo mawɗo sadaka on,

¹ **8:33** 8.33 Isa. 53.7-8 **P 8:36-37** 8.37 Bindi goo no beyditi ɗun ka lannoode aaya on: *Onsay Filiipu wi'i mo: «Si tawii hiɗa gomɗini ittiri bernde maa nden fow, haray no gasa.» Onsay nuunaado on wi'i: «Mido gomɗini wonde Iisaa Almasihu on ko *Bidɗo Alla.»*

² o wi'i on yo o windu bataake haa e dee juulirde Yahuudiyankeefe wonde Damaasi, fii no o andira si tawii no woodi ton worbe maa rewbe jokkufe laawol Iisaa ngol, o yaha o habboya be, o adda Yerusalaam.

³ Bawto d'fun, bay o yahii haa o badike Damaasi, tun nde wootere ndaygu iwri ka kammu ari, hundi mo.

⁴ O yani kisan ka leydi, o nani hawa no wi'a mo: «Saawulu, Saawulu, ko fii hondun wondaa mi cukkanaade?»

⁵ On jaabii, o wi'i: «Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?»

Onsay kanko Joomi on o jaabii mo, o wi'i: «Ko min woni Iisaa on mo wondaa cukkaade.

⁶ Immo naataa e ndee saare d'oo, ben yeetoto ma ko haanudaa wadude.»

⁷ Tawi ben be o yaadaynoo no darii mbobidi hakkee kulol. Hife nanaynoo kadi kan hawa, kono be alaa yi'ude hay gooto.

⁸ Onsay Saawulu immii ka leydi. Fii kala gite makko den no udditinoo, kono tawi o alaano yi'ude hay huunde. Be d'owiri mo juude makko den haa Damaasi.

⁹ O woniri non balde tati o yi'aali, e hoore d'fun o naamaa, o yaraa.

¹⁰ Kono tawi taalibaajo no Damaasi d'on wi'eteedo Hanaaniya. Joomi on feppinani mo, wi'i: «Hanaaniya!»

O jaabii: «Naamu, yaa an Joomi!»

¹¹ Kanko Joomi on o wi'i mo: «Immo yahaa e ngal datal wi'eteengal Feewungal, landodaa fii oo wi'eteedo Saawulu mo Tarsiisu wondo ka galle Yahuuda, himo toraade d'on.

¹² E nder ko o torotoo kon, o feppinanaa, o yi'i goddo no wi'ee Hanaaniya, on no naata *fawa juude mun den e hoore makko fii yo o wuntu.»

¹³ Hanaaniya jaabii, wi'i: «Joomi an, mi nanirii buy no wi'a wonde on neddo wadii boneeji duududi e hoore laabube maa ben Yerusalaam.

¹⁴ Awa d'oo kadi hooreefe yottinoobe sadaka ben no newnani mo habbugol kala jantotoodo innde maa nden.»

¹⁵ Kono Joomi on wi'i mo: «Yahu, ko fii on neddo ko aala mo mi subii fii ko lollina innde an nden yeeso be wonaa Yahuudiyanke ben e lambe ben e yeeso *Bani-Isra'ila'en.

¹⁶ Awa kadi mi hollay mo ko ittiri haa honto o tampirta innde an nden.»

¹⁷ Onsay Hanaaniya yahi. Bay o hewtii e ndun suudu ka on woni d'on, o fawi juude makko den e hoore Saawulu, o wi'i: «Ko an yo Saawulu musid'oo an, ko Joomi Iisaa, on feepando ma ka laawol fewndo arataa, woni ko imminimmi fii yo a wuntu, awa kadi fii yo a heewu *Ruuhu Seniido on.»

¹⁸ Don kisan ko wa'itata wa kobolle iwi ka gite makko, saami, o wunti, o immii, o *lootaa maande kisiyee.

¹⁹ Bawto d'fun bay o naamii, o hetti doole makko den.

Fii no Saawulu Seeditorani Iisaa Almasihu on

O wontidi e taalibaabe wonnoobe Damaasi d'on ben e nder balde.

²⁰ O fuddii kisan waajaade fii Iisaa ka juulirde, o wi'a jaka ko oo nun woni *Bid'oo Alla on.

²¹ Nanunoobe d'un ben fow njaldi fota, be wi'i: «Hinaa oo giddanaynoo mulugol ben jantotoobe ndee innde Yerusalaam? Hinaa ko addunoo mo kadi ko fii nangugol ben wonnoobe jantaade nde, naba be yeeso hooreefe yottinoobe sadaka ben?»

²² Tawi kanko Saawulu himo burtude tun beydaade, himo njaldiniraynoo Yahuudiyankeefe wonnoobe Damaasi ben e dow banginirangol be pellital wonde ko Iisaa woni *Almasihu on.

²³ Bay wontii d'on haa neebii, Yahuudiyankeefe ben diisondiri fii warugol mo.

²⁴ Kono Saawulu humpitii fii kan janfa mabbe. Tawi ben no aynunoo dame den jemma e jalorma fii no be warira mo.

²⁵ Onsay taalibaabe ben yettiri mo jemma, tumbi e nder debeere, be yawtini mo maadi ndin.

²⁶ Bay kanko Saawulu o hewtii Yerusalaam, o d'abbi no o wontidira e taalibaabe ben, kono tawi fow no hulunoo mo, awa kadi hari be hoolaaki o wontii taalibaajo.

²⁷ Onsay Barnabaasi yetti mo, nabi takko *sahaabaabe ben. O sifanii be ko honno kanko Saawulu o yiidiri e Joomi on fewndo o yahata Damaasi e ko hondun Joomi on yewti mo e ko pellital hongal o waajori Damaasi e innde Iisaa.

²⁸ Gila d'un, tawi o hayloday e mabbe Yerusalaam, o yewtira kadi pellital e innde Joomi on.

²⁹ Tawi himo yewtidaynoo kadi, yeddondira e Yahuudiyankeefe wowloobe haala Gereeki ben, kono tawi ben kadi no d'abbude no warira mo.

³⁰ Bay kambe sibbe wonbe e laawol gootol ben be humpitike d'un, be nawri mo Seezariya, be itti mo d'on kadi, be nabi mo Tarsiisu.

³¹ Tawi buttu no wonani *moftal ngal e nder dee leyde doo fow, d'un ko dee diiwe Yahuuda e Jaliilu e Samariya. Tawi hibe mawnude e nder gomdinal ngal, awa kadi hibe wuuri e nder yankinaare Joomiraado on, hibe beydorde kadi ballal Ruuhu Seniido on.

Fii no Iiniiya Ndikkiri e fii Wurniteede Taabiita

³² E nder ko Petruusu jindata e nokkeeli d'in fow kon, o yahi ka bee gomdinbe hodube Lidaa.

³³ O tawi d'on goddo, maaya-banduujo, no waalii e danki gila duubi jeetati, on no wi'ee Iiniiya.

³⁴ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Iiniiya, Iisaa Almasiihu on sellinii ma! Immo an tigi, weyyitaa danki maa kin!» O immii kisan.

³⁵ Bay hodube Lidaa ben e bee ka hollaande Saruuna fow yi'ii d'un, be gomdini Joomi on.

³⁶ Tawi kadi debbo okaynoodo fota, wada kuufe moyye, no hodunoo Jaffaa, on no wi'ee Taabiita. (Ko woni firo d'un e haala Gereeki ko Dorkaas.)

³⁷ On debbo nawni e den balde d'on, o maayi. Bay be gaynii fewnude mo, be nabi mo, be wallinoyi e nder suudu goo ka koore dow.

³⁸ Nde tawnoo Lidaa e Jaffaa wodondiraa, awa kadi hari taalibaabe ben andii wonde Petruusu no Lidaa d'on, be immini yimbe dido ko yahana mo, wi'a: «Yandi men torike ma arugol tinna, hara a neebaali.»

³⁹ Onsay Petruusu immii, yaadi e mabbe. Bay o hewtii, be yawni mo ka koore e ndun suudu. Rewbe keynguube ben fow badii mo no wulla, e hoore hibe holla mo dolokkaaji e burmusuuji di kanko Dorkaas o moyyinaynoo wa fewndo ko o wondi e mabbe.

⁴⁰ Onsay kanko Petruusu o yaltini be fow ka yaasi, o jiccii, o torii. Bawto d'un o fewtiti furee on, o wi'i: «Taabiita, immo!» Onsay kanko Taabiita o udditi gite den, o yi'i Petruusu, o immii, o joodii.

⁴¹ Kanko Petruusu o nangi mo jungo ngon, o immini, o noddi gomdinbe ben e keynguube ben, o watti mo e juude mabbe e hoore ko o wurdo.

⁴² Dun andii e nder Jaffaa fow, buy gomdini Joomi on.

⁴³ Kanko Petruusu o weeri Jaffaa don seeda ka garankeejo no wi'ee Sim'uunu.

10

Fii no Korneliyuusu Gomd'iniri

¹ Tawi goddo no Seezariya don kadi wi'eteedo Korneliyuusu, on ko yeesoojo goo e nder dental suufaabe wi'eteengal dental be Italii.

² Tawi on ko dewo, kanko e yimbe suudu makko ndun fow hibe hulaynoo Alla, awa kadi himo wallaynoo miskinbe fota, duumoo e toragol Alla.

³ Fewndo ka baawo fanaa, o feppinanaa, o yi'i ko laabi poy, malaa'ikaajo Alla no naata ka makko. On malaa'ikaajo noddi mo, wi'i: «Korneliyuusu!»

⁴ Kanko Korneliyuusu o punnii mo e hoore himo huli. O wi'i malaa'ikaajo on: «Ko hondun wadi Koohoojo?»

Kapun malaa'ikaajo on wi'i mo: «Torndeeji maa din e dokke de okkordaa miskinbe ben yentinaama fii ko anditee yeeso Alla.

⁵ Jooni immiin wobbe ko yaha Jaffaa addanoye goddo no ton no wi'ee Sim'uunu jammaado Petruusu.

⁶ Himu weeri ka garankeejo wi'eteedo kadi Sim'uunu, on no hodi ka daande baharu.»

⁷ Nde on malaa'ikaajo yewtufo mo dun yahirnoo, kanko Korneliyuusu o noddi kisan kurkaaduube makko dido e suufaajo dewo Alla goo tawanoodo e ben be o halfinaa.

⁸ Bay o gaynii be sifanaade dun fow, o immiin be Jaffaa.

Fii ko Petruusu Feppinanaa kon

⁹ Bimbi nden pande nde tawnoo hibe ka laawol, awa kadi be badike saare nden, Petruusu kadi yawi ka fowtorde hoore suudu tumbere nalorma fii toragol Alla.

¹⁰ O weelaa, o faalaa ko o paama. Wa fewndo ko o defantee, o feppinanaa goddun,

¹¹ o yi'i kammu ngun no udditii, o haynii huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo waaloo ka hoore leydi.

¹² Tawi no e maggol kulle yaarayde koyde nay den fow e kala kulle daasotoode ka hoore leydi e colli wiirooji din fow.

¹³ O nani hawa no wi'a mo: «Petruusu! Immo waraa, paamaa!»

¹⁴ Kono kanko Petruusu o wi'i: «Oo'o Joomiraado! Ko fii mi paamaali haa hande ko tuuni maa ko laabaa!»

¹⁵ Ka dimmun o nani hawa kan no wi'a mo: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.»

¹⁶ Dun wadiri non haa laabi tati. Bawto dun, nden huunde yentinaa kisan ka kammu.

¹⁷ Wa fewndo ko kanko Petruusu o jibii fii ko o feppinanaa kon, tawi e hino yimbe ka dambugal, dun ko bee be Korneliyuusu immiin, humpitiibe fii nduu suudu Sim'uunu.

¹⁸ Be noddi, be landii si ko doo oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu weeri.

¹⁹ Fewndo ko Petruusu miijotoo fii ko o feppinanaa kon, Ruuhu Allaahu on wi'i mo: «E hino yimbe tato ka landotoo fii maa.

²⁰ Immo tippodaa, yaadaa e mabbe, hara a sikkitaaki, ko fii ko min immiin be.»

²¹ Onsay kanko Petruusu o tippii, o wi'i be: «E hino lan. Ko min wondon landaade fii mun. Ko fii hondun addi on doo?»

²² Be jaabii mo, be wi'i: «Ko hooreejo dental suufaabe wi'eteedo Korneliyuusu, aaden feewudo, huloowo Alla, mo jamaa Yahuudiyanke fow joganii kongol moyyol, woni ko malaa'ikaajo laabudo andini wonde yo o adde ka suudu makko fii hedagol kongudi maa din.»

²³ Onsay kanko Petruusu o werni be.

Bimbi nden pande, o immii, o yaadi e mabbe. Sibbe goo be Jaffaa dowti mo.

²⁴ Bimbiti nden pande o hewtoyi Seezariiya, tawi kanko Korneliyuusu himo habbii be, tawi himo nodditi sibbe makko ben e yibbe makko hibube ben ka makko.

²⁵ Bay kanko Petruusu o hewtii, Korneliyuusu yahi jabbagol mo, yani ka ley koyde makko, o sujani mo.

²⁶ Kono kanko Petruusu o banti mo, o wi'i: «Immo, min kadi ko mi neddo!»

²⁷ E nder ko o yewtidata e makko kon, bay be naatii, be tawi yimbe buy no moobii ton.

²⁸ Onsay kanko Petruusu o wi'i be: «Hidon andi Yahuudiyankeejo no tonanaa ka takkondira e mo wonaa Yahuudiyanke maa ka on naata ka makko. Kono min, Alla hollii lan, haanaa ka goddo wi'a hay gooto no tuuni maa laabaa.»

²⁹ Ko dun wadi, bay on imminii ko yahanammi, mi arii e hoore mi sattinaali. Jooni non mi landike on, ko fii hondun addirdon mi?»

³⁰ Korneliyuusu wi'i mo: «Hari mido toroo Alla ka suudu an ka baawo fanaa, mi yi' gorko borniido concii jalbudu no darii yeeso an, gila dun wadii nii balde nay.»

³¹ On wi'immi: «Korneliyuusu, torndeeji maa din jabaama, Alla kadi maanditike dokke de okkordaa miskinbe ben.»

³² Jooni immi ko yaha Jaffaa, addane oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu. On no weeri e suudu garankeejo no wi'ee kadi Sim'uunu ka daande baharu.»

³³ Don kisan mi immi ko yahane, an kadi a moyyini ko ardaa kon. Jooni non, men fow meden doo yeeso Alla fii hedagol ko Joomiraado on yamir-maa kon fow.»

³⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Ka haqiiqa mi faamii dun, fow no fota yeeso Alla.»

³⁵ E nder leyyi din fow, kala huludo mo, jokki peewal, o jabanay ontigi.

³⁶ O tippinani *Bani-Isra'iila'en daaluyee on, fii ko feppinana be Kibaaru Moyyo wondudo e buttu on, rewruude e Iisaa Almasiihu on, on Joomi yimbe ben fow.

³⁷ Onon tigi hidon andi ko feyyunoo kon Jaliilu, haa hewtoyi diiwal Yahuuda ngal fow, bawto *lootagol maande tuubuubuyee ko Yaayaa waajinoo fii mun kon.

³⁸ E ko honno Allaahu on yefiri Iisaa, oo jeyaado Naasirata, *Ruuhu Seniido on wondude e bawgal, dun ko on yahaynoodo hen fow, wada moyyere, sellina be jinna nangunoo fow, sabu tawde Alla no wondunoo e makko.

³⁹ «Ko men seedee kadi ko o wadi kon fow e nder ndii leydi Yahuudiyankeebe haa nabani Yerusalaam. Be wariri mo fempugol mo e leggal, wenga.»

⁴⁰ Allaahu on immintini mo ka palaande tammere, o newnani mo kadi hollitagol,

⁴¹ hinaa non e yimbe ben fow, kono e seedeebe be Allaahu on subinoo aranun ben, dun ko menen bee paamidube e makko, yaridi bawto immintineede makko e hakkunde maybe ben.

⁴² Kanko Iisaa o yamiri men waajagol jamaa on, fellintinana be wonde Allaahu on todfike mo kanko tigi jaawoowo wurbe e maybe.

⁴³ Awa kadi annabaabe ben fow seeditaninoke mo wonde kala gomdindo mo hebay yaafuyee junuubaaji e innde makko.»

⁴⁴ Nde tawnoo Petruusu no waajaade fii dun, Ruuhu Seniido on tippii e ben wonnoobe hedfaade ngol kongol don fow.

⁴⁵ Gomdinnoobe sunninaa ben fow, dun ko bee be Petruusu ardii, naldii fii ko be wonaa Yahuudiyanke ben okkaa kon Ruuhu Seniido on.

⁴⁶ Ko fii hari hibe nanaynoo hibe wowla e *haalaaji janani, manta Alla.

Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i:

⁴⁷ «E hara en salanto bee hebuwe Ruuhu Seniido on ndiyan ko be lootora maande kisiyee wano hebirden non enen kadi?»

⁴⁸ Onsay o yamiri yo be loote maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on. Kambe kadi be torii mo wondugol e mabbe e nder balde.

11

Fii no Petruusu Siforani Gomdinbe ben Yerusalaam

¹ Sahaabaabe* wonbe ka diiwal Yahuuda ben e be be wondi e laawol gootol ben, nani wonde be wonaa Yahuudiyanke ben jabii daaluyee Alla on.

² Bay kanko Petruusu o yahii Yerusalaam, gomdinbe sunninaa ben banniti mo, feli, be wi'i:

³ «A naatii ka be *sunninaaka ben, awa kadi a jaamidii e mabbe!»

⁴ Onsay Petruusu nangi be sifanagol fii dun,

⁵ o wi'i: «Fewndo ko mi woni ka saare Jaffaa, hari mido toroo Alla, mi feppinanaa godfun. E nder dun, mi yi'i huunde nanditaynde e sollewol fontiingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo tawammi.

⁶ Bay mi ndarii dun, mi tenyinii, mi yi'i ton kulle yaarayde koyde nay den ka hoore leydi e kulle buruure den e kulle daasotoode den e colli wiirooji din.

⁷ Mi nani hawa no wi'ammi: <Petruusu, immo waraa, jaamaa!>

⁸ Kono mi wi'i: <Oo'o Joomiraado! Ko fii haa hande ko tuuni maa ko laabaa naataali ka hunduko an!>

⁹ Ka dimmun hawa kan fillitii ka kammu, wi'immi: <Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.>

¹⁰ Dun warri non haa laabi tati, onsay fow yentinaa ka kammu.

¹¹ «Tun mi yi'i yimbe tato imminaabe e an iwruwe Seezariiya no ara ka suudu ka men woni don.

¹² Ruuhu Allaahu on yamirimmi yaadugol e mabbe, hara mi sikkitaaki. Ko bee musibbe doo njeegoo dowlimmi haa men naatoyi ka galle Korneliyuusu.

¹³ On sifanii men ko honno o yiiri malaa'ikaajo on no darii ka suudu makko, e ko o wi'i mo: <Immin ko yahana oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu wondo on Jaffaa.>

¹⁴ On yeetoto ma kongudi di dadirtaa din, an e beynguure maa nden fow.>

¹⁵ «Bay min kadi mi nanganii yewtugol, *Ruuhu Seniido on tippii e wonbe don ben wano o tippornoo non e men ka fudfoode.

¹⁶ Onsay mi anditi ngol daalol ngol Joomi on wi'unoo wonde: <Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon ko Ruuhu Seniido on lootirtedon.>

17 Bay Allaahu on yedii be kambe kadi ko o yedunoo en kon, enen bee gomdɪnbe Iisaa Almasiihu Joomi on, hari ko mi hombo haa ka mi dartoo Alla?»

18 Bay gomdɪnbe sunninaa ben nanii dɪn, be fanki, be manti Alla, e hoore hiɓe wi'a: «Allaahu on yedii be wonaa Yahuudiyanke ben tuubuubuyee fii no be hebira ngurndan!»

Fii no Moftal ngal Sinciraa ka saare Antiyoosi-Sirii

19 Saakitinoobe ben sabu bittineede ɓawto waregol Astefaana, be yahi haa Fenisii e ka suriire Siipuru e haa Antiyoosi-Sirii. Tawi be alaa ɓanginande hay gooto daaluyee on si wonaa Yahuudiyankeɓe ben.

20 Heɓii ton e hakkunde ben saakitinoobe, be Siipuru e be Sirenii, arɓe Antiyoosi-Sirii, yewti bee *Gereekiyankeɓe, feɓɓinani be fii Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi on.

21 Tawi jungo Joomiraado on no e hoore maɓɓe, yimɓe buy gomdɪni, jabi Joomi on.

22 Nde *moftal ngal Yerusalaam humpitinoo dɪn, ben kadi immini Barnabaasi ko yaha Antiyoosi-Sirii.

23 Bay o hewtii, o yi'ii moyyere Alla nden, o weltii, o wakkilini be fow catorgol e Joomi on ɓernde tabitunde,

24 ko fii hari on ko aaden moyyo heewudo gomdɪnal e Ruuhu Seniido on. Konu yimɓe duudungu jokki Joomi on.

25 Onsay Barnabaasi yaari Tarsiisu fii yahangol Saawulu.

26 Bay o tawii mo, o ardi e makko Antiyoosi-Sirii. E nder hitaande fow hiɓe tawdeede e tumbondire moftal ngal, e hoore dɪn hiɓe jannude jamaa yimɓe duudube. (Ko Antiyoosi-Sirii dɪn taalibaabe ben attaa noddeede *Almasiiyaabe.)

27 E nder dɪn balde dɪn, haaloobe ko Alla longini dɪn iwi Yerusalaam, ari Antiyoosi-Sirii.

28 Goddo e ben no wi'ee Agabuusi, on immii *hiitii tippude e Ruuhu Allaahu on, o wi'i wonde heege moolanaange waday e aduna on fow. (Dun wadi-le e fewndo laamu Kuloodiyuusu.)

29 Taalibaabe ben anniyii wonde mo bee e maɓɓe wallitoto musibɓe maɓɓe wonɓe ben ka diiwal Yahuuda embere taaqa maɓɓe on.

30 Be wadi dɪn, be watti e juude Barnabaasi e Saawulu yo ben nabu, jonna ardotoobe moftal ngal ben.

12

Fii no Yaaquuba Wariraa e no Petruusu Sokiraa

1 Ko e fewndo on saa'i, oo lando wi'eteedo *Heroodu nangi wobɓe e *moftal ngal fii lettugol be.

2 O wariri Yaaquuba kaafa, dɪn ko oo kotiraawo Yuuhanna.

3 Nde o ndaarunoo o tawi dɪn no wela Yahuudiyankeɓe ben, o nangi Petruusu kadi. Dun hawrondiri e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden.

4 Bay o nangii mo, o ferii mo ka kaso, o itti mojobe nay ko ayna mo, mojobere kala suufaabe nayo. Hari e miijo makko ko si *Juldeere Yawtaneede nden feyyii o jaawa mo yeeso jamaa on.

5 Ko kanko Petruusu o woni ka kaso, moftal ngal duumii e toranagol mo Alla.

⁶ Weetaynoo Heroodu jaawa mo, e on jemma mun, tawi kanko Petruusu himo jolkaa jolokooje d'idi, d'aanii hakkunde suufaabe d'ido, tawi aynoobe kaso ngon no dartori ka dambugal.

⁷ Onsay malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo, ka o wonnoo don ndaygi. O findiniri mo kanko Petruusu mbabbugol mo ka becce, o wi'i mo, «Immo tinna!» Jolokooje wonnoode ka juude makko den yani.

⁸ Malaa'ikaajo on wi'i mo kadi: «Habbu duhol maa ngol, wattodaa pade maa den.» O wadi d'un. Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Waano burmusu maa on, jokkaa mi.»

⁹ Petruusu yalti, jokki mo, tawi o andaa si ballal malaa'ikaajo on ko goonga, tawi himo sikka ko feppinannde tun o hefi.

¹⁰ Bay be feyyii ayninaabe yeeso ben e hikkube don ben, haa be hewtii ka baafal njandi feyyeteengal si yahee ka saare, onsay ngal udditanii hoore maggal yeeso mabbe, be yalti, be yaadi haa e laawol. Tun malaa'ikaajo on seedi e makko.

¹¹ Kanko Petruusu o hetti non hakkil, o wi'i: «Jooni non, ka haqiiqa, mi andii wonde Joomiraado on imminii malaa'ikaajo mun on, o sortii lan e juude Heroodu e kala ko jamaa Yahuudiyankeebe ben tijjinoo e hoore an.»

¹² Bay o faamii ko wadi kon, o yahi ka galle Mariyama yumma Yuuhanna jammaado Markuusa, ka wobbe moobinoo no toroo.

¹³ Bay o hod'fike baafal ngal ka naatirgal, jiwo kurkaaduujo no wi'ee Rodaasi badoyii fii andugol ko hombo.

¹⁴ Bay o anditii hawa Petruusu kan, hakkee ko o weltii, doo yo o udditu baafal ngal, o yahi taho, o andinoyi beya wonde Petruusu no ka naatirgal.

¹⁵ Ben wi'i mo: «A feetii!» Kono o wi'i ko goonga. Ben wi'i: «Awa ko malaa'ikaajo makko on!»

¹⁶ Kono tawi Petruusu no jokki tun hod'fagol. Bay be udditoyii, be yi'ii mo, be njaldi fota.

¹⁷ O fankiniri be yeyangol be juude makko den, o sifanii be ko honno Joomiraado on yaltiniri mo ka kaso. O yamiri be, o wi'i: «Andinee d'un Yaaquuba e musidal ngal.» Onsay o yalti don, o yaari nokku goo.

¹⁸ Bay weetii, jii boldu tiid'undu wadi e hakkunde suufaabe ben, be woni e landondirgol ko honto Petruusu woni.

¹⁹ Heroodu kadi d'abbiti mo, kono o yi'aali mo. O landii suufaabe ben, o yamiri yo be ware. Onsay kanko Heroodu o iwi ka diiwal Yahuuda don, o yaari Seezariya fii wonugol ton.

Fii no Heroodu Maayiri

²⁰ Tawi kanko Heroodu himo habidi e Tiiriyankooobe ben e Siduunayankooobe ben. Be ari be tawi mo e nder nanondiral mabbe. Bay be hettii Balastuusa oo dankotoodo kaybonru lando on, be torii buttu, sabu tawde ko leydi on lando tambitinooyi leydi mabbe ndin.

²¹ Bay jalaande nde be haldunoo nden hewtii, kanko Heroodu o bornii concii makko laamu d'in, o joodii ka jullere makko laamu, o yewti be kambe jamaa on.

²² Jamaa on nangi ewnagol wi'a: «Kaa hawa ko hito allaaajo nii, hinaa hawa ned'fo!»

²³ Don kisan malaa'ikaajo Joomiraado on libi nawnaare e makko, sabu tawde o jonnitaali Alla mangural ngal, o yilmi, o maayi.

²⁴ Kono daaluyee Alla on burti yaajude.

²⁵ Bay Barnabaasi e Saawulu gaynii golle mun den Yerusalaam, be yiltitii Antiyoosi-Sirii, be nabori Yuuhanna oo jammaado Markuusa.

13

Fii no Ruuhu Seniido on Subori Barnabaasi e Saawulu

¹ Tawi haaloobe ko Alla longini d'un e jannoo'be no e nder *moftal wongal ngal Antiyoosi-Sirii, ben-le ko Barnabaasi e Sim'uunu jammaado Baleejo, e Lukiyuusi, oo mo Sireonii, e Saawulu e Manayiina, d'un ko oo ne'idaado e *Heroodu lando diiwal ngal.

² E nder ko be rewaynoo Joomiraado on kon, be hoora, *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Wadane lan Barnabaasi e Saawulu feere fii golle de mi noddiri be den.»

³ Bay be gaynii hoorude toroo, be *fawi juude mabbe den e hoore Barnabaasi e Saawulu, be nuli be.

Fii no Barnabaasi e Saawulu Yaari ka Suriire Siipuru

⁴ Ben be Ruuhu Seniido on immini, d'un ko Barnabaasi e Saawulu, be yahi Seluusi, be bakii d'on e laana ndiyan fii yahugol Siipuru.

⁵ Bay be hewtii Saalamini, be feppini daaluyee Alla on ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. Tawi hibe wondi e oo wi'eteedo Yuuhanna jammaado Markuusa fii ko wallitoo be.

⁶ Bawto d'un, bay be tayitoyii ndee suriire fow haa be hewtoyii Paafuusa, be tawi d'on mbileejo goo, tawi on ko Yahuudiyankeejo waditiido annabaajo, tawi on no wi'ee Bar-Iisaa.

⁷ Tawi himo wondi e on addaado lamminaa ngal diiwal, d'un ko oo wi'eteedo Sargiisu Puulusa, tawi on lando ko jooma-hakkiljo. On lando noddi Barnabaasi e Saawulu bay himo faalanoo nanude daaluyee Alla on.

⁸ Kono oo wi'eteedo Elimaasi, d'un ko mbileejo on, (ko fii ko non innde makko nden firiraa), o dartii be, tawi himo dabba wobbbe fii no o bonnira gomdinal lando on.

⁹ Onsay Saawulu, himo wi'ee kadi Puulusa, heewudo Ruuhu Seniido on, tenyini on mbileejo, o wi'i:

¹⁰ «Ko an yo heewudo kala noone yoyre e bonki, bid'oo Ibuliisa, gajo kala peewal, a accataa bonnugol laawi feewudi Joomiraado on?»

¹¹ Jooni non hedo! Joomiraado on fawete jungo, wumaa, wona e saa'i mo a yi'ataa naange ngen.» Don kisan nibbitani mo, niwre tiidunde yani e makko, o woni e memugol, tawi himo dabba wobbbe ko dowa mo.

¹² Bay on lando yi'ii kon ko wadi, o njaldi fii jannde Joomi on, o gomdini.

Fii no Puulusa e Barnabaasi Waajori ka Saare Antiyoosi-Pisidii

¹³ Bay kanko Puulusa e wondi'bbe makko ben be iwii Paafuusa, be bakii d'on e laana ndiyan fii yahugol Pergii, d'un ko e nder ndii leydi wi'eteendi Pamfilii. Bay be hewtii d'on, Yuuhanna jammaado Markuusa on seedi d'on e mabbe, o yiltitii Yerusalaam.

¹⁴ Bay be iwii Pergii, be jokkitii laawol mabbe haa be hewti ka saare Antiyoosi-Pisidii. Be naati d'on e nder juulirde, be joodii, d'un hawri e *jalaande fowteteende, d'un ko e *aseweere nden.

¹⁵ Bay fii Sariya on e fii annabaabe ben gaynaama jangeede, yeesoobe juulirde nden immini wobbbe e mabbe ko wi'a be: «Musibbe, si tawii hidon mari kongudi wakkilinaydi jamaa on, haray yewtee.»

¹⁶ Onsay kanko Puulusa o immii, o townani be jungo, o wi'i: «Ko onon yo *Banii-Isra'iila'en e onon bee huloobe Alla, heditee!»

¹⁷ Alla oo jamaa Isra'iilayankeebe subike baabiraa'be men ben, on Yappudo kadi oo jamaa fewndo ko be woni tunjarankeebe e nder ndii leydi *Misira, o yaltiniri be ton kadi sookewo makko dolnongo ngon.

18 O muppanii be kadi wa telen duubi cappande nay ka wulaa.

19 Onsay bay o mulii leyyi jeedidi e nder ndii leydi *Kanaana, o yedi baabiraabe men ben laral leydi ben ndin.

20 Dun fow wadi e nder duubi teemedde nay e cappande jowi.

«Bawto dun o addani be hooreebe, haa e fewndo annabi Samu'ila.

21 Bawto dun be torii hebugol lando. Onsay Alla addani be Saawulu bidfo Kiisi on, jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu, ko laamoo be e nder duubi cappande nay.

22 Bay o follii onfon, o lamminani be Daawuuda, dun ko on mo o seeditornoo dundoo, o daali: <Mi taw Daawuuda mo Yassaa'u ko nedfo waalaniido lan e bernde, timminoowo faaleeji an din fow.>q

23 Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko tippude e fodoore makko nden kanko Alla wadi si Iisaa jibinaa e nder bolondaa Daawuuda on, fii ko wonana Isra'iila'en dandoowo.

24 Ado o arude, hari Yaayaa waajike jamaa Isra'ilayankeebe ben fow fii *lootagol maande tuubuubuyee.

25 Fewndo kanko Yaayaa o timminaynoo golle makko den, o wi'uno: <Hinaa min woni on mo sikkudon, kono on no ara baawo an doo, on mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!>

26 Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko onon yo musibbe an, bibbe bolondaa Ibraahiima, e huloobe Alla wonbe hakkunde mon, ko haa e men enen ngol daalol kisiyee addaa.

27 Ko fii yimbe Yerusalaam ben e lambe mun ben andaali ko hombo woni Iisaa, awa kadi be faamaali kongudi annabaabe wonaadi jangeede din asewe kala, be laatiniri di jaawugol mo.

28 E hoore be hebaali hujja happando mo wareede, kono be torii Pilaatu yo o waru mo.

29 Be laatiniri nii ko windinoo kon fii makko. Onsay be tippini mo ka *leggal altindiraangal, be wallini mo e nder qaburu.

30 Kono Allaahu on immintini mo e hakkunde maybe ben.

31 Ben yaadaynoobe e makko gila Jaliilu haa Yerusalaam, yi'itike mo e nder balde buy, ben ko seedebe makko jooni yeeso jamaa on.

32-33 «Menen, meden feppinande on wonde: Alla hunnii ko o fodunoo baabiraabe men ben kon e faybe maabe ben, dun ko enen. O hunniri dun immintingol Iisaa, tippude e ko windii kon ka beytol dimmol Zabuura, ka o wi'i don:

<Ko an woni Bidfo an on,
hande a wonii mo an.>r

34 «Kon ko Alla immintini Iisaa e hakkunde maybe ben, hara o luttaali ka polu, ko dun o daalunoo, o wi'i:

<Mi yeday on barkiiji laafudi holniidi
di mi fodunoo Daawuuda din.>s

35 Kanko Puulusa o wi'i: «E hoore dun, no wi'aa nokku goo kadi:

<Yaa an Alla, a jabataa Seniido maa on laatoo joldo.>t

36 Puulusa wi'i fahin: «Kono nde Daawuuda wadunoo faaleeji Alla din e nder jamaanu makko ngun, o maayuno, o tawtinaa baabiraabe makko ben, o poli.

37 Kono on mo Allaahu on immintini laataaki joldo.

38 «Ko onon non, yo musibbe amen, andee dey ko sabu makko kanko Iisaa feppiniranadon yaafuyee junuubaaji din.

³⁹ Kala on hooliido mo jogorte feewudo e hoore kala ko on waawetanooke jogoreede feewudo e nder Sariya Muusaa on.

⁴⁰ Ko dun wadi si men wi'ay on, reenee fii wota ko wi'aa kon ka defte annabaabe ben hawru e mon, dun-le ko dundoo:

⁴¹ <Ndaaree onon bee yawitiibe,
wonee njaldube, mulon!

Ko fii e fewndo mon,
mi waday kuugal ngal on sikkataano
hay si on sifanaama!> »^U

⁴² Bay Puulusa e Barnabaasi fokkitii yaltude ka juulirde don, be saatinaa e aseweere aroore nden, dun ko palaande fowteteende nden, fii yewtugol fii dun.

⁴³ Bay mottondiral ngal lannii, Yahuudiyankeefe buy e naatube e diina Yahuudiyanke buy jokki Puulusa e Barnabaasi, be yewtidi e mabbe. Onsay Puulusa e Barnabaasi wakkilini be fii tabitugol, habbitoo e moyyere Alla nden.

⁴⁴ E aseweere hikkunde don nden, fayda saare nden fow mottondiri fii hefagol daaluyee Joomiraado on.

⁴⁵ Bay Yahuudiyankeefe ben yi'ii on jamaa, be nawli, be yeddi ko Puulusa yewtaynoo kon, be hoyni mo.

⁴⁶ Onsay Puulusa e Barnabaasi yewtiri pellital, wi'i be: «Hari ko e mon taho daaluyee Allaahu on haananoo yottineede. Kono bay on bugitike, awa kadi on wadaali hoore mon handube e *ngurndan poomayankejan dan, men yaaray ka be wonaa Yahuudiyanke ben.

⁴⁷ Ko fii, ko nii Joomiraado on yamiriri men, o daali:
<Mi subike on fii yo on wonan leyyi din ndaygu,
e nabugol kisiyee on haa ka kattudi leyde.> »^W

⁴⁸ Bay be wonaa Yahuudiyanke ben nanii dun, be weltii, be manti daaluyee Joomiraado on, tawnoobe no muuyanaa ngurndan poomayankejan dan ben fow gomdini.

⁴⁹ Tawi daaluyee Joomiraado on no layude e nder leydi ndin fow.

⁵⁰ Kono Yahuudiyankeefe ben yuuni e mabbe rewbe teddinaabe rewoobe Alla, e mokobaabe saare nden, ben wadi jokke e hoore Puulusa e Barnabaasi, be radii be ka diiwal mabbe.

⁵¹ Ko dun wadi si Puulusa e Barnabaasi honki mbullaari pade mun den e Yahuudiyankeefe wonbe ton ben, be yaari Ikoniim.

⁵² Fii kala dun wadii, tawi taalibaabe wonbe Antiyoosi-Pisidii ben kan no heewi weltaare e Ruuhu Seniido on.

14

Fii Yaadu Puulusa e Barnabaasi ndun Ikoniim

¹ Bay Puulusa e Barnabaasi hewtii Ikoniim, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeefe ben. Noone no be yewtiri non wadi haa Yahuudiyankeefe duudube e *Gereekiyankeefe gomdini.

² Kono Yahuudiyankeefe be gomdinaali dun ben yuuni be wonaa Yahuudiyanke ben fii yo ben wadu gomdinbe ben bone.

³ Kono laatii, be woni Ikoniim ko neebi, tawi hibe yewtiraynoo pellital fii Joomiraado on, on Seeditantoodo daaluyee mun sulfu on, himo newnannoo be wadargol juude mabbe den maandeeji e kaawakeeji moyyi yi'otoodi.

⁴ Onsay yimbe saare nden senditii, wobbfe wontidi e Yahuudiyankeefe ben, wobbfe kadi wontidi e *sahaabaabe ben.

⁵⁻⁶ Bay Puulusa e Barnabaasi humpitike wonde Yahuudiyankeefe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben wondude e yeesoobe mabbe ben immanike be e feragol be kaaye, be tawi yo be yahu, be fattoyoo e dee ca'e jeyaade e ndii leydi wi'eteendi Likayonii, dun ko Listaara e Derbata, e ca'e heedufoe fon den,

⁷ be woni e waajagol ton fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Puulusa Imminiri Maaya-Koydeejo on Listaara

⁸ Tawi maaya-koydeejo no Listaara fon, hebidaado e boofoyaagal, mo yahaali haa hande,

⁹ tawi on no hedii ko Puulusa yewtaynoo kon. Puulusa tenyini mo, ndaari tawi himo mari gomdinal sellinayngal mo.

¹⁰ Onsay kanko Puulusa o ewnii, o wi'i: «Immo darofoa e hoore koyde maa den!» Tun o hawtii nde wootere, o nangi jindugol.

¹¹ Bay be yi'ii kon ko Puulusa wadi, jamaa on ewnii e haala Likayonii, be wi'i: «Allaabe be mbaadi neddanke tippike e men!»

¹² Be inni Barnabaasi Zafsa, Puulusa kapun Hermiisi, bay ko kanko joginoo kongol ngol.Y

¹³ Onsay oo wadoowo sadakaaji fii nduu allaaru mabbe wi'eteendu Zafsa, wonda ka yeeso saare, addi ga'i e *meetelli telen ka dambude saare, tawi kanko e jamaa on hibe woniri wadangol Puulusa e Barnabaasi sadaka.

¹⁴ Bay sahaabaabe ben nanii dun, dun ko Barnabaasi e Puulusa, be seeki dolokkaaji mabbe din, be wubbi, be ukkitoyii e hakkunde jamaa on e hoore hibe sonkana yimbe ben, wi'a:

¹⁵ «Ko hondun wadanton dun? Menen kadi ko men yimbe wano mo'on! Meden waajorde on wa Kibaaru Moyyo fii ittugol on e dii piiji mehi, ruttodon e Alla Wuurudo on, on Tagudo kammu e leydi e baharu e kala ko woni e mun.

¹⁶ E dii jamaanuujii feyyufi, o accuno leyyi din fow jokki faaleeji mun,

¹⁷ e hoore o accaali seeditorgol moyyere nde o wadata nden, dun ko yedugol on ndiyan saayoojan iwruke ka kammu e saa'iiji moyyooji fii demal, e timminangol on neemaaji e hebbingol berde mon den welo-welo.»

¹⁸ Fii kala be yewtirii non, ko karahan be waawiri hadirde ben yimbe wadangol be sadakaaji.

¹⁹ Onsay Yahuudiyankeefe iwri Antiyoosi-Pisidii e Ikoniim, be murtini jamaa on, be hawtiti, be fidi Puulusa kaaye haa be sikki o maayii, be daasi mo, be nabi ka baawo saare.

²⁰ Kono taalibaabe ben hundi mo, o immii, o naatiti ka saare. Bimbi nden jande kanko Puulusa e Barnabaasi be yahi Derbata.

Fii Yiltitagol Puulusa e Barnabaasi Antiyoosi-Sirii

²¹ Bay Puulusa e Barnabaasi waajike fii Kibaaru Moyyo on e nden saare haa be hebii taalibaabe duudube, onsay be yiltitii e dee ca'e doo, dun ko Listaara e Ikoniim e Antiyoosi-Pisidii.

²² Be wallitii taalibaabe ben fii tiidingol berde mabbe den, be wakkilini be e duumagol e gomdinal ngal, be wi'i be: «Ko e nder tampereji buy naateten ka *laamu Alla!»

²³ Be todfanii *moftal kala ko wonana dun ardotoobe. Bay be gaynii hoorude toroo, be halfini be Joomiraado mo be gomdini on.

Y 14:12 14.12 Ndee innde wi'eteende «Zafsa» e haala Gereeki ko innde allaajo mabbe. «Hermiisi» on kadi ko yewtoowo kongufi on allaajo mabbe.

²⁴ Bawto d'un, be tayitoyi ngal diiwal Pisidii, be yahi Pamfilii.

²⁵ Bay be waajike fii daaluyee Alla on ka saare Pergii, onsay be yahi Atalii.

²⁶ Be bakii d'on e laana fii yilitagol Antiyoosi-Sirii, ka be yettanoo d'on be halfinaa sulfu Alla on fii d'ee golle de be ari e laatinde d'oo.

²⁷ Bay be hewtii, be mottindiri moftal ngal, be fillitanii be ko Alla wad'ini be kon fow, e ko honno o udditirani be wonaa Yahuudiyanke ben dambugal gomdinal ngal.

²⁸ Onsay be wontidi e taalibaabe ben d'on ko neebi.

15

Fii Yewtere nden Yerusalaam

¹ Onsay wobbe iwri ka diiwal Yahuuda ari e jannugol musibbe ben, wi'a: «Si on sunninaaka tippude e aada Muusaa on, haray on waawetaake dandeede.»

² Bay yeddondiral njanal e yewtere tiidunde wonii hakkunde maβbe e Puulusa e Barnabaasi fii d'un, onsay musibbe ben aadii yo Puulusa e Barnabaasi e wobbe goo hakkunde maβbe yaadu Yerusalaam, be tawoya *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal fii nden huunde.

³ Bay moftal ngal wattii be e laawol, be yahi be tayitoyi Fenisii e Samariiya, e hoore hibe fillitanoo ben musibbe wonbe e den ca'e, be fensita ko honno be wonaa Yahuudiyanke ben jabiri laawol ngol. Dun wonani musibbe ben fow weltaare njande.

⁴ Bay be hewtii Yerusalaam, moftal ngal e sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal tolni be, kambe kadi be fillitanii ben ko Allaahu on wad'ini be kon fow.

⁵ Onsay wobbe e fedde *Fariisiyaaabe gomdinbe ben hawtii, wi'i: «No haani ka be wonaa Yahuudiyanke ben sunninee, be yamiree doftagol Sariya Muusaa on.»

⁶ Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal yiitidi fii ndaarangol ndun muraadu.

⁷ Bay yeddondiral ngal tiidii hakkunde maβbe, onsay Petruusu hawtii, wi'i be: «Musibbe, hidon andi wonde, gila ka jalaade arane, Allaahu on subino lan e hakkunde mon fii no be wonaa Yahuudiyanke ben nanira daaluyee Kibaaru Moyyo on, be gomdina.

⁸ Alla, on Andufo ko woni e berde, o seeditoranike be yedugol be *Ruuhu Seniido on wano men non.

⁹ O wadaali hay fus ko serti hakkunde men e maβbe, ko fii ko gomdinal maβbe ngal o labbiniri berde maβbe den.

¹⁰ Jooni non, ko hondun ndarndoranton Alla rondugol taalibaabe ben dongal ngal enen tigi e baabiraabe men ben en waawaali townude?

¹¹ Kono ko moyyere Iisaa Joomi on tanyinorden dandeede, kambe kadi-le wano non.»

¹² Onsay mbatu ngun fow deyyiti, be hedii Barnabaasi e Puulusa, ben fillitanii be kala maandeeji e kaawakeeji moyyi di Allaahu on wad'ini be e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹³ Bay be gaynii yewtude, Yaaquuba kadi yetti haala kan, wi'i: «Hedee lan yo musibbe an!

¹⁴ En nanii ko Sim'uunu Petruusu fillitanii en kon, ko honno Allaahu on haajiraa e be wonaa Yahuudiyanke ben gila ka fud'foode, o yetti jamaa e hakkunde maβbe ko wona e innde makko.

¹⁵ Kongudi annabaabe ben no fotti e d'un-le, ko fii no windii:

- 16 ‹Bawto d̄un mi artoyay,
mi banta suudu laamu Daawuuda yanunoonda ndun,
mi banta kadi ko yirbi kon, mi fewna,
17 fii no yimbe heddiibe ben d̄abbira Joomiraado on,
e kala leyyi d̄i innde an nden jantaa e mun.
18 Ko Joomiraado on daali d̄un,
on Wad̄unoodo d̄ii piiji andanoodi gila ko booyi.› »Y
19 Yaaquuba wi'i kadi: ‹Ko d̄un wadi si mi miijii wonde moyyaa ka
sincanen ben be wonaa Yahuudiyanke tuubanbe Alla satteende.
20 Kono windanen be tun, wi'en be yo be tertu tuunintinorgol sanamuuji e
jinaa e naamugol jiiibe e yiiyan.
21 Ko fii, gila e diya jamaanuujii feyyudi, Muusaa no mari yimbe e saare
kala ko waajoo fii makko, bay hiden jangude fii d̄un e aseweere kala ka
juulirde.›

Batakuru Nabanaandu Gomd̄inbe ben Antiyoosi-Sirii

22 Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal e moftal ngal fow
ndaari tawi no moyyi ka be sufa wobbe e hakkunde mabbe, be wattida be
e Puulusa e Barnabaasi fii ko yaha Antiyoosi-Sirii. Onsay be subii Yahuuda,
jammaado Barsabaa, e Silaasi, tawi ben d̄ido ko be be musibbe ben teddini
fota.

23 Be wattidi be e batakuru ndu tawata ko d̄undoo windii ton:
«Menen bee musibbe mon, d̄un ko sahaabaabe ben e ardotoobe moftal
ngal, men salminii on onon bee musibbe amen wonbe e hakkunde bee be
wonaa Yahuudiyanke, hodube Antiyoosi-Sirii e Sirii e Silisii.

24 «Men nanii wonde wobbe e amen jii biroyii on kongudi mabbe haa be
aaninii wonkijii mon d̄in, ben-le wonaa menen yamiri be d̄un.

25 Men taw no moyyi, e nder nanondiral amen, ka men suboo wobbe,
men immindinana on be e bee yibbe amen, d̄un ko Barnabaasi e Puulusa,

26 d̄un ko bee weebitube ngurndan mun d̄an fii innde Iisaa Almasiihu
Joomi men on haa takko mayde.

27 Ko men imminiri Yahuuda e Silaasi, ko ko yewta on e hunduko fii ko
woni kon ka batakuru.

28 Ko fii menen e Ruuhu Seniido on men taw no moyyi ka men ronka on
fawude dongal goo, si hinaa d̄ii haanudi doo:

29 d̄un non ko yo on tertu tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e
mummunteeji jii budii e jinaa. Si on reenike e d̄un, haray on wadii ko
moyyi. Yo jam wonu e mon!›

30 Onsay kambe imminaaabe ben be waynii, be yahi Antiyoosi-Sirii, be
wattoyi batakuru ndun e juude mbatu moobiingu d̄on ngun.

31 Bay batakuru ndun jangaama, be weltori kon ko be wakkilinaa.

32 Nde tawnoo Yahuuda e Silaasi ko haaloo be ko Alla longini d̄un, be
beydi wakkilinde musibbe ben, be tiid̄iniri be kadi kongudi buy.

33 Bay be neebidii e mabbe seeda, musibbe ben newnitani be ruttagol
ka imminnoobe be ben e dow buttu.

34 Kono Silaasi kapun tawi luttugol mo ton no moyyi.

35 Puulusa kadi e Barnabaasi luti kodaade Antiyoosi-Sirii d̄on e jannugol
feppindina e yimbe buy fii daaluyee Joomiraado on.

Fii Datal Puulusa Dimmal ngal Aazii

³⁶ Balde seeda bawto d'un, Puulusa wi'i Barnabaasi: «Yiltitoden, ndartoyen musibbe ben e nder ca'e de waajiden fii daaluyee Joomiraado on e mun den fow, fii andugol ko honno be fewndori.»

³⁷ Tawi Barnabaasi no faalaa yo be yaadu e Yuuhanna jammaado Markuusa.

³⁸ Kono Puulusa ndaari tawi haanaa ka be yaada e on yiltinoodo baawo maɓbe gila Pamfilii, salii be d'owtude ka golleeji maɓbe.

³⁹ Hakkee yeddondiral ngal tiidii hakkunde maɓbe, be sakkitori see-dugol. Onsay Barnabaasi yetti Markuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru.

⁴⁰ Puulusa kapun subii Silaasi ko o yaada, bawto musibbe ben halfinde mo kanko Puulusa sulfu Joomiraado on.

⁴¹ Onsay be yahi, be tayitoyi Sirii e Silisii, e hoore hiɓe tiidina moftede den.

16

Fii Ruttagol Puulusa ngol Derbata e Listaara

¹ Kanko Puulusa o hewtoyi kadi Derbata e Listaara, o tawi no don taalibaajo wi'eteedo Timotee. Tawi on yumma mun ko Yahuudiyankoo gomɗindo, kono ben makko ko *Gereekiyankoo.

² Tawi musibbe be Listaara e be Ikoniim ben no joganii mo kanko Timotee kongol moyyol.

³ Tawi Puulusa no faalaa naborde mo. Onsay o yetti mo, o sunnini sabu Yahuudiyankoo wonbe e din nokkeeli don ben, ko fii hari fow no andi wonde ben makko kanko Timotee ko Gereekiyankoo.

⁴ Tawi kanko Puulusa e Timotee, hiɓe hollitude e nder ca'e de be rewi e mun den, pehe de *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal Yerusalaam yetti den fii yo de huutore.

⁵ Tawi moftede den no tiidude tun e nder gomɗinal ngal, awa kadi hiɓe beydaade duudugol pande woo pande.

Fii Ruttagol Puulusa ngol Firgii e Galaasi

⁶ Nde tawnoo *Ruuhu Seniido on newnanaali be feppinoygol daaluyee on e nder *Aazii on, be yahi be tayitoyi Firgii wondude e leydi Galaasi ndin.

⁷ Bay be hewtii takko Misii, be etii fii yahugol Bitinii, kono laatii Ruuhu Iisaa on newnanaali be.

⁸ Onsay be tayitiri Misii don, be yahi Turuwaasi.

⁹ E nder jemma on, kanko Puulusa o yi'i e nder koyɗol, godɗo mo Masedonii no darii no jeeja mo, wi'a: «Rewu Masedonii gaa, faabodaa men!»

¹⁰ Bawto ngol koyɗol Puulusa, men daɓɓi kisan feere no men hewtira Masedonii, sabu meden felliti ko Alla noddii men ton, fii yo men waajo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Linda Gomɗiniri ka Saare Filipii

¹¹ Bawto d'un, men bakii Turuwaasi don e laana ndiyan, men sutori Samotiraasi. Bimbi nden pande kadi men sutori Neyapolii.

¹² Bay men iwii don, men yahi Filipii, d'un ko saare wonde e diiwal aranal ngal ka leydi Masedonii, jeyaande e ley laamu Roomu, men woni Filipii don e nder balde.

¹³ Nande *palaande fowteteende nden, d'un ko *aseweere nden, men yahi e binde caangol, d'un ko ka baawo saare, ka men tanyininoo ko don

wonnoo ka juuletee. Bay men joodike, men yewti rewbe moobinoobe don ben.

¹⁴ Tawi no e ben debbo rewoowo Alla, on no wi'ee Linda, jeyaado e ndee saare wi'eteende Saayatiira, yeeyoowo gaara baka. Tawi himo hedino, Joomiraado on kadi udditi bernde makko nden fii yo o wonan ko Puulusa yewtaynoo kon.

¹⁵ Bay o *lootidaama e beynguure makko nden maande kisiyee, o saatini men e hoore himo wi'a: «Si tawii hidon jogori lan wa gomfindo Joomi on, haray naatee ka suudu an, weeron ka beynguure an doo.» O jeeji men e dfun haa men jabi.

Fii no Puulusa e Silaasi Jogoraa ka Kaso

¹⁶ Bawto dfun, ko men yahata ka juuletee don, kordo mo jinnawii *hiitinoowii nangi, ari fotti e amen, tawi kon ko o hiitotonoo no okkoraynoo jeybe mo ben jawle buy.

¹⁷ O woni e jokkugol men, menen e Puulusa, e hoore himo ewnoo, wi'a: «Bee yimbe ko kurkaadi Alla Jom Bural on, awa hibe feppinande on laawol kisiyee on!»

¹⁸ O wadi dfun e nder balde buy. Bay Puulusa haabii dfun, o yeyyitii, o wi'i ngin jinnawii: «Mi yamirii ma e innde Iisaa Almasiihu on, yaltu e oo debbo!» Jinnawii ngin yalti e makko e on saa'i tigi.

¹⁹ Bay jeybe kurkaadu ndun tawii ka be tanyininoo hebugol don bonii, be nangi Puulusa e Silaasi, be poodi be, be addi yeeso hoorebe ben ka nokkuure fottirde.

²⁰ Onsay be addi be ka naawoobe ben, be wi'i: «Bee yimbe ko Yahuudiyankeebe, hibe jibude saare men nden,

²¹ be janna naamuuji di en newnanaaka jabugol maa wadugol, enen bee jeyaabe e laamateeri Roomu!»

²² Jamaa on kadi immanii be kambe dido. Bay naawoobe ben wadii haa be bortii be dolokkaaji din, be yamiri yo be luubor be bedi.

²³ Bay be gaynii be luubaade, be bugii be ka kaso. Be yamiri aynudo kaso on yo o jogo be, o ayna fota.

²⁴ On yamiraado dfun bugii be ka nder kaso nder-nderwo, o dumbi be ka koyde.

²⁵ Bay wonii tumbere jemma, Puulusa e Silaasi woni e toragol Alla, beytana mo. Tawi kasoobe ben no hedii be.

²⁶ Tun, nde wootere leydi ndin dimbii ko tiidi, didoodi kaso ngon yergi. E on saa'i tigi baafe kaso ngon fow udditii, jolokooje de kasoobe ben jolkanoo den kadi jolkitii.

²⁷ Aynudo kaso ngon fini. Bay o yi'ii baafe kaso ngon udditike, o sorti kaafa makko kan fii wartagol, ko fii hari himo sikka kasoobe ben dogii.

²⁸ Kono Puulusa ewnii mo e hawa tiiduka, wi'i: «Wota a wadito bone woo! Men fow meden doo!»

²⁹ Onsay kanko aynudo kaso ngon o torii ndaygu, o wubbi o naati, o yani yeeso Puulusa e Silaasi e hoore himo diwna.

³⁰ Onsay o yaltini be ka yaasi, o wi'i: «Koohoobe, ko hondun mi wadata fii yo mi dande?»

³¹ Be jaabii mo, be wi'i: «Gomdin Iisaa Joomi on, dfun a dandete, an e beynguure maa nden.»

³² Onsay be feppindinani mo e kala wondo ka suudu makko daaluyee Joomiraado on.

³³ Kanko kadi o yetti be e on saa'i tigi e nder on jemma, o lootani be barmeeji maɓbe ɗin. E on saa'i tigi kanko kadi o *lootaa maande kisiyee, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

³⁴ O werni be ka suudu makko, o bannani be jaametee, o weltodi e beynguure makko nden fow fii ko be gomɗini Alla kon.

³⁵ Bay weetii, jaawooɓe ben immini mbatulaabe mun ben ko yaha wi'a aynudo kaso on: «Accitu ben yimbe.»

³⁶ Onsay aynudo kaso on fillitanii Puulusa kon ko be wi'i, o wi'i mo: «Jaawooɓe ben imminii wobbe ko wi'ammi yo mi accitu on. Jooni yaltee, yahon e hoore buttu.»

³⁷ Kono Puulusa wi'i ben mbatulaabe: «Bay be foccii men ka tumbere mbatu e baawo jaawugol men, menen bee jeyaabe e laamateeri Roomu, e hoore ɗun be bugike men ka kaso, e hara jooni be yaltinay men ka kene e dow gundoo? Waawaa wonude! Kambe tigi yo be aru, be yaltina men!»

³⁸ Onsay ben mbatulaabe yahi hollitoyi ɗun jaawooɓe ben. Ben huli bay be andii ben ko jeyaabe e laamateeri Roomu.

³⁹ Onsay ben ari, be jeeji be, be acciti be, be torii be kadi yaltugol saare nden.

⁴⁰ Bay be yaltii ka kaso, be naatiri ka oo debbo wi'eteedo Linda, be yiidi e musibbe ben, be wakkilini be. Onsay be yahi.

17

Fii Yaadu Puulusa ndun Tesalonii

¹ Be rewoyi Amfipolii e Apolonii, be hewti Tesalonii ka Yahuudiyankeeɓe ben mari juulirde ɗon.

² Puulusa naati ɗon wano woowirani mo non, o wondi e maɓbe e nder aseweje tati, himo yewtidude e maɓbe fii ko bindi ɗin wi'i kon.

³ O sifii, o weebiti wonde *Almasiihu on no haanunoo tampude e immintineede kadi e hakkunde maybe ben, o wi'i be: «Iisaa oo mo mi woni on wowlande fii mun, ko on woni Almasiihu on.»

⁴ Wobbe e maɓbe hoolii ɗun, be tawti Puulusa e Silaasi, e hoore ɗun *Gereekiyankeeɓe ɗuudufe rewoɓe Alla, e rewbe buy jeyaabe e burbe teddude ben kadi hoolii.

⁵ Kono Yahuudiyankeeɓe ben nawli ɗun, be yetti wobbe e bonbe wonbe ka fottirde ben, be wattidi e maɓbe, be wadfi haa sonko wadfi e nder saare nden e haa yimbe ben dilliri hen fow. Be yahi ka suudu oo wi'eteedo Yaasuunu fii ɗaɓbitugol Puulusa e Silaasi be adda be e yeeso jamaa on.

⁶ Laatii be tawaali be ton. Onsay be poodi Yaasuunu e musibbe goo, be addi be yeeso hooreɓe saare nden, e hoore hibe sonka, wi'a: «Bee jiiɓube aduna on fow arii ɗoo kadi,

⁷ Yaasuunu wernii be! Be fow hibe dartaade yamirooje lando mawɗo Roomu on, e hoore hibe wi'a lando goo no woodi wi'eteedo Iisaa.»

⁸ Din konguɗi jibi jamaa on e jaawooɓe ben.

⁹ Laatii be accitude Yaasuunu e beya woo nde be yobunoo alamaani.

Fii Yaadu Puulusa ndun Biriyaata

¹⁰ E on jemma kisan musibbe ben watti Puulusa e Silaasi e laawol Biriyaata. Bay ben hewtoyii, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeeɓe ben.

¹¹ Tawi berɗe ben ɗen no buri be Tesalonii ben udditaade. Be jabiri daaluyee on hepaare tiidunde e hoore hibe taskotonoo pande woo bindi ɗin fii andugol ko be wi'aa kon si ko non woniri.

¹² Onsay buy e hakkunde mabbe gomdini, be gomdindini e rewbe Gereekiyankeebe teddube e worbe Gereekiyankeebe duuduube.

¹³ Kono nde Yahuudiyankeebe be Tesalonii ben andunoo wonde Puulusa no feppinde kadi daaluyee Alla on Biriyaata, ben kadi ari, be memmini jamaa on, be jiiɓindiri.

¹⁴ Kisan, musibbe gomdinbe ben wadi feere no Puulusa yaara ka daande baharu, kono Silaasi e Timotee kapun lutti don.

¹⁵ Ben wonnoobe dowtude Puulusa, be ardii mo haa Atiina. Onsay ben yiltitii, bay be yamiraama wi'ugol Silaasi e Timotee wonde yo ben tawtoy mo ko yaawi.

Fii Arugol Puulusa ngol Atiina

¹⁶ Nde tawnoo Puulusa no habbi beya Atiina, tawi bernde makko nden no aani fota kon ko o yi'aynoo saare nden no jokki sanamuuji.

¹⁷ Onsay o yewtidi e Yahuudiyankeebe ben e rewoobe Alla ben ka juulirde e yimbe fottaynoobe ben ka nokkuure fottirde nden, dun non tawi ko pande woo.

¹⁸ Faamuɓe goo e nder fedde Epikuriibe ben e fedde Sitoyikiibe ben nangi e yewtidugol e makko. Onsay wobbe e mabbe wi'i: «Ko hondun oo wowloowo faalaa wowlude?» Tawi wobbe e mabbe no wi'a: «Himo wa'i wa waajotoodo fii allaabe jananbe goo.» Tawi dun fow ko fii himo waajaade fii lisaa e kibaaru mun moyyo on e fii ummutal ngal.

¹⁹ Onsay be yetti mo, be nabi ka mbatirde wi'eteende Areyopaasi, be wi'i mo: «A waaway men andinde ko hondun woni ndee jannde heyre nde wondaa wowlude fii mun?»

²⁰ Ko fii hida wafude e noppi amen piiji di men woowaa nanude, meden faalaa andude ko hondun woni dun.»

²¹ Tawi be Atiina ben fow e hobbe wondunooobe e mabbe ben ko jikkunoo woo ko wowlugol maa hefagol piiji hesi.

²² Onsay Puulusa darii ka tumbo mbatirde, o wi'i: «Ko onon yo be Atiina, mi ndarii e cende den fow, mi tawii ko on be diina fota.

²³ Awa kadi e nder ko mi feyyata kon, mi yi'ii kala ko rewoton, e hay mi yi'ii *layyorde ka dundoo windii: «Ko ko allaajo mo andaaka.» Dun ko on mo wondon teddinde, mo tawata on andaa, mi woni on feppinande.

²⁴ Dun ko on Alla tagudo aduna on e kala ko woni e mun, on wondo Joomiraado kammuuli din e leydeele den, on ko mo hodataa e nder juulirde de yimbe moyyiniri juude mun.

²⁵ Hinaa neddanke wadanta mo, wa si tawii himo hatonjini e godfun, ko on woni Yedoowo mo kala ngurndan e poopaali e kala huunde.

²⁶ Ko immorde e aaden gooto o tagiri leyyi neddanke din fow, yo ben hodu e hoore ndelo leydi ndin fow. Awa o happiino saa'iiji mabbe din e ittiri ko be hodata e mun kon,

²⁷ fii no be dabɓira Alla, be yi'a mo si no hawri e nder memugol, fii kala o woddaaki hay gooto e men.

²⁸ Ko fii ko kanko hebirden ngurndan, waawirden memminaade, ko e makko kadi woodafen. Ko dun yubboobe gimdi mon goo no wi'i: «Ko en faybe makko kadi.»

²⁹ «Bay non ko en faybe Alla, haanaa ka miijoden wonde Alla no nandi e kanje e kaalisi maa e kaaye lesaade fotinaa, hara ko e immorde e miijo neddanke.

³⁰ Hari Allaahu on jogoraano yimbe ben ko be andaano mo kon, kono jooni o daalanii yimbe ben fow e nder nokkeeli din fow yo be tuubu.

³¹ Ko fii o happii jalaande nde o jaawirta aduna on peewal, rewruude e on neddo mo o todfii, dun ko on mo o wafirani fow seedee timmudo immintingol mo e hakkunde maybe ben.»

³² Nde be nanunoo himo wowla fii ummutal maybe ben, wobbe e mabbe jali mo, wobbe ben wi'i: «Men hedoto ma jande goo fii dun.»

³³ Onsay kanko Puulusa o sortii hakkunde mabbe.

³⁴ Kono fow e mun, dun hadaali wobbe humoo e makko, gomdina. Tawi no tawaa e ben oo wi'eteedo Denuusi, tawdaado e dental fewjoobe Areyopaasi ben, e debbo no wi'ee Damaari, kapun e wobbe goo kadi.

18

Fii Yaadu Puulusa ndun Korenti

¹ Bawto dun, Puulusa iwi Atiina, o yahi Korenti.

² O tawi don Yahuudiyankoo wi'eteedo Akiila, mo iwdi mun woni Pontii, tawi neebaali ko on yaltidi e sonna mun Piriskiila leydi Italii, sabu ko Kuloodiyuusu lando Roomu on yamiri Yahuudiyankoo be fow yaltugol Roomu kon. Onsay Puulusa yahi yiidooyi e mabbe,

³ bay tawii ko mecce goote be mari, o weeri ka mabbe, be woni e gollidugol. Tawi ko wonnoo mecce mabbe ko moyyingol cuudi bagi.

⁴ Tawi kanko Puulusa himo yewtaynoo yewtereji e aseweere kala ka juulirde fii fellintingol Yahuudiyankoo be e *Greekiyankeebe ben.

⁵ Kono bay Silaasi e Timotee iwii Masedonii hewtii, Puulusa jokkii e daaluyee on tun e seeditanagol Yahuudiyankoo be ben wonde ko Iisaa woni *Almasihu on.

⁶ Kono nde tawnoo Yahuudiyankoo be ben no liddaade mo, hoyna, o fidfi concii makko din, o wi'i be: «Yo yiiyan mon dan yantu e hoore mon, min mi laabii. Kono gila jooni ko ka be wonaa Yahuudiyanke ben mi yaarata.»

⁷ O iwi don, o yahi e suudu aaden rewoowo Alla no wi'ee Titiyuusu Yustuusa, tawi kadi suudu makko ndun no badondiri e juulirde nden.

⁸ Onsay oo wi'eteedo Kirispuusa, dun ko ardiido juulirde nden, kapun e beyngure mun nden fow gomdini Joomi on. Korentiyankoo be duudube kadi hedotonoo be Puulusa gomdini, *lootaa maande kisiyee.

⁹ Bawto dun, Joomiraado on daalani Puulusa e nder jemmaare goo e nder koydol, o wi'i mo: «Wota a hulu, yewtu, wota a fanku.

¹⁰ Ko fii min mido wondi e maa, gooto fawataa ma jungo fii wadugol ma ko boni, ko fii mido mari jamaa duududo e nder ndee saare doo.»

¹¹ Onsay kanko Puulusa o daakii hakkunde mabbe e nder hitaande e lebbi jeegoo, himo janna daaluyee Alla on.

¹² Wa fewndo on saa'i tawi ko Galiyuunu lamminaa Akaaya. Onsay Yahuudiyankoo be ben immanii Puulusa e nder nanondiral mabbe, be addi mo ka yeeso jaawirdu,

¹³ e hoore hibe wi'a: «Oo neddo no fellintinde yimbe ben no be rewira Alla e noone no wopondiriri e Sariya on!»

¹⁴ Fewndo ko Puulusa udditata hunduko mun kon, tawi Galiyuunu wi'ii Yahuudiyankoo be ben: «Ko onon yo Yahuudiyankoo be, si tawiino ko angal peewal goo maa bonnere goo, mi hedotono on e hoore no newori.

¹⁵ Kono bay ko yeddondiral fii haalaaji e fii inde e sariyaaji mon onon tigi, yo dun wonu haaju mon. Mi faaletaake wonande on jaawoowo dun.»

¹⁶ Onsay o yaltini be ka jaawirdu.

¹⁷ Tun, be fow be nangi Sosteene, dun ko ardiido juulirde nden, be woni e piyugol mo ka yeeso jaawirdu. Tawi Galiyuunu haajaaka e dun.

Fii Yiltitagol Puulusa Antiyoosi-Sirii

¹⁸ Laatii Puulusa daakii Korenti don kadi ko neebi. Bawto don, o waynitii musibbe ben. Onsay o fembii ka wi'etee don Kenkere, sabu himo woondunoo woondoore. Ontuma o bakodi e Piriskiila e Akiila e laana ndiyan fii Sirii.

¹⁹ Be hewti Efeesi. Puulusa acci don be o wondunoo ben, o naatoyi ka juulirde, o yewtidi e Yahuudiyankeebe ben.

²⁰ Ben torii mo wonugol don seeda, kono laatii o jabaali.

²¹ O waynitii be, o wi'i: «Mi aroyay ka mon si Allaahu on jabii.» Bay o iwii Efeesi don e laana ndiyan,

²² o tippoyii Seezariiya. O yahi, o hiwroyii *moftal ngal, onsay o yahi Antiyoosi-Sirii.

Fii no Apoloosi Waajori ka saare Efeesi e Korenti

²³ Bay o wonii don seeda, o yiltitii, o jindi e ca'e Galaasi e Firgii den, o wakkilini taalibaabe ben fow.

²⁴ Bawto don, Yahuudiyankeejo waawufo haala, andufo kadi bindi daaluyee on, wi'eteedo Apoloosi jeyaado Aleksandiri hewti Efeesi.

²⁵ Tawi on no jangi fii laawol Joomi on, himo wowliraynoo jino tiidungo, himo feppinaynoo kadi janna no feewiri fii Iisaa, tawi e hoore don fow ko ko Yaayaa lootaynoo kon tun o andi.

²⁶ Onsay o yewtiri pellital ka nder juulirde. Bay Piriskiila e Akiila hedfike mo, be yaadi e makko, be feppinanoyi mo no woniri non tigi fii laawol Alla ngol.

²⁷ Kono bay tawii Apoloosi no faalanoo yahugol Akaaya, musibbe ben wakkilini mo, be windani kadi taalibaabe ben wonde yo be wernu mo no moyyiri. Bay o hewtii don, o nafi ben gomdirirbe sabu sulfu Alla on,

²⁸ e hoore himo yeddondiraynoo e Yahuudiyankeebe ben ka tumbondiral no tiidiri, e himo banginira bindi din wonde ko Iisaa woni Almasiihu on.

19*Fii no Puulusa Janniroyi ka saare Efeesi*

¹ Fewndo ko Apoloosi on woni Korenti, tawi Puulusa kapun tayitoyii leyde dowje den, haa o hewtoyii Efeesi, o fotti don e taalibaabe goo.

² O wi'i ben: «Hara on hebii Ruuhu Seniido on wa ko gomdindon?»

Ben jaabii mo, be wi'i: «Menen hari hay men nanaali wonde Ruuhu Seniido no woodi.»

³ Onsay o wi'i be: «Awa ko honno lootiranodon?»

Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Ko no Yaayaa lootiraynoo non.»

⁴ Puulusa wi'i: «Yaayaa ko fii tuubuubuyee looti, e hoore don himo wi'aynoo yimbe ben yo be gomdin aroyoowo baawo makko on, don ko Iisaa.»

⁵ Bay be nanii din kongudi makko, be *lootaa maande kisiyee e inde Iisaa Joomi on.

⁶ Onsay Puulusa *fawi juude mun den e hoore maabe, Ruuhu Seniido on ari e maabe, be woni e wowlugol e *haalaaji janani, wowla ko Alla longini be.

⁷ Tawi ben yimbe ko wa be sappoo e dido.

⁸ Onsay Puulusa naati ka juulirde, o yewtiri don pellital. E nder lebbi tati himo yewtidude e maabe o fellintinana be ko yowitii e fii *laamu Alla ngun.

⁹ Kono bay wobbe wonii e sattinkinagol e angal gomdingol e aybingol laawol Joomi on e hakkunde jamaa on, o sortii hakkunde mabbe, o yetti taalibaabe ben o wadi be feere, o woni e yewtidugol e mabbe pande woo ka dufal oo wi'eteedo Tiranuusu.

¹⁰ Dun neebi yeru duubi didi, haa kala hodufufo *Aazii humpitii fii daaluyee Joomiraado on, dun ko Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben fow.

¹¹ Tawi Allaahu on no wadaynoo kaawakeeji moyyi hawniidi rewruude e Puulusa,

¹² haa ka tawata hibe yahaynoo be yetta disaaje maa lince de Puulusa meemaynoo den, be adda, be wada e nawnube ben, ben ndikka, jinnaaji bondi din kadi yalta e mabbe.

¹³ Yahuudiyankeebe goo, jindaynoobe wi'a no rafoo jinna, woni e jantagol e hoore ben be jinnaaji woni e mun innde Iisaa Joomi on, hara hibe wi'a: «Mi yamirii on yaltugol e innde Iisaa, on mo Puulusa woni waajaade fii mun!»

¹⁴ Tawi ben wadaynoobe dun ko be njeedifo, ben-le ko be bibbe oo wi'eteedo Sekubaa, tawaado e hooreebe *yottinoobe sadaka Yahuudiyankeebe ben.

¹⁵ Ngin jinnawii jaabii be, wi'i: «Midfo andi Iisaa, midfo andi kadi ko hombo woni Puulusa, kono onon ko on hombe?»

¹⁶ Onsay on nedfo mo ngin jinnawii woni e mun yani e mabbe, o waawi be fow e hoore doole tiidufe, haa ben dogi yalti e ndun suudu be bornaaki, e hoore hibe barminaa.

¹⁷ Kala Yahuudiyankeejo e Gereekiyankeejo hodufufo Efeesi andi fii dun, kulol nangi be be fow, onsay innde Iisaa Joomi on mawninaa.

¹⁸ Onsay buy e arube e gomdinde ari qirritii, weebiti boneeji di be wadunoo.

¹⁹ Bawto dun, yimbe buy wadaynoobe mbilankaaku, addi defte mun, be sunni de yeeso fow. Coggu majje on jittaa, tawaa ko tammaaji kaalisi guluuji cappande jowi.

²⁰ Ko nii, daaluyee Joomiraado on woni layirde semba e hoore doole.

²¹ Bawto dun Puulusa ebbani fii yahugol Yerusalaam, hara ko Masedonii e Akaaya o rewri. O wi'i: «Si mi iwii don, bee mi hewtoya Roomu.»

²² Onsay o immini wallindirteebe makko dido Masedonii, dun ko Timotee e Arastuusa, kanko o luttiti Aazii don seeda.

Fii no oo Siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu Imminiri Gere

²³ Onsay jii boldu tiidundu wadi sabu laawol Joomi on.

²⁴ Tawi no e nden saare siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu, tafaynoodo rewirkoy tosokoy tafiraakoy kaalisi, hara ko nandintinaakoy e rewirdu allaajo mabbe debbo wi'eteedo *Artemiisi on. Tawi dun no wondannoo e be o tafidaynoo ben tono tiidufufo.

²⁵ On moobindiri be o tafidaynoo ben, kambe e be be kafidunoo mecce goote ben, o wi'i be: «On fow hidon andi, fii men on ko e dee golle doo humii,

²⁶ awa kadi hidon yi'ude, hidon nanude ko woni feyyude kon, hara hinaa Efeesi doo tun, fayda ko e nder Aazii on fow wonde, oo wi'eteedo Puulusa no murtinde jamaa duufufo, fellintinira be wi'ugol wonde allaaji moyyiniraadi juude nedfanke wonaa allaaji.

²⁷ Dun non hinaa fii hayfingol mecce men den tun, kono ko libugol fii nduu rewirdu oo allaajo debbo mawfo wi'eteedo Artemiisi e boorugol teddungal makko ngal, on mo Aazii fow e aduna on fow woni rewude.»

²⁸ Bay be nanii dfin kongudfi, be heewi tikkere, be nangi e ewnagol, wi'a: «Artemiisi Efeesiyankooŋe ben ko mawdo!»

²⁹ Onsay saare nden fow jiiŋbondiri, be wubbidi, be saalori be Masedoniyankooŋe be Puulusa jindidaynoo, dŋun ko Gayuusi e Aristarke, be nabori be ka fijirde mawnde.

³⁰ Puulusa kadi faalaa hollitaade jamaa on, kono laatii taalibaabe ben jabaali.

³¹ Hay wobbe e hooreebe Aazii ben, be tawata ko yibbe makko kanko Puulusa, be nuli wobbe e makko ko jeeja mo fii wota o yahu ka fijirde mawnde.

³² Tawi wobbe no ewnoo goddun goo, beya kadi no ewnoo goddun goo, ko fii jiiŋbaare nden no woni hakkunde dental ngal, e hoore dŋun burbe ben andaa wuren ko hondun moŋbindiri be.

³³ Onsay wobbe e hakkunde jamaa on lowi oo wi'eteedo Aleksander mo Yahuudiyankeebe ben feyyini yeeso dental ngal. Kanko Aleksander o towni jungo, tawi himo faalaa sifanaade jamaa on.

³⁴ Bay beya andii ko o Yahuudiyankeejo, fow ewnodi wa saa'iiji didi, hibe wi'a: «Artemiisi Efeesiyankooŋe ben ko mawdo!»

³⁵ Onsay hoore kaydi on dahi yimbe ben, o wi'i be: «Ko onon yo Efeesiyankooŋe, hara ko hombo woni andaa wonde saare Efeesi nden ko ngaynaakoore rewirdu oo allaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi, awa kadi ko nde ngaynaakoore nandolla makko iwrufo ka kammu on?»

³⁶ Bay dŋun hinaa ko yeddinii, wonee deeyube, hara on wadiraali huunde hawjere.

³⁷ Ko fii on addii be yimbe, be tawata bonnaa ka hormorde, be hoynaa kadi allaajo men debbo on.

³⁸ Si tawii non Dimitiriyuusu oo, e siyaakeebe be o kafidi mecce ben no galdidi e godfo, haray no woodi naawirdi e naawoobe lamminaabe fii mun, yo be wullito e ben.

³⁹ Si tawii non hidon mari goddun ko beyditii e dŋun, haray ko ka dental ardinaangal ngal dŋundon moyyintee.

⁴⁰⁻⁴¹ Ko fii hiden waawi hebude feloore fii nduu murtaldu wadundu hande, bay dalil woo alaa mo holloyen ko hondun wadirden nduu jiiŋboldu.» Bay o gaynii wowlude dŋun, o yilti jamaa on.

20

Fii Yaadu Puulusa Masedonii e Gereesi

¹ Bay murtaldu ndun accii, Puulusa banniti taalibaabe ben. Bay o gaynii be wakkilinde, o waynii be, o immii, o fokkitani yahugol Masedonii.

² O tayitoyi dŋen leyde e hoore himo yewta yimbe ben nooneji no be wakkilora, onsay o hewtoyi Gereesi.

³ Onsay o kodii dŋon lebbi tati, hari himo woniri yettugol dŋon laana ndiyan, yaara Sirii. Kono nde tawnoo Yahuudiyankeebe ben no ebbani mo janfa, o aadii yiltitagol Masedonii.

⁴ Hari ko o wondi ko dŋowta mo, ko oo bidfo Piruusi mo Biriyata wi'eteedo Sopateere, e Aristarke e Sekondiisu, on ko mo Tesalonii, e Gayuusi, on kadi ko mo Derbata, e Timotee e Tikiiki e Torofimi, be fow ko be iwdi *Aazii.

⁵ Ben woni yeeso, be habboyii men Turuwaasi.

⁶ Menen kadi, bay *Juldeere Bireedi dŋe Aldaa e Lewen nden feyyii, men bakii e laana ndiyan Filipii. E nder balde jowi men tawoyi be Turuwaasi, men wadi dŋon balde jeedidi.

Fii Wurniteede oo wi'eteedo Etikuusi

⁷ E asewe kiikiide, men moobondiri fii naamidugol. Nde tawnoo Puulusa ruttoto bimbi nden pande, o yewtidi e tawanoobe ben, o junni yewtere makko nden haa tumbere jemma.

⁸ Tawi lampuuji duudufdi no ka suudu dow-dowru ka men mottondirnoo don.

⁹ Tawi kadi suka no wi'ee Etikuusi no joodfinoo e damun tosokun^Z e on koore tammo. O yetti doyngol luggungol e nder ko Puulusa juutini yewtere nden kon, o accitii ka koore ton sabu doyngol ngol, o yani. O imminaa, tawi o maayii.

¹⁰ Onsay Puulusa tippii, o ugginii e hoore makko, o yetti mo, o tambii, o wi'i: «Wota on aanu, ko fii himo wuuri.»

¹¹ Bay kanko Puulusa o yawitoyii, o tayiti bireedi on, o naami. Bawto don, o yewti kadi ko juuti haa wa ka peeral fajiri. Onsay o yahi.

¹² Bawto don, suka on nattaa ko o wurdo, don wonani be welo-welo mawngo.

Fii Iwugol Puulusa Efeesi Yaha Miletii

¹³ Onsay menen men hikkani men yeeso, men bakii don e laana ndiyan fii yahugol Asoosi ka men haanunoo yiitidude e Puulusa don, bay hari kanko o aadike wonde o seppay.

¹⁴ Bay o tawoyii men Asoosi, men yawni mo ka laana fii yaadugol e makko Mitileeni.

¹⁵ Bay men iwii don, men jokki baharu on haa men hewtoyi bimbi nden pande yeeso Kiyoo. E jallal hikkungal don ngal kadi, men meemoyi ka wi'etee don Samoosi. Bawto ngal jallal don kadi, men hewtoyi Miletii.

¹⁶ Tawi Puulusa no miijinoo feyyugol Efeesi tun hara daraaki, fii wota o tongo e nder Aazii on. Ko fii hari himo hawji hewtoygol Yerusalaam fii Juldeere *Pentakosta nden, si tawii don no waawi mo gasande.

¹⁷ Ko onsay, ko o woni Miletii don, kanko Puulusa o immini ko yahana ardotoobe *moftal ngal Efeesi.

¹⁸ Bay ben arii, o wi'i be: «Hidon andi ko honno mi wondiri e mo'on yeru ko mi woni doo kon, gila pande mi tippi Aazii.

¹⁹ E hoore don mi kurkanike Joomiraado on, e hoore yankinaare fow, e nder gondi, e hakkunde ndarndeede wonandun lan janfaaji immorde e Yahuudiyanke'en.

²⁰ E baawo suudugol on hay huunde, mido feppinande on, janna on e hakkunde fow e ka cuudi kala ko wondani on e nafa,

²¹ e seedintinangol Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben fii tuubangol Alla e gomdingol Iisaa Joomi men on.

²² «Jooni yo mi yahu Yerusalaam, bay Ruuhu Allaahu on no habbitii e don, e hoore mi andaa ko heboytammi ton.

²³ Ko woni tun, gila saare hebi e saare, *Ruuhu Seniido on no seedintinande lan wi'ammi wonde, kabbi e satteendeeji no sabbii lan.

²⁴ Kono mi wadaa ngurndan an dan ko goddon, wa si tawii hidan hitti e an, fii tun yo mi timmin jinduruuji an din e golle de mi hebiri Iisaa Joomi on den, don ko seeditagol fii Kibaaru Moyyo fii moyyere Alla nden.

²⁵ «Jooni mido andi, on yi'itataa lan hande kadi, don ko onon bee be mi rewi hakkunde mun, mi waajii fii *laamu Alla ngun.

²⁶ Ko don wadi, mido seedaade hande wonde si goddo e mon halkike, haray wonaa min wadi.

Z 20:9 20.9 «Damun tosokun» ko ko wi'etee «fineeter» kon fewndo doo.

²⁷ Ko fii mi suudfaali on hay huunde, mi fanginanii on ebbore Alla nden fow.

²⁸ Jooni reenee, reenidon hoore mon e wuro ngo Ruuhu Seniido on wadi on e hoore mun ngon, fii no ayniron moftal Alla ngal o hebiri yiiyan bidfo makko on tigi.

²⁹ Mido andi si mi iwoyii doo, caapaali hunyudi aroyay hakkunde mon di tawata accoytaa wuro ngon.

³⁰ Awa kadi wobbe hawtoyto e hakkunde mon, hara hibe wowla haalaaji boyliidi fii poodugol taalibaabe ben e mabbe.

³¹ Awa on wattanoyay yiila, anditon, e nder duubi tati jemma e palorma mi accaali waajagol mo kala e mon e hoore gondi.

³² «Jooni mi yettii on, mi halfinii Alla e daaluyee moyyere makko nden, ko on mari bawgal fii mawngol on e yedugol on ndondi wondude e yimbe Alla ben fow.

³³ Mi himmanaali kaalisi e kanje e concii hay gooto.

³⁴ Onon tigi hidon andi ko juude an den mi golliri fii ko mi hatonjini e mun kon e ko wondiibe an ben hatonjini e mun kon.

³⁵ E nder dun fow, mi hollii on yo on gollir nii fii yo on wallito lo'ube ben, anditon kadi kongudi Iisaa Joomi on ko o wi'i kon kanko tigi wonde: <Ko okkugol furi moyyude edii okkoreede.> »

³⁶ Bay o gaynii yewtude dun, onsay o jiccii fii du'ondirgol e mabbe be fow.

³⁷ Onsay be fow be hirbii mo kanko Puulusa, be lunnii e hoore gondi tiidufi.

³⁸ Ko burnoo be sokolinde kon, ko ko o wi'unoo be kon wonde be yi'itataa mo hande kadi. Onsay be d'owtiti mo haa ka laana ndiyan.

21

Fii Yaadu Puulusa ndun Tiiri e Seezariya

¹ Bay men sertii e mabbe, men bakii don e laana ndiyan, men fewni haa Koosi. Bimbi nden jande men yahi Rodeesi. Bay men iwii don kadi, men yahi Patara.

² Bay men tawii don laana lumbooha yaara Fenisii, men bakii don, men yahi.

³ Bay men battike Siipuru, onsay men acciri don ka nano, men yaari telen Sirii fii tippinoygol ko laana kan rondii kon Tiiri.

⁴ Bay men tawii taalibaabe ben don, men woni balde jeedifi. Immorde e Ruuhu Allaahu on be wi'i Puulusa: «Wota yahu Yerusalaam.»

⁵ Bay den balde jeedifi timmii, men yahi. Onsay kambe fow e rewbe mabbe ben e bibbe mabbe ben, be d'owtiti men, men yaadi haa men yalti saare nden, dun ko ka sera ndiyan, men jiccii, men du'ondiri.

⁶ Onsay men waynondiri e mabbe, men bakii ka laana, kambe be yiltitii ka mabbe.

⁷ Bay men gaynii ko yaaretee laana ndiyan kon, dun ko gila Tiiri haa Potolemaayi, men hiwrondiri e musibbe gomdinbe wonbe don ben, men wondi e mabbe jallal.

⁸ Bimbi nden jande, men yahi men hewtoyi Seezariya, men naatiri ka suudu Filiipu oo waajotoodo fii Kibaaru Moyyo on, tawdaado e njeedifoobe ben, men weeri ka makko.^a

⁹ Tawi himo mari jiwbe nayo haaloobe ko Alla longini dun be andaali gorko.

^a 21:8 21.8 Sah. 6.1-6

10 Nde tawnoo men wadii don balde buy, haaloowo ko Alla longini dun wi'eteedo Agabuusi, iwrufo ka diiwal Yahuuda, ari tawi men.

11 O yetti dattol Puulusa ngol, o habbitii juude e koyde, o wi'i: «E hino ko *Ruuhu Seniido on wi'i kon: <Oo neddo jeydo ngol dattol, Yahuudiyankeebe ben habbiray mo nii Yerusalaam, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben.> »

12 Bay menen e ben yimbe hofube e nden nokkuure men nanii dun, men jeeji Puulusa fii wota o yahu Yerusalaam.

13 Kono Puulusa jaabii men, wi'i: «Ko hondun wulloton, bonnon mi bernde? Ko fii min hinaa fii habbegol tun mi hebulanii, kono ko hay maayugol Yerusalaam fii innde Iisaa Joomi on.»

14 Nde tawnoo o jabaali yilteede e ko o anniyii kon, men habbitaaki hande kadi, kono men wi'i: «Yo kodduruyee Joomiraado on wadu!»

15 Bay den balde don feyyii, men ebbindii, men yahi Yerusalaam.

16 Taalibaabe goo be Seezariya dowti men ka goddo no wi'ee Manasu-una mo Siipuru, on ko taalibaajo gila ko neebi, fii ko werna men.

Fii Hewtugol Puulusa Yerusalaam

17 Bay men hewtii Yerusalaam, musibbe ben jabbori men weltaare.

18 Bimbi nden pande menen e Puulusa men ari ka Yaaquuba, ardotoobe *moftal ngal kadi fow ari don.

19 Bay Puulusa gaynii be hiwraade, o nangi e fillitanagol be, fensita ko Allaahu on wadi e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben e nder golle makko den.

20 E nder ko be hedii mo kon, be mawnini Alla, e hoore dun be wi'i mo: «Musiddo, a yi'ii ittiri guluuje guluuje Yahuudiyankeebe ko gomdini, e hoore be fow hibe habbitii e Sariya on.

21 E hoore be yeetaama wonde hida jannude Yahuudiyankeebe wonbe e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben fow wota be jokku Sariya Muusaa on, dun ko wi'ugol be wota be sunnin faybe maabe ben e wota be jokku naamuuji din.

22 Hara ko hondun wadeten? Ko fii pellet be anday wonde a arii.

23 Ko dun wadi si men wi'ete yo a wadu ko men wi'u-maa kon. No e hakkunde amen yimbe nayo woondube woondoore.

24 Yettu ben, labbindinodaa e maabe, fawtofaa njoddi fembagol maabe ngol, dun fow anday goonga alaa e ko be wowlanaa kon fii maa, kono an kadi hida doftii Sariya on.

25 Kono fii be wonaa Yahuudiyanke, gomdinbe ben, men tawi no moyyi ka men windana be, yo be reeno e tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jibudi e jinaa.»

26 Bimbi nden pande, Puulusa yetti ben yimbe nayo, o labbindinodi e maabe, o naati ka *juulirde mawnde. O feppini ko honde tuma e jalaade den labbinagol maabe ngol timmata, sadaka mo bee e maabe wadee.

Fii no Puulusa Nangiraa

27 Ka balde jeedidi den timmata don, bay Yahuudiyankeebe be *Aazii ben yi'ii mo ka juulirde mawnde, be yuuni jamaa on fow, be fawi mo juude,

28 e hoore hibe ewnoo, wi'a: «Isra'iilayankeebe*, wallee men! E hino neddo wondo jannude fow on nokku woo nokku fii liddagol jamaa on, liddoo Sariya on, liddoo kadi ndee nokkuure. E hay o

naadii *Gereekiyankeefbe ka juulirde mawnde, o tuuninii ndee nokkuure hormorde!»

²⁹ (Ko woni sabu d'un ko tawde hari be yiidiino mo e oo Efeesiyankoojo wi'eteedo Torofiimi ka saare, haa be sikki wonde Puulusa naadii mo ka juulirde mawnde.)

³⁰ Onsay saare nden fow memminii, yimbe ben dogi iwri e cende den fow, be nangi Puulusa, be poodi mo, be itti ka juulirde mawnde, baafe den ombaa kisan.

³¹ Wa ko be ebbata fii warugol mo, tawi hooreejo dental suufaabe Roomu ben nanii wonde jii boldu wadii e nder Yerusalaam fow.

³² Don kisan, o yetti suufaabe e yeesoobe mun, be wubbani ben ebbunoobe warugol Puulusa. No be yiirunoo on hooreejo e ben suufaabe, be acciti piyugol mo.

³³ Onsay on hooreejo fadii mo kanko Puulusa, o nangi mo, o yamiri yo be jolku mo jolokooje didi. O landii non ko hombo woni oo e ko hondun o wadi.

³⁴ Kono tawi e nder jamaa on, wobbbe no ewnoo wi'a goddun, beya kadi no wi'a goddun goo, tawi kanko hooreejo on o waawaali andude ko woni haqiiqa fii murtaldu ndun. Onsay o yamiri yo be nabu mo ka daaka suufaabe ben.

³⁵ Wa ko Puulusa yawata bordi din, suufaabe ben kutii mo tambii sabu hunyeendi jamaa on.

³⁶ Ko fii hari konu yimbe ben no jokki mo, no ewnoo, wi'a: «Waree mo!»

Fii Yewtere nde Puulusa Yewti Jamaa Yerusalaam on

³⁷ Wa ko kanko Puulusa o naadete e ka daaka suufaabe ben, o landii hooreejo dental suufaabe ben, o wi'i: «E hara a newnanay lan yeetagol ma goddun?»

On jaabii mo, wi'i: «Hida waawi haala Gereeki?»

³⁸ E hara hinaa an woni oo Misirayankoojo, wonudo sabu nduu murtaldu ko feyyi koo, dogidi e bee ittoobe ko'e guluuje nayo ka wulaa?»

³⁹ Kanko Puulusa o wi'i mo: «Min, ko mi Yahuudiyankeejo mo Tarsiisu, d'un ko e nder Silisii, jeyaado e saare nde tawata wonaa hayfunde. Mi jeejii ma newnanan yewtugol jamaa on.»

⁴⁰ Onsay on hooreejo newnani mo. Kanko Puulusa o immii, o darii ka hoore bordi, o yeyani jamaa on jungo, deeyaango tiidungo wadi. Onsay o hewtini be yewtere nden e haala Yahuudiyanke, o wi'i:

22

¹ «Ko onon yo musibbe an e baabiraabe an, jooni hedee mi yewta on fii jaabannde an nden.»

² Nde be nanunoo ko e haala Yahuudiyanke o woni be yewtude, deeyaango ngon furti kadi.

Onsay Puulusa wi'i:

³ «Min ko mi Yahuudiyankeejo hebaado Tarsiisu, d'un ko e nder Silisii, kono ko e nder ndee saare doo mi ne'aa. Ko e fee Gamaliyiila kadi mi jangi fii jokkugol Sariya baabiraabe men ben tigi. Hari mido huminoo e Alla fota wano wonirdon non on fow hande.

⁴ Mido cukkotonoo ben jokkuba laawol Iisaa haa wobbbe maayori, mi habba, mi soka worbe e rewbe.

⁵ Yottinoowo* mawdo sadaka on e dental mawbe ben fow ko seedee an e d'un. Mi hendorii be hay bataake fii musibbe Yahuudiyankeefbe wonbe

Damaasi ben. Onsay mi yahi fii habbugol jokkuɓe ngol laawol wonɓe ton ben, mi adda Yerusalaam fii donkingol ɓe.

⁶ «Wa fewndo ko mi woni ka datal, bay mi ɓadike Damaasi, ɗun ko wa naange e hoore, tun ndaygu moolanaangu iwri ka kammu, hunditi lan.

⁷ Mi yani ka leydi, onsay mi nani hawa no wi'ammi: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wonda mi cukkanaade?>

⁸ «Mi jaabii: <Ko an hombo nii Joomi an?>

«O wi'immi: <Ko min woni Iisaa jeyaado Naasirata, on mo wonda cukkaade.>

⁹ Ben wondunoobe e an yi'uno ngun ndaygu, kono ɓe alaano nanude hawa on Wonda lan wowlande.

¹⁰ «Onsay mi wi'i: <Ko hondun mi wadata, yaa an Joomi?>

«Joomi on jaabii lan, wi'i: <Immo yahaa Damaasi, ko ɗon ɓe yeetoto-maa kala ko haanuda wadude.>

¹¹ «Tawi mi alaa yi'ude han kadi, ko fii hari jalbeendi ngun ndaygu wuminii lan. Onsay wondunoobe e an ɓen ɗowimmi haa mi hewti Damaasi.

¹² «Tawi godɗo no ɗon no wi'ee Hanaaniya, on ko gorko dewo ɗoftotoɗo Sariya on, mo Yahuudiyankeɓe wonɓe Damaasi ben fow joganii kongol moyyol.

¹³ On ari darii takko an, wi'immi: <Ko an yo Saawulu musidɗo an, wuntu!> E on saa'i tigi mi wunti, mi yi'i mo.

¹⁴ «O wi'immi kadi: <Alla baabiraabe men ɓen subike ma fii yo a andu faale makko on e fii yo a yi'u Feewuɗo on, nanaa konguɗi iwruɗi ka hunduko makko ɗin.>

¹⁵ Ko fii a wonay seeditantooɗo mo e yeeso yimɓe ben fow fii ko yi'uda kon e ko nanuda kon.

¹⁶ Jooni non ko hondun wonda nennanaade? Immo *lootedaa maande kisiyee, labɓinedaa junuubaaji maa ɗin e nder jantagol innde makko nden.> »

¹⁷ Puulusa wi'i kadi: «Bay mi yiltitike Yerusalaam, e nder ko mi torotoo Alla kon ka *juulirde mawnde, mi feppinanaa godɗun.

¹⁸ Onsay mi yi'i Joomi on, o wi'immi: <Hittin yaltugol Yerusalaam, ko fii ɓe jabataa seeditoore maa nden fii an.>

¹⁹ Kono mi wi'i: <Joomi an, hiɓe andi kamɓe tigi wonde mi yahayno gila e juulirde heɓi e juulirde fii piyugol soka ben gomɗinɓe ma.>

²⁰ Awa fewndo kadi ɓe hibbi yiiyan Astefaana ɗan, ɗun ko on seeditantonooɗo ma, hari min tigi mido ɗon e mido jabi ɗun. Awa kadi hari mido joganii ben wonɓe mo warude conci mun ɗin.>

²¹ Kono o wi'immi, <Yahu, ko fii mi imminte ka woɗɗi, ɗun ko haa e ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen.> »

²² Laatii ɓe heɗii mo kanko Puulusa haa e ngol kongol ɗon, onsay ɓe ewnii, ɓe wi'i: «Yo sifa oo nedɗo itte aduna! O haanaa wuurude!»

²³ Be beydi sonko, ɓe ferii kadi conci maɓɓe ɗin, e hoore hiɓe bugoo kadi mbullaari dow.

²⁴ Onsay hooreejo dental suufaabe ɓen yamiri yo ɓe naadu Puulusa ka nder daaka suufaabe ɓen, ɓe landora mo cabbi fii andugol ko hondun wonaa sonkireede nii fii makko.

²⁵ E nder ko ɓe habbata mo kon fii foccugol mo, kanko Puulusa o wi'i yeesoojo sufaabe wonnooɗo ɗon on: «E hara hidon newnanaa foccugol jeyaado e laamateeri Roomu, mo on paawaali toode?»

²⁶ Bay on yeesoojo nanii ngol kongol, o yahi, o wi'oyi hooreejo dental ngal: «Ko honno gerdataa, ko fii oo neddo ko jeyaado e laamateeri Roomu.»

²⁷ Onsay on hooreejo ari wi'i mo kanko Puulusa: «Yeeto lan, e hara ko a jeyaado e laamateeri Roomu?»

O jaabii: «Hiiyii, ko mi d'un.»

²⁸ Kanko hooreejo on o wi'i mo: «Min ko kaalisi buy mi itti fii yo mi wonu jeyaado e laamateeri Roomu.»

Puulusa kadi wi'i mo: «Min non mi jibina ko mi d'un.»

²⁹ Onsay kisan landotonooŋe mo ben diri, hooreejo dental ngal kadi huli, bay o andii Puulusa ko jeyaado e laamateeri Roomu, awa kadi o wadii haa o habbaama.

Fii Yewtere Puulusa nden yeeso Dental Mawbe ben

³⁰ Jango mun, nde tawnoo kanko hooreejo dental suufaabe Roomu ben himo faalaa andude e haqiiqa ko hondun Yahuudiyankeefe ben wonnoo mo toopirde, o hoynitani mo, o yamiri kadi hooreefe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow mottondirgol. Onsay o addi Puulusa, o jodfini mo yeeso mabbe.

23

¹ Bay Puulusa tenyinii dental fewjoobe ben, o wi'i: «Musibbe, ko e hoore bernde laabunde mi wonirani Alla haa handeere ndee.»

² Tun *yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko Hanaaniya, yamiri wonbe takko makko ben bantagol mo.

³ Puulusa kadi wi'i mo: «An kadi, Allaahu on bantoto ma yo maadi rawninaandi! Hida joodii naawirgol lan Sariya on, e hin-le a bonnirii Sariya on ko yamirdaa yo be banto lan kon!»

⁴ Wonnoobe don ben wi'i: «A hoyonii yottinoowo mawdo sadaka fii Alla on!»

⁵ Onsay Puulusa jaabii, wi'i: «Musibbe, hari mi andaa wonde ko yottinoowo mawdo sadaka on nii, ko fii no windii: Wota mo wowla yeesoojo jamaa mun on ko boni.» b

⁶ Bay kanko Puulusa o faamii wonde feccere e wonnoobe don ben ko fedde *Sadduusiyaabe e ndeya feccere kadi ko fedde *Fariisiyaabe, onsay kanko Puulusa o ewnii ka hakkunde dental fewjoobe ben, o wi'i: «Musibbe, min ko mi Fariisiyaajo bii Fariisiyaajo kadi. Ko sabu tanyinaare ummutal maybe ben wadi si mido naaweede.»

⁷ Bay kanko Puulusa o wi'ii d'un, yeddondiral wadi hakkunde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, onsay mbatu ngun senditii.

⁸ (Tawi Sadduusiyaabe ben no wi'a ummutal alaa, malaa'ika alaa, awa kadi ruuhu alaa. Fariisiyaabe ben kapun no wi'a d'un fow no woodi.)

⁹ Sonko njano wadi, wobbe e yeesoobe dental Fariisiyaabe ben hawtii, be immi yewtoore tiidunde, be wi'i: «Men yi'aali bone woo e hoore oo neddo. No gasa non hara ko ruuhu maa malaa'ika wowlani mo.»

¹⁰ Nde tawnoo yeddondiral ngal no tiidude tun, hooreejo dental suufaabe ben huli wota be seekitu Puulusa. O yamiri suufaabe ben tippagol, ittoya mo hakkunde mabbe, be naba mo ka daaka suufaabe ben.

¹¹ E on jemma hikkiido don, Joomi on badii Puulusa, wi'i mo: «Wakkilo, ko fii wano seeditoraa non fii an Yerusalaam, bee seeditoroyaa non kadi Roomu.»

Fii Janfa Yahuudiyankeebe ben e hoore Puulusa

¹² Bay weetii, Yahuudiyankeebe ben wadfi janfa, be woondi wota be naamu hay huunde maa be yara, doo e be warude Puulusa.

¹³ Ben ebbunoo be kan janfa no burnoo cappande nayo.

¹⁴ Be yahi, be tawoyi hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben, be wi'i be: «Men aadike e hoore woondoore tiidunde wonde, men naamataa men yarataa hay huunde fannin men waraali Puulusa.

¹⁵ Jooni nanondiree e dental fewjoobe ben, yiidon e hooreejo suufaabe ben, faaminanon mo wonde on ndaaray fii nduu muraadu Puulusa hara ko no woniri non, fii no o addira mo yeeso mon. Menen haray meden hebunii warugol mo doo yo o hewtu.»

¹⁶ Kono laatii bidfo bandiraawo Puulusa on nani hibe yewta fii kan janfa, o yahi o naatoyi ka daaka suufaabe ben, o humpiti d'un Puulusa.

¹⁷ Puulusa kadi noddi godfo e yeesoobe suufaabe ben, o wi'i on: «Dowtu oo ka hooreejo dental suufaabe ben, ko fii himo jogii ko o hollita mo.»

¹⁸ On yeesoojo kadi yetti mo, dowti mo ka on hooreejo, o wi'i mo: «Ko oo kasoojo wi'eteedo Puulusa noddimmi wi'immi yo mi dowtu oo suka ka mon, himo mari godfun ko o yeetoo on.»

¹⁹ On hooreejo kadi jogii mo jungo ngon, be pottitii sera, o wi'i mo: «Ko hondun jogidaa ko yeetodaa mi?»

²⁰ On suka jaabii mo, wi'i: «Yahuudiyankeebe ben nanondirii fii toragol on yo on naban be Puulusa jango ka yeeso dental fewjoobe ben, wa si tawii hibe faalaa humpitaade ko laabi fii nduu muraadu makko.

²¹ Awa wota on jabu ko be toroytoo on kon, ko fii buri yimbe cappande nayo hakkunde maabe no ebbi janfa e hoore makko. Hibe aadii e nder woondoore wonde be naamataa be yarataa doo e be warude mo. Hibe hebulanii non d'un. Jooni ko newnugol mon ngol tun be hedii.»

²² Onsay hooreejo dental suufaabe ben newnitani suka on, e hoore o wi'i mo wota o wowlan hay gooto kon ko o humpiti mo d'on.

Fii no Puulusa Feyyiniraa Seezariiya

²³ Kanko hooreejo on o noddi kadi dido e hakkunde yeesoobe suufaabe ben, o wi'i be: «Hebulinee suufaabe teemedde dido e doginoobe pucci cappande njeedifo e be conkenje teemedde dido fii ko yaha Seezariiya hande jemma ka saa'i jeenayafo.

²⁴ Ebbon kadi pucci ka Puulusa yawa, naban mo lawnon haa ka Felikiisa yeesoojo diiwal ngal.»

²⁵ O windirani nii kadi lando on batakuru, o wi'i:

²⁶ «Salminaango an min Kuloodu Lisiyaasi, haa e mo'on onon Felikiisa, yo yeesoojo teddufo.

²⁷ «Awa oo nedfo mo mi nabani on, ko Yahuudiyankeebe ben wonnoo ko nangi mo fii warugol. Nde mi humpitinoo wonde ko o jeyaado e laamateeri Roomu, mi ardi e mojobere suufaabe, mi jattini mo be.

²⁸ Nde tawnoo mido faalaa andude ko e hoore hondun be wonnoo mo toonirde, mi nabi mo e yeeso dental fewjoobe maabe ben.

²⁹ Mi tawi toone maabe den ko e banje yeddondire fii Sariya maabe on. Kono tawi ella woo fawaaki mo foddudo e wareede maa sokeede.

³⁰ Bay mi andinaama janfa no ebaa e hoore oo nedfo, mi imminani on mo kisan, mi yamiri ben toonube mo yo be wullito e hoore makko ka mon.»

³¹ Onsay, suufaabe ben wadfi ko be yamiraa kon, be yetti Puulusa, be nawri mo jemma haa Antipatiri.

³² Bimbi nden jande be yilitii ka daaka suufaabe ben e hoore be accu be pucci ben yaadii e makko.

³³ Bay ben hewtii Seezariiya, be jonni yeesoojo diiwal ngal batakuru ndun, be watti Puulusa e juufde makko.

³⁴ Bay kanko yeesoojo on o jangii batakuru ndun, o landii Puulusa ko mo o diiwal hongal. Bay o andii ko mo o Silisii,

³⁵ o wi'i: «Nde toopube ma ben aroyi woo mi hedfoyto ma.» Onsay o yamiri yo be maroy Puulusa ka suudu laamu *Heroodu lando on.

24

Fii no Puulusa Nabiraa ka Yeesoojo Diiwal ngal

¹ Balde jowi bawto dun, *yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko Hanaaniya, ardi e mawbe seedaabe e yewtoowo^c no wi'ee Tertuula. Be wullitii e hoore Puulusa ka yeesoojo on.

²⁻³ Bay kanko Puulusa o noddaama, oo wi'eteedo Tertuula nangi toopirde mo nii, wi'a: «Yaa an Felikiisa lando teddufo, ko sabu mon men hebiri oo buttu timmufo, ko faamu mon ngun kadi woni sabu si dee waylande fii nafa oo jamaa wadi. Medfen jabidi di, di fow ka woni woo e hoore anditangol on fota.

⁴ Kono fow e mun, men faalaaka on tongude haa neefa, mi torike on tun, tippude e newaare mon nden, yo on newnan men heditodon men seeda.

⁵ «Men taw oo nedfo ko gerenteejo, memminoowo yeddondire e hakkunde Yahuudiyankeebe aduna on fow. Ko o yeesoojo fedde Naasir-ayaabe ben kadi.

⁶⁻⁷ O etike hay no o tuuninira *juulirde mawnde nden. Onsay men nangi mo.^d

⁸ Onon tigi Felikiisa hidon waawi mo landaade kanko Puulusa, andon fii ko men toopiri mo kon fow.»

⁹ Yahuudiyankeebe ben bambani mo kanko Tertuula, be wi'i: «Ko nii tigi woniril!»

¹⁰ Onsay Puulusa yetti haala kan, bay yeesoojo on jonnirii mo haala kan baayugol mo, o wi'i:

«Mido andi wadii nii duubi buy ko onon woni jaawoowo e hoore oo jamaa. Awa ko e nder hoolaare mi weebitirta jaabande an nden.

¹¹ Wadaali nii furi balde sappoo e didi gila mi yahi Yerusalaam fii rewoyngol Alla, hidon waawi tefude dun non onon tigi.

¹² E hoore dun be tawaali mido yeddondira e godfo maa mido yuuna yimbe, dun non woni ka juulirde mawnde, maa e deya juulirde, maa ka nder saare.

¹³ Be waawataa kadi hollude ko hondun be toopirimmi.

¹⁴ Mido qirritaade yeeso mon wonde ko Alla baabiraabe an ben mi woni rewude, e hoore jokkugol laawol ngol be wi'i ko fedde ngol. Mido gomdini kadi kala ko windii ka Sariya e ka defte annabaabe ben.

¹⁵ Awa kadi mido mari on tama'u e fee Alla, wano kambe kadi be tijjori non: on-le ko fii ummutal feewube ben e boyliibe ben.

¹⁶ Ko dun wadi si min kadi mi etoto fii hebugol bernde nde aldaa e feloore yeeso Alla e yeeso yimbe ben.

¹⁷ «Bay wadii duubi buy mi artaali ka leydi an, mi arti fii addangol yimbe an ben kaalisi fii ko be wallitora, e fii weebitangol Alla dokke.

^c 24:1 24.1 Oo «yewtoowo» doo ko andufo sariya Roomiyankoobe ben. ^d 24:6-7 24.7 Bindi goo no beyditi dun ka lannoode aaya on: *Kono tawi Lisiyaasi hooreejo sufaabe ben naatii o jattiri mo e juufde amen doole.*

¹⁸ Ko onsay be tawimmi ka juulirde mawnde e hoore ko mi labbiniido. Mi wondaa kadi e yimbe maa murtaldu.

¹⁹ Kono ko Yahuudiyankeebe be *Aazii goo haanunoo arude hollitoo yeeso mon, be liba haala e an, si tawii hibe jogii godfun ko be fawa e an.

²⁰ Si hinaa fun, yo bee doo wowlu ko ella hombo be tawi mido wadi wa fewndo ko mi addaa yeeso dental fewjoo be ben.

²¹ Si hinaa taw hara ko fii ngol kongol ngol mi ewninoo e hakkunde maabe tun, mi wi'i: «Ko sabu ummutal maybe ben wadi si mi wadaa naaweteedo yeeso mon hande!»

²² Nde tawnoo Felikiisa no humpitii fii laawol ngol moyya, o yamiri be yiltagol taho, o wi'i: «Nde hoorejo dental suufaabe ben ari woo, fun ko Lisiyaasi, mi ndartay muraadu mon ndun.»

²³ O yamiri kadi yeesoojo suufaabe ben yo o maroy Puulusa e hoore hoyngol mo seeda, hara o salaaki kadi be Puulusa ben kurkanoo mo.

²⁴ Bay balde seeda feyyii, kanko Felikiisa o ardi e beyngu makko, fun ko Duruusiila, tawi on debbo ko Yahuudiyankeejo. Kanko Felikiisa, o immini ko yahana Puulusa, o hedii mo fii ko yowitii e gomdingol Iisaa Almasiihu on.

²⁵ Nde tawnoo Puulusa ko fii peewal e waawugol hoore mun e fii naawoore aroyaynde nden wonnoo yewtude, kulol hebi Felikiisa, o wi'i: «Hida waawi yahude taho! Nde mi hettindoyii woo, mi noddete.»

²⁶ E himo tanyininoo kadi wonde Puulusa yeenay mo, ko fun wadi si himo imminaynoo ko yahana mo soono woo fii yo be yewtidu.

²⁷ Duubi didi feyyiri nii. Bawto fun Felikiisa lontaniraa Perkuusi Festuusa. Nde tawnoo kanko Felikiisa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeebe ben, o acci Puulusa ka kaso.

25

Fii Yewtere nden hakkunde Puulusa e Festuusa

¹ Bay kanko Festuusa o hewtii e ngal diiwal Seezariya, o woni don balde tati si o yahi Yerusalaam.

² Onsay hooree be *yottinoobe sadaka ben e mokobaa be Yahuudiyankeebe ben yahi ka makko, wullitii e hoore Puulusa.

³ Be torii mo, be jeeji yo o sulfinan be, o addana be Puulusa Yerusalaam, tawi hibe ebunoo janfa no be warira mo ka laawol.

⁴ Kono Festuusa jaabii be, wi'i: «Puulusa no sokii Seezariya, awa min kadi mi yiltoto ton ko neebaa.»

⁵ O wi'i kadi: «Mido waawi yaadude e wobbe e hooree be mon ben, si on neddo no wadi bone, be wullitoo e hoore makko!»

⁶ Laatii kanko Festuusa o wondaali e maabe buri balde jeetati haa sappo, onsay o yilitii Seezariya. Bimbi nden jande bay o joodike ka naawirdu, o yamiri yo Puulusa adde.

⁷ Bay on addaama, Yahuudiyankeebe iwru be Yerusalaam ben hundi mo, be libi e hoore makko toone duudude tiidude, de be waawataa fensitude fii mun.

⁸ Puulusa jaabori nii, wi'i: «Mi wadaali ella liddiido Sariya Yahuudiyankeebe ben, maa *juulirde mawnde nden, maa lando mawdo Roomu on.»

⁹ Nde tawnoo kanko Festuusa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeebe ben, o jaabii Puulusa, o wi'i mo: «Hida faalaa yahude Yerusalaam naawedaa ton e tawnde an?»

¹⁰ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Midfo ka yeeso jaawirdu lando mawdo Roomu on, ko ton mi haanaa jaaweede. Mi wadfaali Yahuudiyankeefe ben ella woo, wano gelordfon non onon tigi fota.

¹¹ Kono si midfo mari ellaaji, e si mi wadii kuufe foddufe e mayde, haray mi salotaako wareede. Kono si tawii goonga woo alaa e toope de be toonimmi den, haray hay gooto waawataa lan wattude e juude mabbe. Dun haray yo mi feyyu ka *Seezar lando mawdo Roomu on.»

¹² Bay Festuusa yewtidii e be o fewjodata ben, o jaabii Puulusa, o wi'i: «Bay a feyyinii hoore maa ka Seezar, a yahay yeeso Seezar.»

Fii no Puulusa Addiraa yeeso Agiriipa

¹³ Balde seeda bawto dun, Agiriipa lando on e Bereniise hewti Seezariiya fii hiwragol Festuusa.

¹⁴ Nde tawnoo be wonay fon balde buy, Festuusa weebitani on lando muraadu Puulusa ndun, o wi'i: «Felikiisa no accunoo doo godfo ka kaso.

¹⁵ Fewndo non ko mi yahi Yerusalaam, hooreefe yottinoobe sadaka ben e dental mawbe Yahuudiyankeefe ben wullitino e hoore makko kanko Puulusa, tawi hibe landii happangol mo.

¹⁶ Kono mi jaabii be, mi wi'i: «Roomiyankoo be woowaa warirgol nii tun, ado be tumbindirde toopube ben e toopaado on, e newnangol on toopaado fii no o jaabora den toope mabbe.»

¹⁷ Onsay mi ardi e mabbe doo, tawi mi faalaaka juutinde muraadu ndun. Bimbi nden jande kisan mi jodfini jaawoore nden, mi yamiri yo on nedfo adde.

¹⁸ Bay toopube mo ben hewtii, laatii be fawaali mo kuufe bonde woo, wano mi sikkirnoo non.

¹⁹ Tawi yeddondiral wongal hakkunde mabbe e makko ngal ko yubbondirngal e fii diina mabbe kan tun, e aaden maydo goo kadi no wi'ee Iisaa, mo Puulusa kapun wi'i no wuuri.

²⁰ Tawi min midfo jibii fii sifa nden yewtere. Onsay mi landii mo si tawii himo faalaa yahude Yerusalaam, o jaawoyee ton fii dun.

²¹ Kono Puulusa feyyini nden yewtere yeeso fii yo muraadu makko ndun wonu e andal lando mawdo Roomu on. Onsay mi yamiri yo be maru mo haa nde midfo feyyina mo ka lando mawdo Roomu on woo.»

²² Onsay Agiriipa wi'i Festuusa: «Min kadi midfo faalaa hedfaade on nedfo.»

Festuusa kadi jaabii mo: «A hedfoto mo jango.»

²³ Bimbi nden jande Agiriipa e Bereniise ardi e hollitaare mawnde, be naatidi e hooreefe suufaabe toowube ben e mokobaabe saare nden ka suudu tolnirdu. E yamiroore Festuusa, Puulusa addaa.

²⁴ Onsay Festuusa wi'i: «Ko an yo Agiriipa lando, e onon fow yo wondube e amen, on yi'ii oo nedfo mo fii mun wadi haa jamaa Yahuudiyanke on Yerusalaam fow e doo kadi ari toriimi, hara hibe wi'a wonde o haanaa hande kadi wuurugol.

²⁵ Kono min mi faamii o wadfaali hay huunde ko foddi e wareede, kono laatii kanko tigi o feyyini hoore makko ka laamu dow-dowwu, mi tawi no moyyi nabugol mo.

²⁶ Kono mi tawi, mi alaa hay huunde ko mi windana hooreejo dow-dowjo on, hara ko ko haqinqini fii makko. Ko dun wadi si mi weebiti mo yeeso mon, tentinii yeeso mon onon Agiriipa yo lando on, fii hebugol godfun ko mi winda nde lande den lanni.

²⁷ Ko fii mi taw wa si tawii no boylli ka naba kasoojo, hara hollaali ko ella hondun woni e hoore makko.»

26

- ¹ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida newnanaa yewtangol hoore maa.»
 Ontuma Puulusa towni jungo, o fud'dii jaabaade, o wi'i:
- ² «Hande mido weltori hebugol feere weebitangol on jaabannde an nden, yo onon Agiriipa Lando, fii dee tooje de Yahuudiyankeefe ben libi e hoore an fow.
- ³ Ko fii hidon andi haa yaltoyi naamuuji Yahuudiyankeefe ben fow e yeddondire mabbe den fow. Ko dun wadi si mi torike on, jebbilagol hedoo lan.
- ⁴ «Yahuudiyankeefe ben fow no andi ko honno mi wuurirnoo Yerusalaam e ka leydi an gila ka fud'foode cukaaku an.
- ⁵ Hibe andunoo lan gila ko neebi, hibe waawi non seeditaade. Mido wuurirnoo wa *Fariisiyaajo, mo fedde mun burnoo cataade e diina amen kan.
- ⁶ Jooni non, mido jaaweede sabu tama'u fodaari ndi Allaahu on fodi baabiraabe amen ben ndin.
- ⁷ Bolondaaji* amen din sappoo e didi, din duumiidi e rewugol Alla jemma e palorma, no tanyinii yi'ugol laatagol ndin fodaari. Yaa an Lando, ko fii nden tanyinaare Yahuudiyankeefe ben toopirimmi.
- ⁸ Ko honno waawudon miijorde wonde Alla immintintaa maybe ben?
- ⁹ «Min tigi hari mido miijoo wonde mido haani rewude pehe den fow fii liddagol ndee innde Iisaa, oo jeyaado Naasirata.
- ¹⁰ Ko dun mi wadi Yerusalaam. Min tigi mi sokii gomdinbe mo buy ka kasooji, wano hooreefe *yottinoobe sadaka ben newniranimmii non. Nde be jaawetenoo fii wareede woo, min kadi tawayno mido wonani nden fewjoore.
- ¹¹ Awa kadi mi jokkayno be soono woo e juulirde den fow fii donkingol be, mido bittinaynoo be fii no be yeddira gomdinal mabbe ngal. E nder ko mi monantoo be haa feyyita kon kadi, mi cukkotono be haa ka ca'e janane.
- ¹² «Ko e nder dun mi yahi Damaasi e hoore nelal e yamiroore hooreefe yottinoobe sadaka ben.
- ¹³ E nder yaadu ndun tumbere palorma, mi yi'i jalbeendi no hundi lan, min e be mi yaadaynoo ben ka fatal, dun ko ndaygu iwrungu ka kammu, burngu naange ngen jalbude, yo Lando on.
- ¹⁴ Men fow men yani ka leydi. Onsay mi nani hawa no wi'ammi e haala Yahuudiyanke: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wonda mi cukkanaade? Ko fii no mettan-maa fii dartorgol wa ngaari dartotoondi soggirdu jom mun.>
- ¹⁵ «Mi jaabii mo: <Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?>
 «Joomi on jaabii lan, wi'i: <Ko min woni Iisaa, on mo wonda cukkaade.
- ¹⁶ Kono immo darodaa e hoore koyde maa den. Ko fii e hino ko mi feepiran-maa kon: Mido subaade ma fii yo a wonu kurkaadu an, e yo a wonu seedee piiji di yi'udaa din e hoore an, e di mi hollay-maa din.
- ¹⁷ Mi jattinoyte e hakkunde oo jamaa Yahuudiyanke, e be wonaa Yahuudiyanke, be mi imminoyay maa haa e mun, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben,
- ¹⁸ fii udditugol gite mabbe den, be yiltoo ka nibe, be arda ka ndaygu, be iwa e laamu Ibuliisa, be fewta Alla, be heba yaafuyee junuubaaji, be tawdee e yimbe Alla ben, bay be gomdini lan.>
- ¹⁹ «Ko dun wadi yo Agiriipa Lando on, si mi salaaki doftaade ko mi feppinanaa iwrude ka kammu kon.

²⁰ Mi fud'orani feppinangol bee be Damaasi taho, si mi arani bee be Yerusalaam, haa nabani e diiwal Yahuuda ngal fow, e be wonaa Yahuudiyanke ben, fii yo be tuubu, be ruttoo e Alla, be wafa kuufde hollufde wonde be tuubii.

²¹ Awa ko fii dundoo Yahuudiyankeebe ben yaniri e an ka *juulirde mawnde, haa be etii no be mulirammi.

²² «Kono haa hande Alla no wallimmi, ko d'un wadi si mido darii, mido seeditaade e yeeso sewbe ben e mawbe ben, e hoore mi alaa wowlude hay huunde ko wonaa ko Muusaa e annabaabe ben wi'unoo waday kon

²³ wonde *Almasiihu on tampoyay, awa kadi o attee immintineede e hakkunde maybe ben, o banginana jamaa Yahuudiyankeebe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben, ndaygu ngun.»

²⁴ Nde tawnoo ko nii o wonnoo jaaborde, Festuusa ewnii no tiidiri, o wi'i: «Puulusa a feetii! Gandal maa tiidungal ngal feetinii ma!»

²⁵ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Yaa an Festuusa teddufo, mi feetaa. Ko kongudi goongaaji holniidi mi yewti.

²⁶ Lando on no humpitii fii koo ko wadi, mi yewtiray mo woni pellital. Ko fii mido hoolii o majjaaka huunde, bay d'un wonaa e qunuutu wadi.

²⁷ Agiriipa Lando on, wonaa hidon gomdini annabaabe ben? Mido andi pellet hidon gomdini be.»

²⁸ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida sikka ko e nder saa'ihun nii waawataami wattude *Almasiiyaajo?»

²⁹ Puulusa kadi jaabii mo, wi'i: «Woni ko jooni woni ko onsay, ko mi torii Alla, ko yo onon e hediiibe lan ben fow hande, on wa'u wano mi wa'i nii, hara hinaa e sifa dee jolkande doo.»

³⁰ Onsay lando on e yeesoojo diiwal ngal e Bereniise e joododunooobe e maabe ben immii.

³¹ Ko be pottitotoo, be woni e wi'indirgol: «Oo nedfo wadaali hay huunde ko foddi e wareede maa jolkeede.»

³² Agiriipa kadi wi'i Festuusa: «Si oo nedfo feyyinaano hoore mun ka lando mawfo Roomu on, hanno himo haanaa acciteede.»

27

Fii no Puulusa Fokkitiri Yahugol Roomu

¹ Bay wonii aadaama men bakoto don e laana ndiyan fii yahugol Italii, be yetti Puulusa e kasoobe goo, be watti e juufde Yuliyuusu, d'un ko yeesoojo dental suufaaabe jeyaangal ka lando mawfo Roomu on.

² Men bakii don e laana iwruka Adiramiyuuna rewoyayka Aazii. Men yahi, tawi meden wondi e Masedoniyankoojo wi'eteedo Aristarke mo Tesalonii.

³ Bimbi nden pande, men hewti Siduuna. Sabu ko Yuliyuusu jogornoo Puulusa no moyyiri non, o newnani mo kanko Puulusa yahugol ka yibbe makko ben, ben wadana mo faale makko on.

⁴ Bay men iwii don, men takkii suriire Siipuru nden, ko fii hari hendu ndun no alindaade men.

⁵ Bay men takkike daande baharu hundufo Silisii e Pamfilii on, men hewti Miira, d'un ko e nder Lisii.

⁶ Yeesoojo konu on tawi don laana iwruka Aleksandiri, yahayka Italii, o yawni men don.

⁷ Tawi e nder balde buy ko doo men woni jaarude, men battori ndee saare Kinidii karahan. Kono nde tawnoo hendu ndun jabaali men jokka

ngol laawol, onsay men takkii sobbundu Salamonee ndun, men acciri Kereeti ka jaamo.

⁸ Bay men serindorii don karahan, men hewti e nokkuure no wi'ee Darorde Labaade, don ko takko ndee saare wi'eteende Lasaayata.

Fii no Kenii ngin Sorori be e no Laana kan Lancori

⁹ Bay saa'i juutudo feyyii, tawi yaadu amen ndun ka nder ndiyan wondii e nawaare, ko fii hari saa'i korka kan feyyii. Ko don wadi si Puulusa hajii be,

¹⁰ wi'i: «Mi yi'ii wonde nduu yaadu nder ndiyan gasataa e baawo masiibo e kasaara, don non hinaa fii laana kan e dolle den tun, kono fii wonkiiji men din enen kadi.»

¹¹ Kono yeesoojo dental suufaabe ben hoolori doginoowo laana kan e yeesoojo makka on edii o hedaafe yewtereeji Puulusa din.

¹² Nde tawnoo ngal dingiral laafe ndiyan moyyaa ndungu, burbe ben e maabe aadii yo be yahu be hettoya si tawii no gasa, ka wi'ete don Feniika, e ngal dingiral laafe wongal Kereeti hikkorngal hirnaange jaamo e hirnaange nano, fii yo be feyyin don ndungu ngun.

¹³ Onsay kenun wifi iwri ka sengo jaamo, be sikki wonde be hebii ko be faandinoo kon. Onsay be towni darnirdun laana kan, be serindii binde Kereeti.

¹⁴ Kono bawto don seeda, kenii moolanaangii wifi sortori ka suriire, ngin no wi'ee kenii funnaange nano.

¹⁵ Laatii laana kan waawaali tiindaade hendu ndun, ndu nabi ka, menen kadi men acci ka nabi men.

¹⁶ Men yaari non haa men bakitori ka sengo jaamo wirnitorngo surihun tosokun no wi'ee Kawda, ka men wawtii laakun danditorkun kun don e hoore karahan.

¹⁷ Bay kun yawnaama, men hebi feere yettugol boggi din, habba laana kan. Nde tawnoo kadi meden hulnoo saggoygol ka njaareendi Sirtisi, onsay men tippini darnirdun laana kan ka nder ndiyan, ko nii men yaari.

¹⁸ Nde tawnoo kenii ngin no yeyude men fota, bimbi nden pande men woni e bugagol dolle den ka ndiyan.

¹⁹ Nande timmunoo nden balde tati, golloobe ben yettani hoore mun aalaaji gollirdi ka laana din, be bugii ka ndiyan.

²⁰ Tawi e nder balde buy, hinaa naange hinaa koode woni ko yalti. Tawi kenii ngin burtu tabitude tiida haa men tayii hisugol few.

²¹ E hoore don, tawi neebii men jaamaali. Onsay Puulusa hawtii darii e hakkunde yimbe ben, o wi'i:

«On jabanayno lan, hara en iwaali Kereeti, don on dadayno oo masiibo e oo kasaara.

²² Jooni mi beydii on wakkilinde, ko fii on fow wonkiiji mon din daday, ko laana kan tun woni dadataa.

²³ Ko fii oo Alla Jeydo lan, on mo mi rewata, malaa'ikaajo mun on arii e an e oo jemma,

²⁴ o wi'immi: «Wota a hulu yo Puulusa, ko fii bee darodaa yeeso lando mawdo Roomu on. Awa kadi Alla yedete sulfu fii be wondudaa ka ndiyan ben fow.»

²⁵ Ko don wadi, si mi wi'ay on wakkilee, ko fii mido hoolii ko Alla wi'immi kon wadiray non.

²⁶ Kono fow e mun, bee saggoyen e suriire.»

²⁷ Ka jemmaare sappoo e nayabere gila hendu ndun woni men bu-gondirde e on baharu Adriyatiika, golloobe ka laana ben sogitii badagol amen leydi ndin tumbere jemma.

²⁸ Onsay be yolli sawru ebbirdu ndun, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeetati. Bay men wodditike don seeda, be yolliti ndu kadi, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeegoo.

²⁹ Nde tawnoo hibe hulunoo yi'ugol ka laana kan lancotoo e kaaye, onsay be bugori darnirde nay laana kan baawo, tawi ko be habbi wo ko weetugol ngol.

³⁰ Tawi golloobe ka laana ben no dabdbude no seedira e makka. Onsay be tippini laakun danditorkun kun ka nder ndiyan, wa si tawii hibe yahude wadfoya darnirde laana kan yeeso makka.

³¹ Onsay Puulusa wi'i yeesoojo suufaabe ben e suufaabe ben: «Wattanee yiila, ko fii si bee yimbe wonaali ka nder laana gaa, haray on waawataa dadfude hande kadi.»

³² Onsay suufaabe ben tayi boggi laakun danditorkun kun, be acci kun yoolii.

³³ Ado weetude, Puulusa wakkilini fow fii naamugol e hoore himo wi'a be: «Ko hande woni jalaande sappoo e nayabere nden hidon habbi e hoore on naamaali hay huunde haa jooni.

³⁴ Mi wakkilinii on jooni naamugol, ko fii fun no haani fii no dadiron, awa kadi hay gooto e mon cukulol hoore mun hayrataa.»

³⁵ Bay o gaynii wi'ude fun, o yetti bireedi on, o jarni Alla yeeso mabbe be fow. Onsay o senditi, o nangani naamugol.

³⁶ Bay be wakkilinaama, be fow be naami.

³⁷ Tawi wonnoobe ka laana ben fow ko be yimbe teemedde dido e cappande njeedido e njeegoo.

³⁸ Bay wonii be naamii haa, be hayfiniri laana kan bugagol naamete on ka baharu.

³⁹ Bay weetii, laatii be anditaali leydi ndin, kono be haccii salndu baharu on e pencen mun, be fottani nawrugol ton laana kan si no hawri.

⁴⁰ Onsay be tayi boggi darnirde laana kan fin, be acci de ka ndiyan, be acciti kadi kabbi ardorde laana kan. Onsay be fonti bagi wondo on ka leggal laana kan, be fewtini e hendu ndun, be yaari ka pencen salndu baharu on.

⁴¹ Kono be hawroyi e mowre njaare e hakkunde waameeji didi, be acci laana kan saggi don. Hakkee ko yeeso laana kan irii, tawi ka waawataa dillude, awa kadi hakkee ko morloodde ndiyan den tiifunoo baawo laana kan lancii.

⁴² Tawi kadi suufaabe ben no miijinoo warugol kasoobe ben, fi wota hay gooto e mabbe fubbo laawoo.

⁴³ Kono tawi yeesoojo suufaabe ben no aadii dandugol Puulusa, o falli be wadugol kon ko be ebbi. O yamiri yo wawbe fubbaade ben atto ukkaade fii hettoygol gada,

⁴⁴ heddiibe ben kadi huutora pecce maa godfun e kunte laana kan. Ko nii fow hewtiroyi gada e hoore jam.

28

Fii no Puulusa Hewtiri ka Suriire Malta

¹ Bay men dadii, men andi wonde suriire nde men woni e mun nden ko Malta wi'etee.

² Yimbe hodufe don ben holli men teddungal mawngal, be banniti men fow, be hubbi yiite sabu ndiyan dan e jaangol ngol.

³ Onsay Puulusa yetti donkun ledfe, ukki ka yiite. Kono sabu nguleendi yiite ngen, kuuraari sortii ton sinii jungo makko ngon.

⁴ Bay ben yimbe nden suriire yi'ii ngin kullii no sinii mo jungo ngon, be wi'indiri: «Wa jooni oo nedfo ko ittoowo hoore, ko fii ko karahan o dadiri ka baharu, kono naawoore nden accataa o wuura.»

⁵ Kono laatii Puulusa pidfii kullii ngin ka nder yiite e hoore o hebaali bone woo.

⁶ Tawi ben yimbe ko habbi woo ko yi'ugol ka o buuti maa ka o yanata, o maaya kisan. Kono bay be habbika haa, be yi'aali hay huunde ko hebi mo, be yilitii, be wi'i ko o allajo.

⁷ Tawi nokkuure no moggo don, nde burfo teddude e suriire nden no wi'ee Pubiliyuusa jeyi. On jabbi men, o werni men don e hoore giggol e nder balde tati.

⁸ Tawi ben Pubiliyuusa no nawni, waalii nguli-bandu e dogu-reedu. Onsay Puulusa naati ka makko, *fawi juufe den e hoore makko, o toranii mo Alla, o ndikkini mo.

⁹ Bawto dun nawnuke ben ka suriire fow ari e makko, o ndikkini ben kadi.

¹⁰ Onsay be wadani men teddungal njanal. Bay wonii men fokkitii kadi, be wadani men dokke de men handi e mun.

Fii no Puulusa Hewtiri Roomu

¹¹ Bawto kofagol amen e nder lebbi tati, men yawi don e laana iwruka Aleksandiri, rumunooka e nden suriire, maandiniranooka sanamuuji funeeji din.

¹² Bay men hewtoyii Sirakuusa, men woni don balde tati.

¹³ Bay men iwii don, e nder ko men takkotoo kon, men hewti Regiyuuna. Bimbi nden pande hendu ndun immori ka jaamo baawo amen, e nder balde didi tawi men hewtii Pusolii.

¹⁴ Men tawi don musibbe goo, ben torii men wondugol e maabe don balde jeedidi, ko nii men yaari Roomu.

¹⁵ Musibbe wonbe e nden saare, humpitinoobe fii amen ben, ari haa e ndee nokkuure fottirde wonde Apiyuusu e haa e ngoo hodo wi'eteengo Cuudi Tati Hobbe, fii fottugol e amen. Bay Puulusa yi'ii be, o jarni Alla, o beydi wakkilaare.

¹⁶ Bay men hewtii Roomu, Puulusa newnanaa wonugol feere wondude e sufaajo goo ko ayna mo.

Fii no Puulusa Waajori Roomu

¹⁷ Balde tati bawto dun, kanko Puulusa o nodditi mokobaabe Yahu-udiyankeebe ben. Bay wonii be moobondirii, onsay o hewtini be ndee yewtere doo, o wi'i: «Musibbe, e baawo wadugol an jamaa on hay huunde maa dartagol aadaaji maamiraabe men ben, mi wattaama e juufe Roomiyankooobe ben, mi sokaa gila Yerusalaam.

¹⁸ Bay ben gaynii landaade lan, be faalaa lan accitude, bay be yi'aali e an huunde ko foddi e mayde.

¹⁹ Kono Yahuudiyankeebe ben dartii. Mi tawi min kadi bee mi hewta lando mawdo Roomu on e hoore mi miijaaki toopude jamaa an on.

²⁰ Ko fii dun mi faaliranoo on yiirude, mi yewta on, ko fii ko sabu tanyinaare *Isra'iilayankeebe ben mi jolkiraa ngal jolokowal.»

²¹ Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Men hendaaki bataake woo iwruḍe ka diiwal Yahuuda fii maa, awa kadi hay gooto e musibbe ben araali hewtini men godḍun maa wowlu-maa ko boni.

²² Kono meden faalaa andirde ma ko miijidaa. Ko fii meden andi ndee fedde ko liddondirteende ka woni woo.»

²³ Onsay be bugitii e palaande goo. Bay wonii nden palaande nde be haldi hewtii, ḍuudufe ari ka makko buri aranun. E nder ko o sifotoo kon, tawi himo seeditaade fii *laamu Alla ngun, awa kadi himo rewruḍe e Sariya Muusaa on e defte annabaabe ben fii holnugol be fii Iisaa, ḍun wadi gila bimbi haa kiikiide.

²⁴ Wobbe felliti sabu ko o wowli kon, wobbe ronki hoolaade.

²⁵ Bay wonii be fokkitii e baawo nanondiral mabbe, Puulusa beyditi dii konguḍi ḍoo, o wi'i: «Ruuhu Seniido on yewtiri baabiraabe mon ben haqiiqa, rewruḍe e annabi Isaaya, o wi'i:

²⁶ <Yahu e oo jamaa, wi'aa:

On nanay, kono on faamataa,
on ndaaray kadi, kono on yi'ataa.

²⁷ Ko fii ḍee berde oo jamaa wonii yooruḍe,
be uddii noppi mabbe ḍin,
awa kadi be ombii gite ḍen,
sakko be yiira gite mabbe ḍen,
maa be nanira noppi mabbe ḍin,
maa be faamira berde mabbe ḍen
haa be tuuba, mi sellina be.»^d

²⁸⁻²⁹ Kanko Puulusa o beyditi, o wi'i: «Andee, oo kisiyee Alla addanaama be wonaa Yahuudiyanke ben, awa-le kambe be hedoto mo.»^e

³⁰ Bawto ḍun, Puulusa daakii ka o woni ḍon e nder duubi ḍiḍi timmuḍi, e hoore himo tolna kala araynooḍo ka makko.

³¹ O waajoo fii laamu Alla ngun, o jannira kadi fii Iisaa Almasiihu Joomi on pellital timmungal e baawo hadeede woo kadi.

^d **28:27** 28.27. Isa. 6.9-10 ^e **28:28-29** 28.29 Bindi goo no beyditi ḍun ka lannoode aaya on: *Bay o wi'ii be ḍun, kambe Yahuudiyankebe ben be yiltitii e hoore hiibe yeddondira ko tiidii hakkunde mabbe.*

BATAKURU PUULUSA HAA E BE ROOMU BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, noddaado wonugol *sahaabaajo, wadadao feere fii yottingol Kibaaru Moyyo Alla on.

² Hari Allaahu on fodiriino oo Kibaaru immorde e annabaabe ben e nder bindi seniidi din.

³ Tawi ko on Kibaaru sifii ko fii Bid'oo makko on: ka banje bandu ko e bolondaa Daawuuda o jibinaa,

⁴ ka banje *Ruuhu Seniido on, immintineede makko e hakkunde maybe ben banginirii bawgal ko o *Bid'oo Alla, dun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁵ Ko kanko men hebiri moyyere e sahaabankaaku fii ardagol yimbe e nder leyyi din fow e innde makko fii gomdingol mo e doftagol mo.

⁶ Onon kadi hidon tawdaa e mabbe, onon bee be Alla noddi yo wonu be Iisaa Almasiihu on.

⁷ Onon wonbe Roomu ben fow, noddaabe wonugol be Alla yidi e jeyaabe Alla: yo buttu e moyyere wonan on immorde e Alla, on Baabaajo men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Yela Puulusa on Yahugol Roomu

⁸ Mid'o jarnude taho on Alla an, immorde e Iisaa Almasiihu on, fii mon on fow, ko fii gomdinal mon ngal ko lollungal e aduna on fow.

⁹ Alla, on mo mi rewirta ruuhu an on e nder yottingol Kibaaru Moyyo Bid'oo makko on, ko seedee an wonde mid'o maandinde fii mon pande woo ka toraaje an.

¹⁰ Awa kadi mid'o toraade Alla soono woo, si tawii ko faale makko hebogol feere no mi yaara ka mon jooni.

¹¹ Ko fii mid'o faalaa yi'ude on fota fii hewtingol on dokkal goo iwrungal e Ruuhu Alla on fii no tabitiron,

¹² maadun fii no wakkilindiriren ka mon, mo kala e men wakkilora gomdinal oya ngal.

¹³ Mi faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe an, wonde soono woo mi ebbay yahugol yi'a on, fii no mi sopitira battane moyye hakkunde mon, onon kadi, wano beya be wonaa Yahuudiyanke heddiibe non. Kono haa jooni mi hebaali feere.

¹⁴ Ko fii no farlii mi andingol *Gereekiyankebe ben e leyyi di finaa din, e faamu be ben e njoofo be ben.

¹⁵ Ko dun wadi si mid'o faalaa yottingol e mon Kibaaru Moyyo on, onon wonbe Roomu ben kadi.

¹⁶ Ko fii mi hersiraa Kibaaru Moyyo on, dun ko bawgal Alla fii kisiyee wonannde kala gomdindo, ko adii kon taho ko *Yahuudiyankebe ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁷ Ko dun wadi, peewal Alla ngal no banginireede Kibaaru Moyyo on, gila ka gomdinal fuddi haa ka ngal hatti, wano windori non: «Feewudo on wuuriray gomdinal ngal.»^a

Fii Tikkere Alla nden e hoore Yeddube mo ben

¹⁸ Tikkere Alla nden no bangi iwrude ka kammu e hoore kala junuubu e kala bone ko yimbe suudiraybe goonga on kuude mun bonde wadata.

^a 1:17 1.17 Hab. 2.4

¹⁹ Ko fii ko waawaa andeede e Alla kon no feepani be kambe, bay Alla feppinanii be d'un.

²⁰ Bay, ko yi'otaako kon e Alla, d'un ko bawgal makko poomayankewal ngal e allankaaku makko ngun, kuude makko den no bangini d'un fota gila ka fudfoode aduna. Be alaa lamitorgal.

²¹ Ko fii nde be andunoo Alla, be ronki mo mawninirde wa Alla, awa kadi be jarnaali mo, kono be majjiri haalaaji mehi, berde mabbe de alaa faamu den kadi yollii ka nder nibe.

²² E nder ko be mantorta ko be faamube kon, be laatii njofoobe.

²³ Be lontaniri mangu Alla, mo maayataa on, mbaadiiji lontiidi nedfanke maayaydo e colli e kulle jaarooje koyde nay e kulle daasotoode.

²⁴ Ko d'un wadi si Alla accidi be e himmeeji berde mabbe e angal laabal, fii no be hayfinira balli mabbe din kambe tigi.

²⁵ Dun ko ben lontanirbe goonga Alla on fenaande, yanganiibe rewi ko tagaa kon, doo e be yanganaade rewa Tagudo on, on mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

²⁶ Ko d'un si Alla accidi be e himmeeji mabbe hersiniidi din. Ko fii rewbe mabbe ben lontanirii dewle mun den e kuude harmude.

²⁷ Worbe ben kadi wano non, be seli yiidugol e rewbe ben, hibe hubbani faaleeji hakkunde mabbe kambe worbe ben, hibe yiida hakkunde mabbe e mbalndi, hibe hettude njoddi handundi e majjere mabbe nden.

²⁸ Bay be sikkii moyyaa ka be anda Alla, Alla accidi be e ngun faamu boyliingu, fii wadugol piiji di haanaa.

²⁹ Ko be heewube nooneeji di feewaa e bonkiiji e miile e bone e nawliigu e warugol e yeddondiral e kippugu e hunyeendi e baddi.

³⁰ Ko be jo'ooobe, arube Alla, yennooobe. Ko be mawnintiniibe e mantiibe e sincoobe ko boni e murtanbe mawbe mun,

³¹ be aldaa e faamu, be sellaa kongol, be aldaa e giggol, be aldaa e yurmeende.

³² Fii kala hibe andi yamiroore Alla feewunde nden ko wi'i kon wonde ben wadaybe din piiji ko foddube e mayde, hibe wadude d'un, hibe jabani kadi ben wonbe wadude d'un.

2

Fii Naawoore Alla Feewunde nden

¹ An kadi non, oo feloowo, a maraa lamitorgal woo. Ko fii nde hida fela beya, haray hida fawude hoore maa jaawoore an tigi. Ko fii an, wondo felude on, hida wadirde wa mabbe.

² Hiden andi, ben warroobe non, Alla jaawiray be goonga on.

³ An oo feloowo ben wadiroobe non, hara hida wadira non tigi, a sikku a daday jaawoore Alla nden?

⁴ Kaa a yawiti ngaluuji moyyere makko nden e mupal makko ngal e yondinaare makko nden, e baawo andugol wonde moyyere Alla nden no poodude ma e tuubuubuyee?

⁵ Kono sabu sattere maa fii nden e bernde maa yoorunde nden, hida mooba tikkere fii palaande tikkere nden, d'un ko fii pande feepugol jaawoore Alla feewunde nden,

⁶ on Jonnitoyoowo mo kala njoddi kuude mun den.

⁷ Ngurndan poomayankejan* dan wonanay napniibe e wadugol ko moyyi, dabba darja on e teddungal e ngurndan dan lannataa dan,

⁸ kono wondube e haasidi ben, salii doftaade goonga on fii doftagol angal peewal ngal: tikkere e monee no maranaa be.

⁹ Satteende e annde wonanii kala wadfoowo ko boni, ko adii kon ko Yahuudiyankeebe ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁰ Kono darja e teddungal e buttu wonanii kala on wadfoowo ko moyyi, ko adii kon ko Yahuudiyankeebe ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹¹ Ko fii gidaale alaa ka Alla.

¹² Kala ben wadube junuubu e baawo andugol Sariya on, mulay e baawo Sariya on. E kala non kadi wadudo junuubu e hoore andugol Sariya on, naawirte Sariya on.

¹³ Ko dun wadi, hinaa hedotoobe Sariya on woni feewube yeeso Alla, kono ko doftotoobe Sariya on jogortee feewube.

¹⁴ Si tawii non be wonaa Yahuudiyanke ben, ben be maraa Sariya, wadii ko Sariya on wi'i kon tigi, dun ko ben be maraa Sariya, haray hibe mari sariya fii maabe kambe tigi.

¹⁵ Dun haray be banginii wonde kuugal Sariya on no windii ka berde maabe, fondo maabe ngon no seeditaade dun, miijooji maabe din kadi no felude be e saa'i goo, e saa'i goo no dandude be.

¹⁶ Ko dun fow feenoyta jande Alla naawoyta miijooji berde yimbe suudiidi din, o naawiroya di Iisaa Almasiihu on, wano Kibaaru Moyyo mo mi yottini on holliri non.

Fii Yahuudiyankeebe ben e Sariya on

¹⁷ An oo wi'itiido Yahuudiyanke, hoolordo Sariya on, wondo mantorde Alla,

¹⁸ andudo faale makko on, waawudo sendindirde ko buri moyyude kon, bay ko a jangirde Sariya on,

¹⁹ an oo hooliido wonay ardotoodo bumbe, hoolii kadi wonanay ben wonbe ka niwre ndaygu,

²⁰ andinoowo ben be alaa faamu, karamokoojo faybe, bay hida mari gandal timmungal e goonga selludo ka nder Sariya:

²¹ awa an, oo wondo jannude beya, e hara a alaa jannitaade an tigi? An, oo waajotoodo wota wujje, hinaa hida wujjude?

²² An, oo wondo wi'ude wota jeene, hinaa hida jeenude? An, oo apudo sanamu, hinaa hida wujjude di, huutoraa?

²³ An, oo darjinordo Sariya on, hinaa hida hayfinirde Alla bonnugol Sariya on?

²⁴ Ko fii no windii: «Sabu mon innde Alla nden no hoyneede e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.»^b

²⁵ No fellitaa wonde *sunninegol no hitti, si tawii a huutorii Sariya on, kono si a bonnii Sariya on, haray ko sunninaadaa kon wonii meere.

²⁶ Si tawii non mo sunninaaka on doftike yamirooje Sariya on, hara angal sunninegol makko ngol jabirtaake wa sunninaado?

²⁷ Awa, on neddo mo sunninaaka e bandu, timmindu Sariya on, naawete an oo mo doftaaki Sariya on, fii kala hida wondi e bindi din e sunninande nden.

²⁸ Yahuudiyankeyaagal wonaa ka kene, sunninande kadi hinaa feepunde e bandu nden.

²⁹ Kono Yahuudiyankejo, ko wondo dun ka nder. Sunninande haqiiqaare nden ko nde ka bernde, yaadunde e Ruuhu Allaahu on, hara

^b 2:24 2.24 Isa. 52.5 e Haz. 36.22

hinaa yaadunde e bindi nden. Mantoore sifa on Yahuudiyankeejo wonaa e yimbe ben iwrate, kono ko e Alla.

3

Fii Angal Peewal Yimbe ben

¹ Ko bural hongal Yahuudiyanke mari? E ko hondun woni nafa *sunninegol?

² No mari nafa e di fow. Ko adii kon, daaluyeeji Alla din ko Yahuudiyankeebe ben halfinaa.

³ E ko hondun si wobbe e mabbe wonaali sella-findeebe? E hara ngal angal sella-findeyaagal mabbe duytay godfun e sella-findeyaagal Alla ngal?

⁴ Pellet hinaa non! Hay si yimbe ben fow ko fenoobe, Alla kan ko goongaajo, wano windori non wonde: «Peewal maa ngal no feepira kongudi maa din, nde jaawadaa woo wonaa fooludo.»^c

⁵ Si tawii non angal peewal men ngal feppinii wonde Alla ko feewudo, haray ko hondun wi'eten? Kere si Alla tippinii tikkere makko nden, haray hinaa o Feewudo? (Dun ko haala neddanke non!)

⁶ Pellet hinaa non! Si hinaa fun, ko honno Alla jaawirta aduna on?

⁷ E si tawii fenaande an nden no burtude banginde goonga Alla on fii darja makko on, haray ko fii hondun min tigi mi jaawirtee wa junuubankeejo haa jooni?

⁸ Awa ko hondun hadi wi'en, wano aybinoobe goo wi'irta wonde hiden wi'a: «Waden ko boni, fii ko moyyi yo yaltu.»? Donkineede ben yimbe ko ko feewi!

Fii no Fow Woniri e nder Junuubi

⁹ Awa, enen Yahuudiyankeebe, ko hondun burden beya? Hay fus! Ko fii en banginii wonde kala Yahuudiyankeejo e mo wonaa Yahuudiyanke no e nder junuubu,

¹⁰ wano windori non:
«Feewudo alaa, hay e gooto non!

¹¹ Hay gooto alaa faamu,
hay gooto alaa dabude Alla.

¹² Fow ko huccube Alla,
awa kadi be fow ko be boyliibe,
hay gooto alaa wondo wafude ko moyyi,
hinaa non hay e gooto!

¹³ Kononfi mabbe din ko genaale udditiide,
hibe huutora dende mabbe den fii janfagol,
tuutaade toni mabbe din ko tooke mboddi.

¹⁴ Kundule mabbe den no heewi kudde e hahhannde,

¹⁵ koyde mabbe den no hawjani hibbugol yiiyan,

¹⁶ yeebaare e tampere no ka date mabbe.

¹⁷ Be andaali datal buttu ngal,

¹⁸ awa kadi kulol Alla alaa e gite mabbe.»^d

¹⁹ Hiden andi wonde ko Sariya on wi'i kon fow ko wonbe e ley Sariya on wi'aa, fii no kala hunduko ombiree, e no Alla jaawira yimbe aduna on fow.

20 Ko fii hay gooto jogortaake feewuɗo yeeso Alla fii ko o ɗoftii Sariya on kon, ko fii ko immorde e Sariya on junuubu andori.

Fii Peewal Immorde e Gomɗinal

21 Kono jooni, Alla feɗpini ko honno godɗo waawetee jogoreede feewuɗo yeeso Alla e baawo Sariya on, wano Sariya on e annabaabe ben seeditori non.

22 Alla jogoray yimbe ben feewuɓe sabu ko be gomɗini Iisaa Almasiihu on kon, ɗun ko gomɗinbe ben fow. Ko fii sendondiral alaa:

23 fow wadɗii junuubu, be waawataa hewtude mangu Alla ngun.

24 Awa ko tippude e dokkal moyyuki makko kin be jogoraa feewuɓe rewruɗe e cottudi wondi e Iisaa Almasiihu on ndin,

25 on mo Alla toɗɗii wonugol sadaka fii, rewruɗe e yiiyan makko ɗan, no gomɗinbe mo ben heɓira yaafuyee junuubaaji. Alla wadɗi ɗun fii bangingol peewal mun ngal, ko fii o donkinaali be wadunooɓe junuubi feyyunoodi ɗin fewndo muɗal makko ngal.

26 O faalaama banginde peewal makko ngal e oo saa'i fewndiido, ɗun fow ko fii no andiree ko o Feewuɗo, o jogitora on gomɗindo Iisaa wa feewuɗo.

27 Ko dalil hondun non mantortee? Dalil woo alaa! Maa ko sabu hondun? Hara ko kuɗe ɗen? Oo'o, kono ko gomɗinal ngal.

28 Ko fii hiden wi'a wonde ko sabu gomɗinal ngal nedɗo jogoraa feewuɗo, e baawo ɗoftagol Sariya on.

29 Kaa hara Alla ko Alla Yahuudiyankeɓe ben tun? E hinaa o Alla be wonaa Yahuudiyanke ben kadi? Hiiyii, ko o Alla be wonaa Yahuudiyanke ben kadi!

30 Bay ko Alla gooto woni jogorɗo sunninaabe ben feewuɓe sabu gomɗinal maɓbe ngal, o jogora be sunninaaka ben kadi feewuɓe sabu gomɗinal mun ngal.

31 E hara ɗun no firi wonde en bonnitirii Sariya on gomɗinal ngal? Pellet wonaa non! Ka liddu ɗun, hiden tambitaade Sariya on!

4

Misal Yettaangal e Ibraahiima

1 Awa ko hondun wi'eten fii Ibraahiima, oo maamiraawo amen iwruɗe ka yiiyan? Ko hondun o heɓi?

2 Si tawno ko sabu kuɗe ɗen Ibraahiima jogoranoo feewuɗo, harayno himo mari feere mantagol. Kono hinaa non woniri yeeso Alla!

3 Ko hondun bindi ɗin wi'i e ɗun? «Ibraahiima gomɗini Alla, ngal gomɗinal makko jogoranaa mo peewal.»^d

4 E hin-le, on mo golli, njoddi makko ndin jogitoranaaka mo wa dokkal, kono ko ko haani.

5 On mo gollaali non, kono gomɗini Alla on Jogoroowo be feewaa ben feewuɓe, haray gomɗinal makko ngal no jogoranaa mo peewal.

6 Daawuuda kadi no haali fii maloore nedɗo mo Allaahu on jogitori feewuɗo e baawo kuugal:

7 «Maloore wonanii ben be bonkijji mun ɗin yaafaa,
be tawata junuubaaji mun ɗin montaama.

8 Maloore wonanii on nedɗo,
mo Joomiraado on jogoraali junuubu mun.»^e

⁹ E hara nden maloore ko fii sunninaabe ben tun, kaa ko fii be sunninaaka ben kadi? Ko fii hiden wi'a: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.»

¹⁰ Ko honno o wa'unoo kanko Ibraahiima fewndo ngal jabanaa mo? Hari o teddinaama, kaa o teddinaaka? Hari o teddinaaka taho, ko mo o teddinaaka wonnoo

¹¹ fewndo o hendii maande *sunninegol ngol, wa battatere peewal ngal o hebiri gomdinal ngal, fewndo ko o teddinanooka. Ko non o woniri ben kala gomdindo, hay be sunninanooka ben, fii no be jogoree feewube.

¹² O laatii kadi ben sunninaabe ben, hinaa non sunninaabe ben tun, kono kadi ko o ben ben jokkuba laawi gomdinal ngal kanko ben men Ibraahiima o hebunoo ngal wa fewndo ko o teddinanooka taho.

¹³ Ko dɔn wadɪ, hinaa tippude e Sariya on Ibraahiima e jurriya mun on fodiraa ronugol aduna on, kono ko tippude e peewal iwrungal e gomdinal ngal.

¹⁴ Si tawno ko tippude e Sariya on ronirten, harayno gomdinal ngal ko fus, awa kadi harayno fodaari ndin firtaama.

¹⁵ Ko fii Sariya on ko tikkere rimata. Ka Sariya on non alaa dɔn, haray bonnugol Sariya on alaa.

¹⁶ Awa, ko dɔn wadɪ ko gomdinal ngal fodaari ndin ronirtee, fii no laatora dokkal moyyere, fii no jurriya on fow hendora fodaari ndin, wonaa non jogiibe Sariya on tun, kono ko hay jogiibe gomdinal Ibraahiima maama men ngal en fow,

¹⁷ wano windori non: «Mi wadɪi ma maamaajo leyyi dɔudɔdɪ.»^f Ko o maama men en fow yeeso Alla, on mo o gomdini, on Yedoowo maybe ben ngurndan, on Woodinoowo ko woodanooka.

¹⁸ O tanyinii ka tama'u alaa, o gomdini. Ko nii o woniri maamaajo leyyi dɔudɔdɪ, wano daaliranoo non: «Ko nii jurriya maa on dɔudiroyta!»^g

¹⁹ E baawo lo'angol gomdinal ngal, o tawi bandu makko ndun fayda ko mayndu, ko fii hari moggo o teeminii, awa kadi hari dimdimol Saarata ngol ko mayngol.

²⁰ Awa o hutitoraali fodaari Alla ndin sabu angal gomdinal, kono o wonti tiidfa-gomdinaljo, o mawnini Alla.

²¹ O felliti wonde Alla no mari bawgal hunnugol ko o fodi kon.

²² Ko dɔn wadɪ si gomdinal makko ngal jogoranaa mo peewal.

²³ Hinaa fii makko kanko tun dɔn windiraa,

²⁴ kono ko fii men, enen kadi, enen bee jogorteebe feewube, gomdindɔ on Immintindo Joomi men on Iisaa e hakkunde maybe ben,

²⁵ ittaado sadaka fii bonnereje men dɪn, e immintinaado fii yo en jogoree wa feewube.

5

Fii Humondiral e Alla

¹ Nde tawnoo en jogoraama feewube sabu gomdinal men ngal, hiden mari buttu e Alla rewruude e Iisaa Almasihu Joomi men on.

² Ko sabu makko hebirden, iwruude e gomdinal ngal, naatirgal e oo sulfu, mo wonden e mun, tabituden. Hiden mantorde on tama'u mo marden fii mangural Alla ngal.

³ Ko beyditii e dɔn, hiden mantorde hay e nder tampereje dɪn, e hoore andugol wonde tampereje dɪn rimay ɲaɲɲagol,

^f 4:17 4.17 Fud. 17.5 ^g 4:18 4.18 Fud. 15.5

⁴ ɲaɲɲagol ngol kadi ardoo haa e jikku timmuɗo, jikku timmuɗo on kadi adda tama'u.

⁵ E hin-le tama'u on hersinoytaa, ko fii Alla juuriri giggol makko ngol ka berde men *Ruuhu Seniido mo yedaden on.

⁶ Ko fii fewndo tawnoo en maraa doole, e saa'i toɗɗaado on *Almasiihu on mayno fii be rewataa Alla ben.

⁷ Ko karahan godɗo jabirta maayande aaden feewuɗo, kono no gasa ka godɗo wakkiloo maayangol nedɗo moyyo.

⁸ Kono e nder ɗun, Alla ɓanginii giggol mun ngol fii men: wa fewndo wonnoden junuubankeebe, Iisaa Almasiihu on mayno fii men.

⁹ Jooni, ɓay en jogoraama feewube sabu yiiyan makko ɗan, haray ko honno ronkirten dandireede tikkere nden sabu makko?

¹⁰ Si tawii fewndo wonnoden aybe makko kanko Alla, o moyyintinirii hakkunde men e makko sabu mayde Bidɗo makko on, haray ko haa honto non dandirteden ngurndan makko ɗan, enen moyyintinidaabe e makko kanko Alla ben!

¹¹ Ko beyditii e ɗun, hiden mantorde Alla sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on, on wondo sabu moyyintingol hakkunde men e Alla.

Fii Ebbindirgol Aadama e Iisaa Almasiihu on

¹² Ko ɗun wadi, ko wano non, sabu aaden gooto, junuubu naatiri e aduna on, e sabu on junuubu kadi mayde nden ari, ko wano non kadi mayde nden rewiri e hoore yimbe ben fow, ko fii fow wadii junuubu.

¹³ Ko fii, haa fewndo addegol Sariya on, hari junuubu on no e nder aduna on, kono junuubu ndaaretaake si sariya alaa.

¹⁴ Kono mayde nden laamii gila e *Aadama haa e Muusaa, hay e hoore be wadaano junuubu ben wa bonnere Aadama nden, on mo tawata ko mbaadi Aroyoowo on.

¹⁵ Kono bonnere Aadama nden e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Si tawii buy maayii sabu bonnere aaden gooto, ɗun ko Aadama, haray ko haa honto non moyyere Alla nden, e dokkal iwrungal e moyyere on aaden gooto, ɗun ko Iisaa Almasiihu on, layirta haa heewa e hoore ɗuudube!

¹⁶ Ko wano non, battane junuubu aaden gooto e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Ko fii naawoore nden ɓawto junuubu gooto ko addi ko donkineede, e hin-le dokkal ngal ɓawto bonnereeji ɗuudufi ko addi ko jogoreede wa feewube.

¹⁷ Si tawii, sabu bonnere aaden gooto, ɗun ko Aadama, mayde nden laamorii immorde e makko kanko tun, haray ko haa honto hebuɓe moyyere heewunde e dokkal peewal ben laamotoo ka ngurndan, sabu oo gooto, ɗun ko Iisaa Almasiihu on!

¹⁸ Ko ɗun wadi, si tawii donkinande bonnere aaden gooto hewtii yimbe ben fow, ko wano non kadi, ko sabu kuugal feewungal gootal, peewal yedayngal ngurndan ngal hewtiri yimbe ben fow.

¹⁹ Nde tawnoo ɗuudube laatike junuubankeebe sabu angal ɗoftaare aaden gooto, ɗun ko Aadama, ko wano non kadi ɗuudube laatortoo feewube sabu ɗoftaare aaden gooto, ɗun ko Iisaa Almasiihu on.

²⁰ E hin-le ko Sariya on arani, ko fii yo bonnereeji ɗin beydo. Kono ka junuubu on beydii ɗon, ko ɗon sulfu on beydii beydaadee.

²¹ Ko wano junuubu on ɓanginiri bawgal mun mayde non, ko wano non kadi sulfu Alla on ɓanginiri bawgal mun ngal peewal nawrayngal e *ngurndan poomayankejan ɗan immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

6

Fii Maayugol e telen-ma Junuubu, Wuurana Alla e Almasiihu on

¹ Awa ko hondun wi'eten? En duumoto e wadugol junuubu on fii yo sulfu on beydo?

² Pellet hinaa non! Enen, bee maybe e telen-ma junuubu, ko honno non wuurirten e nder junuubu kadi?

³ E on andaa wonde, enen bee *lootaabe maande kisiyee e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on fow, ko e mayde makko nden tawdadfen?

⁴ Awa, en surridaama e makko ka nder mayde rewruude e looteede maande kisiyee nden, fii, wano *Almasiihu on imminiraa non e hakkunde maybe ben rewruude e mangu Baabaajo on, enen kadi, yo en wuuru ngurndan kesan.

⁵ Ko dun wadi, si en yubbondirii e makko ka mayde makko, pellet en woniray kadi wano non ka immintineede makko.

⁶ Ko fii hiden andi ngurndan men kidan dan fempidaama e makko, fii no ndun bandu junuubankeeru muliree, fii wota en laato hande kadi maccube junuubu.

⁷ Ko fii kala maydo fuutike bawgal junuubu.

⁸ Si tawii en maayidii e Almasiihu on, haray hiden gomfini wonde en wuuriday e makko.

⁹ Ko fii hiden andi wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, o maayataa hande kadi, mayde nden maraa doole hande kadi e hoore makko.

¹⁰ Nden mayde nde o maayi, ko e telen-ma junuubu o maayi, nde wootere ko yoni haa poomaa. Jooni non himo wuuri, ko Alla o wuurani.

¹¹ Onon kadi wano non, jogoree hoore mon wa maybe e telen-ma junuubu, e wa wuuranbe Alla e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on.

¹² Awa, wota junuubu laamo balli mon maayaydi din, e wota on dofto himmeeji majji din.

¹³ Wota on weebitan tere mon den junuubu, wa aala fii angal peewal, kono wattee hoore mon onon tigi e Alla, wa wuuruube iwbe e mayde, sakkanodon Alla tere mon den wa aalaaji fii peewal ngal.

¹⁴ Dun, junuubu foolataa on, ko fii hinaa e ley Sariya on wondon, kono ko e ley sulfu on.

Fii Maccube Peewal ngal

¹⁵ Jooni non, ko honno? E hara en jokkay wadugol junuubu, bay hinaa e ley Sariya on wonden, kono ko e ley sulfu Alla on? Pellet waawataa wonde!

¹⁶ E on andaa, si on wadii hoore mon maccudo goddo fii doftagol mo, haray on wonii maccudo on mo doftidon? Ko si on wonu maccube junuubu nawroowo e mayde, maa si on wonu maccube doftaare nawraynde e peewal.

¹⁷ Kono ko yettude Alla, sawto on wonude maccube junuubu on, on doftorii bernde noone jannde nde hewtinadon nden.

¹⁸ Bay on jattinaama junuubu on, on wontii maccube peewal ngal.

¹⁹ (Ko wano neddanke'en nii mi woni yewtirde, sabu lo'ere balli mon din.) Wano wadirdon tere mon den wa kurkantoođe angal laabal e angal peewal, fii sakkitorgol ka angal peewal, jooni kadi wadiree wano non tere mon den wa kurkantoođe peewal ngal fii sakkitorgol laabal ngal.

²⁰ Ko fii, fewndo wonnodon maccube junuubu, hari on alaa kurkanaade peewal ngal.

²¹ Ko hondun hebunodon e den kuude de wadunodon, den de tawata hidon hersiri jooni? Ko fii sakkitoode majje on ko mayde.

²² Jooni non, onon jattinaabe junuubu ben, ko on maccube Alla, ko mardon tono ko laabal, sakkitoode nden kadi ko *ngurndan poomayankejan.

²³ Ko fii, njoddi junuubu ko mayde, kono dokkal Alla ngal ko ngurndan poomayankejan e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

7

Misal Yettaangal e Dewgal

¹ E on andaa yo musibbe wonde Sariya on ardoto godfo fannin himo wuuri? (Midfo yewtude on wano mi yewtirta yimbe andube Sariya on.)

² Ko sariya on humindiri debbo yettaado e moodi mun, yeru on no wuuri. Kono si moodi makko maayii, haray on debbo seedii e on sariya humindirnoodo mo e moodi makko.

³ Si tawii non e nder ngurndan moodi makko, o wonii beyngu gorko goo, haray o wontii jeenoowo. Kono si tawii moodibbo on maayii, haray o sendaama e sariya on. Dun, si godfo goo yettii mo, haray hinaa o jeenoowo.

⁴ Onon kadi ko wano non, yo musibbe an, on maayii e telen-ma Sariya on wondude e bandu Iisaa Almasiihu on, fii no jeyiredon e godfo goo, on immintinaado e hakkunde maybe ben, fii no wadiren kuude welayde Alla.

⁵ Ko fii, fewndo jokkunoden mbeleede bandu men ndun, hari faaleeji bondi yaadufi e junuubu immorde e Sariya on no ardotonoo tere men den, fawa en kadi kuude nawrayde e mayde.

⁶ Kono jooni, en seedii e Sariya on, ko fii en maayii e telen-ma kon ko wadunoo en maccube. Ko fun wadi, jooni hiden kurkorande Alla noone keso tippude e Ruuhu makko on, hara hinaa e oya noone kidfo mo Sariya.

Hakkunde Sariya on e Junuubu

⁷ Awa ko hondun wi'eten jooni: Sariya on ko junuubu? Pellet hinaa fun! Kono ko sabu Sariya on mi andiri junuubu. Ko fii mi andataano ko woni himme si Sariya on wi'aano «wota mo himma!»

⁸ Onsay junuubu on baarori yamiroore nden, o wadi e an kala noone himme. Ko fii, si Sariya on araano, hanno junuubu on ko mayfo.

⁹ E telen-ma an min, si Sariya on alaano, hanno mido wuuri. Kono bay yamiroore nden arii, junuubu on wuuri, min mi maayi.

¹⁰ Onsay yamiroore nawraynde e ngurndan nden nawrimmi ka mayde.

¹¹ Ko fii junuubu on daynimmi baarori yamiroore nden, warimmi.

¹² Dun non, Sariya on ko *seniifo, yamiroore nden kadi ko seniinde, feewunde moyyere.

¹³ Awa hara ko moyyi kon wonanii lan mayde? Pellet oo'o! Kono ko junuubu on, fii yo o feepu junuubu, o wadirii e an mayde rewruude e ko moyyi kon, fii yo junuubu on feepir no laabiri poy junuubu sabu yamiroore nden.

¹⁴ E hoore fun, hiden andi wonde Sariya on ko e Alla iwri, kono min, ko mi nedfanke maccinaniifo junuubu.

¹⁵ Ko fii mi faamaa ko mi woni wafude kon. Ko mi yidfi kon kadi mi alaa wafude fun, kono ko ko mi api kon mi woni wafude.

¹⁶ Si tawii mido wafude ko mi faalaaka kon, haray mido jafi wonde Sariya on ko moyyo.

¹⁷ Jooni non, hinaa min han kadi woni wadude d'un, kono ko junuubu wondo e an on.

¹⁸ Ko fii mido andi wonde ko moyyi kon alaa e an, e maanaa ka bandu an. Ko fii min tigi mido wondi e faale wadugol ko moyyi, kono mi alaa wadude d'un.

¹⁹ Mi alaa wadude moyyere nde mi faalaa nden, kono mido wadude bone mo mi faalaaka on.

²⁰ Si tawii mido wadude ko mi faalaaka, haray hinaa min tigi hande kadi woni wadude d'un, kono ko junuubu wondo e an on.

²¹ Awa e hino sariya mo mi tawi on: tuma mi faalaa wadude ko moyyi woo, haray bone on no e an.

²² Ko fii Sariya Alla on no welammi ka bernde,

²³ kono mido yi'ude ka tere an sariya goo, wondo dartaade sariya faamu an ngun, wondo lan e wattude maccudo sariya junuubu, wondo e tere an den.

²⁴ Min e tampere an! Hara ko hombo jattintammi e nduu bandu maayooru?

²⁵ Ko yettude Alla, immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on! Ko d'un wadi, si ka bernde an ko mi maccudo Sariya Alla on, fii kala ka bandu an ko mi maccudo sariya junuubu on.

8

Fii Wuuirgol Ruuhu Allaahu on

¹ Jooni donkinande woo alanaa ben humondirbe e Iisaa Almasiihu on.

² Ko fii sariya Ruuhu ngurndan wondo e Iisaa Almasiihu on jattinii lan sariya junuubu e mayde on.

³ Ko fii Alla timminii ko Sariya on ronki kon, bay lo'ere neddanke nden mehindinii mo. Alla muncii bawgal junuubu on ka bandu e nder addirgol Bid'oo makko on bandu nanditayndu e junuubankeeru neddanke ndun.

⁴ Alla wadiri d'un fii no peewal Sariya on timmira e men, enen wonbe jokkude Ruuhu Allaahu on, hara hinaa e mbeleede bandu.

⁵ Ko d'un wadi, wuurirbe mbeleede bandu ben ko fii mayru miijotoo, kono wuurirbe Ruuhu Allaahu on no miijoo fii faale Ruuhu Allaahu on.

⁶ Jokkugol mbeleede bandu ko mayde, jokkugol non faaleeji Ruuhu Allaahu on ko ngurndan e buttu.

⁷ Ko fii mbeleede bandu no api Alla, bay bandu ndun yankinantaako Sariya Alla on, ko bay non ndu waawataa!

⁸ Ko fii wonbe e ley mbeleede bandu ndun waawataa welude Alla.

⁹ Onon non, on alaa e ley mbeleede bandu han kadi, kono ko e ley faale Ruuhu on, bay Ruuhu Allaahu on no e mon. Ko fii on mo Ruuhu *Almasiihu on alaa e mun, haray hinaa mo makko.

¹⁰ Si tawii Almasiihu on no e mon, haray bandu ndun maayii sabu junuubu on, kono haray ruuhu on no wuuri sabu peewal ngal.

¹¹ E si tawii Ruuhu makko kanko Immintindo Iisaa e hakkunde maybe ben no e mon, haray on Immintindo Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben yeday balli mon mayooji din ngurndan immorde e Ruuhu makko Wondo e mon on.

¹² Dun haray, yo musibbe, no woodi ko fawii en, hara hinaa wuurirgol mbeleede bandu.

¹³ Si tawii ko mbeleede bandu wuurirdon, on maayay. Kono si tawii ko Ruuhu Allaahu on warirdon mbeleede bandu den, on wuuray.

¹⁴ Ko fii kala be Ruuhu Alla on ardii, ko bibbe Alla.

¹⁵ Awa Ruuhu mo hebudon on hinaa ruuhu maccangaaku fii wonugol fahin e nder kulol, kono ko Ruuhu Wadudɔ on biɓɓe Alla. Immorde e makko kanko Ruuhu on en ewnoto Alla «Abba!», dɔn ko «Baaba!»

¹⁶ Ruuhu Allaahu on tigi no seeditanaade ruuhu men on wonde ko en biɓɓe Alla.

¹⁷ Ko dɔn wadi, si tawii ko en biɓɓe makko, haray kadi ko en ronooɓe mo kanko Alla, ronidoobe e Almasiihu on, si tawii e nder haqiiqa hiden tampidude e makko fii no tawireden e mangural makko ngal.

Fii Mangu Aroyoowu ngun

¹⁸ Midɔ felliti tampereji oo saa'i fewndiido foddaa ebbindireede e mangu aroyoowu feɗɗinanoyteengu en ngun.

¹⁹ Awa kadi tageefo ngon no habbori no tiidiri fii feɗɗineede biɓɓe Alla ben.

²⁰ Ko fii tageefo ngon ko e ley bitteende wadɗaa, hinaa tippude e yidi maggo, kono ko tippude e yidi Wadudɔ ngo e ley bitteende on, e hoore tanyinagol wonde

²¹ ngon tageefo tigi jattinte maccangaaku mayde e nolugol, ngo heɓa geɓal ka ndimu biɓɓe Alla darjinngu ngun.

²² Ko fii hiden andi tageefo ngon fow no woytaade tampere haa hande wa muuseendi ɗata.

²³ Ko beyditii e dɔn, enen kadi, bee adiiɓe hendaade Ruuhu Allaahu on, hiden woytaade ka berde men e nder ko habbiden haa Alla wadɗa en biɓɓe makko, o sotta balli men dɔn.

²⁴ Ko fii ko e nder ndee tanyinaare dandaɗen. E hin-le si en yi'ii ko tanyiniden kon, haray dɔn wonaa tama'u hande kadi. E hara ko hombo tanyinortoo ko yi'i kon?

²⁵ Kono si hiden tanyinii ko en yi'aali, haray hiden habbori dɔn ɗaɗaare.

²⁶ Ko wano non kadi Ruuhu Allaahu on wallitorta en tuma lo'uden. Ko fii en andaa ko haanuden toraade Alla e nder torndeeji men dɔn, kono on Ruuhu tigi faaboto en e fee woytaangooji dɔn waawotaako sifaade.

²⁷ Ko fii Lijoowo berde on no andi ko hondun woni miijo Ruuhu mun on, ɓay ko e yidi Alla, on Ruuhu fattoranta gomɗinbe ben.

Fii Burɓe Foolude ben

²⁸ Hidin andi wonde piiji dɔn fow no yaadude fii moyyere ben yidufɓe Alla, noddiraabe sabu eɓboore makko nden.

²⁹ Ko fii, ko ben ɓe o andunoo, ko ben o muuyani nandugol e mbaadi Bidɗo makko on, fii no on Bidɗo wonira Afo e hakkunde musibɓe duudufɓe.

³⁰ Ben ɓe o muuyannoo, o noddi ɓe. Ben ɓe o noddi, o jogori ɓe kadi feewuɓe. Ben ɓe o jogori feewuɓe non, o darjini ɓe kadi.

³¹ Ko hondun non wi'eten e dɔn? Si tawii Alla no wonani en, haray ko hombo dartotoo en?

³² On mo salanaaki en Bidɗo mun Bajjo on, kono o itti mo sadaka fii men en fow, ko honno o ronkirta en okkirde piiji dɔn fow wondude e Bidɗo on, sabu moyyere makko nden!

³³ Ko hombo toɗnata subaaɓe Alla ben? Hay gooto, ɓay ko Alla woni Jogoroowo wa feewudo.

³⁴ Ko hombo donkinta ɓe? Hay gooto, ɓay ko Iisaa Almasiihu on woni maayunooɗo on, e hoore dɔn o immintinaama, himo ka sengo ɗaamo Alla, himo tefande en.

³⁵ Ko hombo sendindirta en e giggol Almasiihu on? Hara ko tampereeeji dfin, kaa ko annde nden, kaa ko jokkereeji dfin, kaa ko heege ngen, kaa ko kolngal ngal,^h kaa ko masiibo ngon, kaa ko kaafa kan?

³⁶ Wano windori non:
«Nallal ngal fow meden weebitanii mayde fii maa,
men jogoree wa baali hirseteedi!» ⁱ

³⁷ Kono e nder dfun fow, ko en fooluɓe, hiden buri fooluɓe kadi, sabu Yidufɔ en on.

³⁸ Ko fii mido felliti, hinaa mayde nden, hinaa ngurndan dan, hinaa malaa'ikaabe ben, hinaa mbawdiiji dfin, hinaa ko fewndii kon, hinaa ko aroyta kon, hinaa doole den,

³⁹ hinaa tagoore nden ka dow, hinaa tagoore nden ka ley, hinaa tagu goo kadi woo waawata en sendude e giggol Alla wongol e Iisaa Almasiihu Joomi men on!

9

Fii no Alla Subori Jamaa Mun on

¹ Mido wowlude goonga e nder humondiral an e *Almasiihu on, mi fenataa, fondo an ngon no seeditorande lan *Ruuhu Seniido on:

² mido wondi e sokola tiidufɔ e muuseendi duumiindi ka bernde.

³ Ko fii mi yeloyto wonugol min tigi malkisaado, sendee e Almasiihu on fii musibbe an ben, dfun ko musidal an ngal ka yiiyan,

⁴ ben be tawata ko *Isra'iilayankeebe. Ko kambe Alla jogori wa bibbe. Ko ben mangu ngun e *ahadiiji dfin e Sariya on e dewal ngal e fodaariiji dfin,

⁵ e maamankaaku Isra'iila'en ngun wonani. Awa kadi Almasiihu on ko yiiyan mabbe, on Wondo Alla e dow kala huunde, mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

⁶ Hinaa fii daaluyee Alla on ko meereejo. Ko fii hinaa jurriya Isra'iila ndin fow woni Isra'iilayanko.

⁷ Wonaa jurriya Ibraahiima on fow woni bibbe makko, kono no windii:
«Ko e *Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.» ^j

⁸ E maanaa, hinaa bibbe ben ka yiiyan woni faybe Alla, kono ko bibbe fodaari ndin toɗɗaa wonugol jurriya.

⁹ Awa e hino kongol fodaari ndin: «E oo saa'i tigi mi aray, Saarata heɓa bidɗo.»^k

¹⁰ Ko beyditii e dfun, Rifqatu siwti dɗo, be tawata ko oo maamiraawo men wi'eteedo Issaaqa woni ben mabbe.

¹¹⁻¹² Hay fewndo tawnoo faybe ben heɓaaka taho, sakko be wad'a ko boni maa ko moyyi, Alla daalanno Rifqatu wonde: «Ko mawɗo on kurkanoytoo tosooko on»,^m fii no ebboore Alla nden fii subagol tabitira, dfun non wonaa e kuude mabbe den tippi, kono ko e kanko Alla, Noddoowo on,

¹³ wano no windori non: «Mi yidii Yaaquuba, mi apii Iisu.»ⁿ

¹⁴ Ko hondun wi'eten jooni? Hara angal peewal no e Alla? Pellet oo'o!

¹⁵ Ko fii himo daalani Muusaa wonde: «Mi yurmete on mo mi faalaa yurminde, mi moyyoo e on mo mi faalaa moyyaade e mun.» ^p

¹⁶ Ko dfun wadi, dfun hinaa immorde e faale nedɗanke, maa e wakkilaare makko, kono ko immorde e Alla, on Yurmeteedo.

^h 8:35 8.35 Maa: «kolndan dan». ⁱ 8:36 8.36 Zab. 44.23 ^j 9:7 9.7 Fud. 21.12 ^k 9:9 9.9 Fud. 18.10 ^m 9:11-12 9.12 Fud. 25.23 ⁿ 9:13 9.13 Mal. 1.2-3 ^p 9:15 9.15 Egg. 33.19

17 Ko fii bindi dɪn no wi'i Fir'awna: «Mi ɓantii ma tun fii ɓangingol bawgal an ngal e hoore maa, e fii no innde an nden lolliniree e hoore leydi ndin fow.» ɪ

18 Awa dɪn no holli wonde himo yurmina on mo o faalaa, o sattina ɓernde on mo o faalaa.

19 Mido andi a wi'ay lan: «Bay ko nii, ko hondun Alla feliranta yimɓe ɓen? Ko fii ko hombo waawi dartaade faale makko on?»

20 An non taho, ko hombo wonu-maa ka yeddondiraa e Alla? E hara loonde wi'ay moyyindo nde on: «Ko hondun moyyinirandaa mi nii?»

21 E hara daaloyankeejo waawataa mahirgol loopal no o faaliraa woo, o moyyina ngal loopal gootal loode: wonde nden fii haaju hittudo, ndeya fii haajuhoy tosokoy?

22 E si tawii, e nder ko Alla faalaa hollude tikkere mun nden e ɓangingol bawgal makko ngal kon, o muɓɓanike dɛn loode handunooɗe e tikkere makko nden e nder muɓɓal tiidungal, dɪn ko dɛn eɓɓananooɗe fii hayrannde nden?

23 E si tawii non o faalaama andinde dɛn loode de o yurmaa ngalu darja makko on, dɛn de o eɓɓannoo fii darja makko on,

24 e maanaa dɪn ko enen ɓe o noddi ɓen, hinaa non tun e hakkunde Yahuudiyanke ɓen, kono kadi e ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen?

25 Wano o daaliri non ka deftere oo wi'eteedo Husaa'a: «On mo wonaano jamaa an, mi nodday mo jamaa an, on mo wonaano kadi gidɔ an, mi nodday mo gidɔ an»,

26 e: «Ka ɓe wi'anoo dɛn tigi: <hinaa on jamaa an!> ko dɛn ɓe noddoytee ɓiɓɓe Alla Wuurudo on.» ɓ

27 Isaaya* kadi no wi'i fii Isra'iilayankeeɓe ɓen:

«Nde adadu Isra'iilayankeeɓe ɓen duudiroyi wa njaareendi ndin ka baharu,

ko heddiibe seedaabe tun dandatee,

28 ko fii Joomiraado on laatinaay kongol naawoore mun nden ka hoore leydi no yaawiri haa timma!» ɓ

29 Wano Isaaya wiirunoo non:

«Si tawno Joomiraado Jom Bawɗe on accanaano en jurriya, hanno en wa'iino wa dee ca'e dɪɪ, dɪn ko *Saduuma e Amuura!» ɓ

Fii Angal Gomɗinal Isra'iilayankeeɓe ɓen

30 Ko hondun non wi'eten jooni? ɓe wonaa Yahuudiyanke, ɓe dabbataano peewal ngal ɓen, ɓe heɓii peewal, ngal peewal iwrungal e gomɗinal ngal.

31 E hin-le Isra'iilayankeeɓe, dabbaynoobe peewal iwrungal e Sariya on ɓen, ɓe laatinaano wadugol ko Sariya on yamiri kon fow.

32 Fii hondun? Ko fii Isra'iilayankeeɓe ɓen hinaa gomɗinal dabbiraynoo peewal ngal, kono ko wa si tawii ko kuude dɛn peewal heɓorta. ɓe bubɓii e hayre fegginaynde nden,

33 wano windori non:

«Mido tippinde ka hoore Fello *Siyuuna hayre fegginaynde, e fetere libaynde.

Kala gomɗindo e makko hersinoytaake.» ɓ

10

¹ Musibbe an, faale bernde an nden, e ko mi woni toraade Alla fii *Isra'iilayankeebe ben, ko yo be dande.

² Kono mido seeditanaade be dundoo: hibe himmani fii Alla, kono hinaa tippude e gandal.

³ Bay be andaali peewal iwrungal e Alla ngal, e bay be dabbbii no be tabintinira peewal mabbe ngal kambe tigi, be ronki yankinanaade peewal Alla ngal.

⁴ Ko fii, ko *Almasiihu on woni timmoode Sariya on fii no kala gomdindo hebira peewal.

⁵ Ko dɔn wadi, Muusaa no windi fii peewal iwrungal e Sariya on ngal, o wi'i: «Kala doftiido dee yamirooje, o wuuriray de.»^t

⁶ Kono e hino ko peewal iwrungal e gomdinal ngal wi'i kon: «Wota a miijo ka bernde maa: <ko hombo yawata ka kammu?> » (ɔn haray ko tippingol Almasiihu on),

⁷ «maa: <ko hombo tippotoo ka *gaygii ngii alaa kattudi ngin?> » (ɔn haray ko suutugol Almasiihu on e hakkunde maybe ben).

⁸ Awa ko hondun bindi dɔn wi'i? Ko: «Daaluyee on no takko maa, dɔn ko ka nder hunduko maa e ka bernde maa.»^u On-le ko daaluyee gomdinal ngal, on mo men woni yottinde

⁹ wonde: si a qirritorii hunduko maa kon ko Iisaa woni Joomi on, e si a gomdini ka bernde maa wonde Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben, a dandete.

¹⁰ Ko fii ko bernde nden gomdirtee, ontigi jogoree wa feewuɔ, ko hunduko kon qirritortee, ontigi dandee.

¹¹ Wano bindi dɔn wi'iri non: «Kala gomdindo e makko hersinoytaake.»^w

¹² Awa, alaa ko sendindiri Yahuudiyanke e be wonaa Yahuudiyanke, be fow ko Joomiraado gooto be mari, on Aldando kala jantiido mo.

¹³ Ko fii: «Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.»^y

¹⁴ Ko honno non be jantroyta innde on mo be gomdinaali? E ko honno be gomdirirta on mo be nanaali fii mun no wowlee? E ko honno be nanirta fii makko no wowlee e baawo waajotoodo?

¹⁵ E ko honno be waajorta si be imminaaka? Ko fii no windii: «Emba teppe yottinoobe Kibaaru Moyyo on no labaa!»^y

¹⁶ Kono hinaa fow doftii Kibaaru Moyyo on. Bay Isaaya wi'uno: «Joomiraado, ko hombo gomdini waaju amen ngun?»^z

¹⁷ Ko dɔn wadi, gomdinal ko e nanugol iwata, ko nanetee kon kadi ko e kongol Almasiihu on iwi.

¹⁸ Kono mi wi'i: hara be nanaali? Oo'o: «Hito kammuuli dɔn yahii e leydi ndin fow, e kongudi majji dɔn yottoyike haa ka kattudi leydi.»^a

¹⁹ Kono mi wi'i: e hara Isra'iilayankeebe ben faamaali dɔn? Ko Muusaa adii wi'ude wonde Allaahu on daalii:

«Mi nawliniray on be wonaa jamaa tigi, mi moninira on jamaa mo alaa faamu.»^b

²⁰ Awa Isaaya hebuno cuucal haa o wi'i wonde Allaahu on daalii:

«Be alaa lan dabbbude ben hebii lan, mi feepanii be alaano landaade fii an ben.»^c

²¹ Kono e telen-ma Isra'iilayankeebe ben, o daali:

^t 10:5 10.5 Lew. 18.5 ^u 10:8 10.6-8 Yap. 30.12-14 ^w 10:11 10.11 Isa. 28.16 ^y 10:13 10.13 Yul. 3.5 ^y 10:15 10.15 Isa. 52.7 ^z 10:16 10.16 Isa. 53.1 ^a 10:18 10.18 Zab. 19.5 ^b 10:19 10.19 Yap. 32.21 ^c 10:20 10.20 Isa. 65.1

«Nallal ngal fow mido fontande juude an den jamaa murtudo yeddi.»^d

11

Seedee fii Allaahu on Bugitaaki Jamaa Isra'iila on

¹ Awa mido landoo: e hara Alla bugitike jamaa mun on? Pellet oo'o! Ko fii min kadi ko mi *Isra'iilayankeejo, jurriya Ibraahiima, ko mi jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu.

² Alla bugitaaki jamaa makko mo o andunoo ko adii fow. E on andaa ko bindi den wi'i kon ka cortewol ka Iliiya wullitii e Alla den e hoore Isra'iilayankeebe ben?

³ O wi'i: «Joomiraado, be warii annabaabe maa ben, be waylitii layyorde maa den! Jooni ko min tun lutti, awa kadi hibe dabba no be ittirammi e oo aduna!»^d

⁴ Ko hondun woni jaabande Alla nden? O daali: «Mido maritori yimbe guluuje njeedido, be sujjanaali sanamuuru wi'eteendu *Baalu ndun.»^e

⁵ Ko wano non kadi e oo saa'i fewndiido, no woodi heddiibe be Alla subori sulfu mun on.

⁶ Si tawii non ko sulfu on o subori be, haray hinaa rewruude e kuude den hande kadi. Si hinaa den, haray sulfu on wonaa sulfu.

⁷ Awa ko hondun? Ko Isra'iilayankeebe ben dabbaynoo kon be hebaali, kono subaabe ben hendike den. Beya, berde mun den sattinaa,

⁸ wano windori non:
«Alla yedii be hakillaaji daaniidi,
e gite de yi'ataa,
e noppi di nanataa,

haa weetaango hande ngoo.»^f

⁹ Daawuuda kadi wi'i:
«Yo ndadfulu ka be naamata den
wonan be pircol e ngantan,
e peggal e njoddi kuude!

¹⁰ Yo gite mabbe den nibbitu haa tawa be yi'ataa,
e yo be laato saa'i kala turiibe!»^g

Misal Yettaangal e Caldi Tokkaadi

¹¹ Awa mido landoo: Bay be feggike, be yanuno, ngal be immotaako? Pellet oo'o! Kono ko sabu bonnere mabbe nden kisiyee on yediraa be wonaa Yahuudiyanke ben fii memmingol nawliigu Isra'iilayankeebe ben.

¹² E hin-le, si tawii bonnere mabbe nden ko ngalu oo aduna, e si tawii fadanne mabbe nden ko ngalu be wonaa Yahuudiyanke ben, haray ko ittiri ngalu hongu beydotoo ka tawdegol mabbe e kisiyee on.

¹³ Awa mi andinii on, onon be wonaa Yahuudiyanke ben, min oo *sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben, min mido teddini fii golle an den,

¹⁴ fii, si tawii no gasa, memmingol nawliigu e hakkunde lepol an ngol, e dandugol wobbe ben.

¹⁵ Si tawii wadeede mabbe sera addii moyyintingol hakkunde aduna on e Alla, ko hondun artireede mabbe nden wonoyta si hinaa immintineede ka mayde?

^d 10:21 10.21 Isa. 65.2 ^d 11:3 11.3 1Lam. 19.10 ^e 11:4 11.4 1Lam 19.18 ^f 11:8 11.8 Yaq. 29.3 e Isa. 29.10 ^g 11:10 11.10 Zab. 69.23-24

¹⁶ E hin-le, si tawii bireediije arane den ko Alla wonani, haray farin piyaado on men. Si tawii kadi dadol ngol ko Alla wonani, haray caldi din men.

¹⁷ Si tawii non godfi e caldi din saltaama, e an non, ki *zaytuunihi buruurehi, a tokkaama batte majji, haa tawii a tawdaama e dadol ngol e endan zaytuuni dan,

¹⁸ wota a mantor caldi din. Si tawii a mantoray, andu tun wonde hinaa an jogii dadol ngol, kono ko dadol ngol jogi-maa.

¹⁹ Haray ko wi'ataa: «Caldi saltaama fii min yo mi tokke.»

²⁰ Andaa fota wonde ko di tayiraa ko angal gomdinal majji on. An, a sinorii don sabu gomdinal maa ngal. Awa wota a mawnintino, kono hulu.

²¹ Ko fii, si Allaahu on accaali caldi ko ngal wondunoo kon, an kadi o accataa ma.

²² Awa anditu fii moyyere Alla nden e yagginannde makko nden, yagginannde makko nden e hoore yanube ben, e moyyere Alla nden e hoore maa, si a duumike e nder nden moyyere. Si hinaa dun, an kadi, a soppete.

²³ Kambe kadi wano non. Si be duumaaki e angal gomdinal ngal, be tokkete, ko fii Alla no mari bawgal tokkugol be kadi.

²⁴ Si tawii an a soppaama e zaytuunihi buruurehi, a tokkaama e zaytuunihi tutaaki, woopondirki e mbaadi maa ndin, ittii e sikke si kambe be tokkete e mbaadi mabbe ndin, e zaytuunihi mabbe kin tigi.

Fii no Jamaa Isra'iilayanko on fow Dandirtee

²⁵ Ko fii, yo musibbe an, mi yidaa yo on ronku andude oo gundoo doo fii wota on sikku hidon mari faamu feyyitungu: sattere bernde no e hoore wobbe e jamaa Isra'iilayankeebe ben haa yeru ko timmi e be wonaa Yahuudiyanke ben naata.

²⁶ Ontuma non Isra'iilayanko fow wonay dandaabe, wano windori non: «Jattinoowo on iwray *Siyuuna, o pottina e bolondaa Yaaquuba on kala ko yaadaa e faale Alla on.

²⁷ Ko dun wonoyta *ahadi an ndin hakkunde an e mabbe nde mi booroyi junuubaaji mabbe din.»^h

²⁸ E telen-ma Kibaaru Moyyo on, ko be aybe sabu mon, kono e telen-ma subeede nden, ko be yibbe Allaahu on sabu baabiraabe mabbe ben.

²⁹ Ko fii, dokke Alla den e noddaandu makko ndun hinaa ko jabitotoo.

³⁰ Hari on doftanooki Alla, kono jooni on hebirii yurmeende sabu angal doftaare Yahuudiyankeebe ben.

³¹ Ko wano non jooni, kambe kadi be wontiri be doftotaako Alla fii no be hebiroya yurmeende nden kambe kadi, sabu yurmeende nde wadanadon nden.

³² Ko fii Alla dumbii yimbe ben fow e nder geddi fii no o yurmiree fow.

Mantoore fii Alla

³³ Ko haa honto ngalu Alla ngun e faamu makko ngun e gandal makko ngal luggi! Hay gooto waawataa sifaade jaawooje makko den, hay gooto waawataa andude ebbooje makko den!

³⁴ Ko fii ko hombo andi miijo Joomiraado on, maa ko hombo woni waajotoodo mo on,

³⁵ ko hombo adii mo okkorde, si o yobita mo?

³⁶ Ko fii fow ko immorde e makko,

^h 11:27 11.26-27 Isa. 59.20-21, 27.9 e Yer. 31.33-34

tippude e makko, e fii makko.
Ko kanko mangu wonani haa poomaa. Aamiina!

12

Fii Sadaka Wuurufo

¹ Awa mi wakkilini on, yo musifbe an, sabu yurmeende Alla nden, okkitirgol balli mon din wa sadaka wurdo laabufo, weloowo mo, ko dun wonanoyta on dewal haanungal.

² Wota on jembu aduna fewndiifo on, kono wonee waylaabe, be hakkillaaji mun heydfintinaa, fii no andiron ko hondun woni faale Alla on: dun ko ko moyyi kon e ko welata mo kon e ko timmi kon.

³ Tippude e moyyere nde o yedimmi nden, mi wi'ay kala e mon wota o miijo himo hitti haa feyyiti, kono yo o miijito fii hoore makko wano haaniri non, mo kala embere gomdinal ngal Alla yedi dun ngal.

⁴ Wano tawiri non hiden mari tere buy e nder bandu wooturu, awa kadi tere den fow hinaa golle goote mari,

⁵ dun non, fii kala hiden duudi, en fow ko en bandu wooturu e nder humondiral e *Almasiihu on, en fow ko en tere jogondirde.

⁶ Kono hiden mari dokke seedude, wano Alla yefiri mo kala e men moyyere non. Si tawii ko dokkal haalugol ko Alla longini dun, yo taw ko ko yaadi e gomdinal.

⁷ Si ko dokkal fii wallugol, yo o wallu, si ko dokkal jannugol, yo o jannu.

⁸ Mo no mari kadi dokkal wakkilingol, yo o wakkilin. On mardo kadi dokkal okkugol, yo o okkir no yaajiri. On mardo dokkal ardagol kadi, yo o ardor no keldiri. On mardo dokkal yurmeende kadi, yo o wadir dun weltaare.

Fii Giggol Sellungol ngol

⁹ Yo giggol ngol wonu sellungol. Apon ko boni kon, humodon no tiidiri e ko moyyi kon.

¹⁰ Yidfindiron giggol sidfankaaku, mo kala e mon jogitora oya wa burdo dun teddude.

¹¹ Wakkilodon hara on aamaali, kurkoranon Joomiraado on berde mon den fow.

¹² Weltee e hoore tanyinagol, najjodon tampereji din, duumodon e toraare Alla.

¹³ Faaboron gomdinbe ben ko be handi kon, newanodon wernugol.

¹⁴ Du'anodon cukkotoobe on ben, du'ee, wota on hudu.

¹⁵ Weltodee e ben wonbe weltaade, wullidon e wonbe wullude ben.

¹⁶ Miijondiranee miijo wooto, wota on mawnintino, kono jafon jippinde hoore mon. Wota on wadu hoore mon faamube.

¹⁷ Wota on yobitir gooto bone bone. Wadee ko yimbe ben fow ndaarata tawa no moyyi.

¹⁸ Si tawii no gasa, yeru hidon waawi, wondee e yimbe ben fow e nder buttu.

¹⁹ Wota on yottano hoore mon onon tigi, yo yidaabe an, kono accee tikkere Alla nden yottoo, ko fii no windii: «Joomiraado on wi'i: Ko min yottannde wonani, ko min woni Yoboowo.»ⁱ

²⁰ Ko fii no windii kadi:
«Si gajo maa no weelaa, okkor mo, o jaama,
si himo dondaa, okkor mo, o yara.

Ko fii warrugol non,

haray no wa'i wa si ko yulbe yiite moobudaa ka hoore makko.»^j

²¹ Wota bone foolu on, kono fooliree bone on moyyere.

13

Fii Yankinanagol Laamu ngun

¹ Yo kala neddo yankinano laamuuji dɛn, ko fii alaa laamu ngu tawata hinaa e Alla iwri, ko fii laamuuji woodudɛ dɛn, ko Alla jodɛdini dɛ.

² Ko dɛn wadɛ, kala on dartiido laamu ngun, haray dartike yamiroore Alla nden, ben dartiibe non, haray fawii hoore mun jaawoore.

³ Laamiibe ben hulbinaaki si tawii ko ko moyyi wonaa wadeede, kono ko si tawii ko ko boni. Si a faalaaka hulude laamu ngun, wadu ko moyyi, dɛn a hebay kuluujaa maggu on.

⁴ Ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii nafa maa kan. Kono si hidɛ wadude ko boni, haray wonu e nder kulol, bay hinaa meere ngu jogori kaafa, ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii yottingol tikkere makko nden e hoore on wadoowo ko boni.

⁵ Awa jaka yankinanagol laamu ngun no hitti, hinaa fii nden tikkere tun non, kono kadi ko sabu bernde ontigi nden.

⁶ Ko sabu dɛn kadi hidɛn yoba sagalle, ko fii laamiibe ben ko liggantooɓe Alla, duumiibe e wadugol dɛn golle no moyyiri.

⁷ Jonnitee mo kala ko handi kon, jonniton sagalle dɛn on mo haanudɛn jonnude, hulon on mo haanudɛn hulude, teddinon on mo haanudɛn teddinde.

Fii Yidindirgol

⁸ Wota jamaande woo wonu hakkunde mon e goddo si wonaa yidindirgol, ko fii kala yidudo wondibbe mun ben, haray timminii Sariya on.

⁹ Ko fii yamirooje dɛn, dɛn ko «wota mo jeena», «wota mo itta hoore», «wota mo wujja», «wota mo seeditoo fenaande», «wota mo himmana ko goddo jeyi», e deya yamirooje fow^k no joggaa e nder ngol daalol doo: «Yo a yidir nokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^m

¹⁰ Giggol wadataa nokondo mun ko boni, awa jaka ko giggol woni timmoode Sariya on.

¹¹ Bay hidɛn andi ko e saa'i hombo wonden, awa immee, hinaa saa'i daanagol nii! Ko fii jooni kisiyee on burtii en battaade edii fewndo arden e gomdinde.

¹² Jemma on muutike, badike weetude, awa bortoden kuude niwre nden, bornoden aalaaji ndaygu ngun.

¹³ Wuuriren no feewiri, wa tumbere jalorma, e baawo *fasaadu e mandilugol e jinaa e jiiibaare e yeddondiral e nawliigu.

¹⁴ Kono bornodɛn Iisaa Almasihu Joomi men on, hara on dabbaali mbeleede bandu fii weltingol himmeeji.

14

Fii Hakkunde Tiidube e be Tiidaa Gomdinal ben

¹ Jabee on mo tiidaa gomdinal e baawo feloore.

² Goddo on no sikka no waawi jaamude ko woni woo, oya mo tiidaa gomdinal kadi ko bibbe naakoo tun jaamata.

³ On jaamoowo ko woni woo, wota jiddin few mo jaamataa ko woni woo on. On mo jaamataa kadi, wota felu jaamoowo on, ko fii Alla no jabi mo kala.

⁴ Ko hombo wonu-maa an, oo feloowo kurkaadu goddo goo? Si tawii himo darii maa si himo yani, dun ko jeydo mo on wonani. Kono o daroto, ko fii Joomiraado on no mari bawgal tambitagol mo.

⁵ Wobbe no wi'i wonde palaade den no burdi, wobbe ben no jogitii de fow hide fota. Awa yo mo kala hoolor ko miiiii kon.

⁶ On mo burdindini palaade den, haray ko fii teddingol Joomiraado on o wadiri dun. On mo no jaama kadi, haray ko fii teddingol Joomiraado on o woni jaamande, ko fii himo jarnude Alla. On mo alaa paamude, haray ko fii teddingol Joomiraado on hadi o jaama, ko fii kanko kadi himo jarnude Alla.

⁷ Ko dun wadi, hay gooto e men alaa wuurande hoore mun tigi, e hay gooto alaa maayande hoore mun tigi.

⁸ Ko fii si en wuuru, haray ko Joomiraado on wuuranden, si en maayu, haray ko Joomiraado on maayanden. Woni en wuuru maa en maayu, ko Joomiraado on jeyi en.

⁹ Ko dun wadi si *Almasiihu on maayi, o immitii, fii wonugol Jom maybe ben e wurbe ben.

¹⁰ Kono an, ko hondun felantaa musidoo maa on? Maa an, ko hondun jiddinantaa musidoo maa on? Ko fii en fow en daroyto yeeso jaawoore Alla nden.

¹¹ Ko fii no windii wonde, Joomiraado on no daali:

«Fodde ko goonga mido wuuri,
kala howru jiccoto yeeso an,
kala denngal mantay Alla.»ⁿ

¹² Ko dun wadi, mo kala e men qirritoto yeeso Alla fii hoore mun tigi.

¹³ Awa, wota en jaawindir hande kadi, dun-le wuren ardinee hakkil, fii wota on wadu yeeso musidoo mon on hayre fegginaynde maa wonon sabu yanal.

¹⁴ Mido andi, mido felliti e nder humondiral an ngal e Iisaa Joomi on, huunde alaa ko tuunani hoore mun, kono si goddo no miiiii wonde goddun laabaa, haray dun laabanaa mo.

¹⁵ Si tawii musidoo maa aanii sabu ko jaamataa kon, haray a woniraa giggol hande kadi. Wota ko jaamataa kon wonu sabu hayrannde on mo Almasiihu on maayi fii mun.

¹⁶ Wota ko moyyani on kon wowlire wa ko boni.

¹⁷ Ko fii *laamu Alla ngun hinaa jaametee maa njaram, kono ko peewal e buttu e weltaare ko *Ruuhu Seniido on yedata kon.

¹⁸ On mo kurkorani nii Almasiihu on, haray no wela Alla, no mari kadi teddungal yimbe ben.

¹⁹ Awa dabben ko beydata buttu e ko tiidinta hakkundeeji men e nder gomdinal ngal.

²⁰ Wota a bonnir golle Alla den jaametee. Ka haqiiqa, jaameteeki din fow no laabi, kono moyyanaa nedoo ka o jaama goddun ko wonata sabu feggingol goddo.

²¹ No moyyani goddo hara o jaamaali tewu, o yaraali njaram mandilinaydan, maa wadugol kala ko fegginta musidoo mun.

²² Ngal gomdinal ngal marfaa, maru ngal fii maa yeeso Alla. Maloore wonanii on mo fawaali hoore mun jaawoore e nder anniyeeji mun.

ⁿ 14:11 14.11 Isa. 45.23

²³ Kono on jaamudo ko sikkitii, haray fawtike jaawoore, ko fii d'un hinaa e gomdinal ngal iwri. Ko fii kala ko iwraa e gomdinal ngal, haray ko junuubu.

15

¹ Enen tiidube e gomdinal ben, hiden haani tambitaade lo'ereji ben be tiidfaa ka gomdinal, e wota en dabba ko welata en kon.

² Yo mo kala e men weltinir jokondo mun on ko moyyi fii tiidingol mo ka gomdinal.

³ Ko fii *Almasiihu on dabbaano ko welata mo kon, kono wano bindi d'in holliri non: «Hoyreeji wonbe ma hoynude ben yanii e hoore an.»^p

⁴ E hin-le ko adanoo windeede kon fow wonanii en jannde, fii no hebiren tama'u on sabu nappaare nden e wakkilaare iwrunde e bindi d'in.

⁵ Yo Alla, Jom nappaare nden e Jom wakkilaare nden, yedu on wonugol miijo wooto, e nder jokkugol misal Iisaa Almasiihu on,

⁶ fii no mawniron Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder nanondiral e kongol gootol.

⁷ Jabbondiree no moyyiri, wano Almasiihu on jabbori on non, fii mangu Alla ngun.

⁸ Ko mi woni wi'ude, ko Almasiihu on wonii kurkaadu Yahuudiyankeefe ben fii bangingol goonga Alla on, e nder haqinqingol fodaariiji wafanaadi baabiraabe ben,

⁹ fii no be wonaa Yahuudiyanke ben mawninira Alla fii yurmeende makko nden, wano windori ka Zabuura non:

«Mi mantete e hakkunde leyyi d'in,
mi beyta fii teddingol innde maa nden.»^l

¹⁰ No windii ton kadi:

«Ko onon, yo leyyi, weltodee e jamaa makko on!»^p

¹¹ No windii ton kadi fahin:

«Onon leyyi d'in fow, jarnee Joomiraado on,
awa kadi yo jamaaji d'in fow mantu mo!»^q

¹² Isaaya kadi no wi'i:

«Geeyol Yassaa'u ngol feenoyay,
ko ngol immoytoo fii ardagol leyyi d'in,
leyyi d'in tanyinora ngol.»^r

¹³ Yo Alla, Jom tama'u on, hebbin on weltaare e buttu fow e nder gomdinal ngal, fii no heewiron tanyinaare immorde e bawgal *Ruuhu Seniido on.

Fii Golle Puulusa den

¹⁴ E telen-ma mon, yo musibbe an, min tigi mido felliti hidon heewi moyyere e faamu timmungu, e hidon waawi waajondirde.

¹⁵ Ko d'un wadi, e nooneji goo mi windiranii on cuucal, fii andintingol on tobbe goo de jangunodon, sabu moyyere nde Alla wafanimmi nden

¹⁶ wonangol Iisaa Almasiihu on kurkaadu fii be wonaa Yahuudiyanke ben, e nder ko Alla todfii mi kon fii Kibaaru Moyyo makko on, fii no be wonaa Yahuudiyanke ben wonirana mo sadaka weloowo mo, labbiniraado* Ruuhu Seniido on.

¹⁷ Sabu humondiral an e Iisaa Almasiihu on, mido waawi mantorde golle de mi woni gollande Alla den.

¹⁸ Ko fii mi suusataa wowlude si wonaa ko Almasiihu on wafiri e an kon fii addugol be wonaa Yahuudiyanke ben doftorgol Alla kongol e kuugal,

¹⁹ tippude e doole maandeeji e kaawakeeji moyyi e bawgal Ruuhu Alla on. Ko wano non, gila *Yerusalaam mi taarori non haa hewti Iliriiya, mi yottini Kibaaru Moyyo Almasiihu on fow.

²⁰ Awa anniyee an on ko feppingol Kibaaru Moyyo on nokku ka tawata Almasiihu on andaaka, fii wota mi darnu e hoore didol godfo.

²¹ Kono wano windori non:

«Ben be feppinananooka yi'oyay,
e ben be nanaano kadi faamoyay.»^S

²² Ko dun wonnoo mi hadfude soono woo yahugol ka mon.

Ebbooje Puulusa den fi Yahugol Roomu

²³ Kono jooni mi gaynii golle an den e dii nokkeeli. Gila duubi buy mido faalanoo yahude ka mon.

²⁴ Nde mido yaha Espaani, mido tanyinii yiidugol e mon e nder ko mi rewata don kon, mi weltora wondugol e mon seeda. Onsay, wallon mi no yahugol e ndin leydi neworanammi.

²⁵ Fewndo doo mido yahude Yerusalaam fii kurkanagol yimbe Alla ben.

²⁶ Ko fii be Masedonii ben e be Akaaya ben no faalaa moobindirde godfun e nder jawle mabbe den fii miskinbe wonbe e hakkunde yimbe Alla ben Yerusalaam.

²⁷ Awa, hibe weltori wadugol dun, bay hibe haani be wafande. Ko fii, si be wonaa Yahuudiyanke ben hebirii barkiiji Alla din sabu Yahuudiyankebe ben, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben kadi hibe haani be wallirde keyeeji aduna.

²⁸ Si mi gaynii jonnude ko moobindiraa kon haanu be hendaade ben, mi rewoyay ka mon, nde mido yaha Espaani.

²⁹ Mido andi, nde mido yaha ka mon, mi yaaday e barki timmuki Almasiihu on.

³⁰ Mi wakkilinii on sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on yo musibbe an, e sabu giggol Ruuhu Alla on, dartodugol e an e nder fewtingol Alla toraaje fii an,

³¹ fii no mi hettora e juude yeddube wonbe ka diiwal *Yahuuda ben, e fii no gomdinbe ben jabira dokke, de mi nabata Yerusalaam den, no moyyiri.

³² Dun, mi hewtiday ka mon e weltaare, si tawii ko dun woni faale Alla on, hara en fow en heydintinoday.

³³ Yo Alla Jom buttu on wonda e mon on fow. Aamiina!

16

Fii Salminande den ka Rawnoode

¹ Mi halfinii on oo bandiraawo men wi'eteedo Fibii, wallitotoodo ka *moftal wongal Kenkere,

² fii no jabboron mo e innde Joomiraado on, e noone no haanirani gomdinbe ben. Wattitodon e juude makko fii kala huunde nde haaju makko yanoyi e mon, ko fii o wallitike duudube, min kadi men o wallitike lan.

³ Hiwranee lan Piriskiila e Akiila, ben wondiibe an e golle e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on,

⁴ ben weebitube ngurndan mun fii hiwugol ngurndan an dan. Hinaa min tun non weltanii be, kono ko mofte be wonaa Yahuudiyanke ben fow kadi.

^S 15:21 15.21 Isa. 52.15

⁵ Salminanee lan kadi moftal wongal ka suudu maɓɓe ngal. Salminanon mi kadi oo gidɔ an wi'eteedo Apayniiti, on adiido gomɗinde *Almasiihu on e hakkunde ɓe *Aazii ɓen.

⁶ Salminanon mi Mariyama, on gollannoodo on fota.

⁷ Salminanon mi kadi Andoroniiki e Yuniyaasi, ɗun ko ɓee musibɓe an e wondiɓɓe an ka kaso, ɗun ko ɓen ɓe *sahaabaabe ɓen hoolii fota, adiibe lan jeyeede e Almasiihu on.

⁸ Salminanon mi kadi Ampiliyaasi, on gidɔ an e nder humondiral e Joomiraado on.

⁹ Salminanon mi kadi Urbaanu, ɗun ko oo wondiɗɗo men e golle e nder humondiral e Almasiihu on, e oo gidɔ an wi'eteedo Astakiisi.

¹⁰ Salminanon mi kadi Apeliisi, on mo gomɗinal mun e Almasiihu on seeditaa fii mun. Salminanon mi ɓee jeyaaɓe e nduu suudu oo wi'eteedo Aristobuulu.

¹¹ Salminanon mi oo musidɗo an wi'eteedo Herodiyuuna.

Salminanon mi kadi ɓee jeyaaɓe e nduu suudu oo wi'eteedo Narkiisu, humondirɓe e Joomiraado on.

¹² Salminanon mi kadi Tarifayna e Tarifuusa, ɗun ko ɓee rewɓe gollanoobe Joomiraado on. Salminanon mi kadi Persiisa, gidɔ an on, on kadi gollanii Joomiraado on fota.

¹³ Salminanon mi kadi Rufuusa, oo subaado Joomiraado on. Salminanon mi kadi yumma makko, on mo tawata kadi ko yumma an.

¹⁴ Salminanon mi kadi Asinkiriiti e Filiguuna e Hermiisi e Patrobaasi e Hermasa e musibɓe wondube e maɓɓe ɓen fow.

¹⁵ Salminanon mi kadi Filolooge e Yuliyaa e Niriyuusa, wondude e bandiraawo makko on, e Olimpaasi e wondiɓɓe maɓɓe gomɗinɓe ɓen fow.

¹⁶ Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Moftɓe* Almasiihu on ɗen fow salminii on.

¹⁷ Mi wakkilinii on, yo musibɓe an, e reenagol ko wonata sabu sendondire e pegge ko luutondiri e jannde nde hendifon nden. Wodɗitee ɓen wonayɓe sabu ɗun.

¹⁸ Ko fii sifa ɓen yimɓe kurkantaako Almasiihu on, on Joomi men, kono ko deedi maɓɓe ɗin tun ɓe kurkantoo. ɓe faljinira ɓerde ɓen ɓe bonnaa, konguɗi maɓɓe weldi e wacooje.

¹⁹ Onon non, doftaare mon nden ko nde yimɓe ɓen fow andi. Awa mido weltori fii mon on, e mido yidi yo on wonu faamube e telen-ma ko moyyi kon, e ɗayɓe e telen-ma ko boni kon.

²⁰ Alla Jom buttu on muncay Ibuliisa ka ley koyɗe mon ko neɓaa. Yo moyyere Iisaa Joomi men on wonu e mon.

²¹ Timotee, oo wondiɗɗo an e golle, salminii on, wondude e Lukiyuusi e Yaasuunu e Sosipaate, ɓee musibɓe an.

²² E innde Joomiraado on, min oo wi'eteedo Tertiyuusi, mi salminii on, ɗun ko min oo winduɗo nduu ɓatakuru.

²³ Gayuusi wernuɗo lan on, werni moftal ngal fow kadi, salminii on.

Arastuusa kadi, ɗun ko halfinaado jawdi saare nden, salminii on, wondude e oo musidɗo wi'eteedo Kawartuusu.

²⁴ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow. Aamiina!

²⁵ Mangu wonanii Alla, on Waawuɗo tabintinde on, immorde e Kibaaru Moyyo an on e waajuuji fii Iisaa Almasiihu on, ko yaadi e feɗɗinannde gundoo suudinoode on gila ka fudfoode saa'iiji dɪn,

²⁶ kono o feɗɗiniraama jooni defte annabaabe ɓen, wano Alla poomayan-keejo on yamiri non, o feɗɗinanaama leyyi dɪn fow fii yo ɓe gomɗin mo, ɓe doftoo mo.

²⁷ Mangu wonanii on Alla Bajjo, Jom Faamu, immorde e Iisaa Almasiihu on haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E BE KORENTI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla noddiri kodduruyee mun on fii wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e oo musidfo wi'eteedo Sosteene,

² haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, subiraabe humondiral e Iisaa Almasiihu on, noddaabe wonugol yimbe Alla, wondude e kala jantotoobe innde Iisaa Almasiihu Joomi men on nokku kala ka be woniri, dfun ko on Joomi mabbe e Joomi men.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Alla fii be Korenti ben

⁴ Midfo duumii e jarnugol Alla fii mon, fii moyyere nde Alla yefi on nden sabu Iisaa Almasiihu on,

⁵ dfun ko e nder humondiral e makko aldfirfon kala huunde e kala kongol e kala gandal.

⁶ Ko fii seeditoore *Almasiihu on tabintinaama few e mon.

⁷ Ko dfun wadi jooni, dokkal woo njakkanaa on e nder ndee habbannde nde wondon e mun fii feenyogol Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁸ O tiid'inay on kadi haa ka rawnoode, fii wota on laatoyo felniibe pande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁹ Alla ko Sella-Findeejo, dfun ko on Noddudfo on fii yubbondirgol e Bidfo makko on, Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Sendondiral Mofte Korenti den

¹⁰ Mi wakkilini on, yo musibbe, e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, on fow jogee kongol gootol fii wota sendondiral wonu hakkunde mon, e maanaa fedde-fedde, kono wonee e nder nanondiral tiidungal e nder miijo wooto e hakkille goote.

¹¹ Ko fii, yo musibbe an, bee yimbe oo debbo wi'eteedo Kuluyee humpitii lan fii mon wonde, yeddondire no hakkunde mon.

¹² Mi nanii wonde mo kala e mon no wi'a «min, ko mo mi Puulusa», oya kadi wi'a «ko mo mi Apoloosi», godfo on kadi wi'a «ko mo mi Petruusu», oya on wi'a «ko mo mi Almasiihu on!»

¹³ E hara Almasiihu on senditino? Kaa Puulusa fempano fii mon? Kaa ko e innde Puulusa *lootiradon maande kisiyee?

¹⁴ Awa mi weltanike Alla ko tawi kon mi lootaali hay gooto e mon maande kisiyee, si hinaa Kirispuusa e Gayuusi.

¹⁵ Ko dfun wadi, hay gooto waawataa wi'ude ko e innde an lootiradon maande kisiyee.

¹⁶ Mi lootii kadi beynguure Astefaana nden, ko heddi kon, mi andaa si mi lootii godfo goo.

¹⁷ Ko fii Almasiihu on nulaali lan fii lootugol maande kisiyee, kono ko fii feppingol Kibaaru Moyyo on. Dun non, hinaa immorde e kongudfi faamu neddanke, fii wota *leggal altindiraangal Almasiihu on meerine.

Fii Faamu Aduna on e Faamu Allaahu on

¹⁸ Ko fii kibaaru leggal altindiraangal ngal no wa'ani wonbe mulude ben wa feetere. Kono enen, wonaabe dandeede ben, ko o bawgal Alla.

19 Ko fii no windii:
«Mi mulay faamu faamube ben,
mi mehindina hakkillaaji jooma-hakkil en.»^a

20 Awa ko honto woni faamudo on, maa fensitoowo on, maa liddondirteedo e nguu jamaanu on woni? E hara Alla waylaali faamu aduna on, watti feetere?

21 Ko fii, bay aduna on e faamu mun ngun andaali Alla e nder faamu Alla ngun, tawi no wela Alla ka o dandira gomdinbe ben waaju men wa'ungu wa feetere ngun.

22 Tawi *Yahuudiyankeebe ben no landoo fii maandeeji hawniidi, *Gereekiyankeebe ben kapun no dabba faamu ngun,

23 kono enen hiden waajaade fii Almasiihu fempaado on. Dun no wonani Yahuudiyankeebe ben peggal, wa'ani be wonaa Yahuudiyanke ben wa feetere,

24 kono noddaabe ben, woni ko Yahuudiyanke, woni ko Gereekiyanke, Almasiihu on ko bawgal Alla e faamu makko kanko Alla.

25 Ko wa'i wa feetere iwrunde ka Alla nden no buri faamu yimbe ben. Awa kadi, ko wa'i wa lo'ere iwrunde ka Alla nden no buri doole yimbe ben.

26 Miiijitee, yo musibbe, no wonirnodon fewndo noddadon. E yeeso neddanke, tawi buy e hakkunde mon wonaa faamube, maa marbe doole, maa rimbe.

27 Kono Alla subike piiji wa'udfi wa feetudfi e nder oo aduna fii hersingol faamube ben, Alla subii kadi piiji wa'udfi wa lo'udfi e nder oo aduna fii hersingol dolnudi din.

28 Alla subii kadi piiji kaanudfi din e oo aduna, din apaadi, din di wonaano huunde, fii mehindingol woodaadi din,

29 fii wota hay gooto mawnintino yeeso Alla.

30 E hin-le, ko kanko humindiri on e Iisaa Almasiihu on, on mo tawata ko e immorde e Alla wadiraafi fii men faamu e peewal e *senaare e cottudi,

31 fii, wano windori non:
«On mo no mantoo,
yo mantor Joomiraado on.»^b

2

1 Min non, yo musibbe an, fewndo mi yahunoo ka mon fii feppinangol on goonga Alla wirnoodo on, hinaa burnonduro kongudfi maa faamu mi yaari.

2 Ko fii mi taw moyyaa ka mi ndaara godfun goo hakkunde mon, si hinaa Iisaa Almasiihu, fempaado on.

3 Min tigi mido wonirnoo takko mon e noone no lo'iri e kulol e diwnol tiidungol.

4 Kongol an ngol e waaju an ngun aldaano e kongudfi weldfi e faamu neddanke, kono ko wondunoodfi e maandeeji bangindi bawgal Ruuhu Alla on,

5 fii wota gomdinal mon ngal iwru e faamuuji yimbe ben, kono e bawgal Alla ngal.

Fii Faamu Haqiiqawu ngun

6 Kono fow e mun, ko faamu men waajotoo mokobaabe ben, hara ko faamu ngu tawata hinaa ngu oo aduna, hinaa ngu laamuuji oo aduna kadi muloyteedi.

⁷ Ko faamu Alla wonden waajaade, d'un ko ngun wirninoongu e nder gundoo, ngu Alla ebbannoo fii darja men on ado aduna on tageede.

⁸ Laamu woo e d'ii laamuuji oo aduna andaano d'un. Ko fii si be anduno, be fempataano on Jom mangural.

⁹ Kono ko wano windori non:
«Ko Alla ebbani yidube mo ben kon,
ko d'un woni yiitere yi'aali, nowru nanaali,
e ko bernde neddanke miijaaki.»^c

¹⁰ Ko e men Alla b'anginiri d'un Ruuhu mun on.

Ko fii Ruuhu on hollay ko woni woo, hay piiji Alla luggudi d'in.

¹¹ Ko hombo e hakkunde yimbe ben andi ko woni e neddo, si hinaa ruuhu wondo e makko on. Ko wano non kadi, gooto waawataa andude ko woni e Alla, si wonaa Ruuhu Allaahu on.

¹² E hin-le enen, hinaa ruuhu oo aduna hendiden, kono ko Ruuhu iwrufo e Alla, fii no andiren ko Alla yediri en sulfu makko on kon.

¹³ En alaa wowlirde d'un yewtereeji di faamu neddanke jannata, kono ko di Ruuhu Allaahu on jannata d'in, e nder sifanagol yimbe be on Ruuhu woni e mun ben haqiiqaaji iwrufo e on Ruuhu.

¹⁴ Kono neddo mo aldaa e Ruuhu Allaahu on jabataa piiji Ruuhu Alla d'in, ko fii ko di feetere e makko, o waawataa di andude, ko fii ko Ruuhu Allaahu on di taskortee.

¹⁵ Kono neddo mo Ruuhu Allaahu on woni e mun on taskoto ko woni woo, kono kanko hay gooto hewtaa taskagol mo.

¹⁶ E hoore d'un:
«Ko hombo andi miijo Joomiraado on fii jannugol mo?»^d
E hin-le enen ko miijo *Almasiihu on jogiden.

3

Fii no Kurkaafi Alla d'in Haani Wonirde

¹ Kono min non, yo musifbe, mi waawaali on yewtirde wa yimbe be Ruuhu Allaahu on woni e mun, kono ko wa jokkufe mbeleede bandu, e booboobe e telen-ma gomdinal *Almasiihu on.

² Ko biraadan mi jonnunoo on, hinaa naamete teddufo, ko fii on waawataano mo townude. Hay fewndo d'oo non on waawataa mo townude.

³ Ko fii haa jooni ko on jokkufe mbeleede bandu. Bay nawliigu e yeddondiral no hakkunde mon, taw si hinaa on jokkufe mbeleede bandu? Kaa hinaa no neddanke fow wonirta non wonirdon?

⁴ Si goddo e mon wi'ii: «min ko mo mi Puulusa», oya on wi'a: «ko mo mi Apoloosi», taw si hara on gerdaali wa yimbe aduna?

⁵ Awa ko hondun woni Apoloosi? E ko hondun woni Puulusa? Ko kurkaaduube be gomdinirdon sabu mun. Mo kala e mabbe kurkorani Joomiraado on golle de o halfini mo den.

⁶ Min mi tutu, Apoloosi yarni, kono ko Allaahu on mawnini.

⁷ Ko d'un wadi hinaa tutufo on woni goddun, hinaa kadi yarnufo on, kono ko Alla mawnindo on.

⁸ Tutufo on e yarnufo on no fota, mo kala e mabbe hendoto njoddi mun ndin tigi tippude e golle de ontigi wadi den.

⁹ Ko fii, ko men gollidoobe fii Alla, onon ko on ngesa Alla, ko on darnoodi makko kadi.

¹⁰ Wano Alla yedirimmi moyyere non, mi golliri wa faamudo fii darnugol, mi wadfi ndelo ngon. Godfo kadi darnii e hoore mun, kono yo mo kala reeno e noone no darnirta e hoore mun non.

¹¹ Fii ndelo ngon kan, hay gooto waawataa moyyinde ndelo goo si wonaa wongo fon ngon, e maanaa fon ko Iisaa Almasiihu on.

¹² E hin-le, si godfo aru e darnirde e hoore ngon ndelo fon maadi kanne maa kaalisi maa kaaye hittude maa ledde maa hudo kalin maa foron fonne,

¹³ haray kuugal mo kala feenay. Nalaande nden banginay fon, ko fii yiite ngen feppinoyay ngal, nge ndarndoo kadi noone kuugal mo kala.

¹⁴ Si tawii kuugal ngal godfo darni e hoore ndelo ngon tabitii, ontigi hebay njoddi.

¹⁵ Si tawii kuugal godfo sumii, haray o fadii, kono kanko tigi o dadfiray wa fuutiido yiite.

¹⁶ E on andaa ko onon woni suudu Alla ndun, awa kadi Ruuhu Allaahu on no hodi e mon?

¹⁷ Kala bonnudo suudu Alla ndun, Alla bonnay fii makko, ko fii suudu Alla ndun ko hormordu. Awa ko onon woni ndun.

¹⁸ Wota gooto faynito. Si godfo e mon miijike wonde ko o faamudo e oo aduna fewndiido, haray yo o laato <feetudo> fii yo o wonu faamudo.

¹⁹ Ko fii faamu oo aduna ko <feetere> yeeso Alla. Ko fii no windii:

«O nangiray faamube ben yoyreeji mabbe din.»^d

²⁰ No windii kadi:

«Joomiraado on no andi miijooji faamube ben, himo andi kadi ko di meere.»^e

²¹ Awa wota hay gooto mantor yimbe ben. Ko fii fow ko onon jeyi:

²² woni ko Puulusa, woni ko Apoloosi, woni ko Petruusu, woni aduna on, woni ngurndan fan, woni mayde nden, woni piiji fewndiidi din, woni piiji aroyooji din, fow ko onon wonani.

²³ Awa kadi, ko on be Almasiihu on, Almasiihu on kadi ko mo Alla.

4

¹ Ko fon wadi, yo men jogore wa kurkaadi *Almasiihu on e halfinaabe goongaaji Alla wirniidi din.

² Awa halfinaabe ben non no toraa wonugol sella-findeebe.

³ Min non paawoore nde paawotommi nden e nde yimbe ben paawatammi nden hittaa e an, min tigi toode mi paawitotaako.

⁴ Ko fii fondo an ngon ko laabungo, fii kala hinaa fon hollata ko mi feewudo, paawoowo lan on ko Joomiraado on.

⁵ Ko fon wadi, wota on paawu huunde doo e saa'i on, maa doo e ardu Joomi on, on Weebitoowo ka ndaygu ko suudii kon ka nibe, feppina ebbooje berde den. Ko fii mantoore mo kala aroyay immorde e Alla.

Fii Mawnintinaare be Korenti ben

⁶ Musibbe, mi huutorii dii nooneji doo fii wadangol on misal e hoore an min e Apoloosi. Ko nii andirton e amen wota mo yawtu ko windii kon, e wota gooto e mon mantor bambindirangol.

⁷ Ko fii ko hombo burnu-maa? E ko hondun jogidaa ko a okkaaka? E si a okkaama, ko fii hondun mantantodaa, wa si tawii hinaa a okkaado?

⁸ Dun-le wuren on haarii, awa kadi on aldi, on fudfike laamaade e baawo amen! Pellet mi faaleteno hara nun ko on lambe fii menen kadi no men laamodira e mon!

⁹ Ko fii no wa'animmii wa si tawii Alla wattirii men, menen *sahaabaabe ben baawo, wa jaawaabe happanaa wareede e yeeso dental ngal fow, ko fii men wonanii aduna on fow e malaa'ikaabe ben e yimbe ben jalnori.

¹⁰ Ko men jogoraabe wa feetube sabu Almasiihu on, kono onon ko on faamube sabu Almasiihu on! Ko men jogoraabe wa lo'ube, kono onon ko on dolnube. Ko on teddinaabe, kono menen ko men hayfinaabe!

¹¹ Haa jooni meden tampiri heege e donka e kolngalf e piggalf e yiilagol.

¹² Meden golliri juude amen den tigi haa meden ronki. Tuma men hoynaa woo, men du'anoo. Tuma men cukkaa woo, men wakkiloo.

¹³ Tuma men jo'aa woo, men jaabora no newori. Men woni tuundi oo aduna, men hawkaa e di fow, haa weetaango hande ngoo.

¹⁴ Hinaa fii hersingol on mi windiri fun, kono mido hajorde on wa faybe an be mi yidi.

¹⁵ Ko fun wadi, hay si on heboyii guluuje sappo ardotoobe on fii no jokkiron laawol Almasiihu on, haray on alaa baabaabe buy. Ko fii, e telen-ma humondiral mon e Iisaa Almasiihu on, ko min wonti baaba mon e nder ko mi feppinani on Kibaaru Moyyo on kon.

¹⁶ Awa mi wakkilini on yo on wonu pemboobe lan.

¹⁷ Ko fun wadi si mi imminanii on Timotee, on mo tawata ko paykun an mo mi yidi, e sella-findeejo e telen-ma Joomiraado on. O andintinay on laawi an din fow e telen-ma Almasiihu on, wano mi janniri di non hen fow e nder *mofte den fow kadi.

¹⁸ Wobbe e mon mawnintinike wa si tawii mi yilitotaako ka mon.

¹⁹ Kono mi yahay ka mon ko neebaa, si Joomiraado on jabii. Hinaa kongudi mawnintiniibe ben tun mi andoyta, kono ko bawgal mabbe ngal kadi.

²⁰ Ko fii *laamu Alla ngun wonaa haalaaji, kono ko bawgal.

²¹ Ko hondun faaladon? Ko yo mi yaadu ka mon e sawru, kaa ko giggol e newaare?

5

Fii Hiwugol Moftal ngal

¹ Awa saa'i woo jiiibaare goo no naneede hakkunde mon, hara ko jiiibaare nde yi'etaake hay ka be gomdinaa ben, hay goddo e mon no murtini beyngu ben mun!

² Onon e ndee mawnintinaare mon! Hidon haanunoo yoomude! Suuton on wadudo ngal kuugal e hakkunde mon.

³ Min oo mo wondaa e mon ka bandu, kono wondudo e mon ka bernde, mi paawirii wadudo sifa ngal kuugal on toode wa si mido wondi e mon.

⁴ Awa fewndo mottondirdon e innde Iisaa Joomi on, tawi mido wondi e mon ka bernde, wondude e bawgal Iisaa Joomi men on,

⁵ yo on neddo accide e Ibuliisa fii no jikku makko junuubankeejo on halkiree, e fii no ruuhu makko on dandiree pande ardu Joomi men on.

⁶ Nden mawnintinaare mon moyyaa. E hara on andaa lewen seeda nii no yurina farin jiiibaado fow?

⁷ Seedee e lewen kiddo on, fii no laatoron farin jiiibaado keso, bay ko on be aldaa e lewen. Ko fii *Almasiihu on, ngin baalii men layya fii *Juldeere Yawtaneede nden, hirsama.

⁸ Awa wota en wadir juldeere nden lewen kiddo, maa lewen bonki e bone, kono wadiren nde bireedi laabal e goonga, de aldaa e lewen.

f 4:11 4.11 Maa: «kolndan».

⁹ Mi windanii on ka nder ɓatakuru an wonde, wota on humondir e jeenoobe ben.

¹⁰ Kono hinaa fii mido faalaa wi'ude bee tun selon bee yimbe oo aduna, jeenoobe, maa reeredube, maa jattoobe, maa rewoobe sanamuuji. Si hinaa ɗun, haray bee yalton e oo aduna.

¹¹ Ko mi windani on kon jooni, ko wota on humondir e godɗo wi'udo ko musidɗo mon e gomɗinal, hara ko jeenoowo, maa ndeereero, maa rewoowo sanamu, maa hoynoowo, maa mandiloowo, maa jattoowo, e hay wota on naamidu toode e sifa on nedɗo.

¹² Ko fii hondun mi jaawanta be gomɗinaa ben? Hinaa onon woni jaawoobe gomɗinbe ben?

¹³ Be gomɗinaa ben kan, Alla jaaway be. Awa yaltinee bonɗo on hakkunde mon.g

6

Fii Yaafondiral Gomɗinbe ben

¹ Si godɗo e mon lurririi e godɗo, e hara o suusay wullitaade e be feewaa ben, o acca yimbe Alla ben?

² E on andaa yimbe Alla ben jaawoyay oo aduna? Si tawii ko onon haani jaawude aduna on, hara on waawataa jaawugol haajuuji ɗi hittaa ɗin?

³ E on andaa en jaawoyay malaa'ikaabe ben? E ko hondun non hadata jaawen haajuuji oo aduna?

⁴ Awa si tawii hidon mari lurril hakkunde mon fii haajuuji aduna ɗin, hara ko yimbe be *moftal ngal hayfini ben wadoton jaawoobe?

⁵ Ko fii hersingol on mi wowliri ɗun. Taw si hay gooto faamuɗo, waawuɗo jaawude hakkunde musibbe mun alaa hakkunde mon?

⁶ E hin-le godɗo no wullitaade e hoore musidɗo mun yeeso be gomɗinaa ben!

⁷ Onon non, ko ko wadi haa jaawindirdon kon holli wonde on foolaama few. Sitta nde wadadon bone, maa hippadon.

⁸ Kono ko onon woni wadude angal peewal ngal, jatta beya, e hin-le ko musibbe mon.

⁹ Wota on ɗaynito! E on andaa boyliibe ben maraa gebal ka *laamu Alla? Hinaa jiiibiibe ben, hinaa kadi rewoobe sanamu ben e jeenoobe ben e worbe waditiibe rewbe ben e worbe jinoobe worbe ben

¹⁰ e wuybe ben e himmuɓe ben e mandiloobe ben e hoynoobe ben e jattoobe ben, woni ko mari gebal ka laamu Alla.

¹¹ Awa ko ɗun wobbe e mon wonnoo. Kono Ruuhu Alla men on lootii on, *labbinii on, o jogorii on feewube e innde Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Wodɗitagol Jinaa

¹² Mido newnanaa fow, kono hinaa fow nafata. Mido newnanaa fow, kono mi accataa ko woni woo waawammi.

¹³ Neemaaji ɗin ko fii reedu, reedu ndun kadi fii neemaaji ɗin, Alla kadi mulay ɗi fow. Awa kadi bandu ndun hinaa fii jinaa, kono ko ndu fii Joomiraado on, Joomiraado on kadi fii bandu ndun.

¹⁴ Awa kadi Alla, on Immintindo Joomi on, immintiniray en bawgal makko ngal.

¹⁵ E hara on andaa wonde ko balli mon ɗin woni tere *Almasiihu on? E hara mi yettay tere Almasiihu on, mi yubbindira e cagaajo? Pellet oo'o!

¹⁶ E on andaa kadi, mo yuɓɓindiri hoore mun e cagaajo, haray kanko e makko ko ɓe ɓandu wooturu? Bay no windii: «Kambe dɗido ɓe wonay gooto.»^h

¹⁷ Kono, on humondirdo e Joomiraado on, haray kanko e makko ko ɓe ruuhu gooto.

¹⁸ Wodɗitee jinaa on! E junuubu goo mo neddo wadanta, hara on junuubu hinaa tabitoowo ka ɓandu. Kono on jokkudo jinaa, haray ko ɓandu makko ndun tigi o woni wadande junuubu.

¹⁹ E hari on andaa dundoo? Ko ɓandu mon ndun woni suudu *Ruuhu Seniido wondo e mon on, on mo Alla okki on. Hinaa onon jeyi hoore mon,

²⁰ ko fii on sooditaama coggu sattungu. Awa teddiniree Alla ɓalli mon din.

7

Fii Desal e Sunningol

¹ Jooni feyyen e ko windandon mi kon. No moyyani gorko hara o meemaali debbo.

² Kono non fii reenagol e jinaa, yo mo kala hebu ɓeyngu, debbo kala heba moodi.

³ Gorko on jonnita ɓeyngu mun ko handi kon, debbo on kadi wano non e telen-ma moodi mun.

⁴ Ko fii debbo on jeyaa ɓandu mun ndun, kono ko moodibbo on, gorko on kadi wano non, o jeyaa ɓandu makko ndun, kono ko ɓeyngu makko jeyi ndu.

⁵ Wota on salondir, si hinaa e saa'i nanondiral mon, fii no hebiron saa'i no tororon Alla. Bawto dun yiitidon, fii wota Ibuliisa foolir on angal waawugol hoore mun.

⁶ Kono mi wowliraali dun wa si ko yamiroore, kono ko ko newnaa.

⁷ Mido yelii yo neddo fow wa'u wa an min, kono mo kala no mari dokkal feerewal, ngal Alla yedi dun, mo kala e noone goo.

⁸ Be resaa ɓen non e keynguube ɓen, mi wi'ay no moyyani ɓe no ɓe wa'ira wa an min.

⁹ Kono si ɓe waawataa hoore maɓɓe, ko yo ɓe resu, ko fii ko resugol ɓuri bittorgol faale feyyitudo.

¹⁰ E telen-ma yettindirɓe ɓen non, e hino ko mi wi'ata kon, (hinaa non min yamiri, kono ko Joomiraado on), wota debbo sertu e moodi mun.

¹¹ Si kanko debbo on non o aru e serteede, yo o joodo hara o yettaaka, maa o moyyintinida e moodi makko. Awa kadi wota gorko jonnitu ɓeyngu mun.

¹² Fii ɓeya, (dundoo ko min wowli, hinaa Joomiraado on), si musidɗo goo no mari debbo mo gomɗinaa, hara on debbo no yidi wondugol e makko, wota o seedu e makko.

¹³ Si tawii kadi debbo no mari moodibbo mo gomɗinaa, hara on gorko no yidi wondude e on debbo, wota o seedu e moodi makko.

¹⁴ Ko fii moodibbo mo gomɗinaa ko jeyaado Alla sabu debbo makko gomɗindo on, debbo mo gomɗinaa on kadi ko jeyaado Alla sabu moodibbo makko gomɗindo on. Si hinaa dun, ɓiɓɓe mon ɓen wonay wodɗondirɓe e Alla, e hara-le wurin ko ɓe ɓadondirɓe e Alla.

¹⁵ Si tawii mo gomɗinaa on no catii e seedugol, yo gomɗindo on newnan mo dun. Ko fii hay huunde wadɗaaki musidɗo gomɗindo e dun, Alla ko noddiri en ko wuurugol e nder buttu.

¹⁶ E hoore d'un, ko honno debbo andirta si o danday moodi makko? Maa si gorko danday beyngu mun?

¹⁷ Ko woni tun, yo mo kala jokkir no Joomiraado on wad'irani d'un non, e noone noddaandu ndu o hebiri Alla ndun. Ko nii mi yamiriri e nder *mofte d'en fow.

¹⁸ On mo noddeede mun tawi sunninaama, yo o wonir no o sunniraa non. On mo noddeede mun tawi sunninaaka, wota o eto sunnineede.

¹⁹ Sunninelgol* ngol wonaa huunde, angal sunninelgol kadi wonaa huunde, kono ko doftagol yamirooje Alla d'en woni god'dun.

²⁰ Yo mo kala wonir no wonirnoo non fewndo o noddaa.

²¹ Si tawii fewndo noddadaa ko a jiyaado, wota a aanu, kono si tawii hida waawi rindude, haray eto.

²² Ko fii jiyaado mo Joomiraado on noddii, haray o wonii mo Joomiraado on rindini. Ko wano non kadi, dimo mo Joomiraado on noddii, haray o wonii jiyaado *Almasihu on.

²³ Awa on sottiraama coggu sattungu, wota on wontu maccube yimbe ben.

²⁴ Yo mo kala, yo musibbe, woniran Alla noone no wonirnoo non wa fewndo ko o noddaa.

²⁵ E telen-ma be yettaali yettaaka ben, wonaa yamiroore Joomiraado on mi hendii. Kono ko fewjoore an nden mi woni on jonnude, wa neddo sella-findeejo sabu yurmeende Joomiraado on.

²⁶ E hino ko mi miiiji no moyyi kon, sabu satteendeeji fewndiidi d'in: no moyyani neddo ka o wonira no o woniri non.

²⁷ Si hida tiggunoo, wota a dabbu seedigal. Si a tiggaa, wota a dabbu tiggugol.

²⁸ Kono, si a resii, haray a wadaali junuubu. Si jiwo kadi resaama, haray o wadaali junuubu. Kono non yimbe resindirbe ben fottay e tampereji, mi faalaa on dandude di.

²⁹ E hino ko mi wi'ata kon, yo musibbe an: saa'i on ko rabbidufo. Jooni, on mo no mari suddiifo, yo wa'u wa mo alaa.

³⁰ Ben wonbe wullude, yo wa'u wa si be alaano wullude. Ben wonbe kadi weltaade, yo wa'u kadi wa si be alaano weltaade. Soodoobe ben kadi, yo wa'u wa si be maraano,

³¹ e ben wonbe huutorde oo aduna, ka haqiiqa, yo wa'u wa si tawii be alaano huutorde. Ko fii mbaadi oo aduna feyyay.

³² E hin-le mi faalaaka yo on wundu e annde. On mo tiggaali, ko fii haajuuji Joomiraado on hittini, no o weltinira Joomiraado on.

³³ On resufo non, ko fii haajuuji aduna hittini, no o weltinira beyngu makko.

³⁴ Haray himo senditii. Wano non, debbo mo resaaka maa jiwo, ko fii Joomiraado on hittini, fii no o laatora laabufo ka bandu e ka ruuhu. Debbo resaado on non ko fii haajuuji oo aduna hittini, no o weltinira moodi makko.

³⁵ Ko nafa mon mi wowliri d'un, hinaa fii faadinangol on, kono ko fii addugol on e ko haani kon e ko laabi kon, e no humoron e Joomiraado on, hara on dillaali.

³⁶ On mo no tanyinii ko lo'ufo e fee jiwo mo o yami, feyyufo duubi kellefuyee, o tawi yettindirgol e makko no moyyi, yo o wadu ko o faalaa kon, haray o wadaali junuubu si be resindirii.

³⁷ Kono on anniyiifo ka bernde mun haa tabiti wonde o tiggataa on jiwo, hara ko e yidi makko kanko tigi, e hoore himo wawti faaleeji makko, haray o wadii ko moyyi.

³⁸ Awa ko nii woniri: on tiggudo jiwo mo o yami on, haray o wadii ko moyyi, on mo tiggaali jiwo mo o yamaynoo on kadi, burtu moyyinde.

³⁹ Debbo no humondiri e moodi mun fannin moodi makko no wuuri. Kono si gorko on maayii, haray no newanii mo reseede ka o faalaa woo, ko woni tun, ko yo taw ko no yaadiri e faale Joomiraado on.

⁴⁰ E miijo an, ka o burata hettaade, ko si o wonirii wano o woniri non, bay min kadi mido tanyinii Ruuhu Allaahu on no e an.

8

Fii Naamugol Tebbeeli Sakkanaadi Sanamuuji

¹ E telen-ma tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, hiden andi wonde en fow hiden mari gandal, e hin-le gandal adday mawnintinaare, kono giggol tiidfinay.

² On mo no sikki no andi godofun, haray fahin o andaali ko honno haanaa andireede.

³ Kono si godfo yidii Alla, haray Alla no andi mo.

⁴ Fii telen-ma huutorgol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji dfin, hiden andi wonde sanamu wonaa godofun tigi e oo aduna, ko Alla gooto tun woodi.

⁵ Pellet no woodi piiji reweteedi duudufu ka kammu e ka leydi, jogoraadi wa si tawii ko allaabe maa joomiraabe.

⁶ Kono enen ko Alla gooto marden, on Baabaajo, on mo kala huunde iwri e mun, e on mo wonanden, e Joomi gooto, dfin ko Iisaa Almasiihu on, on mo piiji dfin fow woniri, e on mo wonirden.

⁷ Kono fow alaa ngal gandal. Ko dfin wadi, ben wowtube sanamuuji, haa jooni si no naamude ngun teewu anditay fii ko sakkaa kon. Nde tawnoo bernde mabbe nden no lo'i, dfin tuuninay be.

⁸ Hinaa neema bannata en e Alla. Si en naamali, dfin duytataa en huunde, si en naamii kadi, dfin beydataa en huunde.

⁹ Ko woni tun, reenee fii wota ko newnanadon wadugol kon wonan lo'ube ben peggal.

¹⁰ Ko fii si godfo aru e yi'ude ma, an oo jooma gandal, hida nafoo e nder juulirde ka sanamuuji rewete, taw si nden bernde makko lo'unde poodataa mo naamugol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji?

¹¹ Dun haray on lo'udo mulirii sabu <gandal> maa ngal, dfin ko on musidfo mo *Almasiihu on maayi fii mun!

¹² Si on wadirii non junuubu e telen-ma musibbe ben, e nder barmingol bernde mabbe lo'unde nden, haray on wadii junuubu e telen-ma Almasiihu on.

¹³ Ko dfin wadi, si tawii naametee wonay sabu peggal musidfo an, haray mi naamataa teewu hande kadi, fii wota mi libu musidfo an on.

9

Fii ko Haanani Sahaabaajo

¹ E hara hinaa mi dimo? Kaa hinaa mi *sahaabaajo? Kaa mi yi'aali Iisaa Joomi men on? Kaa hinaa on kuugal an e telen-ma Joomi on?

² Hay si tawii hinaa mi sahaabaajo fii wobbe ben, onon bete ko mi sahaabaajo fii mon. Ko fii ko on maande sahaabankaaku an ngun e telen-ma Joomi on.

³ E hino dfo ko mi jaaborta paawoobe lan ben kon:

⁴ E hara haananaa men ka men naam men yara?

⁵ Kaa haananaa men ka men yaada e debbo amen mo men kafidi diina, wano beya sahaabaabe woni warrude non, e musibbe Joomi men on, e Petruusu?

⁶ Kaa ko min tun e Barnabaasi haani gollude fii no men wuurira?

⁷ Ko suufaajo hombo fawtotoo hoore mun e nder suufayaagal mun? Ko hombo tutata leggal *wiiju, hara jaamataa bibbe maggal on? Ko ngaynaako hombo aynata wuro, ronka yarude biraadan din daabeeji?

⁸ Ko mi wowlata kon wonaa ko iwri e miijooji nedfanke, ko fii Sariya on kadi ko dun wi'i.

⁹ Ko fii no windii ka Sariya Muusaa: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana dun maaro.»ⁱ E hara Alla no aanidi e ga'i din?

¹⁰ Kaa ko fii men o wowlirani nii? Hiiyii, ko sabu men enen dun windiraa. Mo no remude yo remir tama'u, e on mo no yaabude yo yaabir tama'u hebugol gebal.

¹¹ Si tawii men aawii ko iwri e Alla hakkunde mon, taw si haanaa ka men sonita e mon piiji aduna?

¹² Si tawii dun no haanani wofbe goo e hoore mon, haray menen ittii e sikke.

Kono men huutoraali kon ko haanani men. Kono meden ronditii fow, fii wota men fallu Kibaaru Moyyo *Almasihu on.

¹³ E on andaa wonde ben wadoobe golle *juulirde mawnde nden ko e dun jaamata, e wonde golloobe ka *layyorde ben kadi no mari gebal ka layyorde?

¹⁴ Ko wano non kadi Joomi on no yamiri wonde fejjinoobe Kibaaru Moyyo on ko e makko wuurata.

¹⁵ Min non mi huutoraali hay huunde e din haanandi lan, awa mi windiraali dun kadi fii yo mi newnane. Ko fii mayde nden no buranimmi edii godfo ittude lan e ndee huunde nde mi mawninorta.

¹⁶ Ko fii hewtaa ka mi mantora yottingol Kibaaru Moyyo on, bay dun ko ko wadfi mi. Si mi fejjinaali Kibaaru Moyyo on, bone wonanay lan.

¹⁷ Si tawii ko e hoore anniyee mi woni wadirde, haray mido mari njoddi. Si tawii non mi fawa wadugol dun, haray mi waday woni golle de mi halfinaa.

¹⁸ Awa ko hondun non jooni woni njoddi an ndin? Ko waajagol fii Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol njoddi e tortagol ko haanani waajotoodo kon.

¹⁹ Ko fii, fii kala mido rindi e hoore wondo woo, mi waditii maccudo fow fii no adadu burdo mawnude on hehora.

²⁰ E telen-ma Yahuudiyankeefe ben, mi wa'a wa Yahuudiyankeejo, fii no mi hebira Yahuudiyankeefe ben. E telen-ma wonbe e ley Sariya on kadi, mi wa'a wa wondo e ley Sariya on, fii no mi hebira wonbe e ley Sariya on ben, fii kala min tigi hinaa mi wondo e ley Sariya on.

²¹ E telen-ma be alaa e ley Sariya on ben kadi, mi wa'a wa mo alaa e ley Sariya on, fii no mi hebira be alaa e ley Sariya on ben, e hin-le min tigi wonaa wonde mi alaa e ley Sariya Alla on, kono mido e ley Sariya Almasihu on.

²² Mi lo'ida e lo'ube ben fii no mi hebira lo'ube ben. Mi wonii fow e telen-ma yimbe ben fow, fii no gasirta woo mi wona sabu dandugol wobbe.

²³ Mi wadiri fow sabu Kibaaru Moyyo on, fii no mi hebiroya gebal.

²⁴ E on andaa? Wonbe foolotirde e dogudu ben fow no dogude, kono ko gooto foolata heba njoddi. Awa dogiree wano non, fii no hebiron njoddi.

ⁱ 9:9 9.9 Yap. 25.4

²⁵ Kala foolotirteedo waɗay kala noone eltal ɓandu, fii no o hebira *meetelol ngol luttataa, kono enen ko meetelol luttoowol.

²⁶ Min non mido dogude, kono hinaa dogudu meereeru. Mido uttaade, kono hinaa fii uttagol hendu ndun.

²⁷ Liddu ɗun on non, mido yangude ɓandu an ndun, mido waawi ndu, fii nde mi gaynoyi waajaade beya, min tigi wota mi pottine.

10

Mise Yettaade e Taariika Isra'iilayankeebe ɓen

¹ Musiɓbe an, mi faalaaka yo on yejjitu wonde baabiraabe men ɓen fow wonno e ley duulere, ɓe fow ɓe tayitiri ka baharu.

² ɓe fow ɓe lootaa maande gomɗinal ka duulere e ka baharu e nder humondiral e Muusaa.

³ ɓe fow ɓe ɓaami ɓaamete gooto iwruɗo e Alla.

⁴ ɓe fow ɓe yari njaram gootan iwruɗan e Alla, ko fii ko e fetere iwrunde e Alla jokkunoonde ɓe nden ɓe yaraynoo. Ko Almasiihu on wonnoo nden fetere.

⁵ Kono ɓurɓe ɓen e maɓbe weltinaano Alla, ko ɗun waɗi si ɓe maayi ka wulaa.

⁶ Awa ɗun fow ko waɗiri ko fii hollugol en mise, fii wota en hebu faaleeji bonɗi wano ɓe hebirnoo non.

⁷ Wota on wonu rewoobe sanamu, wano wobbe wonirnoo e hakkunde maɓbe, wano windori non: «Jamaa on joodii fii ɓaamugol e fii yarugol, ɓawto ɗun ɓe immii fii fijirgol jiiɓaare.»j

⁸ Awa wota en jokku jinaa, wano wobbe e maɓbe waɗirnoo non, haa guluuje noogay e tato maayi pande wootere.

⁹ Wota en ndarndo *Almasiihu on, wano wobbe e maɓbe ndarndornoo non, ɓen ɓe bolle mulunoo.

¹⁰ Wota on ɗermu, wano beya ɗermirnoo non, ɓen ɓe malaa'ikaajo muloowo on warunoo.

¹¹ Dun, ko hehiri ɓe ko fii yo wonan en misal, windiraa kadi fii hajagol en, enen ɓee tawaabe ka lannoode aduna.

¹² Ko ɗun waɗi, on mo no sikki no darii, yo o reeno wota o yanu.

¹³ Ndarndannde woo hebaali on nde godɗo goo hebaali. Alla ko Sella-Findeejo, o newnataa ndarndedon toonin doole mon ɗen, kono e nder ndarndannde nden o adday feere no sortoron e mun, e no waawiron nde dartoode.

¹⁴ Ko ɗun waɗi, yo yiɓbe an, dogee rewugol sanamu.

¹⁵ Ko wa yimbe faamuɓe mi woni on yewtirde, onon tigi ɓaawee ko mi wi'i kon.

¹⁶ Jarɗukun du'aa kun wonden du'orde kun ko yuɓɓonɗirkuɗu e yiiyan Almasiihu on. Bireedi mo wonden tayitude on, ko yuɓɓonɗirɗo e ɓandu Almasiihu on.

¹⁷ Bay ko bireediwal gootal woodi, enen e ɗuudude men ko en ɓandu wooturu. Ko fii en fow hiden hawti bireediwal gootal.

¹⁸ Ndaaree ɓee *Isra'iilayankeebe wonbe ɓaamude daabeeji sakkaadi ɗin. Hinaa yuɓɓonɗirɓe e *layyorde nden?

¹⁹ Awa ko hondun mi woni wi'ude? Wonde tebbeeli sakkaadi fii sanamuuji ɗin ko godɗun? Kaa sanamuuru ko godɗun? Oo'o!

²⁰ Kono kon ko rewoobe sanamuuji ɓen woni sakkaade, ko jinnaaji ɗin ɓe woni sakkanaade, hinaa Alla. E hin-le mi faalaaka yo on humondir e jinnaaji ɗin.

21 On waawataa yarirde jardukun Joomi on, yariron kadi jardukun jinnaaji dfin. On waawataa hebude ka jaametee Joomi on, hebon kadi ka jaametee jinnaaji dfin.

22 En faalaa memminde nawliigu Joomiraado on? Kaa en buru mo dolnude?

Fii Hettaare Wonannde Gomdindo on

23 Fow no newnaa, kono hinaa fow wondi e nafa. Fow no newnaa, kono hinaa fow tiidinta.

24 Wota gooto dabɓu nafa mun on, kono yo dabɓu fii heddiibe ben.

25 Naamee kala teewu ko yeeyete ka luumo, hara on sikkitaaki ka bernde mon.

26 Ko fii: «Leydi ndin e kala ko ndi wondi ko Joomiraado on wonani.»^k

27 Si tawii mo gomdinaa saatinii on, e hin-le hidon faalaa yahude, naamee kala ko weebitanoyadon, hara on sikkitaaki ka bernde mon.

28 Kono si goddo wi'ii on: «Dundoo ko ko ittaa sadaka», haray wota on paamu sabu on andindo on e sabu bernde nden.

29 Hinaa fii bernde mon nden mi woni yewtude doo, kono ko fii bernde oya nden. Awa ko fii hondun ndimankaaku an ngun jaawirtee bernde oya nden?

30 Si mi jarnii Alla e nder ko mi jaamata kon, haray ko hondun mi felirtee fii on jaamete mo mi jarni Alla fii mun?

31 Woni on jaamay, woni on yaray, woni kala ko wadoton, wadiree piiji dfin fow fii mangu Alla ngun.

32 Wota on wonan hay gooto peggal, woni *Gereekiyankeebe ben, woni Yahuudiyankkeebe ben, woni *moftal Alla ngal.

33 Wano mi woniri weloowo wondo woo e di fow non, mi alaa dabɓude nafa an on, kono ko nafa burbe duudude ben fii no be dandiree.

11

1 Awa pembee lan, wano min kadi mi woni nembirde *Almasiihu on non.

Fii no Goddo Haani Wonirde e nder Rewugol Alla

2 Mi mantii on fii ko on yejjitaali fii an kon e di fow, e ko maanditidon janndeeji dfin kon, wano mi hewtiniri on di non.

3 Ko dfun wadi si mido faalaa yo on andu wonde Almasiihu on ko hooreejo kala neddanke, gorko kadi ko hooreejo e fee beyngu mun, Alla kadi ko hooreejo e fee Almasiihu on.

4 Kala gorko hippiidoo kufune, nde no toroo Alla, maa no haala ko Alla longini dfun, haray o yawike hoore makko^m.

5 Ko wano non kadi, kala debbo wondo toraade Alla maa haalude ko Alla longini dfun, hara o taaraa, haray o yawike hoore makkoⁿ. Haray no wa'i wa si tawii kanko debbo on himo fembii.

6 Ko fii, si debbo taaraa, haray yo o tayu sukundu makko ndun. Ko fii, si no hersinani debbo ka sukundu makko ndun tayee, maa o femboo, haray yo o tiggo.

7 Kono duhiido haanaa ka hippoo, ko fii ko o mbaadi e darja Alla, debbo non ko darja gorko.

8 Ko dfun wadi, gorko hinaa e debbo suutaa, kono ko debbo suutaa e gorko.

^k 10:26 10.26 Zab. 24.1 ^m 11:4 11.4 Maa: «o yawike hooreejo makko on». ⁿ 11:5 11.5 Maa: «o yawike hooreejo makko on».

⁹ Awa kadi gorko hinaa sabu debbo tagiraa, kono debbo ko sabu gorko tagiraa.

¹⁰ Ko dɗun wadɗi, sabu malaa'ikaabe ben, debbo no haani hebude ka hoore mun maande laamu ngu o woni e ley mun ngun.

¹¹ Kono e telen-ma humondiral men e Joomiraado on, debbo gasataa e baawo gorko, gorko kadi gasataa e baawo debbo.

¹² Ko fii, ko wano debbo suutiraa e gorko non, ko wano non kadi tawi ko debbo dapata gorko, dɗun fow non ko immorde e Alla.

¹³ Naawee dɗun onon tigi. E hara no hawri ka debbo toroo Alla, hara o taaraa?

¹⁴ E hara aduna on tigi faaminaali on wonde no hersinanii gorko ka o accita saayannde?

¹⁵ Kono hebugol sukundu ko darja debbo, ko fii sukundu ndu o yedaa ndun ko ko o buumora.

¹⁶ Si tawii godɗo no faalaa warrude noone goo, enen en alaa on naamu, *mofte Alla den kadi alaa on naamu.

Fii Nafakkaari Joomi on

(Mat. 26.26-29; Mrk. 14.22-25; Luk. 22.15-20)

¹⁷ E nder wadugol non dee yamirooje yeeso dɗoo, alaa ko mi mantira on e nder ko mottondirton kon, hara hinaa fii ko buri moyyude, kono ko fii ko buri bonude.

¹⁸ Ko adii kon non, mi nanii nde mottondirdon woo sendondiral waday hakkunde mon. E bayɗe goo, dɗun no henanimmi.

¹⁹ Bee yeddondire wona hakkunde mon, fii no holniibe ben feepira e hakkunde mon.

²⁰ Jaka nde mottondirdon woo, hinaa fii jaamugol *nafakkaari Joomi on.

²¹ Bay nde hidon jaama, mo kala kutoto nafakka mun on, jaama, hara godɗo goo no weelaa, oya kapun no mandili.

²² E hara on alaa cuudɗi ka jaamon e ka yaron? Kaa on hayfinay woni moftal Alla ngal, hersinon be alaa huunde ben? Ko hondɗun mi wi'ata on? Mi mantay on? Mi mantataa on e dɗun!

²³ Ko fii, ko ko mi hebiri Joomi on kon mi hewtini on. E nder jemma mo Iisaa Joomi on janfaa e mun on, o yettuno bireedi,

²⁴ o jarni Alla, o tayiti, o wi'i: «Dundoo ko bandu an, wonandu on ndun nii, wadee dundoo maande ko anditiron fii an.»

²⁵ Ko wano non kadi, bay be gaynii jaamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e yiiyan an dɗan, wadee dundoo maande ko anditiron fii an, saa'i nde yaroton e mun woo.»

²⁶ Ko fii nde jaamoton oo bireedi woo, yaron e kun jardukun, on wowlay fii mayde Joomi on haa pande o artoyi.

²⁷ Ko dɗun wadɗi, kala on jaamudɗo on bireedi, yari e kun jardukun Joomi on, hara ko no haaniraa, o wonay felniido e telen-ma bandu e yiiyan Joomi on.

²⁸ Awa, yo mo kala miijitano hoore mun si o jaama on bireedi, maa o yarira kun jardukun.

²⁹ Ko fii kala on jaamudɗo yari e baawo anditugol bandu Joomi on, haray ontigi jaamii yarii jaawoore jaawaynde dɗun kapun tigi.

³⁰ Ko dɗun wadɗi si no e hakkunde mon nawnube buy e kitasooloobe buy, e on mayraama wobbe.

³¹ Si enen tigi en jaawitike, en jaawoytaake.

³² Kono Joomiraado on no jaawude en donkina, fii wota en jaawidoye e aduna on.

³³ Ko dɔn wadi, yo musibbe an, nde mottondirdon fii nafakkaari ndin woo, habbondiree.

³⁴ On mo tawi no weelaa, yo jaamu ka mun, fii wota on mottondir fawon jaawoore e hoore mon.

Mi jaaboyto dɛya lande, nde mi hewtoyi.

12

Fii Dokke Ruuhu Seniido on

¹ E telen-ma dokke iwruɗe e Ruuhu Alla dɛn, yo musibbe an, mi faalaaka yo on ronku andude dɔn.

² Hidon andi fewndo ko on gomɗinaa, hidon selnaa, nawraa e sanamuuji mbobooji.

³ Ko dɔn wadi si mi wi'ay on: kala mo Ruuhu Allaahu on ardii e nder ko o wowlata kon, wi'ataa: «Iisaa ko huɗaado.» Hay gooto kadi waawataa wi'ude: «Iisaa ko Joomi», si hinaa *Ruuhu Seniido on ardii mo.

⁴ Dokke dɛn no serti, kono Ruuhu Allaahu on ko gooto.

⁵ Balle dɛn kadi no serti, kono Joomiraado on ko gooto.

⁶ Golleeji dɛn kadi no serti, kono ko Alla gooto on woni wadude dɛ fow e yimbe ben fow.

⁷ E hin-le, mo kala ko Ruuhu Allaahu on feɗɗini e mun kon ko dokkal fii nafa fow.

⁸ Ko dɔn wadi, Ruuhu on yeday godɗo on kongol faamu, on Ruuhu gooto yeda oya on kongol gandal,

⁹ on Ruuhu gooto yeda godɗo goo gomɗinal, on Ruuhu tigi yeda godɗo goo pawndugol,

¹⁰ godɗo goo dokkal fii wadugol kaawakeeji moyyi, godɗo goo haalugol ko Alla longini dɔn, godɗo goo gandal fii sendindirgol noone ruuhuuji, godɗo goo noone *haalaaji janani, godɗo goo nantingol dɛn haalaaji.

¹¹ Ko on Ruuhu gooto bajjo wadata dɛn piiji fow, senditana mo kala e ko mun, wano o yidiri non.

¹² Ko dɔn wadi, wano tawiri non bandu ndun ko wooturu, hindu mari tere buy. Tere bandu ndun non kadi e dɛuɗɗe, ko bandu wooturu dɛ mari. Ko wano non wonirani *Almasiihu on.

¹³ Ko fii ko Ruuhu gooto *lootiraden fii wonugol bandu wooturu. En fow yarnaden Ruuhu Alla gooto on, woni non Yahuudiyankeebe ben, woni *Gereekiyankeebe ben, woni jiyaaɓe ben, woni rimbe ben.

¹⁴ Ko fii bandu ndun wonaali teral gootal, kono tere buy.

¹⁵ Si koyngal ngal wi'ii wonde: «Bay hinaa mi jungo, mi tawdaaka e bandu ndun», dɔn ittataa ko ngal teral e bandu ndun.

¹⁶ Si nowru ndun kadi wi'ii wonde: «Bay hinaa mi yiitere, mi tawdaaka e bandu ndun», dɔn ittataa ko ndu teral e bandu ndun.

¹⁷ Si tawno bandu ndun fow wonno yiitere, ko honno ndu naniraynoo? Maa si bandu ndun fow wafano nowru, ko honno ndu faamiraynoo barngol?

¹⁸ Kono Alla wadi teral kala e bandu ndun no o faaliraa non.

¹⁹ Si fow wonno teral gootal, ko honto bandu ndun wonaynoo?

²⁰ Jooni non, tere buy no woodi, kono bandu ndun ko wooturu.

²¹ Yiitere nden waawataa wi'ude jungo ngon: «Mi hatonjinaa e maa.» Hoore nden kadi waawataa wi'ude koyde dɛn: «Mi hatonjinaa e mon.»

²² Dun-le toode, tere bandu wa'ude wa si no buri lo'ude den, ko den woni hittude,

²³ e de tanyiniden no buri hayfude den e bandu ndun, hiden hundiri de teddungal burngal tiifude. E hin-le tere men burde hersinaade den, ko den burden surrude,

²⁴ de hersinaaki den kan hatonjinaa e fun. Alla wafiri bandu ndun e noone mo bureten teddinirde njakkiraade den,

²⁵ fii wota liddondiral wadu e nder bandu ndun, kono yo de nafindir.

²⁶ Si teral tampii, deya tere fow tampiday e maggal. Si teral gootal teddinaama, deya tere fow weltoday e maggal.

²⁷ Ko on bandu Almasiihu on, mo kala e mon ko teral e mayru.

²⁸ Awa, ko Alla adii wafude e nder *moftal ngal, ko *sahaabaabe, dimmun fun ko haaloobe ko Alla longini fun, tammun fun ko jannoobe, fawto fun dokkal fii kaawakeeji moyyi, e dokke fii jawndugol, e wallugol, e ardagol, e wowlugol e noone haalaaji janani.

²⁹ Hara fow ko sahaabaabe? Kaa hara fow ko haaloobe ko Alla longini fun? Kaa hara fow ko jannoobe? Kaa hara fow waday kaawakeeji moyyi?

³⁰ Kaa hara fow yeda dokke jawndugol? Kaa ko fow yedaa wowlugol e haalaaji janani? Kaa hara fow ko nantinoobe din haalaaji?

³¹ Kono himmanee dokke burde moyyude den. Awa mi hollay on kadi laawol burngol moyyude ngol.

13

Fii Giggol

¹ Hay si mi wowlii e haalaaji yimbe ben e di malaa'ikaabe ben, si tawii mi alaa giggol, haray ko mi talenhun sila senyoohun, maa foolifen wondo e iidude.

² Hay si mi yedaama dokkal haalugol ko Alla longinimmi kon e faamu fii gundooji din fow e gande den fow, e hay si mi hebii gomdinal haa ka tawata mi dillinay pelle den, si tawii mi alaa giggol, haray hinaa mi fus.

³ Hay si mi okkitirii keyeeji an din fow fii pammingol miskinbe ben, e hay si mi okkitirii bandu an ndun fii yo ndu sunne, si mi alaa giggol, fun nafataa lan huunde.

⁴ Giggol ko mupal, giggol ko moyyuki, giggol nawlataa, giggol manto-taako, hinaa heewungol mawnintinaare.

⁵ Ngol waasaa needi, ngol dababataa nafa maggol, ngol yaawataa seytinde, ngol marataa bone.

⁶ Ngol weltortaa angal peewal, kono ko goonga ngol weltorta.

⁷ Giggol hepnay ko woni woo, hingol hoolii ko woni woo, hingol tanyinii e ko woni woo, hingol wakkilii ko woni woo.

⁸ Giggol ngol lannataa haa poomaa. Haalugol ko Alla longini fun feyyay, *haalaaji janani kadi feyyay, gandal kadi feyyay.

⁹ Ko fii gandal men ngal hinaa timmungal, ko haaleten kon e nder ko Alla longini en kon kadi hinaa ko timmi.

¹⁰ Ko fii, nde ko laatii kon aroyi woo, ko timmaa kon feyyay.

¹¹ Wa fewndo ko mi wonnoo paykun, mi wowlirayno wa paykun, mi mijorayno wa paykun, mi jaawirayno kadi wa paykun. Bay mi wonii mokobaa, mi feyyani paykunyaagal.

¹² Hande hiden tintora ndaarorgal e noone no nibbitiri, kono en yi'oyay kene e kene. Ko mi andi kon hande timmaa, kono mi andiroyay wano Alla andirimmi non.

¹³ Jooni non ko d̄ii piiji d̄oo tati luttata: ko gomd̄inal e tama'u e ḡiggol. Kono ko buri mawnude kon, ko ḡiggol.

14

Fii Dokke e Longineede noone Haalaaji

¹ Awa d̄ab̄bee ḡiggol ngol, himmanon dokke iwruḁe e Ruuhu Alla d̄en, tentinii haalugol ko Alla longini d̄un.

² Dun, on wowluḁo e *haala janana, haray hinaa yimbe ben o wowlani, ko Alla. Ko fii hay gooto alaa mo faamude, awa kadi ko ruuhu o woni wowlirde d̄in gundooji.

³ Kono haaloowo ko Alla longini d̄un kon ko yimbe ben o woni yewtude, o tiid̄ina be, o wakkilina be, o yarlina be.

⁴ On wowloowo e haala janana non ko hoore mun tun o woni tiid̄inde, kono wond̄o haalude ko Alla longini d̄un kon kapun ko *moftal ngal o woni tiid̄inde.

⁵ Mid̄o yidi on fow yo on wowlu e haala janana, kono ko mi buri faaleede kon ko yo on wonu haaloobe ko Alla longini d̄un. Ko fii on haaloowo ko Alla longini d̄un no buri wowloowo e haalaaji janani on mawnude, si hinaa hara on ned̄o nantin d̄un fii no moftal ngal tiid̄iniree.

⁶ Jooni non, yo musib̄be an, si mi arii ka mon e yewtugol on e haalaaji janani, haray ko hond̄un mi nafi on, si wonaa hara ko kongol gandal maa jannde maa haalugol ko Alla longini d̄un maa fejpinande mi woni wowlude?

⁷ Si tawii aalaaji d̄i wuuraa no waḁude hito, wano serdu maa hoddu, si hito majji on laabaali, haray ko honno andirton galli majji on?

⁸ E si tawii hito *liital ngal laabaali, ko hombo ebb̄indantoo hare nden?

⁹ Onon kadi wano non, si tawii on alaa yewtude haala faamotooka e nder ko wowloton e haalaaji janani kon, ko honno be andirta ko wond̄on wi'ude kon? Ko fii haray ko hendu ndun wond̄on wowlande.

¹⁰ Noone haalaaji buy no woodi e oo aduna, kono alaa e majji ngol alaa firo.

¹¹ Si tawii non mi faamataa haala ka god̄o woni yewtude lan kan, mi wonanay mo janano, kanko kadi o wonanammi janano.

¹² Onon kadi non, bay hid̄on himmande dokke iwruḁe e Ruuhu Alla d̄en, yo taw ko fii tiid̄ingol moftal ngal wond̄on himmirande d̄en dokke haa feyyita.

¹³ Ko d̄un wadi, on wond̄o yewtude e *haala janana longinaaka, yo toro fii no waawira nantinirde.

¹⁴ Ko fii si mid̄o toraade Alla e haala janana longinaaka, haray ruuhu an on no toraade, kono haray mi alaa faamude.

¹⁵ Awa ko hond̄un mi waḁata? Haray yo mi toror ruuhu, kono yo mi toror kadi faamu, mi beytira ruuhu, kono mi beytira kadi faamu.

¹⁶ Si hinaa d̄un, si a mantirii Alla ruuhu on, ko honno jood̄id̄o tun e hakkunde hedotoobe ben jabirta «aamiina» e nder ko wond̄aa jarnude kon, bay o andaa ko hond̄un wond̄aa wi'ude?

¹⁷ Ko goonga, hid̄a jarnirde no moyyiri, kono a tiid̄inaali oya.

¹⁸ Mi jarnii Alla ko tawi kon mid̄o wowlude e haalaaji janani buri on on fow.

¹⁹ Kono ka nder moftal, ko haalirgol hakkille an d̄en konguḁi jowi jannayd̄i beya buranimmi haalugol konguḁi guluuji sappo e haala janana.

²⁰ Musib̄be an, wota on miīor wa paykoy. E telen-ma ka bone, wonee paykoy tosokoy, kono miīoron wa mokobaabe.

²¹ Ko fii no windii ka Sariya, Joomiraado on no daali:
«Ko yimbe be haalaaji janani
e be kundule janane
mi wowliranoyta oo jamaa.

Hay d'un be hed'oytaako lan.»¹

²² Awa, haalaaji janani d'in ko maande fii be gomd'inaa ben, hinaa fii gomd'inbe ben. Kono haalugol ko longinaa kon ko maande fii gomd'inbe ben, hinaa fii be gomd'inaa ben.

²³ Si tawii moftal ngal fow mottondirii, mo kala no wowlude e haalaaji janani, hed'otoobe nii tun arii, maa be gomd'inaa, e hara be wi'ataa ko on feetube?

²⁴ Kono si tawii fow no haalude ko Alla longini d'un, mo gomd'inaa maa hed'otoodo nii tun aru e taweede, d'un fow faaminay mo fii junuubaaji makko, jaawa mo kadi,

²⁵ gundooji bernde makko nden kadi feppinte, onsay o sujjay ka leydi, o rewa Alla, o qirritoo wonde ko goonga Alla no hakkunde mon.

Fii no Moftal ngal Haani Wonirde

²⁶ Musibbe an, ko honno non warreten jooni? Nde mottondirdon woo, mo kala e mon no mari beytol, maa jannde, maa ko feppinanaa, maa haala janana, maa noone nantingol. Yo fow wadire fii tiidingol.

²⁷ Si no wowleede e haala janana, wota buru dido maa tato, e yo be lontondir, tawa kadi no woodi nantinoowo.

²⁸ Si nantinoowo alaa, haray yo wowloowo on deyyu ka mottondiral, o yewtitoo ka bernde makko, o yewta Alla kadi.

²⁹ Fii haaloobe ko Alla longini d'un ben kapun, yo dido maa tato yewtu, beya taskoo ko yewtaa kon.

³⁰ Si goddo goo feppinanaama goddun, yo oya on fanku.

³¹ Ko fii on fow hidon waawi lontondirde haalon ko Alla longini on kon, fii no fow jangira wakkiloo.

³² Ruuhuuji haaloobe ko Alla longini d'un ben no yankinani ben haaloobe ko Alla longini d'un.

³³ Ko fii Alla hinaa Alla jii boldu, kono ko mo o buttu.

³⁴ Ko yo rewbe ben deyyu ka hakkunde mbatu, wano woniri non e nder mofte gomd'inbe ben fow, bay newnanaaka be ka be wowla, kono ko yo be wonu yankiniibe wano Sariya on kadi wi'iri non.

³⁵ Si tawii kambe rewbe ben hibe faalaa andude e tobbe goo, yo be lando moodiibe mabbe ben tigi ka cuudi. Ko fii no hersinani debbo yewtugol ka hakkunde mbatu.

³⁶ Kaa ko e mon daaluyee Alla on iwri? Kaa ko haa e mon onon tun o ari?

³⁷ On mo sikki ko haaloowo ko Alla longini d'un, maa yedaado dokkal iwrungal e Ruuhu Alla on, yo o jabu wonde ko mi windani on kon ko yamiroore Joomiraado on.

³⁸ On mo itti yiila e d'un, wattantaake yiila e makko.

³⁹ Ko d'un wadi, yo musibbe an, himmanee haalugol ko Alla longini on kon, e wota on hadu wowlee e haalaaji janani.

⁴⁰ Kono yo fow warru no haaniri non, hara ko no yaadiri.

15

Fii Ummutal Almasiihu on

¹ Mi andinii on, yo musibbe, fii oo Kibaaru Moyyo mo mi feɓɓinani on, mo jabudon, on mo catidon e mun, tabitudon,

² ɗun ko on mo dandiradon kadi, si tawii hidon jogori mo no mi feɓɓinirani on mo non, si tawii non hinaa non, haray on gomɗinii mo meere.

³ Ko adii kon, ko ko mi hendii kon mi feɓɓinani on: Almasiihu on ko fii junuubaaji men ɗin maayiri, wano windori non ka defte annabaabe ben,

⁴ o surraa, o immintinaa ka jalaande tammere, wano windori non ka defte annabaabe ben.

⁵ Oo wi'eteedo Petruusu yi'ii mo. E hoore ɗun kadi sappoo e ɗiɗooɓe ben yi'ii mo.

⁶ Bawto ɗun, furi musibbe teemedde njowo yiidi mo nde wootere, be tawata burbe ben e hakkunde maɓbe no wuuri fewndo ɗoo, wobbe ben maayiino.

⁷ Bawto ɗun kadi Yaaquuba yi'i mo. E hoore ɗun, *sahaabaabe ben fow yi'i mo.

⁸ Bawto bendon fow, o hollitii e an min kadi oo wa'udɗo wa jibinaaɗo hewtaali.

⁹ Ko fii hari min mi hewtaa sahaabaabe ben, mi handaa kadi e noddeede sahaabaajo, ko fii mido cukkotonoo *moftal Alla ngal.

¹⁰ Ko sabu moyyere Alla nden waɗi si mi woni ko mi woni kon. Awa kadi moyyere makko nden e telen-ma an wonaali meere. Ka liddu ɗun, mi gollii furi be be fow. Kono fow e mun hinaa min, kono ko moyyere Alla wonde e an nden.

¹¹ Ko ɗun waɗi, woni ko min, woni ko kambe, ko ɗundoo men waajii, ko ɗun kadi gomɗindon.

Fii Ummutal Maybe ben

¹² E hin-le, si men waajike wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, haray ko honno wobbe e mon wi'irta wonde ummutal maybe alaa?

¹³ Si tawno ummutal maybe alaa, harayno Almasiihu on tigi immitaaki.

¹⁴ Awa si tawii Almasiihu on immitaaki, haray waaju amen ngun ko meere, gomɗinal mon ngal kadi ko meere.

¹⁵ Haray kadi ko men seeditotoobe fenaande e fee Alla, ko fii men seeditanike Alla wonde o immintinii Almasiihu on, hara-le o immintinaali mo si tawno maybe ben immitotaako.

¹⁶ Ko fii si tawno maybe ben immitotaako, harayno Almasiihu on kadi immitaaki.

¹⁷ E si tawii Almasiihu on immitaaki, haray gomɗinal mon ngal ko meere, haray haa jooni hidon e nder junuubaaji mon ɗin.

¹⁸ Harayno maydube e gomɗinal Almasiihu on ben ko hayrube.

¹⁹ Si tawii ko e nder oo aduna tun tanyinorden Almasiihu on, haray e hakkunde yimbe ben fow ko enen furi yurmude.

²⁰ Kono jooni non pellet Almasiihu on immintinaama e hakkunde maybe ben, ko kanko woni arano e ɗun e nder maybe ben.

²¹ Bay mayde nden ko sabu nedɗo gooto ardi, ummutal maybe ben kadi ko sabu nedɗo gooto ardi.

²² Wano fow maayiri sabu *Aadama non, ko wano non kadi fow wuuritirra sabu Almasiihu on.

²³ Kono mo kala e saffewol mun. Ko Almasiihu on woni arano on, si hikka ɗon jeyaabe Almasiihu on ben, pande ardu makko ndun.

²⁴ Ontuma, darngal daroo, ka o jonnitata don laamu ngun Alla Baabaajo on, bawto bonnugol kala laamu e kala bawgal e kala doole.

²⁵ Ko fii bee Almasiihu on laamoo haa tuma o watti aybe makko ben fow ka ley koyde makko.

²⁶ Gano sakkiteede muleede on, ko mayde nden.

²⁷ Ko dun wadi si Alla wadii fow ka ley koyde makko. Kono si wi'aama fow yankinanaama mo, ka haqiiqa, haray on Yankinando mo kala huunde tawaaka.

²⁸ E nde piiji din fow yankinanoyaa mo, onsay Bidfo on tigi yankinanto on Yankinando mo kala huunde, fii no Alla wonira fow e di fow.

²⁹ Awa ko hondun wonbe lootanaade maybe ben maande kisiyee wadata? Si tawii maybe ben immitotaako few, haray ko fii hondun be lootantoo maande kisiyee fii maabe?

³⁰ Enen non fii hondun saa'i kala hiden e masiibo?

³¹ Nande woo mido weebitanii mayde nden. Mido seedintini dun, yo musibbe an, wano mi mantori on non e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

³² Si tawii ko e faale nedfanke mi habiri kulle den ka saare Efeesi, haray ko nafa hondun mi heboyta? Si tawii maybe ben immitoytaako: «Haray naamen, yaren, bay jango en maayay.»¹

³³ Awa wota on faynito, ko fii wondiibe bonbe bonnay jikkuuji moyyi.

³⁴ Awa artee e ko feewi kon, wota on wadu junuubu. Ko fii wobbe ben maraa gandal fii andugol Alla, ko fii hersingol on mi wowliri dun.

Fii Balli Waylaadi din ka Ummutal

³⁵ Kono godfo no gasa wi'ude: «Ko honno maybe ben immitroyta e ko bandu hondu be ardayta?»

³⁶ Ko an yo njofoojo, ko sankataa kon fudataa si maayaali.

³⁷ Ko sankataa kon hinaa bandu aroyooru ndun, kono ko abbere nii tun, no gasa ngawri maa awdi goo.

³⁸ E hoore dun, Alla yeda nden abbere bandu no o faaliraa, awdi kala o yeda dun bandu ko hawrani dun.

³⁹ Bandu fow wonaa gootun: wonndu ko ndu nedfanke, wonndu goo ko ndu kulle, wonndu goo kadi ko ndu colli, wonndu goo kadi ko ndu liyyi.

⁴⁰ No woodi kadi tagooje kammuyankeeje e tagooje adunayankeeje, kono nari tagooje kammuyankeeje den no serti e nari tagooje adunayankeeje den.

⁴¹ Naange ngen no mari nari mun feere, lewru ndun no mari nari mun feere, koode den kadi no mari noone nariiji mun sertudi.

⁴² Awa ko nii kadi wonirani ummutal maybe ben: si bandu polayndu sankama, ko ndu polataa immitoytoo.

⁴³ Si bandu piddundu sankama, ndu immitodoyto e darja. Si bandu lo'undu sankama, ndu immitodoyto e doole.

⁴⁴ Si bandu adunayankeeru sankama, ndu immitoyto ruuhuyankeeru.

Si bandu adunayankeeru no woodi, haray bandu ruuhuyankeeru no woodi.

⁴⁵ Ko dun wadi si no windii: «Aaden arano on, dun ko Aadama, hebi ngurndan, o wuuri.»^P Kono Aadama sakkitoro on ko ruuhuyankeejo yedoowo ngurndan.

⁴⁶ Hinaa arano on woni ruuhuyankeejo on, kono ko banduyankeejo, ko ko hikkii don kon woni ruuhuyankejun dun.

⁴⁷ Neddo arano on ko e leydi ndin suutaa, ko mo ka leydi, neddo dimmo on kapun ko ka kammu iwri.

⁴⁸ Ben be ka leydi no wa'i wa mo ka leydi on, ben be ka kammu kadi no wa'i wa on mo ka kammu.

⁴⁹ Ko wano nanditirden e mo ka leydi on non, ko wano non kadi nanditroyten e oo mo ka kammu.

⁵⁰ E hino ko mi woni wi'ude kon yo musibbe an. Ka bandu ndun e yiiyan dan waawaali hebude gebal ka *laamu Alla don, ko don kadi woni ko polata hebataa gebal e ko polataa kon.

⁵¹ Awa e hino, mido wowlande on gundoo: en fow en maayataa, kono en fow en waylete,

⁵² e nder saa'ihun nii, yeru mayaango yiitere, ka wuttaandu *liital sakkitoral. Ko fii ngal wuttete, maybe ben immitoo ko bontataa, onsay enen non en waylete.

⁵³ Onsay bee nduu bandu polayndu lontiniree ndu polataa, awa kadi bandu maayayndu ndun lontiniree ndu maayataa.

⁵⁴ Nde ndun bandu polayndu lontiniraa ndu polataa, e nde bandu maayayndu ndun lontiniraa ndu maayataa, onsay daalol windiingol ngol laatoto, wonde:

«Mayde nden modfaama e nder polgal.»^Q

⁵⁵ «Ee mayde, ko honto polgal maa ngal woni?

Ee mayde, ko honto ndagawal maa ngal woni?»^I

⁵⁶ Kono ndagawal mayde ko junuubu, awa kadi doole junuubu ko Sariya.

⁵⁷ Yo mantoore wonan Alla, on Yedudo en polgal immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁵⁸ Awa yo musibbe an yidaabe, wonee tabitu be dillintaako, burtee beydaade e golle Joomiraado on, e hoore andugol wonde, golle mon den e telen-ma Joomiraado on hinaa meere.

16

Fii ko Faaboraa kon Gomdinbe ben Yerusalaam

¹ E telen-ma mottindirgol fii wallitagol yimbe Alla ben, wadiree onon kadi wano mi yamiriri *moftte wonde Galaasi den non.

² Yo mo kala e mon hebu ko anniyii, wallini feere beru maral makko ngal ka pallal aranal e nder yontere nden, dun ko alattiire nden, fii wota on habbo haa tuma mi ari fii mottindirgol dun.

³ Dun, nde mi aroyi, mi wattiday e be subidon ben dokke mon den, wondude e bataake, be naba *Yerusalaam.

⁴ Si tawoyii non bee mi yaha min tigi, mi yaadoyay e mabbe.

Fii Ebbooje Puulusa den

⁵ Mi yahoyay ka mon nde mi tayitoyi Masedonii, ko fii mi rewoyay Masedonii.

⁶ No gasa mi pallidoyay e mon, maa toode mi ruumida e mon, fii no ardoron mi ka mi yahata ton.

⁷ E ngol laawol foo mi faalaaka rewude ka mon e hoore hawjere, kono mido tanyinii wondugol e mon seeda, si Joomiraado on newnii.

⁸ Kono fow e mun, mi wonay Efeesi haa ka Juldeere *Pentakosta.

⁹ Ko fii dambugal njanal udditanike golle an nden, awa kadi aybe ben no duufi.

¹⁰ Awa si Timotee hewtii, wadiree noone no o hulirtaa hakkunde mon, ko fii himo gollira wa an min e nder golle Joomiraado on.

¹¹ Awa wota gooto aybin mo. Neltee mo e jam fii no o hewtira ka an. Ko fii mido habbodi mo e musibbe ben.

¹² Telen-ma oo musidoo an Apoloosi, mi wakkilinii mo fota fii yaadugol e musibbe ben ka mon, hinaa non dun woni faale makko on fewndo doo. Kono o yahoyay nde o hebi fajuhun.

¹³ Wattanee yiila tabiton e nder gomdinal ngal, wakkilodon, tiidon.

¹⁴ Ko wadoton woo wadiree giggol.

¹⁵ Mi yamirii on kadi yamiroore goo, yo musibbe an. Hidon andi ko beynguure Astefaana nden adii gomdinde e nder Akaaya, be woni kadi e kurkanagol yimbe Alla ben.

¹⁶ Awa onon kadi yankinane ben yimbe e kala gollidoobe e maabe.

¹⁷ Awa mido weltori arugol Astefaana ngol, e Fortunaatusa e Akayuuka, bay be wadonii lan ko on waawataano wadande lan.

¹⁸ Ko fii be wallintinii wonkii an kin wano be wallintiniri wonkiiiji mon din non. Awa manee sifa ben yimbe.

Fii Salminaango ngon ka Waynondiral

¹⁹ Moftal ngal *Aazii salminii on. Akiila kadi e Piriskiila, wondude e moftal wongal ka suudu maabe ngal, salminii on fota e innde Joomiraado on.

²⁰ Musibbe ben fow salminii on. Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal.

²¹ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi.

²² On mo yidfaa Joomi on, yo o laato hudaado. Yo Joomi on aru!

²³ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e mon.

²⁴ Mido yidi on on fow sabu Iisaa Almasiihu on. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE KORENTI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musid'fo wi'eteedo Timotee, haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, e gomdinbe wonbe Akaaya ben fow.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Allaahu, Wakkilinoowo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Baabaajo yurmeteedo e on Alla Jom wakkilaare fow,

⁴ on wakkilinoowo en e nder kala tampereaji men, fii no enen kadi waawiren wakkilindirde ben wonbe e nder kala noone tampereaji wakkilaare nde hebirden Alla nden enen tigi.

⁵ Ko fii, ko wano tampereaji *Almasiihu on layirta e hoore men non, ko wano non wakkilaare men nden layirta immorde e Almasiihu on.

⁶ Si tawii men tampii, ko fii wakkilaare mon nden e fii kisiyee mon on. Si tawii men wakkilinaama, ko fii no wakkiliniredon, no wawniredon nannaade tampereaji gooti e di men woni nabude din.

⁷ Tama'u amen on e telen-ma mon ko selludo, ko fii meden andi, wano tawdiradon non e tampereaji amen din, ko wano non tawdiradon e wakkilaare amen nden.

⁸ Men faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe amen, tampereaji hebudi men din *Aazii di men sonjiraa, haa ka tawata alaa hattoode toonin doole amen den, haa men tayii hay wuurugol.

⁹ Kono menen e hoore amen tigi, meden felliti men fawaama mayde, fii wota men fawu hoolaare amen nden e hoore amen menen tigi, kono e Alla on Immintinoowo maybe ben.

¹⁰ Ko on jattini men, jattinooya men kadi e sifa nden mayde. Hiiyii, meden tanyinii, o jattinooyay men

¹¹ e nder ko faaborton men torndeeji kon. Ko non Alla jaabinirta torndeeji di duudube torantoo men din. Ko dun wadi si yimbe duudube jarnay Alla fii amen.

Fii no Puulusa Banginiri ko Hadi o Yilitoo Korenti

¹² Ko men woni mantorde kon, ko ko bernde amen nden banginani men kon, wonde men wuuririi e oo aduna, tentinii telen-ma mon, nundal e haqiiqa ko iwri ka Alla, hara hinaa ko iwri e faamu neddanke, kono ko e sulfu Alla on.

¹³ Ko fii ko men woni on windande kon fow, ko ko waawoton jangude faamon. E mido tanyinii on faamay dun fota,

¹⁴ wano fud'fordon faamude non wonde ko men be mantorton. Onon kadi ko on be men mantorta pande ardu Iisaa Joomi men on.

¹⁵ E nder nden hoolaare, hari mido faalanoo yahude ka mon, fii no hebiron faabo Alla goo kadi.

¹⁶ Si mi iwriino ka mon, mi feyya Masedonii. Nde mido iwta Masedonii, mi artira ka mon kadi fii no walliron mi no mi hewtira ka diiwal Yahuuda.

¹⁷ E nder anniyagol an dun, taw si hara mi miijitaaki? Kaa hara on sikku den ebbooje an ko ebbooje neddanke, haa ka tawata no e an «hiiyii» e «oo'o»?

¹⁸ No Alla woniri sella-findeejo non, ko non tawiri kongol ngol men hewtini on ngol wonaa ngol «hiiyii» e «oo'o».

¹⁹ Ko fii *Bidfo Alla on, d'un ko Iisaa Almasiihu on, mo min e Silaasi e Timotee men waajii on fii mun on, hinaa mo «hiiyii» e «oo'o», kono ko «hiiyii» woni e makko.

²⁰ Fodooje Alla den fow ko «hiiyii» e makko, awa kadi ko kanko wi'irten Alla «aamiina» fii mangu makko ngun.

²¹ Ko Alla woni fellintinanoowo en fow wonde hiden humondiri e Almasiihu on. Ko kanko kadi subii en,

²² o maandiniri en maande makko nden, d'un ko tolmugol Ruuhu makko on ka berde men.

²³ Alla ko seedee an: ko fii wota mi aanin on hadi mi yilitoo Korenti.

²⁴ Hinaa fii meden laamii on e hoore gomdinal mon ngal, kono ko men gollidoobe e mon fii weltaare mon nden, bay hidon tabiti e nder gomdinal ngal.

2

¹ Min tigi mi aadii wota mi yilitodu ka mon e sokola.

² Ko fii min, si mi sokolinii on, haray ko hombo waawi lan weltinde, si hinaa onon hebirbe lan sokola ben?

³ Mi windiranii on nii fii wota mi hebir haanube weltinde lan ben sokola nde mi aroyi. Midfo joganii on fow ndee hoolaare wonde, weltaare an nden ko nde mon on fow.

⁴ Ko e nder annde tiidunde e mettu bernde e gondi tiidufi mi windani on, hinaa non fii sokolingol on, kono ko fii no andiron giggol tiidungol ngol mi joganii on ngol.

Fii Yaafagol Bonnudo

⁵ Si tawii godfo e mon wonii sabu annde, haray hinaa min o aanini, kono ko on fow, maa wobbe e mon, (fii wota mi wowlu haa feyyita).

⁶ Felooore nde burbe ben e hakkunde mon fawi mo nden, yonay on nedfo.

⁷ Haray jooni hidon haani mo yaafaade wakkilina, fii wota o sonjor sokola feyyitudo.

⁸ Awa mi torike on hollugol mo giggol.

⁹ Ko fii, ko mi windirannoo on, ko fii ndarndagol on annda si hidon doftii ko woni woo.

¹⁰ Ko fii kala mo yaafanidon, mi yaafanto mo min kadi. Telen-ma an min, si no woodi ko mi yaafoo, ko fii mon mi yaafari, e yeeso *Almasiihu on,

¹¹ fii wota en accu Ibuliisa foola en, ko fii wonaa wa si en andaa ebbooje makko den.

Fii Annde Puulusa nden Turuwaasi

¹² Fewndo ko mi hewti Turuwaasi fii fejningol Kibaaru Moyyo Almasiihu on, mi tawi Joomiraado on no udditanimmi dambugal.

¹³ Kono tawi bernde an nden waalanooki, bay mi tawaali don oo musidfo an wi'eteedo Tiituusa. Onsay mi waynitii be, mi fokkitani Masedonii.

¹⁴ Yo mantoore wonan Alla, on Wondo en okkude polgal soono woo e nder humondiral men e Almasiihu on, on Wondo en huutorde fii fejningol nokku kala urngol andugol Almasiihu on.

¹⁵ Awa e hakkunde wonaabe dandeede ben, e hakkunde wonbe mulude ben, hiden wa'ani Alla wa angiri uurundi ndi Almasiihu on weebitani mo:

¹⁶ hiden wonani wobbe ben barngol mayde nawrayngol e mayde, hiden wonani beya ben urngol ngurndan nawrayngol e ngurndan. Ko neddo hombo gaynata sifa den golle?

¹⁷ Ko fii men wa'aa wa wobbe, baanorbe daaluyee Alla on, kono ko e nder haqiiqa men yewtirta e innde Alla, e yeeso Alla e nder humondiral amen e Almasiihu on.

3

Fii Yangantooɓe Ahadi Heyri ndin

¹ E hara men fudditoto fahin kuljude hoore amen? Kaa men hatonjinay e bataake kuljude fii amen wano wobbe goo? Kaa ko onon haani wadangol men dun?

² Ko onon tigi woni batakuru amen, windiindu ka berde amen, ndu yimbe ben fow jangi, faami.

³ No laabi, ko on batakuru *Almasiihu on, ndu menen tigi men yottini, ndu tawata hinaa ndaha windiraa, kono ko windiraandu Ruuhu Alla Wuurudo on, ndu tawata hinaa e hoore alluuje kaaye windaa, kono ko ka berde mon.

⁴ Ko dun woni hoolaare nde men jogii immorde e Almasiihu on yeeso Alla.

⁵ Hinaa wonde meden mari feere wadugol goddun menen tigi, wa ko iwrata e mbawdi amen menen tigi. Kono mbawdi amen ndin ko e Alla iwri.

⁶ O wawnii men kadi wonugol yangantooɓe *ahadi heyri ndin, hara hinaa tippude e bindol sariya on, kono ko tippude e Ruuhu Allaahu on. Ko fii bindol ngol waray, kono Ruuhu on wurnay.

Fii Mangu Ahadi Heyri ndin

⁷ Sariya Muusaa windiranoodo kalfe e hoore alluuje kaaye on arduno e ngun mangu haa ka tawata *Isra'iilayankeebe ben waawataa ndaarude yeeso Muusaa ngon sabu on annoora feyyoowo wonnoodo ka yeeso makko. Si tawii golle on Sariya nawroowo e mayde ardi e sifa ngun mangu,

⁸ haray ko haa honto non golle Ruuhu Allaahu on buri mawnude!

⁹ Si tawii ko nawrata en e jaawoore kon mawninaama, haray ittii e sikke ko haa honto ko wadata en feewube yeeso Alla kon buri mawnude!

¹⁰ Hiden waawi hay wi'ude wonde ngun mangu feyyungu fuutoraama mangu mun ngun fow, si ngu ebbindiraama e burngu mawnude ngu hande ngun.

¹¹ Si tawii ko feyyata kon hebii mangu, haray ko haa honto ko luttata kon mawnata!

¹² Awa oo tama'u doo no okki en hoolaare tiidunde.

¹³ En wadirtaa wano Muusaa non, on wadaynoodo tiggaare ka yeeso mun, fii wota Isra'iilayankeebe ben yi'u rawnoode annoora makko feyyoowo on.

¹⁴ Kono, e nder mijooji mabbe din, berde mabbe den yoorii. Ko fii, haa weetaango hande ngoo, si *ahadi hinndi ndin janga, taway haa hande nden tiggaare no woodaa. Nde ittaaka, ko fii ko e Almasiihu on tun nde muti.

¹⁵ Haa weetaango hande ngoo, si Sariya Muusaa on janga, taway tiggaare no wirni berde mabbe den.

¹⁶ Kono si fewta e Joomiraado on, taway tiggaare nden ittaama ka berde mabbe.

¹⁷ E hin-le Joomiraado on ko Ruuhu, awa kadi ko ka Ruuhu Joomiraado on woni don, ko don ndimu ngun woni.

¹⁸ Enen, be geece mun buumaaki ben fow, jalbirbe mangu Joomiraado on wa ndaarorgal, hiden e nder wategol mbaadi makko, mangu e hoore mangu, immorde e Joomiraado on, dun ko on Ruuhu.

4

Fii Ngalu Mariingu e nder Loodɛ Leydi

¹ Ko dun wadi, bay Alla yefii men den golle e nder yurmeende makko nden, maayu bernde hebataa men.

² Men sali kala ko suudii hersinii, men wuurirtaa kadi yoyre, men boylataa kadi daaluyee Alla on, kono ko e nder ko men feppinta goonga on kon, dun holnay kala bernde neddanke fii amen yeeso Alla.

³ Si tawii haa jooni Kibaaru Moyyo mo men waajotoo on no nibbitii, haray ko wonbe mulude ben o nibbitani,

⁴ dun ko ben be gomdinaa, be tawata alla nguu jamaanu wuminii mijooji mun, fii wota be yi'u jalbeendi Kibaaru Moyyo bangindo mangu *Almasiihu on, on wondo mbaadi Alla.

⁵ Hinaa fii amen tigi men woni waajaade, kono ko fii Iisaa Almasiihu Joomi on men woni waajaade, menen non ko men kurkaadi mon sabu Iisaa.

⁶ Ko fii ko on Alla daaludo: «Yo ndaygu ngun jalbu ka nder niwre»,^a ko kanko kadi jalbini berde amen den, fii ndayingol e amen andal mangu Alla wongu e yeeso Almasiihu on ngon.

⁷ Enen jogiibe ngun ngalu, hiden wa'i wa loode leydi, fii no andiree wonde ngal bawgal mawngal ko e Alla iwi, hinaa e amen.

⁸ Men bittiraama nooneji din fow, kono men muncaaki. Men jibii, kono men tayaaki.

⁹ Men cukkaa, kono men hawkaaka. Men libaa, kono men hayraali.

¹⁰ Meden wondi e mayde Iisaa nden saa'i kala ka balli amen, fii no ngurndan Iisaa dan feepira ka balli amen.

¹¹ Ko fii enen wurbe ben soono woo, hiden weebitanaa mayde nden sabu Iisaa, fii no ngurndan Iisaa dan kadi feepira e balli men maayooji din.

¹² Ko non men weebitorani mayde nden fii no hebiron ngurndan.

¹³ Wano windori non: «Mi gomdini, ko dun wadi si mi wowli.»^b Menen kadi bay ko noone gomdinal gootal men mari, meden gomdini, ko dun wadi si meden wowlude,

¹⁴ e nder andugol wonde, on Immintindo Iisaa Joomi on, o immintiniday en kadi e Iisaa, o weebitida men e mon yeeso makko.

¹⁵ Ko fii, dun fow ko woni ardude ko fii mon, fii yo sulfu on burtu hewtude yimbe duudube, fii no yettooje den ka mangu Alla laatora duudufe.

¹⁶ Ko dun wadi si maayu bernde hebataa men. Hay si bandu amen ndun polii, kono haray nder amen on no heyditude pande woo pande.

¹⁷ Ko fii oo saa'i sateende e fandude mun, o rimanay en darja teddufo poomayankeejo burdo oo saa'i sateende.

¹⁸ Ko fii menen, wonaa ko yi'otoo kon men wadi hakkilaaji amen din e mun, kono ko ko yi'otaako kon men wadi hakkillaaji amen e mun. Ko fii ko yi'otoo kon, ko ko feyyata, ko yi'otaako kon, ko ko luttata haa poomaa.

5

Fii Wonunde Kammuyankeere nden

¹ Hiden andi wonde, si tawii dñi togooji dñi hofufen e mun ka leydi dfoo, (e maanaa balli men dñin), aru e bonneede, haray hiden mari suudu ndu Alla ebbani en, dñun ko wonunde poomayankeere, nde tawata hinaa juude nedfanke moyyiniraa.

² Awa kadi e nder dñin togooji, hiden woytaade fii faale bornagol wonunde kammuyankeere nden,

³ tawa ko en borniibe, hara tawetaake ko en darorbe nii.

⁴ Ko dñun wadfi, enen wonbe e nder dñin togooji, hiden woytaade, hiden sonjii, bay en faalaaka laataade bortiiibe, kono hara ko borniibe, fii no ngrundan dñan modira mayde nden.

⁵ Awa on Hebulindo en fii nden ebbore ko Alla, on Tolmufo Ruuhu mun on e men.

⁶ Awa hiden heewi soono woo wakkilaare. Hiden andi kadi fodde hiden wondi e nduu bandu, haray hiden wodfondiri e Joomiraado on.

⁷ Ko fii, ko gomdinal ngal woni en ardaade, hinaa giide dñen.

⁸ Hiden heewi wakkilaare, ko burden faaleede ko seedugol e nduu bandu hoda moggo Joomiraado on.

⁹ Ko dñun wadfi, wondufen e nduu bandu maa seedufen e mayru, himme men dñen ko welegol Joomiraado on.

¹⁰ Ko fii en fow en darnete ka yeeso paawirde *Almasiihu on, fii no o jonitira mo kala njoddi kuude mun dñe o wadunoo ka aduna, woni ko ko moyyi, woni ko ko boni.

Fii Moyyintingol hakkunde Yimbe ben e Alla

¹¹ Awa, bay men andii ko woni hulugol Joomiraado on, meden dabbude no men fellintinira yimbe ben. Alla no andi ko men hombe, awa mido tanyinii onon kadi ka nder berde mon hidon andi men.

¹² Men alaa kuljude hoore amen kadi, kono ko dalil men woni on jonnude fii no mantoron men, fii no waawiron jaaborde ben wonbe mantorde ko woni e kene kon edii be mantorde ko woni e bernde kon.

¹³ Si tawii ko men wiliibe, haray andee wonde ko fii Alla men wilanii. Si tawii kadi non meden selli, haray andee wonde ko fii mon men sellani.

¹⁴ Ko fii giggol Almasiihu on no laamii men, menen bee fellitube dñundoo: aaden gooto maayanii fow, awa fow maayii.

¹⁵ O maayanii fow, fii wota wurbe ben wuuran hoore mun hande kadi, kono yo wuuran Mayfo immintinaa fii mabbe on.

¹⁶ Dun haray gila jooni men jogoraa hay gooto e noone no yimbe oo aduna jogorta godfo non. Hay si tawiino hari men jogoriino Almasiihu on wano non, jooni men jogoraa mo non hande kadi.

¹⁷ Si tawii godfo no humondiri e Almasiihu on, haray ko o tagudi heyri, haray piiji kidfi dñin feyyirii mo, haray piiji dñin fow wontii kesi.

¹⁸ Dun fow ko immorde e Alla woni, on Moyyintindo hakkunde men e makko rewruude e Almasiihu on. O yedi men menen kadi golle moyyintingol hakkunde yimbe ben e makko kanko Alla.

¹⁹ Ko fii Alla moyyintinii hakkunde makko e aduna on rewruude e Almasiihu on, e baawo joganagol yimbe ben bonnereiji mabbe dñin, o halfinii men menen kadi kongol moyyintingol hakkunde yimbe ben e makko.

²⁰ Awa ko men be Almasiihu on immini^c wa si tawii Alla no rewruude e amen fii waajagol. Awa men jeejii on e innde Almasiihu on: wonee welditube e Alla.

²¹ On mo junuubu alaa e mun, d'un ko Iisaa Almasiihu on, Alla wad'ii mo junuubu fii men, fii, sabu humondiral men e Almasiihu on, no woniren feewube Alla.

6

¹ Bay ko men gollidoobe, men wakkilini on wota on jabir sulfu Alla on meere.

² Ko fii himo daali:

«Mi jaabinanii ma ka saa'i sulfu, ka palaande kisiyee mi faabike ma.»^d

Awa mi andinii on ko fewndo d'oo woni saa'i sulfu on, awa kadi ko palaande kisiyee nden nii.

Fii Tampereji Puulusa d'in

³ Awa men wonataa sabu peggal woo e hoore hay gooto, fii wota golle amen den wonu huunde felniinde.

⁴ E kala huunde men b'anginay ko men kurkantoobe Alla, e nder n'ap'pande buy, e nder tampereji d'in e n'akkireede, e nder anndeeji,

⁵ e nder pigge e kaseede e murtaneede, e gollleeji sattudi e angal d'oyngol e heege.

⁶ Meden feppinira d'un laabal e gandal e mupal e moyyuki e *Ruuhu Seniido on e g'iggol ngol alaa faasiqankaaku,

⁷ wondude e daaluyee goongaajo on e bawde Alla den, peewal ngal wona aala amen habirdo e hiwitor'do.

⁸ E hoore meden teddinee e meden hoynee, meden wowlee ko boni e meden wowlee ko moyyi. Meden jogoree wa fenoo'be, hara-le ko men wowloobe goonga.

⁹ Men jogoree wa be andaaka fii kala meden andaa, wa wonbe maayude e hin-le meden wuuri, maa wa wonaabe letteede fii kala men waraaka,

¹⁰ wa sokolnaabe e hin-le saa'i kala meden weltii, wa billiibe hara-le meden aldinde d'uudube, wa be alaa huunde e hin-le meden mari fow.

¹¹ Ko onon yo be Korenti, men haalanii on ko woni e amen kon, meden yappani on berde amen den.

¹² Men faadinanaali on berde amen den, kono ko onon tigi faadinani men berde mon den.

¹³ Awa mido yewtira on wa faybe an: onon kadi wad'irane'e men wano men wad'irani on non, udditanon men berde mon den!

Fii Wod'ditagol ko Boni

¹⁴ Wota on humondiral e be gom'dinaa ben. Ko fii ko humondiral hongal woni hakkunde peewal ngal e angal peewal ngal? Maa ko kawtital hongal woni hakkunde ndaygu e niwre?

¹⁵ E ko nanondiral hongal woni hakkunde *Almasiihu on e Ibuliisa?^d E ko gebal hongal gom'dinbe ben e be gom'dinaa ben hawti?

¹⁶ E ko *ahadi hondi wondi suudu Alla ndun e sanamuuji d'in? Ko fii, ko enen woni suudu Alla Wuurudo on, wano Alla daaliri non:

«Mi hoday, mi jinda hakkunde mabbe, mi wona Alla mabbe, be wona jamaa an.»^e

¹⁷ Ko d'un wadi si Joomiraado on daali:

^c 5:20 5.20 «Ko men be Almasiihu on immini» no firi «ambassadeurs» e haala Gereeki. ^d 6:2 6.2 Isa. 49.8 ^e 6:15 6.15 Ndee innde Ibuliisa d'oo e haala Gereeki ko «Beliyar». ^e 6:16 6.16 Lew. 26.11-12 e Haz. 37.27

«Iwee e hakkunde maɓɓe, seedon,
wota on meemu ko laabaa,
min mi jabboyto on.

¹⁸ «Mi wonanay on Baaba,
onon wonanon mi ɓiɓɓe worbe e ɓiɓɓe rewɓe.
Ko Joomiraado Jom Bawgal on daali ɗun.»^f

7

¹ Bay non hidon mari wano ɗii fodaariiji, yo yibɓe, labbinoden e kala ko tuuninta bandu ndun e ruuhu on, e hoore timmingol laabal ngal e nder kulol Alla.

Fii Tuubuubuyee ɓe Korenti ɓen e Weltaare Puulusa nden

² Wernee men ka ɓerde mon, ko fii men fawɓaaki hay e gooto, men bonnaali kadi hay gooto, awa kadi men huutoraali hay gooto.

³ Hinaa fii felugol on mi wi'iri ɗun, ko fii hari mi wi'uno wonde hidon ka ɓerde amen, woni ngurndan, woni mayde.

⁴ Mido mari hoolaare tiidunde e telen-ma mon, mido mari ko mi mantora fii mon fota, mido wakkilinaa fota, mido heewi weltaare e nder ɗii sateendeeji amen fow.

⁵ Ko fii gila men hewti Masedonii, men heɓaali feere no men fowtora hay seeda, men tampiniraama noone fow, gere ka kene, kulol ka nder.

⁶ Kono Alla, Wakkilinoowo miskinɓe ɓen, o wakkiliniiri men ardu Tiituusa ndun.

⁷ Wonaa non ardu makko ndun tun o wakkiliniiri men, kono kadi, ko wakkilaare nde wakkilindon mo nden. O sifanike men faale mon tiidudo on e gondi mon ɗin e cataare mon nden fii an. Dun wadi haa weltaare an nden ɓurta tiidude.

⁸ Hay si tawii mi sokoliniiri on ɓatakuru an ndun, mi ninsaa ɗun jooni, hay si tawii mido ninsunoo. Ko fii mido sutii wonde ndun ɓatakuru ko sokolini on ko haa seeda.

⁹ Fewndo doo mido weltii, hinaa non fii ko sokoldon kon, kono ko fii ko sokola mon on addi on e tuubuubuyee kon, ko fii on sokoliniraama no Alla yidiri, bay on heɓiraali men bone woo.

¹⁰ Ko ɗun wadi, sokola mo Alla yidi on adday tuubuubuyee nawroowo e kisiyee mo en ninsataa, e hin-le sokola oo aduna ko addata ko mayde.

¹¹ Awa on yi'ii ko oo sokola mo Alla yidi wadi e mon kon: ɗun ko wakkilaare, e faale danditagol toone, e ko tikkudon kon, e ko ɗaldudon fii bone wadaado on, e faale mon moyyo fii yi'tugol lan, e cataare mon nden, e hebulaare mon nden fii donkingol bonnudo on. On holliri noone fow wonde on tawaaka e nduu muraadu.

¹² Awa si mi windanii on, hinaa sabu fawɓiido on, maa fawɓaado e mun on, kono ko fii no jogitorдон men non feepirana on onon tigi yeeso Alla.

¹³ Ko ɗun wadi si men wakkilinaa. Kono e hoore nden wakkilaare amen, men ɓurta weltorde weltaare nde Tiituusa weltinaa nden, on mo on fow weltindon ɓernde mun.

¹⁴ Si tawii mi mantorii fii mon yeeso makko seeda, haray mi hersiraa ɗun, kono ko wano ko men yewtata on saa'i woo kon woniri goonga non, ko non ko men mantori moggo Tiituusa kon woniri kadi goonga.

¹⁵ Awa kadi giggol ngol o joganii on ngol ko tiidungol, tuma kala o anditi ko doftidon mo kon on fow e noone no tolnirdon mo non kulol e teddungal.

¹⁶ Mido weltori waawugol hoolorgol on e kala huunde.

^f 6:18 6.17-18 Isa. 52.11, Haz. 20.34-41, 2Sam. 7.8-14

8

Fii no Puulusa Wakkiliniri Mofte den fi Okkugol

¹ Men andinay on, yo musibbe, fii ndee moyyere Alla yedaande *mofte makko den Masedonii,

² e maanaa, noone satteendeeji di be ndarndaa woo, weltaare mabbe heewunde nden e billaare mabbe tiidunde nden no okkude be feere okkirgol no yaajiri.

³ Yeru mbawdi mabbe ndin, mido seeditii, be wafii hay toonin mbawdi mabbe ndin e hoore anniyee moyyo.

⁴ Be landike men, e nder tentingol no tiidiri, yo be tawde e faabagol yimbe Alla ben.

⁵ Dun feyyiti ko men tanyininoo kon. Kambe tigi be weebitanii Joomi on taho, si be weebitanii men no yaadiri e faale Alla on.

⁶ Ko dun wadi si men wakkilini Tiituusa yahugol ka mon fii wallugol on laatinde ndee moyyere, wano o fudfornoo non.

⁷ Wano tawiri non hidon moyyi e di fow, ka gomdinal, ka kongol, ka gandal, ka cataare timmunde, e ka giggol mon e telen-ma amen, moyyiniree non kadi ndee moyyere.

⁸ Mi wowliraali dun fii wadugol yamiroore, kono mi wowlan on fii hollugol bapaare beya nden, mi anda si giggol mon ngol ko haqiiqawol.

⁹ Ko fii hidon andi moyyere Iisaa Almasihu Joomi men on, fii kala ko alfunoodo, o waditii baaso fii mon, fii yo baasal makko ngal aldin on.

¹⁰ E hino ko mi miiiji no hawrani on kon: Bay ko onon adinoo anniyaade dokkal gila rowani, ko onon adii wadugol dun kadi.

¹¹ Awa jooni, jokkee dun haa timma, nabon haa jofoya, beru wakkilaare mon nden, wondude e anniyee mo aadidon on.

¹² Si en okkirii anniyee moyyo, haray dun ko ko jabetee tippude e ko marden kon, hara hinaa e ko en maraa kon.

¹³ Hinaa non fii bittingol on, weltina beya, kono ko fii yo fotondiral wadu.

¹⁴ Fewndo doo ko ko burtani on kon wondon faaborde baasal beya ngal, fii no kambe kadi be faabora baasal mon ngal ko burtani be kon. Si wonirii non, fow fotay,

¹⁵ wano windori non:

«Marnoodo buy on wontanii dun ko hawri,
on marnoodo kadi seeda, huunde njakkiraa dun.»g

Fii Tiituusa e be o Immindinaa ben

¹⁶ Yettoore wonanii Alla fii ko o wadi e bernde Tiituusa kon sifa cataare nde mi joganii on nden.

¹⁷ Fii kala non o jabii ebboore an nden fii yo o yahu ka mon, kono hari o aadike, wondude e tinnaare tiidunde, wonde o yahay kanko tigi ka mon.

¹⁸ Men immindinii mo e oo musidfo mo mofte den fow manti fii golle de o wadani Kibaaru Moyyo on den.

¹⁹ E hoore dun, ko mofte den todfii mo fii ko wona yaadidfo amen, e nder ndee moyyere nde tawata meden fawtii fii mangu Joomiraado on tigi, e fii seeditingol anniyeeji amen moyyi din.

²⁰ Meden faalaa reenaade fii wota men fele fii ngal dokkal mawngal ngal men halfinaa.

²¹ Ko fii ko ko moyyi kon men woni dabbaude, hinaa non yeeso Joomiraado on tun, kono kadi e yeeso yimbe ben.

²² Men immindinii ße e oo musidfo amen, on mo men ndarndori noone woo cataare makko nden e laabiiji buy, on wondo ßanginirde ko tiidfi e ngal doo, hoolaare mawnde nde o joganii on nden.

²³ Tiituusa non, ko o wondidfo an e gollidoowo e an fii mon, musibße ße o wondi ßen non, ko ße moftte ðen immini, ko ße darja *Almasiihu on.^h

²⁴ Awa hollee moftte ðen fow dalil giggol mon ngol e ko men woni mantorde fii mon kon yeeso maßbe.

9

¹ Nafa alaa mido windana on fii ballal fokkintinanaangal yimße Alla ßen.

² Awa mido andi anniyee mon moyyo on fii wallugol, ko fii ðun mi woni mantorde on e yeeso ße Masedonii ßen, mi wi'a wonde, gila rowani ßee ka diiwal Akaaya no hebulii wallugol. Awa kadi cataare mon nden wakkilinii yimße buy okkugol.

³ Mi imminii ßee musibße fii wota mantoore nde men mani on nden wonu meere, e yo on wonu hebuliibe fii wallugol wano mi wi'iri non.

⁴ Si tawii men tawoyii on hebulaaki nde min e ße Masedonii ßen men yaadoyi ka mon, haray hoolaare nde men hoolii on nden wontanay men hersa, haray onon hersa mon kan wowlotaako.

⁵ Awa mi taw no hawri ka mi wakkilina musibße ßen ka ße adoyoo mi ka mon, ße wona e fii ballal ngal fodudon ngal, fii no ngal hebilora ngal wona okkiraangal anniyee moyyo, hara hinaa wa si tawii ko kuugal karahaangal.

Fii Fodaari Wafanaandi Aaden Dokko

⁶ Andee wonde : mo sankii seeda ko seeda o wa'ata, mo sankii buy ko buy o wa'ata.

⁷ Yo mo kala okkir wano o anniyori non ka ßernde makko, e ßaawo ninsugol maa karhegol, ko fii Alla no yidfi on okkiroowo weltaare.

⁸ Awa Alla no mari bawgal hebbingol e mon kala noone moyyere, fii no hebron saa'i kala ko hatonjindon e mun kon fow, e no wadiron kadi kala kuugal moyyal haa feyyita,

⁹ wano windori non wonde:

«O saakitii dokke,
o yedfi miskinße ßen,

peewal makko ngal ko luttoowal haa poomaa.»ⁱ

¹⁰ On Jonnoowo remoowo on awdi, jonnay mo kadi jaametee ko on jaama, o yedoyay on onon kadi, o sowindirana on awdi ndin, o beyda battane peewal mon ngal.

¹¹ Ko non alðiniroytedon e kala noone fii no waawiron okkirde no yaajiri. Immorde e ngal ballal ngal men hendorta on men hewtina ße, ðun adday yettooje Alla.

¹² Ko fii ngal ballal ngal wadudon faaboto yimße Alla ßen, kono kadi beyday yettooje Alla ðuudude.

¹³ Bay ðee golle mon taskaama, tawaama ko haqiiqaaje, Alla mawninte sabu yankinaare mon nden e telen-ma qirritagol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on, e sabu ballal mon yaajungal ngal wallirdon ße ngal, kamße e yimße ßen fow.

¹⁴ Dun, ße toranto on wondude e giggol, sabu moyyere feyyitunde nde Alla wafani on nden.

¹⁵ Yo yettoore wonan Alla fii dokkal makko ngal sifotaako ngal!

^h 8:23 8.23 Maa: «ko ße gollooße fii darja Almasiihu on.» ⁱ 9:9 9.9 Zab. 112.9

10

Fii no Puulusa Jaabori Aybinoobe Golle makko den

¹ Min Puulusa, mi tororii on newaare e moyyuki *Almasiihu on, min oo newiido e yeeso mon, e heewudo cuucal fii mon ka wodfitii on.

² Awa mi jeejii on, wota on karhan yo mi bangin cuucal nde mi hewtoyi ka mon, ko fii mido anniyii seedintinirde hoolaare an nden cuucal e fee ben sikkube wonde meden wuuriri wa yimbe aduna.

³ Hay si tawii wonii ko men yimbe aduna, men habirtaa wano be aduna ben gerdata non,

⁴ ko fii aalaaji di men habirta din hinaa di oo aduna, kono ko wondudi e bawgal iwrungal e Alla fii libugol kala ko dartotoo mo. Men libay miijooji fenaandeeji din

⁵ e kala mawnintinaare hawtotoonde dartoo gandal fii Alla ngal, e men dahay kala miijo haa ngo doftoo Almasiihu on.

⁶ Si doftaare mon nden timmii, meden hebulanii kadi donkingol kala ko doftaaki.

⁷ Awa ndaaree no piiji din woniri non. Si goddo fellitanii hoore mun tigi wonde himo humondiri e Almasiihu on, yo o fellitan hoore makko dfundoo: si himo humondiri e Almasiihu on, menen kadi men.

⁸ E hay si mi mantorii ko burti seeda mbawdi ndi Joomiraado on yedi men ndin fii tabintingol on, hara hinaa fii libugol on, haray mi hersoytaa.

⁹ Mi faalaaka wa'ude wa hulbiniroowo on bataake an den.

¹⁰ Ko fii hibe wi'a: «Dee bataake no tiidi no jaadi, kono si tawii kanko himo doo, haray himo daati, haalaaji makko din no mehidi.»

¹¹ Kala non jogiido ngoo miijo, yo andu fota wonde: kala ko men windani on e baawo mon, ko dun men wadata e tawnde mon.

¹² Men fotondirtaa maa men ebbindirtaa hoore amen e wonbe hollitaade ben, kono e nder etitagol mabbe ngol e ebbitagol mabbe ngol kambe tigi, dun hollii ko be nakkiraabe faamu.

¹³ Menen non, men yidaa mawnintinorde ko feyyiti etirde, kono men feyyataa keerol ngol Alla yedi men ngol, ko dun kadi hewtini men haa ka mon.

¹⁴ Men feyyitataa keerol amen ngol, wa si tawii hari men araali haa e mon, ko fii ko goonga, ko haa e mon men ardi e Kibaaru Moyyo Almasiihu on.

¹⁵ Awa men feyyitirtaa keerol mantorgol gollleeji wobbe goo, kono meden mari tama'u wonde si gomdinal mon ngal beydike, men waaway kadi laatinde golle burde mawnude e hakkunde mon,

¹⁶ e nder waajagol e ca'e wonde toonin mon den, doo yo men mantor ko wadaa kon ka nokkeeli beya.

¹⁷ «On mo no mantoo, yo mantor Joomiraado on.»]

¹⁸ Ko fii wonaa kuljudo hoore mun on jabaa, kono ko mo Joomiraado on kulji on.

11

Fii no Puulusa Banginiri fii Waditiibe Sahaabaabe ben

¹ Jooni non, mido tanyinii on waawayno muppanaade lan, mi yewta on haalaaji komoyaagal seeda. Mido felliti on muppanto lan!

² Ko fii mido nawlani on nawliigu iwrungu ka Alla, bay mi tananike on gorko gooto, fii weebitugol on ka *Almasiihu on, wa jiwo laabudo mo andaali gorko.

³ Kono mido huli fota wota on accu miijooji mon dɛn selnee e humondiral mon laabungal e haqiiqawal ngal e telen-ma Almasiihu on, wano *Hawaa acciri mboddi ndin dɛyniri mo yoyre mun non.

⁴ Ko fii si godɔo aru on feppinande fii Iisaajo goo, seeduɔo e mo men feppinani on on, maa si on hendike ruuhu goo seeduɔo e mo hendinodon on, maa *Linjiilak^k goo seeduɔo e mo jabunodon on, haray on tewtike mo fota.

⁵ E hin-le mido felliti, ben «sahaabaabe townitiibe» buraa lan hay huunde.

⁶ Fii kala mido hesidani waajagol, kono mi hesidanaa gandal ngal, men hollirii on dɛn noone fow e dɛ fow.

⁷ Kaa hara mi wadɛi junuubu fewndo mi dɛyititii fii bantugol on, wa fewndo ko mi feppinani on Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol on hay huunde?

⁸ Mi ittini *mofte goo fii hebirgol be njoddi fii wallitagol on.

⁹ E hin-le fewndo mi ɲakkiraa ka mon, mi wonaano dongal hay gooto, ko fii musibbe iwruɓe Masedonii ben faaboranno ko mi ɲakkiraa kon fow. Mi reenino wonugol dongal mon, e mi burtay-le reenaade e dɛn.

¹⁰ Fodde goonga Almasiihu on no e an, mido wi'i: hay gooto fannataa lan mantorgol dɛn e nder diiwal Akaaya ngal fow.

¹¹ Fii hondun non? Hara ko fii mi yidɛa on? Alla no andi mido yidi on.

¹² Ko mi woni wadude kon, mi jokkay wadugol dɛn kadi, fii hadugol ben faalaabe mantorde fotugol e amen.

¹³ Ben ko waditiibe sahaabaabe, golloobe dɛynooɓe, wadinkiniibe sahaabaabe Almasiihu on.

¹⁴ Kono dɛn ɲaldinaa, ko fii Ibuliisa tigi ko wadinkinotooɔo malaa'ikaajo ndaygu.

¹⁵ Haray juhaa kadi ka golloobe makko ben wadinkinoo golloobe peewal. Kono rawnoode maɓɓe nden wa'ay wa kuude maɓɓe dɛn.

Fii Golleeji e Tampereji Puulusa dɛn

¹⁶ Awa mido fillitaade kadi: wota gooto ndaariran wa komoojo. Si hinaa dɛn, jogoree lan wa komoojo, fii min kadi no mi mantora seeda.

¹⁷ Ko mi woni wowlude koo e nder hoolaare hebugol ko mi mantora, hinaa ko iwri e Joomiraado on, kono ko wa komoojo.

¹⁸ Bay dɛudube no mantorde piiji aduna, min kadi mi mantoray dɛn.

¹⁹ Awa, onon marɓe faamu ben, on mupɲanto no newori komooɓe ben!

²⁰ Hidon mupɲaade kadi ko kurketedon kon e ko huutortedon kon e ko jattetedon kon e ko jogortedon mawnintinaare kon e hay banteede.

²¹ Meden hersi wi'ugol wonde meden lo'i e telen-ma dɛi piiji!

Kala ko godɔo suusi mantorde, haray min kadi mido suusi, (ko wa komoojo mi woni wowlirde).

²² Si ko be *Aabiryankeeɓe? Awa min kadi men. Si ko be *Isra'iilayankeeɓe? Awa min kadi men. Si ko be jurriya Ibraahiima? Awa min kadi men.

²³ Kaa ko be kurkaadi Almasiihu on? Awa mido yewtirde komoyaagal, min kadi ko mi buri dɛn! Telen-ma ka golleeji mido buri be, ka kaseede mido buri be, ka piyeede, dɛn kadi mido buri be, soono woo mido weebitanii mayde.

²⁴ Laabi jowi mido hebirde Yahuudiyankɛɓe ben paatawol cappande nay ɲakkudun ngol gooto!

²⁵ Laabi tati mido luuboreede bedi, mi fidaa kaaye nde wootere, laabi tati mi tawaa e nder laade wonde lancaade, mi wonii kadi ka ndiyan jallal gootal e jemma gooto, mido awya.

²⁶ Soono woo e nder jinduruuji an dɛn haray mido weebitanii masiibooji dɛn ka maaje, e masiibooji hippotoobe ben, e masiibooji yimbe lenol an ngol, e masiibooji be wonaa Yahuudiyanke ben, e masiibooji dɛn ka ca'e, e masiibooji dɛn ka wulaaji, e masiibooji dɛn ka baharu, e masiibooji wi'itiife ben ko men musibbe,

²⁷ e ka golle e ka satteende, e jemmaaji dɛ dɛaanaaka, e heege e donka e njakkireede jaamete, e jaangol e kolngal!^m

²⁸ E hoore mi wowlaali fii ko heddi e dongal ngal mi rondii jande woo fii aanangol moƙte dɛn fow.

²⁹ Si godɔ lo'ii, hewtay lan. Si godɔ yanii e junuubu, ko min muusata.

³⁰ Si tawii bee mi mantoo, haray ko fii lo'ere an nden mi mantotoo.

³¹ Alla, on wondo Ben Iisaa Joomi on, on mo mantoore wonani haa poomaa, no andi wonde mi fenataa.

³² Oo lando Damaasi wi'eteedo Aretaasa ittayno ko ayna saare Damaasiyankoobe ben fii nangugol lan.

³³ Kono mi tumbaa e debeere, mi tippiniraa e yolnde, jokkinaa maadi ndin, ko nii mi fuutori be.

12

Fii Fejpinaneede Puulusa

¹ Bee mi mantoo, fii kala dɛn nafataa. Kono fow e mun yo mi yewtu fii wirnitande e fejpinande iwruɔe ka Joomiraado on.

² Wonii nii duubi sappoo e nay mido andi godɔ gomɔindo *Almasiihu on, nabanooɔo ka kammu tataɔu,ⁿ (mi andaa non si ko kanko tigi maa si ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi).

³⁻⁴ Ko mi andi tun, on nabaama ka aljanna, o nanii konguɔi dɛ sifotaako, dɛ newnanaaka nedɔo fillagol, (mi andaa non si tawii ko kanko tigi maa si tawii ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi).

⁵ Ko sifa on nedɔo mi mantorta, kono mi mantortaa hoore an tigi, si hinaa fii lo'ereeji an dɛn.

⁶ Si tawii mido faalaa mantaade, mi wonataa komoojo, ko fii mi wowloyay goonga, kono mi mantotaako, fii wota godɔ tuuman toonin ko o woni yi'irde lan kon, maa ko o woni lan nanirde kon.

⁷ Sabu dee fejpinande mawɔe de mi fejpinanaa, mi hebuno ko tampinirimmi wa bullal ka bandu an fii wota mi manto, dɛn ko mo Ibuliisa imminnoo fii tampingol lan.

⁸ Laabiiji tati mido jeejude Joomiraado on yo o wodɔdintinan dɛn,

⁹ o jaabii lan: «Moyyere an nden yonii ma, ko fii bawgal an ngal ko e nder lo'ere nden ɓangata.» Awa mi beyday mantaade fii lo'ereeji an dɛn, fii no bawgal Almasiihu on wonira e hoore an.

¹⁰ Ko dɛn wadi si mido weltii fii lo'ereeji dɛn e hoyreeji dɛn e sattendeeji dɛn e cukkande dɛn e anndeeji dɛn fii Almasiihu on. Ko fii, nde mi laatii lo'udo, ko onsay mi woni dolnuɔo.

Fii Annde nde Puulusa Joganii be Korenti Ben nden

^m 11:27 11.27 Maa: «kolndan.» ⁿ 12:2 12.2 Ko Puulusa tigi woni on godɔo mo o woni wowlude fii mun.

¹¹ Mi wa'unoo wa komoojo, kono ko onon karhunoo mi, bay ko onon haanuno kuljude lan! Ko fii hay huunde mi seedaa e ben «sahaabaabe townitiibe», fii kala hinaa mi huunde.

¹² Maandeeji holludi fii sahaabaabe ben wadiraama yeeso mon nappannde tiidunde, d'un ko maandeeji e kuude e kaawakeeji moyyi.

¹³ Ko hondun deya *mofte hebi ko on hebaali, si wonaa mi wonanaali on dongal? Awa yaafanee lan on ella don!

¹⁴ Awa e hino, mido faalaa yahude ka mon tammun, e hoore mi wonoytaa dongal mon, ko fii mi alaa dabude ko mon kon, kono ko onon tigi, bay hinaa paykoy koy haani marande mawbe mun ben, kono ko mawbe ben haani marande faybe mun ben.

¹⁵ Min mi wonay anniidi fii fawtagol, e mi fawtoto hoore an fii wonkiji mon din. Si mi burtii on yidude, e hara giggol mon ngol e telen-ma an duytoto?

¹⁶ Awa, mi wonanaali on dongal. E hara mi laatike neddo yoydo? Kaa mi hendorii on janfa?

¹⁷ Kaa mi rewii e goddo e be mi imminani on ben fii huutorgol on?

¹⁸ Awa, mi wakkilini Tiituusa fii yahugol ka mon, mi immindinii mo e musidoo goo. Enee, taw si hara Tiituusa huutorii on onon fii hebugol goddun? E taw si hara kadi men jokkaali anniyee gooto e ebbooje goote?

¹⁹ No gasa hidon sikka gila neebii wonde men danditoto woni e telen-ma mon. Awa, ko yeeso Alla e innde Almasiihu on men woni yewtirde. Dun fow non, yo yibbe, ko fii tiidingol on.

²⁰ Ko fii mido huli, nde mi hewtoyi, no gasa mi tawroya on hara hinaa no mi faaliraa non, e min kadi no gasa hara hinaa no faaliradon non. Mido huli wota taw no gasa hara ko yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e poore e baddi e mawnintinaare e jiiboldu woni hakkunde mon.

²¹ Mido huli, nde mi hewtoyi ka mon, wota Alla an on hersinoyan kadi e yeeso mon, mi wona e yoomugol fii wadunoobe junuubu duudube, be ronki tuubude ngal angal laabal e jinaa e jiibaare nde be wadi nden.

13

Fii Hajande Puulusa Sakkitore den

¹ Mido yahude ka mon tammun. Kala kongol jaawiroyte kongudi seedeebe dido maa tato.

² Wa fewndo ko mi wonnoo ka mon dimmun, hari mi wowliino d'un. Awa hande kadi, ka tawata mi alaa ton, mi wowlanii d'un kadi wadunoobe junuubu ben ado mi yahude: si mi yiltoyike ka mon mi woopoytaa hay gooto,

³ ko fii hidon dabude seedee wonde ko *Almasiihu on woni longinde lan ko mi woni wowlude kon, on mo lo'aa e telen-ma mon, kono mardo bawgal e hakkunde mon.

⁴ Ko fii fewndo Almasiihu on fempanoo, hari ko o lo'udo, kono jooni himo wuuriri bawgal Alla ngal. Menen kadi e nder humondiral amen e makko, ko men lo'ube, kono menen e makko men wuuriray bawgal Alla ngal fii mon.

⁵ Awa taskee hoore mon onon tigi fii andugol si hidon wuuriri gomdinal, ndarnditodon onon tigi. E on andaa Iisaa Almasiihu on no e mon? Si hinaa taw on woopu ndarnditagol mon ngol.

⁶ Kono mido tanyinii on taway wonde en woopaali ndarnditagol men ngol.

⁷ Ko e nder d'un men torotoo Alla fii wota on waɗu huunde ko boni. Hinaa non fii hollugol wonde men felnaaki, kono ko fii yo on waɗu ko moyyi, hay si tawii menen meden wa'i wa woopube.

⁸ Ko fii men waawanaa goonga on hay huunde. Kono ko wonangol goonga on men waawi.

⁹ Menen men weltoto nde men lo'i, e hin-le onon hidon dolni, e ko men yelotoo e nder torndeeji amen d'in, ko fii no laatoron timmube.

¹⁰ Ko d'un waɗi si mido windande on d'un si mi alaa ton, fii nde mi aroyi, wota mi sattiniran on huutorgol mbawdi fii laamagol on ndi Joomiraado on yedimmi ndin fii tiidngol on, hara hinaa fii libugol on.

Fii Rawnoode Batakuru ndun e Salminaango mun

¹¹ Fii rawnagol, yo musibbe, wonee e nder weltaare, ebbanee wonugol timmube, wakkilindiron, hebon miijo wooto, wondiron buttu. Dun, Alla Jom giggol e buttu on wonday e mon.

¹² Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Awa kadi gomɗinbe ben fow salminii on.

¹³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on, e giggol Alla, wonu e mon on fow, wondude e humondiral e *Ruuhu Seniido on.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE GALAASI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, oo *sahaabaajo, mo tawata hinaa yimbe ben tod'dii d'un, hinaa kadi e hay gooto d'un rewi si hinaa e Iisaa Almasiihu on e Alla Baabaajo on, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben,

² wondude e musibbe be mi wondi ben fow, haa e mon onon ngal *moftal Iisaa wongal Galaasi.

³ Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on,

⁴ on ittudo hoore mun sadaka fii junuubaaji men d'in fii dandugol en e nguu jamaanu bonngu fewndiingu hande, wano Alla Baaba men hoddiri non,

⁵ on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Kibaaru Moyyo Bajjo on

⁶ Mid'o naldi fii koo ko yaawudon yiltaade e baawo oo Noddirdo on moyyere Iisaa Almasiihu on, haa ka yahanon kibaaru goo.

⁷ Hara-le kibaaru goo alaa, kono yimbe goo no woodi wonbe on jii'bude, faalaabe boylude *Linjiila^a Almasiihu on.

⁸ Kono hay si ko menen maa malaa'ikaajo iwru'do ka kammu feppinani on kibaaru goo sertudo e oya kibaaru mo men feppinannoo on, yo o malkise.

⁹ Hari men yeetinoke on d'un ado hande, mid'o fillitaade kadi: si god'do feppinanii on kibaaru sertudo e oo mo hendinod'on, yo o malkise.

¹⁰ E jooni non, hara ko teddungal yimbe ben mi woni d'abbude, kaa ko iwrungal ka Alla ngal? Kaa hara mid'o d'abbude no yimbe ben yidirammi? Si mi faalano haa jooni yo yimbe ben yidan, mi laatotanooko kurkaadu Almasiihu on.

Fii no Puulusa Feppiniranaa Kibaaru Moyyo on

¹¹ Mi andinii on, yo musibbe an, oo Kibaaru mo mi feppinani on hinaa iwru'do e ned'danke.

¹² Ko fii min mi hebiraali mo ned'danke, awa kadi wonaa ned'do jannimmi mo, kono ko Iisaa Almasiihu on tigi feppinanimmi mo.

¹³ On naniino fii dee kuude an e saa'iiji goo wa fewndo ko mi woni ka diina *Yahuudiyanke, d'un ko fewndo ko mi cukkii moftal Alla ngal haa feyyiti, mid'o lanca.

¹⁴ E nder kan diina Yahuudiyanke, hari mid'o buri goreebe an buy e hakkunde lepol an ngol, ko fii hari mid'o buri be himme tiid'udo fii aadaaji baabiraabe amen ben.

¹⁵ Kono, nde Allaahu on, on Subinoodo lan gila ka teege yumma an, d'un ko on Noddirdo lan moyyere mun nden,

¹⁶ o tawno no moyyi ka o feppinanammi Bid'do makko on fii no mi weebitirana mo be wonaa Yahuudiyanke ben, laatii mi landaaki hay gooto.

¹⁷ Kono e hoore d'un mi yaaraali kisan *Yerusalaam fii yiido'ogol e adiibe lan tod'deede ben, kono mi yaari ka leydi Aarabu. Bawto d'un mi yilititii Damaasi.

¹⁸ Ko duubi tati bawto d'un si mi yahi Yerusalaam fii yiido'ogol e Petruusu. Mi woni ka makko don e nder balde sappoo e jowi.

^a 1:7 1.7 Dun ko Kibaaru Moyyo on.

¹⁹ Kono hari d̄un fow, mi yiidaali e sahaabaajo goo, si hinaa Yaaquuba, d̄un ko miɲpiraawo Joomi on.

²⁰ E nder koo ko mi woni on windande d̄un, e hino Alla no reeni, mi fena.

²¹ Bawto d̄un mi yahi e nder dee leyde Sirii e Silisii.

²² Kono hari moft Almasiihu wonde e diiwal Yahuuda den yi'aali lan.

²³ Be naniino tun no wi'ee wonde: Oo cukkinooɗo be oya tuma, no waajaade e ngal gomɗinal ngal o faalanoo lancude.

²⁴ Jooni hibe mantude Alla fii an.

2

Fii Pottal Sahaabaabe ben Yerusalaam

¹ Duubi sappoo e nay bawto d̄un, mi yiltitii Yerusalaam, mi yiltodi e Barnabaasi e Tiituusa.

² Ko sabu feɲɲinaneede mi yiltitori ton. Mi holli be daaluyee Kibaaru Moyyo mo mi feɲɲinani be wonaa Yahuudiyanke ben on. Mi feɲɲinani d̄un burbe teddude ben e nder gundoo, fii wota taw ko mi gollunoo kon e ko mi woni gollude kon ko meere.

³ Kono fii kala oo mo mi wondunoo ko mo lepol goo, d̄un ko Tiituusa, oo *Gereekiyanteejo, be wi'aano bee o *sunninee.

⁴ Kono waditiibe musibbe men no suudinoo lombii hakkunde amen fii tefugol anda fii hettaare wonande en e Iisaa Almasiihu on e faale maccindingol en.

⁵ Kono men jabanaano be d̄un hay nde wootere, men yankinanaaki be kadi, fii no goonga wondo e nder Kibaaru Moyyo on tabitira e mon.

⁶ Kono laatii, bee wa'ube wa si ko burbe teddude, ko be wonnoo woo ko seeda hitti e an, bay Allaahu on hinaa dambe ndaarata, ben beydaano huunde e ko mi woni waajaade kon.

⁷ Kono be ndaari be tawi ko mi halfiniraa daaluyee Kibaaru Moyyo on ko fii be sunninaaka ben, d̄un ko be wonaa Yahuudiyanke ben, wano Petruusu halfiniraa non Kibaaru Moyyo on fii sunninaabe ben, d̄un ko Yahuudiyanteebe ben.

⁸ Ko fii ko on Alla huutorɗo Petruusu, wadi mo *sahaabaajo fii Yahuudiyanteebe ben, ko kanko kadi huutorimmi, wadimmi sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben.

⁹ Nde tawnoo Yaaquuba e Petruusu e Yuuhanna, jogoraabe wa tugaale dental ngal, fellitii fii moyyere nde mi yedaa nden, be tamindiri juude amen naame den, min e Barnabaasi, fii nabidal amen, fii yo menen men yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben, kambe be yaara ka Yahuudiyanteebe ben.

¹⁰ Be yamiri men kadi anditugol miskinbe ben, d̄un ko ko mi hebulanii wadugol.

Fii Yeddondiral hakkunde Puulusa e Petruusu

¹¹ Kono nde Petruusu arnoo Antiyoosi-Sirii mi feli mo e kene, sabu tawde ko o felniido.

¹² Ko fii, ado yimbe be Yaaquuba immi goo arude, hari o naamiday e be wonaa Yahuudiyanke ben, kono bay ben arii, o takkitii, o wonti feere, sabu kulol ben Yahuudiyanteebe gomɗinbe, catii e sunninelol ben,

¹³ haa d̄un woni sabu beya Yahuudiyanteebe nembii mo kanko Petruusu e ngal faasiqiyaagal, haa d̄un poodori hay Barnabaasi, o tawti be e d̄un.

¹⁴ Kono nde mi ndaarunoo, mi tawi be alaa jaarude no feewiri e no yaadiri e goonga Kibaaru Moyyo on. Onsay mi holli Petruusu e

tawnde fow d'undoo, mi wi'i mo: «Si tawii an Yahuudiyankeejo on, a wa'ii wa mo wonaa Yahuudiyanke, a iwtii noone Yahuudiyanke, haray ko honno waawirtaa doolirde be wonaa Yahuudiyanke'en jokkugol aadaaji Yahuudiyanke'en?»

¹⁵ Menen non, ko men jibinannde Yahuudiyanke, wonaa men be diya leyyi junuubankeji,

¹⁶ kono men faamii wonde godfo jogortaake feewudo sabu doftagol Sariya on, kono ko sabu gomdingol Iisaa Almasiihu on. Ko d'un wadi si menen kadi men gomdini Iisaa Almasiihu on, fii yo men jogore feewube sabu gomdinal ngal gomfinden Iisaa Almasiihu on ngal, hara hinaa sabu doftagol Sariya on. Ko fii hay gooto jogortaake feewudo sabu doftagol Sariya on.

¹⁷ Si tawii, e nder ko dabbeten jogoreede feewube kon sabu humondiral e *Almasiihu on, haray bangii wonde enen kadi ko en junuubankebe, taw si d'un no firi wonde Almasiihu on no wonani junuubu? Oo'o!

¹⁸ Si mi wonii e mahitugol ko mi libunoo kon, haray min tigi mi hollii ko mi bondo.

¹⁹ E telen-ma Sariya on, ko mi maydo ka banje Sariya fii no mi wuurirana Allaahu on.

²⁰ Jooni mi fempidaama e Almasiihu on. Hinaa min tigi wuuri jooni, kono ko Almasiihu on wuuri e an. Dan ngurndan dan mi wuuri jooni ka bandu, mido wuuriri gomdingol *Bidfo Alla on, on Yidufo lan, itti hoore mun sadaka fii an.

²¹ Min mi bugitotaako moyyere Alla nden, ko fii si tawiino peewal ko Sariya heforta, harayno Almasiihu on ko meere maayani.

3

Fii Sariya e Gomdinal

¹ Ko onon yo be Galaasi njofooɓe, ko hombo mbildori on nii, onon bee bangananaabe ko laabi poy fempegol Iisaa Almasiihu on?

² Jooni ko d'undoo tun mi faalaa andude e mon: hara ko sabu wadugol ko Sariya on yamiri kon hebirdon Ruuhu Allaahu on, kaa ko gomdingol ko hedidon kon?

³ E jaa ko nii njofirdon? E on fudfor Ruuhu Allaahu on, gaynitoron jooni wakkilaare bandu?

⁴ E hara kon ko tampunodon fow wonay meere? Mido tanyinii wonataa meere!

⁵ E hara oo Wondo wadude dii kaawakeeji moyyi e hakkunde mon, d'un ko on Yedufo on Ruuhu mun on, ko woni di wadirde ko fii hidon wadude ko Sariya on yamiri on kon, kaa ko fii hidon hedorde gomdinal?

⁶ Ko fii no windii wonde: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.»^b

⁷ Awa faamee wonde, gomdinbe ben ko bibbe Ibraahiima.

⁸ Awa kadi bindi din no wi'i wonde Alla jogitoroyay be wonaa Yahuudiyanke ben feewube sabu gomdinal ngal, d'un ko ka Allaahu on adii feppinde Kibaaru Moyyo on e Ibraahiima don, o daali: «Leyyi din fow barkinte sabu maa.»^c

⁹ Ko d'un wadi ben gomdinbe barkindinte e Ibraahiima, on gomdinnooɗo.

b 3:6 3.6 Fud. 15.6 c 3:8 3.8 Fud. 12.3, 18.18, 22.18

¹⁰ Kala ben hoolorbe Sariya on, haray ko e nder kuddi be woni, ko fii no windii: «Kuddi no e hoore kala on mo tabitaali e huutorgol ko windii kon fow ka nder deftere Sariya.»^d

¹¹ E hoore d'un, no laabi poy wonde hay gooto jogortaake feewudo sabu Sariya on yeeso Alla, ko fii no windii: «Feewudo on wuuriray gomɗinal ngal.»^d

¹² Awa Sariya on hottaaki gomɗinal. Ko fii no windii wonde: «Kala doftiido dee yamirooje, o wuuriray de.»^e

¹³ Ko e nder ko kuddi ndin wontani *Almasiihu on fii men kon, o sotti en e ley kuddi Sariya on, ko fii no windii: «Kuddi wonanii kala on wengaado e leggal»,^f

¹⁴ d'un ko fii no barki Ibraahiima hewtira leyyi d'in fow sabu Iisaa Almasiihu on, e hara kadi en hendorto fodaari Ruuhu Allaahu on gomɗinal ngal.

Fii Sariya on e Fodaari ndin

¹⁵ Musibbe, mido yettude misal e hoore men. Si godɗo aru e wasiyaade, kala ko o wasiyii, hay gooto waawataa firtude d'un maa beydita godɗun e hoore d'un.

¹⁶ Kono fodaariiji d'in ko e hoore Ibraahiima e jurriya mun on woni. Kanko Alla o wi'aali «jurriyaaji d'in», wa si tawii ko di buy, kono ko gooto o wi'i «jurriya maa on»,^g d'un-le ko Almasiihu on.

¹⁷ E hino ko mi woni wi'ude kon: Sariya arɗo duubi teemedde nay e cappande tati gaanin *ahadi ndi Allaahu on wadunoo ndin waawataa firtude maa mehindina ndin fodaari.

¹⁸ Ko fii si tawno ndondi ndin ko ka Sariya iwri, haray ndi fawaaki e fodaari. Kono ko sabu fodaari ndin Allaahu on yediri Ibraahiima ndin ndondi.

¹⁹ Jooni ko sabu hondun addi Sariya on? Ko sabu geddi addi Sariya on, haa nde on jurriya fodaado ari. Ko malaa'ikaabe ben feɗɗini Sariya on, kono be rewɗi e hakkundeejo.

²⁰ Hakkundeejo non wonaa sengo wooto wonirta, Alla-le ko gooto.

²¹ Dun haray Sariya on ko liddiido fodaariiji Alla d'in? Kono hinaa non! Si tawii sariya on ko gasoowo wurnude addanoo, harayno peewal ngal ko e makko iwaynoo.

²² Ko d'un wadi si bindi d'in wi'i fow no sokaa e ley junuubi, fii no fodaari ndin yediree gomɗinbe ben sabu ko be gomɗini Iisaa Almasiihu on kon.

Fii Gomɗinal ngal e Ronugol Fodaariiji d'in

²³ Ado gomɗinal ngal arude, hari hiden sokii e ley joge Sariya on, haa ngal gomɗinal araynoongal feɗɗa.

²⁴ Hari Sariya on ko ngaynaako men fii ko arɗo en e Almasiihu on, fii no jogoreɗen feewube sabu gomɗinal ngal.

²⁵ Bay ngal gomɗinal arii, en alaa e ley kongol on ngaynaako han kadi.

²⁶ Ko fii on fow ko on biɓbe Alla sabu gomɗinal ngal gomɗindon Iisaa Almasiihu on ngal.

²⁷ Onon *lootaabe maande kisiyee e nder humondiral e Almasiihu on ben fow, on bornike Almasiihu on.

²⁸ Yahuudiyankeejo maa *Gereekiyankeejo, maa maccudo maa dimo, maa debbo maa gorko, alaa hande kadi. Ko fii on fow ko on gooto e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

^d 3:10 3.10 Yap. 27.26 ^d 3:11 3.11 Hab. 2.4 ^e 3:12 3.12 Lew. 18.5 ^f 3:13 3.13 Yap. 21.23
^g 3:16 3.16 Fuf. 12.7, 12.15, 24.7

²⁹ Awa-le si tawii hidfon humondiri e Almasiihu on, haray ko on jurriya Ibraahiima, ronoobe fodaari ndin.

4

¹ Ko mi woni wi'ude: fannin ronoowo on ko paykun, haray alaa fus ko o serti e maccudo. Fii kala ko kanko jeyi fow,

² haray hikun e ley kongol ne'ooobe kun ben e fewjanoobe kun ben, haa e saa'i mo ben makkun happi on timma.

³ Enen kadi wano non, wa fewndo ko wondfen faybe, hari ko en maccube fii mbawdiji adunayankeeji.

⁴ Kono bay saa'i on hewtii, Allaahu on adduno Bidfo makko on, on mo debbo jibini, jibinaado e ley Sariya on,

⁵ fii sottugol ben wonbe e ley Sariya on fii no jogorefen wa bibbe.

⁶ Bay ko en bibbe, Alla addii ka berde men Ruuhu Bidfo makko on, dun ko on Ruuhu wondo ewnaade «Abba» e maana Baaba.

⁷ Dun haray hinaa a maccudo hande kadi, kono ko a bidfo. Si tawii-le ko a bidfo, haray ko a ronoowo immorde e Alla.

Fii Annde Puulusa nden fii be Galaasi ben

⁸ Wa fewndo ko on andaa Alla, hari ko on maccube sanamuuji di tawata wonaa godfun tigi e oo aduna.

⁹ Jooni non on andii Alla, e tentinii non jooni ko on be Alla andi, ko honno non yiltitorfon e fii mbawdiji mehi lo'ufi? E hara on faalaa de maccindinanaade kadi?

¹⁰ Hidfon hittina fii jalaade den e lebbi din e saa'iji din e duubi din.

¹¹ Midfo huli fii mon, wota taw koo ko mi yanganii on ko meere.

¹² Musibbe an, wa'ee wa an min, ko fi min midfo wa'i wa mon, yandi mi jeeji on! Ko fii on bonaaki e an.

¹³ Hidfon maanditii ka aranun ko sabu nawnaare an mi hebiri feere feppinangol on Kibaaru Moyyo on.

¹⁴ Hidfon waawunoo non ronkude teddingol lan maa bugitoo lan sabu nawu an ngun, kono on wadaali dun! Ka liddu dun, on tolnirno lan wa malaa'ikaajo Alla maa wa Iisaa Almasiihu on tigi.

¹⁵ Ko honto weltaare mon nden woni jooni? Ko fii midfo seeditanaade on dundoo: si no gasaynoo, on borayno gite mon den, wattanon mi.

¹⁶ Haray e nder ko mi yeetotoo on goonga kon, mi wonii gapo mon?

¹⁷ Awa himme mo be joganii on on hinaa moyyo, ko be faalaabe sortude on e amen, fii no tawtiron be.

¹⁸ No moyyi ka godfo heba himme moyyo saa'i woo, hara hinaa si midfo hakkunde mon tun.

¹⁹ Faybe an, midfo joganii on kadi muuseendi njata haa wa'on wa *Almasiihu on.

²⁰ Midfo faalaa wondude e mon jooni, mi yewtira on noone goo, ko fii midfo aanani on.

Fii Maccangaaku e Ndimankaaku

²¹ Andinee lan, onon bee faalaabe wonude e ley Sariya on, si on faamaali ko Sariya on wi'i kon.

²² Ko fii no windii, Ibraahiima no mari bibbe dido: godfo on ko mo kordo jibinani mo on, oya on ko mo dimo on jibinani mo on.

²³ Mo kordo on, ko jibiniraado faale bandu, kono mo debbo dimo on, ko jibiniraado fodaari ndin.

²⁴ Dun ko misal nii: rewbe ben dido, ko ahadiiji din didi, *ahadi goo ko ndi Fello *Sinaayi ndin, bibbe mayri ben ko maccube, dun ko Haajirata.

²⁵ Ko ngon Fello Sinaayi wongo ka leydi Aarabu woni Haajirata, hingo wa'i wa saare Yerusalaam handeere nden, bay hinde e nder maccangaaku, kayre e bibbe mayre on.

²⁶ Kono saare Yerusalaam dow-dowre nden ko dimo on, ko on woni yumma men Saarata.

²⁷ Ko fii no windii:
«Welto yo an mo jibintaa,
an mo jiidotaako!

Sowtu weltaare, ewnofaa,
ɗun ko an mo andaali muuseendi n̄ata!

Ko fii ko bibbe on wuldaado

burata ɗuufude edii on debbo wondudo e moodi on.»^h

²⁸ Ko fii, yo musibbe, onon kadi ko on bibbe fodaari ndin, wano *Issaaqa non.

²⁹ Awa kadi, ko wano ko feyyunoo kon, on hebiranoodo faale bandu, bittinayno on hebiraado Ruuhu, ko ɗun fewndii kadi jooni.

³⁰ Ko hondun bindi ɗin wi'i? Ko: «Rado kordo on e bidɗo mun on, ko fii bidɗo kordo on ronidataa e mo debbo dimo on jibini on.»ⁱ

³¹ Ko wano non yo musibbe, hinaa en bibbe kordo on, kono ko en be debbo dimo on.

5

Fii Ndimankaaku Men Sabu Almasiihu on

¹ Ko fii no woniren rindinaabe wadi si *Almasiihu on rindini en. Awa wonee tabitube, wota on yiltitu hoore mon kadi e ley boggol maccangaaku.

² Ko ɗun wadi, min Puulusa, mi wi'ay on wonde si on etike fii yo on sunnine, haray Almasiihu on nafataa on huunde.

³ Awa mi fellintinanay kala nedɗo kadi wonde si etike haa sunninaama, haray himo haani jukkude Sariya on fow.

⁴ Onon bee wonbe ɗaɓɓude no jogitoree feewube ka Sariya, on seedii e Almasiihu on, awa kadi on wofɗondirii e moyyere Alla nden.

⁵ Kono enen, tama'u men on ko jogoreede feewube yeeso Alla sabu gomɗinal men ngal. Ko tippude e Ruuhu on sabbiden on tama'u.

⁶ Ko fii, ko hitti e wonbe e Iisaa Almasiihu on ben kon hinaa *sunninegol maa angal sunninegol, kono ko gomɗinal feppiniroowal hoore mun giggol.

⁷ Ko fii hari hidon dogude moyya. Ko hombo non darni on haa hadi on doftagol goonga on?

⁸ Awa nden fewjoore ɗon hinaa e Noddudo on on iwri.

⁹ Ko fii lewen seeda tun yurinay farin jiiɓaado.

¹⁰ Min non mido joganii on ndee hoolaare ɗoo e fee Joomiraado on wonde, on miiɗotaako godɗun goo. Kono on wondo jiiɓude on, ɗun non ko wondo woo, o rondoyto naawoore nden.

¹¹ E min non yo musibbe, si mido waajaade fii nafa sunninegol, haray ko fii hondun kadi mi cukkantee? Si tawno haa jooni waaju an ngun non humii e sunninegol, haray fempeede Iisaa Almasiihu on ka hoore *leggal altindiraangal accii wonangol yimbe ben peggal.

¹² Yo ben wonbe sonjude on bujito haa ɗaata!

Fii Wuuringol Ruuhu Allaahu on maa Mbeleede Bandu

¹³ Musibbe, jooni on noddaama ka ndimankaaku. Wota on baaror ngun ndimankaaku mon fii wafugol mbeleede bandu, kono kurkondiranee e nder giggol.

¹⁴ Ko fii Sariya on fow no timmi e nder aaya gooto, e hino mo: «Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»]

¹⁵ Kono si on n̄atindirii, on seekindirii wa kulle d̄en, awa reenee wota on mulindir.

¹⁶ Ko d̄un si mi wi'ay on: wuuriree Ruuhu Allaahu on, d̄un on jukkataa himmeeji bandu.

¹⁷ Ko fii himmeeji bandu no liddondiri e Ruuhu Allaahu on, on *Ruuhu Seniido kadi no liddondiri e himmeeji bandu, ko d̄i lurrud̄i kanji d̄idi, fii wota on wadu ko faalad̄on woo.

¹⁸ Kono si Ruuhu Seniido on ardike on, haray hinaa e ley Sariya on wond̄on.

¹⁹ Ko fii mbeleede bandu d̄en no waalii e kene, d̄en-le ko jinaa e angal laabal e jiiibaare

²⁰ e rewugol sanamu e mbileyaagal e ngayngu e yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e sendondiral e fedde-fedde

²¹ e ngananeendi e mandilugol e *fasaadu e ko nandi e mun. Mid̄o had̄ude on, wano mi had̄irnoo on non wonde, ben wuurirbe nii heboytaa geɓal ka *laamu Alla.

²² Kono ko Ruuhu Allaahu on funtinta kon, ko giggol e weltaare e buttu e mupal e yurmeende e moyyuki e sella-findeyaagal

²³ e newaare e waawugol hoore mun. Sariya had̄aali sifa d̄in piiji.

²⁴ Wonbe e Iisaa Almasiihu on ben fempii bandu mun ndun wondude e himmeeji mun e faaleeji mun.

²⁵ Si tawii ko Ruuhu Seniido on wuurird̄en, haray yaaden kadi e Ruuhu on.

²⁶ Wota en wonu mawnintiniibe, maa bagondiren, maa nawlindiren.

6

Fii Tambondirgol, Huuwa ko Moyyi

¹ Musiɓbe, si god̄o e mon aru e wad̄ugol bonnere, haray onon, ɓe Ruuhu on ardii ben, wurtiree mo hakkil newiiki. Onon tigi reenod̄on, fii wota onon kadi on jarribe.

² Rondondiranee anndeeji mon d̄in. Ko non timminirton Sariya *Almasiihu on.

³ On mo no sikki ko o god̄d̄un, hara-le hinaa o huunde, haray o d̄aynitike kanko tigi.

⁴ Mo kala yo tasko kuude mun d̄en tigi, o yi'anay hoore makko hara hinaa e beya, d̄un o anday no o mantora,

⁵ ko fii mo kala no haani rondaade dongal mun ngal.

⁶ Yo on wonaad̄o janneede daaluyee on sendodu kala piiji moyyi e wond̄o mo jannude on.

⁷ Wota on d̄aynito, ko fii Alla yawitetaake, ko fii kala ko god̄o sanki ko d̄un o wa'ata.

⁸ Mo sankii mbeleede bandu wa'ay e mayru halakuyee, kono on sankud̄o faale Ruuhu on, o wa'ay e makko *ngurndan poomayankejan.

⁹ Wota en haabu wad̄ugol ko moyyi, ko fii en wa'oyay e saa'i haanud̄o si maayu bernde hebaali en.

¹⁰ Ko d̄un wad̄i, fewndo ka weebani en d̄on, wad̄anen yimbe ben fow ko moyyi, tentinii musiɓbe men ben ka gomd̄inal.

Rawnoode Batakuru Puulusa ndun

¹¹ On yi'ii ittiri bindi njani d̄i mi windirani on jungo an ngon d̄in.

¹² Kala ɓen faalaaɓe wafude ko welata yimɓe ɓen kon, ɓe karhay on fii *sunninegol, hara ko fii tun wota ɓe tampine sabu *leggal altindiraangal Almasiihu on.

¹³ Ko fii hay kamɓe sunninaaɓe ɓen tigi ɓe jokkataa Sariya on, kono ko ɓe faalirtee yo on sunnine, ko fii no ɓe mantora e hoore mon.

¹⁴ Min non hinaa non! Ko fii mi mantortaa huunde si hinaa leggal altindiraangal Iisaa Almasiihu Joomi men on. Sabu maggal aduna on maayii telen-ma an, min kadi mi maayii telen-ma aduna on.

¹⁵ Awa hinaa sunninegol maa angal sunninegol hitti, kono ko ko Alla heyɗintini en kon hitti.

¹⁶ Yo ɓuttu e yurmeende wonan kala jokkuɗo ndee yamiroore, hay e *Isra'iila mo Alla.

¹⁷ Ka heddiɗ ɗoo, wota hay gooto tampinan, ko fii ɓattaate Iisaa ɗen no ka ɓandu an.

¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e ɓerɗe mon, yo musibɓe. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE EFEESI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee yimbe Alla, sella-findeebe e nder humondiral maɓbe e Iisaa Almasiihu on, wonbe Efeesi.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Barkiiji Immorde e Iisaa Almasiihu on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Hebbindo en kala barki iwruki e Alla ka kammuuli sabu Almasiihu on.

⁴ Ko sabu makko Allaahu on subori en ko adii fudfoode aduna on, fii no woniren laabuɓe, be aldaa e ella yeeso makko. E nder giggol makko ngol

⁵ o muuyanno en wonugol be makko sabu Iisaa Almasiihu on, wano o faaliraa non e nder ebboore makko moyyere nden,

⁶ fii no mantiren mangu sulfu makko mo o yediri en yidaado makko on.

⁷ Ko e nder humondiral e makko sottiraden yiiyan makko dan, ko dan hebirden yaafuyee junuubaaji no yaadiri e ngalu sulfu makko,

⁸ mo Alla wadiri e hoore men faamu yaajungu e hakkil timmuki, haa yoni.

⁹ O andinii en gundoo kodduruyee makko on, no yaadiri e faale makko moyyo, mo o ebbirnoo Iisaa Almasiihu on on,

¹⁰ fii huuwugol mo, nde saa'i on timmoyi, mottindira kala ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi, wada di ley yeesoojo gooto, dɗun ko *Almasiihu on.

¹¹ Enen humondirbe e Almasiihu on ben, en subaama fii wonugol be makko e nder muuyiraneede ebboore on Timminiroowo kala huunde no yaadiri e anniyee faale makko on,

¹² fii no menen bee attiibe tanyinorde Almasiihu on men mantira mangu makko ngun.

¹³ Onon kadi hidon e makko, bay on nanii daaluyee goongaajo on, dɗun ko kibaaru hisindo on on. Onon kadi on gomɗinii, awa kadi Alla wadii *Ruuhu Seniido on maande e mon, dɗun ko on mo fodanodon.

¹⁴ Ko on Ruuhu woni seeke ndondi men ndin, haa pande cottudi ben be Alla subii tabiti, fii mantugol mangu makko ngun.

Fii no Puulusa Du'orani be Efeesi ben

¹⁵ Ko dɗun wadi si min kadi, bay mi nanii fii ko gomɗindon Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidufon yimbe Alla ben fow ngol,

¹⁶ mi alaa fowtaade e jarnugol Alla fii mon, mi maandinii kadi fii mon e nder torndeeji an dɗin,

¹⁷ fii no Jom Mangural ngal, dɗun ko Alla Iisaa Almasiihu Joomi men on, okkira on ruuhu wondudo e faamu e feɗɗinaneeɗe, fii no andiron mo,

¹⁸ e yo o hentin giide berde mon dɗen, fii no andiron on tama'u mo o noddi on fii mun, e no andiron ngalu darja ndondi makko ndin e hakkunde yimbe Alla ben,

¹⁹ e no andiron mangu bawgal makko feyyitungu wongu gollude e men ngun, enen bee gomɗinbe. Ko ngal bawgal o huutori doole makko dɗen

²⁰ fewndo o immintini Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben, o jodɗiniri mo ka sengo makko jaamo ka kammuuli.

²¹ O wadī mo e dow kala laamu, e kala ko jogii mbawdi, e kala ko jogii doole, e kala ko ardotoo, e hoore kala innde waaweteende janteede, hinaa non e oo aduna fewndiido hande on tun, kono hay e aduna aroyoowo on.

²² O wadī fow e ley koyde makko, o todfii mo kadi Hooreejo Toowudo fii *moftal ngal.

²³ Ko ngal moftal woni bandu makko ndun, ngal hebbiniraama on Hebbinoowo fow e noone fow.

2

Fii Wurnitideede e Almasiihu on

¹ Onon non hari on maayii sabu bonnereiji mon dīn e junuubaaji mon dīn,

² dī wuurunodon e mun, fewndo jokkunodon laawol oo aduna, wondude e bawgal oo lando jinnaaji dīn. Ko ruuhu on lando woni gollude e ben yeddube jooni.

³ En fow kadi hiden tawdanoo e maɓɓe, hari hiden jokkunoo himmeeji bandu, hiden jokkunoo faaleeji bandu men ndun e miijooji men dīn, hari ko en mbaadi fayɓe handunoobe e tikkere wa beya.

⁴ Kono Alla ko Heewudo yurmeende. Ko sabu giggol makko mawngol, ngol o yidi en ngol,

⁵ o wurnintinidii en e *Almasiihu on, enen ɓe tawata maayiino sabu bonnereiji men dīn: ko sulfu makko on dandiraɗon.

⁶ O immintinidii en e Iisaa Almasiihu on, o jodɗindinii en e makko ka kammuuli,

⁷ fii no o feɓɓinira ka jamaanuuji aroyaydi ngalu sulfu makko feyyitungu ngun e nder moyyuki makko ki yediraɗen Iisaa Almasiihu on.

⁸ Ko sulfu on dandiraɗon sabu gomɗinal ngal, dūn non hinaa e mon iwri, kono ko dokkal Alla.

⁹ Hinaa sabu kuude ɗen few fii wota gooto mawnintino.

¹⁰ Ko fii ko en tagudi makko. Ko e humondiral men e Iisaa Almasiihu on tagaɗen fii no waɗiren kuude moyye, ɗe kanko Alla o eɓɓunoo gila law.

Fii no Wodɗitiibe ben e Badiibe ben Waɗiraa Gooto

¹¹ Awa, onon ɓee ɓe wonaa Yahuudiyanke e lepol, ɓe *Yahuudiyankeeɓe wi'ube no sunninaa jogitori wa ɓe sunninaaka, hara kambe non, ko ɓe sunninaa ka bandu kon, ko ko waɗiraa juude nedɗanke, anditee wonde:

¹² hari on alaa Almasiihu, on jeyaaka e leydi Isra'iila ndin, hari ko on jananɓe e telen-ma *ahadiiji fodaari ndin, ɓe aldaa e tama'u, ɓe alaa Alla e oo aduna.

¹³ Kono jooni non, sabu Iisaa Almasiihu on, onon wodɗitinoobe ben on wontii badiibe rewruɗe e yiyan Almasiihu on.

¹⁴ Ko fii ko kanko woni buttu men on, on waɗudo ɗiɗooɓe ben gooto, on libirɗo maadi ngayngu heedunoondi ɓe ndin okkitirgol bandu makko ndun.

¹⁵ O mehindinii Sariya on e yamirooje mun ɗen e farillaaji mun dīn fii yo o sincir ben ɗiɗo aaden gooto keso humondirɗo e makko. Ko nii o woni tabintinirde buttu,

¹⁶ o moyyintina hakkunde maɓɓe e Alla, kambe ɗiɗo ɓe wona bandu wooturu rewruɗe e *leggal altindiraangal ngal o wariri ngayngu ngal.

¹⁷ O ari, o waajii on onon wodɗitinoobe ben buttu, o waajii battiibe kadi ben buttu,

¹⁸ ko fii rewruɗe e makko en fow hiden mari naatirgal takko Baabaajo on e nder Ruuhu gooto.

¹⁹ Ko d'un wadī, hinaa on jananbe hande kadi, maa tunarankeebe, kono ko on jeydube e yimbe Alla ben, tawdaabe e suudu Alla ndun,

²⁰ darnaabe e hoore didol sahaabaabe ben e annabaabe ben, tawi ko Iisaa Almasiihu on tigi woni hayre nden ka sobbundu.

²¹ Ko e makko kala mahoodi yubbindiraandi no moyyiri bantorta, wona nokkuure hormorde fii Joomiraado on.

²² Onon kadi, hidon mahideede e makko fii no woniron wonunde nde kanko Alla o hodiri Ruuhu makko on.

3

Fii no Puulusa Fejniniri Gundoo Alla on

¹ Sabu d'un, min Puulusa, oo kasoojo Iisaa Almasiihu on fii mon, onon be wonaa Yahuudiyanke ben,

² mido tanyinii, on nanii fii dee golle moyyere Alla, de mi halfinaa fii mon.

³ Ko fejninaneede mi andiri gundoo on, wano mi windiri non e nder kongudfi seedaaji.

⁴ E nder jangugol dī, on waaway faamude hakkil ki mi hebi e telen-ma gundoo *Almasiihu on.

⁵ On gundoo fejninananooka bii nedfanke'en e diya jamaanuujī, wano Ruuhu Alla on fejninirani non jooni sahaabaabe makko laafube ben e annabaabe ben

⁶ wonde: be wonaa Yahuudiyanke ben no kafidi e Yahuudiyankeebe ben ndondi wootiri, be bandu mun woni wooturu, tawdaabe e fodaari wootiri ndin e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on sabu Kibaaru Moyyo on.

⁷ Ko on Kibaaru Moyyo mi wontani kurkaadu sabu dokkal sulfu Alla mo mi yedīraa bawgal doole makko den.

⁸ Ko min, oo burdo hayfude e hakkunde yimbe Alla ben fow yedaa ndee moyyere: d'un ko yottingol e be wonaa Yahuudiyanke ben Kibaaru Moyyo fii ngalu Almasiihu ngu alaa kattudi ngun,

⁹ e fejningol fensita no Alla, on Tagudo kala huunde, laatirirta ebboore gundoore mun suudinoonde gila law nden.

¹⁰ Dun, gila jooni, yo laamuujī dīn e bawde den ka kammuuli andu cende faamu Alla mawngu ngun, tippude e *moftal Alla ngal,

¹¹ hara ko no yaadiri e ebboore makko poomayankeere nde o laatiriri Iisaa Almasiihu Joomi men on,

¹² on mo hebirden hettaare fii no badoren Alla e nder hoolaare sabu gomdinal men ngal.

¹³ Awa kadi mido torii on wota maayu bernde hebu on sabu ko mi woni tampude fii mon kon, ko d'un woni darja mon.

Fii Andugol Giggol Alla ngol

¹⁴ Ko d'un wadī si mi jiccii yeeso Baabaajo on,

¹⁵ on mo beynguureeji wondī ka kammu e ka leydi dīn fow inniraa,

¹⁶ fii yo o yedu on, immorde e mangural makko tiidungal ngal, no tiidiredon ka berde mon bawgal Ruuhu makko on.

¹⁷ Yo Almasiihu on hodir ka berde mon gomdinal mon ngal, yo on tute kadi piibinedon e nder giggol,

¹⁸ fii no onon e yimbe Alla ben fow waawiron faamirde ko hondun woni yanji giggol Almasiihu on e junndi maggol on e luggeendi maggol on e tooweendi maggol on,

¹⁹ e no andiron ngol giggol Almasiihu feyyitungol kala faamu, fii no heewiron ko woni e Alla kon fow.

²⁰ Ko kanko Alla, mo bawgal mun woni gollude e men on, waawi wafude furi ko toriden mo kon maa ko miijiden kon haa feyyita,

²¹ ko kanko mangural wonani ka moftal immorde e Iisaa Almasiihu on haa e jamaanuuji dɪn fow haa poomaa. Aamiina!

4

Fii Wonugol Gooto ka Moftal Iisaa

¹ Awa, mi wakkilini on, min oo kasoojo sabu humondiral an e Joomi on, wuurugol ngurndan yaadufan e noddaandu ndu noddadon ndun,

² e nder yankinaare e no newori e yondinaare fow. Muɲɲondiranee e nder giggol.

³ Etee no tabintiniron pottal, ngal Ruuhu on yedata, e nder buttu yuɓɓindirɔ on on.

⁴ On fow on hebii Ruuhu gooto, on laatike ɓandu wooturu, wano tawiri non kadi hidon mari tama'u gooto mo noddiradon fewndo noddadon on.

⁵ Ko Joomi gooto kadi woodi, e gomɗinal gootal, e *lootannde maande kisiyee wootere,

⁶ e Alla gooto woodi, dɪn ko on Baabaajo fow, on Wondo dow fow e hakkunde fow e dɪ fow.

⁷ Kono mo kala e men yedaama moyyere nden, embere dokkal ngal *Almasiihu on yedi en ngal.

⁸ Ko dɪn wadi si no wi'aa:
«O yawii ka asama,

o nabori maccube,
o wadani yimbe ɓen dokke.»^a

⁹ (E hin-le ko hondun «o yawii» firi si wonaa wonde o tippike haa ka nokkeeli ɓurɗi luggude ka leydi?

¹⁰ On non Tippido, ko on yawi e dow kammuuli dɪn fow, fii hebbingol kala huunde.)

¹¹ Ko kanko yedi wobbe wonugol sahaabaabe, wobbe ɓen wonugol annabaabe, wobbe ɓen feɲɲinoobe Kibaaru Moyyo on, wobbe ɓen aynoobe e jannoobe,

¹² fii hebulingol yimbe Alla ɓen fii gollleeji kurkagol ngol e fii tiidingol ɓandu Almasiihu on^b

¹³ haa en fow yuɓɓondiren e nder gomɗinal ngal e andugol *Bidɗo Alla on, mawnen, wonen mokobaabe, haa hewten mawnannde tooweendi ko woni e Almasiihu on kon fow.

¹⁴ Dun, hande kadi en wontataa faybe yiilindirteebe, ruynirteebe kala noone janndeeji dɪ yimbe ebbiri yoyre e kuude maɓbe ɗaynooje.

¹⁵ Kono, wowlugol goonga e nder giggol, en mawnay e kala huunde e telen-ma on wondo hoore, dɪn ko Almasiihu on.

¹⁶ Ko sabu makko tere *moftal wongal ɓandu makko ndun fottiri tiidi, humondiri moyya ka jokke, ɗe ndu woni e mun. Ko dɪn wadi, nde teral kala wadiri no haanirani dɪn non, ɓandu ndun fow mawnay, hettoo e nder giggol.

Fii Ngurndan Kidɗan ɗan e Ngurndan Kesan ɗan

a **4:8** 4.8 Zab. 68.19 b **4:12** 4.12 «Bandu Almasiihu on» ko noone wi'ugol «moftal Almasiihu on».

¹⁷ Awa e hino ko mi wi'ata on, mi andina on e innde Joomiraado on: On haanaa wuurirde han kadi wa be gomdinaa ben, ben jokkuɓe miiɓooji mun mehi.

¹⁸ Miiɓooji maɓɓe ɗin ko niɓbituɗi, ko be jananɓe e ngurndan Alla ɗan, sabu majjere maɓɓe nden e yoorere maɓɓe ɓernde nden.

¹⁹ Be alaa leebol liimanaaku few, be jukkii jiiɓaare, fii waɗugol kala ko laabaa ko yuɓɓondiri e himme.

²⁰ Kono onon, hinaa non andirdon Almasiihu on.

²¹ Bay pellet on nanii fii makko no wowlee, on jannaama fii makko ko yaadi e goonga wonɗo e makko on,

²² haray hidon haani ɓortaade jikku mon feyyuɗo on e tagudi mon hindi ndin, ɗun ko on tuuniroowo on himmeeji faljinooji,

²³ accon ruuhuuji mon ɗin e hakkilaaji mon ɗin heyɗintinee,

²⁴ ɓornodon tagudi mon heyri ndi Alla tagiri mbaadi mun e nder peewal e laabal ko rimata goonga.

²⁵ Ko ɗun waɗi ko yo on seedu e fenaande, mo kala e mon yo wowlan ɗimmo mun on goonga, ko fii ko en tere ɗe bandu wooturu.

²⁶ Si on aru seytinde, wota on waɗu junuubu, haray wota naange ngen mutu hidon tikki.

²⁷ Wota on jonnu Ibuliisa yolnde.

²⁸ Wujjaynooɗo woo wota wuju han kadi, kono yo o gollir juude makko ɗen e nder nundal, o waɗa godɗun ko nafi, o okkora hatonjindo.

²⁹ Wota on accu kongol barminoowol woo yalta ka hunduko mon, kono wowlee konguɗi moyyinayɗi tun, addayɗi nafa, wallayɗi ɓeya mawnugol ka nder gomɗinal, ɗun ɗi waɗay ko moyyi e hedotoobe on ben.

³⁰ Wota on aanin Ruuhu Alla *Seniido on, on mo maandiniraɗon fii ndee palaande cottuɗi wonkii.

³¹ Yo kala metteeɗe e tikkere e monee e sonko e hoyre e kala bonki iwu hakkunde mon.

³² Moyyondiree, yurmondiron, yaafondiron, wano Alla yaafari on non sabu Almasiihu on.

5

Fii Hakkunde Niwre e Ndaygu

¹ Awa wonee nemboobe Alla wa fayɓe yidaabe,

² wuuron e nder giggol wano *Almasiihu on yidiri en non. O wattitii kanko tigi e sookeeje Alla fii wonangol en sadaka sakkaado wa angiri uurundi.

³ Wota jinaa e kala noone angal laabal maa himme maandine toode e hakkunde mon, bay ɗii piiji haananaa yimbe Alla ben.

⁴ Wota haalaaji bondi maa ɗi aldaa e faamu wowle, hay non si ko awmagol, ɗun hinaa ko haani, kono yo Alla yette.

⁵ Ko fii, andee fota, kala jinoowo maa mo laabaa maa himmuɗo, e maanaa rewoowo sanamu, alaa gebal ka *laamateeri Alla e Almasiihu on.

⁶ Awa wota hay gooto ɗaynir on haalaaji mehi, bay ko fii ɗun tikkere Alla nden ardata e hoore murtube ben.

⁷ Awa wota on kafidu e maɓɓe gebal woo.

⁸ Hari ko on niɓe, kono jooni ko on ndaygu sabu humondiral mon e Joomiraado on. Awa wuuriiree wa fayɓe ndaygu ngun,

⁹ ko fii ndaygu ngun no funtina kala noone moyyere e peewal e goonga.

¹⁰ Awa hakkilane e ko welata Joomiraado on kon.

11 Wota on humon dir e kuude meereje woo de nibe, kono feppinee fii majje.

12 Ko fii ko ben yimbe wadata kon e gundoo no hersinii toode hay wowlugol.

13 Kono kala ko feepi ka ndaygu, yaltitay,

14 ko fii ndaygu ngun hentinay fow. Ko d'un wadi si no wi'aa:
«Finu, yo an daaniido,
immo e hakkunde maybe ben,
Almasiihu on ndaygay e hoore maa.»

15 Awa wattanee yiila e ngurndan mon dan, hara on wuuriraali wa komoobe ben, kono ko wa jooma-faamu'en.

16 Awa wota on accu fajuhun woo feyyira on, ko fii palaade den ko bonde.

17 Ko d'un wadi, wota on wonu faada-hakkilbe, kono faamee ko hondun woni faale Joomiraado on.

18 Wota on yaru haa mandilon, d'un ko boylaare, kono hebbinoree Ruuhu Allaahu on.

19 Yewtiree beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordi. Beytanon, jaaranon Joomiraado on ka berde mon,

20 saa'i kala yetton Alla, on Baabaajo, e kala huunde e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Duhiiɓe e Sonnaabe mun

21 Doftondiree e dow teddingol Almasiihu on.

22 Onon kadi, yo sonnaabe, mo kala yo yankinano moodi mun wano yankinorani non Joomiraado on.

23 Ko fii ko gorko woni hoore^c debbo, wano Almasiihu on woniri non hoored^d *moftal ngal, ngal-le ko bandu makko, ko kanko woni dandoowo ngal.

24 Wano moftal ngal yankinorani non Almasiihu on, yo mo kala e sonnaabe ben kadi yankinoran non moodi mun e di fow.

25 Onon kadi, yo duhiiɓe, mo kala e mon yo yidu sonnaajo mun on wano Almasiihu on yidiri moftal ngal non, haa o okkitiri hoore makko fii maggal.

26 O wadiri d'un fii no ngal wonira ngal Alla e hoore *labbinirgol ngal lootirgol ndiyen e daaluyee on,

27 fii feppinoygol ngal moftal darjungal e makko, hara ngal aldaa e waadere woo e pudagol e huunde ko nandi e d'un, kono hara ko laabungal, ngal aldaa e ella.

28 Wano non kadi, duhiiɓe ben haani yidirde sonnaabe mun ben wa balli maɓɓe d'in tigi. Kala on yidudo sonnaajo mun on, haray no yiditii kapun tigi.

29 Ko fii hay gooto apataa bandu mun ndun, kono o pamminay ndu, o dankoo wano Almasiihu on wadirani *moftal ngal non.

30 Ko fii ko en tere bandu makko.

31 «Ko d'un wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe dido be wona gooto.»^d

32 On gundoo no mawni, kono ko hakkunde Almasiihu on e moftal mun ngal mi woni ebbindirde d'un.

33 Ko heddi kon, yo mo kala e mon yidir sonnaajo mun on wa hoore mun, awa kadi yo sonnaajo on teddin moodi mun.

c 5:23 5.23 Maa: «hooreejo». d 5:23 5.23 Maa: «hooreejo». d 5:31 5.31 Fud. 2.24

6

Fii Faybe e Mawbe mun

¹ Onon kadi faybe, doftée mawbe mon ben sabu Joomiraado on, ko fii d'un ko ko feewi.

² Ko fii «Teddin yumma maa e ben maa»,^e ko yamiroore aranere nden non wondude e fodaari,

³ fii no ontigi malira, o heba duubi buy ka hoore leydi.

⁴ Onon kadi non, yo baabiraabe, wota on mettin berde faybe mon ben, kono ne'iree be waajagol be, eltira laawol Joomiraado on.

Fii Jiyaado e Jeydo d'un

⁵ Onon kadi, yo jiyaabe, doftée jeybe on jeyal adunayankewal ben e nder kulol e teddungal, e hoore bernde laabunde, wano doftordon *Almasiihu on non.

⁶ Dun non, hara hinaa e gite mabbe tun, maa wano welirta yimbe ben non, kono wa kurkaadi Almasiihu on, wadiroobe faale Alla on berde mun den fow.

⁷ Golliranon be anniye moyyo wa si tawii ko Joomiraado on wondon gollande, hara hinaa yimbe ben,

⁸ e hoore andugol, kala jiyaado maa dimo, Joomiraado on yoboyay mo embere moyyi di o wadi din.

⁹ Onon non kadi, yo rimbe, wadiree wano non e telen-ma jiyaabe mon ben, reenodon e kambugol, e nder andugol wonde Jeydo be on e Jeydo on on no ka kammu, awa kadi yeeso makko gidfaale alaa.

Fii Bornagol Aalaaji Iwrudi ka Alla

¹⁰ Ka rawnoode, awa dolnoore Joomiraado on e bawgal makko tiidungal ngal.

¹¹ Bornodon aalaaji Alla din fow, fii no waawiron catorde dartoo pehe Ibuliisa den.

¹² Tippiro men ngon wonaa hakkunde men e bandu e yiiyan woni, kono ko hakkunde men e laamuuji din e mbawdiiji din e laamuuji oo aduna wondo e nder nibe e mbawdiiji ruuhuuyankeeji bondi din ka kammuuli.

¹³ Ko d'un wadi si mi wi'ay on: yettee aalaaji Alla din fow, fii no waawiron dardorde tuma palaande bone nden aroyi woo, e fii no waawiron darorde tabita bawto wadugol fow.

¹⁴ Awa daree catodon. Yo goonga on wonu dattol keeci mon din, peewal ngal wona dolokke mon hiwitoro on.

¹⁵ Yo pade mon den wonu hebulaare iwrunde e Kibaaru Moyyo yedoowo buttu on.

¹⁶ E nder kala huunde, jogoree gomdinal ngal wa hiwitorgo, ngo waawoton danninirde ndagaaje yiite Ibuliisa den fow.

¹⁷ Hippodon kadi kunnawal kisiyee ngal, jogodon kaafa Ruuhu on, kan-le ko daaluyee Alla on.

¹⁸ Saa'i kala torodon wano Ruuhu Allaahu on woni ardorde on non e kala noone torndeeji, landodon ballal Alla, findinon hakkillaaji mon din fii d'un, duumodon e d'un fota, toranodon yimbe Alla ben fow.

¹⁹ Toranodon mi min kadi, fii, nde mi udditi hunduko an kon woo, yo mi yede kongudi fii yottingol gundoo Kibaaru Moyyo on e nder cuucal.

²⁰ Ko fii on Kibaaru Moyyo mi wonani nulaado e nder jolokooje. Toranodon mi kadi no mi yewtira pellital, wano haaniranimmii non.

Fii Salminaango ngon ka Rawnorde

^e 6:2 6.2 Egg. 20.12

²¹ Tikiiki, oo musidfo men yidaafo, kurkaadu holniindu e nder golle Joomiraado on, o humpitoyay on no mi fewndori e ko mi woni wafude kon.

²² Ko wadi si mi immini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o buttin berde mon den.

²³ Yo buttu e giggol yede musibbe ben, wondude e gomfinal, immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

²⁴ Yo moyyere wonan kala yidirdo Iisaa Almasiihu Joomi men on, giggol ngol bontataa.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE FILIPII 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa e Timotee, menen d̄ii kurkaadi Iisaa Almasiihu on, haa e yimbe Alla humondirbe e Iisaa Almasiihu on fow ka saare Filipii, e ardotoobe *moftal ngal e wallitotoobe ngal ben.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Du'orani be Filipii ben

³ Mid̄o jarnude Alla an on saa'i kala nde mi anditi fii mon.

⁴ Saa'i kala nde mi torantoo on on fow, ko e nder weltaare mi tororta,

⁵ sabu ko kafidud̄on e amen fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on kon, gila pande mi hewti ka mon haa hande.

⁶ Mid̄o felliti, Alla, on Fud̄d̄iido kuugal moyyal e mon, jockay timmingol d̄un haa pande ardu Iisaa Almasiihu on.

⁷ No haani ka mi miijorana on nii, ko fii mid̄o wadi on ka bernde an. Ko fii on fow ko on kafidube e an sulfu Alla on, woni e nder ko mi sokaa kon, woni ko mi darantoo Kibaaru Moyyo on kon, mi haqingina mo.

⁸ Ko fii Alla no seeditanoo mi wonde mid̄o yidi on on fow wano Iisaa Almasiihu on yid̄iri on non.

⁹ Ko mi torantoo on, ko yo giggol mon ngol burtu beydaade, e nder gandal e faamangol ko woni woo.

¹⁰ Dun, on waaway taskaade, anda ko buri moyyude kon, fii no laatoron be bernde laabunde e be felnaaki pande ardu *Almasiihu on,

¹¹ heewube kuude feewude iwruude e Iisaa Almasiihu on fii mangu e mantoore Alla.

Fii no Sokeede Puulusa nden Bantiri fii Kibaaru Moyyo on

¹² Mi faalaa yo on andu, yo musibbe an, ko hebunoo mi kon wallii fii no Kibaaru Moyyo on bantora.

¹³ Ko d̄un wadi, gila e bee suufaaube lando on, haa nabani hen fow, bangii wonde ko fii Almasiihu on mi sokiraa.

¹⁴ E nder ko mi sokaa kon, burbe ben e musibbe ben burtii hoolaade Joomiraado on, be beydi suusude fii fejingol daaluyee Alla on e baawo kulol.

¹⁵ Ko goonga, wobbe ben no waajorde fii Almasiihu on nawliigu e monee, kono wobbe ben ko e hoore anniyee moyyo woni wadirde d̄un.

¹⁶ Ben non no wadirde d̄un giggol, e hoore andugol wonde mi wadaama haqinginoowo Kibaaru Moyyo on.

¹⁷ E hin-le, ben wonbe banginirde fii Almasiihu on haasidi, anniyeeji maβbe d̄in hinaa laabudi, hibe miiyii beyditude satteende e hoore ko mi sokaa kon.

¹⁸ No wa'i woo ko seeda hitti. Woni ko e anniyeeji moyyi maa si ko e anniyeeji bondi, min mi weltike, mi weltoto kadi, bay fii Almasiihu on waajaama.

¹⁹ Ko fii mid̄o andi, d̄un wontanay lan kisiyee sabu torndeeji mon Alla d̄in e ballal Ruuhu Iisaa Almasiihu on.

²⁰ Faale an tiid̄udo on e tama'u an on ko ko tawi kon mi hersirtaa hay huunde, kono gila d̄oo haa poomaa, mi geray no Iisaa Almasiihu on mawniniree e an min e nder hoolaare tiid̄unde, woni non ko e nder ngurndan an d̄an, woni ko e nder mayde an nden.

²¹ Ko fii min, ko Almasiihu on woni ngurndan an d'an, mayde nden ko tonon e an.

²² Kono si mido wuuri e oo aduna, d'un mi waaway gollude golle nafaaje. Ko hondun mi haani subaade? Mi andaa!

²³ Ko fii mido poodeede e cende den didii non. Mido mari faale yahugol tawtoya Almasiihu on, ko d'un buri moyyude.

²⁴ Kono ko si mido wuuri buri wondande on e nafa.

²⁵ Ko fii mido andi, mido felliti mi luttay, mi wona moggo mon on fow, fii bantal mon ngal, e fii weltaare mon nden ka nder gomdinal.

²⁶ Dun, haray mantoore mon nden e fee Iisaa Almasiihu on beydoto sabu an nde mi yiltitoyii ka mon.

²⁷ Ko woni tun, woniree e noone no haanirani Kibaaru Moyyo Almasiihu on. Woni mi aru yi'ugol on, woni mi araali, yo mi nanu tun no wowlee fii mon wonde hidon tabiti e miijo wooto, tippiranon gomdinal Kibaaru Moyyo on e nder anniye gooto,

²⁸ hara on jabaali hulbinireede huunde immorde e aybe ben. Dun wonanay be maande halkagol mabbe ngol, kono onon d'un wonana on maande kisiye mon on, d'un ko immorde e Alla.

²⁹ Ko onon yedaa moyyere sabu Almasiihu on, hinaa non gomdingol mo tun, kono ko tampangol mo kadi.

³⁰ Jooni on wakkilike tippiro ngo mi woni e mun ngon, ngon tippiro ngo yi'unodon mido tippiree, e ngon ngo wondon nanude mido tippiree haa jooni.

2

Fii Nemingol Iisaa e nder Yankinaare makko nden

¹ Nde tawnoo on hebii wakkilineede sabu Iisaa Almasiihu on, e dankeede e nder giggol, e mbeldigal, e yurmeende, e jokkere endan e nder Ruuhu Allaahu on,

² timminiree weltaare an nden hebugol miijo wooto, e nder giggol gootol e fondo wooto e anniye gooto.

³ Wota on warru huunde haasidi maa manti mehi, kono e nder yankinaare jogoron heddiibe ben wa burbe on.

⁴ Doo e yo mo kala e mon wattan yiila e fii ko nafata d'un kon, wattanee yiila e ko nafata beya kon kadi.

⁵ Wadon e mon miijo wonnoongo e Iisaa Almasiihu on ngon:

⁶ Dun ko on mo mbaadi mun woni ndi Alla,

kono o habbitaaki fotugol e Alla,

⁷ kono o tippini hoore makko,

o yetti mbaadi maccudo
e hoore nandintinagol e neddanke.

Bawto tawdegol e noone neddanke,

⁸ o jippini hoore makko,

o doftii haa e mayde,
hay maayugol e *leggal altindiraangal.

⁹ Ko d'un wadi si Alla towni mo

ka buri toowude ton,
o yedi mo innde burnde mawnude inde den fow,

¹⁰ fii kala ko tagaa

ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi e ka nder leydi
yo jicco e innde Iisaa,

¹¹ e yo kala denngal qirrito

wonde Iisaa Almasiihu on ko Joomiraado
ka mangu Alla Baabaajo on.

Fii Wa'ugol wa Koode

¹² Jooni non, yo yibbe an, nde tawnoo hidon duumi e doftaare, golliree kisiyee mon on e nder kulol e teddungal, hara hinaa e yeeso an tun, kono yo burtu e baawo an.

¹³ Ko fii ko Alla woni wafude e mon faale on e huuwingol on ko yaadi e ebboore makko moyyere nden.

¹⁴ Wadiree fow e baawo dukugol e yeddondiro,

¹⁵ fii no laatoron laabuɓe ɓe felnaaki, e no woniron fayɓe Alla ɓe felnaaki e hakkunde nguu jamaanu bonngu ɓoyliingu, ngu jalbirdon e hakkunde mun wa kooɗe e oo aduna,

¹⁶ jogiibe daaluyee ngurndan ɗan. Dun, on wonanoyay lan ɓe mi mantorta pande ardu *Almasiihu on, ɗun haray wonanii lan seedee ko mi jindi kon e ko mi tampi kon wonaali meere.

¹⁷ Hay si tawii mi wonay sadaka hibbanteeɗo Joomiraado on fii timmingol sadaka mon on e kurkagol mon ngol immorde e gomɗinal mon ngal, haray mido weltii, mido weltodi kadi e mon on fow.

¹⁸ Onon kadi weltoree wano non, weltodon e an!

Fii Timotee e Epafruuditu

¹⁹ Mido tanyinori Iisaa Joomi on nelugol Timotee haa e mon ko neebaa, fii no mi wakkilora min tigi sabu ɗin kibaaruuji ɗi mi hebirta on.

²⁰ Ko fii hay gooto aaniranaa on wa an si hinaa kanko Timotee.

²¹ Ko fii fow ko nafa mun on woni ɗaɓɓude, hinaa nafa wondo e Iisaa Almasiihu on.

²² Kono hidon andi ko honno Timotee ɓanginiri fii mun, e no men gollidiri fii Kibaaru Moyyo on, wa paykun wonkun moggo ben mun.

²³ Awa, mido tanyinii nelugol mo haa e mon, nde mi humpitii ko laabi fii ko heɓoytammi kon woo.

²⁴ Awa kadi mido hoolori Joomiraado on, wonde min tigi mi yahay ko neebaa.

²⁵ Mido tanyinii no moyyi ka mi nelta e mon oo musidɗo an, wondidɗo an e golle e tippiro, wi'eteedɗo Epafruuditu, mo nelunodon e an, jonnordon piiji ɗi mi handi.

²⁶ Himo wulɗaa on fota, on fow, awa kadi himo aani fota fii ko humpitidon fii nawnaare makko nden kon.

²⁷ Ko goonga, o nawnuno haa moggo mayde, kono Alla yurmaa mo, hinaa kanko tun non o yurmaa, kono min men, fii wota mi heɓu sokola e hoore sokola.

²⁸ Awa mi neltanii on mo e hoore hawjere tiidunde fii yo on weltor yi'ugol mo, e no min kadi sokola an on ɗuytora.

²⁹ Jabbee mo e innde Joomiraado on, wondude e weltaare timmunde, teddinon kadi sifa ɓen yimɓe.

³⁰ Ko fii, ko sabu golle Almasiihu on o eppirnoo mayde, fewndo o weebitunoo ngurndan makko ɗan, fii gollangol lan golle ɗe onon tigi on waawaano.

3

Fii Peewal Haqiiqawal ngal

¹ Ka rawnoode, yo musibbe an, weltoree Joomiraado on. Ko fii tampintaa lan ka mi fillitoo windangol on, ko fii ɗun ko ko dandata on.

² Awa reenee e dawaadi dɪn, reenodɔn e golloobe bonbe ben, reenodɔn e barajeliibe ben.^a

³ Ko fii, sunninaabe tigi-tigiibe ben ko enen, enen bee rewiroobe Alla Ruuhu makko on, enen bee mantorbe Iisaa Almasiihu on, enen bee be hooloraa bandu mun.

⁴ E hin-le min kadi, mido waawunoo fawude hoolaare an nden e bandu an ndun.

Si tawii godfo no sikka no waawi fawude hoolaare mun nden e bandu mun, min kadi mido waawi ko buri dɔn.

⁵ Ko fii mi sunninano ka palaande jeetatabere. Ko mi jibinannde *Isra'iila ka bolondaa *Buniyamiinu, yiiyan *Aabirayanke tigi. Fii telen-ma ka teddingol Sariya Muusaa on, mido tawdanoo e *Fariisiyaabe ben.

⁶ Hakkee ko mi himmunoo, mi cukkotono gomdɪnbe Iisaa ben, e ley yamiroore Sariya on, tawi mi felnaaki.

⁷ Kono ko wonannoo mi tono kon, mi jogori dɔn wa meere sabu *Almasiihu on.

⁸ Awa kadi mi jogorii fow wa meere e nder ebbindirgol dɔn e gandal mawngal fii Iisaa Almasiihu on, on Joomi an. Ko sabu makko mi tertori piiji dɪn fow, mi jogori dɪ fow wa tuude, fii no mi hebira Almasiihu on,

⁹ e no mi humondirira e makko. Hinaa sabu kuude an dɛn maa sabu doftagol Sariya Muusaa on wadi si ko mi feewudo, kono ko sabu gomdingol Almasiihu on wadi si ko mi feewudo, dɔn ko ngal peewal iwrungal ka Alla, sabu gomdɪnal.

¹⁰ Faandaare an nden ko andugol mo kanko Almasiihu on, anda bawgal immintineede makko nden, mi hawtida e makko tampereaji makko dɪn, mi wa'a wa makko ka mayde makko,

¹¹ e dow tama'u immintineede e hakkunde maybe ben.

Fii Wakkilanagol Timmoode nden

¹² Hinaa fii mi hebii ko mi faandanii kon, maa mi hewtii ka timmoode, kono mido jokki jaarugol yeeso fii no mi hendoroya kon ko Iisaa Almasiihu noddirimmi fii mun.

¹³ Min tigi non, yo musibbe an, mi tanyinaaki wonde mi hendike dɔn taho. Kono mido wadi huunde wootere: yejjitugol fii ko feyyi kon, poodanoo ko woni yeeso kon.

¹⁴ Mido dogande timmoode nden, fii no mi hebira njoddi ndi Alla noddiri en fii mun ka kammu ndin rewruude e Iisaa Almasiihu on.

¹⁵ Enen mokobaabe e gomdɪnal ben fow, heben sifa ngoo miijo. Si tawii non e tobbe goo hidon mari miijooji luutondirdi e dundoo, haray Alla banginanay on fii nden tobbere dɔn.

¹⁶ Ko woni tun, bay en ardii haa doo, yaaden yaadu wooturu.

¹⁷ Wonee nemboobe lan, yo musibbe. Yetton misal e ben wuurirbe wano men wuuriri non.

¹⁸ No woodi duudube wonirbe ngayngu *leggal altindiraangal Almasiihu on ngal. Mi wowlanii on dɔn soono woo. Jooni kadi, mido wowlude dɔn e hoore mido wulla.

¹⁹ Sakkitoode mabbe nden ko halkagol, ko deedi mabbe dɪn woni alla mabbe on, hibe wadi darja mabbe on ka hersinta be, awa kadi ko fii piiji oo aduna tun be miijotoo.

²⁰ Enen, ko en jeyaabe ka aljanna ka Dandoowo mo habbordɛn hawjere on iwata ton, dɔn ko Iisaa Almasiihu Joomi on,

^a 3:2 3.2 Ben «barajeliibe» ko jannoobe wondema ko sunningol kisiyee heborta.

21 on wayliroyoowo balli men lo'udfi dfin bawgal makko waawayngal yankingol kala huunde e ley makko ngal, o nandintina dfi e bandu makko darjundu ndun.

4

1 Ko dfun wadfi, yo musifbe an yidaabe, be mi wuldaa fota, onon be tawata ko weltaare an e *meetelol an, tabitiree nii, jiiBon e Joomiraado on, yo yibbe an.

Fii Yamirooje e Wakkilandfe

2 Mi torike Afuudiyata e Sinitiiki, mi jeeji, yo be wadu sabu Joomiraado on be nantondira.

3 An men, yo mo mi gollidata, sella-findeejo, mi torike ma wallitagol beewbe wallube lan tippirde fii yottingol Kibaaru Moyyo on, wondude e Akilimandu e beya be mi gollidata fow, be tawata inde mun no windii ka deftere gurndan.

4 Weltee saa'i woo e nder humondiral mon e Joomiraado on, mido fillitaade kadi, weltee!

5 Yo yimbe ben fow andu newaare mon nden, ko fii Joomiraado on ko Badiido.

6 Wota on aanu huunde, kono e kala huunde weebitiranee Alla faaleeji mon dfin toragol mo, landoo mo ballal, weltanoo mo.

7 Dun, buttu ngu Alla yedfata, feyyitungu kala faamu ngun, hiway berde mon den e miijooji mon dfin e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

8 Ko heddi kon, yo musifbe an, kala ko tawata ko goonga, kala ko wondi e teddungal, kala ko feewi, kala ko laabi, kala ko labaa, kala ko handi e kuljeede, kala ko buri moyyude, e kala ko handi e mantoore, yo dfun wonan miijo mon ngon keyee.

9 Awa, ko andirdon mi kon, e ko hebirdon mi kon, e ko nanudon mido wowla kon, e ko yi'udon mido wada kon, wadee dfun. Dun, Alla Jom buttu on wonday e mon.

Fii no Puulusa Weltorani be Filipii ben

10 Mido weltanii Joomiraado on fota, sabu ko wurnitufon nafa mon fii an kon. Hari hidon wondi e on nafa, kono hari feere nden no njakkiri on.

11 Wonaa fii mido njakkiraa wadfi si mi wowli dfun, ko fii mi ekkitike yondinorgol no mi fewndori non.

12 Mido waawi wuurude e nder billaare, wano tawiri non kadi mido waawi wuurude e nder maral. E dfi fow e hen fow mi ekkitike gundoo weltagol, woni e nder haarannde maa e heege, woni e nder maral maa e njakkireede.

13 Mi waawii fow sabu on Tiidindo lan.

14 Kono on wadfi ko moyyi tawdegol mon e tampereeri an dfin.

15 Onon be Filipii ben tigi hidon andi, ka fuddoode waajagol an fii Kibaaru Moyyo on ka mon, bay mi iwii Masedonii, hay *moftal gootal wallindiraali e an ka banje jonnugol e hendagol si wonaa ngal mon ngal.

16 Ko fii, fewndo mi wonnoo ka saare Tesalonii, on neldanno buri nde wootere ko mi handi e mun.

17 Hinaa fii ko dokkal mi wonnoo dafbbude, kono ko mi woni dafbbude ko yo tono golle mon den beydo.

18 Mi hendike ko neldufon mi kon e juude Epafruuditu. Jooni mi hebii ko mi handi e mun kon haa feyyitii. Dokkal mon ngal no wa'i wa angiri ndi urngol moyyol, wa sadaka mo Alla jabi, hara ko waalaniido mo.

¹⁹ Immorde e ngalu e darja Alla an on sabu Iisaa Almasiihu on, o okkay on kala ko handudon.

²⁰ Yo mangural wonan Alla, Baaba men, haa poomaa. Aamiina!

Salminaango fii Waynitagol

²¹ Salminanee lan kala aaden Alla humondirdo e Iisaa Almasiihu on. Musibbe be mi wondi ben salminii on.

²² Yimbe Alla ben fow salminii on, tentinii bee jeyaaɓe e nduu suudu oo lando mawdo Roomu on.

²³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on wonu e berde mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE KOLOOSI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musidfo men wi'eteedo Timotee,

² haa e mon onon, bee musibbe amen humondirbe e *Almasiihu on, gomdinbe wonbe Koloosi, sella-findeebe. Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men.

Fii no Puulusa Jarniri Alla

³ Meden duumi e jarnugol Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder ko men torantoo on kon.

⁴ Ko fii men nanii fii ko gomdindon Iisaa Almasiihu on kon no wowlee, e giggol ngol yidufon yimbe Alla ben fow ngol,

⁵ sabu tama'u mo maranadon on ka kammu, on mo daaluyee goongaajo on andinnoo on fii mun, d'un ko Kibaaru Moyyo

⁶ hewtufo ka mon on. Ko wano o woni wadirde batte, o laya e aduna on fow non, ko wano non o woni wadirde batte e hakkunde mon gila pande nanufon andufon moyyere Alla nden e nder goonga on,

⁷ bawto Epafaraasi, oo gidfo amen e gollidoowo e amen, hewtinde on d'ii janndeeji. Himo wonani on golloowo sella-findeejo e telen-ma Almasiihu on,

⁸ awa kadi o bangananii men fii giggol ngol Ruuhu Allaahu on wadi e mon ngol.

⁹ Ko d'un wadi, menen kadi, gila pande men humpitii d'un, meden duumii e toranagol on Alla, e toragol yo on hebbine gandal fii faale makko on, wondude e kala faamu e hakkil iwrudun e Ruuhu Allaahu on,

¹⁰ fii no wuuriron noone no hawrirani Joomiraado on, e no welira mo e kala noone, ngurndan mon dan rima kala noone kuude moyye, beydodon e andugol Alla,

¹¹ bawgal mangu makko ngun tiidfina on e kala huunde, fii no woniron nappiibe e muppiibe,

¹² e hoore hidon jarnira Baabaajo on weltaare, on Wawnudo on hebugol gebal ka ndondi ndi o marani gomdinbe ben ka laamateeri ndaygu,

¹³ on Jattindo en mbawdi nibe den,^a o addii en ka laamateeri Bidfo makko yidaado on,

¹⁴ on mo hebirden cottudi wonkii e yaafuyee junuubaaji.

Fii Bural Iisaa ngal

¹⁵ Ko on Bidfo woni mbaadi Alla mo yi'otaako on, ko kanko woni afo e hoore kala ko tagaa.

¹⁶ Ko fii ko e makko kala huunde tagiraa ka kammu e ka hoore leydi, ko yi'otoo e ko yi'otaako, d'un ko julle laamu e laamuuji e hooreyaagal e bawde, fow ko e makko tagiraa, e fii makko kadi tagiraa.

¹⁷ Ko kanko adii kala huunde, e kala huunde ko e makko woniri.

¹⁸ Ko kanko woni hoore bandu ndun, d'un ko *moftal ngal. Ko kanko woni Fudfoode nden, e adaado immintineede e hakkunde maybe ben, fii no o wonira Arano e di fow.

¹⁹ Ko fii welii Alla ka ko woni e Alla kon fow wona e Almasiihu on,

^a **1:13** 1.13 «Mbawdi nibe den» d'un ko doole bone on.

²⁰ e moyyintinirgol fow e makko kanko tigi, ko woni ka hoore leydi kon e ko woni ka kammu kon, e nder wadugol buttu rewruude e yiiyan makko hibbaadan d'an ka hoore *leggal makko altindiraangal.

²¹ Onon kadi, bee wodditinoobe Alla e aybe makko sabu miijooji mon d'in e kuude mon bonde d'en,

²² jooni non ko mayde bandu makko ndun o moyyintiniri hakkunde mon e makko, fii no laatoron yeeso makko kanko Alla laabube, be aldaa e ella e be felnaaki,

²³ kono non, ko si tawii hidon duumii e gomdinal ngal, hidon tabintinaa, niibinaa e maggal, hara on wodditaaki tama'u mo hebirdon Kibaaru Moyyo mo nanudon on. On Kibaaru feppinanaado kala tagaado ka ley kammu, ko on min Puulusa mi wonti kurkaadu mun.

Fii no Puulusa Yangorani Moftal ngal

²⁴ Jooni mido weltii e nder tampereje an d'in fii mon. Ko fii, e an min, mi timminirii bandu an ndun ko njakkunoo e tampereje Almasiihu on, fii bandu makko ndun, ndun-le ko moftal ngal.

²⁵ Ko ngal moftal mi wonani kurkaadu, wano Alla nelirimmi non fii feppinangol on daaluyee makko on e ko woni e mun kon fow,

²⁶ d'un ko on gundoo neebunoodo suudaade e nder jamaanuui d'in fow, kono jooni o feppinanaama laabube makko ben,

²⁷ ben be Alla faalaa andinde ko hondun woni ngalu mangu on gundoo e hakkunde leyyi d'in fow. Ko woni on gundoo: Almasiihu on no e mon, ko d'un woni tama'u mangu ngun.

²⁸ Ko on men woni feppinde fii mun e nder hajagol, janna kala neddo e dow faamu timmungu, fii no kala neddo laatora mokobaa e nder humondiral e Almasiihu on.

²⁹ Ko d'un mi woni gollande, e nder tippirgol e doole makko wond'e gollude e an no tiidiri d'en.

2

¹ Awa, mi faalaa yo on andu ko tippiro hongo mi rondii fii mon, onon e bee be Laa'udiisa e be yi'aali lan haa hande ben.

² Dun ko fii no berde maabe d'en wakkilora, e no be tamondirira e nder giggol, be heba kala ko woni e pellital heewungal iwrungal e faamu, fii andugol gundoo Alla on, d'un ko *Almasiihu on tigi,

³ on mo ngaluuji faamu ngun e gandal ngal fow suudii e mun.

⁴ Ko mi wi'iri d'un, ko fii wota hay gooto faljinir on yewtereeji weldi.

⁵ Ko fii, si tawii mi tawdaaka e mon e bandu, kono haray mido wondi e mon ka bernde, mido weleri yi'ugol nanondiral yaadungal wongal hakkunde mon ngal, e tiideendi gomdinal mon ngal e telen-ma Almasiihu on.

Fii Hebirgol Almasiihu on Ngurndan Heewudan

⁶ Nde tawnoo on jabii Iisaa Almasiihu on wona Joomi mon, awa duume e humagol e makko.

⁷ Iree dadi mon d'in e didoodi mon ndin e makko, tabiton e nder gomdinal ngal wano janniradon non, wonon heewube jarnugol.

⁸ Reenee, wota hay gooto e mon hiile, nangiree faamu nedfanke e d'ayni meereje immorde e aadaaji nedfanke e mbawdiji adunayankeeje, di tawata wonaa e Almasiihu on iwri.

⁹ Ko fii allankaaku Alla ngun fow no e nedfankaaku Almasiihu on,

¹⁰ awa kadi on wonii timmube e kala huunde e nder yuɓɓondiral mon e makko, ɗun ko on Wondo yeesoojo kala laamu e kala bawgal.

¹¹ Ko e nder humondiral mon e makko kadi sunniniradon *sunninannde nde wadiraaka juude nedɗanke, kono hara ko sunninannde nde Almasiihu on wadi nden, ɗun ko boorugol bandu junuubankeeru ndun.

¹² On surridaama e makko, e nder *looteede maande kisiyee, on immintindaama e makko sabu ko gomɗindon bawgal Alla ngal kon, on Immintindo mo e hakkunde mayɓe ben.

¹³ Onon, ɓe tawata maayiino sabu bonnereeeji mon e sabu angal sunninelgol mon, kanko Alla o wurnitidii on e Almasiihu on. O yaafanike en bonnereeeji men ɗin fow.

¹⁴ O montii derol jamaale windanoongol e hoore men ngol, ngol ngol tawata yamirooje mun no ɗannani en, o ittiri ngol fempugol ngol ka *leggal altindiraangal.

¹⁵ O boorii laamuuji ɗin e bawɗe ɗen, o weebitii ɗe e kene e yeeso fow e nder foolirgol ɗe leggal altindiraangal ngal.

¹⁶ Awa ko ɗun wadi, wota gooto jaawu on fii ko jaamoton kon e ko yaroton kon, maa fii juldeere, maa lewru heyru, maa jalaade fowteteede e mun ɗen.

¹⁷ Dun fow ko ɗowdi piiji aroyayɗi ɗin, kono haqiiqa on ko ɗi Almasiihu on ɗin.

¹⁸ Wota on jaɓu ben yimbe yidube yankinorde tampingol bandu ndun e rewugol malaa'ika hippoo on mbuupaari mon ndin. Sifa ben yimbe ko hoolorbe koyɗi mun. Hibe hebbinora mawnintinaare nde alaa nafa, immorde e miiɗooji nedɗanke,

¹⁹ edii ɓe humaade e Hooreejo on, on mo bandu ndun fow jogondiriri sabu mun, fottiri jokke ɗen e ɗaɗi ɗin, mawni no Alla yidiri non.

Fii Wuurugol e nder Humondiral e Almasiihu on

²⁰ Nde tawnoo on maayidiino e Almasiihu on, on sertii e ɗii mbawdiiji adunayankeeji, ko hondun jabanton ɓe fawa on ɗii aadaaji, wa si tawii hidon wuurani aduna,

²¹ ɗun ko «wota a meemu ɗundoo!», «wota a mettu ɗundaa!», «wota a foppo ɗuntoo!»

²² Dii aadaaji fow si huutoraama ko ɗi bontayɗi, bay ko ɗi yamirooje e janndeeji nedɗanke.

²³ Pellet, ko goonga, ɗin aadaaji no nandi e faamu, bay hidii catii e dewal anniyaangal immorde e nedɗanke, e yankinaare e yangugol bandu, kono ɗi alanaa nedɗanke no o wawtora hoore makko.

3

Fii Booragol Kuude Bonɗe ɗen, Bornoo Kuude Moyye ɗen

¹ Bay non on wurnitidaama e *Almasiihu on, haray ɗabbee piiji wonɗi ka dow ɗin, ka Almasiihu on joodori ka sengo jaamo Alla ton.

² Miiɗee fii ko woni ka dow kon, hara hinaa fii ko woni ka hoore leydi kon.

³ Ko fii on maayii, ngurndan mon ɗan no suudii e Almasiihu on ka Alla.

⁴ Awa, nde Almasiihu on, ɗun ko ngurndan mon ɗan, feenjiti, haray on feeniday e makko ka mangural.

⁵ Awa waree piiji adunayankeeji wonɗi e mon ɗin, ɗun ko wano: jinaa e angal laabal e himmeeji e faaleeji bondi e miile, (ko fii miile ko rewugol sanamu).

⁶ Ko ɗun addata tikkere Alla nden e hoore murtube ben.

⁷ Ko nii wuurirnodon oya tuma, wa fewndo junuubu ardinoo ngurndan mon dan.

⁸ Kono jooni non, onon kadi bugitee d'un fow: d'un ko tikkere nden e monee on e hunyeendi ndin e hoyre nden e haalaaji bondi yaltaynoodi e kundule mon din.

⁹ Wota on fenindiran, onon bee bortiibe tagu hinngu ngun e kuude mun,

¹⁰ bornii tagu hesu heydfintinaangu e noone mbaadi on Tagudo ngu, fii no waawiron mo andude haa timma.

¹¹ Don alaa *Gereekiyankoo maa *Yahuudiyankoo, maa sunninaado maa mo sunninaaka, maa lepol ngol finaa maa lepol kaana-jikkuwol, maa maccudo maa dimo, kono ko Almasiihu on woni fow, woni e fow.

¹² Bay ko on subaabe Alla, laabube, e yidaabe makko, bornee yurmeende tiidunde e moyyuki e yankinaare e newaare e yondinaare.

¹³ Muppondirane, yaafondiron si tawii goddo no mari ko wullitoo e hoore oya. Wano Almasiihu on yaaforani on non, onon kadi wadiree wano non.

¹⁴ Kono, e hoore dundoo fow, bornee giggol, sabu ko ngol yubbindirta haa timma.

¹⁵ Yo buttu Almasiihu ngu noddiron fii wonugol bandu wooturu ngun ardo berde mon den. Wonee anditanoobe.

¹⁶ Yo kongol Almasiihu on hebbin berde mon den. Jannindiree, hajondiron e dow faamu fow e nder ko beytiranton Alla beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordi, yettiron Alla beytirangol mo berde mon den fow.

¹⁷ Kala ko wadoton, e kongol maa e kuugal, wadee fow e innde Iisaa Joomi on, e jarnirgol mo Alla Baabaajo on.

Fii no Beynguure Almasiiaabe Haani Wonirde

¹⁸ Rewbe, mo kala e mon, yo yankinano moodi mun, wano hawrirani Joomiraado on non.

¹⁹ Onon kadi worbe, mo kala e mon yo yidu beyngu mun, hara on hunyanaali be.

²⁰ Onon kadi faybe, doftee mawbe mon ben e di fow, ko fii d'un no wela Joomiraado on.

²¹ Onon kadi baabiraabe, wota on mettin berde faybe mon ben, fii wota berde mabbe maayu.

²² Onon kadi yo jiyaabe, doftee jeybe on jeyal adunayankewal ben e di fow, hara hinaa non e gite mabbe tun, wa si tawii on dabbay woni no yimbe ben yidira on, kono hara ko bernde laabunde e nder kulol Joomiraado on.

²³ Kala ko wadoton, wadiree d'un ittiri wonkii mon kin fow, wa si tawii ko Joomiraado on wondon wafande, hara hinaa yimbe ben,

²⁴ e hoore andugol mon on hebiray Joomiraado on ndondi wa ngeenaari. Ko Almasiihu Joomi on wondon kurkanaade.

²⁵ Ko fii kala on wadudo ko boni, o hettay njoddi bonnere makko nden, awa kadi gidfaale alaa ton.

4

¹ Onon kadi yo jeybe, jogoree jiyaabe mon ben no feewiri e no nundiri, e hoore andugol wonde onon kadi hidon mari Jeydo on ka kammu.

Fii Waajuuji Puulusa Goo

² Duume e toragol Alla, hakkilanon e d'un e dow yettugol mo.

³ Toranodfon men kadi, fii yo Alla udditan kongudfi amen dfin dambugal fii no men waawira feppinirde goonga luggudfo *Almasiihu on, on goonga mo mi jolkaa fii mun,

⁴ e no mi yewtira fii on goonga no laabiri, wano haaniranimmii non.

⁵ E telen-ma be gomdfinaa ben, wondiree faamu, hara on accaali fajuhun woo feyyira on.

⁶ Yo taw soono woo kongudfi mon dfin ko weldfi, hara hidfi weliri wa landan, fii no andiron ko honno jaaborton mo kala.

Fii Rawnoode nden e Salminaango ngon

⁷ Tikiiki, oo musidfo an yidaado, golloowo holniidfo mo mi kurkodata fii golle Joomiraado on, o andinoyay on fow fii no mi fewndori.

⁸ Ko wadi si mi immiini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o wakkilin berde mon den.

⁹ Mi immindinaniini on mo e oo musidfo yidaado sella-findeejo wi'eteedo Onesiiima, on ko mo mon. Be andinoyay on ko woni feyyude gaa kon fow.

¹⁰ Oo wondidfo an e joge wi'eteedo Aristarke salminii on, wondude e Markuusa, oo dendiraawo Barnabaasi, on mo tindinanadon fii mun. Si o hewtoyii ka mon, wernee mo moyya.

¹¹ Iisaa jammaado Yustuusa kadi salminii on. E nder lejol *Yahuuda ngol, ko bee doo tun woni gollidude e an fii *laamateeri Alla ndin, be woni wakkilinbe lan.

¹² Oo kurkaadu Iisaa Almasiihu on wi'eteedo Epafaraasi salminii on, on ko mo mon. Himo duumii e tippiro fii mon e nder torndeeji makko dfin, fii no tabitiron wa mokobaabe, heewube hoolaare e telen-ma faale Alla on fow.

¹³ Midfo seeditanii mo dun, wonde o yanganike on fota, e fii bee be Laa'udiisa e fii bee be Hiirapoliisa.

¹⁴ Awa kadi, oo jawndoowo yidaado wi'eteedo Luuka, wondude e Demaasi, salminii on.

¹⁵ Salminanee lan musibbe wonbe Laa'udiisa ben, kapun e oo debbo wi'eteedo Nimfaasi, e *moftal wongal ka suudu makko ngal.

¹⁶ Si nduu batakuru jangaama ka mon, etee kadi no ndu jangiree ka moftal wongal Laa'udiisa. Jangon kadi iwranyandu on ndun Laa'udiisa.

¹⁷ Wi'on kadi oo wi'eteedo Arkiipe yo o eto no o timminira dee golle de o hebiri Joomiraado on.

¹⁸ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Awa anditee fii jolokooje an den. Yo moyyere wonan on.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii, humondirbe e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on. Yo moyyere e buttu wonan on.

Fii Anditangol be Tesalonii ben Gomɗinal mabbe ngal

² Meden duumii e jarnugol Alla fii mon on fow, e meden anditude fii mon on fow e nder torndeeji amen ɗin.

³ Meden anditude soono woo yeeso Alla, on Ben men, kuude gomɗinal mon ngal e golle giggol mon ngol e tama'u mo catordon e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁴ Meden andi, yo musibbe be Alla yidi, ko on subaaɓe,

⁵ ko fii Kibaaru Moyyo mo men woni feɗɗinde on, men addiranaali on mo kongol tun, kono ko wondude e bawgal e *Ruuhu Seniido on e hoolaare mawnde. E hidon andi-le no men wondirnoo e mon fii nafa mon.

⁶ Onon kadi on pembii men, on pembii Joomi on. Hay e nder tampereeeji mon duudufi ɗin, on jabirii daaluyee on weltaare iwrunde e Ruuhu Seniido on.

⁷ Ko ɗun wadi, on wonii be gomɗinbe ben Masedonii e Akaaya fow pembinta.

⁸ Ko fii daaluyee Joomiraado on lollirii immorde ka mon, hinaa non e hoore Masedonii e Akaaya tun, kono gomɗinal mon ngal e Alla andike nokkeeli ɗin fow, haa ka tawata hewtaa ka men wowla fii mun.

⁹ No sifeede fii jabbo ngo men jabbaa ka mon ngon, e ko honno tuubirandon Alla, yiltidon e ɓaawo sanamuuji fii rewugol Alla Wuurudo Goongaajo on,

¹⁰ e fii habbagol ka kammuuli on Bidɗo makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, ɗun ko Iisaa, on Jattindo en tikkere aroyaynde nden.

2

Fii Golle Puulusa ɗen e hakkunde be Tesalonii ben

¹ Hidon andi onon tigi, yo musibbe, ardu amen ndun ka mon wonaali meerenteeru.

² Kono ɓawto men tampude, men tampinee e ndee saare wi'eteende Filipii, wano andirdon non, men yetti hoolaare e Alla men on fii feɗɗinangol on Kibaaru Moyyo Alla on e nder tippiro mawngo.

³ E hoore ɗun, waajuuji amen ɗin hinaa e palji iwri, maa e anniyeeji bondi, maa e yoyre,

⁴ kono ɓay Alla tawii meden foddi e halfineede Kibaaru Moyyo on, ko ɗun wadi si men yewtirtaa no welirta yimbe ben, kono ko no welirta Alla, on ndarndotoodo berde amen ɗen.

⁵ E hoore ɗun, hidon andi men ɗayniraali on mantirgol kongufi, miile kadi ardaaki men, Alla ko seedee e ɗun.

⁶ E men ɗabbaali kadi yo yimbe ben teddin men, woni onon, woni heddiibe ben.

⁷ Hay si men waawayno hollude on mbawdi sabu ko men *sahaabaabe *Almasiihu on, men wadfaali ɗun. Kono fewndo men wondi e mon, men holli on newaare, wano neene dankorta bibbe mun.

⁸ E nder giggol ngol men joganii on ngol, meden yidunoo yedugol on Kibaaru Moyyo Alla on, kono kadi ngurndan amen dan tigi, hakkee ko men yidi on.

⁹ Onon on anditii, yo musibbe, golle amen den e yangi amen kin fewndo men feppinannoo on Kibaaru Moyyo Alla on, men gollirno jemma e nalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

¹⁰ Ko on seedee, Alla kadi ko seedee, men wonirno e noone laabudo e no fewiri e no felnoraa telen-ma mon, onon gomdinbe ben.

¹¹ Hidon andi kadi men woniranno kala e mon wano baaba woniranta faybe mun.

¹² Men waajino on, men wakkilini on, men jeeji on yo on wuurir noone no welirta Alla, on Noddufo on ka *laamateeri mun e ka mangu mun.

¹³ E hino ko men duumori e jarnugol Alla kon: e nder jabugol mon daaluyee mo men feppinannoo on on, on jabiraano mo wa iwrudo e neddanke, kono on jabirno mo wa daaluyee Alla, no o woniri haqiiqa non, ko on daaluyee woni gollude e mon onon gomdinbe ben.

¹⁴ On banganino dun, yo musibbe, e nder jembugol mon *mofta Alla wonde ka diwal Yahuuda den, de tawata ko Iisaa Almasiihu on jeyi, ko fii onon kadi on tampuno e juude jokondoobe mon ben sifa tampereji di *Yahuudiyankebe ben tampinnoo den mofta din.

¹⁵ Ko ben wari Iisaa Joomi on, wari annabaabe ben, cukkii men, dun ko ben be welataa Alla, wonbe aybe yimbe ben fow.

¹⁶ Hibe fanni men yewtugol be wonaa Yahuudiyanke ben fii wota ben dande, ko nii be jokkiri hebbingol junuubaaji maabe din. Kono tikkere Alla nden sakkitori nangugol be.

Fii no Puulusa Nuliri Timotee

¹⁷ Menen, telen-ma amen yo musibbe, e nder ko men seedunoo e mon kon e nder saa'ihun e bandu, kono hinaa e bernde, hakkee ko men marnoo faale tiidudo fii yi'itugol on, men etino fii dun fota.

¹⁸ Ko dun wadi si men faalano yahude ka mon, tentinii min Puulusa, mi etino dun buri nde wootere. Kono Ibuliisa hannu men.

¹⁹ E hara hinaa onon woni tama'u amen on e weltaare amen nden e *meetelol darja amen on yeeso Iisaa Joomi men on jande ardu makko ndun?

²⁰ Hiiyii, ko onon woni darja amen on e weltaare amen nden!

3

¹ Ko dun wadi si men wawtaano hande kadi habbagol ko buri nii, men tawi no burani men ka men wona menen tun ka saare Atiina,

² men imminana on oo musidfo amen inneteedo Timotee, on wondidfo amen e nder golle Alla den e hoore feppingol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on. Men fawi mo tiidingol on e wakkilingol on ka gomdinal mon,

³ fii wota hay gooto dilline e nder tampereji fewndiidi din. Ko fii onon tigi hidon andi ko dun muuyanaden.

⁴ Fewndo ko men wonnoo takko mon, men wowlanayno on wonde en hebay satteendeeji, ko dun woni ko hewti, hidon andi.

⁵ Ko dun wadi, bay mi waawataano habbaade hande kadi, mi imminii Timotee fii humpitagol gomdinal mon ngal, mido hulunoo wota taw no gasa hara jarribotoodo on faljinii on, tawa golle amen den wonii meere.

⁶ Awa Timotee ko e hewtitude woni ka amen iwrude ka mon, o addoranii men kibaaru moyyo fii gomdinal mon ngal e giggol mon ngol. O innii men,

tigi-tigi on, hidon joganii men maande moyyere, awa kadi hidon himmani yi'ugol men, wano men himmirani yi'ugol on non.

⁷ E hoore d'un, e nder satteende amen nden fow e tampere amen nden, yo musibbe, men wakkilinaama sabu gomdinal mon ngal.

⁸ Jooni non hiden wuuri, ko fii hidon tabiti few e Joomiraado on.

⁹ E hara ko honno men waawata jarnirde Alla fii mon, fii ndee weltaare nde weltindon men yeeso makko fow?

¹⁰ Ko d'un wadi, jemma e jalorma meden toraade mo e nder tentingol fii yo o newnan men yi'itugol on, timmintina ko n'akki e gomdinal mon ngal kon.

¹¹ Yo Alla Ben men on tigi, e Iisaa Joomi men on, udditan men laawol haa ka mon.

¹² Awa kadi yo Joomiraado on hebbin giggol hakkundeeji mon haa feyyita, e telen-ma yimbe ben fow, hara kadi ko sifa giggol ngol men joganii on ngol.

¹³ Yo o tabintinir nii berde mon den fii no woniron laabube e be felnaaki yeeso Alla Baabaajo men on, ka palaande nde Iisaa Joomi men on aroyta e mun wondude e laabube mun ben fow.

4

Fii Wuuringol no Welirta Alla

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, on andirii men ko honno gasirton wonirde fii no weliron Alla, e hin-le ko non wonirdon. Jooni men torike on, men jeejii, sabu humondiral men e Iisaa Joomi on, beydee jaarude yeeso soono woo e den banje.

² Ko fii hidon andi janndeeji di men janni on din immorde e Iisaa Joomi on.

³ Ko Alla faalaa ko yo on laato laabube, e fii yo on wod'dito jinaa,

⁴ e yo mo kala e mon waawu jogitaade bandu mun ndun e nder laabal e teddungal,

⁵ e baawo accugol faaleeji wonkii foola d'un, wano be gomdinaa andaa Alla ben gerdata non.

⁶ E telen-ma d'un, wota hay gooto bonnu musid'do mun maa huutora mo yoyre, ko fii Joomiraado on yobay sifa din noone ellaaji fow. Hari men wowlaniino on d'un, men hajike on e d'un.

⁷ Ko fii Alla noddiraali en wuuringol angal laabal, kono ko wuuringol laabal.

⁸ Ko d'un wadi, on bugitiido ngal gandal, haray hinaa ned'do o bugitii, kono ko Alla, on Yedufdo on *Ruuhu mun Seniido on.

⁹ E telen-ma giggol sidfankaaku musibbe gomdinbe ben, on hatonjinaa e windaneede fii d'un, ko fii Alla tigi wawnii on yid'indirgol.

¹⁰ Ko d'un kadi wondon wadude e fee musibbe men ben fow e nder Masedonii no didori, kono men wakkilini on, yo musibbe, beydugol kadi.

¹¹ Himmanon wuuringol buttu, jokkon haajuuji mon din tigi, golliron juude mon den, wano men yamiriri on non.

¹² Dun ko fii no woniron feewube e telen-ma be gomdinaa ben, hara on wonataa dongal hay gooto.

Fii Artugol Iisaa

¹³ Men faalaaka, yo musibbe, yo on ronku andude fii maybe ben, fii wota on hebu sokola, wano beya be alaa tama'u ben.

¹⁴ Ko d'un wadi, bay hiden gomdini Iisaa maayii, awa kadi o immintinaama, hiden gomdini kadi Alla artiray maayube no gomdini Iisaa ben wondude e makko.

¹⁵ Awa e hino ko men wi'ata on, d'un non ko e kongol Joomi on iwri: enen wurbe ben, luttitube haa pande ardu Joomi on, en adotaako maybe ben artireede.

¹⁶ Ko fii, Joomi on tigi iwray ka kammu, tippoda e yamiroore ewnaande e hawa malaa'ikaajo mawdo e hito *liital Alla ngal. Onsay ko maayube no gomdini *Almasiihu on ben adetee immintineede.

¹⁷ Bawto d'un, enen wurbe luttitaybe ben, en yettidete e mabbe ka nder duule, fii fottoygol e Joomi on ka weeyo. Onsay en wonday e Joomi on haa poomaa.

¹⁸ Awa wakkilindiree rewruude e d'ii kongudi.

5

¹ Fii palaade den e saa'iiji d'in, on hatonjinaa e windaneede fii d'un, yo musibbe.

² Ko fii onon tigi hidon andi few palaande Joomi on arday wa nde ngujjo no ara jemma.

³ Nde yimbe wi'i: «Buttu ngun tabitii, tawa kadi masiibo alaa!», ko onsay halakuyee on arata hepa, yana e mabbe wa nde n'ata fidi debbo reedujo, hara be dadataa-le few.

⁴ Kono onon, yo musibbe, on alaa e nder niwre nden haa ka nden palaande juhira on wa ngujjo.

⁵ On fow ko on bibbe ndaygu ngun e bibbe jalorma on. Hinaa en be jemma on maa niwre nden.

⁶ Awa, wota en daanor wa beya, kono wattanen yiila, wonen hakkilanbe.

⁷ Daanotoobe ben daanoto jemma, mandiloobe ben ko jemma mandilirta.

⁸ Kono enen yimbe jalorma ben, wonen hakkilanbe, bornoden hiwitorgo gomdinal ngal e giggol ngol, hippoden kunnawal tama'u kisiyee on.

⁹ Ko fii Alla muuyanaali en tikkere makko nden, kono ko fii no hebiren kisiyee rewruude e Iisaa Almasiihu Joomi men on,

¹⁰ on maydo fii men, fii, woni hiden daanii, woni en daanaaki, no wuuridiren e makko.

¹¹ Awa, wakkilindiree, tiidfindiron, wano wondon warrude non fewndo doo.

Fii Yamirooje Sakkitore den e Salminaango ngon

¹² Men torike on, yo musibbe, anditane wonbe gollude hakkunde mon ben, ben be Joomiraado on subii ko ardoo on, hajoo on.

¹³ Joganodon be teddungal tiidungal e giggol, sabu kuude mabbe den. Yo buttu wonu hakkunde mon.

¹⁴ Men yamirii on, yo musibbe, hajee puybe ben, wakkilidon aamitube ben, wallitodon lo'ube ben, wonon muppiibe e fee wondo woo.

¹⁵ Wattanon yiila fii wota hay gooto yobir bone bone, kono wadee soono woo ko moyyi, woni non ko e hakkunde mon, woni e telen-ma wondo woo.

¹⁶ Wonee saa'i kala weltiibe,

¹⁷ duumodon e toragol,

¹⁸ jarnee Alla e fee kala ko woni, ko fii ko d'un woni faale Alla on fii mon, onon bee humondirbe e Iisaa Almasiihu on.

¹⁹ Wota on faadinan Ruuhu Allaahu on.

²⁰ Wota on hayfin kongudi di Alla longini gomdinbe ben,

²¹ kono taskee kala huunde, jogitodon ko moyyi kon.

²² Reenodon e bone, noone woo no o wa'i.

²³ Yo Alla Jom Buttu on wadu on yimbe makko ko timmi, e yo o reenu on e banjeeji din fow, dun ko ruuhu mon on e wonkii mon kin e bandu mon ndun, fii wota on wonu felniibe jande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on.

²⁴ Ko fii on Noddudo on ko Sella-Findeejo, awa kadi ko on woni Timminoyoowo dun fow.

²⁵ Musibbe, awa toranee men menen kadi.

²⁶ Salminiree musibbe ben fow hirbondiral laabungal.

²⁷ Mi torike on e innde Joomi on: yo musibbe ben fow jangu nduu batakuru.

²⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii humondirngal e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on:

² yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Alla Naawiroyta Yimbe ben

³ Meden haani, yo musibbe, duumaade e jarnugol Alla fii mon, d'un-le ko ko feewi, ko fii gomdinal mon ngal no beydaade, awa kadi giggol ngol yidindirdon ngol ko e beydaade tun woni.

⁴ E hoore d'un, meden mantorde on e nder mofte Alla den, sabu nappaare mon nden e gomdinal mon ngal e nder cukkande de cukkadon den fow e sateendeeji di wakkilidon din.

⁵ Awa, ko dundoo woni seedee jaawoore Alla feewunde nden, fii no woniron rindanbe *laamu Alla ngu wondon tampande ngun.

⁶ Ko fii no feewi yeeso Alla ka o yottorana on bee wonbe on tampinde tampere,

⁷ e ka o yeda on buttu, onon tampinaabe ben, wondude e amen, nde Iisaa Joomi on feepoyi ka kammu, wondude e malaa'ikaabe dolnube ben

⁸ e hakkunde joyngol yiite, fii yaggingol be andaa Alla ben e be doftanooki Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi men on.

⁹ Be lettiree halakuyee poomayankeejo, be woddfitoo Joomi on e mangu bawgal makko ngal

¹⁰ nde o aroyi e nden palaande, fii yo o darjine immorde e laabube makko ben, o mugina gomdinbe ben fow. Onon kadi, on gomdinii ko men seeditanii on kon.

¹¹ Ko d'un wadi, meden duumaade e toranagol on, fii no Alla men on wadira on rindanbe ngurndan dan o noddiri on dan, e no o laatinira e mon kala ebbooje moyye e kuude gomdinal mon ngal tippude e bawgal makko ngal,

¹² fii no innde Iisaa Joomi men on mawniniree e mon, e no onon kadi mawniniredon e makko, sabu sulfu Alla men on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

2

Fii Aaden Bondo on

¹ Fii ardu Iisaa Almasiihu Joomi on, e mottondiral men ngal e makko, men torike on, yo musibbe,

² wota on jabu berde mon yaawee jiibeede, maa aaniniredon wi'ugol palaande Joomi on hewtii. Hay si godfo wi'ii on ko Alla longini men maa ko nelal maa ko batakuru ko iwri e amen, wota on hulu.

³ Wota hay gooto faljinir on noone woo, ko fii nden palaande arataa ado murtaldu ndun wafude, e feepugol aaden bondo on, on muuyanaado hayrugol,

⁴ d'un ko on dartotoodo immoo daroo e hoore kala ko nedfanke inni ko alla e hoore kala ko rewetee, o yaha haa o joodfoyoo ka juulirde Alla mawnde, o wi'itoo kanko tigi Alla.

⁵ On anditaali mido wowlanaynoo on d'un, wa fewndo ko mi wondi e mon?

⁶ Jooni non hidon andi tigi ko tongi mo, fii yo o feepu e saa'i makko on,
⁷ ko fii fewndo doo, doole bonde suudfiide den no gollude, ko woni tun fewndo doo godfo no hadi de taho haa o dira.

⁸ Ko onsay non aaden bonfo on feenata. Iisaa Joomi on muliray mo wuttugol, o muncira mo jalbeendi ardu makko ndun kanko Iisaa.

⁹ On aaden bonfo ardoyay e kuude Ibuliisa, o wada noone kaawakeeji e maandeeji e kuude fenaandeeje,

¹⁰ o huutoray kala noone bone fii faayingol wonbe mulude ben, bay be jabaali yidude goonga on fii no be dandiree.

¹¹ Ko d'un wadi si Alla kadi accidi be e doole d'aynooje fii no be gomdinira fenaande nden,

¹² fii no yidube angal peewal ngal, gomdinaali goonga on ben jaawiree.

Fii Tabital be Tesalonii ben

¹³ Telen-ma amen menen, yo musibbe be Joomiraado on yidi, meden haani duumaade e jarnugol Alla fii mon, ko fii Allaahu on subino on gila ka fudfoode fii kisiyee on^a, e hoore *labbinirgol on Ruuhu Allaahu on e gomdingol goonga on.

¹⁴ Ko d'un o noddiri on Kibaaru Moyyo mo men feppinani on on, fii no hebiron gebal ka mangu Iisaa Almasiihu Joomi on.

¹⁵ Ko d'un wadi, yo musibbe, wonee tabitupe, jogitod'on janndeeji di men janni on din, woni non ko e kongudi, woni e bataake.

¹⁶ Yo Iisaa Almasiihu Joomi men on tigi, e Alla Baaba men, on Yidufu en, yedi en wakkilaare poomayankeere e tama'u moyyo immorde e sulfu makko on,

¹⁷ wakkilin berde mon den, tabintina on e kala kuugal e kala kongol moyyol.

3

Puulusa Landii be Tesalonii ben Torndeeji

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, toranee men fii no daaluyee Joomiraado on lollira e no mawniniree, wano o lolliri e mawniri ka mon non,

² fii no men dandiree boyliibe ben e bonbe ben, ko fii hinaa fow mari gomdinal.

³ Kono Joomiraado on ko Sella-Findeejo, o tabintinay on, o hisina on bonfo on.

⁴ Joomiraado on no okki men hoolaare e telen-ma mon wonde hidon wadude, on wadoyay kadi ko men yamiri on kon.

⁵ Yo Joomiraado on ardo berde mon den e fee giggol iwrungol e Alla e nappaare iwrunde e *Almasiihu on.

Hajande fii Puyndan

⁶ Men yamirii on e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, yo musibbe, yo on wodfido kala musidfo wuurufo e nder puyndan, ko yaadaa e jannde nde hendord'on men nden.

⁷ Ko fii hidon andi onon tigi ko honno jembirton men, ko fii men wuuriraali puyndan hakkunde mon.

^a 2:13 2.13 Maa: ko fii Allaahu on suborno on wa dikkuruube fii kisiyee on.

⁸ Men jabaali godɔo fawtoo men jaameteen nii tun, kono ko e nder golle sattude e yangi men golliri jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

⁹ Wonaa fii hari dɔun no haanani men men wadiri dɔun, kono men faalano on accirde menen tigi noone mo jembon.

¹⁰ E hoore dɔun, fewndo ko men wonnoo ka mon, men wadanno on ndee yamiroore dɔo: kala on saliidɔo gollude, wota jaamu kadi!

¹¹ E hin-le men nanii wobbe e hakkunde mon no jokki puyndan, hibe jokki ko wonaa haaju mabbe edii be gollude.

¹² Men torike ben yimbe, men jeejirii be Iisaa Almasiihu Joomi on, yo be gollu e nder buttu, be jaama ko be to'ani hoore mabbe kon.

¹³ Onon non, yo musibbe, wota berde mon maayan wadugol ko moyyi.

¹⁴ On mo dɔoftaaki ko men wi'i kon e nduu batakuru, haray maandinee fii makko. Wota on huuwondir e makko huuwondiral woo, fii yo o hersu.

¹⁵ Wota on jogor mo non wa gapo, kono hajoree mo wa musidɔo mon.

Fii Waynitande nden

¹⁶ Yo Joomiraado, Jom Buttu on, yefu on buttu kanko tigi saa'i kala e noone kala. Yo Joomiraado on wonda e mon on fow.

¹⁷ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Ko maande an nden woni e nder bataake an den fow, e hino bindi an dɔin.

¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla, on Dandudɔ en, e Iisaa Almasiihu, on wondɔ tama'u men, yamiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on.

² Mi salminii ma yo Timotee, an oo bidɔ an e nder gomɔinal.

Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii Reenagol e Jandeeji Fenaandeeji

³ Wano mi wakkilinirno-maa non wonugol Efeesi ɔon, fewndo ko mi fokkiti Masedonii, fii yo a yamir wobbe goo wota be jannu janndeeji goo,

⁴ e wota be cato e tindi mehi e lasilankaaku ngu lannataa, ko memminta yeddondire, hara hinaa wadugol golle Alla ɔen e nder gomɔinal.

⁵ Ko woni faandaare ndee yamiroore, ko yidɔngol bernde laabunde e fondo moyyo e gomɔinal ngal aldaa e faasiqankaaku.

⁶ Wobbe ben sortii e ɔen pehe, ukkii e haalaaji mehi,

⁷ hara hibe faalaa wonude jannoobe fii Sariya on, e hin-le be faamanaa hay ko be woni wi'ude kon, e ko be woni tentinde fii mun kon.

⁸ Hiden andi tigi wonde Sariya on no moyyi, kono ko e hoore jogitorgol mo no haaniri.

⁹ Awa kadi anden Sariya on wadiraaka fii feewube ben, kono ko fii bonbe ben e dartiibe ben e heferbe ben e junuubankeebe ben e be rewataa Alla ben e hayfinoobe fii Alla ben e waroobe ben mun e yumma mun ben e ittoobe ko'e ben

¹⁰ e jeenoobe ben e worbe jinoobe worbe e yeeyoobe yimbe e fenoobe e woondoobe fenaande ben e kala wadoobe kuude woopondirde e jannde haqiiqaare nden.

¹¹ Ndee jannde no yaadi e Kibaaru Moyyo mo o halfinimmi on, on bangindo mangural Alla moyyo on.

Fii Moyyere nde Alla Yedi Puulusa nden

¹² Mi jarnii on yedɔindo lan, ɔun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on, jogitorɔ lan wa holniɔdo, toɔɔfii mi e dee golle makko,

¹³ min oo hoynaynoodo, cukkotonoodo, yennaynoodo. Kono mi yurminaa, ko fii ko mi wonnoo warrude ɔun, ko angal gandal e angal gomɔinal.

¹⁴ Joomiraado on yedii lan moyyere no yaajiri, wondude e gomɔinal e giggol ko woni e Iisaa Almasiihu on kon.

¹⁵ Ngol kongol ɔoo ko haqiiqawol, hingol handi e jabeede few, ngolle e hino ngol: Iisaa Almasiihu on ko ardi ka aduna ko dandugol junuubanke'en. Min non ko mi burɔdo bonde e ben.

¹⁶ Kono mi yurminaa, fii no Iisaa Almasiihu on ɔanginira e an, min oo burɔdo bonde, yondinaare makko nden fow, fii no mi wonira misal e gomɔinoyoobe e makko ben, be heɓa *ngurndan poomayankejan.

¹⁷ Teddungal e mangu wonanii Lando poomayankeejo, mo maayataa, mo yi'otaako, Alla bajjo, haa poomaa. Aamiina!

¹⁸ Ndee yamiroore nde mi yamir-maa, yo Timotee bidɔ an, wano *hiitoraa fii maa non, ko yo a tippir tippiro moyyo ngon

¹⁹ e nder gomɔinal wondude e bernde laabunde. Nden bernde laabunde non wobbe ben tertike nde, haa ka tawata gomɔinal maɓbe ngal yoolike.

²⁰ No tawaa e ben Himenee e Aleksander, ben be mi accidi e Ibuliisa fii jannugol be wota be hoynu Alla.

2

Fii Dewal e Toraare Alla

¹ Ko adii kon taho, mido torii yo en landano yimbe ben fow ballal Alla, wadanen be torndeeji e du'aaji e yettooje Alla,

² wadanen d'un kadi lambe e kala yeesoobe, fii no wuuriren ngurndan newiidan e buttudan wano Alla faaliraa non e hoore teddungal.

³ Ko d'un woni ko moyyi, ko welata Alla, Dandudo en on,

⁴ on Yidudo yo yimbe ben fow dande, be ara e andugol goonga on.

⁵ Ko fii ko Alla gooto woodi, no woodi kadi moyyintinoowo gooto hakkunde makko e yimbe ben, d'un ko oo neddo wi'eteeedo Iisaa Almasiihu,

⁶ on sakkiido hoore mun fii sottugol fow, d'un ko seedee wadaado e saa'i todfaado on.

⁷ Ko fii fejjingol on seedee wadi si mi wadiraawajotoodo e yottinoowo, (mi wowlay goonga, mi fenataa), fii ko janna be wonaa Yahuudiyanke ben ko woni gomdinal goongawal ngal kon.

⁸ Mido yidi kadi yo worbe ben toro Alla ka woni woo, e hoore townugol juude laabude e baawo tikkere e yeddondiral.

⁹ Rewbe ben kadi wano non, be bornora no haaniri, hara hinaa no maniree e no hawnori, hara be ukkaaki e mordfi hawniidi e cudorgol kanje e kode hittude, maa concisatta-cogguuji,

¹⁰ kono ko wadugol kuude moyye, hara ko yaadude e kuude rewbe qirritiibe rewugol Alla.

¹¹ Awa kadi yo debbo jangu e nder deeyere e yankinaare timmunde.

¹² Mi yamiraali non debbo jannugol, maa laamagol gorko, kono ko yo o deeyu.

¹³ Ko fii ko *Aadama adaa tageede, si *Hawaa hikki don.

¹⁴ Awa kadi wonaa Aadama faynanoo, kono ko debbo on faynanoo, o bonni yamiroore Alla nden.

¹⁵ Kono fow e mun, debbo dandirte jidi mun ndin si o duumike e nder gomdinal ngal e giggol e laabal no haaniri.

3

Fii no Ardotoobe e Wallitotoobe Moftal ngal Haani Wonirde

¹ No wi'aa: on mo no yelii wonugol yeesoojo ka *moftal Alla, haray ontigi ko huunde moyyere woni ko faalaa. Ngol kongol ko haqiiqawol.

² Kono fow e mun yo taw ardotoodo on ko neddo mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, waawudo hoore mun, hara wonaa ubbitoowo, hara ko o teddintodo, wernoowo hobbe, waawudo jannude,

³ hara hinaa yaroowo mandila, hinaa jaadudo, kono hara ko o newiido, hara hinaa yeddondirteedo, hara ko mo haajaaka e ngaluuji aduna,

⁴ hara ko ardotoodo moyya beynguure mun nden tigi, e ne'udo faybe mun ben, hara hibe yankinani mo e nder teddungal timmungal.

⁵ Ko fii si goddo waawataa ardaade beynguure mun nden tigi, haray ko honno ontigi waawata dankorde moftal Alla ngal?

⁶ Yo taw wonaa gomdindo kesun, fii wota o heewu townitaare, haa o yana e jaawoore nde Ibuliisa jaawaa nden.

⁷ Bee o hebira be gomdinaa ben kadi seeditoore moyyere, fii wota o hebu feloore, o yana e pircol Ibuliisa.

8 Wallitotoobe moftal ngal ben kadi wano non, hibe haani wonude teddube, wodfditiibe faasiqiyaagal e njaram feyyitudan e dabbirgol miile.

9 Hibe haani humaade e goonga luggudo gomdinal ngal e nder bernde laabunde.

10 Kambe kadi non hibe haanaa ndarndeede taho, onsay non si tawii hay huunde alaa ko be feliree, be wada non den golle.

11 Rewbe ben kadi wano non, yo be wonu teddube, hara be wonaali no'ooobe, be wona waawube hoore maɓbe e sella-findeebe e kala huunde.

12 Wallitotoodo on no haani tawde ko yondinordo debbo gooto, e ne'irdo bibbe mun ben e beynguure mun nden no moyyiri.

13 Ko fii kala wallitotoodo, golludo den golle no moyyiri, heboyay teddungal tiidungal e hoolaare mawnde ka gomdingol makko Iisaa Almasiihu on.

14 Mi windanii ma dundoo e hoore tanyinagol mi yahay ka maa ko neebaa.

15 Kono si mi aru e tongaade, dɗun a anday ko honno haanudaa wuurirde ka suudu Alla, ndun-le ko moftal Alla Wuurudo on, doosal e balal goonga on.

16 Awa kadi no fellitaa wonde gundoo ngal dewal no mawni:
«Dun ko on feepirɗo bandu,
holliraado Ruuhu Alla ko o feewudo,
feepando malaa'ikaaɓe ben,
on jantaado fii mun e hakkunde leyyi dɗin,
o gomdinaa e nder aduna on,
o yentinaa ka kammu e nder mangural.»

4

Fii Yamirooje de Timotee Yamiraa den

1 Kono Ruuhu Allaahu on no holli no laabiri wonde, ka saa'iiji sakkitori wobbe ben tertoyto gomdinal ngal fii jokkugol ruuhuuji dɗaynayɗi e janndeeji jinna,

2 be dɗayniree faasiqankaaku e waajuuji fenaandeeji, tawa bernde maɓbe nden no jukkiniraa wa ko sunniraa njande wojjiniraade yiite.

3 Ben yimbe wi'oyay wota dese wadu, be harmina jaameteeji dɗi Alla wadi fii yo gomdinbe ben e andube goonga on ben jaamu e nder jarnugol mo dɗin.

4 Hara-le ko Alla tagi kon fow no moyyi, huunde wonaa ko bugitete. Ko jarnugol tun Alla nde hiden huutora.

5 Ko fii ko Alla tagi kon fow no *labbiniraa daaluyee on e toraare.

6 Si a weebitanii dɗun musibbe ben, a wonanay Iisaa Almasiihu on kurkaadu moyyuru, eltiraado daaluyeeji gomdinal ngal wondude e janndeeji moyyi dɗi jokkudaa dɗin tigi.

7 Kono an, bugito taali nedfanke mehi dɗi yummiraabe yewtata. Eltiraa hoore maa wuurirgol wano Alla faaliraa non.

8 Ko fii eltugol bandu ndun ko seeda nafi, kono wuurirgol wano Alla faaliraa non kan no wondi e nafa e nooneji dɗin fow, no wondi kadi e fodaari ngurndan fewndiidan dan e aroyaydan dan.

9 Ngol ko kongol haqiiqawol, handungol e jabeede few wano ngol woniri non.

10 Ko wonden gollirde tippira, ko fii en wadii tama'u men on e Alla Wuurudo on, on Dandoowo yimbe ben fow, tentinii gomdinbe ben.

11 E hino ko haanudaa yamirde, janna kon.

¹² Wota hay gooto yawo ma fii ko a suka, kono wonan gomdɪnbe ben misal e kongol e jikku e giggol e gomdɪnal e laabal.

¹³ Doo e mi arude, cato e jangangol yimbe ben daaluyee on, waajodaa be, jannaa be.

¹⁴ Wota a weddito e dokkal maa ngal, ngal yedɪranodaa *hiitaango ngal, fewndo ko ardotoobe *moftal ngal *fawi juude e hoore maa.

¹⁵ Huutor, wonaa e dɪn tun, fii no golle maa den ɓangirana fow.

¹⁶ Wattaa yiila e hoore maa e ko jannataa kon e nder cataare. Ko fii si a wadiri non, a danday hoore maa, dandaa hedotoobe ma ben.

5

Fii no Gomdɪnbe ben Haani Wondirde

¹ Awa kadi wota a felir nayeero no sattiri, kono waajor mo wa si ko o ben maa, sukaabe worbe ben kadi wa miɓɓiraabe maa,

² rewbe nayeero ben kadi wa neeniraabe maa, jiwbe ben kadi wa bandiraabe maa e nder laabal timmungal.

³ Teddinaa kadi keynguube ben, hara ko keynguube be alaa ballo ben.

⁴ Si keynguujoo no mari ɓiɓbe maa taaniraabe, yo ben ekkito taho wuurigol wano Alla faaliraa non e telen-ma dɪnkagol beynguure maɓbe nden tigi, ko nii be yobitirta mawbe maɓbe ben, ko fii dɪn no wela Alla.

⁵ Keynguujoo tigi-tigiijo mo alaa ballo on no wadi tama'u mun on e Alla, duumii e toragol mo jemma e jalorma.

⁶ Kono keynguujoo jokkudo mbeleede ko maydo, fii kala himo wuuri.

⁷ Ko dundoo haanudaa waajaade fii wota ben keynguube wonu felniibe.

⁸ On mo dankaaki ɓiɓbe mun ben, tentinii beynguure mun nden, haray o bugitike gomdɪnal ngal, awa kadi haray hay mo gomdɪnaa no ɓuri mo.

⁹ Fii yo keynguujoo windodu e keynguube haanaabe walliteede ben, yo taw ko fandi woo himo mari duubi cappande jeegoo, hara kadi ko yondinornoodo gorko gooto,

¹⁰ hara kadi ko andiraado kuude moyye, wano ne'ugol faybe, wernugol kadi hobbe, sembugol koyde yimbe Alla ben, wallitagol tampube ben, wadugol kala kuugal moyyal.

¹¹ Kono wota a jaba winditude keynguube heccidube ben, ko fii nde himmeeji maɓbe dɪn wodɪntini be *Almasihu on woo, be faalete yetteede,

¹² be adda ɓaawoore Alla e hoore maɓbe, sabu ko be firti *ahadi maɓbe araniri ndin kon.

¹³ E hoore dɪn, be wona puybe, be wowntinoo naata e nduu, yalta e nduu, be beyda e dɪn ɓooreji, be wona humpaabe, be wona e wowlugol piiji dɪ haanaaka wowleede.

¹⁴ Ko dɪn wadi si mi wi'i yo keynguube heccidube ben yette, be heɓa ɓiɓbe, be ardo beynguure maɓbe nden, fii wota en jonnu liddotoobe en ben jolkun woo no be aybinira en.

¹⁵ Ko fii wuren wobbe e maɓbe murtii, jukkii Ibuliisa.

¹⁶ Si debbo gomdɪndo no mari keynguube ka mun, yo o wallito be, hara hinaa *moftal ngal fawtii be, fii no moftal ngal waawira wallitorde keynguube be alaa ballo ben.

¹⁷ Ardotoobe moftal ngal moyya no handi e teddungal sowondirngal, tentinii ben wakkiliibe yangi waajagol e jannugol.

¹⁸ Ko fii bindi dɪn no wi'i: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana dɪn maaro», awa kadi: «Golloowo no handi e njoddi mun.»

¹⁹ Wota a jaɓu tooje e hoore ardotoodo woo, si hinaa a heɓu seeditiibe dido maa tato.

²⁰ Duumiibe e wadugol junuubu ɓen, wurtu ɓe e yeeso fow, fii no heddiibe ɓen kadi hulira.

²¹ E yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on e malaa'ikaabe subaabe ɓen, mi yamirii ma jokkugol deɗe yamirooje e ɓaawo burdindingol maa gidfaale.

²² Wota a hawju *fawugol juude e hoore hay gooto toddoo mo fii golle Alla den. Wota a tawde e junuubaaji wobbe. Reeno, wonaa laabudo.

²³ Accu yarugol ndiyan tun, huutoraa kadi njaram *wiipu seeda, sabu nawnahoy reedu maa jokkondirkoy koy.

²⁴ Junuubaaji yimbe goo no feɓni ado ɓe jaaweede, wobbe ɓen non di feɓirii woo yeeso.

²⁵ Ko wano non kadi kuude moyye den no feɓni, hay de feɓnaa den kadi waawataa suudaade.

6

¹ Yo jiyaabe ɓen fow jogor jeybe den ɓen wa handube e teddungal timmungal, fii wota innde Alla nden e jannde nden hoyne.

² Ben jiyaabe, ɓe tawata jeybe den ɓen ko gomɗinbe, ɓe haanaa ka ɓe ronka ɓe teddinde, ɓay ɓen ko musibbe maɓbe. Kono hibe haani burtude kurkanaade ɓe, ko fii ɓen wonbe nafitorde golle maɓbe den, ko yibbe maɓbe gomɗinbe. Ko den haanudaa jannude waajoo.

Fii Jandeeji Bondi den e Giggol Kaalisi

³ Si goddo no jannirde noone goo, hara o alaa jokkude kongudi selludi Iisaa Almasiihu Joomi men on, e janndeeji yaadudi e laawol Alla ngol,

⁴ haray on ko townitiido, mo andaa huunde, wondudo e nawnare yeddondiral e poodotiro haala. Ko den wonata neene nawliigu e poodotiro e hoyre e sikkitaareeji bondi,

⁵ e yeddondire de lannataa hakkunde yimbe ɓe hakkille bonde, ɓe andaa goonga, jogorbe dewal ngal wa bundu keɓal.

⁶ Ko goonga, dewal ngal ko tono moolanaado, si tawii en yondinorii ko jogiden kon.

⁷ Ko fii en addoraano hay huunde e oo aduna, awa kadi en nattortaa hay huunde.

⁸ Si tawii non hiden mari neema e concii, yo den yonu en.

⁹ Kono ɓen faalaabe aldude yanay e nder jarrabuyee, e nder pircol, e faaleeji duudufu njoofooji, bonnaydi, ko yollata yimbe ɓen e nder yeebaare e halkaare.

¹⁰ Ko fii giggol kaalisi ko dafol kala bone. E nder ko wobbe ɓen himmani den kon, ɓe wodfitii gomɗinal ngal, ɓe waditii kambe tigi tampereje.

Fii Yamirooje de Timotee Yamiraa den

¹¹ An non, oo aaden Alla, dogu den piiji, dabbitaa peewal ngal e wuurirgol no Alla faaliraa non e gomɗinal ngal e giggol ngol e wakkilaare nden e newaare nden.

¹² Tippiraa tippiro moyyo fii gomɗinal ngal, catodaa e *ngurndan poomayankejan dan, dan noddiradaa fii mun dan, dan qirritordaa qirritande moyyere fii mun yeeso seedeebe duudube.

¹³ Mi yamirii ma e yeeso Alla, on Yedoowo ngurndan kala huunde, e yeeso Iisaa Almasiihu on, on seeditordo qirritande mun moyyere nden yeeso Pilaatu Pontii lando on,

¹⁴ dofto yamiroore nden e hoore laabal e no felnora, haa nde Iisaa Almasiihu Joomi men on feɓni.

¹⁵ Feenugol makko laatoo e saa'i mo Alla happi on, d'un ko on Yeesoojo bajo moyyo, Lando lambe, Koohojo koohoobe ben,

¹⁶ on mo tawata ko kapun tun woni maayataa, Hodudo e jalbeendi ndi badotaako, mo goddo woo yi'aali, waawataa yi'ude kadi, on mo teddungal e bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

¹⁷ Yamir aldube ben e oo aduna fewndiido, wota be wonu mawnin-tiniibe, wota be faw tama'u mabbe on e ngaluuji di luttataa din, kono yo be wadu tama'u mabbe e Alla, on Yedoowo en fow haa feyyita fii no weltoroyoden.

¹⁸ Yo be wadu ko moyyi, be aldira kuude moyye, be wona okkoobe e kafidotoobe.

¹⁹ Wadugol mabbe d'un, ko wa sincugol didol moyyol fii ko aroyta kon, e fii no be tamira ngurndan haqiiqajan dan.

²⁰ Ko an yo Timotee, jogito koo ko halfinadaa, e nder reenagol e haalaaji mehi, di yaadaa e faale Alla on, e yeddondire fii gandal fenaandewal,

²¹ e nder ko wobbe ben humii e ngal gandal kon, be seli gomdfinal ngal. Yo moyyere Joomiraado on wonu e mon!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e telen-ma fodaari ngurndan wondan e Iisaa Almasiihu on dan.

² Mi salminii maa yo Timotee, an oo boobo an mo mi yidi fota. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii no Puulusa Wakkiliniri Timotee

³ Mi yettii Alla, on mo mi woni rewude, wano baabiraaɓe an ɓen non, e dow ɓernde laabunde, e hoore mi alaa yejjitude fii maa e nder torndeeji an ɗin jemma e palorma.

⁴ Ko fii mido andita fii gondi maa ɗin, awa mido faalaa yi'itude ma fota fii no mi heewira weltaare.

⁵ Mido andita kadi gomɗinal wongal e maa ngal, ngal aldaa e faasiqankaaku, wonnoongal e pati maa Lowiisi e yumma maa Eniisi, wano mi fellitiri non hingal e maa.

⁶ Ko ɗun wadi si mi wakkilinii ma hubbitugol ngal dokkal Alla, ngal hendornodaa *fawugol juude an ɗen e hoore maa.

⁷ Ko fii ruuhu mo Alla yedi en on wonaa waɗoowo en huluɓe, kono ko ruuhu okkoowo en doole e giggol e waawugol hoore mun.

⁸ Awa wota a hersir seeditanagol Joomi men on, e min sokiraado sabu makko on, kono tampidu e an fii Kibaaru Moyyo on e dow bawgal Alla,

⁹ on Dandudo en, noddi en fii no nabiren ngurndan men ɗan no laabiri, hara hinaa sabu kuude men ɗen, kono ko sabu haajaande makko nden tigi e moyyere nde yediraden sabu Iisaa Almasiihu on nden, ado saa'iiji poomayankeeji ɗin.

¹⁰ Nden moyyere ɓanginiraama jooni feɗugol Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, on muncudo doole mayde nden. Ko Kibaaru Moyyo on o feɗninirani en ngurndan ɗan lannataa ɗan.

¹¹ Ko fii oo Kibaaru Moyyo mi wadiraa waajotoodo e sahaabaajo e jannoowo.

¹² Ko sabu ɗun mi heɓiri ɗii sateendeeji. Kono mi hersaa, ko fii mido andi ko hombo mi gomɗini, awa mido felliti himo mari bawgal hiwugol ko mi halfinaa kon haa e palaande jaawoore nden.

¹³ Awa jogito sifa ɗii kongudi selludi ɗi hendordaa mi, e nder gomɗinal ngal e giggol wongol ngol e Iisaa Almasiihu on.

¹⁴ Jogitodaa kaliifu moyyo mo hendordaa *Ruuhu Seniido on, ɗun ko Wondo e men on.

¹⁵ Hida andi wonɓe leydi *Aazii ɓen fow tertike lan. Figeeli e Hermogaana no tawaa e ɓen.

¹⁶ Yo Joomiraado on tippin yurmeende mun nden e hoore ɓeynguure Onesifooro nden, ko fii himo muɗɗinaynoo lan soono woo, awa kadi o hersiraano ko mi sokaa kon.

¹⁷ E hoore ɗun, bay o arii Roomu, o catino e ɗaɓɓitugol lan haa o yi'immi.

¹⁸ Yo Joomiraado on yedoy mo yurmeende mun nden pande jaawoore nden. Hida andi ɓuri wondo woo haa honto o wallimmi ko mi woni Efeesi.

2

¹ An kadi non, yo boobo an, tiidfinor e moyyere wonde e Iisaa Almasiihu on nden.

² Ko nanirdaa mi kon e tawnde seedebe d'uudube, halfin d'un yimbe holniibe, waawaybe kapun kadi jannude wobbe goo.

³ Tampidu e an wa sufaajo moyyo Iisaa Almasiihu on.

⁴ Ko fii si sufaajo golloowo golle mun no faalaa weltinde hooreejo mun on, o hilnotaako haajuuji goo.

⁵ Ko fii foolotirteedo e dogudu wadantaake *meetelol si o wadiraali no haaniri non.

⁶ Ko remoowo wakkiliido on haani adaade hendaade gebal mun ngal ka baagol.

⁷ Hakkilan koo ko mi woni wi'ude, ko fi Joomiraado on yedete faamu e di fow.

⁸ Anditii fii Iisaa Almasiihu, on immitiido e hakkunde maybe ben, iwrufo e bolondaa Daawuuda on, wano Kibaaru Moyyo mo mi woni yottinde on wi'iri non,

⁹ on mo mi tampani haa mi habbira wa wadoowo bone. Kono daaluyee Alla on habbaaka.

¹⁰ Ko d'un wadi si mido wakkilii fow sabu subaabe ben, fii kambe kadi no be hebira kisiyee wondo e Iisaa Almasiihu on, wondude e darja poomayankeejo on.

¹¹ Ngol kongol ko haqiiqawol wonde:

Si en maayidii e makko,
en wuuritidoyay kadi e makko.

¹² Si en najpnike,
en laamodoyay kadi e makko.

Si en yeddii kadi fii makko,
kanko kadi o yeddoyay fii men.

¹³ Si tawii en sellaa-finde,
kanko ko o sella-findeejo,
ko fii o waawataa yedditaade.

Fii Golle Moyye

¹⁴ E hino ko haanudaa andintinde kon: jeejaa yimbe ben yeeso Alla wonde, yo be accu poodotiro haala ka aldaa e nafa. Si hinaa d'un, d'un nawray hedotoobe ben e majjere.

¹⁵ Eto no weebitoraa yeeso Alla wa nedfo haanaado jabeede, d'un ko golloowo mo hersaa, e tindinoowo daaluyee goongaajo on no feewiri.

¹⁶ Reenodaa e haalaaji mehi di yaadaa e faale Alla on, ko fii jokkuba di ben burtay tun wodfitaade Alla.

¹⁷ Ko fii kongudi mabbe din no layira wa nawnaare «masara.» Himenee e Fileeti no tawaa e ben,

¹⁸ ben selube goonga on, no bonnira gomdinal wobbe ben wi'ugol wonde ummutal ngal wadiino.

¹⁹ E hin-le hayre didol tiidunde nde Alla wadi nden no niibi haa jooni, hinde notiraa dii kongudi doo: «Joomiraado on no andi be makko ben!», awa kadi: «Kala jantiido innde Joomiraado on yo yilto e angal peewal.»^a

²⁰ E nder suudu hittundu hinaa miranji tafiraadi kanje maa kaalisi tun woni ton, kono kunnaaje e payande leydi kadi no ton. Miranji arani din ko mariraadi fii haaju hittudo, kono diya ko huutorteedi fii ko woni woo.

a 2:19 2.19 Ada. 16.5

²¹ On labbindo hoore mun e dñi piiji bondi, o wonay miran hittudo, huutorteedo, laabudo, mo jom mun huutorta, hebulaniido kala kuugal moyyal.

²² Awa dogu himmeeji cukankaaku ñin, ñaɓɓaa peewal ngal e gomɗinal ngal e giggol ngol e buttu on, wondude e jantorayɓe Joomiraado on bernde laabunde.

²³ Bugitodaa yeddondire njoofoje ñe aldaa e nafa ñen, ñe andudaa adday hawreeji ñen.

²⁴ Ko fii haanaa ka kurkantoodo Joomiraado on habidee. Himo haani wonde newaniido fow, muppiido, o waawa jannude.

²⁵ Himo haani kadi wurtirde liddotoobe mo ben no newori, e nder tanyinagol wonde Alla okkay ɓe feere no ɓe tuubira, ɓe anda goonga on,

²⁶ ɓe rattoo e faamu maɓɓe moyyo on, e no ɓe sortora e pircol Ibuliisa nangudo ɓe fii wadugol faale mun on.

3

Fii Sakkitoode Aduna on

¹ Awa andu wonde ka sakkitoode aduna, sattoyay fota.

² Ko fii yimbe ben laatoyto ɓurtintiniibe, yidube kaalisi, mantiibe, hownitiibe, hoynoobe, dartotoobe mawɓe mun, dullube, hayfinoobe fii laawol feewungol ngol,

³ ɓe yurmetaake, ɓe rippotaako, aybinoobe, ɓe waawataa hoore mun, hunyube, ayɓe moyyere,

⁴ janfotoobe, huuwiroobe angal faamu, heewube townitaare, yidube faale mun on ɓuri Alla.

⁵ Hara hiɓe ɓangini e kene dewal ngal, kono hara hiɓe yeddi ko ngal wondi e bawgal kon. Awa pottito ben yimbe ñon.

⁶ No woodi e maɓɓe naatooɓe ka cuudi, pooda rewɓe lo'ube fawiiɓe junuubi, ɓe kala noone himmeeji ardi.

⁷ Ben rewɓe no janga ɓande woo, kono hara ɓe waawataa andude goonga on few.

⁸ Ko wano Janeesi e Jambereesi dartornoo Muusaa non, ko wano non ben yimbe kadi dartorta goonga on. Ben ko yimbe ɓe hakkille mun bonnaa, ɓe gomɗinal mun wonaa haqiiqawal.

⁹ Kono ɓe yaarataa yeeso, ko fii feetere maɓɓe nden ɓanganay fow, wano no ɓee yimbe ñido wowlaabe fii mun non.

Fii no Timotee Wakkiliniraa e ko Jannaa kon

¹⁰ Kono an, a catike fota e janndeeji an ñin e jikkuuji an ñin e anniyeeki an ñin e gomɗinal an ngal e mupal an ngal e giggol an ngol e ɓaɓaare an nden.

¹¹ Hiɗa andi kadi ko mi jokkaa kon e tampereeki an ñi mi hebi e ñee ca'e Antiyoosi-Pisidii, Ikoniim e Listaara ñin, e cukkanɗe ñe mi hebi ñen e no Joomiraado on yaltinirimmi e ñun fow.

¹² Dun-le wuren, kala faalaabe wuurude e hoore dewal e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on ben fow cukkete.

¹³ Kono yimbe bonɓe ben e yoyube ben soono woo ɓurtay tun yaarude e nder bone on, ɓe ñayna hoore maɓɓe, ɓe ñaynora heddiibe ben kadi.

¹⁴ Kono an, cato e ko jangudaa kon, ñun ko ko hendordaa hoolaare, hiɗa andi ko hombo hebirdaa ñun.

¹⁵ Gila e paykunyaagal maa hiɗa andi bindi seniidi ñin. Hiɗi waawu-maa okkude faamu fii kisiyee on sabu gomɗingol Iisaa Almasiihu on.

¹⁶ Kala daalol windiingol ko foofaango Alla, hingol wondi e nafa fii jannugol e hollugol ellaaji e wurtugol e ne'ugol e nder peewal,

¹⁷ fii no aaden Alla on eltiree, hebulanoo wadugol kala kuugal moyyal.

4

¹ Ko d̄un wad̄i, e yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on, on jaawayd̄o wurbe ben e maybe ben, e sabu ardu makko ndun e *laamu makko ngun, mi yamirii ma, mi tentinii:

² waajo fii daaluyee on, catodaa e d̄un, nde hebudaa fajuhun weebukun woo, maa a hebaa, hollaa be ellaaji mabbe d̄in, felaa be, wakkilinaa be e hoore jannugol e nder mupal timmungal.

³ Ko fii saa'i no aroya nde tawata yimbe ben jabataa hande kadi jannde sellunde nden, kono tippude e faaleeji mabbe d̄in, be bannay takko mabbe karamokoobe d̄uudube ko yewta be ko be faalaa nanude kon.

⁴ Be udda noppi mabbe d̄in e goonga on, be fewta tindi mehi d̄in.

⁵ Kono an non, wonu hakkiland̄o e d̄i fow, wakkilodaa tamperejeji d̄in, wadaa kuude waajotood̄o fii Kibaaru Moyyo on, timminiraa golle maa den no feewiri.

⁶ Ko fii min, mid̄o itti wonkii an kin wa sadaka hibbaad̄o fii Alla, ko fii saa'i fokkitugol an ngol hewtii.

⁷ Mi tippirii tippiro moyyo ngon, mi timminii dogudu an ndun, mi woni sella-findeejo e telen-ma gomd̄inal ngal.

⁸ Jooni non mid̄o maranaa *meetelol peewal ngol. Joomi on, on Naawoowo Feewud̄o, jonnoyay lan ngol ka jalaande sakkitorde, d̄un non hinaa min tun, kono ko kala himmand̄o feenitugol makko ngol kadi.

Fii no Puulusa Waajori Timotee

⁹ Awa eto araa, tawaa mi ko buri yaawude.

¹⁰ Ko fii Demaasi tertike lan, sabu yid̄ugol mo oo aduna fewndiid̄o. O yahii Tesalonii. Kiriskiisu kadi yahii Galaasi, Tiituusa kadi yahii Dalamaasi.

¹¹ Ko min tun e Luuka wondi. Ardu e Markuusa, ko fii himo hitti e an fota fii golle den.

¹² Mi imminii Tikiiki Efeesi.

¹³ Nde hida ara, addoraa burmusu mo mi acciri Karpuusi on ka wi'etee d̄on Turuwaasi, e defte den, tentinii guri windeteedi e mun d̄in.

¹⁴ Oo siyaakeejo wi'etee d̄o Aleksander wad̄ii lan boneeji buy, kono Joomiraad̄o on jonnitay mo ittiri kuude makko den.

¹⁵ An kadi reeno e makko, ko fii o dartike kongud̄i men d̄in no tiid̄iri.

¹⁶ Ko mi adii dandude hoore an ka jaawirdu, hay gooto wallitanooki lan, kono fow tertino lan. Wota d̄un jogitane be.

¹⁷ Ko Joomiraad̄o on wallitinoo lan, tiid̄inimmi, fii no mi timminira yottingol Kibaaru Moyyo on, e fii no leyyi d̄in fow nanira d̄un. Awa kadi mi jattinaa hunduko ngayuuri ndin.

¹⁸ Ko Joomiraad̄o on yaltintammi e kala kuugal bongal, o dandammi fii no o naadirammi ka nder laamateeri makko kammuyankeeri. Yo mangural wonan mo haa poomaa. Aamiina!

Fii Salminaango ngon

¹⁹ Mi salminii Piriskiila e Akiila, e beynguure Onesifooraa nden.

²⁰ Awa Arastuusa kapun no Korenti. Mi accu kadi Torofimi no nawni ka saare Miletii.

²¹ Eto araa ado ndungude. Ebuluusu e Pudeniisi e Linuusa e Kaludiiyata, wondude e musibbe ben fow salminii ma.

²² Yo Joomiraado on wonda e maa, awa kadi yo moyyere makko nden wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E TIITUUSA

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Alla e *sahaabaajo mo Iisaa Almasiihu on todfii fii tiidingol gomdinal ben be Alla subii, adda be e goonga nawraydo e wuurigol no Alla faaliraa non,

² fii yo be hebu tama'u *ngurndan poomayankejan dan, dun ko dan ngurndan dan fodanoden ko adii saa'iiji din fudfaade, immorde e Alla, on mo faayataa.

³ E saa'i todfadao on, o banginiri daaluyee makko on waajuuji di mi halfinaa waajagol din, wano kanko Alla Dandoowo en on o yamiriri non.

⁴ Mi salminii ma yo Tiituusa, an oo bidfo an tigi e nder gomdinal ngal hawtudfen ngal. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu hisinoowo en on yede yurmeende e buttu.

Fii Golle Tiituusa den ka Suriire Kereeti

⁵ Ko mi accir-maa Kereeti ton, ko fii yo a gaynito fewnitagol ko heddi feewaali kon, jodfinaa kadi e saare kala ardotoobe *moftal ngal, wano mi hollir-maa non.

⁶ Mo kala e mabbe non no haani wonude aaden mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, hara kadi bibbe mabbe ben ko gomdinbe, e maanaa hara be waawetaake toopireede angal peewal maa angal doftaare.

⁷ Awa no haani ka tawata ardotoodo dental ngal felnaaki, ko fii himo halfinaa ardagol beynguure Alla nden, ko dun wadi si hara hinaa mawnintiniido, hinaa seytinoowo, hinaa yaroowo, hinaa jaadudo, hinaa dabbiroowo miile,

⁸ kono yo taw ko o wernoowo hobbe, yidudo ko moyyi, nawrudo ngurndan mun dan faamu, feewudo, laabudo, waawudo hoore mun,

⁹ hara kadi ko o catiido e daaluyee haqiiqajo on, hara ko no yaadiri e ko o jannaa kon, dun o waaway wakkilindirde heddiibe ben jannde sellunde nden, e hollugol liddotoobe nden jannde ben ellaaji mabbe din.

¹⁰ Ko fii buy ko murtube, yewtoobe yewtereje mehi, daynoobe, tentinii ben wonbe e hakkunde *Yahuudiyankeebe gomdinbe, catii e *sunninegol ben.

¹¹ Awa yo kundule mabbe den ombe, ko fii hibe jiiba beynguureje goo fow jannirgol be ko haanaaka janneede fii hebirgol angal nundal.

¹² Godfo e mabbe, mo be wi'i ko annabaajo, no wi'i wonde, be Kereeti ben ko fenoobe, ko be kulle hunyude, reeredube, puybe.

¹³ Nden seeditoore-le ko goonga. Ko dun wadi bee feliraa be no sattiri fii no be hefira gomdinal laabungal,

¹⁴ e no be accira humagol e tindi Yahuudiyankeebe ben, e yamirooje iwruude e yimbe be tawata ko selube goonga on.

¹⁵ Laabube ben kan, ko woni woo no laabani dun, kono yimbe tuunube be gomdinaa ben, hay huunde laabanaa dun, ko fii hakillaaji mabbe din e berde mabbe den no tuuninaa.

¹⁶ Hibe wi'i ko be andube Alla, kono kuude mabbe den no yeddi dun, ko fii ko be harmube, murtube, be waawataa laatinde kala kuugal moyyal.

2

Fii no Tiituusa Haani Waajorde Moftal ngal

¹ An non yewtu ko yaadi e jannde sellunde nden kon,

² wi'aa mawbe ben, yo be wonu waawube hoore mabbe, teddintoobe, hara wonaa ubbitoobe, kono hara ko tabitube e gomdinal ngal e nder giggol e nappaare.

³ Yo woniran non kadi yummiraabe ben, hara jikku mabbe on ko moyyo, hara be wonaali jo'oobe, maa yaroobe, be wona e jannugol ko moyyi,

⁴ hara be waajoto sukaabe rewbe ben yidugol moodibbe mabbe ben e bibbe mabbe ben.

⁵ Hara ko e nder faamu be nawri ngurndan mabbe dan no laabiri, e no be wonira jom-suuduube moyyube, e no be yankinorana moodibbe mabbe ben, dun haray daaluyee Alla on hoymetaake.

⁶ Yamiraa kadi sukaabe worbe ben nawrugol ngurndan mabbe dan e nder faamu.

⁷ E kala huunde hida haani wonande be misal e wadugol kuude moyye. E nder ko jannataa kon, janniraa nundal e teddungal,

⁸ e yo kongudi maa din wonu selludi, di aybintaako, fii no liddotoobe en ben hersira, tawa be waawataa hebude bone woo mo be wowla en.

⁹ Yamiraa kadi jiyaabe ben yankinanagol jeybe be ben e kala huunde, be dabba no be weltinira be, be reenoo e yeddondirgol e mabbe.

¹⁰ Be reenoo kadi e nguyka, be bangina sella-findeyaagal timmungal, dun be teddinay gandal fii Alla Dandudo en on.

¹¹ Ko fii moyyere Alla nden, dun ko bundu kisiyee fii yimbe ben fow, feepii.

¹² Nden moyyere no ne'a en, hinde yilta en e kala ko Alla api, hinde accintina en himmeeji aduna, dun en waaway nawrude ngurndan men dan fewndo doo e nder faamu e peewal e wano Alla faaliraa non,

¹³ e nder ko tijjiden tama'u sollitudo on kon, dun ko feepugol mangural Alla men on e Dandoowo en on, dun ko Iisaa Almasiihu.

¹⁴ O okkitirii hoore makko kanko tigi fii men, fii sottugol en e kala ko boni, fii labbinangol hoore makko jamaa subaado, himmando wadugol kuude moyye.

¹⁵ Ko dun haanudaa yewtude, wakkilinaa, felaa wa newnanaado yamirgol. Wota hay gooto yawito ma e dun!

3

Yamiroore fii Wadugol ko Moyyi

¹ Andintin be hibe haani yankinanaade laamuuji din e laamiibe ben, be doftoo be, be hebilanoo kala kuugal moyyal.

² Wota be hoynu hay gooto, maa be wona yeddondirteebe, kono be wona moyyube, newiibe e telen-ma yimbe ben fow.

³ Ko fii hari enen kadi ko en faada-hakkilbe, be doftotaako, daynaabe, maccube kala himmeeji e mbeleede neddanke, wuurube e nder hunyeendi e nawliigu, apanabe, e apindirbe.

⁴ Kono nde Alla, Dandudo en on, feppini moyyuki makko kin e giggol makko ngol o yidi yimbe ben ngol,

⁵ o dandi en, hinaa non bay en wadii kuude feewude, kono ko e iwrude e yurmeende makko nden. O dandiri en lootirgol en tagiteede, heydintiniree *Ruuhu Seniido on.

⁶ Ko Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, Alla tippiniri on Ruuhu e hoore men haa heewi,

⁷ fii no jogoreden feewube sabu moyyuki makko kin, e fii no waawiren ronirde *ngurndan poomayankejan dan tanyiniden dan.

⁸ Koo ko mi wi'i dfoo ko haqiiqa. Mido faalaa yo a cato e d̄ii piiji, fii no gomd̄inbe Alla ben fewtinira berde mun d̄en e wad̄ugol kuude moyye d̄en. Ko d̄un woni ko moyyi kon e ko nafata yimbe ben kon.

⁹ Kono ko yo a reeno e yeddotire njoofoje d̄en e fii lasilankaaku e poodondiro e yeddondiro fii Sariya on, ko fii d̄un ko meere, aldaa e nafa.

¹⁰ Kala wadoowo sendondiral, si a hajike mo nde wootere haa laabi d̄idi, o jabaali, pottin mo takko maa.

¹¹ Hida waawi fellitude sifa on ned̄fo ko boyliido, junuubankeejo, on naawanii hoore mun.

Fii Yamiroore Puulusa Sakkitorde nden

¹² Tuma mi imminoyi oo wi'eteedo Artemaasi maa Tikiiki haa e maa, haray eto araa tawaa mi Nikopooli, ko fii ko d̄on mi aadii wad̄ugol ndungu ngun.

¹³ Wattanaa yiila kadi fii wallitagol oo bambanoowo ka sariya wi'eteedo Zenaasi e Apoloosi, fii wota hay huunde njakkir be e nder yaadu maɓbe ndun.

¹⁴ Bee kadi be men ben ekkitoo haa waawa wad̄ugol kuude moyye, fii wattangol yiila e kala sokola hittudo, d̄un haray ngurndan maɓbe dan wonataa meerejan.

¹⁵ Be mi wondi ben fow hiwrike ma. Mi salminii yidube en e nder gomd̄inal ben.

Yo moyyere Alla nden wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU PUULUSA HAA E FILIMUUNU

¹ Immorde e an min Puulusa, oo kasoojo sabu Iisaa Almasiihu on, wondude e Timotee oo musidfo men, haa e oo gidfo amen, wondidfo amen e golle, dfun ko an Filimuunu,

² wondude e Apifiyyata oo bandiraawo amen e Arkiipe oo wondidfo amen e tippiro e haa e *moftal wongal ngal ka suudu maa an Filimuunu.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Weltorani Alla fii Filimuunu

⁴ Midfo duumii e jarnugol Alla an on e nder ko mi maandini fii maa e nder torndeeji an dfun,

⁵ ko fii midfo nanude no wowlee fii ko gomdfindaa Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidufadaa yimbe Alla ben fow ngol kadi.

⁶ Mi torike yo gomdfinal maa ngal hawtudfen ngal wadu batte, andaa moyyere wonannde en e nder humondiral e *Almasiihu on.

⁷ E hoore dfun mi hebii weltaare e wakkilaare buy sabu giggol maa ngol, ko fii ko sabu maa yo musidfo, berde yimbe Alla ben buttiniraa.

Fii no Puulusa Fattorani Onesiima ka Filimuunu

⁸ Ko dfun wadi, fii kala midfo mari hoolaare mawnde sabu Almasiihu on fii windangol ma ko haanufadaa wadude kon,

⁹ midfo yidufadaa tororde giggol, wano min Puulusa mi woniri nii nayeejo e kasoojo kadi sabu Iisaa Almasiihu on.

¹⁰ Mi jeejii ma fii Onesiima, on wontudfo bidfo an ka gomdfinal fewndo mi jolkaa.

¹¹ Hari o wonanii ma meere, kono jooni o nafete wano o nafirimmi non.^a

¹² Awa mi neltii mo e maa, on mo tawata ko bernde an min tigi.

¹³ Mi faalano yo o wonu takko an, fii yo o wallan lonto-maa e nder ko mi jolkaa fii Kibaaru Moyyo on kon.

¹⁴ Kono hay fus mi faalaaka wadude e baawo fewjoore maa nden, fii wota kuude maa moyye den wonu karhaade, kono de wona anniyaade.

¹⁵ No gasa a seeduno e Onesiima haa seeda, fii yo a hettitu mo haa poomaa.

¹⁶ Hara hinaa wa maccudfo hande kadi, kono no buriri maccudfo, wa musidfo yidaado, tentinii telen-ma an min, ittii e sikke telen-ma maa, bay ko o maccudfo, awa kadi ko o musidfo gomdfindo Joomi on.

¹⁷ Si tawii hida jogori lan wa gollideteedo, haray jabir mo wa an min.

¹⁸ Si himo bonnu-maa, maa si himo jogani-maa goddfun, fawu dfun e hoore an.

¹⁹ Ko jungo an ngon tigi, min Puulusa mi windiri nduu batakuru, mi yobitoyte dfun, fii kala mi faalaaka wi'ude an tigi hida joganii mi goddfun, dfun ko ngurndan maa dfun.

²⁰ Awa yo musidfo, wadanan dfun sabu Joomiraado on, buttinaa bernde an nden e telen-ma Almasiihu on.

²¹ Ko e nder hoolorgol doftaare maa nden mi windiri, e hoore andugol a waday furi ko mi wi'i kon.

²² E hoore dfun, ebbanan werde, midfo tanyinii yahugol ka mon sabu torndeeji mon dfun.

^a 1:11 1.11 «Onesiima» ko firi ko «nafa».

²³ Epafaraasi oo mo mi sokidaa ka kaso sabu Iisaa Almasiihu on, salminii ma,

²⁴ wondude e Markuusa e Aristarke e Demaasi e Luuka, dun ko ben wondiɓɓe an e golle.

²⁵ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e ɓerde mon.

BATAKURU NABANAANDU YAHUUDIYANKEEBE BEN

Fii no Iisaa Almasiihu on Burdi Malaa'ikaabe ben

¹ Nde wonnoo Alla yewtiriino maamiraabe men ben annabaabe ben laawi buy e nooneji buy,

² Alla yewtirii en ka palaade sakkitore doo Bidfo on. O wadi mo ronoowo e kala huunde, awa ko on o tagiri aduna on.

³ Ko on Bidfo woni jalbeendi annoora Alla on, ko kanko woni mbaadi Alla ndin tigi. Ko on Bidfo woni tambitiido kala huunde rewruude e daaluyee makko dolnufo on. Nde o laatinnoo labbingol yimbe ben junuubaaji mabbe din, o joodoyii ka sengo jaamo Alla Mawfo on ka kammuuli,

⁴ o woni burfo malaa'ikaabe ben, wano innde nde o roni nden burdiri de mabbe den non.

⁵ Ko fii ko hombo e malaa'ikaabe ben Alla daalani:
«Ko an woni Bidfo an on, hande a wonii mo an»,^a
maa o daalani kadi:

«Mi wonanay mo Baaba,

o wonanammi Bidfo.»^b

⁶ Bay o addii Afo on ka nder aduna, o daali kadi:

«Yo malaa'ikaabe Alla ben fow sujjan mo.»

⁷ Fii malaa'ikaabe ben o daali:

«O waday malaa'ikaabe makko ben hendu e kurkaadi makko din dende yiite.»^c

⁸ Kono fii Bidfo on o daali:

«Jullere maa laamu nden, yaa an Alla, luttay haa poomaa, labbooru maa laamu ndun ko labbooru peewal.

⁹ A yidii peewal ngal, a ajii angal peewal ngal.

Ko fun wadi si Alla Joomiraado maa on

toɗɗor maa nebban weltaare furi wondiɓbe maa ben.»^d

¹⁰ E hoore fun o daali kadi:

«Yaa an Joomiraado, ko an wallini ndelo leydi ndin ka fudfoode, awa kadi kammuuli din ko juude maa den tagiraa.

¹¹ Di lannay, kono an a luttay,

di fow di nawyiray wa dolokke,

¹² nobbiraa di wa waanaare,

e hoore fun di waylirte wa dolokke.

Kono an a wa'ay no wa'udaa,

awa kadi, duubi maa din lannataa.»^d

¹³ E ko hombo e malaa'ikaabe ben o daalani:

«Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^e

¹⁴ Hara bee malaa'ikaabe fow, hinaa be ruuhuuji kurkotoodi, nulaadi fii gollangol ronoobe kisiyee ben?

2

Fii Kisiyee Mawfo on

a **1:5** 1.5a Zab. 2.7 b **1:5** 1.5b 2Sam 7.14 c **1:7** 1.7 Zab. 104.4 d **1:9** 1.9 Zab. 45.7-8 f **1:12** 1.12 Zab. 102.26-28 e **1:13** 1.13 Zab. 110.1

¹ Ko dɔn wadɔ, hidɛn haani cataade fota e ko nanudɛn kon, fii wota en selu.

² Ko fii, si kongudɔ dɔ malaa'ikaabe ben hewtini maamiraabe men ben dɔn haqinqinaama, awa kadi kala bonnere e noone geddi yobiraama ko handi kon,

³ haray ko honno dadfiroyten si en wedditike e sifa oo kisiyee mawɔo? Ko Joomi men on tigi adii feɓɓinde mo, onsay non nanunoobe mo ben haqinqinani en.

⁴ Allaahu on seeditodi e maɓɓe, o ɓanginiri dɔn kuude e maandeeji e noone kaawakeeji moyyi e sendirgol dokke *Ruuhu Seniido on wano o yidiri non.

Fii Ardotoodo Yimbe ben ka Kisiyee

⁵ Hinaa malaa'ikaabe ben Alla yankinani oo aduna aroyoowo mo wowleten fii mun on.

⁶ Kono goddo no seeditii nokku goo, wi'i:
«Ko hondun woni neddo fii no anditiraa fii makko, yaa an Alla, e ko woni bii neddanke fii yo a danko mo?»

⁷ A wadɔ mo e ley malaa'ikaabe ben e nder seeda nii, a taaranii mo *meetelol mangu e teddungal, a wadɔ mo e hoore kuude juude maa den,

⁸ a wadɔ piiji dɔn fow e ley koyde makko.»^f

E nder yankinangol mo piiji dɔn fow, alaa ko Alla acci yo ronku yankinanaade mo, kono haa jooni en yi'aali ka piiji dɔn fow yankinani mo.

⁹ Kono non e hino ko tawden kon: ɓawto o wadeede e ley malaa'ikaabe ben fii saa'ihun nii, kanko Iisaa o wadanaama meetelol mangu e teddungal sabu mayde nde o tampiri nden, fii, tippude e moyyere Alla nden, yo o maayan yimbe ben fow.

¹⁰ E dow ardagol faybe buy ka mangu, tawi no hawrani on Tagudo piiji fow, e mo piiji dɔn fow wonani on, laatiniirgol Iisaa timmudo e nder tampereji, on Sincudo kisiyee maɓɓe on.

¹¹ Ko fii, ko *labbindo on e *labbinaabe ben fow woni iwdi wootiri. Ko dɔn wadɔ kanko Iisaa o hersiraa noddirgol be musibbe,

¹² wano o wi'iri Alla non wonde:
«Mi jantanto musibbe an ben innde maa nden, mi mantoyte ka hakkunde tumbondiral.»^g

¹³ O wi'i kadi:
«Mi wadɔy hoolaare an nden e makko.»

Awa kadi:
«E hino lan, min e faybe be Alla okkimmi ben.»^h

¹⁴ Awa nde tawnoo faybe ben no mari yiiyan e bandu, kanko Iisaa kadi ko wano non o tawdiraa e maɓɓe, fii, rewruude e mayde makko nden, yo o muncu on joginooɔo bawgal mayde nden, dɔn ko Ibuliisa,

¹⁵ e fii yo o jattin kala wonnoobe e nder maccangaaku e nder ngurndan mun sabu kulol mayde.

¹⁶ Bay, pellet wonaa malaa'ikaabe ben o ari faabagol, kono ko jurriya Ibraahiima on o ari faabagol.

¹⁷ Ko dɔn wadɔ si himo haanunoo nandude e musibbe makko ben few, fii no o wonira *yottinoowo mawɔo sadaka ka Alla, yurmeteedo, holniido e nder golle Alla den, fii no jamaa on hebira yaafuyee junuubaaji.

^f 2:8 2.6-8 Zab. 8.5-7 ^g 2:12 2.12 Zab. 22.23 ^h 2:13 2.13 Isa. 8.17-18

18 Bay kanko tigi o tampii fewndo o ndarndaa, himo waawi faabaade wonaabe e ndarndeede ben.

3

Fii no Iisaa Almasiihu on Burdiri Muusaa

¹ Ko d'un wadi, yo musibbe an laabube, be mi hawti noddaandu Alla ndun, fenee miijo mon ngon e hoore mo Alla todfii neli on, on *Yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, on mo qirritiden ka gomdinal men, d'un ko Iisaa.

² O wonno sella-findeejo e telen-ma on Toddiido mo, wano Muusaa wonirnoo non e nder suudu Alla ndun fow.

³ E hoore d'un, tawaama ko o Rindando mangu buri ngu Muusaa ngun, ko fii darnudo suudu on no mari teddungal buri suudu ndun tigi.

⁴ Ko fii kala suudu ko godfo darni d'un, kono ko kanko Alla darni kala huunde.

⁵ Muusaa kapun wonno kurkaadu sella-findeejo e nder suudu Alla ndun fow, fii seeditagol ko Alla daaloyta kon.

⁶ Kono *Almasiihu on kan ko Bidfo sella-findeejo e hoore suudu Alla ndun. Ko enen woni suudu makko ndun, si en catike fota e wakkilaare e hoolaare nde jogiden fii ko tanyiniden kon.

Fii Fowtaare Maranaande Jamaa Alla on nden

⁷ Ko d'un wadi, wano *Ruuhu Seniido on wi'iri non:

«Si on nanii kongol makko ngol hande,

⁸ wota on sattin berde mon den, wa fewndo maamiraabe mon ben murtannoo mi, be ndarndii mi ka wulaa,

⁹ ka be liggitunoo mi don, be ndarndii mi, be yi'uno kuude an den e nder duubi cappande nay.

¹⁰ Ko d'un wadi si mi tikkani ngun jamaanu, mi wi'i: <Berde mabbe den ko selude saa'i kala, be andaali laawi an din.>

¹¹ Mi woonduno e nder tikkere an nden wonde: <Be naatataa ka fowtaare an few!> »¹

¹² Awa, reenee, yo musibbe, fii wota hay gooto e mon hebu bernde bonnde e bernde nde gomdinal tabitaa e mun, haa ka yiltodon e baawo Alla Wuurudo on.

¹³ Kono wakkilindiree hakkunde mon pande woo, yeru no wi'eede hande, fii wota hay gooto e mon sattinir bernde mun daynireede junuubu.

¹⁴ Ko fii en wonii kafidube e Almasiihu on, si tawii en jogitike fota pellital men aranal ngal haa ka sakkitorun,

¹⁵ wano bindi din wi'iri non wonde:

«Hande si on nanii hito makko ngon, wota on sattin berde mon den wa fewndo murtaldu ndun.»²

¹⁶ Ko hombe woni ben murtannoobe Alla, bawto be nanude kongol makko ngol? Hinaa bee be Muusaa ardinoo, yaltini *Misira?

¹⁷ E ko hombe woni ben be Alla tikkannoo e nder d'ii duubi cappande nay? Hinaa bee wadunoobe junuubu, maayi ka wulaa?

¹⁸ E ko hombe o woondannoo naatataa ka fowtaare makko, si hinaa yeddube ben?

¹⁹ Awa en yi'ii be waawaali naatude ka fowtaare makko, sabu angal gomdinal.

4

¹ Ko d̄fun wad̄i, yeru fodaari fii naatugol ka fowtaare makko no lutti, haray hulen wota god̄fo e mon aru e tawdeede e ronkoobe naatude ben.

² Ko fii Kibaaru Moyyo on feɸpinanaama en, wano beya non, kono kongol ngol be hed̄ii ngol nafaali be huunde, ko fii ko be nanunoo kon, be jabiraano gomd̄inal.

³ Kono enen gomd̄inbe ben, en naatay e nden fowtaare nde o innunoo wonde:

«Mi woondii e nder tikkere an nden,

be naatataa ka fowtaare an few!»^k

E hin-le, Alla gayniino golle mun d̄en gila ka fud̄foode aduna on.

⁴ Ko fii himo daali nokku goo ka bindi fii jalaande jeed̄idaɸere nden wonde:

«Ka jalaande jeed̄idaɸere Alla fowtino e golleeji makko d̄in fow.»^m

⁵ Himo daali kadi fahin d̄oo:

«Be naatataa ka fowtaare an few!»ⁿ

⁶ Nde tawnoo no hed̄danii wob̄be goo fii naatoygol ton, e hin-le kadi attinoobe hendaade Kibaaru Moyyo on kapun naataano sabu angal gomd̄inal mab̄be ngal,

⁷ e yeeso d̄fun buy Allaahu on daaluno kadi iwruude e Daawuuda, o toɸd̄ii jalaande, o inni nden «hande», wano siforanoo non dow d̄oo:

«Hande si on nanii hito makko ngon,

wota on sattin berde mon d̄en.»^p

⁸ Si tawiino Yaasuwa^l yediino be nden fowtaare, Alla wowlataano ɸawto d̄fun fii jalaande goo.

⁹ Awa jaka no lutti *jalaande fowteteende e mun fii jamaa Alla on.

¹⁰ Ko fii kala naatudo ka fowtaare Alla, o fowtoto kadi e golle makko d̄en, wano Alla fowtornoo de mun d̄en non.

¹¹ Awa etoden naatugol ka fowtaare makko d̄on, fii wota hay gooto falju, jokka be doftaaki ben.

¹² Ko fii, daaluyee Alla on ko wuurudo duncoowo, himo weli ɸuri kaafa ka mbelde d̄idi, ko naataydo haa hakkunde ruuhu e wonkii, e hakkunde jokka e mbuso, o jaawa mbeleede e miijooji bernde.

¹³ Alaa ko tagaa ko o yi'ataa, fow no wallinaa, wadaa e kene yeeso on mo hunoytoden.

Fii no Iisaa Woniri Yottinoowo Mawdo Sadaka

¹⁴ Bay hid̄en mari hooreejo mawdo *yottinoobe sadaka ka Alla, tayitudo kammuuli d̄in, d̄fun ko Iisaa *Bid̄do Alla on, catoden e qirritande gomd̄inal men ngal.

¹⁵ Ko fii en maraa yottinoowo mawdo mo waawataa faamude lo'ere men nden, kono o ndarndoranooma wano men non e d̄i fow, e hoore o wadaali junuubu.

¹⁶ Awa ɸadoren hoolaare ka jullere laamu, ka sulfu on heɸoytoo ton, fii no heɸiren yurmeende e moyyere ko wonana en ballal fewndo haanani en.

5

¹ Awa, kala *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, subaado e hakkunde yimbe ben, ko jod̄diniraa ko fii yimbe ben, fii ko wada golleeji Alla d̄in, fii no be weefitira dokke e sadakaaji fii junuubaaji d̄in.

k 4:3 4.3 Zab. 95.11 m 4:4 4.4 Fucf. 2.2 n 4:5 4.5 Zab. 95.11 p 4:7 4.7 Zab. 95.7 l] 4:8 4.8 Ko «Yaasuwa» on wondunoo e Muusaa fewndo o yawata ka fello. Ko Yaasuwa on ardinoo jamaa Isra'iila on, naadi be leydi fodaandi ndin.

² Himo waawi yurmeede be faamaa ben e selube ben, ko fii kanko tigi lo'ereeji no hundi mo.

³ Awa ko sabu nden lo'ere wadi si himo haani ittande hoore makko sadaka, o ittana jamaa on kadi sadakaaji fii junuubaaji maβbe dfin.

⁴ Kono hay gooto waawataa hebande hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawdo sadaka. Ko Alla yedata dun, wano o todfori *Haaruuna non.

⁵ Ko wano non kadi, hinaa *Almasiihu on tigi yedi hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, kono ko Wi'udo mo on wonde:

«Ko an woni Bidfo an on, hande a wonii mo an.»P

⁶ Wano non himo wi'i kadi nokku goo:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa wano *Maaliki-Siddiiqu non.»Q

⁷ E hoore dun, e nder ngurndan makko dan ka hoore leydi, kanko Iisaa o weebitanno on Gasoowo mo dandude mayde nden gondi e torndeeji e nder ewnagol ko tiidi. Alla jaabinani mo sabu ko o yankinaninoo mo kon.

⁸ Fii kala ko o *Bidfo Alla, o andi ko woni doftaare e nder ko o tampi kon fow.

⁹ Bay wonii o wadaama Timmufo, o wonani doftiibe mo ben fow bundu kisiyee poomayankeejo.

¹⁰ Onsay Alla todfii mo yottinoowo mawdo sadaka ka Alla wano Maaliki-Siddiiqu non.

Fii Reenagol e Selugol Gomdinal

¹¹ Hiden mari piiji buy ko wowlen e fii dun, hara ko piiji buy mettudi sifaade, ko fii on wonii mettuβe faaminde.

¹² E hin-le, e oo saa'i doo hidon haanunoo wonude jannoobe, kono hidon handi kadi e janneede yi'al daaluyeeji Alla dfin. Fewndo doo ko bira handufon e mun, hinaa paamete.

¹³ On jokkufo yarugol bira, haray alaa faamu woo e fii daaluyee faaminayfo ngurndan feewufan dan, ko fii haray haa jooni ootigi ko boobo.

¹⁴ Mokobaabe ben kapun, ko paamete teddufo be paamata, ko fii tippude e kuude maβbe den hakkille maβbe den no eltanii sendindirgol ko boni e ko moyyi.

6

¹ Ko dun wadi, sutanoden jannde yoyunde nden, feyyen jannde baggere fii *Almasiihu on nden, hara en fudfitaaki jannugol fii tuubugol kuude nawrayde e mayde den, e fii gomdingol Alla,

² e *lootagol maande kisiyee, e *fawugol juude, e immitagol maybe ben, e naawoore poomayankeere nden.

³ Ko dun wadeten si Allaahu on newnii.

⁴ Fii ndayginananooβe, mettii dokkal kammuyankewal ngal, tawdaa e hendiibe *Ruuhi Seniiho on,

⁵ mettii moyyuki daaluyee Alla on wondude e doole aduna aroyoowo on ben kan,

⁶ si be aru e selude gomdinal ngal, be waawetaake yilteede ka tuubuubuyee han kadi, ko fii haray kambe tigi be fempitike *Bidfo Alla on, e hoore dun be aybinii mo e kene.

⁷ Nde leydi yari ndiyan saayoojan soono woo, ndi fudini pudfi wondufi e nafa fii mo ndi remanaa on, haray hindi wondi e barki Alla.

⁸ Kono si tawii ko bulle e kebbe ndi funnata, haray hinaa ndi huunde, ko ndi badondirndi e kuddi, sakkitora sunneede.

⁹ Hay si men yewtirii nii, yo yiɓɓe amen, haray medfen hoolii hidon e laawol moyyol e telen-ma kisiyee on.

¹⁰ Ko fii Alla hinaa mo feewaa, sakko o yejjita kuude mon den, e giggol ngol holludon fii innde makko nden, e golle de wadudon den e de wadanton den kadi yimbe Alla ben.

¹¹ Kono medfen faalaa yo mo kala e mon hollir nii wakkilaare wootere nden e telen-ma pellital timmungal fii ko tanyiniden kon haa ka sakki-torun.

¹² Ko dɗun wadi, wota on wonu aamube, kono jembee ben hebirnoobe ndondi fodaandi ndin gomɗinal e mujal.

Fii Fodaari Alla ndi Firtotaako ndin

¹³ Ko dɗun wadi, nde Alla wadannoo Ibraahiima fodaari ndin, o tawno o waawataa woondirde ko furi mo kanko Alla mawnude, o woondiri hoore makko kanko tigi,

¹⁴ o wi'i:
«Pellet, mi waday barki e maa fota,
mi yajpay jurriya maa on yajpudee.»^r

¹⁵ Ko e nder dɗun, bay wonii Ibraahiima habbika e nder mujpaare, o hebi non ko o fodanoo kon.

¹⁶ E hin-le, yimbe ben no woondira ko furi be mawnude, nden woondoore wonana be seedee fii rawnoode kala yeddondiral.

¹⁷ Ko wano non, hakkee ko Alla faalanoo hollude ronooɓe fodaari makko ndin ben noone no anniyee makko on firtortaa, o wadfirno dɗun woondoore

¹⁸ fii, sabu dee kuude dɗi dɗi de waylotaako, de tawata gasataa ka Alla fena, no enen fattiibe ben hebiren wakkilaare tiidunde fii tamagol e tama'u mo Alla weebitani en on.

¹⁹ On tama'u no wa'ani en wa saanirgal tiidungal holnii fii ngurndan men dɗan, rewoowo ka *wirngallo fii naatugol ka nder *nokkuure hormorde mawnde nden,

²⁰ dɗun ko ka Almasiihu on naati dɗon fii men wa fertaniido en laawol, o woni *yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla haa poomaa, wano *Maaliki-Siddiiqu non.

7

Fii no Maaliki-Siddiiqu Woniri Yottinoowo Sadaka

¹ Ko *Maaliki-Siddiiqu on wonnoo lando Salaam, e *yottinoowo sadaka ka Alla Jom Bural on. O yahi, o fottoyi e Ibraahiima fewndo ko on iwtata fooloygol lambe ben, kanko Maaliki-Siddiiqu o du'anii mo.

² Ibraahiima jonni mo sappabun e di fow. Ko adii kon taho, innde Maaliki-Siddiiqu nden no firi <lando peewal>. E hoore dɗun kadi ko o lando Salaam, e maanaa lando buttu.

³ Kono o alaa neene, o alaa baaba, o alaa iwdi, o alaa fudɗoode, o alaa kattudi ngurndan. O wa'i wa *Bidɗo Alla, o woni yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.

⁴ Ndaaree ko haa honto o mawni, on mo Ibraahiima mawɗo on tigi jonni sappabun mun e nder ko o heboyi kon!

⁵ Sariya on todfii e fiibe *Lewi ben wonugol yottinoobe sadaka ka Alla e yantooobe sappabun e hoore ko jamaa *Isra'iila on hebi kon fow, d'un ko e ben ben-gootoobe mabbe, fii kala ben ko be jurriya Ibraahiima.

⁶ Kono Maaliki-Siddiiqu, mo tawdaaka e jurriya Lewi on, o hendike sappabun Ibraahiima on, e hoore d'un, o du'anii on hendiifo fodaariiji d'in.

⁷ E hin-le yeddotaako ko mawdo on du'antoo tosooko on.

⁸ E hin-le, e telen-ma yottinoobe sadaka ben ka bolondaa Lewi, ko maayaybe woni hendaade sappabun d'un, kono e telen-ma Maaliki-Siddiiqu kan, ko wuurudo woni ko hendii, wano seeditoraa non.

⁹ Ka rabbindinde, Lewi, oo wondo hendaade sappabun d'un, o yobiino ko makko kon rewruude e Ibraahiima.

¹⁰ Ko fii hari himo ka keeci ben makko wa fewndo ko Maaliki-Siddiiqu yahi fottugol e Ibraahiima.

Fii no Almasihu on Woniri wa Maaliki-Siddiiqu

¹¹ Ko rewruude e yottinoobe sadaka ka gorol Lewi ben jamaa Isra'iila on hendornoo Sariya on. E hin-le, si tawno golle ben yottinoobe sadaka ko timmunoofo, harayno ko fii hondun haannoo wadugol yottinoowo goo wano Maaliki-Siddiiqu non, hara hinaa wano *Haaruuna non?

¹² Ko fii si aada wonugol yottinoobe sadaka ben waylike, haray no haani kadi ka Sariya on waylee.

¹³ Ko fii on mo d'ii piiji wowli fii mun on, ko jeyaado e bolondaa goo mo hay gooto todfaaaka e mun fii golle *layyorde nden.

¹⁴ E hoore d'un, wano andirden non tigi, Joomi men on ko feepudo e bolondaa *Yahuuda on. E telen-ma wonugol yottinoobe sadaka, Muusaa wowlali few fii on bolondaa.

¹⁵ Dundoo kadi no buri banginde si yottinoowo sadaka goo feepirii wa Maaliki-Siddiiqu,

¹⁶ wontudo yottinoowo sadaka, hara hinaa tippude e Sariya yubbondirfo e gorol lannoowol, kono ko tippude e doole ngurndan dan lannataa dan.

¹⁷ Bay no seeditaa wonde:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa, wano Maaliki-Siddiiqu non.»^s

¹⁸ Awa, ko yamiraa baawo doo kon ittaama, sabu lo'ere mun nden e mehidugol mun ngol,

¹⁹ ko fii Sariya on waawaali timminde huunde. Kono en addanaama tama'u burdo moyyude mo badoren Alla.

²⁰ Dun non wafaaka e baawo woondoore. Beya non kapun wontii yottinoobe sadaka ka Alla e baawo woondoore,

²¹ kono kanko Iisaa o wontirno d'un woondoore, bay Alla daalanno mo dundoo:

«Mi woondii, mi firtataa, ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.»^t

²² Ko d'un wadi si Iisaa wonii holnudo *ahadi burndi hittude ndin.

²³ E hoore d'un, hari ben yottinoobe sadaka no woodunoo buy, ko fii hari mayde nden no hadi be duumagol e golle mabbe den.

²⁴ Kono Iisaa kapun, bay tawii himo wuuri haa poomaa, golle makko yottingol sadaka den lannataa.

²⁵ Ko d'un wadi kadi, himo waawi dandude few ben wonbe badorde Alla sabu makko kanko Iisaa, bay himo wuuri haa poomaa fii fattanagol be.

²⁶ Ko wano on yottinoowo mawdo sadaka tigi haanannoo en, hara ko *seniido, mo bonnaali, mo aldaa e junuubu, seedudo e junuubanke'en, e burdo kammuuli din banteede,

²⁷ mo hatonjinaa e ittugol sadakaaji wano yottinoobe mawbe ben ittirta pande woo sadakaaji fii junuubaaji mabbe din, kambe tigi taho, e di jamaa on din kadi. Iisaa wadii dun nde wootere ko yoni fii saa'iiji din fow, e nder ko o itti hoore makko sadaka kon.

²⁸ Sariya on kapun, be todotoo ben fii wonugol yottinoobe sadaka mawbe ko yimbe lo'ube, kono daalol woondoore nden bawto Sariya on todofike Bidfo on, on wondo Timminaado haa poomaa.

8

Fii Ahadi Heyri ndin e Nokkuure Hormorde Mawnde nden

¹ Awa e hino nafa tobbere nde wonden yewtude fii mun nden: hiden mari wano oo *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, joodiido ka sengo naamo jullere laamu Alla Mawdo on ka kammuuli.

² Ko o golloowo ka nder nokkuure hormorde, dun ko ka *rewirdu goongaaru, hara hinaa ndu yimbe ben darni, kono ko Joomiraado on.

³ Kala yottinoowo mawdo ko todforaa ko fii weebitangol Alla dokke e sadakaaji, bee yottinoowo men mawdo on kadi heba godfun ko o weebita.

⁴ Si tawno himo ka hoore leydi, o wonataano yottinoowo sadaka, bay no woodi weebitoobe dokke, hara ko no yaadiri e Sariya on.

⁵ Ben no wafude dewal ngal tawata ko mbaadi e dowdi goongaaji kammuyankeeji din, wano Muusaa banginiranaa non fewndo ko o darnata rewirdu ndun, Alla daalani mo: «Ndaaru, a wadiray fow noone no holliradaa non ka hoore fello.»^u

⁶ Kono jooni, *Almasiihu on hebii golle burde mawnude de beya den, no o woniri non holnudo *ahadi burndi moyyude ndin, sincaandi e fodaariiji burfi kelfude din.

⁷ Si tawno ahadi araniri ndin wonno ndi felnaaki, hewtataano ka wonndi dabbee.

⁸ E hin-le ko e hoore feloore Alla daalani jamaa mun on:

«Kanko Joomiraado on o daali:

<Nalaande no aroya nde mi yettodyta
e yimbe *Isra'iila ben
e yimbe *Yahuuda ben ahadi heyri.

⁹ Ndin ahadi wa'oytaa wa
ndi mi ahodunoo e baabiraabe mabbe ben ndin,
wa fewndo mi tambitornoo be juude an den
fii yaltingol be Misira,
ko fii be hunnaali ahadi an ndin.>

«Joomiraado on daali:

<Min kadi jooni mi huccii be.

¹⁰ E hino non ahadi
ndi mi ahodoyta e yimbe Isra'iila ben
bawto dee palaade doo.>

«Joomiraado on daali:

<Mi wafoyay sariyaaji an din ka miijo mabbe,
mi winda di ka berde mabbe,
min mi wona Alla mabbe,
kambe kadi be wona jamaa an.

¹¹ Hara be hatonjinaa e jannindirgol

^u 8:5 8.5 Egg. 25.40

maa fillitanagol wondid'fo mun maa musid'fo mun,
wi'a: Bee andaa Joomiraado on!

Ko fii fow andoyay lan,
gila e bur'fo fandude on
haa e bur'fo mawnude on.

¹² Ko fii mi yaafoyto ellaaji mabbe din,
mi hakkilanoytaa e junuubaaji mabbe din. »W

¹³ Ka o inni ndin ahadi heyri fon, ko fon o watti araniri ndin hinndi. E hin-le hinndi ndin nawyii, no e moggo mulugol.

9

Fii Dewal Adunayankewal ngal e Kammuyankewal ngal

¹ Ahadi* araniri ndin kadi no marnoo aadaaji mun yaadudi e dewal, wondude e nokkuure mun hormorde ka aduna doo.

² E hoore fon, *rewirdu wadanooma. Nokkuure aranere nden e ndun rewirdu no wi'etenoo hormorde, ka jod'finirde pitilli nden wonnoo fon, e taabal ngal e bireediije weebitanaade Joomiraado on fon.

³ E hoore fon, baawo *wirngallo fimmo ngon, tawi no fon nokkuure wi'etenoode *hormorde mawnde nden.

⁴ Tawi hinde wondunoo e sunnirde urngallooji tafiraande kanje, e *kankiranwal seeditoore hoobiraangal kanje haa hunditi. Tawi no e nder maggal loonde kanje wadonnde <*manna>, wondude e tuggordu *Haaruuna ndun, ndu tawata hari fiinii, e alluje maande ahadi fon.

⁵ Tawi no ka hoore kankiranwal nandollaaji *serubiina Mangural ngal, omborde maggal on, fon ko ka junuubaaji din yaafetee fon, no duwiraaY gabitanji majji din. Kono hinaa fewndo doo haanufen wowlugol fensita fii kun kala e koy piihoy.

⁶ Nde tawnoo fon fow ko non jod'finiranoo, *yottinoobe sadaka ka Alla ben naatayno soono woo ka nokkuure aranere e nder rewirdu ndun, fii wadugol golle diina mabbe kan.

⁷ Kono ka *nokkuure hormorde mawnde, ko yottinoowo mawdo on tun naataynoo ton nde wootere e nder hitaande nden, e hoore addorgol yiiyan ko sakkoo fii hoore mun e fii ellaaji di jamaa on wadiri angal andude.

⁸ Ruuhu* Seniido on no holliri en telen doo wonde fatal nokkuure hormorde mawnde nden udditaaki, fannamaa rewirdu aranuru ndun no lutti.

⁹ Hiden mari doo misal fejjingal goongaaji fewndiidi hande din. Dun fow no bangini wonde dokke e sadakaaji, ko weebitirantenoo nii Alla, waawataa labbinde bernde on rewiroowo non.

¹⁰ Ko dundoo woni yamirooje ned'danke tun yubbondirde e paameteeki e njaramji e noone salligiji, yamiraade haa jande Alla heydfintini piiji din fow.

¹¹ Kono *Almasiihu on ardii wa yottinoowo mawdo sadaka fii moyyereeki fewndiidi din. O tayiti rewirdu burndu mawnude ndun e burndu timmude ndun, ndu tawata hinaa darniraandu juude yimbe, e maanaa ndun hinaa ndu oo aduna.

¹² O naatii ka nokkuure hormorde mawnde nde wootere ko yoni haa poomaa, rewruude e yiiyan makko fan tigi, hara hinaa rewruude e yiiyan ciikuliiji e palbi. Ko nii o yefiri en cottudi poomayankeeri.

¹³ Si tawii yiiyan ciikuliiji e ga'i na'i e ndoondi wiige, ko wiccitee junjee e hoore yimbe be laabaa, no labbina be ka bandu,

¹⁴ kono Almasiihu on kapun ko hoore mun tigi ittani Alla sadaka e baawo ella, e hoore ardoreede Ruuhu Poomayankeejo on, ko haa honto non yiiyan makko d'an labbinta berde men, itta en e kuude nawrayde en e mayde, fii no rewiren Alla Wuurudo on!

¹⁵ Ko d'un wadi si ko kanko woni holnudo ahadi heyri ndin, fii yo noddaabe ben hendo ndondi poomayankeeri ndi Alla fodi be ndin. Ko fii mayde makko nden wonii sadaka fii sottugol be e d'in bonnereeri wadaadi ka fewndo ahadi hinndi.

¹⁶ Ko fii, ka wasiyannde nden woni d'on, haray no haani ka mayde wasiyiido on andee.

¹⁷ Wasiyannde nden non laatike woo bawto mayde nden, ko fii nde alaa nafa fewndo wasiyiido on wuuri.

¹⁸ Ko d'un wadi, ahadi araniri ndin tigi, ndi udditaaka e baawo hibbugol yiiyan.

¹⁹ Bay Muusaa gaynii weebitande jamaa on fow kala yamiroore, wano de woniri non ka Sariya, o yetti yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji e ndiyan e gaara bode, o wicciri deftere nden e jamaa on baapal no wi'ee *hisoo pu,

²⁰ e hoore himo wi'a: «Dundoo ko yiiyan ahadi ndi Alla yamiri fii mon ndin nii.»^Y

²¹ Ko wano non kadi, o wicciri rewirdu ndun e aalaaji gollirteedi fii diina d'in yiiyan.

²² E telen-ma Sariya on, fayda fow ko yiiyan labbiniraa, ko fii yaafuyee alaa e baawo hibbugol yiiyan.

²³ Din aalaaji lontiidi goongaaji kammuyankeeji, no haanunoo labbinireede oo noone doo, kono no haaniri non ka haqiiqaaji kammuyankeeji d'in labbiniree sadakaaji burdi moyyude.

²⁴ Ko fii Almasiihu on naataali e nder nokkuure hormorde wadiraande juude nedfanke, jembinaande goongaare nden, kono ko ka kammu tigi fii no o weebitorana en jooni yeeso Alla.

²⁵ O naatiraali fii ittugol hoore makko sadaka soono woo, wano yottinoobe mawbe ben naatirta hitaande woo ka nokkuure hormorde mawnde wondude e yiiyan d'an tawata wonaa yiiyan makko.

²⁶ Ko fii, si hinaano d'un, Almasiihu on tampayno soono woo gila ka fudfoode aduna on. Kono jooni, ka lannoode jamaanuujii, o feepii nde wootere ko yoni fii saa'iiji d'in fow fii bonnitugol junuubaaji e nder ko o itti hoore makko sadaka kon.

²⁷ Nde tawnoo no maranaa yimbe ben maayugol nde wootere pet, bawto d'un jaawoore nden wada,

²⁸ ko wano non Almasiihu on ittiri hoore mun sadaka nde wootere pet fii ronditagol junuubaaji yimbe duudube. Awa, o artoyay kadi, hara hinaa fii ronditagol junuubaaji, kono ko fii dandugol ben habbornoo be mo kisiyee.

10

Fii Sadaka mo Almasiihu on Itti on

¹ E hoore d'un, wonaa Sariya on tigi woni haqiiqaaji aroyaynoodi d'in, kono ko mbaadi mun tun. O waawataa few laatinde ben badaraybe non Alla timmu be, rewirde e on sadaka gooto jikkondirfo hitaande woo hitaande.

² Si o waawayno, harayno neebii ko ben wadaynoobe d'in sadakaaji acci, harayno be labbinaama nde wootere ko yoni haa poomaa, harayno kadi bernde mabbe felataa be e telen-ma junuubu woo.

³ Kono, dɪn sadakaaji andintinay en hitaande kala fii junuubaaji dɪn.

⁴ Ko fii waawataa ka yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji monta junuubaaji.

⁵ Ko dɪn wadi, e nder naatugol e nder aduna on, *Almasiihu on no wi'i: «Wonaa sadakaaji maa dokke faaladfaa, kono a wadani lan bandu.

⁶ A weltoraali sadaka sunneteedo, maa ko sakkaa fii junuubu.

⁷ Awa mi wi'i: «E hino lan, mi arii fii wadugol faale maa on, yaa an Alla, wano fii an windori non e nder ndee deftere taggiinde.» »^Z

⁸ Himo wi'i taho: «A yidaali e a weltoraali sadakaaji e dokke e sadakaaji sunneteedi e sadakaaji fii junuubaaji, wadiranoodi no yaadiri e Sariya on.»

⁹ E hoore dɪn o wi'i kadi: «E hino lan, mi arii fii wadugol faale maa on.» O ittii aranun dɪn fii sincugol dimmun dɪn.

¹⁰ Awa, ko sabu faale Alla on *labbinaden fii wonugol yimbe makko, rewruude e oo sadaka mo Iisaa Almasiihu on ittiri bandu mun ndun tigi nde wootere ko yoni haa poomaa.

¹¹ Kala *yottinoowo sadaka ka Alla no ka gollata dɪn pande woo fii wadugol golle mun diina dɪn, e ittugol sadakaaji gooti pande woo, di tawata waawataa ittude junuubaaji few.

¹² Almasiihu on non kapun, o wadii sadaka gooto bajjo fii junuubaaji dɪn, yonudo haa poomaa, awa kadi himo joodii ka sengo jaamo Alla,

¹³ himo sabbii dɪn haa Alla wada aybe makko ben ka ley koyde makko.

¹⁴ Ko dokkal bajjal o timminiri haa poomaa wonaabe *labbineede fii wonugol yimbe Alla ben.

¹⁵ Ko dɪn *Ruuhu Seniido on seeditanii en kadi. Ko fii himo wi'i taho:

¹⁶ «Joomiraado on daali:

«E hino *ahadi ndi mi yettodyta e mabbe ndin:

Bawto dee palaade doo,

mi wadoyay sariyaaji an dɪn ka berde mabbe,

mi windoya di ka hakkille mabbe.» »

¹⁷ O beyditi e dɪn:

«Mi anditooytaa hande kadi fii junuubaaji mabbe dɪn

e angal peewal mabbe ngal.»^a

¹⁸ Ko fii ka junuubaaji dɪn yaafaa dɪn, haray alaa ko sakkee fii junuubu.

Fii Gomdinal Yimbe ben

¹⁹ Ko dɪn wadi, yo musibbe an, bay hiden mari hoolaare fii naatugol ka *nokkuure hormorde mawnde sabu oo sadaka yiiyan Iisaa

²⁰ dɪn o udditirani en laawol kesol wurngol, rewrunngol ka *wirngallo, ngon-le ko bandu makko ndun,

²¹ e bay kadi hiden mari yottinoowo mawdo wondo ka suudu Alla,

²² badoren Alla bernde nundunde e gomdinal heewungal pellital, e bernde labbinaande kala miijooji bondi, e bandu lootiraandu ndiyan laabufan.

²³ Wonen catiibe tabiti e tama'u mo qirritiden on, ko fii Wadando en dɪn fodaariiji on ko Sella-findeejo.

²⁴ Miijondiranen ko honno waaweten wakkilindirde ka giggol e ka kuude moyye.

²⁵ Wota en tertto mottondiral men ngal, wano wobbe woowiri non. Kono wakkilindiren fodde hiden yi'ude palaande nden no badaade.

²⁶ Ko fii si en duumike wadugol junuubu e nder tewaare bawto en hendaade gandal goonga on, haray sadaka alaa hande kadi fii junuubaaji,

²⁷ kono ko habbannde naawoore hulbiniinde e nguleendi yiite hebuliinge sunnugol murtube ben.

²⁸ Si goddo bonniino Sariya Muusaa on, o wareteno, o yaafetaake, e hoore seeditoore dido maa tato.

²⁹ E miijo mon onon, si goddo hayfinii *Biddo Alla on, si o jogitorii yiiyan ahadi dan wa dan aldaa e fiira, dan dan o *labbiniraa, e si o hoynii Ruuhu Allaahu on, on Jom Sulfu, e hara on miijaaki himo handi e lette burde muusude kadi?

³⁰ Ko fii hiden andi on Wi'udfo: «Ko min yottagol woodani, ko min yoboyta», e hoore dun: «Joomiraado on paaway jamaa mun on.»^b

³¹ No hulbinii yanugol e juude Alla Wuurudfo on!

³² Anditee liddu dun ka saa'iji arani, bawto Alla ndayginande on, on nappino satteende tiidunde e nder tippiro muusungo.

³³ Ko fii e saa'i goo on hoynano, cukkadon e kene, e saa'i goo jonnindirfon juude e ben wadiranoobe wano non.

³⁴ E hoore dun, yurmadon sokaabe ben, jabudon kadi e nder weltaare yo on jatte keyeeji mon din, sabu andugol mon hidon mari keyee burdo moyyude, luttoowo.

³⁵ Awa wota on accitu hoolaare mon addaynde mbarjaari mawndi nden.

³⁶ Ko fii hidon haani nappaade, fii, nde timminoydon faale Alla on, yo on hendoyo ko o fodi on kon.

³⁷ Ko fii e nder saa'ihun nii:
«Haanudo arude on aray, neebataa.

³⁸ Feewudo an on non wuuriray gomdinal.
Kono si o yilitike,
wonkii an kin weltanoytaako mo.»^c

³⁹ Enen-le hinaa en yiltoroobe baawo fii hayrugol, kono ko en gomdinbe fii dandegol.

11

Fii Seeditorbe Gomdinal ka Ahadi Hinndi

¹ E hin-le, gomdinal ngal ko pellital fii piiji di tanyiniden, e hoolaare fii piiji di en yi'aali taho.

² Alla kulji mawbe baawo doo ben sabu gomdinal maβbe ngal.

³ Ko gomdinal ngal wonden andirde aduna on ko daaluyee Alla on tagiraa. Ko dun wadi ko yi'eten kon iwraa e ko yi'otoo.

⁴ Ko gomdinal ngal Haabiila yediri Alla sadaka burdo moyyude mo Qaayiina on. O kuljiraa feewudo sabu ngal gomdinal. Alla tigi kulji den dokke makko. Fii kala kanko Haabiila o maayii, kono ngal gomdinal no fanginde fii makko.

⁵ Ko gomdinal ngal kadi Hanuuka yentiniraa fii wota o andu mayde nden. En yi'ataa mo hande kadi sabu Allaahu on yentinno mo. Ko fii, ado o yentineede, hari o hebiino kuluujaa wonde himo weltini Alla.

⁶ Awa, e baawo gomdinal, gasataa ka ontigi weltina Alla, ko fii on badotoodo mo no haani gomdinde wonde kanko Alla himo woodaa, gomdina kadi ko kanko woni yoboowo dabboobe mo ben.

⁷ Ko gomdinal ngal fahin Nuuhu moyyinirnoo laana fii dandugol beynguure mun nden. Ko nii o teddiniri ko Alla *hiitaninoo mo fii ko aroyta

yi'aaka taho kon. Bay o warrii non kanko Nuuhu, tawi o hollii wonde yimbe aduna on ko felniife. Alla jogori Nuuhu feewudo sabu gomɗinal makko ngal.

⁸ Ko gomɗinal ngal kadi Ibraahiima doftori noddaandu ndu Alla noddi mo ndun fii yahugol e leydi ndi o ronoyta ndin. O yahi e hoore o andaa ka o woni yahude.

⁹ Ko gomɗinal o hodiri e ndin leydi fodaandi wa leydi jananiri, o hodi e nder cuudi bagi. Issaaqa* e Yaaquuba kadi hodiri non, be ronidi e makko fodaari wootiri ndin.

¹⁰ Ko fii hari, kanko Ibraahiima himo habbi hodo ngo tawata didol cuudi mun no tiidi, ngo tawata ko Alla eɓbi, darni.

¹¹ Ko sabu gomɗinal ngal kadi, fii kala Saarata kapun ko mo jiidotaako, o hebiri feere jurriyagol e nder nayeewu makko, bay himo hoolii wonde Alla ko hunnoowo ko o fodi kon.

¹² Ko ɗun wadi si neddo gooto, mo tawata mayde mun nden hebiino ɗun, hebi jurriya burdo koode ɗen ka kammu ɗuudude e njaareendi ndin ka sera baharu, ko tawata en waawataa limude.

¹³ Ko e nder gomɗinal ngal be fow be maayi e baawo hendagol piiji fodaadi ɗin, kono be haynino ɗi ka woddi, be weltori, e nder qirritagol ko be tunarankeefɛ e jananbe ka leydi.

¹⁴ Yewtiraybe nii ben hollii no laabiri wonde hibe ɗabbande hoore maɓbe leydi heyri.

¹⁵ Si tawno non be wulɗano ka be iwi ton, be hebayno feere no be yiltora.

¹⁶ Kono ka haqiiqa hibe himmannoo nokkuure burnde moyyude, ɗun ko ka kammu. Ko ɗun wadi Alla hersiraa noddeede Alla maɓbe, ko fii o moyyinanii be hodo.

¹⁷ Ko gomɗinal ngal kadi Ibraahiima weebitiri Issaaqa fii layyagol fewndo ko Allaahu on ndarndii mo. Hari himo e fii sakkagol Issaaqa, biɗɗo makko bajjo on, kanko hendinooɗo fodaariiji ɗin,

¹⁸ ɗun ko on mo Allaahu on daalannoo wonde: «Ko e Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.»

¹⁹ Himo joginoo wonde Alla ko Waawudo hay immintingol maydo e hakkunde maybe ben, ko ɗun wadi si o hettitiri biɗɗo makko on wa immitiido e mayde.

²⁰ Ko gomɗinal ngal kadi Issaaqa du'orani Yaaquuba e *Isu fii ko aroyta kon.

²¹ Ko gomɗinal ngal fahin, fewndo Yaaquuba maayata, o du'orani mo kala e fiɓbe Yuusufu ben, o ugginii e hoore tuggordu makko ndun, o sujani Alla.

²² Ko gomɗinal ngal fahin, bay badike ka Yuusufu maaya, o maandiniri fii eggudu *Banii-Isra'iila'en ndun *Misira, o wadi kadi yamirooje fii yi'e makko ɗen.

²³ Ko gomɗinal ngal kadi, bay Muusaa jibinaama, mawbe makko ben suudiri mo lebbi tati, bay be tawii boobo on no labaa fota, awa kadi be hulaano yamiroore lando on.

²⁴ Ko gomɗinal ngal kadi, bay Muusaa mawnii, o salori wi'eede ko o gedal jiwo Fir'awna on.

²⁵ O tawi ko tampindineede e jamaa Alla on burani mo, edii weltorgol junuubu e nder saa'ihun.

²⁶ Tawi himo miiiji wonde ko aybinireede wa *Almasiihu on bure jogaade ngalu tiifungu edii ngu Misira ngun, ko fii himo ndaaraynoo ka muutii telen ka njoddi.

²⁷ Ko gomɗinal ngal o yaltiri Misira e ɓaawo ɗenyagol tikkere lando on, bay himo catornoo wa sutiido on mo yi'otaako.

²⁸ Ko gomɗinal ngal kadi o wadiri *Juldeere Yawtaneede nden, e wujugol yiiyan fii wota muloowo dikkuruube on meemu ko dikkoranaa Isra'iilayankeefɛ ben kon.

²⁹ Ko gomɗinal ngal fahin be tayitiri *Baharu Bodeejo on wa leydi yorndi, kono nde Misirayankooɓe ben eɓɓunoo wadargol non, be yoolino.

³⁰ Ko gomɗinal ngal kadi tata on Yeerikoo yaniri, bay be gaynii taaraade mo e nder balde jeedifi.

³¹ Ko gomɗinal ngal kadi wadi si *Raabi, oo debbo cagaajo, maydaano e heefɛɓe ben, sabu ko o wernirnoo tefooɓe ben kon buttu.

³² Ko hondun mi wi'ata kadi? Saa'i on yonantaa lan si tawii mi wowlay mi fensita fii oo wi'eteedo *Gadawna e *Baaraka e Samsuuna e Yiftaaha e Daawuuda e Samu'iila e annabaabe ben.

³³ Ko gomɗinal ngal be fooliri laamateeriiji, be tabintini peewal, be hebi fodaariiiji, be ombi sekko ngayuuje.

³⁴ Be ɗannini giiteeli bonnooji, be daɗi mbelndi kaafa, be heewi doole fii kala hibe lo'unoo, be hollitii ka nder hareeji, be radii koneeli jananɓe ben.

³⁵ Rewɓe yi'i maybe mun no immitoo. Wobɓe goo kadi lettaa, be salii sotteede fii no be hebira ummutal burngal moyyude.

³⁶ Wobɓe ben hebi aybineede e focceede, e hoore jolkeede sokee.

³⁷ Wobɓe ben wariraa kaaye, wobɓe ben tampinaa tayaa ɗiɗi, maa wariraa kaafa. Wobɓe nawri ngurndan mun ɗan jaarugol hen fow, hara no bornii guri baali maa be'i, billorɓe ɗi fow, cukkee tampinee.

³⁸ Hari aduna on handaa e ben, be tawata wonundeeji mun ko ka wulaaji e ka pelle e ka pammeeje e ka gayɗe.

³⁹ Ben kuljiranoobe sabu gomɗinal mun ngal fow non, hendaaki ko be fodanoo kon.

⁴⁰ Ko fii Alla no eɓɓani en godɗun ko furi moyyude, fii wota be laato timmube e ɓaawo men.

12

Fii no Alla Wurtirta en wa Biɓɓe mun

¹ Bay wano ngal dental mawngal seedeefɛ no hundi en, bugitoden kala dongal e junuubu ko falli en no weebiri, dogiren wakkilaare dogudu ndu eɓɓanaden ndun.

² Punnoden liisaa, on wondo dayyere gomɗinal ngal, on timminoowo ngal. Bay himo sutinoo weltaare maraniinde mo nden, o jabuno *leggal altindiraangal ngal, o yawitii hersa, o joodii ka sengo jaamo jullere laamu Alla.

³ Miiijitee fii on ɗajɗiido ndee liddannde nde junuubanke'en liddii mo, fii wota ronkere hebu on haa berɗe mon maaya.

⁴ E hin-le e nder gertagol mon junuubu ngol, on dartaaki haa yiiyan mon ɗan hibbi.

⁵ Awa kadi on yejjitii kongol ngol Allaahu on wakkiliri on ngol wa biɓɓe makko:

«Bidɗo an, wota a jogitor wurtannde Joomiraado on no hayfiri, awa kadi wota bernde maa maayu nde o wurtu-maa.

⁶ Ko fii ko mo Joomiraado on yidi, o wurtata, o yaggina kala mo o jabi yo wonu biɗɗo makko.»^d

⁷ Wakkilee tampereji mon ɗin, ko ɗin woni on wurtude. Ko wa biɓɓe Alla woni on jogitorde. Ko hombo woni biɗɗo mo ben mun wurtataa?

⁸ Kono si on woorike wurtannde nde fow hebata nden, haray ko on fattuube, hinaa on biɓɓe.

⁹ Bay en hebii baabaabe ka aduna ɗoo wurtaynoobe en, be teddinoden, ko haa honto non haanuden yankinanaade Ben ruuhuuji men ɗin fii no wuuriren!

¹⁰ Ko fii baabiraabe men ben no wurtaynoo en e nder saa'ihun nii, bay be tawno ko ko moyyi, kono Alla ko woni en wurtirde ko fii nafa men on tigi, fii no tawreden e laabal makko ngal.

¹¹ No fellitaa fewndo wurteede nandaa e huunde weltinnde, kono ko satteende. Kono ɓawto ɗun, battane ngurndan feewuɗan wondan e nder buttu no maranii ben wurtaabe.

¹² Ko ɗun wadɗi si mi wi'ay on, ɓantee juude mon lo'ude ɗen, sattinon koppi mon lo'udi ɗin,

¹³ yo koyɗe mon ɗen jokku laawi feewuɗi ɗin, fii wota layooje ɗen worgito, kono ɗe sella.

Fii no Hittiniren e Noddaandu Heyru ndun

¹⁴ Etee no wondiron e fow e nder buttu, wuuron e nder laabal, ko fii ɓaawo maggal hay gooto yi'ataa Joomiraado on.

¹⁵ Reenee fii wota hay gooto ɗakkire moyyere Alla nden, wota ɗaɗol haadungol woo kadi funtu, wona sabu jiiɓoldu haa raaba buy e mon.

¹⁶ Reenee fii wota hay gooto e mon jeenu, maa wona keefeero wa *Iisu, on yeeyitunoodo afoyaagal mun ngal fii nafakka gooto.

¹⁷ Hidon andi, ɓawto ɗun, wa fewndo ko o faalaa hebude du'aa ben makko on, o bugitano, ko fii o hebaano feere waylugol miijo ben makko ngon, fii kala hari himo ɗaɓɓirde ɗun gondi.

¹⁸ Ko fii onon, on ɓadaaki fello ngo waaweten meemude, e yiite hubbunge e ɗowdi duule e nibe e nduluuru,

¹⁹ maa hito *liital, maa hawa ka *Isra'iilayankeefɛ ben nanunoo kan haa ɓe wi'i wota ɓe beyditane hay kongol,

²⁰ ko fii ɓe townataano sifa ndee yamiroore tiidunde ɗoo: «Hay si mummunte meemiino ngon fello, warirteno kaaye.»^d

²¹ Hakkee ko ɗun hulbininoo, Muusaa wi'i: «Mi diwnii hakkee ko mi huli!»^e

²² Kono onon, on ɓadike Fello *Siyuuna ngon e saare Alla Wuuruɗo on, ɗun ko *Yerusalaam kammuyankeejo on, e guluuje malaa'ika mottondiri e nder weltaare.

²³ On ɓadike dental dikkuruube Alla ben, ben ɓe tawata no windii ka kammuuli. On ɓadike Alla, on Naawoowo yimbe ben fow, e ruuhuuji feewube timminaabe ben.

²⁴ On ɓadike Iisaa, on holnuɗo *ahadi heyri ndin, e yiiyan makko hibbaadan, ɗan seeditoore mun ɓuri moyyude ɗan Haabiila ɗan.

²⁵ Awa reenee wota on salo hedaade on Wondo on yewtude. Ben Isra'iilayankeefɛ, salinoobe hedaade on Wonnoodo ɓe yamirde ka hoore leydi, ɓe daɗaano lette ɗen. E ko honno non woniranta en si en huccii on Wondo en yewtude ka kammuuli dow?

²⁶ On mo hito mun dimbi leydi ndin, wadɗi jooni ndii fodaari ɗoo: «Awa mi dimbitoyay nde wootere kadi, hinaa non leydi ndin tun, kono hay kammu ngun.»^f

^d 12:20 12.20 Egg. 19.12-13 ^e 12:21 12.21 Yaj. 9.19 ^f 12:26 12.26 Haj. 2.6

²⁷ Ngol daalol «nde wootere kadi» no laabi poy holli wonde kala ko tagaa dimboto, dilla, fii no goongaaji dī gasataa dimbaade dīn luttira.

²⁸ Bay laamu ngu hendotoden ngun hinaa dimbotoongu, weltanoden Alla, kurkanoden mo noone no welirta mo e nder teddungal e kulol.

²⁹ Ko fii Alla men on ko yiite sunnoowe.

13

Fii Salminaango e Wakkilingol

¹ Yo giggol sidfankaaku ngol duumo.

² Wota on yejjitu wernugol. Ko fii e nder warrugol non wobbe wernii malaa'ikaabe, hara be andaa.

³ Anditee fii kasooɓe ben, wa si tawii hidon sokidaa e mabbe, e wonaabe e tampineede ben, wa si tawii ko onon wonaa tampineede.

⁴ Yo mo kala teddin dewgal ngal, awa kadi yo yettindirɓe ben yonindiran, ko fii telen-ma don, Alla paaway fijoobe ben e jinoobe ben.

⁵ Wota on ardinir ngurndan mon dan giggol kaalisi, yondinoree ko jogidon kon fewndo doo. Ko fii Alla tigi no wi'i: «Mi accitataa ma e mi tertotaako ma few.»^g

⁶ Mo kala e men no waawi wi'ude e nder pellital:

«Ko Joomiraado on woni faabo an ngon, mi hulataa.

Ko hondun neddo waawanimmi?»^h

⁷ Anditee fii ardotoobe on ben, ben feppinannoobe on daaluyee Alla on, miijitodon fii battane no be wuuriri non, jembon gomdinal mabbe ngal.

⁸ Awa Iisaa Almasiihu on ko gooto, o waylotaako hanki e hande e haa poomaa.

⁹ Wota on jabu kala noone janndeeji janani selna on. Ko fii no moyyi ka bernde nden tiidniree moyyere Alla nden, hara hinaa sariyaaji fii naameteji dī nafaali huunde ben jokkuɓe dī.

¹⁰ Ko fii hiden mari *layyorde nde tawata haananaa golloobe ka *rewirdu adunayankeeru naamugol ko sakkaa don kon.

¹¹ Ko fii *yottinoobe mawbe sadaka ben sakkorayno yiiyan ka nokkuure hormorde, kono tebbeeli dīn sunneteno ka baawo hodo.

¹² Ko dun wadi si Iisaa kadi tampuno ka baawo hodo fii *labbinirgol jamaa on yiiyan makko dan tigi.

¹³ Awa enen kadi, yalten ka baawo hodo fii yahugol e makko, e hoore rondagol hersa ka o rondinoo kan.

¹⁴ Ko fii en maraa doo hodo tabitungo, kono hiden dabɓude aroyayngo ngon.

¹⁵ E innde makko kanko Iisaa, duumoden e wadangol Alla sadaka mantoore, e maanaa sadaka yaltoowo e toni jantotoodi innde makko nden.

¹⁶ Awa wota on weddito e wadugol moyyere e wallindirgol, ko dīi woni sadakaaji dī Alla jabata weltora.

¹⁷ Doftee ardotoobe on ben, yankinanodon be. Ko fii hibe ayni fota wonkiiji mon dīn, wa huntoytoobe ka Alla. Awa etee be wada dun e hoore weltaare, hara hinaa no mettirta be. Si hinaa dun, nafoytaa on.

¹⁸ Awa toranee men: meden felliti wonde meden mari bernde laabunde e nder faalegol nawrude ngurndan amen dan no feewiri e kala huunde.

¹⁹ Mi torike on fow tentinii toragol fii yo Allaahu on newnanan yiltitagol ka mon no yaawiri.

²⁰ Yo Alla Jom Buttu on, on Artirdo e hakkunde maybe ben Iisaa Joomi men, Ngaynaako Mawdo baali din, rewruude e yiiyan *ahadi poomayankeeri ndin,

²¹ yo o wawnu on e kala ko moyyi fii wadugol faale makko on, o wada e men ko welata mo, tippude e Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

²² Mi torike on, yo musibbe an, jabugol ngol kongol wakkilinayngol, ko fii mi windanii on, mi rabbindinii.

²³ Awa andee wonde, Timotee, oo musidfo men, yaltinaama ka kaso. Si o hewtitii law, mi yaaday e makko, men yiida e mon.

²⁴ Hiwranee lan ardotoobe on ben fow e yimbe Alla ben fow. Bee be Italii salminii on.

²⁵ Yo moyyere Joomiraado on wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU YAAQUUBA NDUN

¹ Salminaango an min Yaaquuba, oo jiyaado Alla e Iisaa Almasiihu Joomi on, haa e d'ii *bolondaaji sappoo e d'idi saakitiidi e nder aduna on.

Fii Wakkilagol Tampereji

² Ko onon yo musibbe, si on rewrii e kala noone ndarndande, haray jogitoree d'un weltaare fow,

³ ko fii hid'on andi, ndarndagol gomdinal mon ngal adday nappaare.

⁴ Kono bee nappaare nden wada golle timmude, fii no woniron mokobaabe timmude, e hara on nakkiraaka huunde.

⁵ Si goddo e mon nakkira faamu, yo o toro d'un Alla, on okay mo d'un. Ko fii kanko Alla ko Yedoowo fow no yaajiri e baawo feloore.

⁶ Kono yo o toror mo gomdinal ngal aldaa e sikkitaare. Ko fii on sikkitiido no wa'i wa morloode ndiyan dan ka baharu, de hendu ndun dunata yeya.

⁷ Wota sifa on neddo sikku hendoto goddun e juude Joomiraado on,

⁸ on ko neddo sikkitiido, mo tabitaa e laawi mun din fow.

⁹ Yo musiddo miskiino on weltor ko Alla towni mo kon,

¹⁰ alddo on kadi weltora ko Alla tippini mo kon, bay fii makko on feyyiray wa piindi ngesa.

¹¹ Si naange ngen fudii, nge toowidii e nguleendi magge muusundi ndin, hinge yornude kudi din, piindi majji on saama, nari majji on bonta, ko non aldube ben saamirta e nder golle mabbe den.

¹² Maloore wonanii on neddo nappiido ndarndande den, ko fii si o dartike ndarndande den, o hendoto *meetelol ngurndan, ngol Joomiraado on fodi yidube mo ben.

¹³ Wota hay gooto wi'u e nder ko jarribetee kon: «Ko Alla jarribii mi.» Ko fii Alla jarribortaake ko boni, kanko kadi o jarribotaako hay gooto.

¹⁴ Nde jarribaden woo, ko himmeeji bondi di wonduden din woni en poodude murtina.

¹⁵ Bawto d'un, himme bondo on fuda haa rima junuubu, si junuubu on kadi heewii, o rima mayde.

¹⁶ Wota on daynito, yo musibbe an yidaabe,

¹⁷ kala dokkal moyyal e kala dokkal timmungal ko ka dow iwrani en, e immorde e Baabaajo ndayguuji din, on mo waylotaako, mo dowdi mun dillataa,

¹⁸ on Woodintinirdo en Daaluyee makko goongaajo on no o yidiri non, fii no laatoren dikkuruube e tagu makko ngun.

Fii Huutorgol Daaluyee Alla on

¹⁹ Andee d'un, yo musibbe an yidaabe, yo neddo kala yaawu hedaade, nenna si yewta, nenna si tikka.

²⁰ Ko fii tikkande neddanke nden laatintaa peewal ngal Alla yidi ngal.

²¹ Awa serte e kala ko tuuninta e kala bonki layuki, jabiron newaare daaluyee aawaado e mon on, d'un ko on waawudo dandude wonkiji mon din.

²² Wonee huutoroobe daaluyee on, hara hinaa on hedotoobe mo tun, si hinaa d'un, haray onon tigi on daynitoto woni.

²³ Ko fii si goddo hefike daaluyee on, o huutoraali mo, haray himo wa'i wa neddo wondo tintaade, yi'a yeeso mun ngon.

²⁴ Si o gaynii ndaaritaade, o yahii, o yejjita kisan ko honno o wa'i.

²⁵ Kono on wadufo giide mun den ka nder sariya timmufo, fun ko on sariya rindinoowo, o tabiti, hara hinaa fii hedagol yejjita, kono hara ko huutorgol, onfon wonay malaado e nder kala ko o wadata.

²⁶ On mo sikki ko dewo, e baawo waawugol denngal mun ngal, haray on faynii hoore mun, ngal dewal ko meerewal.

²⁷ Dewal laabungal, ngal aldaa e koju ngal yeeso Alla Baabaajo on, ko dankagol aliyatiimaabe ben e dankagol keynguube ben e nder satteendeeji mabbe din, e rentagol e tuundiji aduna din.

2

Hajagol fii Burdindingol

¹ Musibbe an, bay ko on gomdinbe Iisaa Almasiihu Joomi men mo darja wonani on, reenee e burdindingol yimbe.

² Si wattiifo hurundaare kanje, bornii concii dimi aru e naatude ka *moftal mon, baaso kadi borniifo concii yakkiifi ara e naatude,

³ si on hittinii fii borniifo concii dimi on, on wi'ii mo: «Onon toolii mon ka ndadufudi doo!», wi'on baaso on: «An daro daa!», maa: «Joodo ka ley koyde an doo!»,

⁴ e hara on wadaali sendondiral hakkunde mon onon tigi? E on naawiraali miijooji bondi?

⁵ Heditee, yo musibbe an yidaabe! E hara hinaa miskinbe ben ka aduna doo Alla subii fii no be wonira aldube e nder gomdinal ngal, e heboobe gebal e laamu ngu o fodi yidube mo ben ngun?

⁶ Kono onon, on hersinii baaso on. E hara wonaa aldube ben woni on tampinde, naba on ka naawirdi?

⁷ E hinaa ben woni hoynoobe innde teddunde nde innirafon nden?

⁸ Kono si on doftike sariya mawfo on, wano bindi din wi'iri non wonde: «Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non»,^a haray on wadii ko moyyi.

⁹ Kono si on burdindinii yimbe ben, haray on wadii junuubu, Sariya on no jogori on wa bonnufo Sariya.

¹⁰ Ko fun wadi, on mo yeddi yamiroore wootere e nder Sariya on, hay si o doftike deya heddiide fow, haray o wonii bonnufo Sariya on fow.

¹¹ Ko fii on Wi'ufo: «wota mo jeena», no wi'i kadi: «wota mo itta hoore.» E hin-le si on wadaali jinaa, kono on ittii hoore, haray on wonii bonnufo Sariya on.

¹² Awa yewtiree huuwiron wa yimbe naawiroyteebe Sariya rindinoowo on.

¹³ Ko fii naawoore nden aldanaa mo yurmetaake e yurmeende, kono yurmeende nden foolay naawoore nden.

Fii Hakkunde Gomdinal e Kuugal

¹⁴ Musibbe an, ko nafa hondun woodani nedfo wi'ugol himo mari gomdinal, si o alaa banginirde fun kuude? Taw si sifa ngal gomdinal no waawi dandude mo?

¹⁵ Si musidfo men gorko maa bandiraawo men no holi, no njakkiri naametee kadi pande woo,

¹⁶ godfo e mon ara e wi'ude ben: «Yahee e jam, bornofon, naamon haa haaron», e baawo jonnugol be ko balli mabbe din handi e mun kon, haray ko hondun fun nafata?

a 2:8 2.8 Lew. 19.18

17 Gomɗinal ngal kadi ko wano non: si ngal aldaa e kuude, ko ngal mayngal kangal tigi.

18 Kono si godɗo wi'ii: «An hida mari gomɗinal e min mido mari kuude», haray min mi wi'ay mo: «Hollan gomɗinal maa ngal e baawo kuude, min non mi hollirte gomɗinal an ngal kuude an ɗen.»

19 Hida gomɗini ko Alla gooto woodi? No moyyi! Jinnaaji ɗin kadi no gomɗiniri non, haa hidi diwna.

20 Ko an yo njofoojo! Hida faalaa faamude wonde gomɗinal ngal aldaa e kuude ko meerewal?

21 Enee, wonaa ko Ibraahiima, on maamiraawo men, wadunoo kon fewndo o weebiti *Issaaqa biɗɗo makko on fii layyagol ka *layyorde kon wadi si o jogitoraa feewudo?

22 A yi'ii, gomɗinal ngal yaadii e kuude makko ɗen, awa kadi ko kuude makko ɗen timmini gomɗinal makko ngal.

23 Ko non ko bindi ɗin wi'i kon laatori: «Ibraahiima gomɗini Alla, ngal gomɗinal makko jogoranaa mo peewal», haa o noddaa gido Alla.

24 On yi'ii, ko sabu kuude ɗen neɗɗo on jogoraa feewudo, hinaa sabu gomɗinal ngal tun.

25 Enee, oo cagaajo wi'eteedo *Raabi, kanko kadi, taw si hinaa sabu kuude ɗen o jogoranoo feewudo fewndo ko o wernunoo nulanooɓe fii tefugol ɓen, o holli ɓe laawol goo ngol ɓe rewa?

26 Wano tawiri non bandu ndu aldaa e ruuhu ko mayndu, ko wano non kadi gomɗinal ngal aldaa e kuude ko mayngal.

3

Fii Hubindagol Denngal

1 Musiɓɓe an, wota buy e mon himman jannugol, ko fii hidon andi enen jannoobe ɓen en paawete paawoore ɓurnde sattude.

2 Ko fii en fow en waday ellaaji ɗi tawata ko nooneji ɗuudufi. On mo wadaali ella e nder kongufi, haray on neɗɗo ko timmuɗo, waawudo hubindaade bandu mun ndun fow.

3 Si en wadii lagambe ɗen ka kundule pucci ɗin fii yo ɗi dofto en, haray en huutoray kadi balli majji on fow.

4 Ndaaree kadi, ɗee laade e njandude mun, ko hendu dolnundu nabata ɗe, hida ardoree aalahun ɓurkun fandude ka naboowo on faaliraa ɗon.

5 Wano non, ɗenngal kadi ko terun fandukun, kono hingal waawi mantorde piiji mawɗi. On yi'ii wano giitun tosokun waawi sunnirde buruure mawnde?

6 Denngal ngal kadi ko yiite, hingal heewi boneeji, hingal tawdaa e tere bandu men ndun, ngal tuuninay bandu ndun fow, ko ka yiite jahannama ngal hubbinaa, ngal sunnay ngurndan men ɗan fow.

7 Kala noone kulle, wano colli ɗin e ko daasotoo kon e kulle ɗen ka nder ndiyan, no hubindoo, ɗen-le neɗɗanke no hubindii ɗe.

8 Kono ɗenngal, hay gooto waawataa ngal hubindaade. Ko bone mo waawotaako hubindaade, hingal heewi tooke warooje.

9 Ko kangal mantirten Ben men Joomiraado on, ko kangal kadi huɗirten yimbe tagaabe e mbaadi Alla ɓen.

10 Ko e kon hunduko wooto du'aa e kuddi yaltata. Kono yo musibɓe, wota ɗun wonir non.

11 Taw si ndiyan weldan e ndiyan haafudan no tubba e bundu wooturu, hara ko e ngayka woota?

¹² Enee musibbe an, hara yibbehi no waawi rimude kaccu, maa piyahi rima yibbe? Ko wano non kadi, bundu ndiyan landan waawataa tubbinde ndiyan weldan.

Fii Faamu Iwrungu ka Dow ngun

¹³ Ko hombo e hakkunde mon mari faamu e hakkil? Yo o banginir dun jikku makko moyyo on wondude e kuude newiide iwruude e faamu.

¹⁴ Kono si tawii hidon mari ka berde mon nawliigu tiidungu e haasidi, haray wota on mawnintino, e wota on yeddu goonga on.

¹⁵ Sifa ngun faamu hinaa ka kammu iwri few, ko ngu aduna e ngu neddanke e ngu Ibuliisa.

¹⁶ Ko fii, kala ka nawliigu e haasidi woni, ko don kadi jii boldu e kala noone kuude bonde woni.

¹⁷ Kono faamu iwrungu ka Alla ngun, ko adii taho, ko ngu laabungu, awa kadi ko ngu buttu, ko ngu newiingu, ko ngu deeyinayngu, heewungu yurmeende e kuude moyye, ngu aldaa e burnondiral e faasiqankaaku.

¹⁸ Ko tabintinoobe buttu ben aawata e nder buttu kon, rimay peewal.

4

Fii Doftagol Alla, Yankinanoo Mo

¹ Ko honto dee poodotire e dee yeddondire hakkunde mon iwri? E hara hinaa faaleeji bondi woni wadude hare ka berde mon?

² Hidon himmani, kono on alaa hebude. Ko on waroobe, ko on miilaabe e baawo waawugol hebude hay huunde. Hidon wondi e yeddondire e poodotiro. E hin-le on hendotaako, bay on alaa toraade,

³ maa hidon toraade, on alaa hebude, bay hidon tororde anniyee bondo fii no huutoriron dun fii faaleeji mon.

⁴ Ko onon, yo jamaa jinoobe! E on andaa yidugol aduna on ko ajugol Alla? Awa si goddo no faalaa yidude aduna on, haray o waditike gajo Alla.

⁵ On sikku bindi din ko wi'i kon ko meere, wonde: «Alla no nawlani ruuhu mo o wadi e men on.»^b

⁶ Kono ko o buri en yedude e ko mawni kon ko sulfu. Awa e hino ko bindi din wi'i kon:

«Alla liddoto mawnintiniibe ben,
o yeda jippinbe hoore mun ben sulfu.»^c

⁷ Awa yankinane Alla, dartodon Ibuliisa, dun o dogay, o wodfoo on.

⁸ Badee Alla, dun o badoto on. Labbinee juude mon den, yo onon junuubankeebe. Labbinon berde mon den, yo onon sikkitiibe.

⁹ Woytee, yoomon, wullon. Yo jaleede mon den wontu yoomugol, weltaare mon nden wonta bidagol.

¹⁰ Jippinee hoore mon yeeso Joomiraado on, dun o bantoyay on.

¹¹ Wota on pakkin bee doo maa bee daa, yo musibbe an. Mo pakkinii musidoo mun, maa paawii musidoo mun, haray ko Sariya on o pakkini, o paawi. Si a paawii-le Sariya on, haray hinaa a huutoroo mo, kono ko a paawoowo mo.

¹² Ko fii ko Gooto pet woni Wadoowo Sariya paawa, dun ko on Waawudoo dandude e mulude. An non, ko a hombo, si hida paawa pokondo maa?

Fii Mawnintinaare e Townitaare

b 4:5 4.5 Maa: «Ruuhu wondo ka bernde men on ko nawludoo fota.» c 4:6 4.6 Tin. 3.34

¹³ Ko onon, yo wi'ube jooni: «Hande maa jango men yahay e ndee saare doo, men wona ton hitaande, men wadfoya ton godfun, men heba tono.»

¹⁴ Onon on andaa toode no ngurndan mon dan wonirta jango. Ko on norngal feepungal fii saa'ihun nii, bawto fun muta.

¹⁵ Ko haanufon wi'ude: «Men wuuray, men wadfa dundoo maa dundaa, si Joomiraado on jabii.»

¹⁶ Kono jooni, hidon mawnintinaade e nder townitaare mon. Sifa nden mawnintinaare fow ko bonnde.

¹⁷ Si godfo no andi moyyere nde o haani wadude, o wadfaali fun, haray o wadfi junuubu.

5

Fii Hajagol Aldube ben

¹ Jooni non, yo onon aldube, wullee sowru tiidundu, sabu tampereji aroyaydi e hoore mon din!

² Ngalu mon ngun bonii, concii mon din mooyii,

³ kanje mon den e kaalisi mon on kornii. Kori mun on immoyto seeditoo e hoore mon, naamira balli mon din wa yiite. On moobii ngaluuji e nder dee palaade sakkitore.

⁴ Njoddi ndi on yobaali wa'ube gese mon den ndin no woytaade e hoore mon. E woyyadi sopitube ben arii haa e noppi Joomiraado Jom Bawde on.

⁵ On wuuririi ka aduna doo e nder mbeleede e ko foti. On fayinii hoore mon e ndee palaande nde hirsetefon e mun.

⁶ On paawii, on warii feewube be dartaaki on.

Fii Yondinaare

⁷ Awa mupnee, yo musibbe an, haa nde Joomi on ari. Ndaaree no remoowo habbori conal tiidungal, ngal o habbori mupal haa ndiyan setto e ndiyan dabbunde tobba.

⁸ Onon kadi mupnee, tabintinon berde mon den, ko fii ardu Joomi on ko badiidun.

⁹ Wota on nermindir, yo musibbe an, fii wota on paawe, bay Naawoowo on no darii ka yeeso dambugal.

¹⁰ Musibbe an, yettee misal tampere e mupal ben annabaabe yewtufe e innde Joomiraado on.

¹¹ Ndaaree, hiden wi'a maloore wonanii ben nappiibe. On nanii fii nappaare Ayyuuba nden no wowlee, awa kadi on yi'ii ko Joomiraado on wadani mo kon ka sakkitorun. Ko fii Joomiraado on ko heewudo giggol e yurmeende.

¹² Ko adii kon taho, yo musibbe an, wota on woondir kammu ngun maa leydi ndin, maa kala ko woni e woondoore. Ko yo «hiyyii» mon on wonu «hiyyii», «oo'o» mon on wona «oo'o», fii wota on wonu e nder paawoore nden.

Fii Tororgol Gomdinal

¹³ E hara godfo e mon no e nder tampere? Yo ontigi toro Alla. Kaa hara godfo e mon no e nder weltaare? Yo ootigi beytu.

¹⁴ E hara kadi godfo e mon no nawni? Yo ontigi noddu ardotoobe *moftal ngal, bentigi toranoo mo e hoore juurugol nebban e hoore makko e innde Joomiraado on.

¹⁵ Toraare wadiraande gomdinal no sellina nawnudo. E hoore fun, Joomiraado on imminay mo. Si tawii ontigi no wadfi junuubi, di yaafante mo.

¹⁶ Awa, qirritee junuubaaji mon dɪn hakkunde mon, torondiranon kadi, fii no selliniredon. Torndeeji dɪ aaden feewudo torii dɪn ko dolnudi duncaydi.

¹⁷ Ko fii liliya kadi hari ko neddo wa'unoodo wa men nii, nde o duuminoo e toraare fii wota ndiyan aru, dan ronki arude ka hoore leydi e nder duubi tati e lebbi jeegoo.

¹⁸ Bawto dun kadi o torii, kammu ngun sammini ndiyan, onsay leydi ndin funtini ko rimata fiɓɓe.

¹⁹ Ko onon yo musibbe an, si goddo e hakkunde mon selii goonga on, goddo artirii mo,

²⁰ haray andee, on ittudo on junuubankejo ka o selunoo ton, artiri mo ka laawol, haray o montii junuubaaji duudufi, o dandii wonkii mayde.

BATAKURU PETRUUSU ARANURU NDUN

¹ Immorde e an min Petruusu, *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee suɓaabe Alla, tunjarankeeɓe e oo aduna, e nder dee leyɗe Pontii e Galaasi e Kapadoosi e *Aazii e Bitinii.

² Ko onon yo subiranoobe eɓɓoore Alla, on Ben men, e dow *labɓiniireede Ruuhu makko on, fii doftagol Iisaa Almasiihu on, wiccee yiiyan^a makko ɗan: yo moyyere e buttu sowindirane on.

Fii Tama'u Selluɗo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on. Ko yurmeende makko mawnde nden o yediri en jibintineede sabu immintineede Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ɓen fii no hebiren tama'u selluɗo,

⁴ e fii no hebiren ndondi ndi bontataa, ndi tuunataa, ndi mbaadi mun waylotaako, maraniindi on ka kammu,

⁵ ɗun ko onon ɓee ɓe Alla hiwiri bawgal mun sabu gomɗinal ngal fii kisiyee hebuliido feɓpineede on ka saa'iiji sakkitori.

⁶ Ko ɗun wonani on ndee weltaare tiidunde, hay si tawii fewndo ɗoo maa satteendeeji seeda wona ko aanini on,

⁷ fii no gomɗinal mon ngal ndarndoree. Gomɗinal mon ngal-le no ɓuri kanɗe hittude, ɓay kanɗe ko ko mulata, ɗen-le ko yiite ndarndoraa. Ko nii gomɗinal mon ngal wonirta maniniingal, darjingal, e teddungal pande Iisaa Almasiihu on feɓpitoyi.

⁸ On yidii mo kanko Iisaa e hoore on yi'aali mo, on hoolike mo kadi e ɓaawo yi'ugol mo. E hoore ɗun, hidon hebbinori weltaare tiidunde, nde wonkii woo waawataa sifaade fii mun,

⁹ ɓay hidon hendaade faandaare gomɗinal mon ngal, ɗun ko kisiyee wonkiiji mon ɗin.

¹⁰ Oo kisiyee ko huunde nde annabaabe ɓen ɗaɓɓitunoo tefi fii mun, ɗun ko ɓee *hiitinoobe fii oo sulfu sutiido on.

¹¹ Hiibe ɗaɓɓaynoo andugol ko e saa'i hombo maa ko honno ko Ruuhu *Almasiihu on andini ɓe kon waɗiroyta, fewndo on Ruuhu wondo e maɓɓe hiitantonoo ɓe fii tampereeeji heboyaynoodi Almasiihu on ɗin e darjaaji hikkotoodi e mun ɗin.

¹² Be ɓanginanaa kadi wonde, wonaa fii maɓɓe kambe tigi ɓe wonnoo kurkanaade, kono ko fii mon, fewndo ɓe wowli fii ɗii piiji ɗi ɓee waajiibe on fii Kibaaru Moyyo on yottiniri e mon fewndo ɗoo *Ruuhu Seniido iwruɗo ka kammu on, ɗin piiji ɗi tawata hay malaa'ikaabe ɓen tigi no faalaa andude fii mun.

Noddaandu fii Wonugol Laabube

¹³ Ko ɗun si mi wi'ay on, hebulinee hakkillaaji mon ɗin, waawon hoore mon, waɗon tama'u mon on fow e oo sulfu mo yedoytedon pande Iisaa Almasiihu on feɓpitoyi.

¹⁴ Wa'ee wa paykoy doftiikoy, hara on accaali hande kadi ɗiya himmeeji ardo on, ɗun ko ɗin ɗi wondunodon e nder angal andugol mon.

¹⁵ Kono ɓay Nodduɗo on on ko Laabuɗo, onon kadi wonee laabube e nder jikku mon on,

^a 1:2 1.2 «Wiccegol yiiyan Almasiihu on» no firi «labɓiniiregol yiiyan makko ɗan.»

¹⁶ ko fii e hino ko Allaahu on daali kon ka deftere: «Wonee laabube, ko fii ko mi Laabudo.»^b

¹⁷ Bay on noddirii oo Fonnudo fow «Baaba», dūn ko on Naawiroowo mo bee embere kuude mun dēn, haray yo on hulu mo fannin hidon kodii aduna on.

¹⁸ Hidon andi wonaa huunde bonaynde wano kaalisi maa kanje sottiradon e nder dān ngurndan meerejan dān ronunodon baabiraabe mon ben,

¹⁹ kono ko yiiyan Almasiihu hittudān dān, on wa'itaydo wa baalun kun alaa ella, alaa waadere,

²⁰ on adaado toddeede ado fudfoode aduna on, kono o fejjinaa ka saa'iji sakkitori fii mon.

²¹ Ko sabu on gomdīnirdon Alla, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben, yefi mo kadi mangural, fii no gomdīnal mon ngal e tama'u mon on fawora e Alla.

²² Bay on labbinirii hoore mon doftagol goonga on, haa on hebii giggol sidfankaaku sellungol, jooni yidindiree giggol tiidungol ka berde mon,

²³ dūn ko onon bee jibinaabe kesun, be tawata hinaa awdi muloori kono ko luttoori, immorde e daaluyee Alla wuurudo tabiti on.

²⁴ E hin-le:

«Kala neddo no wa'i wa hudo,

darja makko on fow kadi

no wa'i wa piindi kon hudo.

Hudo kon no yooriri, piindi ndin no saamude,

²⁵ kono daaluyee Joomiraado on

ko luttaydo haa poomaa.»^c

On daaluyee ko Kibaaru Moyyo mo fejjinanadon on.

2

¹ Awa tertee kala bonki e kala kippugu e faasiqiyaagal e nawliigu e kala noore,

² yidiron daaluyee on wano boobo kecco yidiri biraadan kengan laabufan, fii no mawniron e nder kisiyee on sabu makko,

³ bay on mettike, on andii Joomi on no moyyi.

Fii Hayre nden ka Sobundu e Jamaa Subaado on

⁴ Badee mo kanko ndee hayre wuurunde, nde yimbe ben bugitinoo, dūn ko on mo Alla subii, hittudo yeeso makko.

⁵ Bay onon kadi hidon wa'i wa kaaye wuurude mahindiraade, woni suudu ndu Ruuhu Alla on hodi e mun, fii wonugol *yottinoobe sadaka laabube fii no wadīranon Alla sadakaaji ruuhuyankeeji, hara ko no hawrirani mo, rewruude e Iisaa Almasiihu on.

⁶ E hin-le no windii wondema:

«Mido tippinde ka hoore Fello *Siyuuna

hayre wonaynde ka sobundu,

dūn-le ko nden subaande hittunde.

Kala gomdindo e makko hersinoytaake.»^d

⁷ Nden hayre no hittani on, onon bee gomdīnbe. Kono fii be gomdīnaa ben:

«Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka sobundu,^d

⁸ hayre fegginaynde,

b 1:16 1.16 Lew. 19.2 c 1:25 1.25 Isa. 40.6-8 d 2:6 2.6 Isa. 28.16 d 2:7 2.7 Zab. 118.22

e fetere libaynde.»^e

Be feggike e mayre sabu yeddugol mabbe daaluyee on, tawde ko dɔn be muuyananoo.

⁹ Kono onon, ko on lepol subaangol, yottinoobe sadaka fii *laamu Alla ngun, awa kadi ko on jamaa laabudo, yimbe jeyaabe ka Alla fii ko feɓnina kuude moyye mawde on Noddudo on fii yo on yaltu ka niwre, aron ka ndaygu makko hawniingu.

¹⁰ Dun ko onon bee be tawata hari hinaa jamaa Alla, kono jooni ko on jamaa makko, dɔn ko onon bee be hebaano yurmeende makko nden, kono jooni on hebii yurmeende makko nden.

¹¹ Ko onon, yo yiɓbe, hobbe jananbe, mi wakkilini on e reenagol dɔi himmeeji nedɗanke, dɔi tawata ko habooji wonkii.

¹² Wuuriree no moyyiri e hakkunde be gomɗinaa ben fii nde hiɓe toonira on wa wadoobe ko boni, yo be yi'u kuude mon moyye dɛn, dɔn be mawninoyay Alla nde o aroyi.

Fii Yankinanagol Lambe ben

¹³ Sabu Joomiraado on, yankinane kala laamu nedɗanke, woni lando mawdo, mardo mbawdi,

¹⁴ woni ben be o lammini fii donkingol ben wadoobe ko boni, manta ben wadoobe ko moyyi.

¹⁵ Awa, ko Alla faalaa e nder ko wadoton ko moyyi kon, ko yo dɔn dahu fankina majjube be alaa hakkil ben.

¹⁶ Wuuriree wa rindinaabe, e baawo wadugol ngun ndimu wirngallo buumayngo bonki, kono wa kurkantoobe Alla.

¹⁷ Teddinee fow, yidɔn musibbe gomɗinbe ben, hulon Alla, teddinon lando on.

¹⁸ Jiyaabe, yankinane jeybe on ben e nder teddungal timmungal, hara hinaa non moyyube ben tun e newiibe ben, kono e mettube fii ben kadi,

¹⁹ ko fii, si e nder miiitagol fii Alla, ontigi ɗajɗike tampere nde ontigi foddaa, dɔn ko huunde moyyere.

²⁰ Ko hongal e teddungal mardoɗon, si on mupɗike tampere sabu wadugol junuubu? Kono si on mupɗike tampere sabu wadugol ko moyyi, dɔn ko huunde moyyere yeeso Alla.

²¹ Awa, ko fii dɔn noddiraɗon, ko fii *Almasiihu on kadi tampii fii mon, o accanii on misal, fii no jokkiron batteeji makko dɛn,

²² dɔn ko on «mo wadaali junuubu, mo toni mun jantaaki fenaande»,^f

²³ dɔn ko on hoynaado mo yottaaki, tampinaado mo kambaali, kono watti fow e juude on Naawoowo no feewiri non.

²⁴ O ronditanike en junuubaaji men dɛn ka bandu makko, dɔn ko ka *leggal altindiraangal, fii no maayiren e telen-ma junuubaaji dɛn, wuuren ngurndan feewuɗan, ko fii, ko sabu barmeeji makko dɛn selliniraɗon.

²⁵ Bay hari hidon wa'i wa baali saakitaadi, kono jooni on artiraama ka Ngaynaako, Hiwoowo wonkiiji mon dɛn.

3

Fii no Yettindirbe Haani Wondirde

¹ Onon kadi yo rewbe wano non, mo kala e mon yo yankinano moodi mun. Dun si wobbe e mabbe doftaaki daaluyee on, be gomɗiniray sabu kuude rewbe mabbe ben e baawo kongol,

² e nder yi'ugol mabbe jikku mon laabudo wondudo e teddungal on.

e 2:8 2.8 Isa. 8.14 f 2:22 2.22 Isa. 53.9

³ Wota on fotin ko woni e kene kon, wano mooragol e cudorgol kanje e conci dimi.

⁴ Kono yo nari mon kin wonu ko marii ka bernde, hara ko nari halal ki bonataa, ki jikku newiido deeyudo. Ko dun furi hittude yeeso Alla.

⁵ Ko nii rewbe baawo doo laabube, tanyinornoobe Alla ben, parornoo, be yankinani moodiibe mabbe ben,

⁶ wano Saarata non, on doftinoo Ibraahiima, wi'aynoodo mo koohoojo makko. Onon kadi on laatoto jiwbe Saarata si on wafii ko moyyi, e baawo on jabude jii bireede kulol woo.

⁷ Onon moodiibe ben kadi wano non, mo kala e mon yo wondir e sonnaajo mun on e hoore andugol wonde rewbe ben ko be nedanke burbe lo'ude. Teddiniron be wa ronidoobe e mon ngurndan dan Alla yedi on dan, fii wota hay huunde hadu torndeeji mon din.

Fii Tampangol ko Moyyi

⁸ Ka rawnoode, on fow hebee miijo wooto e giggol gootol, heewon giggol sidfankaaku e yurmeende e angal mawnintinaare.

⁹ Wota bone woo yottore bone, maa yennee yottoo, kono ka liddle dun, onon ko yo on du'ano, ko fii ko dun noddira fon fii no roniron barki kin.

¹⁰ Ko fii:
«Si tawii goddo no faalaa wuurude ngurndan weldan,
e yi'ugol jalaade hettaare,
haray yo ontigi reenu denngal mun ngal
e wowlugol ko boni,
o reena toni makko din e janfagol.

¹¹ Yo ontigi woddito ko boni, o wada ko moyyi,
o dabbita buttu on, o jokka dun,

¹² ko fii giide Joomiraado on no e hoore feewube ben,
awa kadi noppi makko din no udditanii toraaje mabbe den,
kono yeeso Joomiraado on
no huccana ben wadoobe bone.»g

¹³ Ko hombo tampinta on, si on himmanii wadugol ko moyyi?

¹⁴ Dun-le wuren hay si on tampii fii peewal ngal, on maloyte. Awa wota on hulu yimbe ben, wota on laato maapiibe.

¹⁵ Hormoree *Almasihu on ka berde mon wa Joomi on. Wonee pande woo hebuliibe fii jaabagol landotoobe on dalil tama'u mon on ben.

¹⁶ Wadiron dun newaare e teddungal e nder bernde mon laabunde nden, fii yo wonbe on wowlude ko boni e hoore jikku mon moyyo on e telen-ma Almasihu on, heboy ko hersinta be e fee kongudi mabbe din.

¹⁷ Awa kadi, ko furi ko tampugol sabu wadugol ko moyyi, si tawii dun ko faale Alla, edii tampugol sabu wadugol ko boni.

¹⁸ E hin-le Almasihu on kadi maayii fii junuubaaji din nde wootere ko yoni haa poomaa, on Feewudo fii be feewaa ben, fii addugol on e Alla. O waraama ka bandu, o wurnitiraama Ruuhu Allaahu on.

¹⁹ Ko on Ruuhu o yaari, o waajoyii ruuhuuji wonbe ka kaso ben,

²⁰ dun ko bee murtunoobe wa fewndo tawata mujal Alla ngal no beydii ka jalaade de Nuuhu moyyinaynoo laana kan e mun. Ko yimbe seedaabe nii, e maanaa be njeetato, be dandiraa rewugol ka ndiyan.

²¹ Dun ko misal *lootagol maande kisiyee wona fon dandireede fewndo doo. Dun wonaa lootugol tuundi bandu ndun, kono ko aadanorgol Alla bernde laabunde. Dun hisiniri on immintineede Iisaa Almasihu on,

22 on Yentudo ka kammu, wonirɗo ka sengo jaamo Alla, on mo malaa'ikaabe ben e bawɗe den e doole den yankinanaa.

4

Fii Wuurugol no Alla Yidiri non

1 Bay *Almasiihu on tampii ka bandu mun, onon kadi dolnoree e ngon miijo wooto, (ko fii on tampudo e bandu seedii e faale wadugol junuubu),

2 fii no wuuriron wano Alla faaliraa non, hara hinaa e himmeeji nedɗanke, yeru saa'i heddaniiɗo on wuuridugol e bandu on.

3 Awa e saa'i feyyunooɗo on, on booyii wadude ko be gomɗinaa ben yidi wadude kon, fewndo jokkondirdon e mabbe e nder jiibaare e himmeeji bondi e mandilugol e *fasaadu e mottondirgol ka mandiletee e dewal sanamuuji harmungal.

4 Kono jooni be tawi no ɗaldini be ko on alaa jokkondirde e mabbe hande kadi e telen-ma nden boylaare tiidunde kon. Ko ɗun wadi si hibe hoynude on.

5 Awa be huntoyto yeeso on Hebulaniido jaawugol wurbe e maybe.

6 Ko ɗun wadi si hay maybe ben feɗɗinanaa Kibaaru Moyyo on, fii nde be jaawiroyaa wa nedɗanke ka bandu, yo be wuuroy ka ruuhu wano Alla wuuriri non.

7 Lannoode piiji ɗin fow hewtii. Awa wonee hakkilanbe waawon hoore mon fii no waawiron tororde.

8 Ko adii kon, yidindiree giggol tabitungol, ko fii giggol ngol no monta adadu junuubaaji ujune ujune.

9 Tolnindiree e baawo dukindirgol.

10 Awa yo mo kala e mon kurkoran heddiibe ben dokkal ngal o hebi ngal, ɗun on wonay halfinaabe moyyere Alla yaajunde nden.

11 Yo taw non, mo yewtay e hakkunde mon, ko daaluyeeji Alla ɗin o woni yewtirde. Mo kurkoto kadi e hakkunde mon yo taw ko mbawdi ndi Allaahu on okki mo ndin woni ko o kurkori. Dun fow ko fii yo mantoore wonan Alla, e innde Iisaa Almasiihu on, on mo mangural e bawgal wonani haa pooma. Aamiina!

Fii no Almasiiaajo Haani Wakkilorde Tampereji ɗin

12 Ko onon, yo yiɓbe, wota on ɗaldir nguli hebuki on kin fii ndarndegol, wa si tawii ko huunde heyre hebi on.

13 Kono weltoree tawdeede e tampereji Almasiihu on ɗin, fii no hebiroyon kadi weltaare pande feenugol mangu makko ngun.

14 Si on hoynaama fii innde Almasiihu on, haray ko on malaabe, ko fii Ruuhu darjindo on, ɗun ko on Ruuhu Alla, no e hoore mon.

15 Si godɗo e mon tampinaama, wonaa yo taw ko fii himo itti hoore, maa himo wujji, maa himo wadi ko boni, maa himo ukkii e ko wonaa haaju makko.

16 Kono si tawii o tampinaama sabu ko mo Almasiihu on, haray wota ontigi hersir ɗun, kono yo o mawnin Alla sabu nden innde.

17 Jooni non, saa'i fudɗoode jaawoore nden hewtii, nde fudɗora yimbe Alla ben. Si tawii ko enen nde fudɗori, haray ko honno sakkitoode ben be doftanooki Kibaaru Moyyo Alla on wa'oyta?

18 Si tawii non feewudo on dandiraama karahan, haray ko honno woniranta mo rewataa Alla on e junuubankejo on?

¹⁹ Dun haray, yo wonbe tampude no yaadiri e kodduruyee Alla on duumo e wadugol ko moyyi, be watta wonkiji mabbe din e juude Tagudo on, dun ko on Sella-Findeejo.

5

Fii no Petruusu Waajori Ardotoobe ben e Sukaabe ben

¹ Awa jooni mido yewtude ardotoobe *moftal wonbe hakkunde mon ben. Min kadi ko mi ardotoodo, e seedeejo tamperejei *Almasiihu on, e heboowo geɓal e darja feɓpinoyteedo on. Mi wakkilini on

² aynugol wuro ngo Alla halfini on ngon, hara hinaa e hoore karheede, kono hara ko no Alla yidiri non e hoore bernde laabunde, hara on wadiraali dun miile, kono hara ko e anniyee moyyo.

³ Wota on hollu mbawdi e hoore be halfinaɗon ben, kono wonanon wuro ngon misal.

⁴ Dun, nde Hooreejo Ngaynaakooɓe ben feɓnoyi, on hendoyto *meetelol darja, ngol ɗari mun bontataa haa poomaa.

⁵ Onon kadi sukaabe wano non, yankinane ardotoobe moftal ngal, mo kala e mon jippina hoore mun yeeso oya, ko fii:
«Alla liddoto mawnintiniibe ben,

kono o yeda jippinbe hoore mun ben sulfu.»^h

⁶ Awa, jippinee hoore mon e ley jungo Alla dolnungo ngon fii yo o bantoy on e saa'i mo o toɗɗii on.

⁷ Fawee anndeeji mon din fow e hoore makko, ko fii o kipay fii mon.

⁸ Wonon hakkilanbe e reeniibe, ko fii liddotoodo on on, dun ko Ibuliisa, no wadude yaha ara, riggora wa ngayuuri, hara no dabba ko seekita.

⁹ Dartoree mo kanko Ibuliisa no tiidiri e nder gomɗinal ngal, e hoore yo on andu ko tamperejei gooti fawaɗon onon e musibe mon wonbe e nder aduna on fow.

¹⁰ Kono si on tampii e nder saa'ihun nii, Alla Jom sulfu on, on Noddudo on ka darja makko poomayankeejo on e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on, o heydintinoyay on kanko tigi, o tabintina on, o tiidinoya on, o wada on be dillintaako.

¹¹ Ko kanko bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Waynitannde Petruusu nden

¹² Ko e dow ballal Silaasi, oo musidɗo sella-findeejo, mi windirani on nduu batakuru rabbiɗundu, fii wakkilingol on e fii seedintingol wonde ko ɗundoo woni moyyere Alla haqiiqaare nden, awa humee e mayre.

¹³ Subaabe wonbe *Baabiilaⁱ ben e Markuusa biɗɗo an on salminii on.

¹⁴ Awa hiwrondiree lunnondiral giggol siɗɗankaaku.

Yo buttu wonan on, onon humondirbe e Almasiihu on ben fow.

^h 5:5 5.5 Tin. 3.34 ⁱ 5:13 5.13 No sikkaa wonde oo «Baabiila» mo o wowli fii mun ɗoo, ko Roomu. Feɓ. 17.18

BATAKURU PETRUUSU DIMMURU NDUN

¹ Immorde e an min Sim'uunu Petruusu, *sahaabaajo e kurkaadu Iisaa Almasiihu on, haa e bee hendiibe gomdinal fotayngal hittude e ngal amen ngal, immorde e peewal Alla men e Dandoowo on, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

² Yo moyyere e buttu sowindirane on e hoore andugol Alla e Iisaa Joomi men on.

Fii Tabintingol Noddaandu men ndun

³ Ko bawgal makko ngal, Alla yediri en kala ko handuden fii ngurndan e wuurigol wano o faaliraa non, e nder andingol en on Noddirdo en mangural mun ngal e moyyuki mun kin.

⁴ Ko nii o yediri en fodaariiji burdi hittude e burdi mawnude din, fii, tippude e din fodaariiji, no tawdiredon e jikku makko on, kanko Alla, d'un ko onon fuutinoobe boylaare aduna iwrunde e himmeeji bondi.

⁵ Ko sabu d'un wadi, geree beydison e gomdinal mon ngal jikku moyyo, e hoore jikku moyyo on kadi beydison don gandal,

⁶ e hoore gandal ngal kadi beydison waawugol hoore mun, e hoore waawugol hoore mun ngol kadi beydison nappagol, e hoore nappagol ngol kadi beydison wuurigol wano Alla faaliraa non,

⁷ e hoore wuurigol wano Alla faaliraa non beydison giggol sidfankaaku, e hoore giggol sidfankaaku ngol beydison giggol.

⁸ Si dii jikkuuji doo sowondirii e mon, di haday on wonude meerenteebe be alaa battane moyye fii andugol Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁹ Kono mo aldaa e din, haray ko bundo, mo felsataa, yejjitudo ko junuubaaji mun din labbinanoo kon.

¹⁰ Ko d'un wadi, yo musibbe, burtee wakkilaade fii haqingingol noddaandu ndu noddadon ndun e ko subadon kon. Si on warrii non, on yanataa e nder bone few.

¹¹ Ko nii newnirantedon no yaajiri naatugol ka laamateeri poomayankeeri Joomi men on, on Dandoowo, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

Fii Jannde Yaadunde e Goonga on

¹² Ko d'un wadi si soono woo mi andintinay on fii dii piiji, hay si tawii hidon andi di e hidon tabiti e goonga mo hendidon on.

¹³ Mido sikki no haananimmi ka mi jokka andintingol on, fannin mido e nduu togooru, d'un ko bandu an ndun,

¹⁴ ko fii mido andi mi sertay jooni e nduu bandu maayooru, wano Iisaa Almasiihu Joomi men on, banginiranimmi non.

¹⁵ Ko d'un wadi si mi etoto fota, fii hay si mi iwoyii, no anditroyon dii piiji.

¹⁶ Awa, hinaa men baarorbe taariikaaji sinciraadi yoyre, fewndo ko men banginani on ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on e bawgal makko ngal. Kono men yi'irii gite amen den tigi mangu makko ngun.

¹⁷ Ko fii o hendike e juude Alla Baabaajo on teddungal e darja fewndo ko o nanunoo hawa iwrude ka darja heewudo bural on, ko Allaahu on daalani mo: «Oo doo ko Biddo an yidaado, mo mi weltori on.»

¹⁸ Menen kadi, men nanii ngol kongol iwrungol ka kammu, fewndo men wondi e makko ka hoore fello hormorteengo.

¹⁹ Awa meden buri fellitude fii kongudfi di annabaabe ben longinaa din, din di tawata si on wattanii yiila, haray on wadii ko moyyi, bay din kongudfi no wa'i wa lampu hubbudo e nokkuure nibbitunde, haa nde fajiri on feeri, jaawiire nden toowi ndaygini berde mon den.

²⁰ Ko adii kon, andee wonde firo kongudfi di annabaabe ben windi din, dun ko daaluyeeji di be longinaa din, hinaa e neddanke iwri.

²¹ Ko fii kala kongol longinaangol hinaa e miijo neddanke iwi, kono ko *Ruuhu Seniido on yimbe ben haaliri ko Alla longini be kon.

2

Fii Jannoobe Penaale ben

(Yud. 1.4-13)

¹ Woodiino e hakkunde jamaa on waditiibe annabaabe. Jannoobe fenaande woniroyay non e hakkunde mon onon kadi, hara hibe bisa janndeeji fenaandeeji e nder ko be jannata kon, nawraydi e halkaare. Be yedda on Sooditudo be, dun ko Joomi on. Ko nii be poodirta e mabbe halakuyee yaawudo.

² Buy jokkoyay jiiibaare mabbe nden, laawol goonga on hoynoyee sabu mabbe.

³ Immorde e miile mabbe den, be hiiliroya on kongudfi sincaadi. Kono gila neebii ko be happanaa kon no badaade tun, awa hayrannde mabbe nden nonaa.

⁴ Ko fii Alla dandaali malaa'ikaabe wafunooobe junuubu ben, kono o nangi be, o bugii ka yiite jahannama ka be jolkaa don e nder niwre, be jogoraa don fii naaweede.

⁵ O dandaali kadi beya yimbe aranbe, kono ko njeetato o acci e mabbe, goddo on ko Nuuhu, on waajotonoodo fii peewal ngal, fewndo ko Allaahu on acciti waamere nden e hoore jamaa be rewataa mo ben.

⁶ O happani kadi dee ca'e Saduuma e *Amuura mulugol de, watta de ndoondi, fii wadangol be rewataa mo ben kanko Alla misal.

⁷ Kono o dandi Luutu feewudo on, on mo bernde mun wondunoo e sokola tiidudo sabu jikku jiiibiido bee bonbe,

⁸ ko fii on ko feewudo hodunoodo hakkunde mabbe, mo wonkii mun tampintenoowande woo jande sabu angal peewal ngal o yi'aynoo ngal e ngal o nanaynoo ngal.

⁹ Awa dundoo fow no holli ko Joomiraado on andi ko honno o dandirta yimbe gomdinbe ben ndarndeede, o donkina be feewaa ben haa jande naawoore nden,

¹⁰ tentinii ben jokkobe himmeeji tuunudi balli mun, hoyna laamu Joomiraado on, dun ko bee suusube reedu, mawnintiniibe, be hulataa aybinde ruuhuuji din ka kammu.

¹¹ E hin-le malaa'ikaabe, burbe be doole e mbawdi ben, naawiraali ben yimbe hoyre yeeso Joomiraado on.

¹² Kono ben jannoobe fenaandeebe ko wa'ube wa kulle buruure de alaa mijoo-miccoo, tagiraade fii nangeede mulee, ko fii hibe hoynude ko be andaa. Be muliray wa kulle buruure nii,

¹³ ko bone wonata njoddi boneeji mabbe din. Be tawi faale mabbe on ko jipangol mbeleede aduna tumbere palorma. Ko be wa'ube wa ella e waadere, bay hibe weltora faynugol on, hay nde hibe naamida e mon.

¹⁴ Gite maɓɓe ɗen no heewi jinaa, awa kadi ɓe haabataa waɗugol junuubu. Hiɓe pooda wonkiiji ɗi tabitaa ɗin, nawra ɗi e ko boni. Berɗe ɓen jannoobe fenaandeeɓe no eltiraa miile, ɓen ko ɓe fayɓe hudaabe,

¹⁵ ɓay ɓe accitii laawol feewungol ngol, ɓe majjirii sabu jokkugol laawol Bal'ama ngol, on biɗɗo Be'uura, yiɗunoodo njoddi heɓorndi bonki.^a

¹⁶ Kono o feliraa sabu geddi makko ɗin tigi, ɗin geddi woni sabu haa mbabun kun, ɗun ko mummuntehun kun, wowliri wa neɗɗo, ɗun haɗi on annabaajo waɗugol kuugal feetere.

¹⁷ Ben ko ɓe bulli ɗi alaa ndiyan, ko ɓe duule ɗe hendu raɗotoo, ɓen no maranaa niwre ɓurnde tekkude nden.

¹⁸ Immorde e yewtereji maɓɓe manti e mehi, hiɓe huutora himmeeji jiiɓaare ɓandu fii poodugol ɓen fuutorɓe karahan e juude wuurube e majjere ɓen.

¹⁹ Hiɓe foda ɓe ndimu, e hin-le kamɓe tigi ko ɓe maccube ko nawrata e halkaare, ko fii mo kala ko maccuɗo ko fooli ɗun kon.

²⁰ Ko fii si tawii, ɓawto fuutagol tuundiiji oo aduna sabu andugol maɓɓe Joomi on e on Dandoowo, ɗun ko Iisaa Almasiihu on, si ɓe nangike kadi e pircol ɗin tuundiiji haa ɗi foolii ɓe, haray sakkitorde maɓɓe nden ɓuray aranere nden bonude.

²¹ No ɓurani ɓe ka tawata ɓe andaano laawol peewal ngol, edii, andugol ngol, sela yamiroore hormorteende nde ɓe andinaa nden.

²² Dun haray ɓe tentinii ko ngol tindol goongawol wi'i kon wonde: «Saa'i kala bareeru ndun yiltitanto ko ndu tuutunoo kon», awa kadi: «Saa'i kala kosewii arngii e looteede ngen ruttitoto e rukagol ka loope.»

3

Fii Artugol Almasiihu on

¹ Awa e hino batakuru ɗimmuru ndu mi windani on ndun, yo yibɓe. E nder majji ɗi ɗiɗii non, mi windiranii on ɗi fii andintingol on, walla on heɓon miijooji laabuɗi,

² fii no anditiron konguɗi ɗi annabaabe laabuɓe ɓen *hiitinoo ɗin, e yamiroore Joomi on e Dandoowo en on, nden nde sahaabaabe ɓen hewtini on.

³ Ko adii kon, andee wonde ka jalaade sakkitorde, yawitiibe aroyay heewube jalnori, wuuriroyayɓe himmeeji maɓɓe ɗin,

⁴ hara hiɓe wi'oya: «Ko honto ardu makko fodanoonu ndun woni? Ko fii gila baabiraabe ɓen maayi, fow no wa'i wano wa'unoo non gila aduna on fuɗɗii.»

⁵ Kono ɓe tewi ɓe yejjiti wonde, ko daaluyee Alla on waɗi si kammuuli ɗin e leydi ndin woodiranoo, leydi ndin suutaa e ndiyan, ndi moyyiniraa ndiyan.

⁶ Ko ndiyan kadi aduna feyyunoodo on muliraa ndiyan waamere.

⁷ Kono ko on daaluyee Alla kadi waɗi si kammuuli fewndiidi ɗin e aduna fewndiido on maranaa yiite ngen jande ɓe rewataa Alla ɓen jaawetee halkee.

⁸ Kono no woodi toɓɓere nde on haanaa yejjitude, yo yibɓe: jallal gootal ka Joomiraado on ko wa duubi wuluure, awa kadi duubi wuluure ko wa jallal gootal.

⁹ Awa Joomiraado on alaa nennude hunnugol fodaari makko ndin, wano wobɓe miijori non. Kono ka liddu ɗun, o muɗɗani on tun, ko fii o yiɗaa hay gooto hayra. Kono ko o yiɗi, ko yo fow aru e tuubuubuyee.

a 2:15 2.15 Ada. 22

¹⁰ Awa, jalaande Joomi on arday wa ngujjo. Nden jande non kammuuli dɛn muliray hito uuyungo, piiji oo aduna sunnee mula, leydi ndin kadi e kuude ko ndi wondi kon feɗɗinee.

¹¹ Bay dɛn fow non no e laawol mulirgol nii, haray pellet hidon haani wuurirde laabal e no Alla faaliraa non.

¹² Awa e nder ko habbidon ardu jalaande Alla nden kon, etee fii no dɛn yaawira, dɛn ko ka kammuuli dɛn mulirta yiite dɛn, e ka piiji oo aduna taayirta nguleendi yiite dɛn.

¹³ Kono enen hiden habbii fodaari Alla ndin, dɛn ko kammu hesu e leydi heyri ka peewal ngal hodoyta dɛn.

¹⁴ Ko dɛn wadi, yo yibbe, e nder nden habbannde, etee fii, nde o aroyi, no o tawira on e nder buttu, hara on aldaa e waadere, on aldaa e ella.

¹⁵ Jogoree mupal Joomiraado men on wa kisiyee, wano Puulusa, oo musidɗo men yidɗaado, windirani on non kapun kadi, tippude e faamu ngu o yedaa ngun.

¹⁶ Ko dɛn o woni wadude e bataake dɛn fow, ka o wowli fii dɛn piiji dɛn, e ka windande mettude faamude dɛn woni dɛn, dɛ tawata yimbe be faamaa ben e be tabitaa ben boylili noone on, wano be wadiri non e ko heddi e bindi dɛn kon, fii hayrannde mabbe kambe tigi.

¹⁷ Onon non, yo yibbe, bay on hajaama, reenee fii wota on selu jokkon dɛyini be doftaaki yamirooje Alla dɛn, haa ka yoolon tabital mon ngal.

¹⁸ Awa beydee jaarude yeeso e nder moyyere nden e andugol Joomi men on, on Dandoowo, dɛn ko Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani jooni e haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU YUUHANNA ARANURU NDUN

Fii Daaluyee Ngurndan dan

¹ Ko wonnoo kon gila ka fuddoode, ko dun men nani, men yi'iri gite amen den, men punnii, men meemiri juude amen den, dun ko daaluyee ngurndan dan.

² Awa, ngurndan dan feepii, men yi'ii dan, meden seeditanaade dan. Meden feppinande on *ngurndan poomayankejan dan, dan wondunoodan e Baabaajo on, dan feppinanaama men.

³ Meden hollitude on onon kadi ko men yi'i kon e ko men nani kon fii no laatoron humondirbe e amen e nder humondiral men e Baabaajo on e Biddo makko on, dun ko Iisaa Almasiihu on.

⁴ Meden windude dundoo fii no weltaare men nden timmira.

Fii Wonugol ka Ndaygu

⁵ E hino kibaaru mo men naniri mo on, meden banganande on mo: Alla ko ndaygu, niwre woo alaa e makko.

⁶ Si en innii hiden humondiri e makko, kono hiden yahude e nder niwre nden, haray en fenii, en wuuriraali goonga on.

⁷ Kono si tawii hiden yahude e nder ndaygu ngun, wano o woniri non kanko tigi ka nder ndaygu, haray hiden humondiri, dun haray yiian Iisaa Biddo makko on no *labbinde en e kala junuubu.

⁸ Si en innii en aldaa e junuubu, haray en faynitike enen tigi, dun haray goonga on alaa e men.

⁹ Si en qirritike non junuubaaji men din, Alla ko Sella-Findeejo, Feewudo, o yaafanto en junuubaaji men din, o labbina en e kala bonnere.

¹⁰ Si en innii en wadaali junuubu, haray en wafii mo fenoowo, dun haray daaluyee makko on alaa e men.

2

¹ Faybe an, mido windande on dundoo fii wota on wadu junuubu. Kono si goddo aru e wafude junuubu, haray hiden mari Fattantoodo en moggo Baabaajo on, dun ko Iisaa Almasiihu, Feewudo on.

² Ko fii kanko tigi ko o sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men din,^a hinaa non fii di men din tun, kono ko fii di be aduna on fow.

³ Si en doftike yamirooje makko den, haray hiden felliti wonde hiden andi mo.

⁴ Kala on wi'udo no andi mo, hara o doftaaki yamirooje makko den, haray ko o fenoowo, goonga on alaa e makko.

⁵ Kono kala doftiido daaluyee makko on, haray giggol Alla ngol no timmi e makko, ko non andirten hiden humondiri e makko.

⁶ Kala on wi'udo no humondiri e makko, haray no haani wuurirde wano *Almasiihu on wuurirnoo non.

⁷ Yibbe, hinaa yamiroore heyre mi woni windande on, ko yamiroore hinnde, nde hebunodfon gila ka fuddoode. Ndee yamiroore hinnde, ko ngol kongol ngol nanudon.

⁸ Kono fow e mun, ko yamiroore heyre mi woni windande on. Haqiiqa mayre on no bangi e makko, no bangi e mon, ko fii niwre nden no feyyude, awa kadi ndaygu haqiiqawu ngun ndaygii toode.

^a 2:2 2.2 Wofbe kadi no faamira: «sadaka dahoowo tikkere Alla nden.»

⁹ On wi'udɔ no ka ndaygu e hoore apugol musidɔ mun, haray haa jooni himo ka niwre.

¹⁰ On mo yidɔ musidɔ mun, haray himo ka ndaygu, peggal woo alanaa mo.

¹¹ Kono on apudɔ musidɔ mun ko ka niwre woni, ko e nder niwre o woni yahude, o andaa ka o woni jaarude, ko fii niwre nden wuminii gite makko den.

¹² Midɔ windande on, yo faybe, bay junuubaaji mon dɛn yaaforaama sabu innde makko nden.

¹³ Midɔ windande on, yo baabiraabe, bay on andii on Woodanoodɔ gila ka fudɔfoode.

Midɔ windande on, yo sukaaabe, bay on foolii bondɔ on.

¹⁴ Mi windanii on kadi, yo faybe, bay on andii Baabaajo on.

Mi windanii on kadi, yo baabiraabe, bay on andii Woodanoodɔ on gila ka fudɔfoode.

Mi windanii on kadi, yo sukaaabe, bay hidon tiidɔ, daaluyee Alla on no e mon, awa kadi on foolii bondɔ on.

Fii Apugol oo Aduna Boyliidɔ

¹⁵ Wota on yidɔ aduna on e ko woni e aduna on kon. On mo yidɔ aduna on, haray giggol Baabaajo on alaa e makko.

¹⁶ Ko fii kala ko woni e oo aduna, dɛn ko mbeleede bandu e himmangol ko yi'i e mantorgol keyeeji aduna, hinaa e Baabaajo on iwri, kono ko e oo aduna.

¹⁷ Awa oo aduna e himmeeji mun ko ko woni feyyude, kono on wadoowo faale Alla on luttay haa poomaa.

Fii Reenagol e Dartotoobe Almasiihu on ben

¹⁸ Awa, yo faybe, ko saa'i sakkitoro on nii. Wano nanirdon non, liddotoodɔ Almasiihu on aray, e hay fewndo dɔo toode liddotoobe Almasiihu on duuduɔbe arii. Ko nii andirten wonde ko saa'i sakkitoro on nii.

¹⁹ Ben non ko e men iwi, kono hinaa be men, ko fii si be wonno be men, be luttidayno e men. Kono dɛn banginii wonde be fow wonaa be men.

²⁰ Onon kan, *Seniidɔ on yedii on Ruuhu mun on, ko dɛn wadi si on fow hidon mari andal.

²¹ Mi windiranaali on wa si tawii on andaa goonga on, kono ko bay hidon andi, e hidon andi kadi wonde fenaande woo iwataa e goonga.

²² Ko hombo non woni on fenoowo, si hinaa on yeddudɔ wonde Iisaa ko Almasiihu? On ko liddotoodɔ Almasiihu on, yeddudɔ Baabaajo on e Bidɔ on.

²³ Awa kala yeddudɔ Bidɔ on hebaali Baabaajo on, kala qirritiidɔ Bidɔ on, haray hebii Baabaajo on.

²⁴ Onon non, ko nanudon kon gila ka fudɔfoode no haani wonude ka berde mon. Si tawii ko nanudon kon gila ka fudɔfoode wonii ka berde mon, haray onon kadi on humondirii e Bidɔ on e Baabaajo on.

²⁵ Awa e hino fodaari ndi o wadani en ndin: ko *ngurndan poomayankejan dan.

²⁶ Mi windiranii on dɛn e telen-ma wonbe daynude on ben.

²⁷ Ko fii onon, Ruuhu mo hebirdon Almasiihu on no e mon, ko dɛn wadi on hatonjinaa e janneede, kono, wano Ruuhu makko on woni jannirde on piiji dɛn fow non, (ko mo goonga, mo aldaa e fenaande), humondiree e Almasiihu on wano Ruuhu makko on janniri on non.

Fii Faybe Alla ben

²⁸ Jooni non, yo faybe, humondiree e makko, fii, nde o feepoyi, yo en hebu hoolaare, e nde o ari, wota en hersu yeeso makko.

²⁹ Si tawii hidon andi ko o Feewudo, haray andee kala wadudo ko feewi ko jibinannde makko.

3

¹ Ndaaree noone giggol ngol Baabaajo on yedi en ngol, haa noddafen faybe Alla. Awa kadi ko en dun. E hino ko wadi kon si aduna on andaa en, ko fii o andaali mo.

² Yibbe, jooni non ko en faybe Alla. Ko wonoyten kon feppinaaka taho. Kono hiden andi, nde o feepoyi, en nandoyay e makko, ko fii en yi'oyay mo wano o woniri non.

³ Kala jogiido on tama'u e makko, haray no labbintinii wano kanko *Almasiihu on o laabiri non.

⁴ Kala non on wadudo junuubu, haray ontigi bonnii Sariya on, ko fii junuubu ko bonnugol Sariya.

⁵ Kono hidon andi, kanko Almasiihu on ko o feepiri ko fii ittugol junuubaaji, e hin-le junuubu alaa e makko.

⁶ Kala on humondirdo e makko duumotaako e wadugol junuubu. Kala non wadoowo junuubu, haray yi'aali mo, andaali mo.

⁷ Ko onon, yo faybe, wota hay gooto daynu on, ko fii kala on wadudo ko feewi, haray ko feewudo, wano kanko Almasiihu on o woniri feewudo non.

⁸ Kala non on wadoowo junuubu, haray ko mo Ibuliisa, ko fii gila ka fudfoode Ibuliisa no wadude junuubu. *Bidfo Alla on-le ko feepiri ko fii mulugol kuude Ibuliisa den.

⁹ Kala on jibinaado immorde e Alla duumotaako e wadugol junuubu, ko fii haray awdi Alla ndin no e makko, haray o waawataa wadude junuubu, bay ko e immorde e Alla woni ko o jibinaa.

¹⁰ Awa e hino ko bangini hakkunde faybe Alla ben e faybe Ibuliisa ben: kala on mo wadataa ko feewi, haray hinaa mo Alla, ko wano non kadi on mo yidaa musidfo mun.

Fii Yidindirgol

¹¹ E hino kibaaru mo nanudon on gila ka fudfoode: yidindiren.

¹² Wota en wa'u wa Qaayiina^b, on mo Ibuliisa, warunoodo mijnpiraawo mun on. E ko fii hondun o warannoo mo? Ko tawde kuude makko den kanko Qaayiina ko bonde, de mijnpiraawo makko on den kan ko feewude.

¹³ Musibbe an, si tawii aduna on no api on, haray wota on njaldu.

¹⁴ Ko fii hiden andi ko e mayde iwuden, aruden e ngurndan, bay hiden yidi musibbe men ben. On mo alaa giggol, haray ko ka mayde woni.

¹⁵ Kala on apudo musidfo mun, haray ko waroowo. Hidon andi-le kala waroowo, haray *ngurndan poomayankejan alaa e makko.

¹⁶ E hino no andirten ko woni giggol: Almasiihu on okkitirii ngurndan mun dan fii men, haray enen kadi hiden haani okkitirde ngurndan men dan fii musibbe men ben.

¹⁷ Si tawii godfo no mari ngaluuji aduna, o yi'ii musidfo makko sokoldo, o ombanii mo gite, haray ko honno giggol Alla ngol wonirta e makko?

¹⁸ Ko onon, yo faybe, wota en yidir kongol maa denngal tun, kono yidiren kuugal e goonga.

^b 3:12 3.12 «Qaayiina» no wi'ee kadi «Qaabiila». Fuf. 4

¹⁹ Ko nii andirten ko en be goonga, berde men den hebirta kadi hoolaare yeeso makko.

²⁰ Hay si berde men den no felude en, Alla no buri berde men den mawnude, e himo andi fow.

²¹ Awa, yo yibbe, si tawii berde men den felaali en, haray hiden mari hoolaare yeeso Alla.

²² Kala ko toriden mo, en hebiray mo, bay hiden doftii yamirooje makko den, hiden wadude ko welata mo.

²³ Awa e hino yamiroore makko nden: ko yo en gomdin innde Bidfo makko on, dun ko Iisaa Almasiihu on, yidindiren kadi wano o yamiri en non.

²⁴ Kala on doftiido yamirooje makko den, haray no humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko. Awa kadi e hino no andirten wonde himo humondiri e men: ko *Ruuhu Seniido mo o yedi en on andirden dun.

4

Fii Ndarndagol Ruuhuuji din

¹ Ko onon, yo yibbe, wota on hoolo kala nedfo wi'udfo Ruuhu Alla on no e makko, kono taskee be fii andugol si ruuhu wondo e mabbe on ko e Alla iwri, ko fii waditiibe annaba duuduube arii e oo aduna.

² E hino no andirton si kongudi mabbe din ko e Ruuhu Alla on iwri: kala qirritiido wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedfo, o ari ka aduna, haray ko mo Alla.

³ Kala non mo qirritaaki Iisaa, haray hinaa mo Ruuhu Alla on, haray on ko mo liddotoodo *Almasiihu on, on mo nanunodfon no arude. On non jooni no e aduna on.

⁴ Ko onon, yo faybe, ko on be Alla, awa kadi on foolii waditiibe annaba ben, ko fii Wondo e mon on no buri mawnude wondo e aduna on.

⁵ Ben ko be oo aduna, ko dun wadi kongudi mabbe din ko di oo aduna, awa kadi aduna on no hedaade di.

⁶ Enen-le, ko en be Alla. Kala on andudfo Alla hedoto en, kono on mo tawata non wonaa mo Alla hedotaako en. Ko non andirten Ruuhu Goongaajo on e ruuhu fenaandeejo on.

Fii Giggol Alla ngol e Yidindirgol men ngol

⁷ Ko onon, yo yibbe, yidindiren, ko fii giggol ko ka Alla iwri, awa kala yidudfo ko jibinaado immorde e Alla, haray himo andi Alla.

⁸ Kala mo aldaa e giggol, haray andaa Alla, ko fii Alla ko giggol.

⁹ E hino no giggol Alla ngol feepiri e men: Allaahu on addii Bidfo makko bajjo on e nder oo aduna fii no wuuri ren immorde e makko.

¹⁰ E hino ko woni ngol giggol kon: hinaa ko yiduden Alla kon, kono ko ko o yidi en kon, o addiri Bidfo makko on sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men din.

¹¹ Bay Alla yidirii en nii, yo yibbe, haray enen kadi hiden haani yidindirde.

¹² Hay gooto yi'aali Alla haa hande, kono si en yidindirii, haray Alla no humondiri e men, giggol makko wonungol e men ngol timma.

¹³ E hino no andirten hiden humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e men: ko sabu Ruuhu makko mo o yedi en on.

¹⁴ Menen non men yi'ii, medfen seeditaade wonde Baabaajo on nului Bidfo on fii dandugol aduna on.

¹⁵ Kala on qirritiidfo wonde Iisaa ko *Bid'fo Alla, haray Alla no humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e Alla.

¹⁶ Awa, enen en andii, en gomd'ini giggol ngol Alla yid'i en ngol.

Alla ko giggol. Kala on wondudfo e giggol, haray himo humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko.

¹⁷ Ko nii giggol ngol timmiri e men, fii no hebiren hoolaare jande naawoore nden. Wano o woniri non kanko, enen kadi ko non wonirden e oo aduna.

¹⁸ Kulol alaa e nder giggol, kono giggol timmungol radoto kulol, bay kulol no tijjii donkineede. Awa kadi, kala on huludfo, haray giggol ngol timmaa e makko.

¹⁹ Enen non hiden yid'i, bay ko kanko adii en yid'ude.

²⁰ On mo wi'i no yid'i Alla, e hoore himo api musid'fo makko, haray ko fenoowo. Ko fii on mo yidaali musid'fo mun mo o renti on, haray o waawataa yid'ude Alla mo o rentaa on.

²¹ Awa, ko ndee yamiroore d'oo hebirden mo: mo no yid'i Alla, yo yid'u kadi musid'fo mun on.

5

Fii Gomd'ingol Bid'fo Alla on

¹ Kala on gomd'indfo wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on, haray ko jibinaadfo immorde e Alla, e kala yid'udfo Baabaajo on yid'ay Bid'fo on kadi.

² E hino no andirten hiden yid'i fay'be Alla ben: ko si en yid'ii Alla, en doftike yamirooje makko den.

³ Ko woni yid'ugol Alla: ko doftagol yamirooje makko den. Yamirooje makko den-le hinaa sattude,

⁴ ko fii on jibinaadfo ka Alla foolay oo aduna. Awa e hino polgal foolungal aduna on: ko gomd'inal men ngal.

⁵ Ko hombo woni on fooludfo aduna on, si hinaa on gomd'indfo wonde Iisaa ko *Bid'fo Alla?

⁶ Ko kanko Iisaa Almasiihu on ardi e ndiyan e yiiyan, hinaa non ndiyan tun o ardi, kono ko ndiyan e yiiyan. Awa ko Ruuhu Allaahu on woni seeditaade, bay on Ruuhu ko o goonga.

⁷ Ko fii ko piiji tati woni seeditaade:

⁸ ko Ruuhu Allaahu on e ndiyan dan e yiiyan dan, d'in non tati hid'i fotti.

⁹ Hiden jabude seeditooje yim'be ben, kono ko seeditoore Alla nden buri mawnude, d'un ko seeditoore nde Alla seeditii fii Bid'fo makko on nden.

¹⁰ Kala on gomd'indfo Bid'fo Alla on, haray nden seeditoore no e makko. Kono on mo gomd'inaa Alla non, haray o wad'ii mo fenoowo, ko fii haray o gomd'inaa seeditoore nde Alla seeditii fii Bid'fo mun on nden.

¹¹ Awa e hino nden seeditoore: Alla okkii en *ngurndan poomayankejan, dan ngurndan non no e Bid'fo makko on.

¹² Kala humondirdfo e Bid'fo on no mari ngurndan dan. Kala mo humondiraa e Bid'fo Alla on haray alaa dan ngurndan.

Fii Kongud'i Rawnord'i d'in

¹³ Mi windanii on d'un fii no andiron wonde hid'on mari ngurndan poomayankejan, onon bee gomd'in'be e innde Bid'fo Alla on.

¹⁴ Awa e hino hoolaare nde battorten Alla nden: si en torike mo god'dun ko yaadi e faale makko on, o hedoto en.

¹⁵ Bay non hiden andi himo hed'ii kala ko toriden mo, haray hiden andi en heb'ii ko toriden mo kon.

¹⁶ On mo yi'i musidɔɔ mun no waɗa junuubu mo nawrataa e mayde, yo o torano mo, Alla yefay mo ngurndan, ɗun non ko ben waɗoobe junuubu mo nawrataa e mayde. Kono no woodi junuubu nawroowo e mayde, hinaa fii on junuubu mi wi'i yo tore.

¹⁷ Kala ko aldaa e peewal ko junuubu, kono no woodi non junuubaaji ɗi nawrataa e mayde.

¹⁸ Hiden andi kala on jibinaaɗo immorde e Alla, o duumotaako e waɗugol junuubu, kono Bidɗo Alla on reenay mo, danda mo, hara Bondo on meemataa mo.

¹⁹ Hiden andi ko en ɓe Alla, awa kadi aduna on fow no e ley doole Bondo on.

²⁰ Hiden andi kadi Bidɗo Alla on arii, o okkii en faamu fii andugol Goongaajo on. Hiden humondiri-le e Goongaajo on, bay hiden humondiri e Bidɗo makko on, ɗun ko Iisaa Almasiihu. Ko on woni Alla Goongaajo on e ngurndan poomayankejan ɗan.

²¹ Ko onon, yo fayɓe, reenee e sanamuuji ɗin!

BATAKURU YUUHANNA DIMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoofo, haa e oo suddiifo subaafdo teddufo e faybe mun,^a mo mi yidi e nder goonga, mo tawata non hinaa min tun yidi fun, kono ko kala andufo goonga on,

² sabu goonga wondo e men on, fun ko on goonga wonoowo e men haa poomaa.

³ Moyyere e yurmeende e buttu wonay e men immerde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu on, fun ko Bidfo Baabaajo on, e nder goonga e giggol.

⁴ Mi weltike fota ko mi tawi kon wofbe e faybe maa ben no jokki laawol goonga on, wano Baabaajo on yamiriri en non.

⁵ Jooni non, an oo suddiifo teddufo, koo ko mi wonu-maa windande hinaa yamiroore heyre, kono ko ndee nde hebunoden gila ka fudfoode mi tori-maa, fun ko yo en yidindir.

⁶ Awa e hino ko woni giggol kon: ko jokkugol yamirooje makko den. E hino yamiroore nde andufoon gila ka fudfoode nden: ko yo on wuuru e nder giggol.

⁷ Ko fii daynoobe duufube naatii e nder aduna on, be jabaali wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedfo o ari ka aduna. Ko bee woni daynoobe e liddotoobe Almasiihu on ben.

⁸ Awa, reenee onon tigi, fii wota battane golle men den bonu, kono fii yo on hebu njoddi heewundi.

⁹ Kala feyyitudo jannde *Almasiihu on, ronki humaade e mayre, haray on wonaa humondirfo e Alla. Kala non tabitudo e nden jannde, haray no humondiri e Baaba on e Bidfo on.

¹⁰ On mo ari e mon, addoraali nden jannde, wota on wernu mo ka suudu mon, awa kadi wota on hiwro mo.

¹¹ Ko fii kala on hiwriifo mo, haray tawdaama e kuufe makko bonde den.

¹² Midfo mari buy ko mi windana on, kono mi yidaali windirde fun ndaha e kaydi. Kono non midfo tanyinii yahugol ka mon, mi yewtira on hunduko, fii no weltaare men nden timmira.

¹³ Faybe jaaja maa subaafdo on salminii ma.

^a **1:1** 1.1 No sikkaa wonde «oo suddiifo subaafdo teddufo» no firi moftal gomdinbe wonbe nokku goo. «Faybe ben» no firi yimbe moftal ngal.

BATAKURU YUUHANNA TAMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoodo, haa e maa an oo yidaado an Gayuusi, mo mi yidi e nder goonga.

² Gido an, e nooneji din fow mido yelani-maa moyyere e cellal bandu, wano wonkii maa kin selliri non.

³ Mi weltike fota, fewndo musibbe goo ari, be seeditii fii ko humidfaa e goonga on kon e ko wuurirdaa goonga on kon.

⁴ Mi alaa weltaare mawnde buri nanugol no wi'ee wonde faybe an ben no jokki goonga on.

⁵ Gido an, hida wadirde no feewiri e nder ko wonfaa wafande musibbe ben kon, hay be a andaa ben.

⁶ Be seeditike fii giggol maa ngol yeeso *moftal ngal. Haray a wadii ko moyyi si a faaborii be ko haani e nder yaadu mabbe ndun, hara ko noone no welirta Alla,

⁷ Bay ko fii innde *Almasihu on be yahi, e baawo hendagol hay huunde e juude be gomdinaa ben.

⁸ Hiden haani jabbaade sifa ben yimbe, fii no gollidiren e mabbe fii goonga on.

⁹ Mi windanii moftal ngal kongudi seeda, kono oo wi'eteedo Diyoteriifa, yidudo wonude arano e hakkunde mabbe on, jabanaa men.

¹⁰ Ko dun wadi, nde mi aroyi, mi humpitoyay on fii kuude makko den, kongudi bondi di o woni no'ude men din. Nde tawnoo dun yonanaali mo, o salii wernude musibbe ben, o fannani faalaabe wafude dun ben kadi, o radii be ka moftal.

¹¹ Awa yo gido an, wota a jembu ko boni, kono jembu ko moyyi. Kala on wafudo ko moyyi, haray ko mo Alla, kala non on wafudo ko boni, haray andaali Alla.

¹² Yimbe ben fow no joganii Dimitiriyuusa kongol moyyol, hay goonga on tigi, menen kadi meden seeditanaade mo dun. Hida andi-le seeditoore amen nden ko goonga.

¹³ Mido mari buy ko mi windane, kono mi faalaaka wadirde dun ndaha e karambol.

¹⁴ Mido tanyinii yi'itugol ma ko wodfaa, onsay en yewtiray hunduko.

¹⁵ Yo buttu wonane. Yibbe ben salminii ma, min kadi mi salminirii yibbe ben gooto gooto.

BATAKURU YUUDU NDUN

¹ Immorde e an min Yuudu, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, d'un ko oo miɲɲiraawo Yaaquuba, haa e bee noddaabe, be Alla Baabaajo on yidi, maraabe Iisaa Almasiihu on.

² Yo yurmeende e buttu e giggol sowindirane on.

Fii Jannoobe Penaale ben (2Pe. 2.1-17)

³ Yiɓbe, e nder ko mi marnoo faale tiid'udo fii windangol on fii kisiyee mo hawtuɗen on, mi taw bee mi winda taho fii wakkilingol on no tippiranon gomɗinal hewtinaangal yimbe Alla ben nde wootere haa poomaa.

⁴ Ko fii wobbe be ɲaawoore mun windananoo gila neebii no bisii e hakkunde mon, d'un ko be rewataa Alla ben. Hibe waylude moyyere Alla men on jiibaare, be yeddi Iisaa Almasiihu on, on Hooreejo men e Joomi men bajjo.

⁵ Mid'o faalaa andintinde on ko anduɗon moyya, bay Joomiraado on dandii jamaa *Isra'iila on e nder leydi *Misira ndin, ɓawto d'un o muluno kadi be gomɗinaa wonnoobe hakkunde maɓbe ben.

⁶ Awa kadi malaa'ikaabe hawkunooobe nokkuure mun nden be ronki jogaade bawgal ngal be halfinaa ngal, o jolkii be jolokooje de be seedataa, o marii be ka nder niɓe haa pande jalaande mawnde ɲaawoore nden.

⁷ Ko wano non kadi, bee yimbe de ca'e Saduuma e *Amuura wondude e ca'e de de kawtiri den, wad'irnoo jinaa, hibe daɓɓaynoo yiidugol e mbalndi no haaniraa, ben wadaa misal fii wonoyaybe e ley lette yiite poomayankeewe ngen.

⁸ Ko wano non kadi, ben yimbe ko miijotoobe miijooji mehi, be tuunina ɓandu ndun, be hoyna laamateeri Joomiraado on e ruuhuuji d'in ka kammu.

⁹ E hin-le, fewndo Miikaa'iilu oo malaa'ikaajo mawɗo yeddondiri e Ibuliisa, be poodondiri fii furee Muusaa on, kanko Miikaa'iilu o suusaano mo ɲaawirde hoyre, o wi'uno tun: «Yo Joomiraado on donkine!»

¹⁰ Kono ben yimbe no hoyna ko be andaa, ko be andani hoore maɓbe kon kadi no wa'i wa mummunte di alaa miijoo-miccoo, d'un-le ko halkayɗun be.

¹¹ Bone wonanii be, ko fii be jokkii laawol Qaayiina ngola, be ukkori e ella fii heɓugol njoddi wano Bal'ama non^b, awa kadi be muliri sabu murtaldu maɓbe wano Qooraha non^c.

¹² Ko be baade ɓaleeje ka mottondire mon fii hiraande jokkere endan. Hibe wada mbeleede e ɓaawo hersa, hibe hittini fii hoore maɓbe tun. Ko be duule de aldaa e ndiyan, de hendu sorotoo naba. Ko be ledde dabbunde de aldaa e ɓiɓbe, mayde laabi didi, ɓoraa.

¹³ Ko wano morlood'e ndiyan ɲaadude bugitortoo ngufo ka sera baharu, tuunina mo non, ko wano non kambe kadi be tuuninirta wobbe goo kuude maɓbe hersiniide. Hibe wa'i wa koode yiilotoode, be niwre niɓe maranaa haa poomaa.

¹⁴ Ko fii maɓbe kadi, Hanuuka, on njeedifaɓo gila e *Aadama, hiitinoo*, o wi'i: «Awa, Joomiraado on arii wondude e laabube makko guluuje guluuje,

a 1:11 1.11a Fud. 4 b 1:11 1.11b Ada. simooje 22-24 c 1:11 1.11c Ada. 16

¹⁵ fii wadugol jaawoore e hoore fow, e fii hollugol be rewataa Alla ben fow kuude mabbe bonde den, e kala kongudfi sattudfi di junuubankeebe, be rewataa Alla ben, wowli e hoore makko!»

¹⁶ Ben ko yimbe n̄ormotoobe, woytotoobe, jokkuba himmeeji mun, be tawata kundule mun no wowla haalaaji manti, mantoobe yimbe fii nafa mun.

Fii Waajagol Gomɗinbe ben

¹⁷ Kono onon, yo yibbe, anditee fii waajuuji di bee *sahaabaabe Iisaa Almasiihu Joomi men on hiitino,

¹⁸ hiibe wi'aynoo on: «Ka saa'iiji sakkitori woodoyay yawitiibe, jokkoyaybe himmeeji mun bonɗi di yaadaa e faale Alla on.»^d

¹⁹ Awa e hino ben, ko bee waddoobe, jokkuba miijooji aduna, be Ruuhu Alla on alaa e mun.

²⁰ Kono onon non yo yibbe, tiidinee ngurndan mon ɗan e hoore gomɗinal mon hormorteengal ngal, tororon Alla bawgal *Ruuhu Seniido ON,

²¹ catodfon e giggol Alla ngol, habboɗfon yurmeende Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii yedugol on *ngurndan poomayankejan.

²² Yurminee sikkitiibe ben,

²³ faaboron beya kadi jatingol be yiite, yurminiron beya yurmeende wondude e kulol, e nder aɗugol tuundi haa apa tuundi concii tuuniniraadi kuude bandu.

Du'aa fii Rawnagol

²⁴ Awa, on Alla waawuɗo on dandude kala yanal, feɗɗina on yeeso mangu mun ngun e nder weltaare mon, tawa on felnaaki,

²⁵ ko kanko Alla bajjo on, on Dandirdo en Iisaa Almasiihu Joomi men on, darja e mangu mawngu e doole e bawgal wonani, ado saa'iiji ɗin fow, e jooni, e haa poomaa. Aamiina!

FENJNINANDE

¹ Fenjninande Iisaa Almasiihu on. Ndee fejninannde ko Allaahu on halfini nde Iisaa Almasiihu on, fii yo o hollu jiyaabe makko ben kon ko saatii arude ko booyaa. Kanko kadi o banginiri d'un nulugol malaa'ikaajo makko goo e oo jiyaado makko Yuuhanna,

² seeditiido ko o yi'i kon fow, d'un ko daaluyee Alla on, wondude e seeditoore Iisaa Almasiihu on.

³ Maloore wonanii on jangufo e ben hediiibe d'ii kongufo ndee fejninannde, maanditii koo ko windii, ko fii saa'i on badike.

Salminaango Yuuhanna haa e Mofte den Aazii

⁴ Immorde e min Yuuhanna haa e mon onon dee *mofte Iisaa jeedidi wonde e ngal diiwal *Aazii:

Yo buttu e moyyere wonan on immorde e on Woodaado, on Woodanoodo e on Aroyoowo, wondude e d'ii ruuhuuji jeedidi wondi ka yeeso jullere laamu makko,

⁵ wondude kadi e Iisaa Almasiihu on, on Seedejo Sella-Findejo, e Adaado immintineede e hakkunde maybe ben^a, d'un ko oo Lando lambe aduna.

Yo on Yidufu en, fuutiniri en yiiyan mun dan bawgal junuubaaji men,

⁶ wadi en laamateeri e *yottinoobe sadaka ka Allah^b, on Baabaajo makko, ko on mangu e laamu wonani haa poomaa. Aamiina!

⁷ E hino ka o arata, himo arda e duule^c, kala nedfo yi'ay mo, hay tufunoobe mo ben.^d Awa kadi bolondaaji aduna on fow fesay sabu makko. Ko non woniri. Aamiina.

⁸ Allaahu Joomiraado on daali: «Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, d'un ko Woodaado on e Woodanoodo on e Aroyoowo on, on Jom Bawgal.»

Fii no Yuuhanna Fejniniranaa fii Almasiihu on

⁹ Ko min Yuuhanna oo musidfo mon, tawdaado e mon e tampere e laamateeri e nappaare e nder humondiral e Iisaa, hari mido e ndee suriire wi'eteende Patmuusa, sabu yottingol an daaluyee Alla on e seeditagol an fii Iisaa.

¹⁰ Nalaande Joomiraado on,^d tawi *Ruuhu Seniido on no tippii e an, mi nani hawa tiiduka baawo an wa hito *liital,

¹¹ no wi'a: «Ko yi'udfaa woo windu e deftere, nabanaa d'un mofte jeedidi wonde den e dee ca'e Efeesi e Simirna e Pergaama e Saayatiira e Sardiisa e Filadelfii e Laa'udiisa.»

¹² Onsay mi yeyyitii fii ndaarugol on wondo lan wowlande, mi yi'i jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedidi.

¹³ Tawi wa'udo wa *Bii-Aaden no hakkunde den jodfinirde pitilli, borniido kaftaane juutudo, habbitii dattol kanje ka bernde,

¹⁴ tawi hoore makko nden no rawniri wa leebi baalii maa wa cuddi, gite makko den no wa'ita wa joyngol yiite,

¹⁵ koyde den no wa'i wa sila-dane wondo e nder beembal yiite, hito makko ngon no wa'iti wa hito jurnde ndiyan.

a 1:5 1.5 Zab. 89.28 b 1:6 1.6 Egg. 19.6 c 1:7 1.7a Dan. 7.13 d 1:7 1.7b Zak. 12.10 d 1:10 1.10 «Nalaande Joomiraado on» ko alattiire nden.

¹⁶ Tawi koode jeedidi no ka jungo makko naamo, kaafa welka ka mbelde didi no yalta ka hunduko makko. Awa kadi yeeso makko ngon no wa'ita wa nde naange jalbi tuma nge hatti e wulude.

¹⁷ Bay mi yi'ii mo, mi yaniri ka ley koyde makko wa maydo. Onsay o fawi jungo makko naamo ngon e hoore an, o wi'i: «Wota a hulu. Ko min woni Arano on e Sakkitoro on,

¹⁸ awa kadi ko min woni Wuurudo on. Hari mi maayii, e hino mido wuuri haa poomaa, awa kadi mido jogii saabiije mayde e jahannama den.»

¹⁹ O wi'immi kadi: «Awa jooni windu ko yi'udaa kon e ko fewndii kon e ko faandii arude kon.

²⁰ Awa koode jeedidi de yi'udaa den ka jungo an naamo, e jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedidi den, e hino ko dun firi kon: koode den jeedidi ko malaa'ikaabe mofte den jeedidi, awa jodfinirde pitilli den jeedidi, ko mofte den jeedidi.»

2

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Efeesi ngal

¹ «Windan malaa'ikaajo moftal wongal Efeesi ngal, wi'aa:

<E hino ko on tambido koode den jeedidi ka jungo mun naamo, on jindoowo e hakkunde jodfinirde pitilli tafiraade kanje den jeedidi wi'i moftal ngal kon:

² <Mido andi kuude maa den e yangi maa kin e nappaare maa nden. Mido andi kadi a jabataa mupnanaade bonbe ben, awa kadi a ndarndike waditiibe sahaabaabe ben, hara hinaa be dun, tawdaa ko be fenooobe.

³ Hida nappii, tampi sabu innde an nden, kono a haabaali.

⁴ <Kono mido felu-maa huunde wootere: ko ko seludaa giggol ngol yidunodaa mi aranun ngol kon.

⁵ Anditu ka iwudaa don yanudaa! Tuubaa, ruttodaa e golleeji maa arani din. Si hinaa dun, mi artoyay e maa, mi sottinane jodfinirde pitilli maa nden ka nde woni don, si hinaa hara a tuubu, ruttidaa.

⁶ Kono e hino ko mi weltani-maa fii mun kon: ko ko apudaa dee kuude bee jokkuba laawol Nikola, de mi api min kadi.

⁷ <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon. On fooludo, mi newnanay mo naamugol bibbe ngal legal ngurndan wongal ka aljanna Allaahu on.> »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Simirna ngal

⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Simirna ngal, wi'aa:

<E hino ko on Wondo Arano e Sakkitoro, on maynoodo wuuriti, wi'i moftal ngal kon:

⁹ <Mido andi tampere nde tampudaa nden e miskinankaaku maa ngun, hara-le ko a galo. Awa kadi mido andi hoyre nde bee wi'itiibe *Yahuudiyankeebe, hara hinaa be dun, wonu-maa hoynude nden, hara ben ko be moftal Ibuliisa.

¹⁰ Wota a hulu ko faandidaa tampude kon. Awa Ibuliisa no faandii bugaade wofbe e mon ka kaso fii no ndarndore don. On hebay ton tampere e nder balde sappo. Kono gomdin haa maayaa, dun mi yedete *meetelol ngurndan ngol.

¹¹ <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon. Kala fooludo, mayde dimmere nden hewtooytaa mo few.> »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Pergaama ngal

¹² «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Pergaama ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiido kaafa welka ka mbelde didi kan wi'i moftal ngal kon:

¹³ «Mido andi ka hodufadaa don, ko don jullere Ibuliisa nden woni. Hida jogitii innde an nden, awa kadi a hayfinaali ko gomdindaa mi kon, hay pande oo seeditantoodo lan sella-findeejo, wi'eteedo Antipaasu, waraa ka mon, dun ko e ndee wonunde Ibuliisa.

¹⁴ «Kono no woodi ton ko mettimmi e maa. Hida mari ton yimbe jogitiibe jannde Bal'ama nden, on jannunoodo oo wi'eteedo Balaka feggirngol *Banii-Isra'iila'en jammingol be tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, jokkina be jinaa.

¹⁵ Wano non an kadi, hida mari jogitiibe jannde jokku be laawol Nikola ben.

¹⁶ Awa tuubu, si hinaa dun, mido ara e maa ko neebaa, mi habira be kaafa hunduko an kon.

¹⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon. Fooludo on, mi neeminay mo <*manna>^e suudiido, mi yeda mo kadi hayre raneere, hara no windii e nden hayre innde heyre nde hay gooto andaa si wonaa on hendiido nde.> »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Saayatiira ngal

¹⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Saayatiira ngal, wi'aa:

«E hino ko *Bidfo Alla on, on mo gite mun wa'i wa joyngol yiite, koyde mun wa'i wa sila-dane wi'i moftal ngal kon:

¹⁹ «Mido andi kuude maa den e giggol maa ngol e gomdinal maa ngal e golle maa den e nappaare maa nden. Awa kadi mido andi kuude maa sakkitore den no furi arane den duudude.

²⁰ «Kono feloore nde mi jogani-maa nden, ko ko accudaa oo debbo wi'eteedo Yeezabeela, wi'itiido ko annabaajo, janni faljini kurkaadi an din kon fii yo be jokku jinaa, be naama tebbeeli sakkanaadi sanamuuji.

²¹ Mi okkii mo saa'i fii no o tuubira, kono o faalaaka tuubude on jinaa makko.

²² E hino mido wallinirde mo tampere tiidunde, kanko e be o jinidaynoo ben, si hinaa taw hara be tuubu den kuude maabe.

²³ E hoore dun, mi waray iwtirbe baawo makko ben, dun mofte den fow anday ko min woni lipoowo miijooji e lipoowo berde, awa kadi mi yobay mo kala e mon njoddi kuude mun.

²⁴ «Kono onon bee be Saayatiira heddiibe, be jokkaali nden jannde fenandeere, onon be andaali ko wobbe wi'ata ko gundooji luggudi Ibuliisa kon, mi alaa fawude on dongal goo,

²⁵ si wonaa yo on tamu ko jogidon kon satta haa nde mi aroyi.

²⁶⁻²⁸ «Kala fooludo, nentini kuude an den haa ka rawnoode, mi okay mo bawgal wano min kadi mi hendornoo non e juude Ben an, o laamoo e hoore leyyi din, o aynira di labbooru njandi, hara ndun munciray di wa payande leydi, mi jonna mo kadi jaawiire subaka nden.f

²⁹ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.> »

3

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Sardiisa ngal

¹ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Sardiisa ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiido ruuhuuji Alla din jeedifi e koode den jeedifi wi'i moftal ngal kon:

e 2:17 2.17 Egg. 16.13-15 e 31 f 2:26-28 2.26-28 Zab. 2.9

«Midó andi kuude maa den, midó andi kadi no wi'aa ko a wuurufo, kono ko a mayfo.

² Finu, tiidinaa ko heddi kon, fun ko ko faandii maayude kon, sabu mi yiiraali kuude maa den wa timmude yeeso Alla an on.

³ Anditu no nanirdaa Kibaaru Moyyo on non, e no hendordaa mo non. Doftodaa mo, tuubaa! Si a finaali, mi arday wa ngujo, awa kadi a andataa ko e saa'i hombo mi arata, mi juhe.

⁴ «Kono hidá mari yimbe seedaabe Sardiisa fon, be tuuninaali conci mun din. Be yaaday e an, hara hibe bornii daneeji, ko fii hibe handi e fun.

⁵ Ko wano non kadi, foolufo on ko conci daneeji bornoytoo, awa kadi mi montoytaa innde makko nden ka deftere ngurndan. E hoore fun, mi qirritoyto innde makko nden yeeso Ben an e yeeso malaa'ikaabe mun ben.

⁶ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.» »

Batakuru Windanandu Moftal wongal Filadelfii ngal

⁷ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Filadelfii ngal, wi'aa:

«E hino ko *Seniifo on daalani moftal ngal kon, fun ko on Goongaajo, jogiifo saabi Daawuuda on, on mo tawata ko o udditi kon, hay gooto waawataa sokude, e ko o soki kon, hay gooto waawataa udditude:

⁸ «Midó andi kuude maa den. Awa e hino, mi wadii baafal udditiingal yeeso maa, ngal hay gooto waawataa ombude. A doftike daalol an ngol, a yeddaali innde an nden, wonaa fii kala a duudaa fiira.

⁹ Awa mi addante bee yimbe moftal Ibuliisa, wi'itiibe Yahuudiyankeebe, hara be fenay, hinaa be fun. Mi adday be haa ka ley koyde maa, be jiccoo, be anda wonde mido yifu-maa.

¹⁰ Bay a huutorii nappaare nde mi yamir-maa nden, min kadi mi dandoyte ndee tampere faandiinde arude e hoore aduna on fow fii ndarndagol hofube ka aduna ben.

¹¹ Midó ara ko neebaa. Tamu fota ko jogidaa kon fii wota hay gooto yettu *meetelol maa ngol.

¹² «Kala foolufo, mi waday mo doosal ka suudu Alla an on, hara o yaltataa fon hande kadi. Mi winday innde Alla an on e hoore makko, e innde saare Alla an on, fun ko saare *Yerusalaam heyre iwroore e Alla, tippoo iwruude ka kammu, mi winda kadi innde an heyre nden e hoore makko.

¹³ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Laa'udiisa ngal

¹⁴ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Laa'udiisa ngal, wi'aa:

«E hino ko wi'eteedo Aamiina on, on seedeejo sella-findeejo goongaajo, fun-le ko on wonfo bundu tageefo Alla ngon, wi'i moftal ngal kon:

¹⁵ «Midó andi kuude maa den, a wulaa, a buubaa. Sago an ko yo a wonu wulufo maa buubufo.

¹⁶ Ko fun wadi, bay hinaa a hay huunde e fun, a wulaa, a buubaa, mi tuutirte hunduko an kon.

¹⁷ Hidá wi'itii galo, aldufo, mo nakkiraaka hay huunde, hara-le a andaa ko a tampufo, yurmufo, baaso, bundo, holdo.

¹⁸ Min mi waajike ma soodugol kanje laɓɓiniraade yiite e juude an fii no laatoraa galo, soodaa kadi conci daneeji ko bornodaa e juude an fii wota hersa kolngal maa ngalg feepu, e lekki ko wujaa ka gite maa fii no yi'iraa.

¹⁹ <Kala ben be mi yidi, mi felay be, mi wurta. Awa jooni wakkilo, tuubaa.

²⁰ Awa e hino lan, mido darii ka takko baafal, mido hoddaade. Kala on nanudo hawa an kan, udditi baafal mun, mi naatay ka ontigi, mi naamida e makko, ontigi kadi naamida e an.

²¹ <Kala fooludo, mi yefay mo joododugol e an ka jullere an laamu, wano min kadi mi fooliri non, mi joododi e Ben an ka jullere makko laamu.

²² <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.> »

4

Fii Jullere Laamu Allaahu on

¹ Bawto d'un mi yi'i dambugal no udditii ka kammu. Hawa ka mi adinoo nanude kan, d'un ko hawa wa'itayka wa hawa *liital, ka wi'immi: «Yawu doo, mi holle ko saatii aroyde kon onsay.»

² Tun Ruuhu Allaahu on tippii e an. Onsay mi yi'i jullere laamu ka kammu, tawi godfo no joodii e nden jullere.

³ On Joodiido don no jalbiri wa hayre hittunde wi'eteende yasbe e hayre goo kadi no wi'ee sardiire. Tawi yaroowol ndiyan jalbirngol wa hayre hittunde goo wi'eteende zumuruudu no hundunoo nden jullere.

⁴ Tawi kadi julle laamu noogay e nay no hundunoo nden jullere laamu, awa kadi mawbe noogay e nayo, borniibe daneeji, taaruɓe *meetelli kanje, no joodinoo e majje.

⁵ Tawi mayande no yalta e nden jullere laamu, wondude e digge e parnitte. Tawi kadi lampuuji jeediɗi hubɓuɗi no yeeso nden jullere laamu, d'in-le ko ruuhuuji Alla d'in jeediɗi.

⁶ Tawi ko wa'i wa baharu laabirɗo wa biini, jalbiri wa jaaman, no yeeso nden jullere laamu.

Tawi tagooje nay wuurude, mari gite yeeso e ɓaawo, no taarii, hunditi nden jullere laamu.

⁷ Tagooje aranere nden no wa'i wa ngayuuri, d'immere nden no wa'i wa kalaldi nagge, yeeso tammere nden no wa'i wa yeeso aaden, nayabere nden no wa'i wa simbirre wiiraynde.

⁸ Nde kala e den tagooje nay wuurude no mari gabitanji jeegoo maruɗi gite nder e ɓaawo. Jemma e jalorma de alaa tayindirde wi'ugol:

«Seniido*, Seniido, Seniido,

ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on,

d'un ko on Woodaado

e on Woodanoodo

e on Aroyoowo.»^h

⁹ Nde dee tagooje nay wuurude mawnini, teddini, jarni on Joodiido e nden jullere laamu woo, d'un ko on Wuurudo haa poomaa,

¹⁰ onsay ben mawbe noogay e nayo kadi jiccoo yeeso on Joodiido e nden jullere laamu, be sujjana on Wuurudo haa poomaa, be liba kadi meetelli maɓɓe d'in yeeso nden jullere laamu, hara hiɓe wi'a:

¹¹ «Yaa an Joomiraado Alla amen,

hidfa handi e darja e teddungal e mbawdi,

ko fii ko an tagi kala huunde.

Awa kadi ko e faale maa d'un fow tagiraa, woodaa.»

5

Fii Deftere Taggaande nden e Baalun kun

¹ Bawto d'un mi yi'i kadi on Joodiido ka jullere laamu no jogii ka jungo mun naamo deftere windaande nder e baawo, tagгаа, notiraa tobbe kaaje jeedidi.

² Tun mi yi'i malaa'ikaajo tiidudo no ewnoo ko tiidi, wi'a: «Ko hombo handi e hobbitugol dee notande ndee deftere taggaande, uddita nde?»

³ Tawi waawudo nde udditude ndaara alaa ka kammu, alaa ka hoore leydi maa ka nder leydi.

⁴ Onsay mi wulli fota, bay tawii hay gooto handaa e udditugol nden deftere taggaande, hinaa fere ndaara nde.

⁵ Onsay goddo e ben mawbe wonnoobe don wi'immi: «Wota a wullu. Awa e hino Ngayuuri bolondaa *Yahuuda ndin, d'un ko Geeyol Daawuuda ngol, foolii haa waawii hobbitude notande den jeedidi, uddita deftere taggaande nden.

⁶ Ontuma mi yi'i *Baalun wa'itaykun wa waraakun, no darii hakkunde nden jullere laamu e tagooje nay wuurude den e mawbe ben. Tawi hikun mari galaadi jeedidi e gite jeedidi, tawi ko din woni ruuhuuji jeedidi di Allaahu on immini e leydi ndin fow.

⁷ Kun Baalun ari, hendii nden deftere wonde ka jungo naamo on Joodiido ka jullere laamu.

⁸ Bay Baalun kun hendike deftere nden, den tagooje nay wuurude e mawbe ben noogay e nayo ari jiccii yeeso kun Baalun. Tawi mo kala e ben no jogii hoddu, e pelette kanje heewude urngallooji, di tawata ko torndeeji gomdinbe ben.

⁹ Hibe beytoraynoo beytol kesol, wi'a:

«Hida handi e hendagol ndee deftere,

hobbita notande mayre den,

ko fii a waranooma.

Awa kadi ko yiiyan maa dan sottirandaa Alla

yimbe jeyaabe e kala bolondaa

e kala haala e kala jamaa e kala lepol.

¹⁰ A wadii be laamateeri e *yottinoobe sadaka

fii kurkanagol Alla men on,

awa ben laamoto ka aduna.»

¹¹ Bawto d'un mi nani hawa malaa'ikaabe duudube, mi yi'i kadi hibe hunditi jullere laamu nden e tagooje wuurude den e mawbe ben, tawi duudeendi mabbe ndin ko dente de guluuje guluuje.

¹² Tawi ben no ewnoo ko tiidi, wi'a:

«Kun Baalun waraakun

no handi e hebugol bawgal

e ngalu e faamu e doole

e teddungal e darja e mantoore.»

¹³ Onsay mi nani kala ko tagaa, ko woni ka kammu e ka hoore leydi e ka nder leydi e ka baharu, e tagu ngun fow, no wi'a:

«Mantoore e teddungal e mangu e bawgal

yo wonan on Joodiido ka jullere laamu,

e Baalun kun, haa poomaa!»

¹⁴ Tawi tagooje nay wuurude den no wi'a: «Aamiina!» Onsay tawi mawbe ben kadi no jiccotonoo, sujja.

6

Fii Hobbitugol Notande den

¹ Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita wonnde e den notande jeedidi. Mi nani wonnde e den tagooje nay wuurufe no wowlira wa hawa farpitere, wi'a: «Aru!»

² Mi ndaari, mi tawi e hino puccu ranewu. Tawi waddinoodo ngu on no jogii laanal, o jonnaa *meetelol, o yaari wa fooloowo e fii foolugol.

³ Bay kun hobbitii notannde dimmere nden, mi nani tagoore dimmere wuurunde nden no wi'a: «Aru!»

⁴ Don kadi puccu goo yalti, tawi hingu wøjiri wa yiite. Waddinoodo ngu on hendii bawgal ittugol buttu ngun ka hoore leydi fii no yimbe ben warindirira. O jonnaa kaafa njana.

⁵ Bay Baalun kun hobbitii notannde tammere nden, mi nani tagoore tammere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» Mi ndaari, mi tawi e hino puccu balewu. Tawi waddinoodo ngu on no jogii balansi i ka jungo mun.

⁶ Mi nani ko wa'itata wa hawa iwruka e hakkunde den tagooje nay wuurufe, no wi'a: «Sariyaare wootere ngawri ko *dinaruuru wooturu, awa kadi sariyaare tati muutiri ko dinaruuru wooturu, kono nebban dan e njaram dan wota a bonnu!»

⁷ Bay kun hobbitii notannde nayabere nden, mi nani hawa tagoore nayabere wuurunde nden no wi'a: «Aru!»

⁸ Mi ndaari, mi tawi e hino puccu fultiingu. Waddinoodo ngu on no wi'ee Mayde, tawi jahannama no jokki mo. Be jonnaa bawgal e hoore peccun nayabun kun ka leydi fii mulirgol yimbe ben kaafa e heege e jabbeli e kulle buruure den ka leydi.

⁹ Bay kun hobbitii notannde jowabere nden, mi yi'i ka ley *layyorde wonkiiji waranoobe ben sabu humagol mabbe e daaluyee Alla on e seeditoore nde be wadi nden.

¹⁰ Tawi hidii ewnotonoo ko tiidi, wi'a: «Yaa an Joomiraado *Seniido, Goongaajo, e hara ko haa honde tuma nennotodaa jaawugol hodufe ka aduna ben, yottanoo yiiyan amen dan?»

¹¹ Mo kala e mabbe jonnaa dolokke daneejo, be wi'aa yo be fowto kadi e nder saa'ihun, haa tuma adadu gollidooŋe e mabbe ben e musibbe mabbe wariroyteebe wa mabbe ben timmi.

¹² Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita notannde jeegabere nden. Dimbannde leydi tiidunde wadi, naange ngen bawliri wa bagi sacciraado leebi baleeji, lewru ndun fow kadi wa'i wa yiiyan.

¹³ Tawi kooŋe den ka kammu no saamude ka leydi, wa kuraaje wonde saamude nde hendu tiidundu dimbi kurahi.

¹⁴ Tawi kammu ngun no dira taggora wa gatal, awa kadi pelle den e suriije den fow dirti ka wonnoo don.

¹⁵ Lambe aduna ben e tedduŋe ben e hooreeŋe suufaabe ben e alduŋe ben e dolnuŋe ben e jiyaabe ben fow e rimbe ben no suudoyii ka pammeeje e ka lombi pete pelle,

¹⁶ e hoore hibe wi'a pelle den e pete den: «Yanee e hoore amen, suudon men gite oo Joodiido ka jullere laamu e tikkere Baalun kun!

¹⁷ Ko fii jalaande mawnde tikkere mabbe nden arii, e ko hombo waawata nde dartaade?»

i 6:5 6.5 «Balansi» no wi'ee kadi «sikeeli» maa «peesirdun».

7

Adadu Maandinaabe ben

¹ Bawto dfun mi yi'i malaa'ikaabe nayo no darii e cobfuli leydi ndin nay, hibe jogitii keneeli cende aduna on nay fii wota hendu wifu e hoore leydi ndin e ka hoore baharu e hoore leggal woo kadi.

² Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no iwra ka funnaange, himo wondi e maande Alla Wuurudo on. O ewnii ko tiidfi ben malaa'ikaabe nayo, yefanoobe wadugol bone ka leydi e ka baharu, o wi'i:

³ «Wota on meemu leydi ndin e baharu on e ledde den, haa men wada maande ka tiidfe kurkaafi Alla men on.»

⁴ Awa kadi mi nani adadu maandinaabe ben. Ko be guluuje teemedere e cappande nayo e nayo e nder bolondaaji *Banii-Isra'iila'en ben fow:

⁵ Ka bolondaa Yahuuda, ko be guluuje sappoo e dido maandinaa, ka bolondaa Ruubaynu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Gaada, ko be guluuje sappoo e dido,

⁶ ka bolondaa Asiira, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Naftali, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Manasse, ko be guluuje sappoo e dido,

⁷ ka bolondaa Sim'uunu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Lewi, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Yassaakara, ko be guluuje sappoo e dido,

⁸ ka bolondaa Zabuluunu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Yuusufu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Buniyamiinu kadi, maandinaabe ben ko be guluuje sappoo e dido.

Fii Jamaa Moolanaado on

⁹ Bawto dfun mi ndaari, mi tawi e hino jamaa moolanaado, mo hay gooto waawataa limude, mo leyyi din fow, mo bolondaaji din fow, mo jamaaji din fow e mo haalaaji din fow, no darii yeeso jullere laamu nden e yeeso Baalun kun. Hibe bornii concii daneeji, hibe jogii baape tugi ka juude mafbe,

¹⁰ hibe ewnoo ko tiidfi, wi'a:
«Kisiyee on ko e Alla men on iwri,
on Joodiido ka jullere laamu,
e *Baalun kun!»

¹¹ Tawi kadi malaa'ikaabe ben fow no darii hunditi jullere laamu nden e mawbe ben e tagooje nay wuurude den, hibe jiccotonoo yeeso jullere laamu nden, be sujjana Alla

¹² e hoore hibe wi'a:

«Aamiina!

Mantoore e mangu e faamu e jaarore

e teddungal e bawgal e doole,

ko Alla men on wonani haa poomaa. Aamiina!»

¹³ Onsay goddo e mawbe ben yetti haala kan, wi'immi: «Ko hombe woni bee borniibe concii daneeji, e ko honto be iwi?»

¹⁴ Mi jaabii mo, mi wi'i: «Koohoojo an, an hida andi.»

Onsay o wi'immi: «Ko ben woni iwbe e satteende mawnde nden, be wuppilii concii mafbe din, be rawnini di ka yiyan Baalun kun.

¹⁵ Ko dfun wadi si:

Hibe ka yeeso jullere laamu Alla,

hibe rewa mo jemma e palorma ka suudu makko.

Joodiido on ka jullere laamu d'uwiray] be suudu mun ndun.

¹⁶ Be weeletaake hande kadi,
be d'ondetaake hande kadi,
naange ngen hewtataa be hande kadi,
nguleendi woo kadi hewtataa be.

¹⁷ Ko fii Baalun wonkun kun ka tumbo jullere laamu ornay be,
ardoo be ka bulli ndiyan ngurndan dan,
awa kadi Alla fittay kala gondi wondi ka gite maβbe.»

8

Fii Hobbitugol Notannde Jeedidabere nden

¹ Bay Baalun kun hobbitii notannde jeedidabere nden, deeyannde wadi ka kammu wa feccere saa'i.

² Mi yi'i malaa'ikaabe njeedido, dariibe yeeso Alla ben, no jonnee *liite jeedidi.

³ Malaa'ikaajo goo ari, woni ka *layyorde, tawi himo jogii tindohun sunnirkun urngallooji tafiraakun kanje. O jonnaa urngallooji buy fii sakkodugol di e torndeeji gomdinbe ben fow ka layyorde tafiraande kanje wonde yeeso jullere laamu nden.

⁴ Curki urngallooji din wondude e torndeeji gomdinbe ben yenti e juude malaa'ikaajo on yeeso Alla.

⁵ Malaa'ikaajo on yetti tindohun sunnirkun urngallooji kun, hebbini kun yiite layyorde nden, o bugii ka hoore leydi. Parpitte wadi, e digge e mayande e dimbannde leydi.

Fii Wuttande Liite Arane den Jeegoo

⁶ Malaa'ikaabe njeedido, joginoobe liite den jeedidi, hebulanii wuttugol de.

⁷ Arano on wutti liital mun ngal. Marmalle e yiite jillunge yiyan wadi, bugaa ka leydi. Peccun tammun leydi ndin e peccun tammun ledde den sumi, hudo hecco kon fow sumi.

⁸ Malaa'ikaajo dimmo on kadi wutti liital mun ngal. Ko nanditata e fello moolanaango hubbungo bugaa ka baharu. Feccere tammere baharu on wonti yiyan,

⁹ feccere tammere ko tagaa ko wuuri ka nder baharu kon muli, feccere tammere e laade den lancii.

¹⁰ Malaa'ikaajo tammo on kadi wutti liital mun ngal. Hoodere moolanaande hubbirnde wa jowlol iwi ka kammu, yani e feccere tammere maaje den e bulli ndiyan din.

¹¹ Tawi innde nden hoodere ko Afsantiina.^k Feccere tammere di'e den waylii, wonti ko haadi. Yimbe buy maayiri sabu dan ndiyan haadudan.

¹² Malaa'ikaajo nayabo on kadi wutti liital mun ngal. Feccere tammere naange ngen piyaa, wondude e feccere tammere lewru ndun e feccere tammere koode den, fii no feccere tammere din ndayguuji nibbitira, e no feccere tammere jalbeendi jallal ngal mutira, jemma on kadi wano non.

¹³ Mi ndaari, tawi simbirre no wiira ka weeyo dow. Mi nani hinde wi'a e hawa tiiduka: «Bone, bone, bone wonanii hodube ka aduna ben sabu hito deya liite de malaa'ikaabe ben tato faandii wuttude!»

j 7:15 7.15 Maa: «duhiray». k 8:11 8.11 «Afsantiina» no firi «ko haadi».

9

¹ Malaa'ikaajo njowaɓo on kadi wutti *liital mun ngal. Mi yi'i hoodere no iwi ka kammu, yani ka leydi. Nde jonnaa saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

² Nde udditi gaygii ngin alaa kattudi ngin, yalti ka nder gaygii ton curki, wa curki beembal yiite moolanaangal. Naange ngen e yaasi on nibbitiri sabu curki ngin gaygii.

³ Immorde e kin curki, kanuuji yalti ka leydi, ɗi jonnaa bawgal sifa bawgal jahe ɗen ka leydi.

⁴ Ɗi wi'aa, wota ɗi meemu kudol woo ka leydi e kala ko heccidɗi e kala leggal, kono ko yimbe ɓe alaa maande Alla nden ka tiide mun tun ɗi meemata.

⁵ Kono ɗi yamiraa wota ɗi waru ɓe, kono yo ɗi tampin ɓe e nder lebbi jowi, tawi tampere ko ɗi wadafynoo kon ko wa tampere yaare si fidii godɗo.

⁶ E nder ɗen balde ɗon, yimbe ɓen ɗabbay mayde nden, kono ɓe yi'ataa nde few. Be suboto mayde, kono mayde nden doga ɓe wodɗitoo.

⁷ Ɗin kanuuji no nandita e pucci eltaadi fii hare. Tawi no ka ko'e majji ko nanditata e *meetelli kanje, geece majji on no nandita e geece nedɗanke.

⁸ Hiɗi mariri sukundu wa debbo, jiiye majji on kadi no nandita e jiiye ngayuuje.

⁹ Tawi hiwitorɗi berde majji on no wa'i wa bedi njandi, e hitooji gabitanji majji on kadi no nandita e hito *giri-giriije ɗe pucci duududɗi poodata, no dogana hare.

¹⁰ Tawi bukki majji on no mari ndompe wa ɗe jahe ɗen, tawi bawgal ko ɗi tampiniraynool yimbe ɓen kon e nder lebbi jowi ko ka bukki majji woni.

¹¹ Tawi ko wonani ɗi lando ko malaa'ikaajo gaygii ngin alaa kattudi ngin, mo tawata innde mun e haala Yahuudiyanke ko «Abaduuna», ^m innde makko nden kadi e haala Gereekiyanke ko «Apoliyon». ⁿ

¹² Bone arano on feyyii, awa boneeji ɗiɗi no arude ɓawto ɗun.

¹³ Malaa'ikaajo jeegaɓo on kadi wutti liital mun ngal, mi nani hawa no iwa e cobbi nay *layyorde tafiraande kanje wonde nden yeeso Alla,

¹⁴ no wi'a malaa'ikaajo njeegaɓo joginooɗo liital ngal: «Firtu malaa'ikaabe nayo haɓbaabe ka maayo njano Furaatiwol ɓen!»

¹⁵ Ben malaa'ikaabe nayo, hebulaninoobe fii on saa'i e nden palaande e ndun lewru e nden hitaande, firtaa, fii warugol feccere tammere e yimbe ɓen.

¹⁶ Mi nani adadu wadɗinoobe pucci fii hare ɓen ko ɓe guluuje noogayo laabi guluuje sappo.

¹⁷ E hino no mi yi'iri non pucci ɗin e wadɗinoobe ɗi ɓen e nder fejninannde nden: tawi wadɗinoobe ɗi ɓen no jogii hiwitorde berde wojiirayde wa yiite, mbulorde wa baka e wa'itayde wa nete. Tawi ko'e pucci ɗin no nandita e ko'e ngayuuje, yiite e curki e mbollan yiite no yalta ka kundule majji.

¹⁸ Peccun tammun e yimbe ɓen wariraa ɗii albala'uuji doo tati, ɗun ko koo ko yaltata ka kundule majji, ɗun ko yiite ngen e curki kin e mbollan yiite ɗan.

¹⁹ Ko fii bawgal pucci ɗin ko ka kundule majji e ka bukki majji woni. Bukki majji on no nandita e bolle, hiɗi mari ko'e ko ɗi wadira bone.

²⁰ Yimbe heddinoobe ɓe wariraaka ɗin albala'uuji ronki tuubude kuude ɗe ɓe wadiri juude maɓbe ɗen. Be accaano sujjangol jinnaaji ɗin e

sanamuuji tafiraadi kanje e kaalisi e sila e kaaye e ledde, di waawataa yi'ude maa wowlude maa yahude.

²¹ Be ronki tuubude kadi fii ko be itti ko'e kon, e mbilankaaku mabbe ngon e jeeno mabbe ngon e guyaale mabbe den.

10

Fii Malaa'ikaajo on e Deftun Taggaakun kun

¹ Mi yi'i malaa'ikaajo goo dolnudo no iwra ka kammu, no bornii duulere, no hippii yaroowol ndiyan ngol. Yeeso makko ngon no wa'ita wa naange ngen, koyde makko den kadi no wa'ita wa tugaale yiite.

² Himo jogii deftun udditaakun ka jungo makko. O tippi koyngal makko naamal ngal ka baharu, nanal ngal ka leydi.

³ O ewnii ko tiidi wano ngayuuri riggorta. E nder ko o ewnii kon, parnitte den jeedifi wadi hito.

⁴ Bay parnitte den jeedifi wadi hito, tawi mido hebulanii windugol, kono mi nani hawa ka kammu, no wi'a: «Wadu gundoo ko parnitte den jeedifi wi'i kon, hara a windaali.»

⁵ Awa kadi on malaa'ikaajo, mo mi yi'unoo no tippi ka ndiyan e ka leydi, towni jungo mun naamo ngon, fewtini ka kammu.

⁶ O woondiri on Wuurudo haa poomaa, on Tagudo kammu e ko woni ton, tagi leydi e ko woni e mun, tagi baharu e ko woni e mun kon, wonde uuda alaa hande kadi.

⁷ Kono e nder balde de malaa'ikaajo njeedidabo on faandii wuttugol *liital ngal, gundoo Alla on laatoto wano o feppinirannoo non kurkaadi makko din, dun ko annabaabe ben.

⁸ Onsay hawa, ka mi nanunoo kan iwruude ka kammu, wi'irimmi nii kadi: «Yahu, yettaa kun deftun udditaakun e jungo oo malaa'ikaajo tippudo ka baharu e ka leydi.»

⁹ Mi yahi ka malaa'ikaajo on, mi wi'i yo o jonnay deftun kun. O wi'immi: «Yettu kun, naamaa. Kun hebbinay reedu maa ndun ko haadi, kono kun weliray wa njuuri ka hunduko maa.»

¹⁰ Mi yetti deftun kun e juude malaa'ikaajo on, mi naami. Kun weliri ka hunduko an wa njuuri, kono bay mi bennii kun, reedu an ndun heewi ko haadi.

¹¹ Mi wi'aa kadi: «Hida haani haalude kadi ko Alla longin maa ko yowitii e jamaaji buy e leyyi buy e haalaaji buy e lambe buy.»

11

Fii Seedebe ben Dido

¹ Mi jonnaa kadi kudol kalin nanditayngol e sawru, mi wi'aa:

«Immo etaa suudu Alla ndun e *layyorde nden, limaa rewoobe ton ben.

² Kono dingiral suudu Alla ndun, accu dun feere, wota a etu dun, ko fii don yedaama be gomdinaa ben, be yaabay saare hormorde nden e nder lebbi cappande nay e didi.

³ Mi newnanay seedebe an borniibe concii heynordi ben dido, haalugol ko mi longini be e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeego.»

⁴ Ko ben woni ledde *zaytuuni den didi e joddirirde pitilli den didi wonde yeeso Joomiraado leydi ndin.

⁵ Si goddo no faalaa be wadude ko boni, yiite yaltay ka kundule mabbe, naama aybe mabbe ben. Ko nii kala faalaado be wadude ko boni warirte.

⁶ Hibe mari bawgal ombugol kammu ngun fii wota ndiyan aru e balde de be haalata ko Alla longini be kon. Hibe mari kadi bawgal waylugol di'e den yiiyan, e libugol ka hoore leydi kala noone jabbeeli saa'i mo be faalaa woo.

⁷ Nde be timminoyi seeditoore mabbe nden, kullii iwroyayngii ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin haboyay be, ngii foola be, ngii wara.

⁸ Fureeji mabbe din luttay ka ballangal nden saare mawnde nde Joomi mabbe on fempanoo e mun. Nden saare no jammaa *Saduuma maa *Misira.

⁹ Yimbe jamaaji din fow e bolondaaji din fow e haalaaji din fow e leyyi din fow ndaaray fureeji mabbe din e nder balde tati e feccere, be saloo yo be surre.

¹⁰ Hodube ka aduna ben weltoyoo fii mayde mabbe nden, be wona e nder weltaare, be neldindira, ko fii ben annabaabe dido lettii yimbe ben ka leydi.

¹¹ Bay balde tati e feccere den feyyii, foofaango ngurndan iwrungo e Alla naati e din fureeji, be immii, be darii, onsay kulol moolanaangol hebi ben yi'unoobe dun.

¹² Be nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a be: «Yawee gaa!» Be yawi ka kammu e nder duulere, aybe mabbe ben yi'i be.

¹³ Ko e on saa'i don, dimbannde leydi tiidunde wadi, feccere sappabere e saare nden lancii. Yimbe guluuje njeedido maayiri sabu nden dimbannde leydi, heddiibe ben huli, mawnini Alla Jom kammu on.

¹⁴ Bone dimmo on feyyii, e hino tammo on no arude.

Fii Wuttannde Liital Jeedidabal ngal

¹⁵ Malaa'ikaajo njeedidabo on kadi wutti *liital mun ngal. Hawaaji tiidufi nanii ka kammu, no wi'a:

«Laamateeri aduna on wontii e juude Joomiraado on
e Toddaado makko on, dun ko *Almasiihu on,
o laamoto haa poomaa.»

¹⁶ Tawi mawbe noogay e nayo, joodinoobe ka julle mun laamu yeeso Alla ben, no jiccarii Alla sujiani mo,

¹⁷ e hoore hibe wi'a:

«Men jarnii ma, yo Alla Joomiraado,
Jom Bawgal, Woodaado e Woodanoodo,
ko huutorfaa bawgal maa tiidungal ngal kon
e ko jodfindaa laamu maa ngun kon.

¹⁸ Hari leyyi din seytinii,
kono tikkere maa nden arii,
wondude e saa'i naawugol maybe ben,
e yobugol kurkaadi maa din, dun ko annabaabe ben,
e laabu be ben e huloobe innde maa nden,
gila e fandube haa e njandube,
e mulugol muloobe leydi ndin ben.»

¹⁹ Onsay suudu Alla ndun ka kammu udditii, *kankiranwal seeditoore makko nden feeni ka suudu makko. Mayande wadi, e digge e parnitte e dimbannde leydi e marmalle tiidufe.

12

Fii Debbo Sowiido on e Ningiwii ngin

¹ Maande njannde feeƚi ka kammu: tawi ko debbo ƚorniido naange ngen, lewru ndun no ka ley koyde makko, e *meetelol ngol koode sappoo e didi ka hoore makko.

² Tawi ko sowiido, himo sonkude fii muuseendi jibingol ngol.

³ Maande goo kadi feeƚi ka kammu: tawi e hino *ningiwii njanin bodewii, ngii ko'e jeedidi e galaadi sappo, tawi katanji jeedidi no e hoore den ko'e.

⁴ Tawi bukkol maggii on no fitta feccere tammere koode den ka kammu, bugoo ka leydi. Tawi ngin ningiwii no darii yeeso debbo wondo firtaade on fii modugol boobo on nde o firtori mo.

⁵ O firtii boobo gorko, ardortoodo leyyi din fow labbooru njandi. On boobo makko wippitaa, nawraa ka Alla, ka jullere makko laamu.

⁶ Onsay debbo on dogi, yaari ka wulaa, ka o joginoo nokkuure ka Alla ebbannoo mo, fii no o dankoree don e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeegoo.

⁷ Hare wadi ka kammu, Miikaa'iilu e malaa'ikaabe mun ben piiridi e ngin ningiwii. Ningiwii ngin e malaa'ikaabe mun ben kadi piiridi e mabbe.

⁸ Kono ngii foolaali, tawi wonunde alanaa ngii ka kammu, kangii e malaa'ikaabe maggii ben.

⁹ Ngin ningiwii njanin, dun ko ndiya mboddi araniri wi'eteendi Ibuliisa maa Seytaane, ngin faljingii yimbe aduna on fow, bugodaa e malaa'ikaabe mun ben ka leydi.

¹⁰ Onsay mi nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a:

«Jooni kisiyee iwrufo e Alla men on arii,
wondude e bawgal mun ngal e *laamu mun ngun,
e laamu Toddaado makko on, dun ko *Almasiihu on.

Ko fii toopoowo musibbe men ben,
on wonnoodo be toonude yeeso Alla jemma e jalorma, bugaama.

¹¹ Be foolirii ngii yiiyan Baalun kun,
e sabu kongol seeditoore mabbe nden.

Awa kadi be ronkaali hebulaade
hay yeebugol ngurndan mabbe dan
haa be maaya.

¹² Ko dun wadi, weltee yo kammuuli
e onon hodube ka kammuuli!
Bone wonanii leydi ndin e baharu on,
ko fii Ibuliisa tippike e mon.

Himo heewi tikkere,
bay o andii ko saa'ihun nii heddanii mo.»

¹³ Bay ngin ningiwii tawii bugaama ka leydi, ngii jokki debbo hebunoodo boobo gorko on.

¹⁴ Onsay debbo on yedaa gabitanji simbirre mawnde nden, fii ko o wiirira ka wulaa, ka nokkuure makko, ka o danketee don e nder saa'i, e nder saa'iji e feccere saa'i, ka wodditii mboddi ndin.

¹⁵ Immorde ka sekko mayri, mboddi ndin furi ndiyan wa maayo baawo debbo on, fii no o yoolora ka maayo.

¹⁶ Kono leydi ndin faabii debbo on, ndin leydi udditi hunduko mun kon, ndi yari maayo ngo ngin ningiwii furiri sekko mun kon.

¹⁷ Ngin ningiwii seytinani debbo on, ngii yahi habugol luttube e jurriya makko on ben, dun ko ben doftiibe yamirooje Alla den, humii e seeditoore Iisaa nden.

¹⁸ Onsay ngii darii ka hoore njaareendi ka baharu.

13

Fii Kullii Saafingii ka Baharu ngin

¹ Bawto d'un, mi yi'i kullii no saafoo ka nder baharu marngii ko'e jeedidfi e galaadi sappo, tawi katanji sappo no e hoore d'in galaadi. Inde hoynude Alla kadi no windii e hoore d'en ko'e.

² Ngin kullii ngii mi yi'i no nandita e buutoori, taape maggii on no nandita e taape kullii no wi'ee ursan, sekko maggii on kadi no nandita e sekko ngayuuri. Ningiwii* ngin okki ngin kullii doole mun d'en e jullere mun laamu nden, wondude e bawgal mawngal.

³ Tawi wonnde e d'en ko'e maggii no wa'i wa wariraande soppande, kono on barme waroowo sellinaa. Aduna on fow njalɗi, be rewɗi ngin kullii.

⁴ Yimbe ben fow sujjani ningiwii ngin, bay ngii jonnii ngin kullii bawgal maggii on. Be sujjani ngin kullii kadi e hoore hibe wi'a: «Ko hombo wa'i wa ngin kullii maa hara ko hombo waawi ngii haɓude?»

⁵ Tawi ngin kullii no yedaa sekko wowlayko haalaaji mawnintinaare, hoyna Alla, tawi hingii jonnaa bawgal e nder lebɓi cappande nay e d'idi.

⁶ Hingii udditi sekko maggii on, hingii hoyna Alla, hoyna innde makko nden e wonirdu makko ndun, e ben hodube ka kammuuli.

⁷ Tawi ngin kullii no newnanaa habidugol e yimbe Alla ben, foola be. Tawi hingii okkaa bawgal e hoore bolondaaji d'in fow e jamaaji d'in fow e kala haala, e hoore leyyi d'in fow kadi.

⁸ Tawi hodube ka aduna ben fow sujjanay ngii, d'un ko ben be innde mun windaaki gila ka fudfoode aduna ka deftere ngurndan wonande Baalun hettanookun layya kun.

⁹ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!

¹⁰ On mo no hoddiranaa maccindinagol,
bee o maccindinoo.

On mo no hoddiranaa warireede kaafa,
bee o wariree kaafa.

Ko d'un wadi si yimbe Alla ben
no haani njajnaade, gomɗina.

Fii Kullii Sortiingii ka Leydi ngin

¹¹ Bawto d'un, mi yi'i kullii goo no sortoo ka nder leydi, marngii galaadi didi nanditaydi e galaadi ga'un baalun, hingii wowliraynoo wa ningiwii.

¹² Tawi ngin kullii no wadɗa bawɗe kullii aranii ngin fow e tawnde maggii. Ngii wadi feere no leydi ndin e hodube e hoore mayri ben sujjirana ngiya kullii aranii sellinananoongii barme waroowo.

¹³ Ngii wadi maandeeji moolanaadi, haa hay ngii jippini ka leydi yiite iwngɗe ka kammu yeeso yimbe ben.

¹⁴ Tawi ngin kullii no faljiniraynoo hodube ka aduna ben maandeeji di ngii yedanoo wadugol d'in yeeso ngiya kullii aranii, e hoore hingii yamira ben yimbe wonbe ka aduna yo be wadɗu nandolla ngiya kullii soppiranoongii kaafa, kono ngii wuuri.

¹⁵ Ngin kullii yedaa bawgal wadangol ndun nandollaaru ngiya kullii foofaango ngurndan fii no ndun nandollaaru waawira wowlude, ndu wona sabu kala on mo jabaali sujjande ndu no wariree.

¹⁶ Ngii karhi kadi fow, gila e fandube haa e njandube, galo e baaso, dimo e maccudɗo wadɗanagol maande ka jungo mun paamo maa ka tiinde,

¹⁷ hara kadi hay gooto waawataa soodude maa yeeya si alaa nden maande, nden-le ko innde ngin kullii maa adadu innde maggii on.

¶ 13:2 13.2 «Ursa» ko kullii njanii marngii leeɓi, juutungii peɗaali.

¹⁸ Doo non, maa faamu: On mo no mari hakkil, yo limu adadu innde ngin kullii, ko fii ko adadu neddfanke non. On adadu ko teemedde jeegoo e cappande jeegoo e jeegoo.

14

Fii Baalun kun e Sottaabe ben

¹ Bawto d̄un mi yi'i Baalun kun no darii ka Fello *Siyuuna, wondude e yimbe guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, be innde makkun e innde Ben makkun on windii e tiide mun.

² Mi nani hawa ka kammu, wa hawa di'e duudufe maa wa hawa riggannde tiidunde, tawi kan hawa ka mi nani no nandita e hito korli di hodooobe hodata.

³ Tawi ben hodooobe no beyta beytol kesol yeeso jullere laamu nden e yeeso tagooje nay wuurufe den e yeeso mawbe ben. Tawi hay gooto waawataa ekkitaade ngol beytol si hinaa bee guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, sottanoobe ka aduna.

⁴ Dun ko ben be tuuninoraali rewbe, be woni laabufe, be andaali debbo. Be jokki *Baalun kun kala ka kun yaari. Be woni sottaabe e hakkunde yimbe ben, be weebitanaa Alla e Baalun kun wa ko adaa soniteede.

⁵ Awa kadi karaaje mabbe jantaaki penaale, ben ko be aldaa e feloore.

Fii Ewol Naawoore Joomiraado on

⁶ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no wiira ka weeyo dow, no jogii Kibaaru Moyyo poomayankeejo on fii fenjinangol mo hodufe ka leydi ben e kala lepol e kala bolondaa e kala haala e kala jamaa.

⁷ Tawi on malaa'ikaajo no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Hulee Alla, mawninon mo, ko fii saa'i mo o jaawata e mun on hewtii. Awa sujjanee on Tagudo kammu ngun e leydi ndin e baharu on e bulli ndiyan d̄in!»

⁸ Malaa'ikaajo d̄immo hikkiido e arano on kadi wi'i: «Nde yanii! Ndee saare *Baabiila mawnde mandilindirnde leyyi d̄in fow himmeeji jinaa mun, yanii!»

⁹ Malaa'ikaajo tammo hikkiido e aranbe ben d̄ido no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Kala on sujjango kullii ngin e nandolla maggii on, hebi maande maggii on ka tiinde maa ka jungo mun,

¹⁰ yaray njaram tikkere Alla nden wancinaad̄an ka jeddukun tikkere makko hara d̄an jillaaka, o lettiree kadi mbollan yiite yeeso malaa'ikaabe laabufe ben e Baalun kun!

¹¹ Curki lette mabbe den yaway haa poomaa, e hoore fowtaare alanaa be jemma e jalorma, d̄un non ko kala on sujjango ngin kullii e nandolla maggii on, e kala on hebudo maande innde maggii on.»

¹² Ko d̄un wadi si yimbe Alla doftiibe yamirooje Alla den, duumii e gomdingol Iisaa ben, no haani njappaade.

¹³ Mi nani kadi hawa ka kammu, no wi'a: «Windu wonde: <Maybe gila jooni no humondiri e Joomi on ben ko malaabe.> »

Ruuhu Allaahu on wi'i: «Ko non woniri, be fowtoto golleeji mabbe d̄in, bay kuude mabbe den no jokki be.»

Fii Baagol Aduna on

¹⁴ Bawto d̄un mi yi'i duulere daneere, tawi nanditaydo e fii-aaden no joodii e hoore nden duulere, tawi *meetelol kanje no ka hoore makko, tawi wortowal welngal no ka jungo makko.

¹⁵ Tun malaa'ikaajo goo yalti e suudu Alla ndun ka kammu, no ewnoo ko tiidi, wi'a on joodiido e nden duulere: «Yettu wortowal maa ngal, wa'aa, ko fi saa'i baagol ngol hewtii! Ko wa'etee kon ka hoore leydi bendii!»

¹⁶ Onsay on joodiido e nden duulere fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, ko woni ka leydi kon wa'ii.

¹⁷ Malaa'ikaajo goo kadi yalti e suudu Alla wonda ka kammu ndun, tawi on kadi no jogii wortowal welngal.

¹⁸ Tun malaa'ikaajo goo kadi jogiido bawde e hoore yiite ngen yalti ka *layyorde, o ewnii oya malaa'ikaajo jogiido wortowal welngal ko tiidi, o wi'i mo: «Yettu wortowal maa welngal ngal, tettaa dukke *wiiju wonde den ka leydi, ko fii bibbe majje on bendii!»

¹⁹ On malaa'ikaajo fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, o tetti wiijuje wonde den ka leydi, o bugii ko o tetti kon ka nder wuugirgal njanal tikkere Allaahu on.

²⁰ Den wuugoyaa ka sera saare, yiiyan yalti e ngal wuugirgal haa tooweendi majjan hewti lagambe pucci din, junndi ilol majjan on hawri embere kilomeeterji teemedde tati.

15

Fii Albala'uuji Sakkitori din Jeediidi

¹ Onsay mi yi'i maande moolanaande njalfinnde goo kadi ka kammu, nden-le ko malaa'ikaabe njeediido jogiibe albala'uuji din jeediidi. Ko din albala'uuji woni sakkitori din, ko fii ko kanji woni timmoode tikkere Alla nden.

² Mi yi'i kadi ko wa'i wa baharu jalbirdo wa jaaman, jilludo yiite. Tawi foolube ngiya kullii e nandolla mun e adadu innde mun nden no darii e hoore on baharu jalbirdo wa jaaman, hibe jogii korli Allaahu on.

³ Hibe beyta beytol Muusaa, on jiyaado Alla, e beytol *Baalun kun, hibe wi'a:

«Yaa an Alla, Joomiraado, Jom Bawgal,
kuude maa den ko mawde,
awa kadi ko hawniide,
laawi maa din ko feewudi, goongindi,
yo Lando leyyi fow!

⁴ Yaa an Joomiraado,
hara ko hombo ronkay-maa hulude,
maa ronkata mawninde innde maa nden?
Bay ko an tun woni *Seniido!
Bay leyyi din fow aray sujane!
Bay kuude maa feewude den fejpinaama!»

⁵ Bawto fun mi yi'i kadi nokkuure hormorde wonde ka nder wonirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun, no udditoo ka kammu.

⁶ Tawi malaa'ikaabe njeediido jogiibe albala'uuji din jeediidi no yalta e nden nokkuure. Tawi ben no bornii concii laabudi jalbudi, hibe daditii dattii kanje ka fewndo berde mabbe.

⁷ Wonde e den tagooje nay wuurude jonni ben malaa'ikaabe njeediido pelette kanje jeediidi heewude tikkere Allaahu on, fun ko on Wuurude haa poomaa.

⁸ Onsay nden nokkuure hormorde heewi curki sabu mangu Allaahu on e bawgal makko ngal. Tawi hay gooto waawataa naatude e ndun suudu haa din albala'uuji jeediidi di malaa'ikaabe ben njeediido jogii, timma.

16

Fii Pelette Tikkere Alla den Jeedifi

¹ Mi nani kadi hawa tiiduka iwruude ka nokkuure hormorde, no wi'a malaa'ikaabe ben njeedifo: «Yahee, hibboyon ka leydi den pelette jeedifi tikkere Alla nden!»

² Arano on yahi, hibbi feleterere mun nden ka hoore leydi, tun temmeeje kaanude muusude hebi be nden maande ngin kullii wonnoo e mun, sujiani nandolla maggii on.

³ Dimmo on kadi hibbi feleterere mun nden ka baharu, on baharu wonti yiiyan wa yiiyan mayfo. Kala ko wuurunoo ka baharu maayi.

⁴ Tammo on kadi hibbi feleterere mun nden ka maaje e ka bulli ndiyan, di'e den wonti yiiyan.

⁵ Tun mi nani malaa'ikaajo di'e den no wi'a:

«Ko a Feewudo,
an oo Woodaado e Woodanoodo,
an oo *Seniido,

sabu ko naawirdaa nii kon.

⁶ Ko fii be hibbiino yiiyan yimbe Alla ben wondude e yiiyan annabaabe ben, awa jooni a yedii be yiiyan ko be yara, hibe foddi e d'un!»

⁷ Mi nani kadi *layyorde nden no wi'a:

«Hiiyii, yaa an Alla Joomiraado, Jom Bawgal,
naawooje maa den ko goongaaje, ko feewude!»

⁸ Onsay nayabo on kadi hibbi feleterere mun nden ka naange, nge yedaa sunnirgol yimbe ben yiite.

⁹ Yimbe ben sunniraa nguleendi tiidundi, be woni e hoynugol innde Alla nden, on mardo bawgal e hoore din albala'uuji, be ronki tuubude fii no be mawninira mo, kanko Alla.

¹⁰ Njowabo on kadi hibbi feleterere mun nden ka hoore jullere laamu kullii ngin, laamateeri maggii on nibbiti. Yimbe ben nati dende hakkee muuseendi,

¹¹ be woni e hoynugol Alla kammu ngun sabu muuseendiji mabbe din e temmeeje mabbe den, kono be ronki tuubude kuude mabbe den.

¹² Njeegabo on kadi hibbi feleterere mun nden ka maayo njano Furaatiwol. Ndiyan dan beebi fii wadangol lambe iwraybe funnaange ben d'atal.

¹³ Mi yi'i ruuhuuji tati tuunudi nanditaydi e toti-paccala no yalta ka sekko ngin *ningiwii e ka sekko kullii ngin e ka hunduko waditiido annabaajo on.

¹⁴ Tawi ko ruuhuuji jinnaaji wondi wadude maandeeji, yaara ka lambe leydi ndin fow, fii mottindirgol be fii hare jalaande mawnde Alla Jom Bawgal on.

¹⁵ «Awa mido ardude wa ngujo! Maloore wonanii on hakkilando, mari conci mun din, fii wota o laato holdo, e wota hersa makko kan bangu!»

¹⁶ Din jinnaaji no mottindira ben lambe e ndee nokkuure wi'eteende Har-Magadaana e haala Yahuudiyanke.

¹⁷ Malaa'ikaajo njeedifabo on hibbi feleterere mun nden ka hendu, hawa tiiduka yalti ka suudu Alla iwruude ka jullere laamu, no wi'a: «Timmii!»

¹⁸ Mayande e digge e parpitte wadi wondude e dimbannde leydi tiidunde, nde sifa mun e tiidude hari wadaali gila yimbe ben woni ka hoore leydi.

¹⁹ Saare njannde nden feccii pecce tati, ca'e leyyi dɛn yani. Alla anditi fii saare *Baabiila mawnde nden, o yedi nde feletere njaram tikkere makko tiidunde nden.

²⁰ Suriije dɛn fow dogi, pelle dɛn kadi ronkaa yiiteede.

²¹ Marmalle njane, dɛ tawata nde bee e majje ko wa kilooji cappande nay, iwi ka kammu, yani e hoore yimbe ben. Be woni e hoynugol Alla sabu on albala'u iwrufo e dɛn marmalle, ko fii hari on albala'u ko tiidufu haa feyyiti.

17

Fii Naawoore Debbo Cagaajo Mawfo on

¹ Bawto dɛn, godfo e ben malaa'ikaabe njeedifo joginoobe pelette dɛn jeedifi ari, wi'immi: «Aru, mi hollete naawoore debbo cagaajo mawfo on, ka joodii dɛn ka di'e duufufe.

² Ko e makko, kanko on debbo cagaajo, lambe aduna ben jokkiri jinaa, e hofufe ka aduna ben mandiliri jinaa makko on!»

³ Onsay Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi ka wulaa. Mi yi'i debbo no joodii e hoore kullii bodewii heewungii inde hoynufe Alla dɛn, marngii ko'e jeedifi e galaadi sappo.

⁴ Tawi on debbo no bornii concii bodeeji e firsinaadi, himo cudori kanje e kaaye hittufe e kode hittufe. Tawi himo jogii feletere kanje heewunde ko jiddinaa e tuufe jinaa makko on.

⁵ Tawi innde gundoore no windii ka tiinde makko, ko woni dɛn ko: «Saare *Baabiila mawnde nden, neene cagaabe ben e ko jiddinaa kon ka hoore leydi.»

⁶ Mi yi'i on debbo no mandiliri yiiyan yimbe Alla ben, e yiiyan seedeebe lisa ben.]]

Bay mi yi'ii mo, mi njaldi fota.

⁷ Malaa'ikaajo on wi'immi: «Ko hondun njaldufaa? Mi andinte gundoo debbo on e kullii ngii ko'e jeedifi e galaadi sappo ngii o wadfi ngin.

⁸ Kullii ngii yi'udaa ngin hari no woodanoo, kono jooni ngii woodaaka. Hingii faandii yawude ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin, ngii yaha ka hayrannde. Awa kadi hofufe ka aduna ben, be tawata innde mun windaaka ka deftere ngurndan gila ka fudfoode aduna, be njaldoyay yi'ugol ngin kullii, ko fii hari hingii woodanoo, kono jooni ngii woodaaka, awa kadi ngii feepitay.

⁹ «Doo non, maa hakkil wonduki e faamu: Ko'e dɛn jeedifi ko pelle jeedifi dɛ debbo on joodii e hoore mun dɛn. Ko dɛ lambe ben njeedifo kadi:

¹⁰ njowo yanii, godfo on no woodaa, oya on araali taho. Nde o aroyi, himo haani wonude seeda.

¹¹ Kullii woodanoongii, ngii woodaaka jooni ngin, kangii tigi ko ngii lando njeetatabo, ko ngii godfo kadi e njeedifoobe ben, hingii yahude ka hayrannde.

¹² «Galaadi sappo di yi'udaa dɛn ko lambe sappo, be fudfaaki taho laamaade, kono ko hendoraybe laamu wa lambe e nder saa'i gooto fii laamodugol e kullii ngin.

¹³ Kambe ko be eboore wootere, be jonnay doole mabbe e laamu mabbe kullii ngin.

]] **17:6** 17.6 «Mandilirgol yiiyan yimbe Alla ben» no firi weltorgol ko be waraa kon.

¹⁴ Be haɓay Baalun kun, Baalun kun foola ɓe, ko fii ko kun Koohoojo koohooɓe, Lando lambe, ko wondube e makkun ben woni noddaabe e subaabe e sella-findeebe.»

¹⁵ O wi'immi kadi: «Di'e de yi'udaa cagaajo on no joodii e mun den, ko jamaaji din e dente moolanaade den e leyyi din e haalaaji din.

¹⁶ Galaadi sappo di yi'udaa din wondude e kullii ngin aɗoyay cagaajo on, di yetta kala ko o jeyi, di boora mo, di jaama bandu makko ndun, di sunnira mo yiite.

¹⁷ Ko fii Alla wadii ka berde majji huuwugol ebboore makko nden e nder miijo wooto fii yo di okku laamu majji ngun kullii ngin haa tuma daaluyeeji Alla din laatii.

¹⁸ Awa kadi debbo mo yi'udaa on ko saare mawnde marnde laamu e hoore lambe aduna ben.»

18

Fii Lancagol Saare Baabiila nden

¹ Bawto fun, mi yi'i malaa'ikaajo goo no iwra ka kammu, jogiido bawgal njanal, aduna on jalbiri annoora makko on.

² O ewnii ko tiidi, o wi'i:
«Nde yanii! Saare *Baabiila mawnde nden yanii!
Nde wontii hodo jinnaaji,
suuforde kala ruuhu tuunudo,
e suuforde kala sondu harmundu e apaandu.

³ Ko fii leyyi din fow mandilirii
himme jinaa mayre on,
lambe aduna ben kadi wattodi
e mayre e nder jinaa mayre on,
awa kadi njulaabe ben ka leydi aldinorii
ngalu mayre feyyitungu ngun.»

⁴ Mi nani kadi hawa goo ka kammu, no wi'a:
«Yaltee e mayre, yo jamaa an,
fii wota on tawde e junuubaaji mayre din,
e wota on hebu gebal albala'uuji mayre din.

⁵ Ko fii junuubaaji mayre din dewnondirii haa ka kammu,
awa kadi Alla anditii angal peewal mayre on.

⁶ Wadiranee nde wano nde wadiri non,
sowon kuude mayre den nde didi, jonniton nde.
Jardukun, kun nde yarniri kun,
jonnitiree nde kun laabi didi!

⁷ Wano nde mawninornoo non,
e no nde yollornoo e mbeleede non,
jonnitiree nde wano non tampere e yoomere!

Ko fii hinde wi'i ka bernde mayre:
«Min mido joodii e nder laamu,
hinaa mi heynotoodo,
awa kadi mi yoomataa few!»

⁸ Sabu fun,
albala'uuji mayre din yanay e hoore mayre jande wootere,
fun ko mayde e yoomere e heege,
nde sunniree kadi yiite.

ko fii Alla Joomiraado, Naawudo nde on, ko Jom-doole!»

⁹ Lambe aduna ben fow, wattodunoobe e mayre e nder jinaa e mbeleede, wulloyay fesa fii mayre, nde be yi'i curki sumugol mayre on.

¹⁰ Hibe darii ka wodfditii sabu kulol tampere mayre ngol, be wi'oya:

«Bone, bone wonanii saare Baabiila mawnde nden,
dun ko saare dolnunde nden!

E nder saa'ihun gootun pet naawoore maa nden arii!»

¹¹ Njulaabe ben ka leydi yooma, be wulla fii mayre, ko fii hay gooto soodataa hande kadi ko be yeeyata kon,

¹² dun ko kanje e kaalisi e kaaye hittude e kode hittude e bagi daatudo e bagi bode e bagi dewludo e bagi firsinaado, e kala noone ledde uurude e kala piiji moyyiniraadi piye mawba, e kala piiji hittudi moyyiniraadi ledde hittude e sila e njande e kaaye daneeje,

¹³ wondude e cebe ledde kanel uurude e urngallooji e angiriiji, e *buto ledde no wi'ee *mirri, e buto ledde no wi'ee libaana, e njaram *wiiju e nebbe e ngawri e condi ngawri e na'i e baali e pucci e *giri-giriije e maccube e wonkiiji yimbe.

¹⁴ No wi'a: «Piiji di wonkii maa kin himmani din wodfditike ma yo saare Baabiila! Piiji hittudi din maa jalbudi din fow fuutike ma, awa kadi be hettataa di hande kadi!»

¹⁵ Njulaabe aldinorbe nde ben wonay ka wodfditii sabu kulol tampere mayre ngol. Be yoomoya, be wulla,

¹⁶ be wi'oya:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
borniinde concii daatudi,
bodeeji e firsinaadi,
cudori kanje e kaaye hittude e kode hittude!

¹⁷ E nder saa'ihun gootun pet,
ngun ngalu mayre e mawnude caabii!»

Hooreebe laade ben fow e golloobe ton ben fow e doginoobe ben e wuurirbe baharu ben fow darii ka wodfditii.

¹⁸ Bay be yi'ii curki sumugol mayre on, be woni e ewnagol, wi'a: «Ko saare honde nanditaynoo e ndee saare mawnde!»

¹⁹ Tawi hibe bugotonoo mbullaari ka ko'e mabbe, yooma, wulla, hibe ewnoo wi'a:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
nde kala on mardo laana ka baharu aldinori ngalu mun!

E nder saa'ihun gootun pet nde caabii!»

²⁰ Awa welto e hoore mayre, yo kammu, onon men kadi yo gomdinbe e *sahaabaabe e annabaabe, ko fii Alla naawii nde fii ko nde wadi on kon!

²¹ Onsay malaa'ikaajo dolnudo yetti hayre nanditaynde e laggorde moolanaande, bugii ka baharu, e hoore himo wi'a:

«Ko nii saare Baabiila mawnde nden bugortee doole,
hara nde yiitetaake hande kadi!

²² Nanetaake hande kadi hito hodoobe hoddu
e yimoobe e wuttoobe ceri e *liite!

Hande kadi neepo yi'etaake e maa,
kala non noone mecce,
awa nanetaake hande kadi hito undugal e maa.

²³ Awa kadi ndaygu lampu jalbataa e maa hande kadi,
hawa yettudo e yettaado nanetaake hande kadi.

Ko fii hari ko njulaabe maa ben woni teddube ben ka leydi,
awa kadi leyyi din fow faljirii sabu mbilankaaku maa ngun!

²⁴ Awa kadi ko e maa yiiyan annabaabe ben

e gomdɪnɓe ɓen e kala waraado ka hoore leydi hibbaa.»

19

Fii Mantoore nden ka Kammu e Peera fii Baalun kun

¹ Bawto ɗun, mi nani hawa tiiduka immorde e jamaa ɗuududo ka kammu, no wi'a:

«Mantoore wonanii Alla!

Kisiyee e mangu e bawgal ko Alla men on wonani!

² Naawooje makko ɗen ko goongaaje feewude!

O ɗaawii cagaajo mawɗo on,

faljiniraynoodo yimbe aduna on jinaa mun on.

Alla kadi yottanike yiiyan kurkaadi mun ɗan o hibbi ɗan.»

³ Be wi'i kadi ɗimmun:

«Mantoore wonanii Alla!

Curki nden saare yaway haa poomaa!»

⁴ Tawi mawɓe ɓen noogay e nayo e tagooje nay wuurude ɗen no jiccinoo, no sujjana Alla Joodiido ka jullere laamu on e nder wi'ugol:

«Aamiina, mantoore wonanii Alla!»

⁵ Hawa kadi yalti ka jullere laamu no wi'a:

«Ko onon yo jiyaabe makko,

huloobe mo,

fandube e njandube,

on fow mantee Alla men on!»

⁶ Mi nani kadi wa hawa jamaa ɗuududo e wa hito di'e ɗuudude e wa hito riggande tiidude, no wi'a:

«Mantoore wonanii Alla!

Ko fii Alla Joomiraado on,

on Jom Bawgal,

jodɗinii *laamu mun ngun.

⁷ Weltoden, wonen e nder welo-welo, mawninen mo,

ko fii peera Baalun kun hewtii,

jombajjo makkun on hebulike,

⁸ o yedaama bornagol concii ɗaatudɗi jalbudɗi laabudɗi.»

(Ko kuude feewude yimbe Alla ɓen woni ɗin concii.)

⁹ Malaa'ikaajo on wi'immi kadi yo mi windu wonde: «Maloore wonanii ɓen noddaabe ka nafakka peera *Baalun kun.» O wi'i kadi: «Dii ko daaluyeeji Alla goongaaji.»

¹⁰ Onsay mi jiccii ka koyɗe makko fii sujjangol mo. Kono o wi'immi: «Accu, wota a waɗu ɗun! Ko mi kurkodoowo e maa e musibbe maa ɓen, jogiibe seeditoore Iisaa nden. Sujjan Alla! Ko seeditoore Iisaa nden woni ruuhu longinoowo annabaabe ɓen.»

Fii Wadɗiido Puccu Ranewu on

¹¹ Mi yi'i kadi kammu ngun no udditii, mi tawi e hino puccu ranewu, tawi wadɗiido ngu on no wi'ee Sella-Findeejo e Goongaajo. Ko peewal o ɗaawirra, o habira.

¹² Gite makko ɗen no wa'i wa joyngol yiite, *meetelli buy no ka hoore makko. Innde no windii e makko nde hay gooto andaa si hinaa kanko.

¹³ Dolokke mo o ɓornii on no moddi yiiyan. Himo wi'ee Daaluyee Alla on.

¹⁴ Tawi koneeli wondɗi ɗin ka kammu no wadɗii pucci daneeji, no jokki mo, hibe ɓornii concii ɗaatudɗi daneeji laabudɗi.

¹⁵ Tawi kaafa welka no yalta ka hunduko makko fii foolugol leyyi dɛn, awa kadi o ayniroyay be labbooru njandi, o yaaba, o munca *wiipuuje den ka wuugirde tikkere moolanaande Alla Jom Bawgal nden.

¹⁶ Tawi innde no windii ka dolokke makko e ka busal makko, dɛn ko: «Lando Lambe e Koohoojo Koohoobe.»

¹⁷ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo no darii ka nder naange, no ewnoo colli wondi wiirude ka weeyo dow dɛn fow ko tiidi, wi'a: «Aree, mottondiron fii nafakka mawdo Alla on!

¹⁸ Naamon balli lambe ben, e balli hooreebe suufaaɓe ben, e balli dolnube ben, e balli pucci e wadɗotonooɓe dɛ ben, e balli yimbe ben fow, rimbe e maccube, fandube e njandube!»

¹⁹ Onsay mi yi'i kullii ngin e lambe aduna ben e koneeli mun dɛn no mottondiri fii haɓugol wadɗiido puccu ranewu ngun e konu mun ngun.

²⁰ Kullii ngin nangidaa e waditiido annabaajo on, dɛn ko on wadunoodo maandeeji yeeso maggii dɛ o daynirnoo heɓunooɓe maande kullii ngin ben, sujani nandolla maggii on. Be didoo non be bugaa ka weendu yiite ko be wurbe, dɛn ko ka mbollan yiite.

²¹ Beya wariraa kaafa yaltaynooka ka hunduko wadɗinoodo puccu ngun on, colli dɛn fow jaami balli maɓɓe dɛn haa haari.

20

Fii Laamu ngu Duubi Wuluure ngun

¹ Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo no iwra ka kammu, no jogii ka jungo mun saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin wondude e jolokowal moolanaangal.

² O nangi *ningiwii ngin, e maanaa ndiya mboddi araniri, dɛn ko Ibuliisa maa Seytaane, o jolki ndi fii duubi wuluure.

³ O bugii ngin ka nder *gaygii ngin alaa kattudi ngin, o soki, o ndoli kadi dow maggin, fii wota ngin faljin leyyi dɛn hande kadi haa duubi wuluure dɛn timma. Kono ɓawto dɛn, bee ngin jolkitoyee embere saa'i fahin.

⁴ Mi yi'i kadi julle laamu, tawi joodiibe e dɛn ben no yedaa bawgal naawugol. Mi yi'i wonkiiji be ko'e mun tayiraa kaafa ben sabu seeditanagol Iisaa e daaluyee Alla on, ben be sujjanaano ngiya kullii e nandolla mun on, ronki heɓude maande ka tiinde maa ka jungo. Be wurnitaa, be laamodi e *Almasiihu on e nder duubi wuluure.

⁵ Dun ko ummutal aranal ngal non. Tawi beya maybe heddiibe wurnitetaake haa tuma duubi wuluure dɛn timmi.

⁶ Maloore e *senaare wonanay ben tawoyteebe e ummutal aranal ngal, ko fii mayde dɛmmere nden heɓoytaa bawgal e hoore ben. Ben-le ko bee *yottinoyooɓe sadaka ka Alla e ka Almasiihu on. Be laamodoya e makko e nder duubi wuluure.

⁷ Nde duubi wuluure dɛn timmoyi, Ibuliisa yaltinoyte ka kaso,

⁸ o yaltoya fii faljingol leyyi wondi e cobɓuli aduna on nay, dɛn ko Yaajuuja e Maajuuja en, p mottindira be fii wadugol hare. Tawa dɛuɗoral maɓɓe ngal no fota e njaareendi ndin ka baharu.

⁹ Be hebbini hoore leydi ndin fow, be hundi daakorde yimbe Alla ben e saare buraande yideede nden, kono yiite iwri ka kammu, muli be.

¹⁰ Onsay Ibuliisa, faljinnoodo ben yimbe on, bugaa e nder ndun weendu yiite e mbollan mun, ka ngiya kullii e waditiido annabaajo on buganoo dɛn. Be lettee dɛn jemma e jalorma haa poomaa.

P 20:8 20.8 Ko woni «Yaajuuja e Maajuuja» e haala Yahuudiyanke ko «Gog e Magog», e maanaa aybe jamaa Alla on.

Fii Naawoore Sakkitorde nden

¹¹ Mi yi'i kadi jullere laamu moolanaande daneere e joodfiido e mayre on. Tun kammu ngun e leydi ndin dogi mo, din ronki hebude ka wona.

¹² Mi yi'i kadi maybe ben, tawi ben no darii yeeso nden jullere laamu, dfun non ko gila e fandube haa e njandube. Onsay defte udditaa. Bawto dfun, deftere goo kadi udditaa, tawi nden ko deftere ngurndan dan. Ben maybe naawiraa kuude mabbe windiide den e den defte.

¹³ Baharu on jonniti maybe wonnoobe e makko ben. Mayde nden e jahannama kadi jonniti maybe wonnoobe e mun ben, mo kala e ben naawiraa kuude mun den.

¹⁴ Onsay mayde nden e jahannama bugaa ka weendu yiite, ko ndun weendu yiite woni mayde dimmere nden.

¹⁵ Kala mo innde mun windanooki e nder deftere ngurndan nden, bugaa ka nder weendu yiite.

21*Fii Kammu Hesu ngun e Aduna Keso on*

¹ Bawto dfun, mi yi'i kammu hesu e aduna keso, bay hari nguya kammu hinngu e oya aduna kidfo feyyii, tawi kadi baharu alaa.

² Onsay mi yi'i saare hormorde nden, dfun ko saare Yerusalaam heyre, no iwra ka kammu ka Alla, tawi nden no pariraa wano jombajjo parirtee fii moodi mun.

³ Mi nani kadi hawa tiiduka iwruke ka jullere laamu no wi'a: «Awa jooni wonunde Alla nden no e hakkunde yimbe ben. O hodiday e mabbe, be wona jamaa makko, kanko Alla tigi o wunday e mabbe, o wona Alla mabbe. ¶

⁴ O fitta kala gongol ka gite mabbe, hara hande kadi mayde waditataa, yoometaake, fesetaake, muuseendi waditataa. Ko fii haray sifa din piiji arani fow feyyiino.»^r

⁵ Onsay on Joodfiido e nden jullere laamu wi'i: «Midfo heydintinde piiji din fow!» O wi'immi kadi: «Windu, ko fii ddi daaluyeeji ko holniidi e goongaaji!»

⁶ O wi'immi fahin: «Timmii! Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Fudfoode nden e Rawnoode nden. On mo no dondaa, mi okkoray mo ko o yara ka bundu ndiyan ngurndan, hara ontigi yobataa.

⁷ Ko dfun wonata ndondi foolufo on. Mi wonay Alla makko, kanko o wona bidfo an.^s

⁸ Kono wadaybe hula yiltitoo ben e be gomdinaa ben e tuunube ben e ittoobe ko'e ben e jinoobe ben e mbileebe ben e rewoobe sanamu ben, e fenoobe ben fow: gebal ben ngal ko ka weendu yiite hubbundu e mbollan mun woni! Ko ndun non woni mayde dimmere nden!»

Fii Saare Yerusalaam Heyre nden

⁹ Bawto dfun, godfo e ben malaa'ikaabe njeedifo, joginoobe pelette jeedidi heewude albala'uuji jeedidi sakkitori din, ari, wi'immi: «Aru mi holle jombajjo on, dfun ko sonnaajo Baalun kun.»

¹⁰ Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi e hoore fello njano toowungo, o hayninimmi saare Yerusalaam hormorde nden ka iwrate ka kammu ka Alla.

¹¹ Tawi nden saare no jalbiri annoora Alla on. Jalbeendi mayre ndin no nandita e jalbeendi hayre hittunde fota, wa hayre yasbe, jalbirnde wa jaaman.

¹² Tawi tata mayre on no njandi, no toowi, hinde mari kadi dambude sappoo e didi. Malaa'ikaabe sappoo e dido no e den dambude, tawi inde *bolondaaji bibbe Isra'iila ben sappoo e didi no windii e majje.

¹³ E hino no dambude mayre den woniri: ko tati funnaange, tati ka nano, tati ka paamo e tati ka hirnaange.

¹⁴ Tata nden saare ko kaaye sappoo e didi didiraa, inde sappoo e didi no e hoore den kaaye. Den inde-le ko inde *sahaabaabe Baalun kun sappoo e dido.

¹⁵ Tawi on wonnoodo lan yewtude no joginoo sawru kanje fii ko o ebbira ittiri saare nden e dambude mayre den, wondude e tata mayre on.

¹⁶ Tawi mbaaloodi nden saare ko cobbuli nay fotaydi, tawi junndi mayre on e yanji mayre on no fota. O ebbiri saare nden ndun sawru ndu o joginoo, dun hawri embere sagara yaaduuji guluuji sappoo e didi.^t Tawi junndi mayre on e yanji mayre on e tooweendi mayre on no fota.

¹⁷ On malaa'ikaajo ebbiri tekkeendi tata on embere sogone nedfanke, dun hawri sogone teemedere e cappande nay e nay.

¹⁸ Tawi on tata ko hayre yasbe darniraa. Tawi saare nden kapun ko kanje laabirdo wa biini.

¹⁹ Tawi didoodiiji tata nden saare no fotiniraa kala noone kaaye hittude. Didoodi araniri ndin ko yasbe, dimmiri ndin ko saafira, tammiri ndin ko kalseduwan, nayabiri ndin ko zumuruudu,

²⁰ jowabiri ndin ko sardonii, jeegabiri ndin ko sardir, jeedifabiri ndin ko kirisooli, jeetatabiri ndin ko beril, jeenayabiri ndin ko topaazi, sappabiri ndin ko kirisopaas, sappoo e go'abiri ndin ko hiyasinta, sappoo e didfabiri ndin ko ametiise.

²¹ Tawi dame den sappoo e didi fow ko moyyiniraade kode hittude, damal kala moyyiniraa hodere wootere. Tawi ballanjal ngal ka saare ko ngal kanje laabirdo wa biini jalbudo.

²² Laatii mi yi'aali *rewirdu e mayre, kono tawi ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on e *Baalun kun woni rewirdu mayre ndun.

²³ Tawi saare nden hatonjinaa e naange maa lewru ko jalbinana nde, ko fii annoora Alla on no hentini nde, awa kadi Baalun kun ko ndaygu mayre.

²⁴ Ko jalbeendi mayre on leyyi din yaarata, awa kadi lambe aduna ben addanay nde darjaaji mun din.

²⁵ Dame mayre den ombetaake e nder jallal ngal few, bay don kapun jemmataa.

²⁶ Awa kadi nde addanoyte darja e teddungal leyyi din.

²⁷ Hay fus e ko tuuni e hay gooto wadoowo ko jiddi maa fenaande naatataa don. Ko naatata don woo ko be inde mun windii ben ka nder deftere ngurndan Baalun kun.

22

Fii Maayo Ndiyan Ngurndan dan

¹ Ontuma malaa'ikaajo on hollimmi kadi maayo ndiyan ngurndan dan ka iwrate ka jullere laamu Alla e *Baalun kun, laabudan jalbiri wa jaaman,

^t **21:16** 21.16 Dun no hawra wa kilomeeterji 2200.

² no ila ka hakkunde ballanjal saare nden. Leggal ngurndan dan no darii e cende dīdi maayo ngon, rimoowal bibbe laabi sappoo e dīdi, tetteetebe lewru bee, ngal leyyi dīn pawndorta haako mun.

³ Haray kuddi alaa hande kadi. Jullere laamu Alla nden e Baalun kun wonoyay e nden saare. Onsay jiyaabe makko ben kurkanto mo,

⁴ be yi'a yeeso makko ngon, innde makko nden wona ka tiide maɓbe.

⁵ Hara jemmataa han kadi, be hatonjintaa e ndaygu lampu maa jalbeendi naange, ko fii Alla Joomiraado on jalbinanay be. Awa be laamoyto kadi haa poomaa.

Fii Ardu Iisaa Sakkitordu ndun

⁶ O wi'immi: «Dii daaluyeeji ko holniidi e goongaaji. Joomiraado on, on Alla Jom ruuhuuji annabaabe ben, imminii malaa'ikaajo mun on fii andingol jiyaabe makko ben fii kon ko saatii arude ko booyaa.»

⁷ Iisaa wi'i: «Midō ara ko booyaa! Haray maloore wonanii ben doftotoobe dīi kongudī feɓɓinaadī wondī e ndee deftere.»

⁸ Ko min Yuuhanna nani fii dīi piiji, mi yi'i dī kadi. Nde mi nanunoo, mi yi'i dī, mi jiccino e ley koyde on malaa'ikaajo holludo lan dī fii sujjangol mo.

⁹ Kono o wi'immi: «Wota wadu dūn! Min kadi ko mi kurkodoowo e maa, kurkoda e musibbe maa annabaabe ben, e ben doftotoobe dīi kongudī wondī e ndee deftere. Sujjan Alla!»

¹⁰ O wi'immi kadi: «Wota ombu notaa ndee deftere nde dīi kongudī feɓɓinaadī wondī e mun, ko fii saa'i on ko badiido.

¹¹ Awa kadi be feewaa ben yo duumo e jokkugol angal peewal mun, be laabaaba ben kadi duumoo e jokkugol angal laabal mun, feewube ben duumoo e peewal mun, laabube ben duumoo e laabal mun!»

¹² Iisaa wi'i: «Midō ara ko booyaa, mi arda e njoddi mo kala embere kuude mun.

¹³ Awa kadi ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ko min woni Fudfoode nden e Rawnoode nden.

¹⁴ «Maloore wonanii ben labbinbe concī mun fii hebugol gebal ka leggal ngurndan, e no be naatira ka saare, hara ko ka dambude be rewī.

¹⁵ Kono dawaadī dīn e mbileebe ben e jinoobe ben e ittoobe ko'e ben e rewoobe sanamu ben e kala on yidūdo fenaande huutori yo wonu ka yaasi.

¹⁶ «Min Iisaa mi imminii malaa'ikaajo an on fii seeditanagol on dīi piiji ka moftē. Min ngol Dadol e Geeyol Daawuuda, awa kadi ko min woni Jaawiire Jalboore Subaka nden.»

¹⁷ Ruuhu Allaahu on e jombajjo on wi'ii: «Aree!»

Awa, on nanudo dūn kadi yo wi'u: «Aree!»

Awa mo no dondaa yo aru, on faalaado yo yettu ndiyan ngurndan dan, hara yobaali. ^u

¹⁸ Awa mi fellintinani kala on nanudo dīi kongudī feɓɓinaadī wondī e ndee deftere, si beyditii goddun e majji, Alla beyditay e hoore makko dīi albala'uui dī fii mun windii e ndee deftere.

¹⁹ Awa kadi, si goddo aru ittude goddun e dīi kongudī ndee deftere feɓɓinannde, Alla kadi ittay gebal makko wongal ngal ka leggal ngurndan e ka saare hormorde, de fii mun windii e ndee deftere.

²⁰ On Seediido dūn fow wi'i: «Ko goonga, midō ara ko booyaa.»

Aamiina!

Aree, yo Joomi amen Iisaa!

²¹ Yo moyere Iisaa Joomi on wonu e hoore fow.